

Sydslesvigsk Årbog 2010

Dansk virke i grænselandet i 50 år

e-@vis

- avis på en ny måde

@ktuel

- fra kl. 1.00 på udgivelsesdagen

@dgang

- via internettet overalt i verden

@rkivfunktion

tilgængelig

...nu på
www.flensborg-avis.de

SYDSLESVIGSK ÅRBOG 2010

DANSK VIRKE I GRÆNSELANDET

50-års jubilæumsudgaven

UDGIVET AF SYDSLESVIGSK FORENING - SSF
NR. 50 - NOVEMBER 2010

www.syfo.de
info@syfo.de

Billedtekster:

FORSIDEN/BAGSIDEN:

To hver på sin vis historiske begivenheder i 2010:

Folketinget vedtager enstemmigt L98 - Sydslesvigloven - den 23. marts. Efterfølgende indbyder Folketingets formand Thor Pedersen folketingsmedlemmer, ministre, embedsværk og danske sydslesvigere til reception.

Over 15.000 danske sydslesvigere demonstrerer lørdag den 26. juni syv forskellige steder i Sydslesvig, udtrykkende deres utilfredshed med en landsregering, der vil afskaffe ligestillingen og skære ensidigt i tilskud til danske skoler og til en vis grad i dansk kultur. På Havnespidsen i Flensborg (foto) kom over 6.000 mennesker. (Fotos: SPT)

---

*Redaktion: Jette Hanisch og Bernd Engelbrecht,
Sydslesvigsk Pressetjeneste - Dansk Generalsekretariat Flensborg,
tlf. +49 461 14408-120 - fax +49 461 14408-131 - spt@syfo.de
Redaktionsslut: 15. oktober 2010.
Sats, layout og tryk: Flensborg Avis A/S - ISBN 923 088*

Et land med flere sprog

Af Dieter Paul Küssner

på SSWs og SSFs »dansk sprog«-konference i Stændersalen i Slesvig 1. oktober 2010

Som dansk mindretal i Slesvig-Holsten er vi nødvendigt og dog gerne vandre mellem mindst to sprog. For mindretallet er dansk hjertesproget, mens tysk er dagligdagens integrerende 'must'. For os er tosproget ingen ulempe, men en særlig kvalitet, der beriger os i den uhindrede tilgang til grænselandets kulturmøde. Vi færdes hjemmevant i det danske og glæder os over evnen til indsigt i og samtalen med den tyske nabosprog og kultur. Vi betragter tosproget som en klar merværdi; en evne til at kommunikere grænseoverskridende uden barrierer i hovedet: direkte og i samtalen øjenhøjde.

SSWs og SSFs konference for en aktiv dansk sprogpolitik i Slesvig-Holsten den 1. oktober i den gamle stændersal i Slesvig, hvor De slesvigske Provinzialstænder forsamledes 1836-46, var en historisk markør for regionens flersprogede udfordring, idet jeg ser konferencen som en nutidig udfordring til den sprogsbarriere, der delte landets borgere symbolsk i netop denne sal i 1840'erne. Spørgsmålet for mig er: står vi, hvad angår anerkendelse og brug af regionens forskellige sprog, fortsat for nationale modsætninger synliggjort gennem afvisning af landets reelle flersprogethed? eller rakte vi den dag netop på det sted hånden og munden frem for et ligeværdigt partnerskab, hvor respekten for og viljen til brugen af dansk, frisisk og tysk i grænselandet endeligt ophæver gamle modsætninger og sætter os fri til i sproglig og kulturel mangfoldighed at styrke det dansk-tyske samarbejde til gavn for

borgerne i dette land? Grænselandet er broen mellem Tyskland og Norden – og denne bro hviler på tre kulturer og tre sprog; nok af forskellig størrelse og styrke, men hvor selv den svageste bropille bærer mangfoldigheden.

SSW-INITIATIV

Når vi 1. oktober koncentrerede os om det danske sprogs stilling i det offentlige rum i Slesvig-Holsten, skyldes det et SSW-initiativ i landdagen i Kiel, der foreslår en langsigtet og offensiv sprogpolitik i landet Slesvig-Holsten, som skal sikre dansk og frisisk et mere ligeværdigt samspil med den tyske flertalskultur. En opfølgning også af den af landdagen konciperede og noget negligerede kompetenceanalyse: Mindretal som lokalitetsfaktor i den tysk-danske grænseregion "Med hinanden, for hinanden". Og en forlængelse af de initiativer for regionssamarbejdet mellem Region Syddanmark og Slesvig-Holsten, der for tiden udmøntes i Kulturbroen. Men en bro uden kendskab til hinandens sprog bliver hurtigt en afvisende barriere.

Den barriere kender vi netop fra møderne i denne stændersal, hvor Slesvig-Holsten og Danmark forberedte skilsmisken midt i 1800-tallet. Nok måtte man i 1840'ernes stænderforsamling tale dansk, hvis man ikke var det tyske sprog mægtigt, men for dem, der kunne tale tysk, var tysk 'Amtssprache'. På baggrund af den tids nationalliberale og konservative modsætninger valgte købmanden fra Haderslev og stænderdeputeret for Sønderbrog, den tosprogede Hiort Lorenzen, den 11. november 1842 i protest mod den overordnede tilsidesættelse af det danske sprog, at tale dansk i stændersalen. Aktionen

Danmark og Skandinavien en væsentlig motivation; samtidig med, at han havde et nært forhold til og en solid uddannelse i den tyske kulturkreds. Om nogen foregreb han ideelt ønsket om et med hinanden og for hinanden, som desværre dengang blev umuliggjort af de nationalpolitiske modsætninger.

LIGE VÆRD

Måske vi på et eller andet tidspunkt i enighed når frem til, at dette land har flere sprog og kulturer, der ligeværdigt kan give landet med de fjerne horisonter indhold og form, der afspejler den kulturelle mangfoldighed, der er landets særpræg og styrke. Og her tænker jeg ikke kun på de ydre tegn, der allerede har rykket ved de traditionelle nationale begrænsninger. Frisiske sted- og vejskilte og gadenavne. Eller de

dengang var en bevidst provokation, men formålet var som ved mødet 1. oktober at styrke flersprogetheden og anerkende folkenes ret i regionen at benytte deres modersmål eller hjertesprog.

HJEMMEVANT

Et andet gedigent eksempel på det nyttige i at anerkende sprogenes ligeværd i den tysk-danske fællesverden er flensborgeren Christian Paulsen, professor i Kiel i samme periode. Christian Paulsen havde tysk som hjemmesprog, men dansk som hjertesprog. Han færdedes hjemmevant mellem sprogene, men ønskede som slesviger eller sønderjyde at kunne bruge det danske sprog ligeværdigt med det tyske sprog. I Christian Paulsens univers var den slesvig-holstenske forbindelse med

spæde tiltag med et kombineret byskilt Flensburg/Flensborg, der signalerer den fremmede, at her mødes dansk og tysk. Signalet går også indad i befolkningen, idet mindretallet og dets sprog og kultur anerkendes som partner i det officielle rum.

Vigtigere for mig – og det ser jeg personligt som konferencens hovedansvar – er, at sprogene – og her det danske sprog – kan blive et berigende og nyttigt redskab også for flertalsbefolkningen, hvis de vil betrede kulturbroen mellem Tyskland og Danmark – den bro, der fysisk udgøres af Sønderjylland/Schleswig. Hvis det danske sprog styrkes i det officielle rum og i de tyske skoler, finder vi lettere vej til et godt naboskab; så kan vi virkelig gøre det ønskede med hinanden og for hinanden. Alle der færdedes i det dansk-tyske samarbejde oplever, at den direk-

te tale fremmer forståelsen og åbner for berigende kultur møder.

RET TIL AT TALE DANSK

Allerede i 1949 i Kiel-erklæringen og siden fastholdt i Bonn-København erklæringerne af 1955 sikres det danske mindretal retten til at tale dansk uden væsentlige indskrænkninger. 1. oktober samledes vi for at drøfte en mere omfattende hensigtserklæring, der gør det danske sprog tilgængeligt også for flertalsbefolkningen. Et projekt helt i tråd med de hensigtserklæringer for et tættere samarbejde mellem Slesvig-Holsten og Danmark, der politisk for tiden udmøntes i Kiel-regeringens nye Danmarks-strategi og Region Syddanmarks kooperationsvilje. Kulturbroen og fremme af det dansk-tyske universitetssamarbejde er milepæle på vejen, som det danske mindretal, hvis det ligeværdigt inddrages i processen, gerne yder sit til. Vejen frem for dette samarbejde er, at tysk, frisisk og dansk indgår positivt i processen.

'Den sidste Slesviger', pastor N.C. Nielsen – sådan kaldte han sig – levede fra 1848 til 1932 på begge sider af grænsen i region Sønderjylland/Schleswig. For ham var landets to sprog og to kulturer en livgivende og nødvendig forudsætning for et rigt liv i denne landsdel. Hans dansk-tyske credo udtrykte han i nogle verselinier, som kan være slutordet for en vigtig og fremadrettet sprogpolitik i dette land:

"Jeg elsker dig, mit Fødeland – Med alle dine Sprog; - lidt Babelsk i Mangfoldighed, - Tit også på hverandre vred, - Som ét ej af det andet véd, - Er ét Lands Børn de dog."

Ét lands børn, med mange sprog – tillykke med det!

BAGGRUND:

En aktiv sprogpolitik for dansk sprog i Slesvig-Holsten

I de sidste årtier har mindretalspolitikken for den danske befolkningsdel i Sydslesvig været stærkt præget af bestræbelserne for at opnå økonomisk ligestilling. Dette er kun naturligt, da mindretallets kulturelle og sociale arbejde ikke kan sikres uden et stabilt og retfærdigt økonomisk fundament. Mindretalspolitik er dog mere. Ikke mindst den europæiske sprogpagt fra 1998 har styrket bevidstheden om, at sproget er et grundlag for mindretalsidentitet og den fremmeste kulturbærer, samt at brugen af sit eget sprog er en menneskeret.

En reel flersprogethed forudsætter, at den danske befolkningsdel i Sydslesvig har krav på, at dens sprog er til stede og anvendeligt i hverdagen. Hvis man ser på andre mindretal i Tyskland og Europa, bliver det dog tydeligt, at Slesvig-Holsten i denne sammenhæng langt fra indtager en førerposition. Det frisiske mindretal har i længere tid haft en klart defineret holdning til sprogpolitikken og har allerede taget de første skridt til en omsætning af disse målsætninger.

Det danske mindretal mener derfor, at tiden nu er inde til at tage sprogpolitikken op og kræve en aktiv understøttelse fra delstaten til fremme af det danske sprog. Dette er ikke kun konsekvensen af en broget status over de første ti år med den europæiske sprogpagt, der peger på store huller i den sproglige ligestilling. Det er også et helt naturligt skridt i en tid, hvor den fremadskridende globalisering ledsages af en genbesindelse på individets regionale og kulturelle rødder. Og slutteligen er også det danske sprog i Sydslesvig udsat for et assimileringspres, der udgår fra det større tyske sprog. Af disse årsager er det på tide, at Slesvig-Holsten aktivt bekender sig til flersprogetheden, der ikke kun er en kulturel men også en økonomisk berigelse, og at delstaten gør en målrettet indsats for at fremme denne udvikling.

En gren af familien

Af Lars Løkke Rasmussen,
statsminister

Sydslesvigsk Årbog fejrer 50-års jubilæum. Jeg vil gerne ønske tillykke med jubilæet.

Vi ser i dag tilbage på 50 år, som har budt på store fremskridt for mindretalene på begge sider af grænsen. Den dynamiske udvikling har skabt en mindretalsmodel, som er et forbillede verden over. Det kan vi være stolte af.

Den positive udvikling er dog ingen naturlov. Det viser historiens mørke kapitler desværre alt for tydeligt. Mange tyskere har i størstedelen af de sidste 50 år ikke været en del af en dynamisk grænseregion. En kold mur har været deres nabo. En kold mur som splittede familier og holdt vores medborgere i Østblokkens totalitære regimer i et jerngreb af ufrihed, tvang og overvågning. I dette perspektiv er det, vi har opnået i grænselandet de seneste 50 år slående. Et lysende eksempel på, hvad vi kan opnå i samarbejdets ånd gennem fred, frivillighed og folkestyre.

LIVSKRAFTIG GREN

Det danske mindretal er en livskraftig gren af den danske familie. Både nord og syd for grænsen suger vi kraft af de fælles rødder. Vi sætter nye grene og folder os ud på stadig nye måder. Og vi kender vores fælles historie. En historie som gør, at vi kan navigere sikkert mod fremtiden. En historie som giver et fast ståsted og et stærkt fællesskab.

Slægtskabet lever. Det står klart for enhver, der er med til de sydslesvigiske årsmøder eller som på anden måde kommer i kontakt med mindretallet. I dagligdagen er det de mange danske institutioner og foreninger, der sum-

mer af liv og bidrager til, at den der vil, faktisk kan få en dansk hverdag i Sydslesvig.

Vi er i Danmark med til at sikre disse udfoldelsesmuligheder. Sådan har det været lige siden statsminister Niels Neergaard i 1920 udtalte de berømte ord: "De skal ikke blive glemt". Neergaard slog fast, at det er en ærespligt for enhver dansk regering at støtte mindretallet og sikre dets opretholdelse af sprog og folkelighed.

Det blev starten på statsbevillingen til det danske mindretal. Der går hermed en lige linje fra 1920 til 2010, hvor Folketinget vedtog Sydslesvigloven. Loven blev vedtaget enstemmigt og bidrager blandt andet til at styrke Sydslesvigudvalgets rolle som bindeled

mellem Folketinget og det danske mindretal i Sydslesvig. Med loven blev et langvarigt papirløst forhold afløst af et lykkeligt ægteskab.

BRED POLITISK ENIGHED

Der er bred politisk enighed om at støtte det danske mindretal. Det gælder såvel partierne i Folketinget som de skiftende regeringer. Danske statsministre har da også i årenes løb flere gange bekræftet Neergaards håndslag over grænsen. At det fortsat er tilfældet, kan jeg stå inde for. Sydslesvigloven er i sig selv et talende bevis for denne opbakning på Christiansborg.

Danmark bidrager i dag til at sikre driften af de 47 danske skoler og 55 danske børnehaver i Sydslesvig. Det er vi dog ikke ene om. Fra tysk side ydes også tilskud. Men det danske tilskud bidrager til at opretholde de mange, ofte små institutioner, som er nødvendige blandt et nationalt mindretal, som bor spredt rundt i landsdelen.

Jeg har i den senere tid ved flere lejligheder betonet skolernes store betydning for mindretallet. Det er her nye generationer bliver indført i dansk sprog og kultur, børnene lærer at læse og får uddybet kendskabet til Danmark. Det er her, de voksne ofte mødes efter skoletid til arrangementer inden for mindretallet. Skolerne er kort sagt et omdrejningspunkt for familier. En vigtig del af et stærkt fællesskab.

SKOLER OG KULTUR

Men den danske palet i Sydslesvig rækker ud over skolerne. Danmark bidrager til det store kulturelle arbejde, der udfoldes af Sydslesvigsk Forening og Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig samt de aktiviteter, der udgår fra Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger. Det samme gælder Dansk Kirke i Sydslesvig, Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig og Flensborg Avis.

Den danske stat har i de sidste 90 år ikke været alene om at støtte det danske mindretal. Der er heldigvis også mange andre. Grænseforeningen - og andre foreninger med samme sigte, har ydet en uvurderlig indsats. De har bidraget til den folkelige opbakning og været med til at fremme kendskabet til forholdene på den anden side af grænsen. Jeg vil også fremhæve støtte fra privatpersoner og fonde. Det gælder ikke mindst A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond, som står bag opførelsen af A.P. Møller Skolen i Slesvig til stor glæde for rigtig mange skoleelever.

BÅNDENE OVER GRÆNSEN

Båndene over grænsen viser sig på mange måder. Jeg tænker her på den folkelige kontakt mennesker imellem. Det personlige møde har stor betydning. Det giver en ny og dybere indsigt. En indsigt vi ikke kan læse og regne os frem til. Derfor er det afgørende, at der fortsat er en levende vekselvirkning mellem danskere på hver side af Skelbækken.

Vi taler ofte meget om nytteværdi. Alt skal vejes og måles. Det kan man imidlertid ikke gøre her. For som danskere i Danmark er det kun naturligt, at vi interesserer os for danskere i Sydslesvig og med Neergaards ord bidrager til, at de kan opretholde sprog og folkelighed. Det er en følelse og en ansvarlighed, der så at sige kommer indefra.

Vi kan glæde os over, at det danske mindretal i kulturel henseende er med til at gøre Danmark større. Det er en del af vores historie og en del af vores nutid. Det samme gælder selvfølgelig for det tyske mindretal i Sønderjylland i forholdet til Tyskland.

De to mindretal er en gren af hver sin familie. De har begge på afgørende vis været med til at præge grænselandet og det dansk-tyske forhold. Deres historie har været omskiftelig. Men i

mange år har de nu ydet et afgørende bidrag til den gode forståelse - ikke kun mellem mindretal og flertal på hver side af grænsen, men også kontakten over grænsen.

Mindretallene er i dagligdagen repræsentanter for henholdsvis det danske og det tyske sprog, dansk og tysk kultur, samfundsopfattelse i både Danmark og Tyskland. De mange studenter fra Duborg-Skolen, der snart også får følgeskab af studenter fra A.P. Møller Skolen, er et levende eksempel. Hovedparten af studenterne vælger i dag at tage en videregående uddannelse i Danmark. De er under deres studier i Danmark i praksis også repræsentanter for det danske mindretal. De gør os alle klogere på Sydslesvig.

De studerende, som bliver i Danmark efter studierne, er med flersprogede kompetencer og interkulturel viden en stærk ressource i det 21. århundrede. De kigger helt naturligt ud over Danmarks grænser. De har fra barns ben lært at forstå og operere i flere kulturer. At flere kulturer ikke behøver at betyde konflikt og kimen til ufred. At flere kulturer er en berigelse. De studerende er en stærk ressource for et videnssamfund i skarp global konkurrence. En stærk ressource for Danmark.

DYNAMIKKEN I GRÆNSEREGIONEN

Dynamikken i grænseregionen bidrager til at skabe vækst og beskæftigelse. Den positive udvikling må dog ikke blive en sovepude. Vi skal hele tiden blive bedre til at udnytte potentialet i det grænseoverskridende samarbejde. Vi er allerede godt i gang.

Transportministeren har aftalt med forbundstransportministeren i Berlin og Slesvig-Holstens ministerpræsident, at der nedsættes en dansk-tysk transportkommission til at styrke samarbejdet og koordineringen om transportinfrastruktur og grænseoverskridende trafik på tværs af den dansk-tyske landegrænse.

Region Syddanmark står i dag i spidsen for et grænseoverskridende samarbejde om rekruttering og behandling. Hospitaler i Slesvig-Holsten har i 2008 indgået aftale med regionen om hurtig udredning og behandling af kræftpatienter. Den nordtyske Damp-Gruppe har et sundhedscenter i Tønder, som indgår i et tæt samarbejde med Region Syddanmark. Og der er rig mulighed for, at tysktalende patienter i Region Syddanmark også kan blive set og behandlet af tysktalende læger og sygeplejersker.

På lokalt plan er Region Sønderjylland-Schleswig i førertrøjen. Regionskontoret i Bov har eksempelvis stor betydning for grænsependlere og mange andre, der søger råd og vejledning om forhold på den anden side af grænsen. Dynamikken udspringer lokalt.

GRUNDEN BLEV LAGT

Grunden til det gode forhold blev lagt i 1955 med København-Bonn erklæringerne om mindretalenes rettigheder. Tiden har ikke stået stille i de efterfølgende godt 50 år. Både i Danmark og Tyskland har der været tale om en dynamisk udvikling inden for mindretalspolitikken. Vi har taget flere afgørende skridt til at sikre mindretalenes eksistens på begge sider af grænsen. Det gælder såvel kulturelt som politisk.

I Danmark er et af de seneste eksempler den valgordning, der i forbindelse med strukturreformen blev indført i de sønderjyske kommuner til gavn for det tyske mindretal. Jeg havde selv fornøjelsen af at forhandle ordningen på plads som indenrigsminister. Det er en valgordning, som i en mindretalspolitisk sammenhæng er på forkant med udviklingen i resten af Europa. Tilsvarende har man fra tysk side gennem årene taget flere skridt til gavn for det danske mindretal. Et eksempel er den slesvig-holstenske landsforfatnings ord om, at det danske mindretal har "krav på beskyttelse og støtte".

Den dansk-tyske mindretalsmodel har i dag en unik karakter. Det ser vi klart, når vi betragter udviklingen over tid. Det har vakt international opmærksomhed. Set i en dansk-tysk sammenhæng er det med til at give forholdet til vores nabo mod syd en helt særlig karakter.

TILBAGESKRIDT KAN INDTRÆDE

Vejen har ikke altid været let. Forbundskansler Konrad Adenauer og statsminister H.C. Hansen erkendte dette, da de i 1955 underskrev København-Bonn erklæringerne. Men de var ikke i tvivl om målet. H.C. Hansen ud-

talte, at "... alle ved, at vores anstrengelser er langsigtede, og at tilbageskridt nu og da kan indtræde. Jeg har imidlertid det faste håb, at den ånd, som forhandlingerne er båret af, vil trænge igennem i det daglige liv i grænseområdet."

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig dette udsagn. Vi skal som regering og politikere have mod til at sætte klare og langsigtede mål. Også selvom den kortsigtede løsning nogle gange er den letteste.

For mig er det klart: Det danske mindretal er en livskraftig gren af den danske familie.

Herfra min verden går

Af Dieter Paul Küssner,
højskoleforstander, formand for
Sydslesvigsk Forening

ET FREMADRETTET TILBAGEBLIK

Mange veje fører ind i et dansk mindretalsliv i Sydslesvig. Valget af tilhørsforhold, værdier, fællesskab og den foretrukne kultur og dens sprog – eller en fælles sindelagsfølelse – har både før og efter grænsedragningen i 1920 været bestemmende for, hvor man følte sig hjemme i grænselandet. Et grænseland, hvor valget også i dag træffes mellem tysk, frisisk og dansk.

Eller rettere, hvor forkærligheden for en bestemt kultur og dens sprog og dens mennesker griber afgørende ind i ens liv; så man vælger at høre til, netop der. Jeg ved selvfølgelig godt, at tilknytning og intensitet i mindretalsvalget er varieret og har mange nuancer. Lettest er valget for familier, der gennem generationer har fulgt den danske vej i grænselandet. Mere sammensat kan tilknytningen til mindretalslivet forme sig, hvis et blandet ægteskab vælger den dobbelte identitet som norm for tilhørsforholdet.

I dagens danske Sydslesvig ganske almindeligt forekommende – og tidligere som nu hos enkeltindivider valgt som grænselandets 'Zweiströmigkeit'. Lægger man dertil kredsen af mennesker, der uden tidligere berøring med det danske mindretal, benytter sig af valgmuligheden i et grænseland, der sikrer det frie nationale sindelagsvalg, fordi den danske verdens menneskesyn, sociale sammenhold og værdigrundlag tiltaler dem, så er det ikke så sært, at danskheden i Sydslesvig manifesterer sig som en levende og broget flok af mennesker og meninger med en

mere eller mindre stærk binding i det danske.

Sådan var det før 1920, sådan var det efter anden verdenskrig, og sådan er det fortsat også i 2010.

DET PERSONLIGE FRIE VALG

Alligevel er der noget elementært og væsentligt, der har gyldighed, hvis de ovennævnte grupperinger i mindretallet vil være et nationalt mindretal. Fokuseringen på det nationale hører til, hvis det folkelige fællesskab med Danmark skal holde.

Vejen til et dansk mindretalsliv er samtidig vejen til et dansk tilhørsforhold. Valget er personligt og frit, men det er et valg, der til syvende og sidst forpligter til en samhørighed, der ophæver grænser og sætter forkærligheden til et sprog og en kultur i centrum for ens livsvalg. Vi kan personligt vælge at være frisere, tyskere eller danskere. Vi kan også frasige os valget, være internationale eller europæere, men det udelukker os samtidig fra det nære

fællesskab, der binder os i væsentlige kulturelle og menneskelige rammer, der bestemmer vores livsvej.

Valg af sprog, kultur og identitet er således en spændende og ofte uforudsigelig udfordring for grænselandets mennesker. Valget gøres nemt, hvis man fra barnsben indføres i den sproglige og kulturelle verden, som også forældrene står for, men det kan også være et tilvalg senere i livet gennem mødet med et andet menneske eller fordi netop dette fællesskab tiltaler ens hjerte. Til denne årbog har jeg derfor valgt at give et personligt indblik i én af mange veje, der fører ind den danske verden i Sydslesvig. Min egen.

DEN VÆSENTLIGE SKOLEVEJ

Jeg har aldrig været i tvivl om, at vore børnehaver og skoler er en væsentlig dannelsesfaktor, når det gælder indføringen i dansk sprog og kultur. Ikke uden grund kalder vi vore skoler sindelagskoler og værger os ved, at betragte dem som tokulturelle sprogskoler, der har bud til alle. Vore skoler dygtiggør eleverne til hjemmevant at færdes både i den tyske og danske verden. Både dansk og tysk sprog læres på modersmålsniveau og begge landes grundstrukturer hører til det integrerende dannelsesniveau. Overordnet er skolens mål naturligvis at dygtiggøre eleverne, men dannelsen formes i en dansk-sydslesvigsk kontekst, der definerer et nationalt mindretal.

STAMTRÆET

Mennesker i et grænseland med flere nationale aktører har ofte et sammensat familiært stamtræ. Det er end ikke usædvanligt, at forskellige stammer i livstræet får familier til at dele sig i forskellige nationale tilhørsforhold.

Jeg er selv udrundet af et sydslesvigsk-tysk møde; hvor min mors slægt er forankret i en dansk-frisisk-norsk familietradition, mens min fars stamtræ

har rødder i både Østrig og Königsberg. Den familiære binding mellem disse to slægter blev til i 1930ernes nazistiske opbygningsfase, hvor min danske mor faldt for den unge skibsbygger. Familien rykkede til Hamborg med mine danske bedsteforældre som fortsat fast ankerplads i Flensborg.

Til den danske forbindelse hørte, at mors familie også ved afstemningen 14. marts 1920 holdt fast i det danske valg. Bedstefar Johannes Lorenzen, der var snedker af profession, hævlede i de tidlige martsdage på sin egen flagstang, der blev rejst i forhaven i Åbenrågade. Flaget blev hentet i kampagnekontoret og vajede på selve afstemningsdagen foran hus og værksted. Dagen derpå var nederlagets.

Afstemningen om Flensborg var tabt, men sindelaget og det danske tilhørsforhold bestod. Bedstemor syede et forklæde af flaget til min mor, der således pyntet mødte op i den dengang eneste mulige tyske skole. Et sådant forræderi blev straffet. Der faldt drøje hug, og forklædet forblev fremover i skuffen.

Når jeg fremhæver dette glimt af vores forhistorie, bunder det i ønsket om at vise, at også i min familie – som i så mange grænselandsfamiliers – latent lå en mulighed for at vælge mellem tysk og dansk.

For min mor betød de første mange år med valg af ægtefælle en rejse ind i den tyske verden. Med Hamborg som havn blev familien integreret i den tyske familiekreds. Når min familie så alligevel valgte den danske vej, er 2. verdenskrig årsagen. Trods skibsbygger af profession blev vores far tidligt soldat og sendt i krig – en lang odysse over Rusland til Frankrig, der først endte i 1947 som hjemsendt krigsfange til Flensborg.

Imens stod min mor for familiens sikkerhed og trivsel. Tidligt anede hun, at Hamborg kunne betyde den sikre død. På anmodning blev familien evakueret – ikke hjem til Flensborg – men

med totalitær statslig planforordning til Franken, hvor tre barske og lange krigsåre blev brugt på overlevelse og håb. Håb om en far, der kom hjem. Håb om en fred, der måtte komme.

HJEMKOMST 1945

Befrielsen kom i maj 1945. Endelig kunne min mor samle den smule bohøve, der var i behold. Familiens bolig i Hamborg var jævnet med jorden, og flere familiemedlemmer knust under krigens åg. Tilbage var vejen til Flensborg.

En månedlang 700 km lang rejse mod den ukendte danske verden, hvor mormor med hus og værksted ventede på de hjemvendende. Bag os lå slagmarkerne med kampvogne på hvinden, de larvefødder, bombefly og amerikanske jagerfly, der uhæmmet sendte maskingeværssalver efter alt, der var i bevægelse.

Erindringen om en søster, der nær var blevet knust under kampvognenes fremfærd og følelsen af en mors skærmende krop i en grøftkant, mens et jagerfly sprøjtede en kugleregn henover marken ved siden af, lever endnu. Men nu kom freden som en blid brise med melodien hjem, hjem til Flensborg. Som barn glemmer man hurtigt smerten, savnet og sulten. Vi var i live, vi var i mors hjem: Åbenrågade 166 i Flensborg.

Smerten og savnet var dengang en far, der var forsvundet i krigens helvede; den smerte, det savn delte vi med mange.

FREDERIKSHØJSKOLEN – MAGT FLYTTER INGENTING, KUN KÆRLIGHED

Men vi havde fundet vejen, vi var hjemme i min mors verden; det danske mindretal åbnede døren, så jeg selv kunne begynde min valgvej ind i den danske verden med sproget, kulturen og den omfattende omsorg som ledestjerner.

Jeg kendte dengang ikke til N.F.S. Grundtvigs vejledning for et stærkt folkeligt fællesskab, der er bundet i kærlighed til sproget, historien og poesien; jeg mødte den i praksis, som klangbunden i det identitetsskabende rum, den danske folkeskole stod for i efterkrigsårene. Grundtvig havde allerede i 1844 på Skamlingsbanken givet de danske sønderjyder det råd, at hvis man vil fastholde en stærk binding – en forkærlighed for sin egen kultur – kræver det kærlighed i formidlingen; ingen magt i verden kan tvinge én til at vælge sindelag og ståsted. Magt flytter ingenting, var hans udgangspunkt.

Kun kærlighed også i formidlingen binder os i forkærlighed for et sprog og et fællesskab. Denne kærlige omsorg stod sin prøve i Frederikshøjskolen, vores nærmeste nabo i Åbenrågade, der efter et par år som lazaret de sidste krigs- og efterkrigsår, blev til nordbyens danske folkeskole med Niels Bøgh Andersen som skolens rektor. Skolens lærere var en flok ildsjæle, der skabte skole- og fritidsrammer for generationen efterkrigsbørn, der hungrede efter tryghed og nøglen til livets skole.

Fire år sidst i 40'erne gav os det danske sprog og en længsel efter et samfund, hvor få har for meget og færre for lidt. Sagn, sange og eventyr, tal og bogstaver gav os redskaber, der senere kunne bruges på vores videre færd på Duborg-Skolen. En imponerende indsats i trange rammer uden imponerende hjælpemidler, men med hjertet som indsats. Hvem husker ikke et bæger morgenmælk, suppen og levertranen for den fysiske trivsel? Eller morgensangen, hvor 'Jeg ved, hvor der findes en have så skøn' blev selve drømmen om det Danmark, der var vore længsels mål.

De barnlige sange gik i sindet og flyttede grænser. Min mor måtte synge 'Solen er så rød mor' mangan en aften, før søvnens sluser åbnede for nattefreden. Lærernes faglige formidling og

menneskelige omsorg førte os sikkert ind i sindelagstilhørsforholdet til det danske mindretal. Den unge Rolf Lehfeldt førte an i efterårsmørket, når hundreder af laterner vandrede gennem nordbyen. 'Jeg går hver aften så gerne, i byen med far og mor' sang vi i mørket, mens flygtningelejre og tysk modvilje tårnede sig op som et andet, og dengang fjendtligt standpunkt.

Indrømmet, både årene i folkeskolen og senere skolevejen til Duborg-Skolen var en ghettotilværelse. Interaktionen med den tyske nabo nærmest fraværende om ikke fjendtlig og til tider voldelig. Kun årsmødernes tusindtallige demonstration gennem byen fyldte os for en stund med overmod og flertalsfornemmelser. Vi var mange, vi stod sammen og festpladsen med musik, sang og optræden fortrængte for en stund, den risikofyldte hjemfærd forbi flygtningelejrerne foran mit hjem. Men der var ingen tvivl i vort sind, vi var danske; og vi vidste, at Kongernes Konge ene kunne sikre den valgte danske vej.

Som en sen hyldest til de mange læ-

Ingrid Bøgh Andersen. (Foto: Arkiv)

rere, der tog Sydslesvig som en ufordrende opgave og måske livskald, skrev jeg et par linjer til min første klasselærerinde Ingrid Bøgh Andersen på hendes 80 årsdag. Hyldesten gælder hende, men står for de mange engagerede ansatte, der tog tønnen de vanskelige år i efterkrigstidens Sydslesvig.

VOR FRØKEN FYLDER 80

*Du var den gode fe i eventyret,
og skolen slottet skjult bag rosenhegn.
Vi kom som krigens baggårdsbørn befriet
trods stadig angst for dødens bomberegner.*

*Din Bøgh var rektor stor og stærk og frygtet
som kruspersille håret omkring månen sat.
Selv var du ung og lattermild og venlig,
for os - vor frøken - skolens sande skat.
Og vi var tusinder på vej til livets skole:
et lukket lazaret, der lugtede af lig og krigens gru.
Men Frederikshøj blev mer' end Ole, Bole ...
en lykkens saltpastil at sutte på i smug.*

*Du gav os danske ord i eventyr og remser
og Sorte Sambo pandekager i et væk,
vi glemte alt om sult og rationeringsmærker,
med savn og fattigdom drev vores Ingrid gæk.*

*I efterkrigens mørke, kolde vintre
stod du og øste mælk og suppe i vor kop,
der var en duft af salighed og intet mindre:
barmhjertighed, der satte ringe i vor krop.*

*Det hændte så en regnvejrsdag, når sur i tøjet,
vi dampede og dunsten steg mod dine næsebor,
du åbnede parfumeflasken for fornøjet
at drysse balsam på den lille fjert ved sidste bord.*

*Vi elsked dig og kaldte dig Syrenprinsesse
når sommerhegn og haver stod i blomst.
Vi plukked løvfod, akelejer og en enkelt skræppe
for smilende med favnen fuld at bejle til din gunst.*

*Du gav til gengæld sprogets spejl og hjertevarme
og fantasiens tøjlesløse flugt i sang og sagn.
Du fandt på råd - og hjalp den arme,
når skjorten stumped - fattigdommen var et savn.*

*Nu er det efterår - og 'Bøghen' blusser som et lys
i dur og mol er farven stemt af firsindstyve vintre.
Du gjorde os til prinser, der bag hækken får prinsessens kys.
Den gode fe fra Frederikshøj - og intet mindre.*

FERIEREJSEN TIL DET FORJÆTTEDE LAND

Skolen var således – som også børnehaven og skolen er det i dag – det første og afgørende møde med at vælge den danske vej i Sydslesvig. Vel hørte vi dansk radio i hjemmet, og Flensborg Avis var dagens mediegest. Men de afgørende markører for sindelagsvalget blev lagt i mødet med danske mennesker i skolen, på børnebiblioteket, i kirkens søndagsskole, foreningens juletræsfest og dengang ulveungerne og siden spejderne.

Og som en slags forjættelse og åbenbaring af alle disse forberedende øvelser føjede sig sommerens ferierejser til Danmark, der lagde ringe af sprog, kultur, kærlighed og også sul om den sultne krop og det åbne sind. Dengang var feriebornsrejserne både et logistisk mesterværk med tusindtalige transportere og en utrolig kærlig-

hedserklæring fra det danske folk, der tog os uforbeholdent ind i deres hjem og hjerter. Lidt laset og magre i betrækket stillede vi med papkuffert og madpakken til den næsten døgnlange rejse mod nord. Forventningsfulde og trygge, for papskiltet om halsen sikrede modtagelse med navn og adresse i det Danmark, der som en have så skøn havde fyldt vore længslers drømme længe inden rejsen ind i sommerens eventyr.

Vores klasselærerinde Ingrid Bøgh Andersen havde gennem sit gamle netværk i Vendsyssel sikret mange af os et ferieparadis i det nordjyske. Tidligt en sommermorgen forsvandt mors vinkende hånd på perronen i lokomotivets røgslør. Nu var man Palle alene i verden på vej mod fremmede horisonter, mod mennesker man ikke kendte – og mod det land og det folk, der var vores håb.

FAMILIEN SYDSLESVIG

Forstander Niels Bøgh Andersen. (Foto: Arkiv)

Mit papskilt rummede navn og sted for min sommerfremtid. Henning og Ella Larsen. Godthåb. Skærum pr. Kvisel. Alene navnet på det lille husmandssted i ly af Jyske Ås i Vendsyssel var betryggende. Godthåb, Godthåb, Godthåb lød det i takt med skinnens og togets sang. På vej, på vej mod rigtige danske mennesker i Vendsyssel.

Sammen med skolens daglige vejledning blev ferierne i Vendsyssel i Godthåb sammen med mine danske sommer-reserveforældre den ultimative binding i den danske verden. Nok blev de første efterkrigsårs hunger og mangel på alt sat ud af kraft i de lykkelige sommeruger, men det var omsorgen og den daglige oplevelse af en dansk bondehverdag, der rykkede.

Der hersker ingen tvivl: i mine sommerferier i Vendsyssel blev jeg Dreng af Danmark. Den tak skylder jeg mine plejeforældre og deres omgivelser, der måske ikke kendte Grundtvigs Skamlingsbanketale om den grænseløse kærlighed, der binder, men som i en gedigen dansk praksis og hverdag realiserede det folkelige fællesskab mellem Sydslesvig og Danmark, med feriedrengens ubetingede sommerlykke som pant.

Trods mindretallets talmæssige styrke i 50ernes Sydslesvig følte det fra vores vinduer i Flensborgs Åbenrågade, at vi var del af en større familie. Var der hjælp behov, kom håndsrækningen ofte diskret og uden mange omsvøb. Lidt tøj var blevet tilovers, et lille job blev tilbudt.

Og var der lavvande i kassen, kunne det nødvendige hønsefoder erhverves med henstand hos lærer Tønnsen. Vore høns var i øvrigt sommerekspport fra plejeforældrene i Danmark. Supplerende indkøb kunne desuden foretages hos Grangård Olesen – en Duborg-lærer, der forsynede kvarteret med brune italienerere. Således kom også den fysiske verden på øjenhøjde med den mentale dannelse mindretallet bød på.

Og omsorgen fulgte os langt i livsforløbet. Efter skolegang blev der spurgt med oprigtig interesse: hvad nu, hvad vej vil du gå? En uddannelse i Danmark? Fint nok! Men du er nu noget grøn endnu. Hvad med et ophold på Jaruplund Højskole en vinter? Din søster har været der! OK?

OK! Jaruplund Højskole blev det ultimative vejkyds, der med Ingrid og Niels Bøgh Andersen formåede både at binde os i en sydslesvigsk samhørighedsfølelse, men med åbne sanser for alt stort og småt i livet. Sammen med skolens lærere åbnedes døre til kunst og poesi – og en første forsigtig forståelse af, at både den frisiske og tyske nabo hørte til i vores fælles verden.

Også efter højskolevinteren 58/59 fulgte Bøgh os med sikker hånd og sans for evner på vej. Uddannelsesvejen førte naturligt til Danmark, men Bøgghs mange besøg, hvor end man befandt sig, havde alle det underliggende vigtige anliggende: du kommer hjem, når tid er.

Den danske dannelsesrejse havde flere højskoler som prælude for en læreruddannelse i Tønder. En sommer i Kerteminde og to vintre i henholdsvis

Askov og Vrå gav den sydslesvigske baggrund et lag vital dansk fernis. Nu kunne eksamen tages i Tønder og tilbagebetalingen begynde med et job i Sdr. Brarup. En tilbagebetaling ikke kun af studiegæld, men også renterne af den tillid og motiverende indsats Sydslesvig havde givet os efterkrigsbørn.

OPGØRET MED HJEM, HJEMSTAVN, FÆDRELAND

Efter et par år i folkeskolen blev jeg uden ansøgning højskolelærer ved Jaruplund Højskole. Igen var det Bøgghs ledende hånd, der satte et mål for vejen. Nu skulle vi selv være med til at forme den sydslesvigske hverdag og hjælpe nye unge på vej.

Det blev ikke let. Tiderne havde ændret sig radikalt. Ved min ansættelse 1968 var ungdomsoprøret på vej. Tidsånden var i splid med sig selv: nynazister, apo, hippiebevægelsen, Maos Lille Røde og vietnamkrigen satte skel og spor.

Det blev også et opgør med 'Hjem, hjemstav, fædreland' som den sydslesvigske Treklang havde levet på indtil da. Vi var unge – tiden krævede kon-

flikt og holdningsændringer. Det etablerede Sydslesvig havde det svært med omstillingen. Selv blev jeg redaktør af ungdomsforeningens foreningsblad Treklangen, der i mange år fremover tillod ungdommen at artikulere sig, men samtidig stødte især den ældre generation på manchetten. Det fik være, vi krævede ret til egen dagsorden.

Det var samtidig med, at Sydslesvig først i 70erne opgav SSF som samlenede mindretalsforum. Hver gik til sit, og Samrådet blev et smertensbarn, der ikke indfrie det håb om en demokratisk organisering af hele mindretallet, som vi ungdommeligt drømte om. I ungdommeligt raseri navngav vi det nye samtaleforum for kaffeklubben, en funktion, der for udenforstående havde gyldighed langt hen ad vejen.

Det var også i 70erne vi stod uforstående over for symbiosen mellem politik og avisen. Vi følte instinktivt, at pressens uafhængighed og det politiske mandat var uforeneligt. Også dengang oplevede vi voldsom kritik i Danmark af Sydslesvigbevillingens omsætning i mindretallet, men debatten blev tiet ihjel. Nok svarede establishment i de danske aviser, men sydslesvigerne

Jaruplund Højskole. (Foto: Arkiv)

blev svar skyldig. For os blev Treklang-
en den revne i spejlet, der ubehjælp-
somt, men oprigtigt søgte at tegne et
mere sanddru billede af mindretalsli-
vet. Vi havde vore skævere – bevares –
men viljen til at fremtidssikre Sydsles-
vig var drivkraften.

FRIVILLIGT EKSIL I DANMARK

Det noget provokerende engagement
holdt ikke for en nærmere prøvelse, da
der skulle findes en efterfølger for
Bøgh Andersen ved Jaruplund Højsko-
le. Vejret og fundet for let fortsatte jeg
dannelsesrejsen i Danmark med gode
år på forskellige højskoler. Hvor jeg
end var, kom Bøgh ofte forbi og spurgte
om ikke det var tid at vende hjem.

Under en mindretalskonference på
Try Højskole talte Ernst Meyer og slut-
tede sangglad sit indlæg med 'Oh, Die-
ter kom hjem – Oh, kom dog hjem'.
Han kunne ikke vide, at jeg havde søgt
Jaruplund Højskole endnu engang,
men var fundet uegnet som før.

Først efter fem år som forstander på
Egmont Højskolen lykkedes det for
Bøgh med venners hjælp at overbevise
mig om, at man må være, hvor hjertet
hører hjemme. I alle årene i mit frivilli-
ge eksil i Danmark havde Bøgh sendt
mig sine bøger. Alle med samme dedi-
kation på titelbladet: "Nord og syd og
øst og vest – sorg og glæde – hjemme
bedst. Tak for lykkelige arbejdsår på Ja-
ruplund. Din Ingrid og Bøgh."

HJEMME IGEN

Fra midt i 80erne blev det til nye opga-
ver for mindretallet som redaktør af
Slesvigland. Det historiske tidsskrift,
der fra 1979 som tosproget historisk
tidsskrift blev husstandsomdelt i hele
Sydslesvig.

Omdrejningspunktet var den slesvig-
ske historie formidlet til hele regionens
befolkning. Tidsskriftet var en gammel
Flensborg-drengs tak for en opvækst i
det danske mindretal; et storslået pro-

jekt, der endnu kan følges på internet-
tet.

Hjemkomsten betød samtidig en na-
turlig indbinding i dele af mindretalsli-
vet. Det lokale SSF-distrikt blev et dej-
ligt bekendtskab også for Vibeke, der
fandt ansættelse ved Duborg-Skolen
som lektor i fransk og idræt; et skole-
valg, der endnu i dag giver arbejdsglæ-
de og udfordringer.

For mit vedkommende blev også
den kritiske vinkel og realistiske sans
fastholdt i Kritisk Forum og Sandbjerg
Ungdomsforening, hvor gamle unge
en årrække udgav det noget forkætre-
de satiriske julehefte Flaskehalsen. Jeg
husker, at Grænseforeningen højmo-
digt aftog 2 eksemplarer, men de gik ej
heller ram forbi satiren.

Mere alvorligt blev engagementet
for oprettelsen af en museumsforening
for mindretalslivet og mindretalskun-
sten. Vi var mange, der løftede i flok.
Og resultatet står i dag med Danevirke
Museums afdeling for mindretalsliv;
og Mikkelsen som det centrale udstil-
lingssted for den sydslesvigske kunst-
samling. Den sydslesvigske kulturarv
har fundet rammer og anerkendelse;
så det ungdommelige opgør med
hjem, hjemstavn, fædreland har fundet
en katalysator, der anerkender de gam-
le dyder uden at fornægte dagens ud-
fordringer.

Dagens udfordringer blev så med ti-
den det ubetingede engagement for
mindretallet som tak for de muligheder
Sydslesvig så rundhåndet har givet
mig. I 1994 blev Jaruplund Højskole
sidste højskolestation på vejen, og i
mere end et tiår har kulturforeningen
været incitamentet for, at vi fortsat kan
lykkes med et sydslesvigsk liv med
dansk sprog og kultur.

Det sprog og den kultur og de dan-
ske mennesker, der allerede i min
barndom plantede forkærligheden for
fællesskabet med Danmark.

Den forkærlighed er det danske min-
dretals sikre fundament og samtidig
vejen for fremtiden.

Kiel-regeringens spareforslag strider mod gældende internationale aftaler

Af Jens A. Christiansen, Sydslesvigsk Forenings generalsekretær

Den 26. maj 2010 vedtog den slesvig-holstenske landsregering (CDU og FDP) en økonomisk genopretningsplan med en række konkrete spareforslag. Samlet skal der spares 1,25 mia. euro frem til 2020.

Anbefalingerne i dette sparekatalog blev den 13. juli 2010 præsenteret som forslag til finanslov 2011 / 2012. Et af forslagene er en nedskæring af offentlige tilskud til det danske mindretals skolevæsen. Regeringen foreslår fra og med 2011 at ændre landets tilskud fra 100 pct. til 85 pct. af gennemsnitsudgifterne for elever i de offentlige tyske skoler. Der er tale om en ensidig nedskæring, der kun rammer de danske skoler. Ifølge regeringens egne beregninger svarer besparelsen til 4,7 mio. euro (ca. 35 mio. kr.) om året. Hvis dette udspil vedtages ved landdagens endelige finanslovbehandling i december, ødelægges den ligestilling mellem flertal og mindretal med henblik på elevtilskud, der blev opnået i 2007 i forbindelse med en ny skolelov for Slesvig-Holsten.

I Slesvig-Holstens skolelov af 24. januar 2007, § 124, fastslås følgende:

- Det danske mindretals skoler får uafhængigt af behovet et tilskud pr. elev på 100 pct. af de offentlige elevtilskudssatser, som bliver beregnet på baggrund af udgifterne i det forudgående år.

I landsregeringens sparekatalog står på side 25:

- Tilskuddene til det danske mindretals skoler sænkes til 85 pct. af den aktuelle elevtilskudssats til det dan-

(Foto: Lars Salomonsen)

ske skolevæsen. De befinder sig dermed fortsat over tilskudsniveauet for tyske privatskoler (80 pct. af gennemsnitsudgifterne for elever i øvrige privatskoler). Tilskuddet skæres ned fra 31,7 mio. euro i 2010 til 27 mio. euro i 2012.

KONSEKVENSER

Omregnet kan den foreslåede besparelse betyde, at op mod 22 af de nuværende 47 danske skoler i Sydslesvig bliver lukningstruede – lidt under halvdel af alle eksisterende danske skoler. Det vil ikke kun føre til et tilbageslag for mindretallets skolevæsen, men vil ligeledes være en trussel mod mindretallets daglige kulturelle rammebetingelser, idet mange af skolerne samtidigt fungerer som forsamlingshuse for det folkelige danske arbejde i Sydslesvig.

Sideløbende med nedskæringer på skoleområdet foreslår Kiel-regeringen generelle kulturelle besparelser over for alle tre nationale mindretal i Slesvig-Holsten. Fra 2010 og de kommende to år skal tilskuddet til SSF som mindretallets kulturelle hovedorganisation sættes ned med 145.000 euro.

MINDRETALSPOLITIK OG LIGESTILLINGSPRINCIP

De planlagte nedskæringer er et fundamentalt brud med den hidtidige mindretalspolitik, der er blevet ført med afsæt i intentionerne og ånden i Bonn-København erklæringerne af 29. marts 1955. Erklæringerne blev som bekendt underskrevet af statsminister H.C. Hansen og forbundskansler Konrad Adenauer, og de er siden hen blevet bekræftet af alle efterfølgende danske og tyske regeringer.

Sameksistensen mellem dansk og tysk, mellem mindretal og flertal har udviklet sig meget positivt de sidste 20 – 30 år. Der har fundet en udvikling sted fra et mod hinanden til et for hinanden. Forholdet mellem mindretal og flertal i det dansk-tyske grænseland bliver ofte omtalt som forbilledligt, og at der er tale om en særlig grænselandsmodel. Ikke mindst efter murens fald i 1989 er den i internationale sammenhænge ofte blevet fremhævet som et positivt eksempel på, hvordan mindretalsproblemer kan løses fredeligt og demokratisk til gavn for alle parter.

Det formelle grundlag for denne udvikling er Bonn-København erklæringerne – en grundlov og et koordinatsystem for, hvordan forholdet mellem mindretal og flertal reguleres ordentligt og ud fra et folkeretligt anerkendt ligestillingsprincip: "Däne ist, wer will".

Bonn-København erklæringerne er ikke lovttekster, men netop erklæringer, der fastslår rettigheder om mindretalspolitiske principper. Det centrale element er ligestilling og ligebehandling uanset nationalt tilhørsforhold.

Både erklæringernes ordlyd og selve

ånden i erklæringerne har haft afgørende betydning for løsning af mindretalsspørgsmål. Ånden bliver også ofte beskrevet som den gode vilje. I forbindelse med 50-års jubilæet for erklæringerne i 2005 understregede både daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen og forbundskansler Gerhard Schröder netop viljen til at udmønte ånden i konkrete tiltag og særordninger for at sikre ligestilling mellem mindretal og flertal. Erklæringerne er således ikke udtryk for mindretalsjura, men mindretalspolitik. Den i dag opnåede afspænding mellem dansk og tysk er nu med de aktuelle besparelsesforslag i fare for at blive ødelagt, og man risikerer at bombe forholdene i grænselandet 20 – 30 år tilbage i tiden.

I Bonn-erklæringen står følgende:

- I ønsket om at fremme det fredelige samliv i befolkningen på begge sider af den dansk-tyske grænse og dermed tillige i almindelighed at fremme udviklingen af venskabelige forbindelser mellem forbundsrepublikken Tyskland og kongeriget Danmark og i betragtning af den folkeretlige forpligtelse, som forbundsrepublikken ved sin tiltrædelse af den europæiske konvention om menneskerettigheder har påtaget sig til ikke at undergive nationale mindretal forskelsbehandling (artikel 14), erklærer forbundsrepublikken Tysklands regering i overensstemmelse med de også i forbundsrepublikken Tysklands grundlov fastlagte grundsætninger, hvortil den slesvig-holstenske landsregering henviste i sin erklæring af 26. september 1949 følgende.

Derefter pointeres en række individuelle menneskerettigheder og den frie ret til at bekende sig til dansk nationalitet og dansk kultur.

I relation til ligestillingsprincippet fremhæves i pkt. 12 under l:

- Ret til ligelig behandling, hvorefter ingen må forfordes eller begunstiges på grund af sin afstamning, sit

sprog, sin herkomst eller sin politiske anskuelse.

Og i pkt. 3 under II:

- Med hensyn til understøttelser og andre ydelser af offentlige midler, som tilstås efter frit skøn, må der ikke gøres forskel mellem personer, der tilhører det danske mindretal og andre statsborgere.

EUROPARÅDETS DOKUMENTER

Spareforslagene fra Kiel tilsidesætter ikke kun Bonn-København erklæringerne, men ligeledes Europarådets rammekonvention for beskyttelse af nationale mindretal og Europarådets sprogcharter for regional- og mindretals-sprog, som forbundsrepublikken har ratificeret. Begge europæiske dokumenter kan ses som en topartsaftale mellem Europarådet og pågældende medlemsstat vedrørende de nationale mindretal, der er lokaliseret i staten. Dokumenterne hviler på en række artikler, der inden for centrale retslige, samfundspolitiske, sociale, økonomiske, kulturelle og uddannelsesmæssige områder foreskriver overordnede forpligtelser og eksistensvilkår.

De enkelte artikler griber på sæt og vis ind i hinanden, og dokumenterne fungerer derved som en helhed med en samlet virkningskraft. Neden for fokuseres dog særligt på aktuelle artikler set i lyset af Kiel-regeringens krænkelse af det mindretalspolitiske ligestillingsprincip.

Af Europarådets rammekonvention artikel 4 fremgår bl.a.:

- Aftaleparterne forpligter sig til at garantere enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, retten til lighed for loven og tilsvarende beskyttelse ved lov. I denne sammenhæng er enhver diskrimination ud fra tilhørsforholdet til et nationalt mindretal forbudt.
- Aftaleparterne forpligter sig til, hvis det er påkrævet at tage rimelige forholdsregler for at fremme den fuld-

stændige og faktuelle lighed mellem et nationalt mindretals medlemmer og flertallets på alle områder af det økonomiske, sociale, politiske og kulturelle liv. I denne sammenhæng tager de på behørig vis hensyn til de særlige betingelser for medlemmer af nationale mindretal.

Artikel 5 præciserer:

- Aftaleparterne forpligter sig til at fremme betingelserne for, at medlemmer af nationale mindretal får mulighed for at pleje og videreudvikle deres kultur og bevare de væsentlige bestanddele af deres identitet, nemlig deres religion, deres sprog, deres traditioner og deres kulturelle arv.
- Uagtet forholdsregler, der træffes inden for rammerne af deres almindelige integrationspolitik, ser aftaleparterne bort fra målsætninger og praksis, der er rettet mod assimilation af medlemmer af nationale mindretal mod disses vilje, og beskytter disse personer mod enhver forholdsregel i retning af assimilation.

I artikel 13 henvises til, at aftaleparterne anerkender, at et nationalt mindretal har ret til egne skoler. Det fremgår ligeledes, at dette ikke medfører en finansiel forpligtelse for aftaleparterne.

Dog fremhæves følgende i artikel 14:

- Aftaleparterne er forpligtede til at anerkende, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at lære sit mindretalssprog.
- I områder, hvor der traditionelt bor medlemmer af et nationalt mindretal eller de opholder sig der i et betragteligt antal, tilstræber aftaleparterne, hvis der er tilstrækkelig efterspørgsel, så vidt muligt inden for uddannelsessystemet at sikre, at medlemmer af et nationalt mindretal tilbydes passende muligheder for at lære mindretalssproget eller at modtage undervisning i dette sprog.

- Den sidste passus anvendes uden at det får betydning for indlæring af eller undervisning på flertalssproget.

Ifølge artikel 15 skal aftaleparterne skabe de nødvendige forudsætninger for, at medlemmer af nationale mindretal virksomt deltager i det kulturelle, sociale og økonomiske liv og i offentlige anliggender, især dem der vedkommer dem. Det fremhæves, at i Tyskland er nationale mindretals og folkegruppers medlemmers aktive deltagelse i det kulturelle, sociale og økonomiske liv samt i offentlige anliggender garanteret i det frie, retsstatslige forfatningssystem. Denne deltagelse støttes gennem retslige beskyttelses-forholdsregler og praktisk støtte.

Kvintessensen er indlysende: 100 pct. ligestilling, inddragelse af mindretallet i den politiske participation – navnlig når det drejer sig om mindretallets egne anliggender – og der må ikke kunne opstå en situation, hvor mindretallet bliver udsat for tvangsassimilation.

I sprogcharter for regional- og mindretalssprog fremgår af artikel 8, undervisning følgende:

- i) tilbyde grundskoleundervisning i de pågældende regional- eller mindretalssprog eller
- ii) tilbyde en betydelig del af grundskoleundervisningen i de pågældende regional- eller mindretalssprog eller
- iii) optage undervisningen af de pågældende regional- og mindretalssprog i grundskoleundervisningen som integrerende del af læreplanen eller
- iv) anvende de under punkt i til iii planlagte forholdsregler på i det mindste de elever, hvis forældre kræver det, hvis antallet af elever anses for værende stort nok.

Slesvig-Holsten har overtaget forpligtelsen ifølge iv.

EKSPERTUDVALG SPØRGER DIREKTE OM SKOLERNES FREMTIDIGE EKSISTENS

Ved evaluering af sprogcharteret i 2009 med henblik på den 4. overvågningsrapport for Tyskland, spurgte Europarådets ekspertudvalg landsregeringen om bæredygtigheden af den i 2007 besluttede skolelov. Spørgsmålet blev stillet på baggrund af landsrevisionens rapport om Skoleforeningen i 2005, hvor den formulerede ligestilling i skoleloven kritiseres.

I overvågningsrapporten (4. Staatenbericht) står side 67:

- I sin tredje evalueringsrapport hilser ekspertudvalget afgørelsen velkommen, at de danske privatskoleløbende omkostninger finansieres ligesom offentligt finansierede skoler. Den er forankret i en særlig bestemmelse for danske privatskoler i den nye slesvig-holstenske skolelov af år 2007 og trådt i kraft den 1. januar 2008 (§ 124 afsnit 1 og 2, skoleloven). Ekspertudvalget er dog blevet gjort opmærksom på landsrevisionens kritik af denne bestemmelse for støtten til de danske skoler. Ved rekvirering af den beretning bad udvalget derfor meddele, om den slesvig-holstenske landsregering har sikret, at de nye lovmæssige bestemmelser vedr. finansieringen af danske skoler fortsat gælder, så det danske skolevæsens fortsatte eksistens sikres.

Landsregeringen melder tilbage:

- Det danske skolevæsens fortsatte eksistens er der på intet tidspunkt blevet sat spørgsmålstegn ved. Det danske mindretals skoler får en finansiering i henhold til § 124 i skoleloven. De lovmæssige grundlag for tilskudsgivningen blev efter ikrafttrædelsen i januar 2008 ikke ændret på noget tidspunkt.

Kiel-regeringens forsøg på at desavouere sin egen skolelov sammenholdt med, at ekspertudvalget

via sin henvendelse i 2009 fik at vide, at den i 2007 opnåede ligestilling på skoleområdet var sikret, må siges at svække regeringens mindretalspolitiske troværdighed.

NEJTIL ASYMMETRISK SPAREPOLITIK

Den foreslåede nedskæring er i strid med internationale dokumenter, som forbundsrepublikken har underskrevet. Det danske mindretal ønsker ikke sær-

behandling i forbindelse med de nødvendige besparelser, der skal sikre en genopretning af den slesvig-holstenske økonomi. Mindretallet forlanger derimod ligestilling mellem det danske mindretal og den tyske flertalsbefolkning. Besparelser må ikke gennemføres asymmetrisk. Såvel i Kiel som i Berlin vil mindretallet forfægte dette grundlæggende mindretalspolitiske ligestillingsprincip.

TEMAARTIKEL:

Endnu et historisk år i det historiske Sydslesvig

*Af Kim Andersen MF (V),
formand for Sydslesvigudvalget*

Der er ikke mange steder, der kan bryde sig af så megen historie som Sydslesvig. Næsten hvert år fejrer vi en håndfuld vigtige jubilæer – i år således både Dansk Skoleforening og Duborg-Skolen, og altså nu også Sydslesvigsk Årbog. Og spørg enhver med interesse for danmarkshistorien, og vedkommende vil uden tvivl kunne remse en række skelsættende årstal op: 1848, 1864, 1920, 1945, 1955 og så fremdeles.

Sammenlignet med disse nationale milepæle, er det med en vis varsomhed, at jeg hævder, at 2010 er et historisk år for det danske mindretal i Sydslesvig. Der blev ikke affyret skud og ej heller krævet en grænserevision og tegnet nye streger på landkortet. De tider har vi heldigvis for længst lagt bag os. Til gengæld vil 2010 komme til at symbolisere en bekræftelse og en styrkelse af de tætte bånd tværs over grænsen.

Først blev Sydslesvigloven vedtaget enstemmigt i Folketinget, og siden betød de spareforslag rettet mod mindretallet, som den slesvig-holstenske landsregering præsenterede i forsommeren, at Danmark og mindretallet rykkede endnu tættere sammen og gjorde fælles front.

SYDSLESVIGLOVEN

Baggrunden for Sydslesvigloven var en gennemgang af den hidtidige forvaltning af det danske statstilskud, som Rigsrevisionen gennemførte i 2009.

Der blev talt og skrevet meget om denne undersøgelse både i Danmark og i Sydslesvig, men selvom debatten til tider var både ophedet og polariseret, så var grundtonen relativt enslydende: det var blevet tid til at foretage visse justeringer af arbejdsgangene for at fremtidssikre tilskuddet fra den danske stat.

Rettesnoren for denne fremtidssikring lå i Rigsrevisionens beretning og i Finansministeriets anbefalinger om god tilskudsforvaltning, og kan opsummeres under tre hovedoverskrifter:

TILSKUDDETS RAMMER

Hvert år fordeler Sydslesvigudvalget – eller Seksmandsudvalget, som var det gamle navn - mere end 430 mio. kr. til de sydslesvigske foreninger. I 2010 svarer tilskuddet faktisk til, at hver indbygger i Danmark yder 80 kr. til det danske mindretal.

Det helt overordnede formål med tilskuddet er, at der eksisterer et dansk-sproget skolevæsen, og at der eksisterer foreninger drevet af og for det danske mindretal i Sydslesvig. Der er selvfølgelig ingen tvivl om, at dette formål opfyldes. Men selv om bevillingen som foreskrevet i grundloven var opført på de årlige finanslove og beskrevet i en tekstanmærkning på Undervisningsministeriets paragraf, så kunne man som udenforstående ikke ud fra en læsning af finansloven komme dybere ned i, hvordan det overordnede formål blev opfyldt. Desuden talte meget for, at en tilskudsordning af denne størrelse burde have sin egen lov.

TILSKUDDETS FORDELING

Siden Danmark begyndte at støtte mindretallet, har der været en relativ fast kreds af modtagere af statstilskuddet. Midlerne er blevet fordelt på de årlige budgetmøder i Flensborg, hvor foreningerne har haft lejlighed til at fortælle om de udfordringer de stod overfor, og hvor vi som udvalg har haft mulighed for at stille opklarende og uddybende spørgsmål. Det har på mange måder fungeret upåklageligt, men vi har måske fra udvalget og foreningerne haft brug for at få nogle værktøjer til bedre at beskrive, hvordan de overordnede målsætninger med det danske statstilskud mere konkret blev opfyldt i de enkelte foreninger for herigennem at skabe en mere synlig sammenhæng mellem tilskud og formål.

TILSKUDDETS ANVENDELSE

Hvor de to første punkter handler om rammerne og fordelingen, så handler det sidste om opfølgningen. God tilskudsforvaltning tilsiger, at når de tildelte tilskud er brugt, så skal der ske en systematisk opfølgning for at sikre, at midlerne er blevet anvendt til formålet, og for at vurdere, om de opstillede målsætninger er blevet opfyldt.

Skal man sammenfatte de tre forudsætninger for god tilskudsadministration, så handler det om, at i dag skal alle tilskudsordninger have nogle gennemskuelige overordnede rammer med definerede formål, opstille krav og aktivitetsmålsætninger til modtagerne og følge op på, om pengene er blevet brugt til det, de blev bevilget til. Det kan og bør ingen være uenig i. Derfor var der også bred enighed om, at disse anbefalinger skulle efterleves fremover.

FREMTIDSSIKRINGEN

Det var snarere Rigsrevisionens anbefaling, hvem der skulle stå for at fremtidssikre den sydslesvigske til-

skudsordning, der fik udvalget, Folketinget, Undervisningsministeren og mindretallet op af stolene og i arbejdstøjet.

Rigsrevisionen anbefalede nemlig i deres undersøgelse, at Seksmandsudvalgets rolle blev indskrænket, så det fremover alene skulle varetage forbindelsen mellem Folketinget og mindretallet, og altså ikke længere have afgørende indflydelse på tilskuddets fordeling.

Dette synspunkt var der imidlertid ingenlunde opbakning til, hverken i udvalget, hos Undervisningsministeren eller hos mindretallet.

BEHOV FORTÆTTE BÅND

Klarest kom behovet for fortsatte tætte bånd mellem Folketing og Sydslesvig til udtryk i det høringssvar til Sydslesviglovsforslaget, som Det Sydslesvigske Samråd afgav. Heri hed det bl.a.

”Samrådet er af den opfattelse, at samhørigheden mellem Danmark og Sydslesvig også fremover bør bygge på en politisk og folkelig legitimation gennem Folketinget med udgangspunkt i de helt særlige historiske bånd, der eksisterer mellem Danmark og Sydslesvig siden 1920... Uanset behovet for klarere tilskudsrammer og en opstramning af de administrative procedurer, vil det fortsat være hensigtsmæssigt, at ansvaret for den formelle tilskudsforvaltning er forankret i et politisk udvalg, der løbende kan sikre den parlamentariske opbakning”

Denne markante afvigelse fra Rigsrevisionens anbefaling kom siden hen til at sætte sit præg på Sydslesvigloven, idet loven udover de administrative stramninger betyder en styrkelse af Folketinget og de folkevalgtes rolle.

FRA SEKSMANDSUDVALG TIL SYDSLESVIGUDVALG

Sydslesviglovens vedtagelse medfører, at beslutningskompetencen og administrationen vedrørende tildeling af til-

skud flyttes fra Undervisningsministeren og centraladministrationen til Sydslesvigudvalget. Hermed følger selvfølgelig også et større ansvar. Hvor det tidligere var udvalget, der fordelte de årlige tilskud, men hvor Undervisningsministeren stod for administrationen og tildelingen, så er det nu med loven Sydslesvigudvalget, der varetager hele opgaven. Samtidig skal udvalget sammen med Undervisningsministeren efterfølgende følge op på tilskuddenes anvendelse.

Det synes vi i udvalget selvsagt er en yderst fornuftigt udvikling. Det gør vi først og fremmest, fordi det samler kompetencen, og fordi det sikrer, at udvalgets indgående kendskab til mindretallet og dets foreninger kommer til sin ret.

INDGÅENDE KENDSKAB

I løbet af et almindeligt år vil jeg tro, at hvert udvalgsmedlem er på besøg i Sydslesvig mellem 5 og 10 gange, ligesom vi ofte har besøg fra mindretallet på Christiansborg. Vi besøger foreningernes institutioner, deltager i års- og landsmøder, og har i det hele taget en tæt kontakt med mindretallet og ved, hvad der rør sig.

Dette indgående kendskab til Sydslesvig, og de personlige og direkte kontakter er uvurderlige for os, og det tror jeg også gælder for mindretallet.

Man skal i den forbindelse heller ikke glemme, at de fleste af os har været med i udvalget i en årrække, så der er en kollektiv ”udvalgshukommelse”, der rækker mange år tilbage. Det er en ubetinget fordel, at man ikke skal starte fra bunden hver gang der er et spørgsmål, der skal besvares. Så når for eksempel generalsekretæren fra Sydslesvigsk Forening henvender sig om ejendomssalg i Slesvig, så er der som regel altid mindst en i udvalget, der på et eller andet tidspunkt har besøgt den pågældende bygning, eller kan huske, da tilskuddet til ejendommen i sin tid blev

givet. Det ville være gået tabt, hvis indgangen for mindretallet fremover alene havde været en telefon i centraladministrationen.

LEVE OPTIL NUTIDENS FORVALTNINGSKRAV

Selvfølge følger der også mere arbejde og mere administration med de nye beføjelser. Vi vil skulle længere ned i materien. Vi skal sammen med mindretallet sørge for, at vi lever op til nutidige forvaltningskrav, og vi skal også blive bedre til at fortælle andre om, hvad vi foretager os. Derfor er der også nu etableret et Sydslesvigsekretariat, der bistår os - og mindretallet - med disse mere administrative aspekter af Sydslesvigloven.

Det gav i sin tid anledning til nogen murren i Sydslesvig, da det selvsagt koster penge at drive et sådant sekretariat. Penge, som nogen mente gik fra foreningerne. Jeg tror og håber dog, at de fleste i foreningerne nu kan se, at det også er til deres fordel, at der er nogen, at rådføre sig med bl.a. i forbindelse med udarbejdelsen af ansøgninger og resultatopfølgninger, ligesom man kan se, at de første rygter om sekretariatets størrelse var noget overdrevne.

Jeg synes på denne måde at vi i loven har ramt en fin balance, hvor det er udvalget, og dermed folkestyret, der træffer de endelige beslutninger, men hvor vi samtidig har mulighed for at trække på embedsværket for så vidt angår de mere tekniske forhold.

NY RÅDGIVNINGSKOMPETENCE

Et andet nyt element i Sydslesvigloven, som det er værd at knytte en bemærkning til, er den nye rådgivningskompetence, som udvalget har fået. Med lovens vedtagelse følger nemlig muligheden for, at udvalget kan rådgive regeringens ministre om forhold, der har betydning for mindretallet, herunder forhold der vedrører tildeling af

støtte. Det mest oplagte er måske i forhold til den danske kirke i Sydslesvig eller den danske sundhedstjeneste, da deres bevillinger ikke hører under udvalget, men mulighederne er mange, og det er en beføjelse, som udvalget allerede ved flere lejligheder har benyttet sig af.

UNIKT

Endelig indeholder bemærkningerne til loven som noget unikt generalkonsul Henrik Becker-Christensens fornemme historiske gennemgang af udviklingen i forholdet mellem Danmark og mindretallet fra 1920 og frem til i dag.

Her bliver loven med stor autoritet og stort overblik sat i perspektiv. Her mindes læserne om, at der siden 1920 har eksisteret et helt specielt bånd mellem mindretallet og Christiansborg symboliseret ved bl.a. Niels Neergaards og Poul Nyrup Rasmussens berømte udtalelser. Når man har læst denne gennemgang, kan man faktisk godt undre sig over, at der skulle gå så længe inden vi fik Sydslesvigloven.

Jeg er overbevist om, at netop dette aspekt ved loven vil medvirke til at fastholde og styrke relationerne mellem Danmark og Sydslesvig fremover.

Alt i alt har vi fået en lov, vi kan være stolte af. Det danske Folketing og den danske stat har med loven endnu en gang bekræftet det særlige forhold mellem Danmark og mindretallet. Samtidig har vi fået nogle rammer, der kan medvirke til, at dette forhold forhåbentlig også vil bestå i fremtiden.

TRUSLEN MOD MINDRETALLET

Mens disse ord skrives, er der imidlertid stadig ikke fundet en løsning på den anden begivenhed, som i fremtidens historieskrivning vil sætte sit præg på fortællingen om Sydslesvig anno 2010. Det drejer sig selvfølgelig om de spareforslag rettet mod mindretallets skoler,

som den slesvig-holstenske regering fremlagde i slutningen af maj måned.

I udvalget blev vi orienteret om spa-replanerne midt i et af vores møder, og jeg kan kun sige, at vi ikke har været samlet siden, uden at det har været det første og det sidste emne vi har drøft-tet.

Vi har også ved flere lejligheder be-nyttet os af den nye rådgivningskom-pentence i Sydslesvigloven, og har væ-ret i dialog med en række af regering-ens ministre. Det har vi været, fordi de bebudede besparelser rejser en række vigtige og principielle problemer, som vi ikke har kunnet sidde overhørig. Ud-valget har den klare holdning, at de be-budede nedskæringer er i strid med ligebehandlingsprincipperne, og der-med også i strid med ånden i Køben-havn-Bonn erklæringerne, ligesom de er i strid med delstatens egen skolelov.

Der blev i første ombæring nedsat en dansk-tysk embedsmandsgruppe til at gennemgå både tilskuddene til det danske mindretal i Sydslesvig og til det tyske mindretal i Sønderjylland. De skal selvfølgelig have tid og ro til at ud-føre deres arbejde. Imidlertid mener vi ikke, at det alene er et spørgsmål om kroner og ører, ligesom vi har gjort den danske regering opmærksom på, at der allerede er lavet en række analyser af tilskudspraksis i forhold til i hvert fald det danske mindretal i Sydslesvig.

Jeg har allerede nævnt rigsrevisio-nens undersøgelse, der førte til Sydsle-svigloven og de nye klare retningslinjer for den danske forvaltning af statstil-skuddet.

2004-ERKLÆRINGEN

Fra slesvig-holstensk side blev et om-fattende analyse- og forhandlingsfor-løb afsluttet i november 2004. I sluter-klæringen, som blev underskrevet på både delstatsniveau og af Dansk Skole-forening for Sydslesvig, blev det slået fast, at mindretallets skoler ikke er al-mindelige privatskoler, men indtager

en særstatus. Det hedder således i er-klæringen, at danske skoler har samme betydning for mindretallet som de of-fentlige skoler har for den tyske fler-talsbefolkning. Derfor må de betragtes som mindretallets offentlige skolevæ-sen. Dette forhold blev herefter knæsat med et særligt afsnit i den slesvig-hol-stenske skolelov fra 2007. Her blev det også slået fast, at ligestillingen også var økonomisk: Danske skoleelever skulle have nøjagtig det samme i til-skud som tyske elever.

KAN IKKE SAMMENLIGNES

Desuden ved de fleste med bare det mindste kendskab til Sydslesvig, at sammenligninger mellem flertallets og mindretallets skolevæsen indebærer en reel risiko for, at man blot graver grøfterne endnu dybere, fordi der i bund og grund er tale om størrelser, der ikke kan og ikke bør sammenlig-nes.

Der er helt særlige forhold, der gør, at det er dyrere at drive skoler for min-dretallet end for flertallet: Undervis-ningen foregår både på dansk og på tysk, skoledistrikterne er vidtstrakte, hvilket betyder højere udgifter til kør-sel, og mindretallet er spredt udover et stort og tyndt befolket geografisk om-råde, hvilket betyder mange små enhe-der.

Dette burde ikke være ukendt viden, og der er i hvert fald fra dansk side po-litisk enighed om, at moderne mindre-talspolitik hviler på disse realiter, hvil-ke bevillingerne og omkostningerne nødvendigvis må afspejle.

Hertil kommer, at skolerne er langt mere end blot uddannelsesinstitutio-ner. De er i mange tilfælde selve om-drejningspunktet for det lokale danske mindretalsliv i Sydslesvig. Det er på skolerne at man går til foredrag, holder klubaftener og mødes til samvær med andre fra mindretallet.

DISKRIMINATION

Jeg forstår udmærket, at regeringen i Kiel forsøger at rette op på delstatens anstrengte økonomi. Alt andet ville være uforvarsomt. Men de foreslåede besparelser mod de danske skoler opleves som diskrimination, da de ensidigt rammer mindretallet og bryder med de hidtil anerkendte principper.

Jeg forstår derfor også godt, hvis mindretallet nu oplever, at de bliver gjort til syndebug for delstatens vanskelige økonomi. De beløb, som man vil kunne hente ved at skære i tilskuds-satserne til Dansk Skoleforening redder næppe Slesvig-Holstens økonomi, men risikerer desværre nemt at medføre betydelige spændinger i forholdet mellem mindretallet og flertalsbe-folkningen.

AFSTANDEN MELLEM DANSKE OG TYSKE TILSKUD ØGES

Derudover vil besparelserne kun yderligere forstærke den tendens, vi desværre har set i udviklingen i tilskud-dene til både det danske mindretal i Syd-slesvig og til det tyske mindretal i Søn-derjylland gennem i hvert fald de se-neste 15 år.

For mens Danmark i forhold til beg-gene mindretallene har hævet tilskud-dene i takt med prisudviklingen og som følge af særlige omstændigheder, som f.eks. da den enestående A.P. Møller Skole skulle bygges, så har tilskuddene fra tysk side faktisk været faldende gennem perioden.

Det betyder, at afstanden mellem de to landes bidrag bliver stadig større – selv uden de varslede besparelser. I dag er situationen den, at Danmark yder ca. 63 pct. af tilskuddene til det danske mindretal og ca. 59 pct. til det tyske mindretal. Til sammenligning var tallene i 1995 hhv. 58 og 46 pct.

Hvis spareforslagene vedtages, vil det formentlig betyde, at den danske andel i Sydslesvig vil udgøre langt

over 70 pct. Det er simpelthen ikke i or-den.

STÅR BAG MINDRETALLET

Vi i udvalget og i Folketinget står bag mindretallet i denne principielle sag, og dér bliver vi stående, indtil ligestil-lingen er genoprettet. Vi bakker 100 pct. op om de folkelige initiativer som f.eks. de store demonstrationer i Flens-borg, Slesvig, Husum, Læk, Vesterland, Egernførde og Sønderbrarup sidst i ju-ni, og jeg ved, at vi har hele Danmark i ryggen.

Besparelserne skal tages af bordet. Vi vil og kan ikke se igennem fingre med diskrimineringen. Vi vil fastholde presset og skærpe retorikken, hvis det bliver nødvendigt, for planerne er uholdbare. Ikke bare er de en "sten i skoen" i forholdet mellem Danmark og Slesvig-Holsten, og mellem mindretal og flertal, de risikerer også at skade udviklingen i mindretalspolitikken i he-le Europa.

For vi skal ikke glemme, at for både Danmark og Tyskland har netop min-dretalspolitikken i grænselandet stået som en forbilledlig model i resten af Europa. En historisk konflikt er bilagt og afløst af frugtbart og tillidsfuldt samarbejde.

Denne gode udvikling skulle vi også gerne kunne skrive det næste kapitel af, når Sydslesvigsk Årbog igen har ju-bilæum.

Jeg tror og håber, at alvoren går op for delstatsregeringen Kiel, og at ned-skæringerne er taget af bordet inden denne udgave af årbogen er på gaden.

Jeg vil i hvert fald for mit vedkom-mende gøre alt, hvad jeg kan for at dette sker.

DET VIDERE ARBEJDE

Med både behandlingen og vedta-gelsen af Sydslesvigloven og fremsæt-telsen af de urimelige besparelser har det været et travlt år både for os i ud-valget og for mindretallets foreninger.

Samtidig har vi også skulle sætte en række nye skibe i søen på tilskudsområdet, og vi har sagt farvel til gamle venner og lært nye ansigter at kende.

Ved indgangen til året stoppede Henrik Tauber som sekretær for udvalget efter 5 år på posten, og der skal lyde en stor tak for hans gode indsats.

Nu er det så Steffen Bang og Maiken Friche fra Sydslesvigsekretariatet, der skal bistå os i udvalget med at implementere de nye sider af loven.

Og vi er faktisk allerede nået ganske langt. Vi har sammen med Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig og Sydslesvigs Danske Ungdomsforeninger lavet nogle resultataftaler, som kommer til at danne grundlag for de aftaler, vi forventer at indgå med hovedparten af mindretallets foreninger til næste år.

Det har været en lærerig proces for alle parter, tror jeg, og har faktisk været med til at øge samarbejdet mellem udvalget og de to foreninger.

TILSKUDSPOLITIK FOR ENKELTPROJEKTER

Den næste større udfordring for udvalget og sekretariatet bliver at få fastlagt en tilskudspolitik for støtte til enkeltprojekter. Med loven er der nu mulighed for, at udvalget kan støtte mindre projekter af en begrænset varighed indenfor eksempelvis foreningernes samarbejde nord og syd for den dansk-tyske grænse.

Jeg ved, at mange betragter netop denne mulighed som det mest interessante ved den nye lov, og derfor skal vi også sikre os, at vi griber opgaven rigtigt an, så vi får støttet de projekter, der gavner mindretallet mest muligt. Også denne opgave er jeg sikker på vi nok skal løfte ved fælles hjælp.

For vi er faktisk rigtig gode i udvalget til at hjælpe hinanden. Selvom vi har hvert vores politiske ståsted, så er arbejdet i udvalget kendetegnet ved, at vi respekterer hinanden og lytter til hinandens argumenter.

Vi har samtidig alle som udgangspunkt for vores arbejde en stor kærlighed til mindretallet.

Dette gør, at vi stort set altid kan blive enige om at finde fælles svar på alle de spørgsmål, vi støder på i vores arbejde – ja, jeg tror faktisk ikke, jeg overdriver, når jeg skriver, at alle vores beslutninger stort set altid træffes i enighed.

Denne arbejdsform finder man ikke ret mange andre steder. Og jeg vil gerne rette en stor tak til mine gode udvalgskollegaer Lise von Seelen, Bente Dahl, Søren Krarup, Torben Rechen-dorff og Jørn Ulrik Larsen for, at vi i det daglige kan samles om at praktisere dette konstruktive samarbejde.

HAR FÅET MINDRETALLET IND UNDER HUDEN

Forudsætningen for denne enighed er selvfølgelig, at vi alle har fået mindretallet ind under huden, og således på nærmeste hånd oplever den uover-trufne varme og gæstfrihed som mindretallet byder sine gæster velkommen med.

Overalt hvor vi kommer i landsdelen, fra Rendsborg i syd til Flensborg i nord, i kirker, på skoler og i forsamlingshuse, møder vi en virkelyst og en smittende begejstring, som er helt enestående.

Jeg vil gerne på udvalgets vegne takke for denne gæstfrihed, vi altid bliver mødt med hos vores samarbejdspartnere, og udtrykke min påskønnelse og beundring af det fantastiske arbejde, som der hver dag bliver udført i mindretallets foreninger.

Det gælder både de folkevalgte, de frivillige og de ansatte.

Det er dette arbejde, som er den virkelige sydslesvigske historie.

Lad mig afrunde denne artikel med at ønske Sydslesvigsk Årbog tillykke med de 50 år her i det historiske år 2010 og ønske held og lykke med de næste 50.

Solidaritet med Sydslesvig under vekslende vilkår

*Af Finn Slumstrup,
formand for Grænseforeningen*

Redaktøren har bedt om en artikel, som gerne må være subjektiv, og som både bør kaste blikket tilbage på det forløbne halve århundrede og opridse nogle fremtidsperspektiver for mindretallet.

Jeg takker for opfordringen og kaster mig ud i opgaven ved at starte med en lykønskning.

For det er jo imponerende, at Sydslesvigsk Forening støt og roligt har udsendt årbog gennem 50 år. Det er et ganske omfattende spand af år, og hvor langt man egentlig skal tilbage, kan måske illustreres ved at blive her nord for grænsen og se på Grænseforeningens rolle.

DA SYDSLESVIG VAR EN FOLKESAG

I 1960 var Holger Andersen stadig formand for Grænseforeningen. Det havde han været siden 1943. Han havde i sin ungdom arbejdet aktivt for en internationalisering af Mellemslesvig, da afstemningen i Zone 2 den 14. marts 1920 havde gjort det klart, at genforening med Danmark ikke kunne komme på tale. Han havde været konservativt folketingsmedlem 1920-39, valgt i Sønderjylland, og han havde arbejdet aktivt i Folkeforbundet som præsident for Kommissionen for udveksling af græske og tyrkiske Folkegrupper.

Han havde altså stået i spidsen for Grænseforeningen i en dramatisk periode med de lidenskabelige diskussioner om en eventuel grænseflytning efter 1945, diskussioner der foregik, mens alle kræfter samtidig blev sat ind

på at yde konkret hjælp til Sydslesvig.

Grænseforeningen påtog sig efter forhandlinger med Handels-, Social- og Landbrugsministerierne at organisere og garantere bespisningen af alle danske sydslesvigere, en opgave der indebærer varekøb for omkring 200.000 kroner om måneden.

Hvor lidenskabeligt den danske befolkning fulgte med i begivenhederne i grænselandet kan ses af, at i 1942 havde foreningen godt 100.000 medlemmer – men syv år senere var tallet fordoblet.

På dette tidspunkt, i 1949, var det endeligt afgjort, at 1920 grænsen lå fast, samtidig med at spændingerne mellem dansk og tysk i grænselandet fortsat var store og intense. Foreningen mærkede det især i forbindelse med arbejdet for at oprette nye skoler. Den slesvig-holstenske ministerpræsident dr. Bartram erklærede således på en CDU-partikongres, at hans regering "med alle til rådighed stående midler ville modsætte sig det danske skolearbejde i Sydslesvig".

Vendepunktet kom – som almindeligt kendt – da stats- og udenrigsminis-

ter H.C. Hansen den 29. marts 1955 underskrev København-erklæringen og forbundskansler Konrad Adenauer samtidig underskrev Bonn-erklæringen.

København-Bonn erklæringen skulle vise sig at være et redskab, der fik stor betydning. Også selv om den ikke umiddelbart blev muliggjort på grund af en særlig optagethed af mindretallets forhold, men i forbindelse med drøftelserne om Vesttysklands optagelse i NATO.

På Sendemandsmødet i 1955 sagde Holger Andersen i sin beretning, at Grænseforeningen nu havde gennemført programmet for skolebyggeri, i alt 33 skoler og 11 børnehaver var det blevet til. Samtidig åbnede han op for en mere forsonlig holdning til nabolandet da han sagde, at Grænseforeningens opgave var at støtte den sydslesvigske danskhed, men også, for alle parter skyld, at yde en indsats for at børnene i grænselandet kunne komme til at leve et liv på grundlag af det bedste i den vestlige verdens traditioner.

Halvandet år senere blev den danske stats støtte til Sydslesvig lagt i nye rammer hos et politisk udpeget 4-mands udvalg med folketingsmand Peter Gorrsen som formand – og Holger Andersen som et af de fire medlemmer.

Nu overtog staten formidlingen af støtte til skoler i amterne syd for Flensborg og Sydtønder amter, og Grænseforeningen drejede fokus hen til at støtte de sydslesvigske ungdomsforeninger.

Samtidig blev opførelsen af et dansk bibliotek i Flensborg en hovedopgave. Bogsamlingen på Flensborghus tog mere og mere plads op og forhindrede en tiltrængt restaurering af huset.

Da Holger Andersen døde i 1961 havde han været Grænseforeningens formand i 18 år. Han havde oplevet støt stigende spændinger i arbejdet – og derefter en begyndende afspænding mellem dansk og tysk. En bevæ-

gelse som også ganske tydeligt mærkedes i medlemstallet. Ved Andersens tiltræden lå det som nævnt omkring 100.000 for så at bevæge sig til godt 200.000.

Men fra 1955 gik tallet konstant tilbage, og da Frederik Heick i 1961 efterfulgte Holger Andersen lå medlemstallet omkring 160.000.

KULTUREL INDSATS OG FALDENDE MEDLEMSTAL

Frederik Heick havde i de første 14 år efter krigen været medlem af Folketinget for Venstre, og han var overbevist om, at dansk medlemskab af EF og involvering i den europæiske integration ville give det danske mindretal bedre vilkår.

I hans formandstid fra 1961-66 blev Slesvighus og Flensborghus ombygget, Christianslyst restaureret og spejderhytten i Tarp opført. Men indtægterne var ikke længere helt de samme, og foreningen måtte optage et lån på 1 million for at klare udgifterne på ombygningen af Flensborghus, som løb op i over 3 millioner kroner.

Da Heick blev formand i 1961 blev Erik Haunstrup-Clemmensen valgt ind i hovedstyrelsen. Nu fem år senere blev Haunstrup Clemmensen formand, og han var om muligt endnu mere overbevist om, at Danmarks tilslutning til EF ville være til gavn for mindretallet. I hans seksårige formandsperiode påtog Grænseforeningen sig nye store byggeopgaver, først og fremmest Ungdomskollegiet i Flensborg, som var en dansk folkegave i anledning af 50-året for genforeningen. Udgiften blev anslået til 4 millioner kroner, men nåede op på det dobbelte. Hvilket ikke forhindrede, at man også engagerede sig i bygningen af en ny idrætshal i Flensborg.

Medlemstallet var konstant vigende, men i jubilæumsåret 1970 indbragte Dybbøldagen dog 660.000 og Det sønderske Lotteri 503.000 kroner.

Alligevel slog det i disse år for alvor igennem, at det nu var den danske stat, der stod for broderparten af støtten til det danske mindretal, mens Grænseforeningen stadig tydeligere havde det som en del af sin eksistensberettigelse at supplere den statslige støtte.

Da højskoleforstander Arne Fog Petersen i 1972 blev foreningens syvende formand skete der yderligere en drejning. Med en erfaren folkeoplyser i spidsen var det ikke så mærkeligt, at der nu kom ekstra opmærksomhed omkring den oplysende del af arbejdet, som både var blevet vigtigere og vanskeligere end tidligere.

I en konfrontationstid var så at sige hele folket – og dermed også både radioen og aviserne – optaget af situationen i grænselandet. Men i takt med den nu støt voksende afdramatisering og afspænding tabte både folk og medier interessen. For Grænseforeningen var det naturligvis uforandret en livssag at holde opmærksomheden om det danske mindretal levende, hvorfor man satte ekstra kræfter ind på folkeoplysningen.

Man arbejdede også aktivt for at regeringens ikke skulle nedlægge stillingen som dansk generalkonsul i Flensborg. Men ingen havde forestillet sig, at det skulle føre til, at udenrigsminister K.B. Andersen i april 1976 tilbød Fog Pedersen stillingen. Men sådan gik det, og Fog sagde ja tak.

På Sendemandsmødet i oktober 1976 blev landsretssagfører Eskild Friehling valgt til formand for en forening, som nu havde 73.000 medlemmer. Den offensive tid var forbi, og Friehling fik først og fremmest til opgave at konsolidere Grænseforeningen, som i de foregående år havde opbygget en betydelig gæld. Samtidig mistede man over 3.000 medlemmer om året, og foreningen udfoldede derfor mange bestræbelser på at undersøge, om ikke denne triste tendens kunne standses.

Det mest synlige forsøg var bestræ-

belserne på at udgive et medlemsblad, der skulle binde de interesserede sammen og være en værdi, man fik ved at være med i Grænseforeningen. Det tog flere år før idéen fik nogen medvind, men i 1979 udsendte man en udvidet udgave af Gentofte lokalforenings blad "Grænsen" med fire årlige numre til alle Grænseforeningens lokalforeninger i et oplag på 40.000.

Imidlertid blev der i løbet af det første år kun tegnet 2.500 abonnementer. Ja, ikke engang alle hovedstyrelsens medlemmer ønskede at holde bladet.

Men ledelsen stod fast. Efter to år var abonnementstallet kravlet op på 3.000, og på Sendemandsmødet 1982 blev der vedtaget en udtalelse om, at "Grænsen" burde være obligatorisk medlemsblad og de mange lokalforeninger blev opfordret til at støtte op om bladet.

Da landsretssagfører Rehling gik af som formand i 1984 for at blive afløst af professor H.P. Clausen kunne Rehling med tilfredshed konstatere, at foreningens økonomi var rettet op, så den nu hvilede på et solidt grundlag. Men han måtte også erkende, at medlemstallet fortsatte med ubønhørligt at gå i den forkerte retning.

Det samme måtte H.P. Clausen sande. Han nåede kun at være formand i halvandet år, inden han i marts 1986 sagde ja tak til et tilbud om at blive kulturminister. I hans formandstid forsøgte Grænseforeningen sig både med en husstandsomdelt brochure i hele landet og med reklamer i lokal-tv i København og Århus. Intet hjalp.

En glæde var det dog, at "Grænsen" nu udkom i 14.000 eksemplarer og blev stadig mere accepteret. Og det var i Clausens tid foreningen fik ny formålsparagraf. Som en understregning af oplysningsarbejdets betydning blev det nu Grænseforeningens formål "at virke til støtte for danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, samt at styrke og udbrede kendskabet til grænselandets forhold".

Oplysningsvirksomheden var nu placeret side om side med det økonomiske støtteamarbejde i formålsparagraffen.

TRE AFGØRENDE UDVIKLINGSTRÆK

I den første halvdel af de 50 år, hvor der har været udsendt en Sydslesvigsk Årbog, sker der altså nogle afgørende udviklinger for det danske solidaritetsarbejde med mindretallet.

Den økonomiske støtte udvikler sig til først og fremmest at komme fra den danske stat. Også selv om det i denne forbindelse skal erindres, at støtten ikke blot kom fra staten samt de nationale foreninger med Grænseforeningen som langt den vigtigste aktør. Fortsættelsen af skibsreder A.P. Møllers store indsats efter krigen gennem den familiefond, der blev oprettet, havde og har stor betydning for mindretallets ve og vel. Men det rokker ikke ved grundforholdet, at i takt med at den folkelige opbakning i Danmark svinder ind, bliver den statslige støtte helt afgørende for mindretallets liv.

For det andet medfører den dalende interesse i den danske offentlighed for grænselandets forhold, at den folkeoplysende indsats bliver stadig vigtigere for Grænseforeningen. Det gør den både ud fra en idéel betragtning – fordi foreningens medlemmer mener, at man ikke kan forstå Danmarks nyere historie uden at kende til livet i grænselandet – og ud fra den økonomiske nøgternhed som tilsiger, at hvis ikke der er en folkelig opbakning til det, kan Folketinget ikke fortsætte med ufortrødent at bevilge store tilskud til mindretallets arbejde. Og en af de måder den folkelige opbakning kan manifestere sig på, er gennem Grænseforeningens medlemskartotek.

For det tredje rejste den positive udvikling i forholdet mellem dansk og tysk samt Danmarks indtræden i Fællesmarkedet spørgsmålet om Grænseforeningens eksistensberettigelse på langt sigt.

Da Grænseforeningen blev stiftet i 1920 som en paraplyorganisation for de mange hundrede Sønderjyske Foreninger i landet, var det jo i et forsøg på at samle kræfterne og fastslå, at det slesvigske problem ikke var løst med grænsedragningen i 1920. De forskellige syn på spørgsmålet om en ny grænsedragning engang i fremtiden lå i de første mange år som en konstant intern uenighed i Grænseforeningen, så foreningens ledelse både skulle forlige de forskellige gemytter indadtil og sikre samling om støtteamarbejdet udadtil.

Det var utvivlsomt en lykke for solidaritetsarbejdet, at de to længst siddende formænd i foreningens historie netop var på deres poster i disse spændingsfyldte år: rektor H.P. Hansen 1926-42 og Holger Andersen som tidligere nævnt 1943-61.

Men kan en forening, der i den grad er dannet på en konfrontationspolitik, på meningsfuld vis omstille sig til fredeligere tider?

Det mest inspirerende svar på dette spørgsmål voksede frem midt i 1950'erne med den såkaldte Front og Brobevægelse. Det var folk som Bent A. Koch og Lorenz Rerup, der tegnede bevægelsen, hvor tankegangen var den, at Sydslesvig ikke længere var et nationalpolitisk spørgsmål, men udelukkende et mindretalsproblem: "Vi drøfter ikke mere, om Danmark bør søge at hidkalde en ændring af Sydslesvigs statslige tilhørsforhold. Vægten er lagt på det kulturelle arbejde, og i dansk politik optræder hele problemet så at sige kun, for så vidt der er tale om økonomisk støtte til dette arbejde", skrev Bent A. Koch i pjecen "Sydslesvig på en anden måde" i maj 1955. Et synspunkt der holder den dag i dag.

Koch blev mange år senere Grænseforeningens formand i perioden 1994-2000, og det var i hans tid man forbedrede den seneste ændring af foreningens formålsparagraf, som blev vedtaget i 2001, da Torben Rechendorff var

blevet formand. Siden da har paragraffen lydt: "Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur".

Der kom altså et tredje ben på paragraffen i erkendelse af, at samfundsudviklingen tilsiger, at kampen for danskheden - og dermed for dansk sprog og kultur - ikke længere er et fænomen, der kan tilgodeses blot ved en indsats syd for Kongeåen.

Man kan altså tydeligt se, at solidaritetsarbejdets udvikling i sidste halvdel af Sydslesvigsk Årbogs foreløbig halve århundrede, er en videreførelse af de kursændringer, der blev gennemført i perioden fra 1960 frem til midt i 1980'erne.

Og på den måde er sporene tydeligt lagt for den oplysningsindsats, som bliver den helt dominerende hovedopgave i de kommende år. Her er det afgørende nye, at nu også den danske stat har erkendt behovet for oplysning om det, der for mange år siden var en folkesag. Jeg tænker her på, at den såkaldte Sydslesviglov, der trådte i kraft den 1. april 2010, åbner op for at der kan ydes statsstøtte til oplysningsarbejde i Danmark om mindretallets forhold.

Daværende undervisningsminister Bertel Haarder vidste bedre end de fleste, hvor stort hukommelsestab er i Danmark, når vi taler om grænselandets forhold.

SAMSPILLET MED MINDRETALLET

Grænseforeningen er sat i verden for at støtte det danske mindretal i Sydslesvig. Så enkelt er det.

Men gradvist blev det altså nødvendigt at supplere det økonomiske og åndelige solidaritetsarbejde med en oplysningsindsats over for danskerne, som stille og roligt mistede interessen

for Sydslesvig – og i dag stort set ikke aner, at mindretallet eksisterer.

Grænseforeningen kan med andre ord ikke leve op til sit formål uden ved at være i et tæt samspil med mindretallet. Dette samspil gennem nu 90 år – og endnu længere tilbage for en lang række af de gamle Sønderjyske Foreningers vedkommende – er en fascinerende og rigt facetteret historie.

Også den har gennemløbet en udvikling. Den oprindelige danske indsats for at afhjælpe regulær materiel nød og fremskaffe de basale muligheder for at et kulturelt arbejde kunne foregå, udfoldede sig i en tid, hvor hjælpearbejdet også var med til at holde et tysk fjendebillede levende. Om end dette kunne være mere eller mindre udtalt. I dag er indsatsen i en langt mere begrundet materiel virkelighed blevet til en bestræbelse på fortsat at holde kontakterne tværs over grænsen levende.

Disse kontakter blomstrede tidligere med ferie børnsarbejdet, danske skolebørn på lejrskole i Sydslesvig, unge sydslesvigere på danske højskoler, talrige venskabsbesøg mellem SSF foreninger og lokalforeninger i Grænseforeningen osv. osv.

Alt dette eksisterer fortsat. Heldigvis. Men i langt mindre omfang end tidligere.

I dag er kontakterne så relativt sporadiske, at den oprindelige levende vekselvirkning mellem Danmark og mindretallet står i fare for at blive afløst af, at vi taler om hinanden i stedet for med hinanden.

Og så skal det endog tilføjes, at dem, der taler, er den beskedne minoritet i Danmark, der interesserer sig for grænselandet, og de kredse i Sydslesvig, som er interesseret i et levende forhold til Danmark.

Når man pendler en hel del hen over den statsgrænse, som støt og sikkert mister betydning, kan man i hvert fald konstatere, at mange sympatisører i Danmark har et nostalgisk og direkte forældet billede af det levende, nutidi-

ge mindretal, og at man syd for grænsen modsvarende møder idealforestillinger om Danmark, som vi nord for grænsen ikke kan leve op til.

Udbygning af dialogen og kontakterne tværs over grænsen må derfor blive en vigtig bestræbelse i de kommende år. Set her nordfra er det oplagt, at i en verden, hvor grænserne mister betydning er Sydslesvig alt for vigtigt til at skulle leve et liv i hemmelighed. Sydslesvig er fortællingen om, at det danske folk er større, end det selv er klar over. Og det er fortællingen om, at danskhed er et mere nuanceret begreb, end de fleste er opmærksomme på.

Hvordan det ser ud sydfra, tilkommer det ikke mig at give bud på. Men jeg er sikker på, at der for sydslesvigerne vil være værdier at hente i en levende vekselvirkning på så mange områder som muligt med det nutidige Danmark.

For det andet står det mig klart, at skal vi i de kommende år virkelig kunne styrke interessen for grænselandet og dets muligheder, så skal et nyt og aktivt samarbejde vokse frem tværs over grænsen.

Vi skal ikke blot i stigende grad tale med hinanden, vi skal direkte samarbejde til gavn for den fælles sag. Og når vi undersøger, hvordan vi skal samarbejde er det for mig ganske klart, at vi virkelig er kommet til en ny fase i den lange fælles historie mellem moderlandet og mindretallet.

Vi kan ikke længere fascinere eller overbevise om Sydslesvigs betydning for nutidens danskere ved at bruge den gamle fortælling om 1848-50, 1864, 1920 og 1940-45.

Den fortælling hørte hjemme i en tid, hvor den historisk-kulturelle arv i landet var helt anderledes stærk, end den er i dag. En epoke, da mennesker voksede op med en forankret tidsopfattelse med fortid, nutid og fremtid – og følgelig også med en sans for historiens kronologi, som vi tilmed havde mødt i skolens historieundervisning.

I dag er menneskenes børn langt mere punktorienterede og retter sig mod, hvad der sker lige nu.

Lykkeligvis er Sydslesvig også her leveringsdygtig. Nemlig med den nye fortælling om en gruppe mennesker, som lever i en region med en ganske særlig dynamik. En region, hvor man ikke kan undgå at tage stilling til mødet mellem flere kulturer. En region, hvor to eller flere kulturer lever side om side, og hvor menneskene er to- eller tresprogede.

Danskheden i Sydslesvig, som den i al sin kompleksitet udfolder sig i dag, vil for mange danskere kunne tjene som en øjenåbner. Andre kan den hjælpe til en genopdagelse af noget, vi har glemt under presset fra vore nye medborgere af anden etnisk-kulturel herkomst, som medfører, at det danske samfunds meget ensartede præg er blevet udvisket. Nemlig opdagelsen af, at det danske findes i mange modeller.

Den nye fortælling bygger altså ikke blot på, at Sydslesvig har brug for Danmark. Det er så sandelig også Danmark, der har brug for Sydslesvig.

Derfor bliver det i de kommende år også af afgørende betydning, at sydslesvigerne i praksis demonstrerer, at de virkelig er en del af det danske folk. De er det naturligvis på en særlig måde – men det er vendelboer og vestjyder jo for eksempel også.

Hvem er i det hele taget "normaldanser"?

Det kan der næppe svares på – men der kan svares på, hvordan man i praksis demonstrerer, at man hører med i det brogede fællesskab. For det gør man ved at blande sig.

Det er en voldsomt krævende opgave, mindretallet dermed står i. For er det ikke i sig selv mere end nok at skulle kæmpe en kamp for at blive accepteret som ligeværdig borger i det tyske samfund?

Jo, det viser erfaringen, at det er. Og den opgave er bestemt ikke blevet mindre efter Carstensen regeringens

ubegribelige, diskriminerende spæudspil fra 26. maj 2010, som har været ødelæggende på mange måder. Så det er i sig selv en stor opgave i forhold til det tyske samfund, som mindretallet skal løfte. Her ligger også en påtrængende oplysningsopgave i forhold til den tyske flertalsbefolkning.

Alt dette fjerner blot ikke behovet for, at man også orienterer sig mod nord og går ind og deltager i den danske samfundsdebat, for på den måde at være med til både at kvalificere debatten og i praksis demonstrere, at der bor danskere syd for grænsen.

Det kan godt være de er tyske statsborgere, men danskere er de ligefuldt.

Vi andre nord for grænsen skal nok blive med at knokle løs for den fælles sag, så godt vi kan. Men uden mindretallet selv markerer sig på banen, kom-

mer vore oplysningsanstrengelser let til at tage sig ud som smukke påstande om, hvor vigtigt det, at vi har det danske mindretal.

Men passer det nu også, hvad vi siger? Er der virkelig nogen hjemme dernede syd for den visnende grænse? Sådan spørger skeptikerne.

Disse spørgsmål kan kun sydslesvigerne selv på overbevisende måde besvare gennem praktisk handling.

Et fortsat støt og stærkt dansk engagement i grænselandet - og dermed også mindretallets fortsatte trivsel - vil på sigt afhænge af, om sydslesvigerne finder kraft og vilje til i offentlig praksis at udleve den helt særlige dobbelthed, som gennem historien er blevet deres skæbne. Nemlig både at være borgere og mindretal i den tyske stat og en vigtig del af det danske folk.

TEMAARTIKEL:

Sydslesvig 1960-2010: Tilbageblik og perspektiver

Af Jørgen Kühl, Ph.D., historiker og rektor for A.P. Møller Skolen, Slesvig

I år udkommer Sydslesvigsk Årbog for 50. gang. Dette giver anledning til både at reflektere over udvalgte sider af mindretallets historie siden 1960 og at påpege nogle af de perspektiver, som byder sig netop i dette år. År 2010 synes nemlig på flere måder at være skelsættende for mindretallet med såvel højde- som lavpunkter i mindretalspolitikken.

I løbet af de seneste 50 år har det danske mindretal, politikken over for dette, forholdet mellem dansk mindretal og tysk flertal samt det overordnede dansk-tyske forhold samlet set udviklet sig i en positiv retning. Denne samlede

vurdering gælder, selv om der er tale om en proces, som har været præget af såvel fremgang som tilbageslag. Ind imellem kunne der også tales om stagnation i længere perioder.

Netop i 2010 kan der siden udgangen af maj måned tales om et akut tungtvejende tilbageslag på det mindretalspolitiske område i Slesvig-Holsten. Det er den mest alvorlige mindretalspolitiske krise siden 1955, da de nuværende mindretalsordninger blev etableret. Samtidig gælder det, at Danmark også i den aktuelle situation klart og entydigt bakker mindretallets og dets interesser op, hvilket i marts 2010 eftertrykkeligt blev bekræftet, da Folketinget enstemmigt vedtog den nye Sydslesviglov.

En nøgtern, generel betragtning og vægtning, der ser på det samlede billede uden at overfokusere på den aktuelle situation, vil alt andet lige føre til en positiv karakteristik af udviklingsprocessen. Udgangspunktet var nemlig af ganske anden tungtvejende og spændingsfyldt karakter, hvor sameksistens og gensidig respekt var et fremtidsmål frem for oplevet realitet i hverdagen, end det til trods for de aktuelle spændinger udløst af delstatsregeringens spareplaner er tilfældet i dag.

OPBLØDNING

Da Sydslesvigsk Årbog udkom første gang i 1960, var der allerede sket en opblødning i mindretalspolitikken. Fem år efter fremsættelsen af København-Bonn Erklæringerne den 29. marts 1955, var der blevet gjort markante fremskridt. SSW opnåede i 1958 igen formel repræsentation i landdagen som følge af fritagelsen fra 5%-tærsklen i valgloven, og samarbejds-klimaet i landdagen var markant forbedret. De danske skoler havde opnået eksaminationsretten. De første studenter efter den nye ordning var i 1959 blevet udklækket fra Duborg-Skolen. Mindretalsklæringerne havde og udfoldede

en betydelig virkning, som bidrog til en kontinuerlig og eftertrykkelig afspændingsproces.

Den daværende danske generalkonsul i Flensborg, Troels Fink, kunne således i 1962 fastslå, at "afspændingen i det dansk-tyske grænseområde er let at få øje på". Da den danske statsminister Jens Otto Krag i 1965 var på besøg på Gottorp Slot i Slesvig, konstaterede han bifaldende, at der nu herskede "et fredeligt og menneskeværdigt klima ved grænsen".

Fra vesttysk side blev der på samme tid talt om en mulig europæisk mindretalsmodel, hvilket det danske mindretal dog allerede dengang havde noget vanskeligt ved at forholde sig til. De samtidshistoriske erfaringer var for mange stadig alt for nærværende til så store lovord. Ledende personligheder i mindretallet ville i de første år efter 1955 end ikke tale om en ny fase i sameksistensen, mens andre fastholdt længe kravet om den nationale selvbestemmelsesret og referencen til et genforeningshåb, selv om det senest i 1955 stod klart, at en grænseændring ikke ville komme på tale. I begyndelsen af 1960'erne førte dette til heftige diskussioner mellem unge og ældre i mindretallet, der viste en kløft mellem generationerne i mindretallet.

NYDEFINERING

Fokus blev på denne tid flyttet fra den langvarige kamp for principiel anerkendelse og rettigheder til en proces, der virkede for at konsolidere mindretallet under nye, langt mere venlige ydre vilkår. Faktisk gjaldt det også for 50 år siden (og i endnu højere grad i de årtier, som fulgte) om at nydefinere mindretallet under anderledes eksterne rammebetingelser. I dag ville man tale om behov for et nyt værdigrundlag og for en vision. Dengang var det mere enkelt sagt et spørgsmål om at fastholde det danske i en situation, hvor det tyske blev mere imødekommende. Da-

værende formand for Sydslesvigsk Forening Niels Bøgh Andersen udtrykte i 1963 fyndigt den nye paradoksale udfordring: "Det er blevet så svært at være dansk, fordi det er blevet så let".

Der var således tilbage i 1955 som en initialtænding blevet sat gang i en positiv proces fra vidtgående udgrænsning og udelukkelse frem imod større og større inklusion. Der skulle dog gå flere årtier, indtil udviklingen kunne karakteriseres med begrebet medborger-skab, som først for alvor indfandt sig i 1990'erne og efter årtusindskiftet. Der var tale om en langvarig udvikling, men med temporære tilbageslag i forholdet mellem dansk og tysk. SSW kæmpede energisk på alle politiske niveauer for at opnå flere og større tilskud til det danske mindretalsarbejde. Til skoler, biblioteker, sundhedstjeneste, kulturelle foreninger osv. Samtidig kunne SSW tiltrække flere vælgere uden for mindretallet.

Kampen for tilskud kunne imidlertid ofte synes som en Sisufos-opgave, hvor fremskridt undertiden blev vendt til tilbageskridt. Hvor en anerkendelse og konkrete tilskud, som syntes opnået, sikret og hævdvundet, pludselig som lyn fra klar himmel blev underkendt eller sløjftet. Hvor skåltaler, ros og eksplicit påskønnelse af mindretallet og dets reelle merværdi blev fulgt af nedskæringer, endog bebrejdelser.

LIGESTILLING

Først i 1985 opnåede de danske skoler ligestilling med 100% i tilskud pr. elev set i forhold til gennemsnitsomkostninger ved de offentlige skoler. I 1997 blev princippet opblødt med en fastfrysning som følge. Ti år senere genindførte en ny slesvig-holstensk skolelov 100% i tilskud med virkning fra 2008. Men allerede i 2010 besluttede den konservative ministerpræsident Peter Harry Carstensen's kabinet, at der fremover kun skal ydes 85% i tilskud. Dette blev siden begrundet i, at min-

dretallet også skulle yde sit bidrag til budgetkonsolideringen i delstaten.

Mindretalspolitikken blev således med ét pennestrøg katapulteret mindst 30 år tilbage. Der er tale om et tungtvejende tillidsbrud, som uanset udfaldet af den igangværende politiske proces og Carstensen's afgang som ministerpræsident før næste landdagsvalg i utide vil kræve mange år med tillidskabende foranstaltninger at genoprette og hele.

UDVIKLING

Denne aktuelle udvikling er med til at kendetegne de seneste 50 års udvikling i grænselandet mellem dansk og tysk. Men udviklingen kan og bør til trods for nedskæringsplanerne ikke fortættes, forenkles og reduceres til dette. De reelle og betydningsfulde fremskridt bør ikke fortrænges, men fastholdes som milepæle og pejlemærker for de kommende års mindretalspolitik.

For 50 år siden kunne der stadig tales om et dansk-tysk modsætningsforhold, som til trods for store ord kun så småt var ved at blive opblødt. I 2010 drejer konflikten sig ikke om en principiel og omfattende dansk-tysk strid, men derimod om en konflikt mellem mindretallet og landsregeringen i Kiel. Mange aktører i og medlemmer af flertallet bakker således op om mindretallet og dets krav om at fastholde ligestillingen. De skriver under på protestresolutioner, på underskriftslistor og tilslutter sig internetbaserede protester imod diskrimination. Mindretallet står ikke alene i Slesvig-Holsten, selv om det i dag må konstateres, at manglende kendskab til og ligegyldighed over for mindretallet er en af de største trusler mod dets eksistensvilkår.

Dermed er situationen en ganske anden i dag end dengang, selv om konstellationen i konflikten mellem mindretal og Kiel i 2010 synes at have mange fællestræk med situationen før

tilblivelsen af København-Bonn Erklæringerne. Tilsvarende tyder de igangværende løsningsforsøg med en bilateral dansk-slesvig-holstensk arbejdsgruppe med observatør fra forbundsregeringen i Berlin på en vis analogi til de konfliktløsningsmekanismer, der med succes blev taget aktivt i brug i 1954-55.

VANSKELIGERE AT FASTHOLDE DET DANSKE

Selv om det som følge af mindretalsordningerne blev lettere at være dansk, blev det samtidig vanskeligere at fastholde det danske. Eftersom modsætningsforholdet blev mindre nærværende og afløst af dialog, imødekommethed og stadig mere intens kontakt, blev det en udfordring at definere og fastholde det særligt danske ved mindretallet. Allerede i 1950'erne var der tale om en reel, ganske omfattende frivillig assimilationsproces – eller om fraflytning til Danmark.

Efter at mindretalsordningen var faldet på plads, gik det nemlig kontinuerligt tilbage for mindretallet. Det skrumpede ind fra mindst 120.000 i slutningen af 1940'erne til måske kun 50.000 et halvt årti senere. Stemmetallet ved kommunal- og landdagsvalg faldt brat – både i absolut og relativ målestok. Mens SSW i 1954 havde opnået 42.000 stemmer ved landdagsvalget, var det fire år senere kun 34.000, der satte deres kryds ud for mindretalspartiet. Tilbagegangen fortsatte helt frem til 1971, da mindre end 20.000 stemte på SSW. Sydslesvigsk Forenings medlemstal faldt tilsvarende: I 1960 talte den store kulturelle foreninger over 30.000 medlemmer; i 1971 var der knap 21.000 tilbage. Næsten en tredjedel mindre. Det gik hurtigt tilbage for mindretallet.

Elevtallet i skolerne viste i begyndelsen en tilsvarende udvikling, men vendte dog også på grund af store fødselstal midt i 1960'erne: Mens der i 1960 var 4.600 elever på 82 danske skoler,

var der 4.000 i 1965 på 74 skoler. I 1970 var elevtallet atter steget til 4.800, mens antallet af skoler grundet sammenlægninger og lukninger var blevet reduceret til 65. I begyndelsen af 1960'erne var der imidlertid mørke udsigter også på skoleområdet. I 1960 udtrykte skoledirektør Bernhard Hansen det således, at 3.000 elever måtte være et minimumstal for Dansk Skoleforening. Så langt kom det dog aldrig. Elevtallet vendte og steg i de følgende årtier. I 2010 ligger det til trods for generelt faldende fødsels- og børnetal på over 5.500 – og dermed på niveau med situationen i 1957.

STABILISERINGEN

Stabiliseringen i tilslutning til mindretallet indfandt sig for alvor i 1970'erne, selv om SSF fortsat mistede medlemmer. Til gengæld vendte kurven for SSW, som i de efterfølgende næsten 40 år kunne tiltrække mange vælgere uden traditionel tilknytning til mindretallet. Ved landdagsvalget i 2009 kunne SSW med 69.500 således opnå det største stemmetal siden 1950.

Mindretallets udvikling kan således betragtes ved hjælp af flere forskellige indikatorer: Mens SSFs medlemstal kontinuerligt er gået tilbage i takt med en samfundsudvikling, hvor interessen i foreningsmedlemskab har været vigende, har SSW og de danske skoler parallelt udøvet en betragteligt og set over en lang periode konstant tiltrækningskraft. Nye har fundet vej ind i mindretallet via politiske sympatier og valg af det danske uddannelses tilbud; men kun en mindre del har valgt at "købe hele pakken" og som konsekvens deraf tillige at tilvælge det folkeligt-kulturelle arbejde.

REJSE ELLER BLIVE

I 1960'erne blev der i mindretallet ført en ofte følelsesladet diskussion om at "rejse eller blive". Mange af de unge af-

gangselever rejste nemlig efter endt skolegang til Danmark for at påbegynde en uddannelse. Kun en mindre del vendte siden tilbage til mindretallet. De fleste foretog derimod en personlig genforening med Danmark. Selv om ledende skikkelser såsom skoledirektør Bernhard Hansen fx i september 1960 med store bogstaver talte om de "unge sydslesvigere, der svigter", ændrede det ikke stort ved udviklingen.

Lige siden er mindst halve ungdomsårgange rejst fra mindretallet til Danmark; kun en mindre del vendte siden tilbage til Sydslesvig. Afgangene blev imidlertid fra 1970'erne opvejede af et kontinuerligt tilvalg af det danske. Familier uden traditionel tilknytning til mindretallet valgte navnlig uddannelsesstilbudet, så der hvert år kom nye medlemmer af mindretallet til, som kompenserende for dem, der forlod området. Samlet set var der således tale om en nulsumsspil, men mindretallets indre sammensætning forandrede sig kontinuerligt. Der var – i øvrigt lige som det var tilfældet i mellemkrigstiden og efter 1945 – tale om betydelig fluktation i medlemskaren.

»ZWEISTRÖMIGKEIT«

Sideløbende diskuteredes der hyppigt om "Zweistromigkeit", om identitet og identifikation i det danske mindretal. Om man kunne være både dansk og tysk. Om man absolut skulle vælge. Om både-og mon var et nærliggende alternativ til enten-eller. Om der fandtes et særligt sydslesvigsk svar på disse spørgsmål. Om sydslesvigskheden eller slesvigskheden kunne bygge bro i form af en hybrid af de to sprog og kulturer. Disse spørgsmål blev til grundtemaer i jævnligt tilbagevendende diskussioner i mindretallet. Siden blev de koblet sammen med cykliske sprogdebatter, dvs. lidenskabelige diskussioner om det danske sprog og dets stilling i mindretallet. Disse spørgsmål er evigt aktuelle i mindretallet og diskuteres da

også den dag i dag. Faktum var og er dengang som nu, at dansk er mange ting – også eller måske snarere netop i Sydslesvig.

MÆRKBART BEDRE

I løbet af 1970'erne blev forholdet mellem dansk og tysk i grænselandet mærkbart bedre. Dette skyldtes bl.a., at Danmark i 1973 var blevet medlem af de Europæiske Fællesskaber. Det økonomiske og militære samarbejde mellem Danmark og Vesttyskland fik også en positiv afsmittende effekt.

Det længe ventede og ønskede kongelige besøg måtte imidlertid vente på sig. Da dronning Margrethe II. I sommeren 1974 for første gang besøgte Vesttyskland, blev turen bevidst lagt uden om Sydslesvig, fordi der dengang fandtes frygt for demonstrationer, som kunne ødelægge statsbesøget.

I 1978 var tiden så inde til, at dronningen kunne aflægge et officielt besøg i Sydslesvig i forbindelse med åbningen af motorvejen. Det blev ifølge den danske ambassadørs indberetning til København et triumftog.

Seks måneder senere besøgte den vesttyske kansler Helmut Schmidt mindretallet. I 1979 blev Duborg-Skolens nybygning indviet, som bl.a. havde modtaget økonomisk støtte fra såvel delstats- som forbundsregeringen.

Siden fulgte hyppige besøg ved repræsentanter fra det danske kongehus, Folketinget og regeringen. Disse begivenheder bidrog til at skabe større positiv bevidsthed i samfundet omkring mindretallet. I Sydslesvigsk Årbog 1978 blev dronningebesøget set som et "tegn på, at forholdet mellem dansk og tysk nu er blevet så godt som det aldrig har været før." Mindretallet var blevet salonfæhigt.

I 1982 begyndte en yderligere positiv udvikling i delstatens mindretalspolitik for alvor at aftegne sig. Den mangeårige konservative ministerpræsident Gerhard Stoltenberg blev i efteråret

udnævnt til forsvarsminister i den nye borgerlige regering i Bonn. Hans efterfølger blev Uwe Barschel, der i løbet af få år nydefinerede delstatens mindretalspolitik, som blev mere imødekomende over for ønsker og krav om tilskud. I 1985 besluttede hans regering at opfylde et mangeårigt krav fra mindretallet om ligestilling på skoleområdet. Herefter fik de danske skoler 100% i tilskud af de gennemsnitlige udgifter i offentlige skoler pr. elev.

FREMSKRIDT

Da SPD i 1988 som følge af den politiske Barschel-skandale, som førte til ministerpræsidentens afgang, overtog regeringsmagten i Kiel, blev der gjort en række mindretalspolitiske fremskridt. Således udepegede den nye ministerpræsident Björn Engholm med Kurt Hamer den første grænselandskommitterede, der bl.a. skulle tage sig af mindretallene i grænselandet. I 2000 blev betegnelsen ændret til mindretalskommitteret. I 1988 blev der desuden før første gang dannet et organ ved landdagen for det frisiske mindretal

I 1990 vedtog landdagen en forfatning for Slesvig-Holsten. Allerede i delstatens vedtægter fra 1949 var sindelagsprincippet blevet anerkendt i artikel 5. I den nye forfatning blev artiklen udvidet. Herefter gjaldt:

»1. Bekendelsen til et nationalt mindretal er fri; den fritager ikke fra de almindelige statsborgerlige rettigheder.

2. Den kulturelle egenart og nationale mindretals og folkegruppers politiske participation står under landets, kommunernes og amternes beskyttelse. Det nationale danske mindretal og den frisiske folkegruppe har krav på beskyttelse og støtte«.

MARKANT FREMSKRIDT

Mere vidtgående forslag fra SSW om at fastskrive ligestillingen af tysk, dansk og frisisk og tilsvarende ligestil-

ling i støtten til de danske skoler kunne imidlertid ikke opnå noget flertal. Ikke desto mindre var den nye forfatnings ordlyd et markant mindretalspolitisk fremskridt, som herefter skulle fylde med reelt indhold. Det var dog ikke nogen simpel eller ligefrem sag for mindretallet at overbevise myndigheder og politiske beslutningstagere rundt omkring i Slesvig-Holsten om konsekvensen af disse hensigtserklæringer.

Mens mindretallet kunne nyde godt af en betydelig interesse og udefra kommende tilgang til skoler og et voksende antal vælgere fra begyndelsen af 1970'erne, skulle der imidlertid gå yderligere 20 år, før det for alvor åbnede sig over for den tyske omverden. Dette skete under indtryk af de store politiske omvæltninger og omkalfatringer, som fandt sted i årene omkring 1989 med jerntæppets fald som omdrejningspunkt.

MURENS FALD OG KONSEKVENSERNE

I begyndelsen var der tale om en umærkelig proces. Murens fald den 9. november 1989 påvirkede naturligvis også situationen i Sydslesvig. Det var dog mere de storpolitiske konsekvenser såsom afslutningen på den Kolde Krig og Tysklands forening, som prægede billedet. Den danske selvfølelse fik desuden et markant løft, da Danmark vandt europamesterskabet i fodbold i 1992 med en finalesejr over det nye Tyskland, der to år forinden, men endnu før selve foreningen var blevet verdensmester i samme disciplin. Den danske fodboldsejr – som mange iagttagere med et glimt i øjet betegnede som en slags "revanche for 1864" – gav også mindretallets selvfølelse et løft.

Samtidig skete der mange nybrud på det mindretalspolitiske område. Omvæltningerne i Central- og Østeuropa havde sat mindretalsspørgsmål på den internationale politiske dagsorden.

Dette gjaldt i første omgang især i forbindelse med Konferencen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, men hurtigt fulgt Europarådet trop med egne initiativer. Det førte til vedtagelsen af den Europæiske Pakt om regionale sprog eller mindretalsprog i 1992 og Rammekonventionen om beskyttelsen af nationale mindretal i 1995.

I første omgang lagde det danske mindretal knap nok mærke til disse to nye internationale mindretals-beskyttelsesaftaler. Mindretallet undervurderede de første år deres betydning, fastholdt København-Bonn Erklæringerne som primært referencegrundlag og lagde derfor knap nok mærke til, at den tyske forbundsregering i forbindelse med ratificeringen faktisk fremsatte en ny, detaljeret definition af begrebet nationalt mindretal, som gik længere og var mere konkret end den, som både delstatens forfatning og København-Bonn Erklæringerne opererede med.

Nu blev den subjektive identifikation med mindretallet (hvilket dog kun tilkom tyske statsborgere) kombineret med objektive krav om sprog, kultur, bopæl og identitet. Ved samme lejlighed blev det danske mindretal anerkendt og dermed tilkendt de samme objektive forhold, så det i praksis ikke gjorde nogen større forskel. I folkeretlig henseende står det imidlertid herfter klart, at kun tyske statsborgere er omfattet af mindretalsrettighederne.

INTERNATIONALISERING

Vigtigere var, at der med de nye aftaler blev indført overvågnings- og opfølgingsmekanismer i tilknytning til Europarådet. Dermed blev også det danske mindretals vilkår og status internationaliseret. Det var ikke længere blot en indre-tysk eller dansk-tysk sag, men fik ydermere tillagt en europæisk dimension. Og disse aftaler blev – ligesom de dertil knyttede forpligtelser og garantier, som Tyskland og dermed også Slesvig-Holsten har påtaget sig –

samtidig tysk forbundslov. Mindretals-spørgsmålet var nu også juridisk lige så vel som realpolitisk både et delstats- og forbundspolitisk anliggende. Dette skulle vise sig nyttigt i 2010.

Omkalfatringerne omkring 1989 førte til, at Danmark og Tyskland i fællig "opdagede" og formidlede mindretalsordningerne i det dansk-tyske grænseland som en særlig europæisk model, endog en rollemodel til inspiration og efterfølgelse andetsteds. Selv om der ikke var tale om nogen simpel skabelon ("blueprint"), som uden videre kunne overføres til andre mindretalsområder i Europa, kunne ordningerne ikke desto mindre i praksis tjene til inspiration og refleksion.

MODELLEN

Mindretalsmodellen er ikke nogen simpel opskrift. Den er ikke i sig selv de "viises sten". I stedet er der tale om en cocktail af en snes faktorer, som tilsammen udgør en model. Hertil hører bl.a. forudsætninger om kontinuerlig og tilstrækkelig økonomisk støtte, moderende kræfter, som kan træde til i tilspidsede situationer, anerkendelsen af selvidentifikationen (og dermed afvisning af ufrivillig assimilation) og en institutionaliseret dialog mellem mindretallet og de tyske regeringer.

Modellen er imidlertid ikke nogen statisk størrelse, som er givet én gang for altid. Tværtom må den opfattes som en dynamisk proces, der kræver vedholdende pleje og videreudvikling. Hvis forudsætningerne forsvinder, krakelerer modellen. Netop dette viser sig i 2010, hvor Kiel-regeringen i sin spareiver har glemt forudsætningerne og dermed undergraver og destabiliserer det symbiotiske samliv.

IDEEL OG MATERIEL STØTTE

Lige siden Nordslesvigs genforening med Danmark i sommeren 1920, har Danmark ydet en kontinuerlig og stor

såvel ideel som materiel støtte til det danske mindretal. Udgangspunktet var daværende statsminister Niels Neergaards løfte om, at de danske syd for grænsen ikke ville blive glemt. Det er et løfte, som alle efterfølgende regeringer har fastholdt som historisk be-tinget national forpligtelse. I sommeren 1999 tilføjede daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen udsagnet, at "så længe I holder fast i os, holder vi fast i jer." Dermed blev gensidig- heden og samhørigheden understre- get.

I sin nytårstale ved årsskiftet 2009-10 bekræftede dronning Margrethe II. disse udsagn, da hun i en hilsen til de danske i Sydslesvig udtalte:

"De har boet og levet på den samme egn i mange, mange generationer. Der har de hjemme, de er loyale og respek- terede borgere i landet, men samtidig er de trofaste mod Danmark. Dem vil vi ikke glemme."

SYDSLESVIGLOVEN

I 2010 blev disse centrale udsagn sup- pleret med en egentlig lovgivning. På baggrund af en rigsrevisionsrapport om forvaltningen af tilskuddene til det danske mindretal, der bl.a. påpegede behovet for et egentligt lovgrundlag for tilskuddet, vedtog et enigt Folketing den 23. marts 2010 enstemmigt en Sydslesviglov, der fastlægger formålet og de forvaltningsmæssige rammer omkring den danske statsstøtte til akti- viteter til gavn for det danske mindre- tal.

Dette var en skelsættende historisk begivenhed, som både bekræftede løf- tet fra 1920 og samtidig fremadrettet sikrede den nationale danske op- bakning omkring mindretallet. Det blev desuden markeret, at det danske min- dretal i Danmark ikke var en partipoli- tisk interessesag, men et fælles nation- alt anliggende. I Danmark er mindre- talspolitikken således konsensus og præget af entydig støtte på tværs af

partierne. I 90'året for grænsedragning- en bekræftede Folketinget dermed på smukkeste vis samhørigheden mellem Danmark og det danske mindretal. Der kan ingen tvivl herske om, at Danmark står ved mindretallets side.

Sydslesvigloven er tillige udtryk for den danske politiske vilje til at fasthol- de og videreudvikle den særlige dansk- tyske mindretalsmodel, der er udviklet siden fremsættelsen af København- Bonn Erklæringerne i 1955. Dertil hører bl.a. også nødvendige særregler og hensyn, som skal tages for at sikre, at både det danske og det tyske mindre- tal i Sønderjylland fortsat har de nød- vendige og fleksible rammebetingelser for at kunne fastholde og videreudvikle deres identitet og eksistens.

2010 ET HØJDEPUNKT

2010 danner et højdepunkt for det dan- ske mindretal i de seneste 50 år. Sam- men med Sydslesvigsk Forenings og Dansk Skoleforenings 90 års fødsels- dag, og de officielle rosende udsagn, som blev begået fra dansk og tysk side i denne anledning, kunne der således have været grund til at fremhæve situ- ationen i dag som kulminationen på denne lange positive og konstruktive udviklingsproces, som har fundet sted til gavn for fredelig sameksistens, end- og symbiose mellem mindretal og flertal i grænselandet. Dermed ville denne jubilæumsartikel kunne have sluttet med at tegne et smukt, lyserødt billede af mindretalsvirkeligheden an- no 2010.

BRAT OPVÅGEN

Imidlertid fulgte der en uventet brat opvågnen onsdag den 26. maj 2010, da den slesvig-holstenske landsregering under ministerpræsident Peter Harry Carstensen offentliggjorde planer for konsolidering af de offentlige finanser i delstaten, som bl.a. rammer det dan- ske mindretal hårdt.

Tilskuddet til de danske mindretalskoler reduceres ifølge den politiske hensigt fra de nuværende 100% af gennemsnitsudgifterne til elever i offentlige skoler til fremdeles 85%. Dette betyder konkret nedskæringer på 4,7 millioner euro fra 31,7 millioner i 2010 til 27 millioner i 2012. Da ingen andre skoler (hverken offentlige eller private) skal udsættes for tilsvarende besparelser, er der tale om en ensidig og asymmetrisk reduktion af tilskuddet til de danske skoler. Dette kan igen betegnes som diskrimination.

PROTESTAKTIVITETER

Nedskæringerne afstedkom omgående omfattende protestaktiviteter.

Årsmøderne den sidste weekend i maj fik suppleret sit motto "glæden ved Sydslesvig" med budskabet om ligestilling på 100% og et nej til diskriminering. Stort set samtlige talere og deltagende politikere fra Danmark tog i deres indlæg afsæt i den aktuelle situation og tog klart afstand fra spareplanerne.

En Facebook-side "Bevar de danske skoler i Sydslesvig" nåede hurtigt op på over 5.600 "venner"; i slutningen af september henved 6.500 havde tilsluttet sig en protestliste på hjemmesiden www.100prozent.dk. Også en række tyske kommunalpolitikere og borgmestre, som deltog i årsmøderne, lagde åbent afstand til planerne. Der kunne ikke herske tvivl om, at det danske mindretal ikke var til sinds stiltiende at acceptere spareplanerne.

Mindretallet blev bakket op af politikere på alle niveauer i Danmark. I begyndelsen af juni talte formanden for Region Syddanmark, Carl Holst det danske mindretals sag på et møde med Carstensen i Kiel. Han fastslog, at besparelserne er en forskelsbehandling, der ødelægger mange års god mindretalspolitik. Imidlertid måtte han efterfølgende konstatere, at de to ledere var enige om ikke at være enige.

Formanden for Sydslesvigudvalget Kim Andersen og de andre udvalgsmedlemmer tog ved gentagne lejligheder afstand fra nedskæringsplanerne og talte umisforståeligt om diskrimination. Han påpegede, at planerne var i strid med principperne og ånden i København-Bonn Erklæringerne.

Den 12. juni protesterede mindretallet på den såkaldte "Slesvig-Holsten-Dag" i Rendsborg. Her fik enkelte sydslesvigere mulighed for at udveksle synspunkter med ministerpræsident Carstensen. Han blev efterfølgende i Flensborg Avis citeret for udsagnet: "Hvis I ønsker de 100%, kan I bare sende jeres børn i de tyske skoler". Dermed faldt det næste tabu på det mindretalspolitiske område: Der var ikke længere blot tale om tilsigtet diskriminering af de danske elever, men samtidig en umisforståelig opfordring til ufrivillig assimilation, såfremt mindretallet måtte ønske ligebehandling. Begge ting er i strid med gældende mindretalslovgivning.

Den 16. juni fremsatte Carstensen en regeringserklæring i landdagen, hvori han bekræftede og fastholdt besparelserne og fremhævede, at mindretallets betydning ikke bestrides, men rækker ud over finansielle overvejelser – og at nedskæringerne udelukkende skyldes budgetsituationen.

14-16.000 DEMONSTRANTER

Præcist en måned efter offentliggørelsen af spareplanerne gennemførte mindretallet store demonstrationer syv forskellige steder i Sydslesvig: Vesterland, Læk, Husum, Sønder Brarup, Egernførde, Flensborg og Slesvig. I alt deltog ca. 14-16.000 personer. Det svarer til, at knap hvert tredje medlem af det danske mindretal gik på gaden for aktivt at udtrykke protest imod det, der utvetydigt opfattes som diskrimination. Alle vegne skete det ud fra det overordnede slogan "Jeg er også 100% værd!" hhv. "Vore børn er også 100% værd!". Overalt i Sydslesvig satte bilis-

ter mærkater og protestslogans på deres biler.

Demonstrationerne den 26. juni var den hidtil største folkelige manifestation, som det danske mindretal nogen sinde har foretaget. Det var en historisk begivenhed, der klart viste dimensionerne i besparelserne. Aldrig tidligere er så mange medlemmer af og sympatisører med mindretallet gået i demonstrationsoptog. Det samlede antal var tre gange højere end ved den hidtil største demonstration, som blev afholdt foran landdagen i Kiel den 10. december 1997. Dengang lykkedes det at få mildnet besparelsesforslag.

LIGESTILLING OG SAMLIV

Budskabet var ikke blot et krav om fortsat ligestilling, men desuden bekymring for, at det fredelige, i mange henseender eksemplariske samliv mellem dansk og tysk, mindretal og flertal i grænselandet ville kunne lide overlast. Mindretallet udtrykte bekymring for, at mindretalsmodellen, som ikke mindst Slesvig-Holsten i 20 år har været med til at fremhæve som rollemodel til inspiration andetsteds, skulle krakelere.

På lokalt plan formåede mindretalspartiet SSWs medlemmer at afstedkomme vedtagelse af protestresolutioner vendt imod regeringen i Kiel – flere steder endog med CDU-kommunalbestyrelsesmedlemmers klare opbakning. Dette kunne tyde på, at Carstensen ikke har den fornødne opbakning blandt sine egne lokale partiafdelinger. Dette skyldes til dels også det forhold, at der faktisk er en del medlemmer af CDU og FDP, hvis børn eller børnebørn umiddelbart vil blive ramt, da de går i danske skoler.

Bekymringen over situationen i Slesvig-Holsten deles i Danmark, hvor politikere fra alle partier har opfordret til at fastholde ligestillingen. Udenrigsminister Lene Espersen tog allerede den 1. juni spørgsmålet op på et møde med sin tyske kollega Guido Westerwelle,

der lovede at gå videre med sagen. Det skete ved, at lederen af den europapolitiske afdeling tog kontakt til lederen af statskancelliet i Kiel. Siden blev spørgsmålet rejst af statsminister Lars Løkke Rasmussen over for forbundskansler Angela Merkel.

OPFØLGNING

Den 30. juni blev det kendt, at statsministeren og den slesvig-holstenske ministerpræsident i en telefonisk samtale dagen forinden var blevet enige om at nedsætte en dansk-tysk embedsmandsgruppe til at analysere spørgsmålet. Denne holdt møder i september måned.

Primo juli skrev statsminister Rasmussen til det Sydslesvigske Samråd, at fastholdelsen af "ligestillingen mellem mindretallets skoler og de offentlige tyske skoler er efter min mening vigtig. Det er det principielle spørgsmål i sagen. Regeringen har således med bekymring bemærket, at den foreslåede reduktion af elevtilskuddet på 15% kun rammer det danske mindretals skoler, og at mindretallets skoler efterfølgende igen bliver berørt af faldende udgifter i det offentlige skolevæsen. Hermed bliver det danske mindretal dobbelt ramt."

Socialdemokratiske politikere rejste den 7. juli i den tyske pendant til paragraf 20-spørgsmål problemet i den tyske forbundsdag. Her kunne statssekretæren (viceminister) i det tyske udenrigsministerium Cornelia Pieper imidlertid ikke se, at der var tale om diskriminering. Hun gav dog udtryk for en vis forståelse for mindretallets protester og opfordrede til, at debatten skulle føres i landdagen i Kiel. Samtidig lovede hun lidt sibyllinsk, at forbundsregeringen i samtaler med den slesvig-holstenske regering ville gøre alt for at forhindre yderligere besparelser på uddannelsesområdet.

I løbet af sommeren tog mindretallet initiativ til en indsamling af underskrif-

ter til gavn for de danske elevers ligestilling. Det mundede lørdag den 25. september 2010, ud i en aktionsdag i hele Sydslesvig, hvor mindretallets organisationer gik sammen om at indsamle underskrifter rundt omkring i byer og landsbyer.

EUOPARÅDET

Derudover tog det danske mindretal i forsommeren kontakt til Europarådets ekspertkomiteer vedr. den såkaldte Sprogpagt og Rammekonventionen, som begge er blevet ratificeret af Tyskland, og som dermed skaber en juridisk forpligtende standard for mindretallets rettigheder. Primo september udtalte ekspertkomiteén vedrørende Sprogpagten i forbindelse med samtaler i Kiel, at forpligtelserne var blevet påtaget af forbundsregeringen, og at de planlagte besparelser derfor kunne være i strid med national ret.

Mindretallet har desuden gjort opmærksom på, at de ensidige besparelser formentlig er i strid med en lang række andre forpligtelser, som Tyskland har påtaget sig. Ud over Europarådets mindretalsbeskyttelses-instrumenter gælder det bl.a. den tyske grundlov, som forbyder diskrimination, den Europæiske Menneskerettighedskonvention fra 1950, der igen indgår som eksplicit referencegrundlag for København-Bonn Erklæringerne af 29. marts 1955. I disse erklæringer, der udgør grundstammen i den dansk-tyske mindretalsmodel, fremhæves det flere steder, at der ikke må gøres forskel på mindretal og flertal.

DISKRIMINATION

CDU/FDP-delstatsregeringen således i fare for at sætte mange årtiers fremskridt, reel symbiose og særdeles positive følgevirksomheder til gavn for alle parter overstyr. Udviklingen fra 1950ernes ud- og afgrænsning af mindretallet og frem til 2000ernes medborgerskab

synes at være vendt. Forestillingen om en udvikling fra et "mod hinanden" til et "for hinanden" har lidt et grundskud med fremlæggelsen af spareplanerne og de efterfølgende rigide forsøg på at retfærdiggøre dem.

Selve tilskuddets størrelse vil blive skruet tilbage til situation for 30 år siden. Anerkendelsen af de danske skoler som mindretallets offentlige skoler vil blive forkastet. Adskillige fundamentale principper i mindretalsmodellen er under angreb: Principperne om ligestilling, ikke-diskriminering, ikke-assimilation og dialog er blevet brudt.

At der vitterligt er tale om diskrimination, det kan der ikke være tvivl om. Ud over det faktum, at kun de danske skoler vil blive ramt af de asymmetriske nedskæringer, kan der nemlig peges på en anden omstændighed, som viser, at mindretallet skal skuldre langt mere end alle andre samfundsgrupper: Mindretallets organisationer skal i alt stå for op mod 4% af de samlede besparelser på 125 millioner euro. Hele det danske mindretal i solskinsvej og medvind udgør dog maksimalt 1,75% af delstatens samlede befolkning. Og disse yderligere asymmetriske besparelser følger efter, at mindretallet i forvejen rammes af de symmetriske besparelser på en række områder. Mindretallet skal således bære en uproportional stor andel af de samlede besparelser. Det er entydig diskriminering af et nationalt mindretal.

INGEN KURSÆNDRING

Selv om Carstensen den 19. september meddelte, at han ikke ville genopstille ved det kommende landdagsvalg, og CDU-fraktionsformanden Christian von Boetticher blev valgt til ny partiformand og dermed udset som efterfølger, er der ikke umiddelbart nogen grund til at antage, at von Boetticher uden videre vil lægge kursen om. Han var nemlig medlem af den CDU-FDP-budgetstrukturkommission, hvis for-

slag den 26. maj blev gjort til Carstensen-kabinetets politik.

Spareplanerne er således i endnu højere grad hans politiske dagsorden, da han personligt har været med til at foreslå dem. Desuden er der ikke meget, som tyder på, at han har større mindretalspolitisk tæft end Carstensen. I juli udtalte Boetticher således i et avisinterview, at de rystelser, der var fulgt i kølvandet på nedskæringsplanerne i København og Berlin, var kommet bag på ham.

Mindretallets fremtidsperspektiver vil være tæt knyttet til udfaldet af den igangværende politiske proces. I værste fald vil omtrent halvdelen af skolerne og et ukendt antal børnehaver skulle lukkes. De kulturelle danske centre, som er knyttet til disse institutioner, vil gå tabt – og næppe nogensinde åbne igen. Dette er dystre og pessimistiske perspektiver, som vil svække mindretallet i mange år fremover.

DANMARKS OPBAKNING

På den anden side har krisen i den slesvig-holstenske landsregerings mindretalspolitik bidraget til yderligere at bekræfte, at Danmark, den danske regering og det danske Folketing enigt, klart og utvetydigt bakker op om mindretallet. Sydslesvigudvalgets formand Kim Andersen har gang på gang uden tøven udtalt kritik af spareplanerne og vist sin solidaritet med mindretallet. Hans og andre danske politikeres indsats og klare tale er således medvirkende til at formidle et billede af et urokkeligt Danmark, som støtter mindretallet og dets rettigheder.

STØRRE SAMMENHOLD

På de indre linjer har krisen allerede afstedkommet større sammenhold, samhørighedsfølelse og bevidsthed om den særligt danske mindretalsidentitet.

Det er et samlet mindretal, som i 2010 protesterer imod nedskæringerne.

Det er et enigt mindretal, som argumenterer, protesterer, aktionerer og demonstrerer. Samrådet og de enkelte organisationer er 100 % enige om målet.

Der opstår synergieffekter i mindretallet i forbindelse med aktionerne.

Mindretallet og dets medlemmer er blevet langt mere synlige i offentligheden, end det har været tilfældet i flere årtier. Demonstrationerne den 26. juni placerede mindretallet i offentlighedens bevidsthed. Mærkater og plakater, som understreger kravet om ligestilling og 100%, ses alle vegne i Sydslesvig og på bilers bagsmækker. Mindretallet har i højere grad end nogen sinde formået at gøre opmærksom på sig selv og sit ubetingede, kategoriske krav om medborgerskab og ligestilling.

I disse henseender er mindretallet således blevet styrket. Mens mindretallet i årene efter årtusindskiftet - ofte i splid med sig selv - diskutererede behovet for større sammenhold, samordning og samdrægtighed, har Kiels politiske udspil reelt fået de danske i Sydslesvig til at rykke tættere sammen. Hvis Niels Bøgh Andersens paradoksale udsagn fra 1963 ironisk skal vendes på hovedet, kunne det hævdes, at det i 2010 på sin vis er blevet lidt lettere at være dansk, fordi det er blevet vanskeligere. Det ændrer dog intet ved, at implementeringen af nedskæringerne utvivlsomt vil skade mindretallets eksistensvilkår på eftertrykkelig vis.

I skrivende stund kan det således konstateres, at mindretallet og hele den dansk-tyske mindretalsmodel er udfordret. Den selvsamme model, som var ved at antage konkrete former for 50 år siden, står netop nu over for den hidtil mest alvorlige udfordring.

INTAKTE MEKANISMER

Det betyder dog ikke i sig selv, at mindretalsmodellen er kompromitteret eller gået i opløsning, selv om en af dens vigtigste søjler (Kiel-regeringens parat-

hed til at sikre ikke-diskriminering og økonomisk ligestilling) undergraves. Faktisk har de politiske og diplomatiske reaktioner fra dansk side vist, at mekanismerne stadig er intakte:

Den danske regering tog hurtigt afære og kontaktede i løbet af få dage den forbundstyske regering. Kiel-regeringen kom – formentlig utilsigtet – til at invitere den danske regering til at blande sig.

Resultatet af statsminister Lars Løkke Rasmussens telefonsamtale med ministerpræsident Peter Harry Carstensen var nedsættelsen af en dansk-slesvig-holstensk embedsmandsarbejdsgruppe.

Ligesom tilbage i 1954/55 pågår disse undersøgelser og forhandlinger uden direkte at inddrage mindretallet. Denne principielle mindretalspolitik foregår på højeste politiske niveau og finder sted på bilateralt plan.

Såfremt disse forhandlinger afstedkommer et acceptabelt resultat, vil den dansk-tyske mindretalsmodel endog kunne styrkes og videreudvikles.

I så fald vil krisen kunne føre til mindretalspolitiske fremskridt fremfor tilbageskridt.

Dette kræver dog, at delstatsregeringen i Kiel erkender, at den med sit udspil har taget grundlæggende fejl.

At forudsætningerne og målsætningen for mindretalspolitikken gennemføres.

At ordene om anerkendelse, mindretallets merværdi og betydning følges af bekræftende handling.

At tilskud til mindretallet igen baserer på ligestilling og ligeværd.

I modsat fald kunne spareplanerne bidrage til at accelerere en allerede påbegyndt negativ spiral.

Kæmp for alt, hvad du har kært.

Grænselandets samfundstraktat: med hinanden for hinanden

*Af Dieter Paul Küssner, formand for
Sydslesvigsk Forening*

Grænselandet er som en gammel lavaslette, hvor tre kulturer, tre sprog og tre nationaliteter færdes hjemmevant. Mestendels optaget af deres eget, men når det gælder samfundsopgaverne: fordelingspolitik, arbejdspladser, uddannelse, social tryghed og investeringer i fremtidige udviklingsmuligheder for grænselandets trivsel; så handler de tre nationaliteter i en fælles forståelse af ansvaret for dette grænseland: kultur- og samfundsbroen mellem Danmark og Tyskland.

En fælles ansvarlighed, der den sidste snes år har fået os til at definere samfundstraktaten mellem de tre folk som et med hinanden og for hinanden.

DET FREDELIGE SAMLIVTRUET

Karakteristikken af grænselandet som en gammel lavaslette skyldes afdøde generalkonsul i Flensborg H.P. Clausen, der realistisk vurderede, at nok har grænselandet det sidste halvt hundrede år fundet vejen til et villet og fredeligt samliv mellem kulturerne; men de hundredårige kampe og modsætninger mellem folkeslagene har efterladt lommer af reaktion og modsætninger, der ved nye rystelser i det tillidsfulde samarbejde, trænger op til overfladen og truer grænsefreden.

Et sådant reaktionært jordskælv udløst i Kiel af mangel på respekt for den opnåede ligestilling og anerkendelse af grænselandets frie sindelagsvalg har i 2005 og 2010 skabt nye fronter og brudflader mellem flertal og mindretal i landet Slesvig-Holsten.

I 2005 var det den manglende respekt for SSW som ligeværdig parlamentarisk repræsentation.

I 2010 er det fratagelsen af ligestillingen for vore skoletilskud.

To fundamentale rettigheder, lige værd og ligestilling antastes af kredse i flertalsbefolkningen uden hensyntagen til, at diskriminering ophæver grænsefreden og fører til et mod hinanden. Politisk har man erkendt, at SSW-mandaterne er fuldgyldige; nu venter vi så på, at også ligestillingen af vort skolevæsen genindføres, så aftalerne om ligestilling i skoleloven fra 2008 fortsat har gyldighed. I den sammenhæng er det opmuntrende, at så mange regionale tyske borgere uanset politisk ståsted, har støttet det danske mindretal mod Kiel-regeringens særlige sparekrav over for mindretallets skoleverden.

OGSÅ KULTUREL LIGESTILLING VED FRIVILLIGE YDELSER

For SSF gælder de samme krav om ligestilling og respekt i forhold til landets øvrige borgere, som for Skoleforeningen. Også vi er underlagt nødvendige sparekrav over for det kulturelle arbejde, og da der ikke gøres forskel på tysk og dansk i kulturstøtte-nedskæringerne for de kommende år, så har vi accepteret nødvendigheden af disse besparelser.

Alligevel må vi i denne sammenhæng gøre opmærksom på, at vi trods alt rammes hårdere, idet vore bevillinger de sidste 15 år ikke er pristalsreguleret; og at vi, når det gælder Kreis- og kommunebevillinger, der gives som frivillige ydelser – ikke altid omfattes af den ønskede ligestilling. Her er et indsatsområde, som vi ved hjælp af SSW skal sætte fokus på de næste år.

Jeg nævner det også, fordi ligestilling i tilskud fra offentlige kasser, som vi indbetaler til, til syvende og sidst også kan aflaste de danske tilskud til mindretallet. Ikke fordi jeg tror, at vi på sigt kan klare os uden den ubetingede støtte fra Danmark. Den positive særbehandling et mindretalsliv kræver med små enheder, egne mødesteder og nødvendig import af dansk kulturliv koster; det ved Danmark – og vi er taknemmelige for, at regeringen og det danske folketing fortsat holder fast i os også økonomisk. Danmark sikrer os den nødvendige positive særbehandling, så vi kan realisere en dansk kulturhverdag.

DEN KULTURELLE SELVUDFOLDELSE

De ydre rammer for et velfungerende mindretalsliv er naturligvis afhængig af en tilstrækkelig økonomi. Landet Slesvig-Holsten og minimalt Forbundsrepublikken yder deres, mens Danmark fortsat står for den største del af rammebevillingen, der sikrer det danske mindretal kulturel selvudfoldelse.

Det er denne kulturelle selvudfoldelse med dansk sprog og kultur i centrum, der er SSFs formål og hovedanliggende. Beretningerne om årets gang i foreningen, der forelægges landsmødet, sætter fokus på de mange arbejdsområder Sydslesvigs kulturforening løser for sine medlemmer og for mindretallet.

GLÆDEN VED SYDSLESVIG – DEL DEN MED ANDRE!

De sydslesvigske årsmøder lever til fulde op til årets motto, der samtidig kan stå for hele arbejdsindsatsen i mindretallet. Glæden ved at høre til i en kultur, i et sprog, i et værdifuldt fællesskab med social varme og naboomsorg, dét kendetegner det danske mindretal. En god gradmåler for det særlige danske fællesskab, hvor vi mødes i øjenhøjde og er ligeværdige, møder vi

hver gang, når vi samles i distrikterne, amterne, hovedstyrelsen eller i vore forsamlingssteder.

Den smittende glæde ved at høre til i et nært folkeligt fællesskab varmer og lader få uberørt. Vi oplever det bl.a. hvert eneste år, når legatbestyrelsen for Kaptajn Hansen og Hustrus Legat besøger et forsamlingshus, for at række en hjælpende hånd til renovering eller møblering af mødestedet. Årets uddeling gik til Drage Forsamlingshus – et beskedent dansk hus i 'udkants-Sydslesvig', hvor intet er givet og selvfølgelig, når det gælder varetagelse og fastholden af dansk sprog og kultur; men hvor mennesker mødes og er lykkelige for deres forsamlingshus, der som en oase sikrer dem selvværd og selvudfoldelse som danske sydslesvigere.

Gejst og glæde binder generationerne sammen i et lille samfund, hvor børnehaven og forsamlingshuset er det danske holdepunkt i hverdagen. Besøget i Drage Forsamlingshus var et overbevisende møde med hverdagens danske mindretalsliv, som det leves spredt over landsdelen: varmt og venligt – glæden ved det danske Sydslesvig, der på stedet deles med andre.

VI HAR RETTEN TIL AT VÆLGE DET DANSKE

Formidlingen af dansk sprog og kultur gennem samvær og kulturelle oplevelser er SSFs fornemste opgave. Vi har folkevalgte udvalg og en kulturkonsulent, der yder den nødvendige faglige og praktiske støtte til de lokale arrangører – distrikter og amter; og vi løser opgaven ved i samarbejde med andre foreninger, børnehaven og skolen at fylde disse mødesteder med dansk liv.

SSF har som den traditionsrige kulturforening et udbredt og gedigent tilbud til den aktive mindretalsbefolkning, men jeg vil ikke lægge skjul på, at berøringsfladen med dele af

mindretallets mere brugerorienterede mennesker kan styrkes. Netop nu, hvor enkelte tyske kredse udsætter os for angreb ved at postulere en national offensiv fra vores side, er det vigtigt, at fastholde Bonn-erklæringernes ordlyd om sindelagsfrihed og det frie valg af nationalt ståsted, der ikke må efterprøves af myndighederne.

Mindretallet er meget bevidst om at oplyse mennesker, der søger vore børnehaver og skoler, at nok er valget frit, men valget er samtidig et sindelagsvalg, der fører ind i den dansk-sydslesvigiske familie. Og her gælder det ikke om, som tyske konservativ-liberale kræfter for tiden postulerer det, at vi gør tyskere til danskere!

Her gælder kun det frie valg af ståsted i grænselandet; det frie valg, der til syvende og sidst sikrer grænsefreden. Og så er det umiddelbart nærmest komisk, når 2800000 slesvig-holstenere skulle frygte, at 50000 danskere magter at starte en offensiv for national omvendelse.

Sådan spiller klaveret ikke længere i grænselandet; vi har for længst vundet friheden til det personlige valg – hverken mere eller mindre.

VELKOMMEN I DET FORPLIGTENDE FÆLLESSKAB

Selvfølgelig er der mennesker på vej ind i mindretallet, såvel som der er mennesker på vej ud. De der vil være med er velkomne i det forpligtende fællesskab. Vi selv, både Skoleforeningen og SSF, må sammen sikre dem muligheden for nærkontakten med sprog og kultur og den danske hverdag.

Det kan opleves i skolesammenhængen og sikres ved aktiv indbinding i kulturlivet. Der har været en tendens til tabuisering af at brugen af mindretallets institutioner kræver medleven i mindretallet. Lad os så da gøre det så attraktivt at være med i mindretalsfamilien, at man ikke kan undvære det særlige danske fællesskab.

Et væsentligt sted for dansk selvudfoldelse møder man i det folkelige foreningsfællesskab og i netop kulturforeningen SSF.

I Skovlund-Valsbøl distrikt har man taget udfordringen op, og skrevet følgende brev til forældre med børn i de danske børnehaver og skoler.

”Kære forældre.

Du har dit barn/dine børn i en dansk skole eller børnehave i Skovlund og det er vi meget glad over. Som du ved, bliver man som forældre af et barn i en af Skoleforeningens institutioner en del af det danske mindretal i Sydslesvig.

Vi er utrolig heldig at leve i et samfund hvor vi som mindretal kan leve vores mindretalsliv med alle dens mangfoldige facetter (uddannelse, kultur, kirke, sport etc.) uden at være bange for flertalsbefolkningen.

Ved gennemgang af vores medlemslister er vi stolpre over at ikke alle er medlemmer i vores aktive foreninger i byen. SSF og Ydun er de 2 foreninger, der har en meget fornem opgave i vores landsbyer og skolekreds. Vi understøtter mindretalslivet og sammen understøtter vi det danske sprog, kultur, sport og sammenholdet i vores egn.

Hvis du gerne vil være en autentisk del af det mindretal du lever i, er det oplagt at blive medlem i vores foreninger. Ingen bliver tvunget til noget, men du må gerne være med, med et smil på læberne.

Vedhængt er der tilmeldinger til Ydun og SSF, som du er velkommen til at udfylde og aflevere i skolen eller børnehaven.

Venlig hilsen

De danske foreninger
i Skovlund og Valsbøl.”

DEN NØDVENDIGE SYMBIOSE MELLEM FORENINGER OG SKOLE

Også vore amtskonsulenters årlige status har øje for sammenhængen mel-

SSFs foreningskonsulent Tine Andresen tiltrådte i sensommeren 2010. Hun varetager overregionale, grænseoverskridende og kommunikative opgaver med base på Dansk Generalsekretariat. (Foto: Martina Metzger)

lem foreningsliv og skole. Fra Gottorp amt skriver konsulent Gudrun Petersen: "Også distrikterne må yde en øget indsats for at forbedre medlemsgrundlaget. Denne fællesindsats burde i højere grad fokusere på forældrene til børn i Dansk Skoleforenings institutioner. Dette burde indebære, at bestyrelsesmedlemmer får direkte kontakt til skoler og børnehaver, så der kan videreformidles, hvad den danske folkegruppe er for en størrelse. Så skader

Marianne Wulff fratrådte efter en periode med sygdom officielt i begyndelsen af 2010 som SSFs kulturkonsulent. Hun ønskede kun en intern afskedsreception. (Foto: SPT)

det ikke, at vi også henviser til andre grene af vort arbejde så som SSW, SdU, kirken og f.eks. kvinde-/husmoderforeningerne. Til gengæld burde de så yde en tilsvarende indsats for at vække større interesse for kulturarbejdet."

Langt de fleste steder fungerer symbiosen hjem, skole og foreningsliv.

I de små lokalsamfund er der næppe problemer, mens de større byer har sværere ved familiesammenholdet. Men som nævnt er det især mennesker på vej ind i mindretallet, der kræver opmærksomhed. Lad os bruge de kommende år til konstruktive samarbejdsprojekter, hvor skole- og foreningsliv kommer medlemmerne i møde med sprog- og kulturtilbud, der er inkluderende. Glæden ved Sydslesvig – del den med andre!

Foreningskonsulent skal styrke samarbejdet

Vores gamle amtskonsulent og nu nye foreningskonsulent Tine Andresen er sat i verden for at styrke distrikts- og amtssamarbejdet, bl.a. ved at tilbyde kurser i foreningsledelse og inspirere til et større foreningssamarbejde henover grænser både i Sydslesvig og i forbindelsen til Danmark.

Jeg er sikker på, at Tine også vil have øje for en styrkelse af skoleforeningssamarbejdet, der målrettet kan tilbyde forældre brede kulturtilbud og så om aktuelle skole- og samfundsproblemstillinger med dansk vinkling.

Det gælder også styrkelsen af de gode venskabsforbindelser til lokale grænseforeninger i Danmark og tilrettelæggelse af kulturrejser til det aktuelle Danmark, så vore medlemmer kan holdes ajour med kultur- og samfundsudviklingen i Danmark.

Sammen med foreningskonsulenten har to nyudnævnte amtskonsulenter med journalistisk baggrund begyndt arbejdet for foreningen.

En ny hjemmeside, der også synliggør det vigtige arbejde i distrikter og amter og de mangfoldige kulturtilbud

Hovedstyrelsen, her fra et møde på Flensborghus, er SSFs øverste myndighed mellem landsmøderne. Møderne er åbne, og emnerne der diskuteres fatter bredt; dog behandles byggesager ikke for åbent tæppe. (Foto: SPT)

foreningen præsenterer, hører ligeledes til de nye initiativer, der skal fremtidssikre foreningen og kulturarbejdet.

SSFs kompetente og flittige medarbejdere yder hver på deres plads en gedigen indsats for dansk sprog og kultur i grænselandet.

MINDRETALLETS HUSE

Under kampagnen mod særbesparelserne over for vore skoler, er der med rette peget på, at mange af vore børnehaver og skoler tjener mindretallet som kulturhuse og mødesteder efter skoletid. Præstegårde, kirker og fritidshjem supplerer, hvor de findes; og SSFs forsamlingshuse dækker bredt, især hvor børnehaver og skoler for længst er centraliseret bort i de tyndt befolkede områder.

Ofte er aktivitetsniveauet i mindretallet så højt, at skolestuen slet ikke slår til; derfor holder vi fast i den danske tradition for folkelige mødesteder – forsamlingshusene – som vi nødtigt vil undvære.

FORBUNDSSTØTTE TIL KULTURARBEJDET

De senere år er det lykkedes SSF at få kulturfremmende projektmidler fra For-

bundsregeringen i lighed med de andre tre nationale mindretal i Tyskland. Vi ser disse midler som en beskeden tilkendegivelse af, at Tyskland som forbundsrepublik, der har ratificeret både et mindretals- og sprogpagt i europæisk sammenhæng, trods alt føler sig forpligtet også over for det danske mindretal.

Forbundsrepublikkens føderale struktur, der bl.a. overlader skole- og kulturpolitik alene til delstaterne, er en ofte diskuteret hindring for et mindretalspolitisk ansvar, som vi mener Forbundsrepublikken er forpligtet på over for Europarådet.

Men altså, som et plaster på den føderale ansvarsforflygtigelse får SSF en årlig bevilling på små 200.000 euro til kulturfremme-projekter. SSF har derfor i mange år ikke søgt om anlægsmidler fra den danske stat. De senere år har Danevirke Museum og Flensborghus fået renoveringsmidler, mens Sporskifte sammen med danske private donationer har fået sit danske hus.

Seneste projekt, der over en 5-årig periode realiseres for forbundsmidler, er forsamlingshuset i Bydelsdorf. Forsamlingshuset, der integreres i det bestående kompleks af ældreboliger, skal

afløse den historisk smukke, men lidet foreningsduelige Amtmandsgård, der med tiden sættes til salg. Et aktivt mindretal skal følge med tiden. I Rendsborg er skole og kirke aktive i Bydelsdorf; og de lokale distrikter har derfor fundet sammen i et fremadrettet arbejde i det nye forsamlingshus, og naturligvis sammen med de øvrige danske foreninger på stedet.

Vi glæder os sammen med rendsborg/bydelsdorferne over de nye og funktionelle rammer for deres arbejde.

DEN LANGE VEJ FOR SLESVIGHUS

I al den tid, jeg har været en del af SSFs forretningsudvalg, har Slesvighus været tæt på at være snublestenen i forhold til Gottorp amt. Mange gode kræfter er blevet slidt op i slesvigernes kamp for et eget og funktionelt forsamlingshus. Hurdlerne har været mange. To forsamlingssteder tæt på hinanden i Lolfod var ikke bærbar.

En ny skole i Slesvig foresvævede nogen som alternativ til det folkelige forsamlingshus; der var mange sten, der lagde sig i vejen for en fornuftig investering for foreningslivet i Slesvig.

Men slesvigerne er seje! De holdt ud. Trods intern uenighed holdt man fokus for at bevare det historiske Slesvighus til gavn for mindretallet i byen. Og hovedstyrelsen støttede engagementet, hvis man lokalt satsede på dette mødested. Det lykkedes! Ved frasalg af ejendomme, der ikke umiddelbart var nødvendige for kulturarbejdet, er der fundet midler for en langsigtet renovering af Slesvighus.

I det genrejste hus vil sekretariatet, biblioteket, avisen, SSW og sundhedstjenesten tjene mindretallet – et lykkeligt punktum for en svær sag, der om nogle år er realiseret efter brugernes ønsker.

LIST OG ANDRE BRUGERAFTALER MED SKOLEFORENINGEN

SSF har sammen med andre foreninger en aftale med Skoleforeningen, at

dér, hvor børnehaver eller skoler nedlægges, som også bruges som lokale forsamlingshuse, kan foreningerne overtage brugen, vedligehold og drift af bygningerne. Ejendomsforholdet rokkes der ikke ved, men store investeringer modregnes, hvis bygningerne alligevel sælges med tiden.

Det er en nødvendig aftale, netop fordi mindretallets bygninger oftest tjener mange formål. Senest har sildringerne ønsket at fastholde et lokalt mødested i List, hvor Skoleforeningen ønsker at centralisere børnehaver og skolevæsenet. Alt tyder på, at List får lov til at fastholde et forsamlingshus med en brugeraftale med Skoleforeningen, så SSF og SSW sammen med andre foreninger fortsat har fodfæste i det nordlige Sild.

Heller ikke aftalerne om List Forsamlingshus har været nemme at få i hus – en kendsgerning, der udstiller et generelt problem for mindretallet, der har modtaget sin samlede bygningsmasse som private danske gaver og især med store tilskud fra den danske stat. Ejendomme, der er givet til gavn for dansk sprog og kultur i mindretallet. SSF har længe advokeret for en fælles bygningsadministration og bygningstjeneste. Hidtil uden held. Kommende økonomiske stramninger kan måske få os til at tænke mere rationelt også i den sag.

SAMRÅDET LETTERE MODIFICERET

Den modererede ændring af vore vedtægter ved sidste landsmøde banede samtidig vejen for en fornuftig justering af Samrådets aftalegrundlag. Med den nu klare ansvarsfordeling for overordnede mindretalsanliggender, hvor SSW og SSF sammen med Skoleforeningen løser opgaver til fælles bedste, har mindretallet fundet ro til igen at løfte i flok.

Det nødvendige samarbejde har fundet en form, der for tiden står sin prøve både i forhold til Danmark, der kræ-

Sydslesvigudstillingen fik premiere i Århus i maj og blev siden vist i Horsens. Det er en moderne udstilling, der hurtigt kan aktualiseres. (Foto: SPT)

ver åbenhed og ansvarlighed i forhold til de danske bevillinger, men især over for den ændrede mindretalspolitik, der kendetegner den slesvig-holstenske regering. Formelt er ændringerne i Samaråds-aftalen få. Samarådet har igen et formandskab, hvor formanden vælges for to år ad gangen. Sekretariatsfunktionen har adresse på Flensborghus, og medlemmer af Samarådet kan ikke være repræsenteret i flere organisationsbestyrelser.

Vedtagelsen af den nye samarbejdsaftale har imidlertid styrket viljen til et fremadrettet og mere tillidsfuldt samarbejde for mindretallets ve og vel. Denne genopdagede samarbejdsvilje har været en uvurderlig hjælp i kampen mod den slesvig-holstenske landsregerings diskrimineringsplaner overfor mindretallets skolevæsen. Ingen i Samarådet har været i tvivl om, at her gjaldt det om at kæmpe for alt, hvad vi har kært.

Jeg er sikker på, at enigheden også kan bære, når vi igen kan koncentrere os om udformningen af den sydslesvigske hverdag.

MEDIESTRATEGIER FOR MINDRETALLET - OGSÅ I SAMARBEJDE MED GRÆNSEFORENINGEN

Den danske Rigsrevisions kritiske fokus på Sydslesvigbevillingen, der resulterede i en Sydslesviglov, der også indebærer økonomisk støtte til oplysningsarbejde om Sydslesvig enten i samarbejde med Grænseforeningen eller f.eks. oplysningsforbund, blev et vigtigt omdrejningspunkt for sidste års folketingsstur, hvor Grænseforeningen præsenterede sin nye profil som folkeoplysende forening. Grænseforeningens reviderede selvforståelse indebærer bl.a., at man går fra en indsamlingsorienteret støtteforening for mindretallet til en folkeoplysende aktør i Danmark.

Det betyder bl.a. farvel til lotteri og indsamlinger og goddag til ansøgning om statsmidler under den nye Sydslesviglov til oplysning om grænselandet og det danske mindretal. Grænseforeningen åbner samtidig op for et mere generelt mindretalsengagement via

FUEV og med et større integrationsprojekt med mindretalsambassadører i front.

Grænseforeningen vil vedtægtsbestemt og ganske naturligt fortsat være den store danske folkelige forening for samvirket mellem danske nord og syd for grænsen; men altså nu målrettet folkeoplysende. Og nyt for os: også andre folkelige foreninger og folkeoplysningsforbund kan fremover søge støtte for oplysende projekter, der skal synliggøre det danske mindretal for det offentlige Danmark. Alt sammen initiativer, der på sigt kan styrke sammenholdet mellem Danmark og Sydslesvig.

NYE VEJE FOR SYDSLESVIG-FORMIDLINGEN

I den sammenhæng er Sydslesvig og SSF udfordret. Vi må bidrage til at finde aktuelle berøringsflader mellem vores hverdag og Danmark, og finde nyttige samarbejdsprojekter, der ikke kun bygger på historiske forpligtelser, men i stedet byder på en merværdi for det danske samfund.

Vi bør udvikle konferencetemaer, besøgsprogrammer og nye forenings- og kommune-venskabsforbindelser, der både omfatter nærkontakt med mindretalslivet, men også gør brug af vores særlige adgang til at formidle kontakten til grænselandets tyske verden. Mindretallet som bro og formidler til et godt naboskab. I den sag kan vi ikke kun vente på, at andre skal tage initiativet. Vi må tage skeen i egen hånd og sammen med Sydslesvigs øvrige organisationer finde en moderne form for formidling af vores mindretalsliv.

Vil vi på lystavlen hos de nye generationer i Danmark, kræver det en stor egenindsats. Samrådets medieudvalg har bl.a. foreslået en tæt kontakt mellem organisationernes pressemedarbejdere, og på sigt ansættelse af en uafhængig journalist for mediestrategier.

SYDSLESVIGLOVEN OG SYDSLESVIGUDVALGET

Sydslesvigloven, der blev enstemmigt vedtaget af folketinget, lovfæster tilskudsordningerne for det danske mindretal i Sydslesvig. Lovens formål er at støtte aktiviteter til gavn for det danske mindretal i Sydslesvig. For at sikre forbindelsen mellem Folketinget og de sydslesvigiske organisationer, nedsattes et Sydslesvigudvalg.

SSF ser loven som en styrkelse af båndene mellem Danmark og Sydslesvig, og desuden sikrer den stabilitet for vores arbejde. Der er grund til at takke Folketinget og Sydslesvigudvalget for dette fremadrettede initiativ til gavn for samarbejdet mellem Danmark og Sydslesvig. Endnu engang har Danmark bekræftet kontrakten fra 1920 – vi er ikke glemt!

DENTYSKE FORBINDELSE

SSF har sammen med SSW og Skoleforeningen dyrket den tyske forbindelse intensivt i årets løb.

Som borgere i Forbundsrepublikken og som anerkendt mindretal gælder det om at være synlig og selvbevidst, når statsborgerlige rettigheder skal gøres gældende overfor flertalsbefolkningen. Denne opfattelse deler vi med de tre andre anerkendte nationale mindretal i Tyskland: friserne, sinti roma og sorberne. Der er et fortrinligt samarbejde i vores fælles mindretalsråd, hvor arbejdet og møderne får kompetent støtte af mindretalssekretæren Thede Boysen.

Også den parlamentariske arbejdskreds i samarbejde med indenrigsudvalget i Forbundsdagen fungerer tilfredsstillende, mens den aktive støtte for mindretallenes særlige behov og til tider krævede positive særbehandling savnes hos vore mindretalsrådgivere. Senest blev det bekræftet ved det årlige kontaktudvalgsmøde i Berlin, hvor SSW og SSF mødte slesvig-holstenske

*Folketingets formand Thor Pedersen taler til gæsterne på den reception, han har indbudt til efter Folketingets vedtagelse af L98, Sydslesvigloven den 23. marts.
»Familiefoto« af de deltagende sydslesvigere og nogle af deres venner. (Fotos: SPT)*

forbundsmedlemmer, for sammen med dem og mindretalsrådgiverne for Slesvig-Holsten og Forbundsrepublikken at finde en løsning på den aktuelle konflikt mellem Skoleforeningen og landsregeringen i Kiel vedr. elevtilskudsprocenten.

Kontaktudvalget blev oprettet, efter at SSW ikke mere var repræsenteret parlamentarisk på forbundsplan, og skal naturligvis tjene til at bære politis-

ke u hensigtsmæssigheder for mindretallet ind i et forum, der kan mægle og finde fornuftige løsninger. Trods ofte manglende deltagelse og interesse fra forbundsmedlemmer, lykkes det som regel at finde løsninger eller kompromiser.

Her er det så mindretalsrådgiverne som regel træder i karakter som talsmænd også for mindretalsinteresser. Den funktion udeblev totalt ved årets

Åbent hus i ministerierne i Berlin i sensommeren. Mindretalsrådet med de fire anerkendte nationale mindretal i Tyskland er med; for det danske mindretal SSF og SSW. Her ses SSF-formand Dieter Paul Küssner argumentere for mindretallets holdning i konflikten med landsregeringen i Slesvig-Holsten. (Foto: Thede Boysen)

krisemøde vedr. skolebesparelserne, vore 'ombudsmænd' var nærmest fraværende. Derimod var for en gangs skyld alle partier repræsenteret ved mødet, der havde besparelserne overfor Skoleforeningen som eneste dagsordenpunkt. Og mens de to regeringsbærende parlamentarikere mes-

tendels optrådte som regeringens talsmænd, var de tre oppositionspolitikere for ligestillingspolitikken. Vi mindede dem om, at deres standpunkt også må gælde for fremtiden, hvis de får regeringsansvar; og at også deres lokale politiske repræsentanter må gå ind for ligestilling, når det gælder de frivillige offentlige ydelser.

LANDDAGSPRÆSIDENTEN OG MINDRETALLENE

Mere lyttende og ombudsmands-agtigt har derimod landdagspræsidenten for Landdagen i Kiel, Torsten Geerds ageret overfor mindretallene i Slesvig-Holsten. For at øge kendskabet til og forståelsen for grænselandets mindretal nord og syd for grænsen, inviterede landdagspræsidenten til en parlamentarisk aften i Landdagen i Kiel. Et velment og informativt arrangement, der dog især blev overværet af allerede mindretalsbevidste parlamentarikere; mens det afgørende gros, der kunne have brug for viden og indsigt, glimrede ved deres fravær. Men initiativet var velment og bør roses.

Parlamentarisk aften i landdagen i Kiel, før landsregeringen udløste balladen om ligestilling og tilskud. Landdagspræsidenten havde inviteret, mindretallene i grænselandet kom med taler, underholdning og information, men landdagsmedlemmerne var der langtfra allesammen. (Foto: SPT)

DEN GODE VILJE TIL ET LIGEBERETTIGET SAMLIV

Som taler i parlamentet denne aften for det danske mindretal – og i øvrigt i fuld overensstemmelse med det tyske mindretals grundholdninger – konstaterede formanden for Samrådet og SSF, at det vilde og gode samarbejde mellem befolkningsgrupperne i grænselandet ene og alene beror på den gode vilje til samarbejde for et ligeberettiget samliv. Slesvig-Holstens fortsatte anerkendelse som foregangsland for en afbalanceret mindretalspolitik beror ene og alene på, at landet fortsat tilstræber ligestilling mellem borgerne i landet, og at venskabet mellem Danmark og Tyskland fastholdes og udbygges.

I den sammenhæng priste jeg os lykkelige for, at vi havde valgt vejen til politisk participation – politisk deltagelse – via et eget parti. Vore SSW repræsentanter i alle politiske sammenhænge sikrer os den nødvendige stemme for ligestilling og ligeværd.

Ministerpræsidenten glemte hurtigt smilene, direkte konfronteret med nærgående spørgsmål fra danske sydslesvigere ved Slesvig-Holsten-Dagen i Rendsborg. Det danske mindretals telt på SH-Dagen var naturligt samlingspunkt også for landdagspræsidenten og vennerne fra det tyske mindretal i Sønderjylland. (Fotos: SPT)

LANDETS FORFATNING FORUDSER BESKYTTELSE OG ØKONOMISK STØTTE

Jeg sluttede mit indlæg med, at kun hvis de forhåndenværende fortsatte mangler i ligestillingen mellem flertal og mindretal ophæves – kun hvis landets forfatning, der sikrer mindretalenes beskyttelse og økonomisk støtte følges; kun da kan Slesvig-Holsten fastholde sin ønskede position som foregangsland i mindretalspolitikken – og derved sammen med Danmark være mindretalspolitiske vejvisere i Europa.

Og som et sidste ord med på vejen for den fremtidige udvikling: Ligestilling er den ubetingede vejviser for et frugtbart og samdrægtigt samliv

mellem flertal og mindretal i dette land.

DEN ONDE VILJE. FRAVALG AF MINDRETALSPOLITIKKEN

Kort før vore årsmøder blev visionen om det fortsatte med hinanden og for hinanden som bekendt eftertrykkeligt fejlet af banen af regeringen i Kiel. De fremadrettede målsætninger fra den parlamentariske aften var 'sne, der faldt i fjor', og ministerpræsidenten, der har mindretallene som sin særlige forpligtelse med mindretalsrådgiver og hele baduljen, og som glimrede ved sit fravær ved den parlamentariske aften, trådte i karakter med sine diskriminerende spareforslag overfor det danske mindretals skolevæsen.

Borte var den gode vilje – tilbage stod den onde vilje – der ikke kun entydigt tegner en katastrofe for landet Slesvig-Holstens selvberømmede mindretalspolitik, men som også mentalt viser, at mindretalspolitikken ikke er en hjertesag for regeringen.

Når man mindretalsfjendsk henviser til at assimilere sig, hvis man ønsker ligestilling; så er bunden nået. Der skal mere end en undskyldning til, før vi kan fortsætte vejen sammen i grænselandet, det kræver et systemskifte og en indgående læring og oplysning overfor den mindretalsfjerne del af parlamentet.

Allerede ved fejringen af Bonn-København erklæringernes jubilæum i 2005 i Sønderborg, takkede formanden for det tyske mindretal den danske regering for en hensyntagende mindretalspolitik; jeg selv sluttede min tale med ordene, at vi også gerne ville takke den slesvig-holstenske regering, når den fulgte en tilsvarende kurs. Takken får vente endnu en stund.

15.000 DEMONSTRERER IMOD DISKRIMINERING. 50.000 UNDERSKRIFTER I SAMME SAG

Læringen og oplysningen er begyndt. Samrådet har i enighed og aktivt støt-

tet Skoleforeningen i sine aktioner mod diskrimineringen fra Kiel. 15.000 engagerede forældre, bedsteforældre, skolesøgende og sympatisører har ved demonstrationer fordømt regeringens særbesparelser for mindretallet.

Og over 50.000 protestunderskrifter i samme sag er blevet overrakt landagspræsident Torsten Geerds i Kiel. Både demonstrationerne og underskriftindsamlingerne viste, at brede kredse i flertalsbefolkningen støtter kravet om ligestilling uanset partitilhørsforhold. Også Europarådets ekspertkomité vedr. overholdelse af sprogpagten for nationale mindretal er orienteret om sagen; deres umiddelbare reaktion efter et orienterende møde med det danske mindretal var stor bekymring.

VI HAR DANMARK MED OS

Lægger vi dertil Danmarks massive støtte og solidaritetserklæringer fra andre mindretal og tyske naboer, så bør det stå klart for regeringen i Kiel, at opgivelsen af en fair mindretalspolitik klart fører til isolation af Slesvig-Holsten og nedsmeltning af de ønskede gode relationer mellem naboerne Tyskland og Danmark.

Region Syddanmark med Carl Holst i spidsen har sendt klare signaler til samarbejdspartneren, mens vort eget Sydslesvigudvalg med Kim Andersen i spidsen har båret problemstillingen ind i Folketinget og bevæget både Undervisnings-, Udenrigs- og Statsministeriet.

Det danske mindretal har fået en formidabel opbakning, der på sigt bør få regeringen i Kiel til at besinde sig og finde tilbage til viljen for et anstændigt samliv mellem borgerne i landet. Sker det ikke, vil klimaforandringen i mindretals spørgsmål få langvarige konsekvenser for grænselandet, regionssamarbejdet og den dansk-tyske forbindelse.

Endnu er der tid til besindelse. Lad os håbe, at fornuften og respekten for

Folketingsturen i november 2009 - altid en oplevelse, altid med et givtigt program, altid medtilrettelagt af Grænseforeningen. Ikke mindst modtagelsen ved Folketingets præsidium på Christiansborg lader de sydslesvigske deltagere fornemme de levende og stærke bånd på tværs af alle partipolitiske skel mellem politikerne og mindretallet. (Fotos: SPT)

landets kulturelle mangfoldighed revitaliseres i Kiel. For, som vi har sagt hele tiden: Vi er parat til at spare på lige fod og ligeværdigt med vore tyske medborgere - hverken mere eller mindre! Og vi ønsker at fastholde det frugtbare med hinanden og for hinanden.

DEN DANSKE FORBINDELSE

Det danske Sydslesvig har fortsat mange livsvigtige bånd til både det folkelige og officielle Danmark. Vi er fortsat med i den danske familie. At være del af et mindretal er ikke et midlertidigt fællesskab; det er varigt! Og for at

trives, skal det plejes og vedligeholdes.

For os er det derfor en lykke, at vi som nationalt mindretal samtidig er del af en større fortælling og et større sammenhold: den danske familie.

Det er derfor af stor betydning, når Danmarks statsoverhoved Dronning Margrethe i sin nytårshilsen til rigsfællesskabet og det danske folk inddrager Sydslesvig; og det er en tillidserklæring til det danske Sydslesvig, når Danmarks folkevalgte forsamling vedtager en Sydslesviglov, der skal synliggøre og sikre de årlige store tilskud til varetagelse af dansk sprog og kultur i vores verden.

Sydslesvigudvalget på besigtigelsestur i Sydslesvig - her sammen med de sydslesvigske venner i gården bag Tønnsenhuset i Flensborg-Nord. (Foto: SPT)

Med ordene: retsind, lovsind, frisind og storsind blev den nye pagt mellem Sydslesvig og Danmark besejlet. Og som en understregning af det vilde sammenhold mellem mindretallet og Danmark, modtog vi Dronningens nytårshilsen som endnu et håndslag hen over grænsen til "de danske i Sydslesvig. De har boet og levet på den sam-

Mindretalsliv, det grænseoverskridende projekt, bød på tre offentlige informations- og underholdningsaftener. På mødet på Sønderborg Slot blev der kommunikeret mindretal og mindretal imellem - her Stephan Kleinschmidt og Jens A. Christiansen. (Foto: SPT)

Mindretalslives medarbejdere: Anna Buck, Inge Adriansen, Rene Rasmussen og Ruth Clausen. (Foto: Roald Christesen)

Et uvurderligt led i den danske forbindelse er generalkonsul Henrik Becker-Christensen, her fotograferet sammen med hustruen Grete Bay i anledning af, at førstnævnte rundede et skarpt hjørne. (Foto: SPT)

me egn i mange, mange generationer. Der har de hjemme, de er loyale og respekterede borgere i landet, men samtidig er de trofaste mod Danmark. Dem vil vi ikke glemme..."

GAVENTIL DANMARKS DRONNING

Samrådet gav smykkekunstneren Hanne Bay Lührssen i opdrag at smede en passende gave til vores Dronning i anledning af Majestættens 70 års fødselsdag. Smykkekunstneren skabte en halsskæde i guld og sølv, hvis mange led

var sammensatte M'er – symboliserende M for Majestæt – M for Margrethe – M for også Margrethe I – og sidst, men ikke mindst var smykkets lukke et S – S for sammenhold med Sydslesvig og omvendt.

Sammenhold mellem Sydslesvig og Danmark, det har året vist os gang på gang. Dette sammenhold vil også være nerven i de kommende års arbejde. S for sammenhold i mindretallet og SSF, fordi vi netop nu må kæmpe for alt, hvad vi har kært.

Steffen Bang, Sydslesvigsekretariatets leder under Undervisningsministeriet, blev præsenteret for organisationerne i Sydslesvig tidligt i 2010 af Sydslesvigudvalgets formand Kim Andersen. (Foto: SPT)

Istedløven, som den var at se på Søren Kierkegaards Plads i København frem til sidst i marts. Et halvt år senere skulle den egentlig stilles op på Den gl. Kirkegård i Flensborg, men sokkelproblemer forsinkede hjemkomsten. (Foto: SPT)

Debatmødet årsmødelørdag samlede atter godt hundrede interesserede lyttere og debattører. I år var emnet kommunikation og synlighed. (Foto: SPT)

I anledning af Dronning Margrethes 70 års fødselsdag var Det sydslesvigske Samråds og SSFs formand Dieter Paul Küssner og hustru Vibeke i audiens his Majestæten, hvor de overrakte en gedigen halskæde, udformet flot af den flensborgske smykkekunstner Hanne Bay Lührssen. (Fotos: SPT)

KOM OG MØD MINDRETALSLIVET

på Sønderborg Slot

onsdag den 16. juni kl. 18.30-21.30

PROGRAM:

Fadøl og grænselandsølber i Slotsgården

Velkomst af projektleder Peter Dragbo

"Heimat-Cabaret" fra Nordslesvig med Marion Petersen, Henriette Tvede Peters, Mathias Hærbye Brandt, Helmuth Petersen & Helmut Fahl

Ting med historie, Ruth Clausen & René Rasmussen viser de sidste nye indkomne genstande fra mindretallets historie

"Rødkål & Sauerkraut", Sang og musik med en gruppe fra "Der Lille Teater" i Flensborg / Flensburg af Eberhard von Oerringen & Co.

Filmklip fra grænselandet 2009-10 af Anna Buck & Roald Christensen

Kaffe og cremesnitter i slotscaféen

Deltagelse gratis - men betaling for mad og drikke

Projekt Mindretalshistorie / Mindretalshistorien er et fælles projekt for indsamling, dokumentation, formidling og udvælgelse af grænselandets historie siden 1950.

Projektpartnere: Sydslesvigsk Forening (SSF), Bund Deutscher Norddachleswiger (BDN), Museum Sønderjylland, Kulturstiftung Schleswig-Flensburg, Dannebrog Museum, Deutsch Museum Norddachleswig, Det danske Centralhistorisk - Arkiv og Studiefælleskab & Archiv- und Forschungsstelle der deutschen Volkgruppe.

Projekt Mindretalshistorie / Mindretalshistorien er støttet af EU Interreg IVa programmer.

»Kaptajns Legat«s bestyrelse på besigtigelse i Drage, hvor lokale orienterer om, hvordan forsamlingshus-forholdene kan forbedres. (Foto: Michael Oetzmann)

Landdagspræsidenten gæstede det danske mindretal og Flensborghus for at få mere at vide og for at danne sig et eget indtryk. På det tidspunkt kendte man endnu ikke landsregeringens hensigt. (Foto: SPT)

Oberst H. Parkovs Sydslesvig-Pris 2009 blev tildelt Ketel Lorenzen (74), Bredsted, en af de stille slidere, som det danske mindretal i Sydslesvig heldigvis har mange af endnu. Tildelingen fandt sted på SSFs Landsmøde 14. november 2009 i Husum. Lorenzen har i en menneskealder været - og er - aktiv især i SSF og SSW. I 2007 fik Ketel Lorenzen SSFs sølvnål for sit mangeårige engagement for både det danske og det frisiske mindretal. Tildelingen af Sydslesvigprisen blev ledsaget af en check, der blev overrakt af formanden for Oberst H. Parkovs Mindefond, Wilhelm Klüver, Flensborg. (Foto: Lars Salomonsen)

En rigtig flot sæson

Af udvalgsformand Karin Goos

I Sydslesvigsk Forenings informationsblad KONTAKT kunne man torsdag den 1. april 2010 i lederen læse om den sæson, vi har afsluttet. Artiklen beskrev kort og præcist teater- og koncertsæsonen i 2009/2010 og kunne i grunden godt udgøre det for den beretning, udvalget aflægger, men helt så kort kan det ikke gøres. At vi kan se tilbage på en rigtig flot sæson, var bestemt ingen aprilsnar; og det vil jeg gøre nærmere rede for ved at udbyde udvalgets teater- og koncertvirksomhed både foran og bag scenetæppet.

Traditionen tro kan jeg desværre igen indlede med at omtale ikke mindre end to store aflysninger i rækken af abonnements-teater. Folketeatret.dk's "Et Dukkehjem" af Henrik Ibsen blev aflyst pga. sygdom blandt skuespillerne, og Det Kongelige Teater aflyste "Fremtidens Historie" pga. et dødsfald. Aflysninger er bestemt ikke særligt spændende at komme ud for hverken for teatrene eller for foreningen, der har solgt forestillingen, men heldigvis tog publikum det utroligt pænt, og SSF havde intet økonomisk tab på de to forestillinger.

Anders Bircow afsluttede 2009/2010-sæsonen med et flot show på Flensborghus. (Foto: Agentur)

At den strenge vinter også har drillet i teater- og koncertverdenen, skal der ikke herske tvivl om. I Husum f.eks. nåede teatret Den Danske Skueplads rettidigt frem gennem snestorm og isglatte veje, men det gjorde publikum desværre ikke - undtagen en enkelt. Også andre steder bar fremmødet forståeligt nok præg af vind- og vejrforholdene. Aflysninger af den grund var der dog ikke.

MUSIK, GLÆDE OG SJOV VÆLGES

I udvalget kan vi se en tydelig tendens til, at publikum i stigende grad vælger musikforestillinger, hvad enten det er de store operaer og musicals eller det er de mindre såkaldte smalle musikforestillinger. Den linie, udvalget har lagt, med flere mindre forestillinger rundt om i landsdelen og de store teater tilbud i Flensborg, har vist sig at være rigtig, idet alle forestillinger er velbesøgte, og især caféteater og kabaret er populære at gå til.

De to eneste større forestillinger, udvalget havde valgt at lægge uden for Flensborg, "Populærmusik fra Vittula" i Slesvig og "Den russiske familie" i Husum, kunne ikke tiltrække det antal publikummer, vi bør være, for at udvalget kan forsvare at fortsætte traditionen med store teaterforestillinger på de nævnte spillesteder. På det grundlag udvider vi hellere vort tilbud om kabaret og caféteater netop de steder. Dog gør vi i indeværende sæson forsøgsvis den undtagelse, at Slesvig Teater for første gang lægger hus til Schaufuss-Balletten, og så håber vi, at vore abonnenter og løssalgskunder fra Flensborg og hele Sydslesvig er villige til at tage turen til Slesvig.

I udvalget er vi heller ikke i tvivl om,

Brochuren har fået et nyt layout, der lægger sig op ad SSFs elektroniske billetsalgs-homepage www.ssf-billetnet.de.

at langt de fleste publikummer gerne vil have en glad og sjov aften, når de går i teatret, og vi forsøger da også at lade den herlige danske humor komme til sin ret i hver eneste sæson, men af gode grunde skal vi bestemt også tilgodesee de andre generer.

SMAL OG SUCCES

I det danske kulturliv gøres der meget for, at også smalle forestillinger kommer ud til publikum, og teaterforeningerne kan i et vist omfang få særlig støtte til at gennemføre de forestillinger, der naturligt nok ikke tiltrækker så stort et publikum. Inden for vort udvalgs økonomiramme forsøger vi også at opfylde den forpligtelse ligeledes at vise smalle forestillinger, og til den kategori hører bl.a. forestillingen Chaplin, der blev vist i Harreslev skole. Vi troede jo, at forestillingens titel ville få rigtig mange til at strømme til Harreslev den

aften, men det var så ikke tilfældet. Kun ca. 50 tilskuere fik den fantastiske oplevelse, at se Chaplins liv på godt og ondt gengivet på scenen af Meridiano Teatret. Sne og is plagede selvfølgelig også den aften.

Af de to familieforestillinger, vi traditionen tro spillede, var "Skatteøen" i folketeatret.dk's opsætning både i kunstnerisk henseende og i publikumstal en stor succes. Knap 700 personer så et brag af en forestilling i Tyske Hus – og det var virkelig med et brag, den startede – et kanonskud. Tyske Hus er et spillested, der bestemt ikke er velegnet til teater, og da slet ikke familietheater. Hallen i Læk var stadig under ombygning, og alle andre spillesteder var optagede, så vi var af pure nød landet med forestillingen i Tyske Hus. Økonomien omkring forestillingen endte med at løbe fra budgettet pga. uforudsete omkostninger i forbindelse med spillestedet. Salen har ingen niveau-forskudt

publikumsopstilling, så børnene havde svært ved at se ordentligt. Heldigvis fik rigtig mange lov til at sidde på gulvet foran scenen, og det hjalp.

I den fantastiske sal i Slesvig, der rummer 500 tilskuerpladser og hvor man har et virkelig flot niveau-forskudt publikumsopstilling, var der derimod for få, nemlig kun ca. 200, der så familieforestillingen "Pinnocchio" på Slesvig Teater. Forestillingens tidspunkt, en fredag aften kl. 19, var ikke så heldig, men også det var opstået af nød, da vi ikke kunne komme tidligere ind på teatret pga. prøver.

FÅET ALLE DATOER

Udvalget beklagede i sidste beretning, at det var svært at forhandle med Landestheater om spilledage og tidspunkter for forestillingerne. To gange har vi i sæsonens løb vist forestillinger på Waldorfskolen, som vort publikum ikke er særligt glade for som spillested. For indværende sæson er det problem løst på den måde, at vi uden undtagelser har fået de datoer og tider, vi

ønskede, forhandlet på plads, således at vi er tilbage i Landestheater med Flensborgs skuespil. En udvikling, der glæder rigtig mange af vore teatergæster.

I hele sæsonen blev der solgt i alt 4.113 teaterbilletter, sæsonen før 4.748. De to aflyste forestillinger havde igen billetnet og abonnement allerede solgt ca. 650 billetter tilsammen. Altså ville salget have været endnu bedre end sidste år, hvis vi havde været foruden de to aflysninger.

I samarbejde med Dansk Centralbibliotek er der opstået den tradition, at biblioteket, hvis det er muligt, laver en lille udstilling over de forestillinger, vi har på programmet. Plakater, relevante bøger osv. danner rammen om udstillingen, og vi er glade for det samarbejde, der er med til at synliggøre vore forestillinger.

SØNDERJYDERNE

Koncertsæsonen med Sønderjyllands Symfoniorkester (SSO) bød som altid på et flot og afvekslende program.

Nepo-Teatrets David Owe, Marie Askehave, Kathrine Høj Andersen, Rasmus Hammerich underholdt syrligt/sært men morsomt med »Closer - ind på livet« i oktober 2009 på scenen i Flensborgs Waldorfschule. (Foto: Tass.dk/Rode Photo)

Den indbildt syge af Moliere stod også på programmet i afvigte sæson - i Teatret Møllens og Nørregaards Teaters produktion med Klaus Andersen og Folmer Kristensen samt en dukke. (Foto: Teatret Møllen)

Koncerten "African Marketplace", hvor orkestret spillede sammen med de norske Brazz Brothers, var en helt forrygende oplevelse, og koncerten Julegalla blev speciel på den måde, at SSF gennemførte den som et bidrag til Flensborg bys 725-års jubilæum. Mange gæster fra byen havde taget imod SSFs invitation til at opleve SSO den aften, og begejstringen var stor for vort dygtige orkester og solisten Inger Dam-Jensen.

10 koncerter fordelt på hele landsdelen har i denne sæson haft en lille samlet stigning i tilskuertallet, og også til familiekoncerten den 17. juni var der stort fremmøde af skolebørn og deres familier.

SSO er nu inde i en god og stabil periode med mindre sygefravær blandt musikerne, flere fastansatte musikere og stabilitet i økonomien. En målrettet sundhedspolitik med fokus på forebyggelse af typiske skader har givet gode resultater, og det stort anlagte spareprogram har vendt den økonomiske situation, så der nu er overskud på regnskabet 2009.

I bestræbelserne på at markedsføre orkesteret endnu bedre, står vi i tæt kontakt med flere partnere i Flensborg omkring samarbejds koncerter i indværende sæson, der helt sikkert sætter mere fokus på orkesteret.

BØRNETEATER

Børneteaterdelen har i den forløbne sæson fyldt rigtig meget i teater- og koncertudvalgets tilbudspakke, og dermed også i økonomien. For meget - er vi desværre nødt til at konstatere. Sæsonen bød på 100 forestillinger, og 7.800 børn har set teater i den sæson.

Langt de fleste har været glade for de mange børneteaterforestillinger, men alligevel er der i kølvandet på dem opstået en vis mætning på området. Skoler har takket nej af tidsgrunde. Skoler har takket nej af økonomiske grunde, om end det kun koster et symbolsk beløb pr. barn. Og indtil flere skoler har helt enkelt valgt bare ikke at komme, selv om aftalen for længst var truffet. Det er der ingen fornuftig mening i, så nu skruer vi lidt ned for bør-

neteaterdelen for at finde den balance, hvor tilbud og efterspørgsel igen ligger på samme niveau.

Udbuddet i børneteatergenren er omfattende, og arbejdet med at finde egnede forestillinger er stort. I takt med, at børnene og deres hverdag ændrer sig, sker der en tilsvarende ændring i børneteatertilbuddet. Mange forestillinger er teknisk avancerede, og de spænder over utallige emner. Udvalget har som alle foregående år i april været på børneteaterfestival, denne gang i Esbjerg. Hele festivalen sprudlede af teater, der for børnene genspejler det liv, der er så svært at forstå. Krig, misbrug, død, flugt og integration er nogle af de emner, der fylder blandt forestillingerne, og det er udvalgets pligt også her at følge med tiden og forholde sig til de aktuelle børneteatertilbud. Dansk børneteater hører for øvrigt til blandt det bedste på verdensplan.

I et samarbejde mellem Haderslev kommune, Teatret Møllen, Teatret Pilekentang, Kulturbüro Flensborg, Bund Deutscher Nordschleswiger og Sydslesvigsk Forening blev den 5. grænseoverskridende Børneteaterfestival gennemført i dagene 30. januar - 5. februar 2010. Ca. 50 forestillinger af høj kvalitet fra Tyskland, Danmark, Belgien og Holland blev vist i løbet af festivalugen, der desværre også var forfulgt af snestorme og ufremkommeligt føre for flere af dagenes vedkommende. Især i Sydslesvig blev vi ramt af skolelukninger og lukkede veje, så mange elever ikke nåede frem til forestillingerne. Der er evalueret om en fortsættelse af festivaltraditionen i grænselandet men med visse forandringer i samarbejdet.

ANDRE

Aktiviteterne i forbindelse med andre samarbejdspartnere har været af forskellig karakter. Som en del af Det Dansk-Tyske Kammermusikselskab

Klovnen Scaramouche Jones ved Teatret Masken og Hans Henrik Clemensen indledte sæsonen 2010/2011 med monologen »En klovns ansigt« på Flensborghus. (Foto: Teatret Masken)

søgte vi Kulturbroen om midler til en grænseoverskridende guitar-workshop for skoleelever, men fik helt uventet afslag på ansøgningen. En efterfølgende dialog har ført til, at vi er blevet opfordret til at søge igen, og det ligger lidt i luften, at det så vil lykkes, men projektet kunne ikke gennemføres som planlagt i 2009.

Samarbejdet i Sønderjysk Teatersammenslutning fortsætter stille og roligt. Vi holder et årligt møde sammen og diskuterer fælles interesser. Teatret Møllen, som også er en del af sammenslutningen, arbejder stadig videre med ideen om at blive regionalteater eller landsscene. Det er nu overdraget til en politisk styregruppe at konkretisere planerne.

folketeatret.dk har ansat Kasper Wilton fra Odense Teater som teaterchef med virkning fra 1. juli 2010. De turneforestillinger, teatret sender på landevejen i den kommende sæson, er alle-

rede udarbejdet af den nye teaterchef. Sæsonen har solgt godt i turne-delen, men billetsalget i Nørregade kunne have været bedre. "Skatteøen" og "von Scholten" var helt store hits og forestillinger af høj kvalitet.

I teaterverdenen ventede alle spændt på den forsinkede rapport fra Seeberg-udvalget. Udvalget har eksisteret under hele tre kulturministre, idet Brian Mikkelsen besluttede det, Carina Christensen nedsatte det og Per Stig Møller er den, der tager imod resultatet.

Udvalget skal formulere en vision for scenekunstrådet, afgive bud på, hvordan udfordringen takles og komme med forslag til en struktur, der sætter en bedre og enklere ramme for scenekunsten.

Nu er rapporten endelig blevet offentliggjort, og der er mange markante udsagn og forslag at tage stilling til.

Især rapportens forslag om at ophæ-

ve fusionen mellem Det Danske Teater og Folketeatret er noget, der direkte vedkommer SSF, der er repræsenteret i folketeatret.dk's bestyrelse.

ARKÆOLOGISKE UDGRAVNINGER

I teater- og koncertudvalget hører det med til vores dagsorden at sætte synligheden højt og sætte fokus på den kultur, vi tilbyder. Vi stiller gerne op, når Flensborg Avis spørger ind til og skriver om det, vi laver. Vi er yderst tilfredse med den måde, avisen bringer foramtaler og anmeldelser på, derunder også anmeldelserne af børneteater, der indtil videre er fortsat trods bebudelser om nedskæring på området.

Men de arkæologiske udgravninger, der har fundet sted i fra avisens side, om nogle ganske få, gamle, for længst afsluttede forestillings-aflysninger, og vores påståede uprofessionelle

»Life« på scenen i Egernførde og Husum - og der var virkelig liv, da 20-26-årige Behadir Berber, Casper Christophersen, Faith Berber, Lukas Larsen, Sertac Celik, Alexander Henriksen, Frederik Pors Jacobsen og Christian Spiros Kronsted fra Uppercut Danseteater udfoldede sig for elever fra 8.-10. klasse i november 2009. Stykket handlede om mobning og venskab, og det unge publikum var med fra starten. (Foto: Uppercut)

Marshew og Ziva takker publikum efter en god koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester. (Foto: Thomas Wiltrup)

kontrakter, og hvad der ellers er kritiseret, er for langt ude. Vi tager selvfølgelig kritik til os og lærer gerne af vores fejl, men hvis nogen tror, at vi i teater- og koncertudvalget kan få Landestheater eller Waldorfskolen til at skrive under på, at de dækker alle vores omkostninger i tilfælde af, at deres hus ikke kan opfylde den aftalte lejekontrakt, hvad end grunden så måtte være, så må de tro om igen. Vi har ikke andre huse at spille i, så hvor skulle vi ellers gå hen med forestillingerne?

Angående en Kim Larsen-koncert og årsmødernes indhold ligger beslutningerne derom ikke i teater- og koncertudvalget, men da avisen er budbringer med kreative ideer til finansieringen, kræver det alligevel en kommentar. Tilskuddet til de klassiske koncerter her i Sydslesvig er en særlig aftale med et fra tilskudsgiverne allerede fastsat beløb, der er direkte møntet på Sønderjyllands Symfoniorkester. De midler skal sikre Sydslesvig en rimelig dækning af klassiske koncerter og kan ikke røres ved – heller ikke til en Kim Larsen-koncert, heldigvis for de mange

her i landsdelen, der holder af klassisk musik.

For øvrigt har teater- og koncertudvalget sagt ja til at yde et tilskud fra udvalgets øvrige budget til en større anlagt koncert, også gerne med Kim Larsen, men der skal jo findes mange flere midler, inden den drøm kan realiseres.

DET KOSTEDE

Hvis man kigger nærmere på Sydslesvigsk Forenings regnskab 2009, er teater- og koncertudvalget desværre synligt på den mere ubehagelige måde med en betydelig budgetoverskridelse. Det beklager vi fra udvalgets side. Forskellige omstændigheder har ført til den uheldige overskridelse: der har, som allerede nævnt, været indkøbt flere børneteaterforestillinger end budgetteret, publikumsopstillingen i Idrætshallen til de to årlige operaer er blevet betydeligt dyrere, og familieforestillingen i Tyske Hus kostede en del mere end budgetteret.

Bemærkningen i regnskabet under pkt. 6 'Samlet vurdering', der lyder

Reklametiltag for at få flere fra især den tyske befolkningsdel til at gå i koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester. (Foto: SPT)

”dog skal budgetdisciplinen i relation til teater- og koncertudvalget strammes op” er sikkert nødvendig. Men så vil jeg til gengæld indtrængende opfordre til, at regnskabsafdelingen endelig får udarbejdet eller indført et program til en overskuelig økonomirapport, udvalget løbende kan følge. Vi har drøftet det flere gange før og også fundet alternative løsninger, der dog ikke er tilfredsstillende.

På klausurmødet den 9. februar 2010 fik teater- og koncertudvalget mulighed for at fremlægge et forslag om ændring af ordningen med de amtsrepræsentanter, der er tilknyttet udvalget. Ordningen er ikke længere optimal, og vi foreslog i stedet et tættere samarbejde med de respektive amter. Vi foreslog, at amtsstyrelserne ud af deres styrelses-medlemmer kunne vælge en person til at varetage kontakten til udvalget. Forslaget blev godt modtaget og vedtaget på det følgende hovedstyrelsesmøde.

KENDSKABET TIL OS

I november 2009 deltog jeg i Folketings-turen. Det var en god lejlighed til at lære andre at kende her fra Sydslesvig, og turen var vel tilrettelagt med en perlerække af spændende indtryk, inspiration og ny viden. I firmaet Lead agency, der bl.a. rådgiver om strategisk kommunikation, hørte vi om det lille kendskab, der rent faktisk er i dag i Danmark til mindretallet, og at unge slet ikke ved, hvem vi er. Nogle af os tog det som en udfordring og spurgte flere af de unge, vi mødte på vores vej, om de kendte Sydslesvig, og nogle af svarene var faktisk positive.

Nu er der gået lidt sport i at spørge, og forleden, da jeg var i København, spurgte jeg en meget talende chauffør af anden etnisk herkomst, om han kendte Sydslesvig, og minsandten om ikke han svarede: Ja, ja, da. Du kommer derfra. Jeg har altid gerne villet vide, kan man dér købe dansk wiener-

brød? Og han vidste virkelig godt besked – han kendte Fleggaard. Så altså.

Men nu er det at kende lidt til grænselandet jo ikke det samme som at forstå, at der skal sendes mange støttekroner hen over grænsen til mindretallet. Rundt om på møder i Danmark støder jeg stadig oftere på spørgsmålet om, hvorfor vi dog skal have de mange penge i Sydslesvig. Så jeg ser med stor forventning frem til den oplysningskampagne, SSF og Grænseforeningen i fælles regi vil markedsføre i Danmark.

Men tilbage til sæsonen.

Vi kan se tilbage på mange store øjeblikke og varige indtryk fra den sæson, jeg lige har berettet om. Vi gik skuffede hjem efter Schaufuss-balletten, vi døde af grin over Willys Kaffeclub, og vi oplevede den russiske revolution, som om vi selv var til stede den gang. Det er teater.

Nu gælder det indeværende sæson. Udvalget satser på forandring i abonnements-ordningen og går nye veje med PR-arbejdet.

TAK

- til det store trofaste publikum, der igen og igen møder op,
- til de skiftende vikarer under Marianne Wullfs sygefravær,
- til Boris Erben for stor indsats for at lære hele butikken at kende indefra, og en stor tak
- til Dieter Küssner for den fantastiske modtagelse, bestyrelsen for Danmarks Teaterforeninger fik i dit og Vibekes hjem under deres besøg i Sydslesvig i marts 2010. Ingen af dem glemmer det historiske vingesus, de oplevede gennem dine fortællinger og den forståelse for Sydslesvig, de fik med sig hjem.

Teater- og koncertudvalget. (Foto: Boris Erben)

Et noget specielt år

*Af udvalgsformand
Jytte Christoffersen*

Det har været et noget specielt år. Marianne Wullf blev jo alvorligt syg i foråret, så det blev Katrin Koch, der som en hel blæksprutte måtte arbejde for to i lang tid. Marianne er heldigvis blevet rask, men hun besluttede at gå på pension pr. 1. februar 2010. Ærgerligt nok ville hun ikke have en afskedsreception; jeg ville ellers gerne have takket hende for hendes store arbejde. Hun blev faktisk en personlig ven.

Den 1. februar fik vi til gengæld en ny kulturkonsulent: Boris Erben. Det blev ikke nemt for ham, der er fortsat utroligt meget at sætte sig ind i, og der er også et stort arbejdspress. Der er jo en hel del arbejde bare i forbindelse med vores udvalg, f.eks. alle kontrakterne.

Så er der Kim Larsen; vi har fået hul igennem til hans management. Desværre var der kun et par datoer ledige til hans turné, og de lå i sommerferien 2010, så dem kunne vi ikke bruge. Vi har derfor besluttet, at vil vi have ham i 2011 med en friluftskoncert, en grøn koncert på den plads i Flensborg, vi bruger til årsmødet. Så kan Kim Larsen jo også ryge alt det, han lyster. Og billetprisen vil være på niveau med danske billetpriser.

SAMARBEJDE

Nu til samarbejdet med vores tyske naboer. Slesvig Musik Club har haft jubilæum, og vores bidrag var en koncert med Harald Haugaard og Helene Blum. Og nu vi er ved Harald Haugaard, så har vi besluttet at arrangere en julekoncert i Ansgar-Kirken i Flensborg med de to. En sådan havde vi for et par år si-

den, og der var udsolgt til en fin koncert.

FolkBaltica blev både kunstnerisk og publikumsmæssigt en succes. Også koncerten i Egernførde gik godt, og selv i den danske del er FolkBaltica begyndt at få succes.

Ved Flensburger Hofkultur stod vi for koncerten den 12. august i centralbibliotekets gård. I øvrigt blev åbningskoncerten den 16. juli afholdt i Flensborghus' gård, da søfartsmuseet er i gang med at renovere deres bygning.

Jazzkoncerterne, som udvalgets Knud Ramm Mikkelsen står for, er rigtig gode og godt besøgt. Til koncerten med Sinne Eeg var der omkring 170, så de måtte have flere stole frem. Det er også Knud, der står for skolekoncerterne, og den projekt er vi enige om at fortsætte med.

ELLERS

Og hvad har vi ellers haft af arrangementer?

Vi ville jo gerne prøve noget nyt og valgte derfor stand up-komikeren Jan Gintberg med forestillingen Fremtid Nu. Det var i september 2009, og der kom 197, så det vil jeg betegne som en succes. Vi har haft flere foredrag, som jeg dog ikke har deltagerantal på.

Så kan jeg nævne et uddrag af koncerter: I marts 2009 var Tim Lothar i Bredsted (76) og Jørgen Svare Quartet (jazz) i Egernførde (105). I maj var der Max Wolff Trio i Tønning. I september var der LandesJugendJazzOrchester Slesvig-Holsten (55) og Niels HP i Frederiksstad (70) samt MC Hansen både i Vesterland og i Sdr.Brarup (77 hhv. 31). I oktober 2009 var der BliGlad i Kühlhaus og Trio Temo i Graukloster i Slesvig (ca. 150). I november var der Mpiri i

Helligåndskirken (ca. 130) og Lene Kræmer Quartet i Egernførde (95).

2010 startede traditionen tro med Lauseniana og nytårskoncert i Harreslev. Der var Blues på Dansk i Garding i januar. I februar var der Marie Frank og Maria Timm i Volksbad i Flensborg og Last Man Standing i Bredsted. I marts var der Chr. Søgaard Trio i Vanderup og i Vesterland, og der var Jeppe Smith-Olsen + Søren Kristiansen Duo i Rendsborg samt Julia Maria i Volksbad. I april var der koncert i Tønning. Og endelig var der musikforedrag om Edith Piaf i samarbejde med Det humanitære Udvalg, hvor Flensborghus-salen stort set var fyldt.

En stor del af de afholdte koncerter er i samarbejde med SdU.

NYETILTAG

19. september 2010 var der et arrangement med Susse Wold i samarbejde med Nordisk Informationskontor som en optakt til nordisk/dansk-tysk litteraturfestival i grænselandet, og den 29. september kom De 3 Kgl. Tenorer i samarbejde med teater- og koncertudvalget.

Hvad der end kommer af arrangementer i det kommende år, så bliver tenorkoncerten min svanesang. Det her var min sidste beretning, da jeg går af på SSFs landsmøde i november 2010 - og jeg er i øvrigt ikke særlig stolt af min indsats i den senere tid. Dels har jeg været svær at kontakte, da min computer stort set har været gået ned siden februar, og dels har jeg været optaget til anden side.

TAK

Jeg vil slutte med at takke alle medlemmer i kultur-

Sinne Eeg Kvartetten gæstede seriene »Jazz på Flensborghus« i marts med drønende succes. Som altid, når der er jazz i huset, arrangerert af SSF og SdU. (Foto: Agentur)

udvalget for jeres arbejde. Også tak til alle jer, der har gjort et stykke arbejde for det kulturelle arbejde rundt om i landsdelen til vores alle sammens bedste, og sluttelig vil jeg takke de ansatte på generalsekretariatet, som jo gør det største arbejde. Især vil jeg takke Katrin Koch for det enorme arbejde, hun har gjort for os i det forgangne år. Endelig vil jeg takke Marianne, selv om hun ikke er her, for alle de mange år, hun har arbejdet for os i kulturudvalget.

Machumbaché, tysk-latinamerikanske salsaband, åbnede dette års »gårdkultur« (Hofkultur) 16. juli i Flensborg. Undertagelsesvis fandt åbningen sted i Flensborghus' gård, fordi søfartsmuseets var lukket p.g.a. byggearbejder, og den var bare hjemme: Hundredvis af mennesker, lunt sommervejr og herlig stemning. SSF støtter gårdkultur-festivalen, der går over flere uger, med en række koncerter på danske institutioner. (Foto: Agentur)

Glæden ved Sydslesvig fik en dæmper

Af udvalgsformand Gitte Hougaard-Werner

»Glæden ved Sydslesvig – del den med andre«...

Man må nok sige, at glæden fik sig en dæmper, da landsregeringen kort før årsmødeweekenden offentliggjorde deres spareforslag og en nedskæring af elevtilskuddet til de danske skolers elever fra 100 til 85 pct. af det, de tyske skoler får. En diskrimination med uædne dimensioner for det danske mindretal som helhed.

Men hvad holder vi årsmøder for, hvis ikke vi kan bruge netop dette forum og alle talerstolene rundt omkring i landsdelen til ikke kun at hilse og holde fine søndagstaler, men også til at protestere og oplyse. Sjældent er vi sådan i fokus som i den weekend - der er ministre, medlemmer af Folketinget, danske og tyske gæster for slet ikke at tale om mediedækningen både i Danmark og i Sydslesvig.

Derfor var det oplagt at supplere årets motto med sloganet "Diskrimination nej tak – ligestilling 100 pct." Der blev arbejdet hurtigt på sekretariatet for at få lavet ekstraplakater og meget mere. Tak for et kæmpe stykke ekstraarbejde, der gav os alle. Så fra udvalgets side kan kun resumeres, at årsmøderne som vores grundlovsmøder med den ramme, der hedder taler og hilsner, fællessange og underholdning stadig har sin berettigelse og er vigtige, selvom vi skriver året 2010.

40 MØDER

Der afvikledes i alt 40 møder rundt omkring i landsdelen, deraf 14 aftenmøder om fredagen, 22 om lørdagen og 1 møde om søndagen foruden de 3 friluftsmøder.

Alt i alt har møderne kunnet samle tusindvis af mennesker i løbet af weekenden. Mange steder har man meldt fuldt hus og flere havde tilmed udsolgt af kager, grillpølser og sodavand eller måtte hente mere. Det er dejligt med sådan en opbakning og et så stort fremmøde.

FLOTTE ARRANGEMENTER

Derudover er der blevet afholdt en del arrangementer i forbindelse med årsmøderne. Her skal blot nævnes New Stars Contest i Idrætshallen, som Aktivitetshuset og SdU stod for, en udstilling på Husum Danske Skole med årsmødeplakater op gennem tiden, en Sydslesvig-udstilling på Århus Rådhus i ugen op til årsmøderne og debatmødet på Flensborghus.

Der har været mange spændende og flotte arrangementer og møder. Heldigvis blev glæden ikke kvalt i spareplaner, men kunne deles med rigtig mange mennesker. Fredagens aften- og lørdagsmøderne var da også solrige og som nævnt fantastisk godt besøgte.

Desværre kom de mørke skyer om søndagen, og de 3 friluftsmøder druknede næsten i vand. Alligevel var der rigtig mange, der trodsede regnen og kom i regntøj og med store paraplyer. Desværre måtte FDF aflyse den store fælles afslutningsmarch og koncerten på Søndertorv på grund af vejret. Men vejret er nok det eneste, ingen af os, heller ikke årsmødeudvalget, har indflydelse på. Så her må så også, hvad koncerten angår, glæde os til næste år.

UDVALGSARBEJDET

Udvalgsarbejdet har været en lang og god proces. Mottoet har været passende, og alt er veloverstået. Derfor skal der lyde en stor tak til alle, der har været med til at stable de mange arrangementer og møder på benene. Jeg er glad for og stolt af, at vi igen har kunnet skabe gode rammer og forudsætninger for, at så mange kan mødes under et fælles motto og hvad endnu vigtigere er, at vi alle stod sammen og også sendte et kulturpolitisk budskab fra årsmødepladserne om, at en sådan forskelsbehandling som landsregeringen planlægger, vil vi ikke finde os i.

MOTTOET 2010

Ved evalueringsmødet den 2. juli 2009 fremlagde jeg udvalgets tanker omkring årets motto. Der blev enighed om ikke at fremhæve SSFs 90 års fødselsdag. Men der var stor opbakning omkring tanken at fokusere på Sydslesvig, vort eget mindretal og den enkelte. Set i lyset af, at vi havde haft mange europæiske mindretal på banen i 2009, var tiden inde til at se indad igen. Udvalget gik derefter i tænkeboks, og efter sommerferien havde vi flere for-

10c på Gustav Johannsen-Skolen havde ingen problemer med at udtrykke deres glæde ved Sydslesvig forud for årsmøderne. (Foto: SPT)

Regionsformand Carl Holst og hustru nød at være til dansk årsmøde i Sydslesvig. (Foto: SPT)

Adelby Kirkevej genlød af sang, da flaget blev taget ned årsmødefredag - sammen med bl.a. Grev Ingolf og Grevinde Sussi. (Foto: SPT)

skellige forslag på bordet. Efter megen frem og tilbage, tankestreger og flere udprint fandt vi frem til mottoet »De danske årsmøder 2010; Glæden ved Sydslesvig – del den med andre.«

Styret oplysning og positiv refleksion var udvalgets stikord bag mottoet.

Hvad er godt ved Sydslesvig og det at være sydslesviger hhv. en del af det danske mindretal? Hvad har vi at byde på – del det med andre?

Spørgsmål, der passede fint, selvom vi af aktuelle grunde supplerede med "Diskrimination nej tak – ligestilling 100 pct." Heldigvis overvejede glæden – og den blev der delt ud af – og det var dejligt.

PLAKATEN

Årsmødeplakaten skulle gerne genspejle mottoet.

Udvalget spurgte Erik Fredens, formand for billedsamlingsudvalget og kunsthøjskolen på A.P. Møller Skolen, om kunsthøjskolen internt havde lyst til at konkurrere om at designe årets plakat. Hold G12.4, den æstetiske profil med musik og kunst, tog imod udfordringen og kom med deres forslag. Der var mange, og de var gode. I fællesskab med billedsamlingsudvalget, der igen var inviteret med i beslutningsprocessen og afgørelsen af den endelige plakatvinder, udvalgte vi først 2 plakater, der fik chancen for at blive rettet lidt til efter vore ønsker, hvorefter vi så valgte den endelige plakat. Den usædvanlige plakat genspejlede glæden bedst, og vi blev enige om, at den var charmerende og skabte nysgerrighed og kunne nå ud til den yngre generation.

Vinderne af årets plakat var Lea Drews og Ida Christensen, som vi inviterede til hovedstyrelsesmødet den 9. marts 2010, hvor vi afslørede plakaten og overrakte en pengegave som tak for indsatsen. Hele det deltagende hold fik overrakt en tak for indsatsen, da jeg besøgte dem på skolen og bekendtgjorde vinderne.

Vi har været glade for vores beslutning og synes godt om den farverige og glade plakat. Tak til billedsamlingsudvalget for godt samarbejde og gode synspunkter i forbindelse med beslutningen og for en fin udstilling af de andre årsmødeplakater på Husum Danske Skole.

Plakaten blev i samarbejde med Skoleforeningen og SSW i sidste øjeblik suppleret med den afgravede smiley og det nye slogan, så vi ikke kun kaldte til årsmøde, men også til protest.

T-SHIRTS

Udvalget indhentede tilbud på en t-shirt, så dem, der savnede én sidste år, kunne få en ny i år. Vi fik lavet reklame og udstyret alle sekretariater med en demo-t-shirt og synes selv, at pris og kvalitet var fin. Desværre blev der ikke solgt så mange som forventet, men da det ikke gav underskud, var antallet ikke afgørende.

Tilbuddet var der, og det var vigtigt. Til næste år overvejer vi at arbejde på en betalingsmodel, så de optrædende børn fra mindretallets skoler, børnehaver og foreninger kan få en t-shirt som tak for indsatsen og kan bruge den på selve dagen.

SKEMAER OG BUDGET

Den 26. oktober 2009 udsendte udvalget, som hvert år, årsmødeskemaerne til distriktsbestyrelserne med bøn om at få dem returneret med ønsker om talere, underholdning og musik senest den 11. januar 2010. Sekretariatet koordinerer og tilgodeser så mange ønsker som muligt, og jo hurtigere skemaerne kommer tilbage, jo tidligere kan det koordinerende arbejde begynde. Desværre er det svært at få alle skemaer tilbage, og det forsinker de endelige aftaler omkring underholdning og taler. Det skal vi arbejde og finde en løsning på – til gavn for os alle.

Som bilag til årsmødeskemaerne sendte vi en inspirationsfolder med mulig underholdning, musik og talere, samt refusionsordningen, så det er muligt at beregne egenandelen af underholdningen m.m.

Vi fra udvalgets side er gerne behjælpelige med at finde på ny og spændende underholdning, komme med ideer og være med til at udvikle det enkelte årsmøde, hvis det ønskes. Forudsætning for, at vi hjælper økonomisk, er at formen bevares, dvs. en familiefest uden taler og hjemstavns-sange er ikke et årsmøde i traditionel forstand og kan derfor ikke afregnes via årsmødeudvalgets budget. Ligeledes kan refusionsønsker, der først kommer efter årsmøderne, ikke opfyldes.

Men udvalget fastholder gerne gang på gang, at vi får meget og mange dejlige møder for pengene.

Praktikant Hans Chr. Breum t.h. og t-shirt-kordinator Fred Witt præsenterer årsmødet-shirten 2010. (Foto: SPT)

Årsmødeplakaten 2010 afsløres på et hovedstyrelsesmøde i SSF: Vinderne Lea Drews og Ida Christensen, A.P. Møller Skolen, sammen med udvalgsformand Gitte Hougaard-Werner og kunslærer Erik Fredens. (Foto: SPT)

TALERE

Det politiske Danmark var som sædvanligt flot repræsenteret til vores møder rundt omkring i landsdelen, og der blev også, ud over de sædvanlige taler, lovet 100 pct. opbakning og støtte fra det officielle Danmark mod nedskæringsplanerne fra Kiel. Der har fra politisk side endnu engang været stor interesse for at komme til vore møder, og det er glædeligt.

Her skal nævnes Folketingets formand Thor Pedersen (V), undervisningsminister Tina Nedergaard (V), ministeren for videnskab, teknologi og udvikling Charlotte Sahl-Madsen (KF), kirke- og integrationsminister Birthe Rønn Hornbech (V) og partiformand Helle Thorning-Schmidt (S), regionsrådsformand Carl Holst og regionsrådsmedlem Jens Møller (V). Derudover medlemmerne af Sydslesvigudvalget med formanden Kim Andersen (V), Lise von Seelen (S), Søren Krarup (DF), Jørn Ulrik Larsen (SF), Bente Dahl (RV) og fhv. minister Torben Rechendorff (KF).

Yderligere kunne vi byde velkommen til folketingsmedlemmerne Holger K. Nielsen (SF), Mike Legarth (KF), Jesper Petersen (SF), Jesper Langballe (DF), Eigil Andersen (SF), Liselotte Brix (DF), Kristen Touborg (SF), Martin Henriksen (DF), Flemming Damgaard Larsen (V), og Benny Engelbrecht (S).

Det er altid rart at hilse på så mange ministre og medlemmer af Folketinget og tilmed mærke, at de står 100 pct. bag det danske mindretal. I samme øjemed kunne vi også glæde os over, at Sydslesvigloven blev vedtaget med fuldt flertal.

Jeg vil da benytte min årsberetning til også at takke værterne for at have taget godt imod repræsentanterne fra det politiske Danmark. De har følt sig velkomne og vi har delt glæden ved Sydslesvig med hinanden og givet dem gode og stærke oplevelser med tilbage til København.

FLERETALERE

Ligeledes har vi glædet os over hilsner og taler fra Grev Ingolf af Rosenborg, FU-medlem i Forening Norden Henrik Hagemann, direktør Anders Molt Ipsen, SSWs landssekretær Martin Lorenzen, SSFs formand Dieter Paul Küssner, SSFs FU-medlem Steen Schröder og repræsentanter fra Grænseforeningen, Nordisk Råd, Slesvig-Ligaen, Danmarks-Samfundet, Friisk Foriining og mange flere.

Desuden havde vi sydslesvigske taler ved lærer Gudrun von der Behrens, Per Vingaard Klüver og Peter Johannsen samt ungdomstalerne Anna Lemo og Simona Müller, Lukas A. Lausen fra SSW-U, Manuel Thomsen fra SSW-U, Liv Müller, Thorbjørn Balle Sjøstrøm, Ines Fiedler og Taiken Boyens, Jon Egeris Karstoft, Sissel Vogt og Lisa Marie Frederiksen. En særlig tak til de unge for deres indsats, flotte taler og mod til at gå på talerstolen.

TYSKE GÆSTER

Blandt de tyske gæster til friluftsmøderne skal mindretalskommitterede Caroline Schwarz, borgmester Henning Brüggemann, statssekretær og chef for statskancelliet i Kiel dr. Arne Wulff, borgerforstander Annelen Weiß, landdagsvicepræsident Herlich Maria Todsens-Rese og landråd dr. Rolf-Oliver Schwemer nævnes.

Ved flere møder kom ligeledes repræsentanter fra byen og hilste fra deres fraktion, tog del i møderne og oplevede vores glæde og fælles protest.

SYDSLESVIGUDSTILLING

På evalueringsmødet blev der foreslået, at vi skulle finde en by i Danmark, der op til årsmøderne kunne være vært for en Sydslesvig-udstilling og derved igennem vække folks opmærksomhed og måske tilmed interesse for mindretallet. Det er der blevet arbejdet på, og

den 17. maj blev udstillingen åbnet. Århus sagde ja til at huse en sådan udstilling på rådhuset i dagene inden årsmødet, og i samarbejde med Grænseforeningen blev projektet gennemført.

Der var bus fra Flensborg, hvor 35 deltagere havde taget imod tilbudet om fælles kørsel. I alt var der godt 80 mennesker til åbningen af den flotte udstilling med Sydslesvig-motiver, levende billeder, plancher og Istedløven som midtpunkt.

Kulturborgmester Marc Perea Christensen åbnede udstillingen og tog senere imod en invitation til at deltage ved årsmøderne. Desuden holdte SSFs og Samrådets formand Dieter Paul Küssner, Grænseforeningens generalsekretær Knud-Erik Therkelsen og formand for Sydslesvig udvalget Kim Andersen en indledende tale, inden "The Du's", bestående af de tre Duborgpiger Berit Mohr, Lærke Corinn Ulner og Anika Kamilla Clausen underholdt med dejlig sang og klaverspil.

Derefter var der tid til at se på udstillingen og få sig en lille forfriskning, inden arrangementet sluttede. Tak til dem, der var med.

Det var fra vores side et positivt forløb, og udstillingen var pænt besøgt i dagene efter, specielt næste dag, hvor det

Faneborgen ved årsmødeoptoget i Flensborg. (Foto: SPT)

Undervisningsminister Tina Nedergaard på årsmødepladsen i Flensborg sammen med bl.a. generalkonsulparret Becker-Christensen/Bay, SSF-formand Dieter Paul Küssner og SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen hilsende på mødeleder Kirsten la Cour. (Foto: SPT)

SSW-formand Flemming Meyer, SSF-FU-medlem Steen Schröder og Søren Krarup MF (DF). (Foto: SPT)

var "Kagens dag" og rådhuset var fyldt med gæster, der så både kunne nyde det søde, men samtidigt også kunne informere sig om Sydslesvig.

På evalueringsmødet og i udvalget er der positiv stemning for at finde en ny by til næste år, aktualisere udstillingen og dele mindretallets historie og glæde med endnu en dansk by.

ÅRSMØDERNE OG KIM LARSEN

Man har kunnet læse en del om emnet, og jeg vil heller ikke uddybe det mere. Det drejer sig ikke om, at vi ikke er til rockkoncerter, og det har vi jo kulturudvalget til at tage sig af. Men enhver ting til sin tid. I forbindelse med regeringens spareforslag blev det i hvert fald tydeligt, hvor vigtigt vore årsmøder som kulturpolitisk platform er – et forum for mindretallet både udadtil og indadtil i taler, fællessang, optog og underholdning – og det agter vi i udvalget at holde fast i.

DEBATMØDET

I forbindelse med årsmøderne afholdt SSF som sædvanligt et åbent debatmøde lørdag formiddag på Flensborghus. Mottoet for debatten var "Folkeoplysning og kommunikation. Glæden ved Sydslesvig – del den med andre, men hvordan?"

Oplægsholderne var Finn Slumstrup, formand for Grænseforeningen, Poul Erik Thomsen, redaktør på Jyske-Vestkysten, Henry Bohm, overlærer i Bredsted, og SSFs formand Dieter Paul Küssner. Generalsekretær Jens A. Christiansen fungerede som ordstyrer. En opfordring til det danske mindretal var, at vi skal blande os mere i den danske debat og være mere tydelig i de danske aviser.

Efter oplæggene var der mulighed for spørgsmål fra publikum, og der var en god og livlig debat, bl.a. om den gamle fortælling om Sydslesvig, og kan og skal den fortælles i dag. Mødet

var godt besøgt og afsluttedes med en let frokost inden eftermiddagsmøderne.

PRESSEN

Vi har kunnet glæde os over en god mediedækning op til og ved møderne, både i form af artikler, tv- og radioindslag. Af aktuelle grunde var der fokus på protesten, men der var også plads til de sædvanlige beretninger fra møderne rundt omkring. Flensborg Avis bød igen på en årsmødeavis til søndagens friluftsmøder og et stort indlæg i mandagsavisen. På den måde har man som læser næsten været med overalt, set i bakspejlet og på de mange gode billeder.

Sidst men ikke mindst kunne jeg og andre glæde sig over en nedtællingskalender på forsiden af Flensborg Avis i de sidste 10 dage inden årsmøderne – noget jeg har ønsket, siden jeg kom ind i udvalget. En i mine øjne god måde at skærpe opmærksomheden og opbygge forventningens glæden på. Tak til Flensborg Avis herfra.

SSFs informationsblad KONTAKT informerede op til årsmøderne om glæden ved Sydslesvig. Unge fra R10c på Gustav Johannsen-Skolen, kollegianerne Maxie Matthiesen og Felix Haufe, prof. dr. jur. Hanne Petersen, journalist Thomas Reil og årsmødeudvalget delte deres glæde med andre. Desuden var der mange faktabokse, gode artikler og en oversigt over weekendens program.

EVALUERINGSMØDET

Den 9. juni 2010 indbød årsmødeudvalget til sit årlige evalueringsmøde i Hærvejshuset i Skovby. Udvalget takkede for enhver indsats, stor eller lille, både til de mange frivillige rundt om i distrikterne og til sekretariatet og embedsværket.

Vi informerede om vore fællesmøder med de 3 friluftsmødeudvalg, der var gode, og dem vil vi gerne bibeholde i

I mediernes søgelys - også p.g.a. udmeldingerne fra Kiel: Anke Spoorendonk, SSW og Per Gildberg, Dansk Skoleforening. (Foto: SPT)

Børneoptræden i silende regn, men Projekt Mindretalslivs fotograf Roald Christesen er ukuelig. (Foto: SPT)

Silende regn ingen hindring for glade børns optræden. (Foto: SPT)

det kommende år, og muligvis også indføre et stort fællesmøde, hvor vi kan udveksle informationer og gavne hinanden.

Folk holdt ud, men så på et tidspunkt havde de fået nok af regnen. (Foto: SPT)

Usædvanligt syn i Hanved dagen efter årsmødet: I SSF-amtskonsulent Viggo Petersens have hænges årsmødeflagene til tørre. (Foto: Viggo Petersen)

Vi fik mange gode tilbagemeldinger og konstruktive tilskyndelser til udvalgets fremtidige arbejde. Der var et ønske om, at tingene skulle falde hurtigere på plads, så programmerne for de enkelte møder kunne lægges tidligere. Dette hænger blandt andet sammen med de sent eller ikke tilbageleverede ønskeskemaer, så det vil vi som allerede nævnt prøve at finde en løsning på. Desuden skal huskelisten til mødelederne også ud i god tid, og man gerne skulle have en blomst eller en lille gave til hovedtaleren.

Et af aftenens punkter var mottoet for årsmøderne 2011, der skal holdes i weekenden den 27.-29. maj. Udvalget kom med overvejelser, der kunne føre til et nyt motto. Glæden ved Sydslesvig var allerede inde på det personlige forhold, og nu vil vi gerne "lukke op til Danmark", tilmed Sydslesvigloven nu er enstemmigt vedtaget. Ord og spørgsmål som: vores danskhed, mindretallets betydning, er det en pakkeløsning? Hvem er jeg, hvad er det samme og hvad er ikke det samme? Forståelse og selvforståelse. Hvor er vi på vej hen? Og hvad byder fremtiden på? Det var alt sammen nogle overvejelser, som vi havde fundet frem til før Kiel-regeringen var kommet med deres spareplaner. Et forslag fra udvalget var: Sydslesvig og Danmark – 2 sider af samme sag. Udvalget blev dog gjort opmærksom på, at mottoet gerne skulle være mere kort og præcist. Men emnet var fint og alt efter, hvad fremtiden byder på, arbejder vi på at kunne bekendtgøre det endelige motto på SSFs landsmøde 2011.

ET PAR AFSLUTTENDE ORD

Tak til alle, der har været med til at gøre årsmøderne til en fantastisk weekend med gode og festlige oplevelser med gæster, venner og familie.

Tak til hele embedsværket, der har gjort et kæmpe stykke arbejde både før, i selve weekenden og efter årsmø-

dernes afslutning. Tak til Katrin Koch for støtten til Boris Erben, der som ny kulturkonsulent har gjort et fint stykke arbejde – og vi glæder os til næste år.

Min helt personlige tak for godt samarbejde skal selvfølgelig gælde til resten af udvalget. Der har som sædvanligt været gode og konstruktive møder, fyldt med arbejde, masser af ideer, alvor men også hygge og sjov.

Jeg takker for tilliden, hjælpen og opmærksomheden, og slutter denne beretning med et "på gensyn 2011" og et håb om, at vore fælles protester bærer frugt, og at vi til næste år kan se tilbage på disse uger med et smil og kan sige "krisen gjorde os stærke" og tilsammen gør vi en forskel til glæde for Sydslesvig – og den deler vi gerne med andre.

SYDSLESVIGSK FORENING'S HUMANITÆRE UDVALG:

Ganske moderløst men fortrøstningsfuldt

Af udvalgsformand Leif Volck Madsen

Da jeg ved årsskiftet 2006/07 overtog formandsposten i humanitært udvalg, afløste jeg Elva Thorup Nielsen, der havde siddet så længe på denne post og i den grad sat sit præg på arbejdet, at hun på det nærmeste personificerede selve udvalget.

Hun kendte det halve Sydslesvig og kunne tilsyneladende også huske hver og en, hun på en eller anden måde havde været i forbindelse med, og jeg var glad for, at hun – selvom hun trak sig fra formandsposten – stadig var med i arbejdet, således at jeg kunne trække på hendes erfaringer og imponerende personkendskab.

Bevægende og med stående ovationer tages der på Flensborghus afsked med Humanitært Udvalgs primus motor gennem mange år, Elva Thorup Nielsen. T.v. hendes efterfølger Leif Volck Madsen. (Foto: Lars Salomonsen)

Men i januar 2010 trak Elva sig imidlertid helt ud af arbejdet, og ved det humanitære udvalgs januarmøde på Flensborghus benyttede vi lejligheden til at sige hende tak for de mange års enestående og inspirerende arbejde, og en stor sal hyldede hende ved den lejlighed.

Nu er vi så ganske moderløse, men hele udvalget er heldigvis dygtigt arbejdende mennesker, så vi fortsætter fortrøstningsfuldt.

KLUBBERNE

Arbejdet i de mange klubber rundt omkring i Sydslesvig er på den ene side vort basisarbejde, og på den anden side noget, vi ikke behøver at have så meget med at gøre, i hvert fald ikke så længe alt går godt, og der ikke er problemer.

Klubberne passer sig selv, men melder to gange om året ind til bysekretariatets Helga Dittrich om mødefrekvens, program og antal af mødedeltagere, og i henhold til disse indberetninger modtager de så fra SSF et beskeden økonomisk tilskud til deres daglige arbejde.

Sammen med den julecheck, der udgøres af summen af en del smålegater fra grænseforeningen, er dette tilskud især for de små klubber en stor hjælp til, at de fx. een gang om året kan slå lidt til søren med en udflugt til fjerne og eksotiske mål som Okseøerne. Den generation er ikke så krævende.

Som sagt – så længe det går godt, passer de sig selv, men de ved, at udvalget altid står til rådighed, hvis de skulle få brug for hjælp.

For at man kan få et indtryk af arbejdets omfang i disse klubber, kan jeg nævne, at der er 44 af slagsen spredt over hele landsdelen; og i årets løb er der blevet afholdt 665 møder med ialt 12.247 deltagere, så der er ingen tvivl om, at de for mange af vore ældre udgør et ikke ubetydeligt netværk.

FRIVILLIGT ARBEJDE

Her - som i det meste andet frivilligt arbejde - hviler meget på ledernes og deres medhjælperes skuldre. Det er dem, der holder sammen på de små og store fællesskaber, og det er også deres ildhu, der er afgørende for, om arbejdet lykkes eller ej.

De er helt og aldeles ulønnede, og derfor gør det humanitære udvalg det, at alle disse nøgle-personer een gang om året bliver inviteret på en eftermiddagsudflugt med et institutionsbesøg og en middag skiftevis nord og syd for grænsen, og disse ture er både værdsatte og velbesøgte.

I 2009 gik turen til Løgumkloster til et besøg i den tyske menighed her. Den tyske præst Matthias Alpen, der i parentes bemærket er godt gift med en udmærket dansk sydslesvigpige, bød os velkommen i præstegårdens konfirmandstue, hvor menighedsrådet havde stillet an med et fornemt kaffebord, og vi fik fortalt om arbejdsforhold og -vilkår i det tyske mindretal nord for grænsen.

Derefter gik vi selvfølgelig over i den smukke cistercienserklosterkirke og hørte om dens historie og betydning for egnen.

Og middagen indtog vi på refugiet og hørte i den forbindelse om denne institution, og efter at have deltaget i aftensangen i kirken var vi tilbage i Flensborg ved 20-tiden efter en – synes jeg selv – rigtig fin og god eftermiddag.

AMTSFESTERNE

Nævnes skal SSFs traditionelle amtsfester for vore ældre medlemmer. Man er igen gået bort fra den ene, store, fælles eftermiddag for alle landsdelens ældre. Den blev simpelthen for stor og uhåndterlig. Nu bliver der igen afviklet 3 af slagsen; alle 3 har i 2009 ligget i oktober, og det er amtskonsulenterne, der arrangerer og afvikler disse fester,

og det gør de på bedste vis. Hvis det ønskes, er udvalget, som formelt også er medindbyder, gerne tilstede, men i 2009 var det kun tilfældet i begrænset omfang på grund af efterårsferie m.v.

PROGRAMMET

Det humanitære Udvalgs vindue udadtil er jo så helt afgjort den lille folder, der 2 gange om året udsendes til alle SSFs 60+ medlemmer i Sydslesvig. I efteråret 2009

- fortalte Wilhelm Klüver om sit sydslesvigske liv. Det blev han, som man vel nok kan forestille sig, ikke færdig med, så fortsættelse følger,
- gentages forårets udflugt til vestkysten,
- lykkes det ernæringskonsulent Martin Kreutzer at holde et både underholdende og lærerigt foredrag om noget så kedsommeligt som rigtig ernæring og gode kostvaner,
- var der Benny Andersen-eftermiddag med sange og prosastykker af denne vor nationale skjald, dygtigt og charmerende fremført af forsamlingshus-teatrets Jette Sophie Sivertsen og Christian Steffensen,
- fortalte Heinrich Detering, professor i Göttingen og æresdoktor ved Aarhus Universitet, om H.C. Andersen og læste op fra sin nye oversættelse til tysk af HCAs Billedbog uden billeder,
- sluttede vi efterårsrækken med Lisbeth Svensmark Hulgaard fra Kolt ældrehøjskole, der med god østjydsk lune gav os et kig ind i Selma Lagerlöfs univers.
- foråret 2010
- berettede fhv. skoledirektør Hans Andresens om skoleforeningens 90 års historie; af forskellige årsager nåede han ikke til vejs ende, hvorfor vi får fortsættelsen endnu i år,
- skulle Hans Jørg Petersen fra Egerneforde have fortalt om, hvordan det danske i byen langsomt blev til i 40'erne; men det måtte aflyses p.g.a. vintervejret,

- kunne generalkonsul Henrik Becker-Christensens foredrag om det tyske mindretal i mellemkrigsårene heldigvis gennemføres.
- fik vi et musikalsk foredrag om Edith Piaf ved sangerinden Anne-Mette Nørgård Jørgensen og pianisten Kurt Frimodt, lyttede vi til foredraget med Nils Villemoes Hvorfor skal alting hele tiden laves om, muntert og tankevækkende, sammen med lærerforeningens pensionister og Slesvigske Kvindeforening,
- fortalte ledende skolepsykolog Hans Jessen om sit ophold på Grønland og viste flotte billeder samt brugs- og kunstgenstande verdens største ø, og
- tog vi på udflugt til Før til det nye kunstmuseum. Her var der så mange, der havde lyst til at være med, at vi ikke kunne nøjes med en enkelt gentagelse, nemlig i september, men måtte skyde en yderligere tur ind i slutningen af august, og alle ture var totalt udsolgte. Guider på turene var Jørgen Matlok (den første) og Anders Marcussen (de to sidste). Matlok er forhenværende og Marcussen nuværende inspektør på Vyk Danske Skole.

HØJSKOLEUGEN

I lighed med de sidste par år indbød det humanitære udvalg i april 2010 til en lille uges ophold på - i år - Brandbjerg Højskole ved Jelling med små 50 deltagere fra Sydslesvig.

Skolen ligger smukt i udkanten af Grejsdalen og med gode og spændende udflugtsmål inden for rækkevidde. Skolen har også fine lokaliteter; den består af en gammel herregård, men har også moderne Friis- og Moltkebygninger, indeholdende værelser og undervisningslokaler; alt sammen fint.

Når vi alligevel ikke var helt tilfredse med opholdet, skyldtes det, at højskolen mere har fået karakter af et kursuscenter end af en højskole. Udlejning til

og program for een-dags-kurser havde høj prioritet; maden var derfor også i topklasse, hvad den jo skal være, når det er erhvervslivet og kommuner, der bruger stedet til deres kursusvirksomhed. Hvad vi savnede var højskolelærere, der kunne holde et godt folkeligt foredrag. Ånden fløj simpelthen for lavt. Der var dog to gode foredrag, men det var begge ved lærere udefra.

Vi havde dog alligevel rigtig gode dage deroppe, for vi kunne jo en hel del selv, og skolen bød også på to gode halvdagsudflugter – til Kolding og til Jelling med Vejleådal.

Økonomisk klarede vi det med delta-gernes egenbetaling og de penge, vi havde tilbage på kontoen fra højskoleopholdet 2009; og så gjorde vi også brug af SSFs tilsagn om støtte.

Hvad næste års højskoleophold angår, søger vi nu igen fonde for at dække de nødvendige tilskud, og så håber vi, at de vil slå til, så vi ikke igen skal trække på SSF.

VÆRESTEDET

Værestedet på Flensborghus – stedet hvor man dropper ind om tirsdagen mellem kl 14 og 17 for at få sig en snak, et spil kort, en kop kaffe eller en pot billard – har i adskillige år kørt i det humanitære udvalgs regi, og i næsten alle årene har Anette Sørensen fra udvalget taget sig af det. Gæsterne klarer ganske vist mange ting selv, men der skal alligevel være een, der kigger efter økonomien og klarer småindkøbene samt organiserer de små årlige ture, værestedet også har indbudt sine brugere til.

Nu flytter Anette Sørensen imidlertid til Danmark, og vi skal finde en ny, der vil være ansvarlig.

Fra udvalget skal der lyde en stor tak til Anette og tildels også til Jes for den store trofasthed, hvormed hun/de har passet Værestedet, og vi ønsker dem alt godt i deres nye omgivelser i Odder.

GYMNASTIK OG DANS

Pensionistgymnastik tilbydes der også i 2 forløb à 12 timer både forår og efterår. Det foregår i Engelsby-Centret under ledelse af Edel Linke, der nu også har stået for dette tilbud til de ældre i snart mange år.

I det hele taget må man sige, at vores arbejde nyder godt af mange og trofaste ledere og hjælpere.

Det gælder i allerhøjeste grad også seniordansen, hvor ca. 30 især damer nu på 11. år danser under ledelse af Signe Andersen.

Den 19. november 2009 kunne gruppen holde 10 års jubilæum, og det blev fejret med manér på Flensborghus med kaffe, dans, underholdning og fælles spisning.

VANDRETURE

For et par år siden var det ved at være sløjt med tilslutningen til de vandreture i grænselandet, som Torben Kvist i sin tid tog initiativ til og stadig leder.

Det har glædeligvis ændret sig, og der har været rigtig god tilslutning til de ture på op til 8-10 km og af et par timers varighed.

7 ture blev det til i år, de 5 syd for og de 2 nord for grænsen. En stor tak til Torben Kvist, ikke mindst for hans omhyggelige forarbejde forud for turene, så vi altid er sikre på, at stierne nu også er dér, hvor de iflg. kortet også skal være.

SPROGKURSUS

Men det er ikke kun vores fysiske form, der ligger os på sinde i det humanitære udvalg. Kirsten Jensen er overbevist om, at det at lære et nyt sprog er noget af det bedste, vi kan udsætte vore små celler for, når vi er kommet ud over vor første ungdom.

Derfor fortsætter hun ufortrødent med at tilbyde russiskundervisning, og som den erfarne pædagog hun er, sør-

ger hun for, at hendes eget ambitionsniveau ikke ligger alt for langt fra hendes elevs, så disse alt for hurtigt ville miste modet.

Det sker ikke. Tværtimod; hun er i stand til at gradbøje begrebet begyndere, således at man ikke har dårlig samvittighed over stadig at føle sig som begynder, selvom man går på 3. års kursus.

AKTIVE PENSIONISTER

De aktive pensionister mødes også stadig i to hold, et onsdags- og et torsdagshold.

Karen Hansen står for onsdagsholdet, men det har fået så stor tilgang af nye og yngre medlemmer, at Karen Hansen efterhånden kan blive fritaget for en hel del af de ledelsesmæssige funktioner, som hun har varetaget i rigtigt mange år.

Jeg selv har torsdagsholdet, og på begge hold er der nu ikke plads til flere, så måske er tiden inde til at forsøge at tilbyde et 3. hold efter samme koncept, hvis vi ellers kan få voksenundervisningens tilladelse til at oprette et nyt.

STØTTEKREDSEN

Endelig skal nævnes støttekredsen ved Dansk Ældrecenter i Nerongsallé. De 36 personer, der hver eneste dag giver en hjælpende hånd i mange forskellige funktioner, så personalet kan få mere

tid til at tage sig af de mere plejekrævende beboere, sørger for, at der hver dag er tilbud til beboerne om underholdning og beskæftigelse.

Det er Kæthe Kühl, der sammen med centerledelsen tilrettelægger støttekredsens indsats, og der er ingen tvivl om, at den i høj grad er værdsat. Alle i denne kreds arbejder også aldelles ulønnet, og fra humanitært udvalg siger vi dem tak for deres indsats ved en gang om året at invitere på en beskeden middag.

UDVALGET

Som nævnt tog vi i januar i udvalget officielt afsked med Elva Thorup Nielsen, og her efter sommerferien har Anette Sørensen også forladt arbejdet.

I stedet for Anette har vi spurgt Eva Schröder, om hun kunne tænke sig at indtræde i udvalget, og det har hun til vores store glæde sagt ja til.

Således at udvalget fremover består af Kæthe Kühl, Annkatrin Bracke, Jørgen Pejtersen, Kerstin Reich, Roland von Oettingen, Orla Møller, Eva Schröder og undertegnede.

Jeg siger tak til udvalget for godt og fornøjeligt samarbejde i årets løb. Det er mit indtryk, at vore brugere i hvert fald er godt tilfreds med de tilbud, vi kommer med, og så ikke mindst tak til Helga Dittrich på bysekretariatet, der altid veloplagt sørger for, at alt bare fungerer og er i orden.

Alle er velkomne

Man skal bare møde op

Af leder Anette Sørensen

Deltagerne i "Værestedet" mødes tirsdag eftermiddag mellem kl. 13.30 og kl. 14 på Flensborghus. Frem til kl. 16.30 er der mulighed for i grupper at spille forskellige spil, som alle findes på stedet.

Der spilles canasta, bridge, rommycup og skat omkring bordene, men det er selvfølgelig også muligt bare at sidde og snakke sammen.

I kælderen er der to billardborde, hvis man er mere til billard end til kortspil.

Kl. 15 samles deltagerne til kaffe/ te, som grupperne laver på skift. Der betales 1 euro, så der også kan købes kringler.

Efterårssemestret begynder omkring 1. september og slutes af med en julefrokost i december. Forårssemestret går fra midt i januar til omkring 1. juli.

Sidst på sæsonen arrangeres der en eftermiddagsudflugt. Den gik i 2010 til "Porzellan Börse " i Hyllerup.

Har man lyst til til at være med i Værestedet, skal man bare møde op en tirsdag eftermiddag.

I Værestedet på Flensborghus er der rart at være - et slag kort, lidt billard, kaffe og kage og en god snak. (Foto: SPT)

Billedsamlingen digitaliseres

Af udvalgsformand Erik Fredens

Mange har ønsket, at SSFs billedsamling bliver let tilgængelig. Det ser ud til at lykkedes nu, idet SSFs IT-medarbejder Thorben Bockhardt er i fuld gang med et udkast til en hjemmeside, hvor hele billedsamlingen er på. Den indbygges på SSFs nye hjemmeside, og alle billeder lægges ind med tilføjelse af navn, titel og relevante data. Det er så hensigten, at interesserede kan søge selv, hvilket gerne skulle stimulere interessen for at låne vores værker. Vi regner med, at projektet afsluttes i løbet af overskuelig tid. Måske lægger vi alle de julemærker samt kunstnerkort ind, som udvalget har lavet i tidens løb.

Knud Vægter, entusiastisk bevarer af den danske julehjerter-tradition. (Foto: privat)

Jul i Sydslesvig 2009 var 32 flettede julehjerter af Knud Vægter fra Nordfalster.

KUNSTKØB

Vi har anskaffet os et enkelt større værk, skabt af Tine Bay Lührssen, som var udstillingsaktuel under årsmøderne. Det drejer sig om en tegning med titlen: "Still Life 4" fra 2009. Blyant på krydsfiner, mål 130 cm x 90 cm. Motivet er lidt surrealistisk. Det kan være svært at beskrive, men forestiller en hare, der er bundet til nogle store græsstrå. Det har en både magtfuld og underfundig helhedsvirkning og vil egne sig glimrende til at hænge på en skole. Købt på Sydslesvigs danske Kunstforenings årsmødeudstilling på biblioteket.

JULEMÆRKET

»Jul i Sydslesvig 2009« forestillede 32 flettede julehjerter af Knud Vægter fra Nordfalster. Julemærkerne var for første gang fremstillet som selvkøbende mærker. Op imod julen 2008 havde Knud Vægter lavet en serie A.P. Møller-julehjerter, der af ham og hans kone Christa blev hængt op i et kæmpe juletræ på A.P. Møller Skolen i Slesvig. Knud Vægter har klippet julehjerter hele livet og over hele verden og dermed

videreført en vigtig del af dansk kulturhistorie.

Mærket blev positivt modtaget og salget var absolut tilfredsstillende.

KUNSTNERKORTET

Vi valgte i efteråret 2009 at gengive det store maleri af Inka Sigel, som vi anskaffede os året forinden, og som i dag er udlånt til Hanved Danske Skole.

Værkets titel er "Begegnungen" med undertitlen "Mohnblume".

Kortet var i hvert fald vellykket.

PLAKATUDSTILLING

Sidste sommer udstillede vi på generalsekretariatet et repræsentativt udvalg af årsmødeplakater gennem tiden – 30 i alt. Vi indkøbte rammer, så billederne var beskyttede, og de blev udlånt til Husum Skole. Vi havde tilbudt dem til Husumhus, men pladsforholdene var ikke tilstrækkelige, og i øvrigt ville de blive set af flere, hvis de hang på skolen. I efteråret kom de til Bredsted, og det er planen, at de skal videre til en række andre skoler i landsdelen.

I øvrigt vil vi gerne modtage forslag.

Dorte Petersen og Erik Fredens åbner udstillingen »Nogle gange vinder lyset«. (Foto: SPT)

FOTOUDSTILLING MED DORTE PETERSEN

Når vi har valgt Dorte til vores udstilling på Dansk Generalsekretariat i år, skyldes det ikke, at hun er student fra Duborg-Skolen, hvilket hun blev i 1989. Det skyldes hendes fascination af det at fotografere på en anden måde end den, vi ellers oplever. Dorte fotografere med billige plastic-engangskameraer.

Hun fortæller selv: "Det vigtige er at se - og huske at tage billederne. Når filmen er fremkaldt, er der billeder – fuldstændigt uforudsigelige billeder. Uventede, uplanlagte og ofte umådeligt rodede og kedelige og uinteressante billeder - men så er der de få, der springer op fra negativet, eksploderer ud gennem scanneren og hopper op foran mine øjne og viser mig, at det øjeblik og den situation, jeg så, den dag jeg tog billedet, blev endnu bedre, endnu mere specielt af at blive set gennem en krum plasticlinse og fanget på film. Når det er rigtigt, er jeg ikke i tvivl. Og de billeder, der bliver udstillet, er nogle af dem, jeg selv synes er helt rigtige."

UDLÅNSKONTRAKT

Vi har udarbejdet to kontrakttyper. Den ene til internt udlån inden for SSF, hvor foreningen forsikrer værkerne. En anden kontrakt til udlån til f.eks. skolerne, der sørger for forsikringsforholdene.

Vi har desuden fået fremstillet et stempel, så ejerskabet til alle de værker, vi udlåner, fremgår tydeligt. Ud over SSFs logo anføres nummer, kunstner og titel.

GAVE

Vi modtog en gave fra Lone Anker Jacobsen i form af to malerier malet af Friedrich Wagner i 1947. Det ene viser den gamle "Schleihalle" i Maasholm, der nu er revet ned, og det andet et landskabsbillede fra egnen omkring Slien. Vi har tilbudt begge billeder til Arnæs Forsamlingshus, som har modtaget tilbuddet, og de hænger nu på endevæggen i det ene lokale.

ÅRSMØDEPLAKATEN

Vi blev igen involveret i årsmødeudvalgets plakatkonkurrence, da man i december 2009 og januar 2010 inviterede os til at deltage i udvælgelsen af årets årsmødeplakat. Vi havde nogle gode diskussioner, men var heldigvis enige med udvalget om det rette valg. Vi har været glade for at være med og takker for indbydelsen og det gode samarbejde med årsmødeudvalget.

Tak til udvalget for det samarbejde, vi har haft gennem årets løb.

Spændende sæson med mange formidlingsopgaver

Af inspektør Nis Hardt og projektmedarbejder René Rasmussen

Danevirke Museum kan se tilbage på en god og spændende sæson 2009-2010 med mange formidlingsopgaver. Mange gæster nordfra, fra flertalsbefolkningen og selvfølgelig også vores eget mindretal mødte op, for at møde den side af den dansk/tyske historie, som Danevirke Museum formidler. De to vigtigste arbejdsopgaver var i idéværende sæson etableringen af udstillingen om det danske mindretals historie og udgravningerne i Danevirkes hovedvold, som vores museum deltager i. Begge arbejdsfelter har haft mediernes bevågenhed.

PORTENTIL EUROPA – PORTENTIL NORDEN

Efter nedrivningen af det tidligere Café Truberg, der kunne erhverves takket

været en rundhåndet bevilling fra A.P. Møller-fonden, gennemførte de slesvig-holstenske fredningsmyndigheder en prøvegravning i Danevirkes Hovedvold og kampestenmuren, der var blevet synlig bag de faldefærdige bygninger. Kampestenmuren er dateret til tiden omkring 737-740 e. Kr. Udgravningen, der fandt sted i efteråret 2008, afslørede, at det gamle murværk var langt mere velbevaret, end man havde turdet håbe på.

Forventningerne til gode resultater var derfor høje, da arkæologisk landskontor fortsatte med en større udgravning ved det historisk kendte Østre Kælgat. Resultaterne må beskrives som intet mindre end milepæle i Danevirkeforskningen. Arkæologerne fandt nemlig en gennemgang i kampestenmuren, der afslørede, hvor Hærvejen i århundreder skar gennem Danevirke. Danmarks port til Europa. Og som en ekstra gevinst har udgravningerne

Danske og tyske officials ved præsentationen af Porten i Danevirke-kampestenmuren. (Foto: SPT)

Veloplagte SS'ere ved port-præsentationen: Generalsekretær Jens A. Christiansen, formand Dieter Paul Küssner, museumschef Nis Hardt. (Foto: SPT)

desuden afsløret, hvor Valdemar den Stores 450 yngre murbyggeri fra sidste halvdel af 1100-tallet tog sin begyndelse.

Kun 10m vest for gennembrydningen i kampestenmuren begynder den 5-7 m høje teglstensmur, der strækker sig næsten 4 km mod vest som front på hovedvolden, ned mod engene ved Rheide Å.

Udgravningsresultaterne er allerede på nuværende tidspunkt spektakulære.

Her begynder hhv. ender Valdemarsmuren. (Foto: SPT)

Drøn på Danevirke i anledning af rundvisningerne på kulturarrivsdagen og mindesmærkedagen. I forgrunden dansk sightseeing, i baggrunden tysk. (Foto: Nadine Schimmer)

Det vidner arrangementerne om i weekenden 11. og 12. september på kulturarvsdagene og Tag des offenen Denkmals. Over 700 besøgende mødte op for at deltage i rundvisningerne i udgravningen.

Her venter en stor formidlingsopgave. Udgraverne undersøger for tiden mulighederne for at kunne fremvise kampestenmuren med porten og Valdemarsmurens begyndelse efter udgravningens afslutning.

I den arkæologiske park ved museet vil de vigtigste byggefaser af Danevirkes hovedvold da ligge som perler som en snor. Og kunne byde på en vandring gennem historien begyndende ved de ældste voldfaser fra omkring år 700 e.kr., herfra videre over vikingetidens storvolde fra 900-tallet, Kong Valdemar den Stores vældige teglstenmur og hen til den gamle danske Skanse 14 fra krigen i 1864.

KULTURARV MED EFFEKT

Der ligger to enestående kulturhistoriske mindesmærker fra vikingetiden i Sydslesvig. Voldanlægget Danevirke og handelsbebyggelsen Hedeby. Disse betydningsfulde arkæologiske mindes-

mærker kan kun forstås i sammenhæng med andre betydningsfulde lokaliteter i Skandinavien, Baltikum, Vesteuropa og Nordatlanten.

I fællesskab forsøger Island, Danmark, Norge, Sverige og Letland at få anerkendt en fælles ansøgning med de mest betydningsfulde levn fra vikingetiden, på en fælles kulturarvsliste under Unesco.

Vejen er målet, udtalte den tyske Unesco-rådgiver Birgitta Ringbeck. Men i dette tilfælde går vi undtagelsesvis også ud fra, at målet også nås, når vejstrækningen er tilbagelagt, sagde fru Ringbeck på en konference, hun og den islandske regeringsmedarbejder Solveigh Georgsdottir deltog i, der blev holdt i Nydamhallen i april. Her blev Aktivregion Schlei-Ostsees undersøgelse om Danevirkes og Hedeby's fremtidige betydning for sliregionens udvikling præsenteret for kommuner og amtet. Der deltog arkæologer, medarbejdere fra turistkontorer, naturfredningen og repræsentanter for regionens museer.

Aktiv-regionen, en sammenslutning af de lokale turistorganisationer, Slesvig-Flensborg Amt og landets fredningskontor, havde i efteråret 2009 ud-

Et populært og historisk stoppested, når der i juni er »Løb mellem havene« fra Damp til Husum: På Danevirke får løberne noget for legeme og ånd. (Foto: Nadine Schimmer)

skrevet en international konkurrence til ideer om, hvorledes Danevirke og Hedeby fremover kan præsenteres for publikum og være med til at give et løft til de tilstødende kommuners byplanlægninger.

Det blev en tegnestue med arkitekter fra Berlin og Italien, "beretta kastner architetti", der vandt konkurrencen "Kulturarv med effekt" med deres forslag til en tysk-dansk euro-regionalpark.

Der kan ikke være tvivl om, at vi takket være støtte fra hele regionen er kommet godt på vej. Regionen har set, at det betaler sig at slå ind på den vej, udtalte professor Claus von Carnap-Bornheim, der i år blev udnævnt til direktør for Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen. Som Leder af Archäologisches Landesamt er han samtidig den øverste ansvarlige for udfærdigelsen ansøgningen til Unesco.

Det er meningen, at den slesvig-holstenske del af ansøgningen skal foreligge færdig i begyndelsen af 2011. Herefter følger den fælles ansøgning året efter, således at man i 2013 kan regnen med Unesco-komiteens bedømmelse.

TO MUSEER – FÆLLES KULTURARV

To museer er optaget af at formidle kulturarven Danevirke og Hedeby. Vikingernes Museum Haithabu, der består af selve museet, og som netop i år har kunnet genåbne med en ekseptionel udstilling af fundmateriale fra bebyggelsen indenfor halvkredsvolden og havneområdet. Og der er blevet suppleret med fund fra bebyggelser og grave fra Sli-området. Også en rekonstrueret del af vikingehandelsbyens huse står klar til at modtage publikum, der i 2009 talte ca. 140.000 besøgende, og således er et af de mest besøgte museer i Slesvig-Holsten.

Det andet museum er SSFs Danevirke Museum, der formidler Danevirkes omskiftelige historie fra jernalderen over vikingetiden og middelalderen

Valdemarsmuren - nu restaureret og fremtidssikret - er fortsat perlen, når det gælder ansøgningen for Hedeby og Danevirke som Unesco-verdenskulturarv. (Foto: SPT)

frem til vore dage. I den arkæologiske park ved museet fremvises voldens ældste bygningsfaser, voldstedet Thyraborg, Valdemarsmuren og Skanse 14 fra krigen 1864. Museet har ca. 16.000 besøgende hvert år.

Danevirke Museum er takket være indhold og formidling ligesom vikingemuseet Haithabu enestående i grænselandets museumslandskab.

Nye turisme- og marketing-strategier, der satser på, at Danevirke og Hedeby opnår anerkendelse som verdenskulturarv, vil medføre at stadig flere kulturturister opdager Sydslesvig på landkortet. Det kommer på alle måder vore museer til gode, men stiller også øgede krav om formidling. Et øget samarbejde mellem institutionerne vil derfor blive nødvendige i forbindelse med forsøget på at opnå Unescos anerkendelse.

En begyndelse blev gjort indenfor de sidste år, da vikingemuseet Hedeby og Danevirke-museet i fællesskab tilbød kurser for vore guider. Det fælles guidesystem tilbyder omvisninger på 5 sprog i Hedeby og ved Danevirke.

I løbet af sommeren har vi i samarbejde med fredningsmyndighedernes kontor for kulturarvsprojektet og museumspædagoger fra landsmuseet arbejdet på et udkast til et fælles formidlingsindhold og -strategi. I udkastet bliver der gjort opmærksom på det be-

Vikingemarkedet en weekend i juli på Danevirke arrangeres af museet og vikingeforeningen Opinn Skjold. Det er en fredelig foreteelse men med publikumstække også i dårligt vejr. Lørdag aften er der traditionen tro koncert med et folkband. (Fotos: SPT)

mærkelsesværdige, at flertalsbefolkningen og vores mindretal i fællesskab varetager landsdelens historiske kulturarv, hvad der jo langt fra er tilfældet

andre steder i verden. Eftertrykkeligt skal den mellemfolkelige forståelse fremmes og mindretallets synspunkter og behov tilgodeses.

»BEHOLD BARE SKOENE PÅ!«

PROJEKT MINDRETALSLIV PÅ DANEVIRKE MUSEUM

*Af projektmedarbejder
René Rasmussen*

I begyndelsen af august 2009 tog jeg fat på indsamlingen af genstande til og opbygningen af en ny, permanent udstilling på Danevirke Museum om det danske mindretals historie 1864-2010. Indsamlingen er en del af det større "Projekt Mindretalsliv", et Interreg IV-finansieret indsamlings- og dokumentationsprojekt om det dansk-tyske grænselands to store, nationale mindretals tilværelse efter 1945.

Projektets samarbejdspartnere er Sydslesvigsk Forening, Bund Deutscher Nordschleswiger, Museum Sønderjylland – Museet på Sønderborg Slot, Kulturstiftung Kreis Schleswig-Flensburg, Archiv/Forschungsstelle der deutschen Minderheit, Arkivet og Studiefabrikationen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Deutsches Museum Nordschleswig og Danevirke Museum.

Ruth Clausen fra Deutsches Museum i Sønderborg har parallelt med mig samlet genstande ind til en supplerende af den allerede eksisterende udstilling i det tyske mindretals museum, etnologen Anna Buck har sammen med fotograf Roald Christesen foretaget feltstudier i de to mindretals dagligliv både nord og syd for grænsen, og endelig har journalist Flemming Nielsen gennemført en række interviews med personer fra begge mindretal.

DET DANSKE MINDRETALS "NATIONALMUSEUM"

Det er tanken, at udstillingen på Danevirke Museum skal fungere som det danske mindretals "Nationalmuseum". I en tid, hvor behovet for oplysning om det danske mindretal i Sydslesvig er større end nogen sinde, kan den nye mindretalsudstilling blive et flagskip,

der kan nå bredt ud; også til kredse, hvis forhåndskendskab til det danske mindretal måske er begrænset. Forhåndsinteressen har i hvert fald været stor, og adskillige hundrede besøgende har allerede været en tur inde bag de låste døre for at smugkigge.

Udstillingen tager tråden op fra udstillingen i stueetagen om Danevirkevolden, der som bekendt stopper med general de Mezas retræte i februar 1864. Men hvordan gik det egentlig med de dansksindede efter den danske hærs tilbagetrækning? Hvordan organiserede de sig som danske? Hvilke vilkår fik de at leve under som borgere i fem forskellige Tysklande: Preussen, Det tyske Rige, Weimar-republikken, Det tredje Rige og Forbundsrepublikken? Og hvad er den historiske baggrund for, at der i dag findes et dansk mindretal i Sydslesvig?

Det er disse spørgsmål, den nye udstilling vil forsøge at belyse. Det bliver en udstilling med den interessante genstand og den gode historie i centrum. Det bliver også en utraditionel udstilling med mange "skæve" genstande, som man ellers ikke ville forvente at se på et museum. Men hver enkelt genstand har sin helt egen fortælling om national identitet, dagligliv, enkeltskæbner eller dramatiske begivenheder i mindretallets historie. Til sammen fortæller de den store historie om det danske mindretal i Sydslesvig igennem 150 år.

INDSAMLING OG OFFENTLIGHEDSARBEJDE

Men først skulle der tilvejebringes et grundlag for en udstilling: Uden genstande, ingen udstilling. Udgangspunktet var såre beskedent, og der var kun ganske få genstande at trække på. I praksis skulle der opbygges en museal samling helt fra bunden. Det gjaldt derfor om at nå ud i offentligheden med budskabet om, at der det kommende år ville foregå en indsamling.

Vi har i forbindelse med hele projektet undervejs holdt tre store offentlige og velbesøgte møder i hhv. Flensborg, Aabenraa og Sønderborg. Ruth Clausen, Anna Buck og jeg indgik desuden tidligt i forløbet aftaler med Flensborg Avis og Nordschleswiger om at levere aviserne en artikel hver 14. dag igennem godt og vel et år. Artiklerne tog typisk udgangspunkt i en afleveret genstand eller en aktuell begivenhed i ét af mindretallene. Derudover har vi skrevet til eller været omtalt i en række regionale og landsdækkende medier: JydskeVestkysten, Jyllands-Posten, SHZ, Sønderjysk Månedsskrift, Grenzfriedenshefte m.fl.

Hele indsamlings- og dokumentationsprojektet munder desuden ud i en bog, hvortil jeg har skrevet ca. 30 kortere artikler. Der har været flere indslag om projektet i en række elektroniske medier: TV-Syd, Radio Syd m.fl. Jeg har desuden holdt flere lysbilledforedrag rundt om i Sydslesvig, hvor jeg har præsenteret et udvalg af indkomne genstande og fortalt om, hvad de kan bruges til.

Projektet oprettede desuden en hjemmeside og en Facebook-gruppe. Sidstnævnte har i skrivende stund over 380 medlemmer, der med jævne mellemrum nås direkte med opdateringer med nyheder o.l. Fotos af nye "fund" lægges løbende ud på både på hjemmesiden og på Facebook-gruppen, heraf alene godt 75 fotos af genstande fra Sydslesvig. Fotoopdateringerne har afstedkommet debat og kommentarer – og har inspireret til nye afleveringer.

Sammen med direkte, personlige henvendelser til foreninger, institutioner og private personer har omtalerne skabt så megen opmærksomhed om projektet – og dermed så mange afleveringer, at indsamlingsprocessen må kaldes endog meget succesfuld.

Jeg kan i hvert fald for indsamlingen i Sydslesvigs vedkommende sige, at der er kommet langt flere genstande

ind, end jeg havde turdet håbe på. Antallet er svært at angive præcist, men det drejer sig om langt over 500 genstande. I alder rækker genstandene over mere end 250 år – fra en fanespids fra St. Knudsgilde fra 1759 til en t-shirt med protestslogan mod skolenedskæringerne fra 2010; i størrelse rækker de fra en "sprognål" fra Sprogforeningen til at sætte i jakkereverset til en næsten 7m lang robåd fra Slesvig Roklub af typen single sculler. Der er både spektakulære og helt dagligdags genstande.

BEHOLD BARE SKOENE PÅ!

Indsamlings- og museumsprojektet er blevet modtaget med interesse og imødekommenhed fra alle sider: Skoleforeningen, Kirken, Sydslesvigsk Forening, SdU, Biblioteket – og alle de mange foreninger og privatpersoner har ringet eller sendt e-mails og breve, og jeg har truffet aftaler om besøg i foreninger, institutioner eller hjemme hos folk privat. Jeg har trods set sne og is og gennemkørt Sydslesvig på kryds og tværs i min jagt efter museumsgenstande – og truffet en masse interesserede mennesker.

Med ordene: "Behold bare skoene på!" har de venligt åbnet døren for mig og budt mig velkommen i deres hjem. Og det er de mest utrolige, spændende ting, folk har liggende i kældre, på lofter eller i skabe og skuffer. Nogen gange har det hele ligget klar på spisebordet, lige til at tage med, mens det andre gange først er over kaffen, vi har fået os snakket frem til, hvad det nu også lige præcis er, jeg leder efter.

Der er to sætninger, jeg har hørt mange gange i det forgangne år. Den ene lyder: "Jeg har vist ikke rigtig noget, I kan bruge!" Og den anden: "Hvad er det egentlig for ting, du gerne vil have?" Det sidste er både let og svært at svare på: Jeg har søgt efter genstande, der er knyttet til begivenhe-

der i mindretallets historie og nutid; genstande, der bliver eller er blevet brugt i mindretallets institutioner og foreninger, og genstande, der på den ene eller den anden måde udtrykker brugerens eller ejerens identitet.

Men det svar er faktisk for abstrakt til, at man rigtig kan stille noget op med det. Det er derfor ofte først i samtalen med folk og med brug af helt konkrete eksempler, at vi får sporet os ind på, hvad loftet eller kælderen mon kan gemme af interessante ting. Jeg har derfor også en klar forventning om, at åbningen af udstillingen i sig selv vil inspirere mange af gæsterne til nye afleveringer.

UDSTILLINGEN

Sideløbende med indsamlingen har jeg arbejdet med at få udstillingen på plads. Udstillingsarealet omfatter 140 kvadratmeter og 40 udstillingsmontrer. Udstillingsbudgettet er såre beskedent. Men vi har – synes vi – takket være kreativitet og ikke mindst takket være den frivillige medhjælper Manfred Schimmers håndværksmæssige kunnen og innovative tankegang, med udgangspunkt i de forhåndenværende materialer i form af spånplader og gamle nedløbsrør, alligevel formået at etablere en udstilling, der kan leve op til de krav, moderne museumsgæster stiller til et tidssvarende og interessant museum.

Når det drejer sig om samtidshistorie, åbner fotografiet ofte mulighed for at udvide udstillingsgenstandenes ud-sagnskraft betydeligt. Udstillingskonceptet er anlagt, så genstandene så vidt muligt præsenteres i sammenhæng med et foto, der enten viser genstanden i brug, genstandens ejermand eller den institution eller forening, som genstanden er knyttet til. Fotografierne har jeg fundet frem i de omfattende samlinger i Arkivet og Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Syd-slesvig, Flensburger Stadtarchiv, Institut for Sønderjysk Lokalhistorie eller

hos private. Efterbehandlingen af fotografierne til museumsbrug er foretaget med vanlig akkuratess og omhu af Helge Krempin.

Udvalget af genstande og placering af dem i monterne er sket i samarbejde med museets daglige leder Nis Hardt. Det er en kreativ proces, hvor vi jo nok ved, hvilken historie, vi gerne vil fortælle – men hvor vi også er afhængige af de genstande, der står til rådighed. Og selvom vi enkelte steder fortsat mangler lige akkurat den helt rigtige genstand, så har indsamlingskampagnens generelle succes dog snarere ført til det luksusproblem, at vi har været nødt til at fravælge mange i sig selv gode og udstillingsegne genstande p.g.a. pladsmangel.

Udstillingen er anlagt på en sådan måde, at den utålmodige museumsgæst (eller læreren med en klasse på tur) kan gå igennem lokalet på ca. 45 minutter, idet man udvælger sig en enkelt, særligt interessant genstand i hver montre. Men den gæst, der ønsker at fordybe sig og vil have det hele med, kan sagtens tilbringe 3-4 timer i udstillingen uden at kede sig.

FREMTIDEN?

Udstillingen står klar endnu i år. Efter-som det er en udstilling, der har den enkelte genstand og den gode historie i centrum, hører der tekst og evt. audio til. Men da udstillingen skal tekstes på både dansk og tysk, vil en egentlig skiltning med tekst blive alt for omfattende og influere negativt på udstillingens visuelle indtryk. Genstandene ville ganske enkelt blive kvalt i tekst.

Det er derfor tanken, at museumsgæsterne ved indgangen kan tage et katalog på dansk eller tysk. I kataloget skal hver montre være afbilledet og hver genstand i montren nummereret. Numrene henviser til fotografier i kataloget af de enkelte genstande med tilhørende tekst. Med kataloget i hånden kan museumsgæsten hurtigt læse om

de genstande, der fanger hans eller hendes interesse. Teksterne bør med tiden suppleres med audio, så gæsten kan få fortalt historierne i høretelefoner, enten gæstens egne i mobiltelefon, i-pod eller lignende, eller i en lille mp3-afspiller, som kan lånes på museet mod depositum. Udstillingen bør desuden gøres tilgængelig på internettet – og her gerne suppleres med film- og lydclip fra arkiverne.

ANDRE AKTIVITETER

Ved siden af arbejdet med indsamling og udstilling har jeg uden for almindelig arbejdstid holdt en række foredrag

samt publiceret adskillige bidrag til historiske værker samt redigeret "Sønderjyske Årbøger":

Jeg har bidraget med tre lange artikler til den anmelderroste "Sønderjylland i 1933", herunder én artikel om det danske mindretal i Sydslesvig.

Jeg har endvidere skrevet 25 artikler til det kommende kulturhistoriske leksikon "Sønderjylland A-Å", der forventes udgivet i 2011.

Endelig har jeg i samarbejde med Lars N. Henningsen fra Arkivet og Studiaafdelingen arbejdet med en tysksproget version af "Sydslesvigs danske historie", der forventes at udkomme inden for overskuelig tid.

SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG BY:

Sidder ikke med hænderne i skødet

Af byformand Preben K. Mogensen

SSF-bygeneralforsamlingen den 23. april 2010 begyndte jeg naturligvis med en tak for valget som Maren Schultz' efterfølger i 2009 og en tak til bykonsulent Viggo Petersen, Helga Dittrich og Birthe Hein på bysekretariatet, samarbejdspartnere generelt og specielt bystyrelsen for en god indgang på byformandsposten. Forud for bygeneralforsamlingen udsendte jeg en kort beretning, og den handlede naturligvis om, at vi ikke til dagligt sidder med hænderne i skødet. Det synliggøres så ved særlige lejligheder, både de gode og de onde.

I april så vi frem til årsmødet om "Glæden ved Sydslesvig" uden at ane, at landsregeringen umiddelbart før ville udsætte mindretallet for det værste frontalangreb i årtier med sine særspareplaner. I skrivende stund må vi stadig håbe, i læsende vil man vide, om disse planer er havnet i papirkur-

ven. Det var godt nok andre forhold, der igen fik politiske kommentatorer til at sammenligne landet Slesvig-Holsten med en bananrepublik, men de mindretalspolitiske "tiltag", vi her har set og sent skal glemme, hører fint hjemme i den sammenligning.

Desto mere taknemmelig må vi så være over den solidaritet, der blev synlig indenfor vore egne rækker, tydeligt f.eks. ved de store demonstrationer i slutningen af juni, og så måske alligevel mest for den ubrydelige solidaritet, mindretallet oplevede fra dansk side og den opbakning, som også tyske venner har givet os.

DAGLIGDAG, FEST OG KRISE

Om et andet parlament end det slesvig-holstenske fortælles, at der fandt en solformørkelse sted midt under et møde, og der opstod panik i salen. Formanden manede da til orden: "Enten går jorden nu under, og vor Herre Je-

Børnehavebørnene gik rimelig fri for regnen, men squaredancerne fik ikke for lidt på årsmødepladsen i Flensborg. (Foto: SPT)

sus kommer igen. Så skal Han finde os ved arbejdet. Eller jorden går ikke under. Så er der ingen grund til at afbryde arbejdet". Parlamentet – i det amerikanske midt-vest – genoptog da sit arbejde. Selvom den lille historie har flere pointer, vil jeg kun opholde mig ved, at det altid giver mening at besinde sig på dagligdagen og de festdage, der hører med til dem, mest af alt, når der er en krise at modstå.

Fra friluftsmødet i Flensborg ved årsmøderne 2010 vil jeg nok, bortset fra talerne, især huske regnslag og de muntre ansigtsudtryk hos squaredancerne fra Kolding, Horsens og Vejle under deres optræden midt i en ordentlig regnskylle, og at regnen i det mindste havde holdt inde, da børnehavenbørnene havde deres store optræden. Regnen betød så også, at vi ikke fik gjort de store erfaringer med en ny

Bystyrelsen 2010. (Foto: privat)

opstilling af tribunen og indretning på årsmødepladsen, bortset fra at det er en forbedring.

FRA BYSTYRELSENS ARBEJDE

Årsmøderne kræver en enorm arbejdsindsats fra vore ansatte, som nok ville kunne lettes, hvis tilmeldinger og enkelte afbud kom pålideligt prompte i stedet for at kaste grus i maskineriet, men det er jo i disse moderne internet-tider muligt at følge planlægningens fremdrift eller mangel på samme fra sit eget skrivebord. Det må vi bestyrelses- og udvalgsmedlemmer lære at benytte

os af, og så må alle da godt være klar over, at de smilende ansigter man kan se på SSFs nye hjemmeside nok kan formørkes, men faktisk svarer til virkeligheden

Der findes næppe noget så dagligdags som bestyrelsesmøder i vores forening, og da dette i høj grad skal handle om dagligdagen, vil jeg i det følgende benytte en almindelig dagsorden fra et bestyrelsesmøde til at fremhæve nogle ting.

Siden sidst efter protokollen og opfølgningen fra sidste møde er som overalt første punkt. Belært af SSW-bestyrelsesmøderne, der altid har et fast punkt der hedder "Nyt fra SSF", vil jeg gerne anbefale, at man under "siden sidst" også overalt i SSF-distrikterne tager "nyt fra andre danske foreninger og institutioner" ind, og er man heldig, har SSF-bestyrelsen jo en "Tordenskjolds soldat", som også sidder i en anden bestyrelse, f.eks. i børnehaven, skole, fritidshjem eller kirke, og som kan informere på første hånd. Det danske arbejde er et kor, selvom vi kender til solister, men isolationister har vi ik-

SSF Flensborg Bys og Gamles Værns høstfest på Flensborghus blev traditionen tro hyggelig. Der var musik ved Sønderborg Harmonikaorkester, og Aase Abild var konferencier. Gamles Værns »kaffedamer« serverede. (Foto: SPT)

Sporskifte SSFs formand Kay von Eitzen overrækker distriktets hædersnål til Hans Thrane, Grindsted, fordi Hans og afdøde Gertrud Thranes donation først muliggjorde oprettelsen af Det Danske Hus i Sporskifte. I baggrunden: Christian Wietz. (Foto: privat)

ke brug for. De nævnte "andre" vil så også snarere huske at omtale alle de fine tiltag, som SSF byder ind med.

Arrangementer optager bystyrelsen meget, og i vores arbejdsdeling nøjes vi ikke kun med en "kulturminister", men har tre: Brita Hecker, som blev indvalgt 2008 og indtil 2010 Lene Christiansen og Claudia Jans. Claudia takkede af fra bystyrelsen med et helt katalog af gode, dagsaktuelle forslag til kommende arrangementer, og Lene fulgte trop, så Brita og de to efterfølgere, Ruth Möller og Ellen Schütt, har nok at tære af – eller at lade sig inspirere af, sammen med os andre. I blandt "kulturministrenes" initiativer sidste år, vil jeg gerne nævne den fine mad-aften med stjernekokken Nikolaj Kirk i september. Ideen til det andet arrangement, jeg vil nævne her, udgik fra næstformand Lars Nielsen. Blot så man ikke tror, at arbejdsdelingen er af beton. Det er den ikke. Knap 800 deltog i børnehavernes fælles laterneløb mod havnespidsen fra alle byens hjørner og kanter den 5. november 2009. På denne måde ønskede vi som SSF og mindretal at gratulere vores by med sine 725 år.

Så mange deltagere vejer naturligvis tungt i mødestatistikken, hvor vi 2009 kom på 8.500 (uden ældreklubberne).

IKKE OVERORGAN

Distriktsudvikling optager egentlig mig selv mest, hvad der jo ikke kan undre, da jeg tillige er distriktsformand i Flensborg Nord. Maureen Hölzl gik af som formand i Centrum-Duborg-Vest, da hun ikke syntes, at hun p.g.a. andre forpligtelser kunne vie denne opgave så stor opmærksomhed, som hun mente den krævede. Hun fortsatte dog i bystyrelsen og sammen med Lars Nielsens, der jo er formand i SSFs største distrikt på landsplan, St. Jørgen-Mørvig, er vi (også) tre, som især prioriterer dette område.

At dette punkt i reglen ikke fylder mest i bystyrelsen, bortset fra tiden med nu (foreløbigt) afsluttede diskussioner om sammenlægninger, har dog en positiv grund. Bystyrelsen er ikke overorgan for distrikterne, men et støttende, forenende og forbindende led til øget samarbejde og fællesskab (inkl. nogle repræsentative forpligtelser).

Distriktformændene indsendte deres årsberetninger, og den eneste beklagelse i dette bidrag til årbogen skal være, at jeg ikke kan bringe uddrag, for det ville sprænge rammerne. Konklusionen fra læsningen ligger dog lige for: jo forholdsvis lille et distrikt er, desto forholdsvis større er dets aktivitetsniveau.

Alle diskussioner om at foretage yderligere sammenlægninger i SSF i Flensborg By måtte forstumme helt ef-

Engelsby SSF med Lars Bethge som ny formand, Dieter Matthiesen tv. som forhenværende, og Jens Søren Jess t.h. som ny SSW-distriktsformand. (Foto: privat)

ter læsningen af beretningerne, hvis det ikke var fordi generationsskiftet med hvad dertil hører betød så meget.

Desto mere opløftende er det, når det lykkes (Engelsby) og desto mere formanende er det for os i store distrikter at udvikle nye former for aktiviteter og nye samlingspunkter, allerbedst med gamle eller nye personer med mod på en bestemt opgave.

Målsætning og offentligt virke er ofte det dagsordenspunkt, hvor bystyrelsens forpligtelser overfor distrikterne

kommer konkret til syne. Vort medlemstal i Flensborg By er igen stabilt (pr. 31.12.09: 4140), men som alle vil vide, forudsætter det en årlig ny-tilgang på rundt regnet 300 medlemmer. Arbejdet for at det lykkes år efter år ligger først og fremmest i distrikterne, men bystyrelsen ser det også som sin opgave at udbrede forståelsen for, at stort set alle ting her i verden bliver mindre, når de deles, UNDTAGEN det folkelige og kulturelle fællesskab indenfor en forening som vores.

Nogle af de 800 børnehavebørn og mindre skolebørn med deres forældre plus mindretallets og rådhusets officials, som deltog i det store lanterneløb i Flensborg sidst i 2009, en særlig hilsen til byens 725 års jubilæum.

Ingrid Hjemmet synger for. (Fotos: Viggo Petersen)

SSF Flensborg By støtter gerne tiltag, også når det gælder ung og anderledes jazz som f.eks. Kunst und Kulturinitiatives koncert med Magnus fra Gaarden i Alte Deutsche Bank i Nystaden. (Foto: Paul Van Zijl)

Et konkret lille tiltag med at give nye elever i 1. klasserne på vore skoler en familieteatertur, har vi kun haft beskeden succes med, men bystyrelsesmedlem Matthias Maul-Nielsen er sat på udviklingen af ideer. SSW er igang med en vellykket hvervekampagne, og den skal vi ikke gribe forstyrrende ind

i, men vi slipper ikke for at sætte ekstra blus på med jævne mellemrum.

Flensborg har ikke noget info-materiale til nyttilflyttere til vores skønne by, men det burde den have. Generelt som velkomst til alle nye i byen, og specielt har vi en helt klar interesse i, at alle, og så måske især landsmænd nordfra, der kommer hertil af alle mulige andre grunde end at dette er en gammel dansk by, alligevel får at vide, at dansk er den ikke kun fra gammel tid. Dansk er den stadig (også). Og SSF er også deres forening.

OVERBORGMESTERVALGET

Det danske mindretal i Flensborg havde i dette efterår en helt enestående chance for at få valgt en af sine egne, Simon Faber, til byens overborgmester. Til gavn for hele byen, for han har evnerne og modet til opgaven. Hvis denne realistiske mulighed glipper, for ved et politisk valg kan de mærkeligste ting ske, så vil det være dybt ærgerligt, men det skal ikke skyldes, at vi ikke har gjort arbejdet, der hører med for at det kan lykkes.

SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG AMT:

Store og små begivenheder prægede året, der svandt

Af amtsformand Peter Kreutzer

Mange store og små begivenheder har sat deres præg på det forgangne år, og det er tid til at komme med et resumé af det, der er sket siden sidste årbog.

Vores amtskonsulent har søgt og fået en anden stilling på generalsekretariatet. Vi fra amtsstyrelsen ønsker Tine alt godt i det nye job og siger tak for den tid, vi har haft sammen med hende. Vi er glade for, at hun stadig har sit

virke i SSF, så vi også i fremtiden kan trække på hende. Som foreningskonsulent for hele Sydslesvig vil hun jo være med til at koordinere arbejde og arrangementer på tværs af amter.

Derfor har vi været nødt til at søge en ny amtskonsulent, og det blev Marike Hoop, der efter en årrække i Danmark nu er vendt tilbage til landsdelen. Vi ønsker Marike held og lykke med det nye job til gavn for amtet.

Marike Hoop, ny amtskonsulent. (Foto: Martina Metzger)

DISTRIKTERNE

Vi har været nødt til at nedlægge Sterup distrikt, da der ved generalforsamlingen ikke var stemning for at opretholde lokalforeningen. Man kunne ikke finde en formand og mente heller ikke at kunne finde en i fremtiden. Ved generalforsamlingen fik den afgangende formand Brodine Hansen overrakt Sydslesvig Forenings sølvnål for mange års trofast arbejde. Også hendes ægte mand Antoni fik overrakt sølvnålen. Denne blev dog tildelt posthumt, da han døde kort før overrækkelsen.

Den gamle By i Århus - et tilløbsstykke: 150 personer fra Flensborg amt drog afsted ind under julen 2009 i tre busser. (Fotos: privat)

Ellers er det igen lykkedes os at finde bestyrelser i alle foreninger, selv der hvor der var problemer sidste gang. Hvor vi ikke fik valgt formænd, har vi nu fungerende bestyrelser.

ARRANGEMENTER

Efterårsfesten 60+ i 2009 var igen godt besøgt. Der var over 140 personer, der tog imod tilbuddet og havde et par forrygende timer.

Amtets familiebrunch på Flensborghus var velbesøgt, og der var sørget for morsom underholdning. (Fotos: privat)

Juleturen 2009, som denne gang gik til Den gamle By i Århus, var et tilløbsstykke. Vi var undervejs med næsten 150 personer i 3 busser, som først havde mulighed for et par timers shopping i centrum af Århus og derefter var i Den gamle By, indtil mørket faldt på.

Familiebrunchen 2010 havde fået et helt nyt udkast, idet vi gik væk fra at være på et gæstgiveri og i stedet arrangerede denne fest på Flensborghus i eget regi. Det blev en stor succes, og det er allerede planlagt at holde næste års brunch samme sted.

Desværre har vi også været nødt til at aflyse planlagte arrangementer som forårsfesten, hvor vi ikke mente, at tilslutningen var stor nok, og udgifterne ikke ville stå i forhold til indtægterne.

To planlagte ture blev aflyst af samme grund. Jeg er af den opfattelse, at den økonomiske krise har været skyld i aflysningerne. Selvfølgelig er det altid ærgerligt, når man aflyser en tur, men vi vil helt sikkert prøve igen og håber så på større opbakning. En anden løsning kunne jo også være at tilbyde ture sammen med andre amter.

Flensborg amt og Grænseforeningens kreds 20 i Vejle amt har startet et samarbejde, hvor en arbejdsgruppe, to fra Flensborg og to fra Vejle amt, har sat sig til mål at arrangere en tur til det sorbiske mindretal. Efter 4 møder kan jeg oplyse, at turen finder sted i efterårsferien, nemlig i dagene 16.-23. oktober 2011. Turen vil komme til at koste 399 euro, og vi er blevet enige om, at der skal kunne tilbydes 25 pladser til Flensborg amt og 25 pladser til Vejle amt. Hvis det skulle vise sig, at plad-

28 veloplagte medlemmer plus amtsformand Peter Kreutzer og to borgmestre var med, da Store Solt SSF genindviede Møllebro Forsamlingshus - ikke kun til formand Monika Jansens glæde. (Foto: Leif Jansen)

serne ikke kan fyldes op, åbnes der op for alle.

MEDLEMSTAL

Et stabilt medlemstal i en tid med økonomiske problemer kan man kun glæde sig over, ja det er endda blevet lidt forhøjet siden sidst, men det er stadig ikke lykkedes os at få også de sidste forældre, som bruger vores institutioner, overbevist om, at det er vigtigt at være medlem af SSF og hermed støtte mindretallet. Hvis det kan lykkes os at få dette budskab frem, tror jeg, at mit håb om de 3.500 medlemmer i nærmeste fremtid kan realiseres. I skrivende stund har amtet små 3.300 medlemmer.

JULEHÆFTET

For første gang i længere tid har der ikke været debat om julehæftet, så vi vil følge traditionen og udgive julehæftet igen i år. Mange positive henvendelser om den fornemme kvalitet har bekræftet os i, at der ikke skal gås på kompro-

mis med hensyn til udformningen. Også i år vil det være Tine Andresen, der står for layout, så det kan vi kun være tilfredse med.

Hvis der skulle være den ene eller anden, der gerne vil bidrage med en artikel eller noget andet, vil vi blive meget glade. Henvendelse kan ske til amtssekretariatet eller til mig.

Forsamlingshusteatret med »Chaplin« og Meridiano i Harreslev samlede fuldt hus. (Foto: Meridiano)

Højdepunktet inden for klassik-genren i amtet - med tydelige vink i retning af Night of the Proms - er Harreslev SSFs nytårskoncert med Lausenia-orkestret, skiftende topsolister og Max Kielgast som konferencier.

Brodine »Dine« Hansen i Sterup fik SSFs sølvnål efter 40 års indsats for det danske arbejde. Hendes mand Toni fik sølvnålen posthum. Ingen ville være Dines efterfølger som formand, hvorfor distriktet fusionerede med Sørup. (Foto: Tine Andresen)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR SYDTØNDER AMT:

Der er sket en masse i vort lille amt

Af amtsformand Inge Merete Hansen

A tro te, a er ved at blive gammel, for ældre folk siger altid, at året gør hurtigere og hurtigere, jo ældre man bliver. Jeg syntes slet ikke, det er længe siden, vi sidst aflagde beretning om året, der gik...

Igen er der sket en masse i vores lille amt, en del glædelige, andre ting mindre godt, for ikke at sige skidt.

Ved årsslut 2008 havde vi mistet nogle medlemmer, da havde vi 1127. Noget af skylden var den nye betalingsmåde, der indebar, at der blev

ryddet op. Men ved årsslut 2009 viste der sig en fremgang igen til 1157. Bare det forsætter sådan, så har jeg ingen betænkeligheder angående vores forening.

Men også i 2009 har vi mistet medlemmer. 17 døde. Det er medlemmer, der har været trofaste og gjort deres rundt om i vores distrikter.

AMTSBLADET VEL MODTAGET

Sidste år snakkede vi en del om vores amtsblad. Nu ser det ud til, at alt er ved at falde i hak, men enhver begyn-

Amtsformand Inge Merete Hansen har ingen betænkeligheder, hvis udviklingen i amtet fortsætter, som den gør. (Foto: Mogens Gabs)

delse er svær. Det kommer til tiden nu. Dem, der sender de informationer, der skal med, er også blevet mere bevidste om redaktionsslut (for det meste), og vores medlemmer læser, hvad der sker i deres og i nabolokalerne. Det har vi oplevet flere gange, og det var jo lige det, vi ville opnå.

Også vores kalender er rigtig god. Mange ting står allerede trykt på den, men andre ting må man selv skrive på, når man får "Dansk nyt", for kun derved kan man opnå, at man ikke glemmer det, man gerne vil deltage i.

VORE ARRANGEMENTER

Nu vil jeg gå over til noget af det, vi har arbejdet med.

Vi begyndte med dans i maj, en dejlig aften som altid.

Der var fælles ældreftermiddag i Husum.

Koncert i Avenstoft kirke med Århus Kammerkor og efterfølgende kaffebord i Menighedshuset.

Årsmøder er jo altid en oplevelse værd, her i vores amt blev der 2009

holdt årsmøder på Sild, i Nibøl, Læk, Humtrup og Ladelund.

På generalforsamlingerne rundt om i amtet er der i 2009 og 2010 blevet diskuteret, om vore årsmøder skal fortsætte sådan, eller om de skal være anderledes. Det tager vi op igen.

Også det store årsmøde i Flensborg kan være spændende; her møder man jo folk, man ikke ser til hverdag. Men der kan også være så megen larm, at man ikke kan høre hvad man selv siger.

Juni 2009: Udflugt sammen med vores venner fra Tønder amts Grænseforening til den nye A.P. Møller Skole i Slesvig med rundvisning ved skolens rektor Jørgen Kühn og middag i skolens kantine, derefter sejltur på Slien fra Slesvig til Kappel.

Oktober 2009: Amtstillidsmøde med udvalgsberetninger ved Inge Bennør om teaterudvalget og Anna Louise om voksenundervisning plus kalenderudvalg.

Amtsturen 2009 gik til København og Malmø, en informationsrig tur med Willy Petersen som guide.

Og der blev en endagstur mere til København med juleudstilling især i Tivoli.

Amtets adventsfest i Agtrup fandt sted igen 2. advent og begyndte i kirken; derefter nogle hyggelige timer i

Perlevenner - ikke kun Svend Kristiansen og Inge Merete Hansen personligt, hhv. formand for Tønder Amts Grænseforening og Sydtønder SSF, men også organisationerne imellem. (Foto: Mogens Gabs)

Willy's Kaffeeklub med forsamlingshusteatereforestillingen »I takt for fædrelandet« i Nibøl i januar. (Foto: wkk)

forsamlingshuset med fin underholdning og dejlig beværtning.

Det nye år kom med rigtig vinter, men nytårsmarchen kunne dog gennemføres.

Til gengæld måtte vi aflyse vores ellers så godt besøgte amtstilligsmandsmøde med grønkål. Alt for få havde meldt til; måske vinteren gjorde sit til, at folk ikke ville ud af huset.

OG FLERE

Samarbejdet med Tønder amts Grænsforening udvikles yderligere - ikke mindst hvad deltagelse i hinandens ar-

rangementer angår. Her kan alle være med.

Selvfølgelig har der også været børneteater, og jeg er overbevist om, det er vigtigt, for herigennem lærer man børn at værdsætte teater og gå i teater.

Sønderjyllands Symfoniorkester var igen i Nibøl kirke med en vældig god koncert med unge solister og pænt besøgt.

Noget glædeligt tilbagevendende er forsamlingshuset-teaterforestillingen i Nibøl, en munter aften med Willy's Kaffeklub fra Haderslev. Det var lige før, der ikke kunne være flere tilskuere.

PLADSTIL FLERE

Vi har til stadighed mulighed for at komme til koncert og teater i Flensborg, Husum og Slesvig. Det benytter nogle medlemmer sig af, men der er sagtens plads til flere.

2010

I marts fik vi den nye Sydslesviglov, som den bliver kaldt, noget fantastisk noget, man ikke har kendt tidligere. En dansk lov, der gælder for en mennesker uden for Danmarks grænser. Det er

Ind imellem får medlemmerne af Aktiv Café i Kejtum, værestedet for alle ældre danske på Sild, besøg af bogbussen. Så er der pause i passieren og petanque. (Foto: Peter Petersen)

Kor men også solister var velkomne til gospel-workshop med Danmarks Mr. Gospel, Hans Chr. Jochimsen fra København i Skt. Nikolaj i Vesterland på Sild en lørdag i september 2010 med Sild danske menighed og SSF Vesterland-Hørnum som arrangør. (Foto: gospelnet.sequelsite.dk)

dejligt, at vi måtte opleve det, og nu håber vi, at man i Danmark må høre mere om Sydslesvig - og forstå os.

Generalforsamlingerne rundt omkring gik godt.

I List blev der valgt en ny bestyrelse, og her håbes der på, at den nedlagte skole bliver forsamlingshus, og at de penge, de har samlet sammen, må kunne bruges fornuftigt til ombygning f.eks. af toiletter og køkken. Man skal huske, at Rom heller ikke blev bygget på én dag. Har de først fået grønt lys, skal det nok gå.

TAK

Jeg vil at slutte med at sige tak til alle, der gør et stort arbejde i distrikterne eller har gjort det gennem mange år.

Tak for al hjælp, når der bliver holdt møder eller fester rundt omkring.

Tak for godt samarbejde til Tønder amts Grænseforening.

Tak til amtsstyrelsen og selvfølgelig vor konsulent Lars Petersen.

Og husk, hvis man i distrikterne har en god idé og gerne vil have amtsstyrelsens hjælp, så spørg! Vi gør, hvad vi kan for at hjælpe.

Det var de danske på Sild, der især lagde sig i selen for at få koncerten med det danske U2-kopiband »Die Herren« op at stå - og det lykkedes. Pastor Jon Hardon Hansen i m. fik 13 sponsorer til at give penge og naturalier. (Foto: Volker Frenzel)

2009 - et år i forandringens tegn

Af amtsformand Lars Sørensen

Året 2009 har for Husum Amts vegne været præget af, at der er sket væsentlige udskiftninger i bestyrelser og selvfølgelig også på sekretariatet. Allerede på 2007-amtsgeneralforsamlingen bebudede Lass Erhardtsen, at han ikke ville stille op igen næste gang, han stod til valg som amtsformand - i foråret 2009. Siden har jeg siddet på formandsposten og prøvet at gøre det lige så godt som Lass.

Det var ikke let, og det er nok heller ikke lykkedes hver gang. At vi så også her i starten af 2010 skulle sige farvel til Lass Erhardtsen, der ikke fik lov til at nyde pensioneringen, som han havde set frem til, var sørgeligt. Han døde efter en kort men heftig sygdom. Herfra skal der endnu engang udtrykkes en stor tak til Lass for de mange år, han har slidt i det som aktiv SSFer.

Også en tak skal der lyde til Peter Johanssen for mange års ihærdig indsats her på vestkysten som amtskonsulent. Han fratrådte stillingen i efteråret 2009 for at gå på pension. Han har i gennem

*Peter Hansen tiltrådte som SSFs amtskonsulent i Husum amt i begyndelsen af 2010.
(Foto: SPT)*

Jeanette Huy, SSF-formand i Bredsted, så gerne caféaktiviteterne udvidet til et arrangement den sidste fredag hver måned for forældre-generationen, og den aften vil man gerne have biblioteket med. (Foto: Peter Hansen)

Amtsgeneralforsamlingen 2010 fik et roligt forløb. Her lyttes til Anders Schaltz Andersen, amtets mand i voksenundervisningen. (Foto: Peter Hansen)

sit virke vist, at det er muligt også i dårlige tider gennem nytænkning og forandring af strukturer at bibeholde et højt aktivitetsniveau og derigennem at forhindre medlemsfrafald.

Peters fratræden rev et stort hul, som Sigrød Gerckens, der sidder på sekretariatet, dog igennem en stor arbejdsindsats kunne stoppe, så medlemmerne stadig fik mulighed for at komme til arrangementer og deltage i vidt forskellige aktiviteter, som de var vant til.

Sigrød Gerckens har desværre været sygemeldt det meste af 2010, men blev to dage om ugen afløst af Karin Nielsen, så der i hvert fald tirsdag og torsdag er faste åbningstider.

Efteråret 2009 gik med at finde en ny amtskonsulent, og vi kunne i februar 2010 byde velkommen til Peter Hansen, der nu leder sekretariatet og Husumhus.

Held og lykke med det.

CAFÉ-MØDERNE

En af de ting, den tidligere amtskonsulent Peter Johannsen fik op at køre, var caféerne. I Husum, i Frederikstad og i Bredsted har man på hans initiativ

På Husum SSFs lær at kende-dag med alle mindretallets foreninger og institutioner i byen, målrettet på endnu ikke- og nye medlemmer, var der også klip med Eberhard von Oettingen og Dirk-Uwe Wendrich i perfekt makkerskab fra »Rødkål og Sauerkraut«-revyen fra Flensborg. (Foto: privat)

gjort forsøg med ugentlige møder på skolerne og i biblioteket/Husumhus, hvor så også en medarbejder fra sekretariatet er tilstede for at hjælpe de forskellige distrikter med arbejdet eller blot for at drøfte kommende aktiviteter eller medlemsskabsforhold.

Dette tætte samarbejde mellem de enkelte medlemmer og sekretariatet har vist sig at være gavnligt. For tiden tillader bemanningen dog ikke, at konsulenten er til stede på alle café-arrangementer. Også samarbejdet de for-

De danske i Frederiksstad deltog for fjerde gang i dragebådssejladsen som Danish Dynami-te, var at finde blandt de skræppe men vandt i sidste ende kun anerkendelse. (Foto: privat)

Ved sankthans mødtes man på Hans Helgesen-Skolen bl.a. for at brænde børnenes heks af. (Foto: privat)

skellige foreninger imellem om arrangementer til caféerne fungerer fint. Om man i fremtiden vil bibeholde de ugentlige møder eller måske få dem placeret anderledes i kalenderen, vil tiden vise og er jo op til de enkelte distrikter at afgøre.

DISTRIKTERNE

Husum Amt består af 5 distrikter: Bredsted, Hatsted, Husum, Frederikstad og Drage. Det er ikke mange taget amtets medlemstal i betragtning. Sammenlægningerne, der har fundet sted de

sidste 10-15 år, har dog vist sig at være gavnlige for medlemmerne.

Aktivitetsniveauet er højt, og på generalforsamlingerne har det indtil nu ikke været alt for vanskeligt at finde bestyrelsesmedlemmer, der vil påtage sig et ansvar og det ekstra arbejde, der følger med. Sådan skulle det gerne blive ved med at gå.

I 2009 var det Ejdersted amt, der stod for årsmødesøndagen, så det var de mindre distriktsarrangementer, Husum Amts årsmøde var præget af. Distrikterne har forskellige traditioner for, hvordan disse arrangementer skal se ud, og sådan skal det også være. Det er stadig distrikternes årsmøder, og et stort antal deltagere ved de forskellige møder vidner om tilfredse medlemmer. Især lørdagens arrangement på skolegården i Husum, der var noget helt nyt, var et tilløbsstykke.

I år var det så Husum, der lagde græs til vestkystens friluftsmøde, som imidlertid druknede i regn, så man måtte evakuere det ind i skolens sportshal.

Tryllekunstner Gert Petersen bidrog til, at SSF Drage-Svavsteds vinterhygge i Drage Forsamlingshus blev en god fest. Der var 39 deltagere. (Foto: NC)

HUSUM OG EJDERSTED

Ejdersted Amt har ingen konsulent. Der er en sekretær i Skipperhuset, der sørger for den fornødne hjælp i det daglige, men ellers er det meningen, at amtskonsulenten i Husum Amt også skal servicere Ejdersted Amt og være behjælpelig med en videreudvikling af aktiviteterne.

Vi håber, vor ny mand, Peter Hansen, kan klare opgaven. Han er blevet godt modtaget i Ejdersted Amt og i de distrikter, han har besøgt dernede. På amtsplan har der allerede gennem længere tid været et tættere samarbejde især omkring større musikarrangementer. Dette kan og skal udbygges til gavn for alle. Det har vist sig, at der ved mange af disse koncerter var "husumere" i Ejdersted og selvfølgelig også omvendt. Ude på landet er man vant til at køre et par kilometer mere efter et godt tilbud.

Ved nogle arrangementer i Tønning bliver der arrangeret fællestransport fra Husum Amt.

Næste sæsons program er på plads og lover godt med mange spændende kunstnere.

Man må stankle, når man går på stylter. Det måtte børnene sandede, da Husum SSF indbød til en eftermiddag med gamle danske lege: Hinklege, kat efter mus, ræv efter kyllingerne, kugle- og tallerkenkast. Tal, remser og rim blev naturligvis fremført på dansk. (Foto: Peter Hansen)

Fhv. amtskonsulent Peter Johannsen og barnebarnet Emma. (Foto: SPT)

JULEHEFTET

Heller ikke i 2009 blev det til et julehefte i Husum Amt. Et flittigt redaktionsudvalg havde valgt ikke at sende noget til tryk, da man vurderede, at indholdet ville blive alt for tyndt.

De tidligere hefter, hvor stoffet kom fra de forskellige institutioner og foreninger, havde ellers altid vakt glæde også hos venner nordfra. Det var en slags dokumentation for, hvad der var sket året igennem. Man kunne følge med i, hvad andre foretog sig og måske nikke genkendende til beretninger om det, man selv havde deltaget i.

Der består dog stor enighed om at prøve igen i 2010 og så måske gå helt andre veje.

Når denne årbog udkommer, er årets julehefte på vej i trykken.

Som sagt bar året 2009 og årsskiftet præg af forandringer, men dem til trods er det igen lykkedes at holde et højt niveau, hvad antal deltagere og kvalitet af arrangementer angår. Det skal der arbejdes videre på, og med nye kræfter skal vi nok også klare de små skær, fremtiden sikkert vil lade dukke op foran os.

Arbejdet her er lige så dansk som alle andre steder i Sydslesvig

Af fhv. amtsformand Kristian Buhrkal

Amts- og distriktsarbejdet fungerer godt her på Ejdersted. Lad os bare slå det fast med syvtommer søm. Det er lige så dansk som alle andre steder her i Sydslesvig. Og her foregår mange spændende aktiviteter rundt omkring på amtsplan og i distrikterne.

Sådan sagde jeg i beretningen sidste år, og det er bestemt ikke blevet mindre sandt i det år, der er gået nu. Det gælder stadig. Ja, når man læser SSFs KONTAKTsider i torsdagsavisen, skulle man næsten tro, at det kun er her, der er gang i den.

En stor ros til de, der sørger for, at vores arbejde her bliver kendt ude omkring ved at sørge for, at det kommer i avisen.

IKKE FOR POLITISK

Jeg har forsøgt ikke at gøre beretningen alt for politisk i år - efter al den ballade, jeg fik sidste gang. Derfor nævner jeg blot lidt om os og hvad vi har lavet:

Vi er gået fra at have 524 medlemmer sidst i 2008 til 548 medlemmer sidst i 2009. Det er et plus på 24 medlemmer eller knap 5%. Ikke dårligt. Det kan kun glæde en bestyrelse.

Men der er stadig enkelte, der ikke har indset fordelene ved at være med, ikke bare hos os i SSFs distrikter og de andre foreninger. Især er det slemt, at vores politiske forening SSW på trods af kanonvalg over hele amtet og med hele 4 mandater i byrådet i Tønning stadig har så lille en medlemsflok, "at det ikke ville være muligt at flyve i flok, fordi de ikke er mange nok" som Benny Andersen ville have udtrykt det.

Danske »Konsert« gav koncert på Uffe-Skolen i Tønning med livsglad musik for et veloplagt publikum. (Foto: privat)

Det er da bare med at få taget sig sammen og ryste op med de knap 20 euro, det koster at være medlem i SSW. Det er dem, der sørger for, at vi andre har ordentlige arbejdsbetingelser.

MANGE ARRANGEMENTER

Der har været årsmødeaften i Follervig den 5. juni 2009 med underholdning af "Säkstante", årsmødetale ved Christiane og flagoverrækkelse ved Franz Ditt-rich til St. Peter-Ording distrikt.

Om søndagen den 7. juni havde vi det store friluftsmøde i Garding på plænen ved den fhv. skole. I dag ville vi sige på plænen ved Garding Danske Børnehaven. Underholdningen stod børnehavenbørnene fra Garding og Tønning for sammen med Uffe-Skolens elever. Silkeborg Boys & Girls sluttede af, efter vi havde hørt hovedtalerne fra Jörgen Jensen Hahn og Torben Rechendorff.

Kokkene fra Bredsted og Tønning f.v. Kristian, Mattias, Werner, Gerhard, Jens, Uwe, Bernd, Roland - og i midten Mårin - shanghaiet til at vaske op, kokkererede en fem retters menu for distriktets medlemmer en aften i september 2010 på Uffe-Skolen. (Foto: Werner Schlicke)

Det blev et rigtig godt årsmøde med mange fremmødte på trods af, at vejret ikke var det bedste.

Den 4. juli 2009 havde vi gennem »Vestkystkultur«-samarbejdet arrangeret en minifestival på plænen bag Uffe-Skolen. Lad mig bare sige det: Der havde været plads til flere, men også her var vejret ikke helt med os.

Allerede den 11. juli holdt vi igen fest på Uffe-Skolen. Et asfaltparty arrangeret af IF, amtet og skolen med underholdning af "Disco-Hermann". Også på skolegården havde der været plads til flere.

4. oktober gik amtsudflugten til Trapholt Kunstmuseum ved Kolding, hvor 20 deltagere fik en god oplevelse, da det viste sig, at der den dag var forfatterdag samme sted. Så de fik også mødt nogle af de kendte danske forfattere.

FLERE AF SLAGSEN

I vintermånederne havde Vestkystkultur arrangeret en koncert i Garding

med "Blues på Dansk". Vi blev lidt forsinkede, da musikerne måtte kæmpe sig gennem vinterlandskabet. Men de nåede frem, og vi fik også her en rigtig god og hyggelig aften for dem, der var kommet gennem sneen.

19. februar var vi nået frem til vores traditionelle grønkålsspising som i år var på hotel "Nordfriesland". 80 personer var vi der, og ud over god mad fik vi en rigtig hyggelig aften. Ikke et øje var tørt, efter at Ejderstedkoret havde fundet en plads i den lidt trange sal og sunget deres stemningsfulde program.

23. april var vi nået til den afsluttede koncert i årets række af koncerter arrangeret af Vestkystkultur. På Uffe-Skolen spillede duo'en "Konsert" musik, bl.a. nogle gammel-kendte sange.

Alle vores café-eftermiddage er altid godt besøgt. Også at bogbussen er med, er et aktivitetsplus.

Årsmøderne 2010 afviklede vi den sidste fredag i maj i Garding, hvor skoleforeningens direktør Anders Molt Ibsen var hovedtaler, lørdag eftermiddag på Uffe-Skolen bl.a. med klovn Don

På november-mødet 2009 i Velt-Follervig SSF takkede næstformand Renate Poggen-see Martha og Uwe Bischoff (foto) for 29 års indsats for det dansk-frisiske arbejde i området. De 28 deltagere den aften mødtes på »Op de Burg«, fhv. amtsformand Otto Andresens gård, for bl.a. at se filmen »Flaskeposten«, hvor han medvirker. (Foto: privat)

Carlos og Marimba Steelband - og det store friluftsmøde om søndagen i Husum.

LIDT POLITIK

Nå, lidt politik skal der helst også være i en amtsformands beretning:

Først lykkedes det for SSF at få vedtægterne ændret. Efter først at have forespurgt ved de andre hovedorganisationer, lykkedes det at finde frem til forslag, alle kunne være med til.

Jeg håber ikke, vi skal involveres lige så meget, hver gang en eller anden forening vil tilrette deres egne vedtægter.

Dernæst har Folketinget vedtaget en Sydslesviglov. Dens virkelige betydning vil vi først finde ud af om et godt stykke tid, da der ikke blot er tale om ændringer i forvaltningen. Men der åbnes også op for, at andre kan søge til forskellige projekter, også i Danmark, om mindretallet. Der findes faktisk mange andre muligheder i loven, som jeg tror, at vi vil se udnyttet på et senere tidspunkt.

Til sidst: Sidste år sagde jeg: "Lidt godt er der altid ved alt. Der blev rus-

ket lidt op i alle foreningerne, og vi er godt i gang med forskellige former for samarbejde på tværs af distriktsgrænserne."

Der lød mange smukke ord den gang, og der var også mange gode hensigter – den gang. Men hvordan er det nu, hvor det skulle have ført til handling?

Jeg ser stadig for få, der krydser distriktsgrænserne og deltager hos de andre, og jeg ser stadig for få, der gider bruge en aften sammen med os andre i mindretallet her på Ejdersted til de forskellige arrangementer.

De er for kedelige, er der nogen der siger." Okay, men så kom dog og fortæl os, hvad det er, I gerne vil have, og om det skal organiseres på nye og andre måder. Det nytter altså ikke med dum kritik, efter tingene har foregået. Vi skal have konstruktiv opbakning og oplysning, så vi kan arrangere det, I gerne vil have, og der må gerne være noget nyt imellem.

Det er der sagtens plads til ved siden af »det, vi altid har gjort«.

VI ER ALLE ANSVARLIGE FOR, AT VI KAN BEVARE DET DANSKE HER I VORES LILLE HJØRNE AF SYDSLESVIG

Tak til alle, der har gjort et stort stykke arbejde for det danske her på Ejdersted. Det være sig i de forskellige bestyrelser, som arrangører eller deltagere i vore arrangementer.

Der er liv i Gardings danske foreningsarbejde - ikke kun til grillfester. (Foto: privat)

I stedet for det programsatte »Mord på slotet« med Teatret Bag Kroen, der måtte melde forfald, præsenterede Sydslesvigsk Forening Danmarks mindste operaselskab »Figaros« med »Bassen, Barytonen & Brunetten« en aften i januar på Ejderskolen i Rendsborg - som serveringsteater. De klassiske operasangere Jesper Brun-Jensen og Hans Dueholm optrådte på slap line med Anne Lise Quorning som musikalsk domptør. (Foto: Figaros)

I december 2009 gik SSF-medarbejder Hildegard Leupold, Dansk Sekretariat Egernførde, på pension. Hun var egentlig fratrådt men sprang til som vikar, da det var påkrævet - men nu skulle det være. Her ses hun sammen med SSW-næstformand Rüdiger Schulze. (Foto: SPT)

Ars Nova (foto) og Concerto Copenhagen under ledelse af dirigent Paul Hillier opførte - inviteret af SSF - Monteverdís Maria Vesper fem steder. Et af dem var i Christkirken i Rendsborg i oktober 2010 - en oplevelse ud over det sædvanlige. (Foto: Ars Nova)

Helle Thorning-Schmidt (S) var hovedtaler ved årsmødet i Egernførde 2010. (Foto: Arne Petersen)

Vinderne af SSF Egernførdes plakatkonkurrence »lanterneoptog«: Petter Marceau (6), Borreby Børnehave, Mads (12) og Jule Lausten (10), Jes Kruse Skolen. Plakaten skal reklamere for det store lanterneoptog nogle uger senere, hvor der plejer at deltage mellem 500 og 600 børn og voksne. (Foto: Fred Witt)

Lene Krämer Quartet gav koncert i Medborgerhuset i Egernførde i november 2009, arrangeret af SSF. Lene er dansk, bosat i Slesvig-Holsten, og sammen med pianisten Stephan Scheja, drummeren Georg von Kügelgen og bassisten Volker Linde, alle tre fra Slesvig-Holsten, dannede hun kvartetten i efteråret 2007. De spiller jazz, swing, bossa, blues, boogie, pop og folk. (Foto: LKQ)

Hans Jørg Petersen har succes med den dansk-tyske foredragsrække, han sammen med SSF Rendsborg-Egernførde gennemfører hvert vinter-halvår. Foredragsholderne kommer gerne - og publikum ligeså. (Foto: privat)

Orkesterleder Henning Munk Plum fra »Henning Munk og Plumperne«, én af Danmarks bedste klarinettister og sopransaxofonister, har håndplukket tre fremragende medmusikanter: Marc Davis betjener kontrabas, professor Björn Ekman fra Lund trakterer virtuost med banjo og sang, og Henning Toxværd skramler med de antikverede trommer. I marts havde SSF bedt dem give koncert i Egernførde. (Foto: HMP)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR GOTTORP AMT:

SSF Gottorp amts amtsudflugt i november 2009 med 57 deltagere havde Kolding som mål - Koldinghus og Trapholt. Her en gruppe fra amtet på Koldinghus. (Foto: privat)

Viborgegnens Grænseforening havde et berigende og godt venskabsbesøg fra Bøglund og Skovby i september 2010. Her ses gæster og værter med hund. (Foto: privat)

Slotsfruer og herrer på Ulriksholm Slot, et af flere fine programpunkter, da Holm/Skt. Jørgen SSF i Slesvig gæstede vennerne i Kerteminde. (Foto: privat)

Harald Haugaard (foto) gav sammen med Sune Rahbek og Rasmuss Zeeberg takket være et samarbejde mellem SSF og Folkclub Ostangeln en flot koncert samt en workshop i Kappel i november 2009. I april var trio'en sammen med Helene Blum det danske indslag ved samarbejdsconcerten mellem SSF og Schleswiger Musikclubs 25 års jubilæum. (Foto: HH)

Knut Keller og hans ildshow var fascinerende, da Dannevirke SSF og UF holdt sommerfest - for øvrigt så utroligt velbesøgt. (Foto: privat)

Skovby SSF var på en fin tur til Fyn i juli, bl.a. til Egeskov Slot. (Foto: Bernd Bossemeier)

Bestyrelsesmøde i kæmpens skygge: I Ravnkær er der 14 medlemmer i SSF-distriktet med Marlies Brix som formand. De er konsekvent danske, hæger om deres sammenhold og forsamlingshuset men er også åbne for et bredt samarbejde med nabo-distrikter m.fl. (Foto: Bernd Bossemeier)

Regnvejr tvang deltagerne i Isted-Jydbæk SSF-distrikt ind i carporten, da de holdt sommerafslutning med grill i september i en privat have. Humøret fejlede dog ikke noget. Da distriktet drog på sommertur til vestkysten, bl.a. sælstationen i Frederikskog, var vejret et helt andet. (Fotos: privat)

24 mennesker - store som små - kom til eventyr-foredrag med Susanne Schoppmeier i Moldened Forsamlingshus, inviteret af SSF-distriktet i marts. (Foto: privat)

Nytårskoncert med

SASO

Sønderjysk Amatørsymfoniorkester

Søndag/Sonntag 31.01.2010 - 17:00

A.P. Møller Skolen, Fjordallee 1

Auf der Freiheit, Schleswig

Dirigert: Lars Bølleland Olsen

Program:

Carl Nielsen: Orientalisk March
W.A. Mozart: 2. sats af Klarinetkoncert (solist: Nikolaj Roesen)
Carl Stamitz: 1. sats af Brachkoncert (solist: Mik Jørgensen)
Jean Sibelius: Finlandia
Pavane

H.C. Lumbye: Den blå hønsemarch
Pietro Mascagni: Intermezzo fra Cavalleria rusticana
Johann Strauss II.: Künstlerleben
Johann Strauss II.: Im Krapfenwaldl
Johann Strauss Sr.: Radetzky March

Billetter/Tickets: www.ssf-billetter.de, Dansk Sekretariat, Løkkens 66, 24837 Slævig, +49 004621-23886, gottorp@syko.de, Teater Komor Liebigstr., Stadtweg 22, Slævig, 04621-28218, og ved indgangen/ind på den Åbenklasse

Art: SSF Gottorp & Rendsborg-Egernfælde amter

SSF samarbejder med et FAS team (www.fas.dk) til at sikre samarbejde til at sikre musikalske færdigheder og musikalsk engagement

Økonomi er støttet af:

En tradition bliver det alligevel: I januar 2010 bød SSF Gottorp og Rendsborg-Egernfælde amter til koncert på A.P. Møller Skolen med det dygtige Sønderjyllands Amatør Symfoni Orkester, men måtte aflyse p.g.a. vintervejret. Ny koncert er programsæt til sidst i 2010.

Arbejdsår præget af landsregeringens nedskæringsplaner

Af landsformand Flemming Meyer

Siden SSWs landsmøde den 31. oktober 2009 har arbejdsåret 2009-2010 især på det seneste været præget af landsregeringens spareplaner, der blev præsenteret i maj, og som kan få yderst negative konsekvenser for det danske mindretal, friserne og hele Sydslesvig. Den folkelige og politiske kamp mod disse nedskæringer har været centralt for SSWs indsats i de sidste måneder før landsmødet 2010.

Samarbejdet med de andre sydslesvigske organisationer fik et løft igennem en ny samarbejdsaftale i Samrådet. Også arbejdet med at omsætte den nye flotte Sydslesviglov til praktisk handling her i Sydslesvig har optaget SSWs ledelse sammen med indsatsen for at styrke oplysningsarbejdet overfor Danmark.

Partiintern har landsstyrelsen og

landssekretariatet i samarbejde med landdagsgruppen siden landdagsvalget i september 2009 hovedsagligt fokuseret på at styrke SSWs medarbejderressourcer, at vende medlemsnedgangen, hjælpe SSW-U igang og at få udarbejdet et forslag til tilsvarende spilleregler for partiet.

Derudover har der igen været mange andre aktiviteter, som SSW har været involveret i. Dette viser, at Sydslesvigsk Vælgerforening er et levende og yderst aktivt parti, der har en væsentlig betydning for den politiske udvikling for både mindretallet og for hele Slesvig-Holsten.

Landsregeringens angreb på mindretallet

Landsregeringens udspil af 26. maj 2010 om at beskære delstatens tilskud til det danske mindretals skoler fra 100% til 85% af gennemsnitsudgifterne for elever i de offentlige skoler er et ka-

På SSWs nytårsreception åndede alt endnu fred og ro - sådan da. (Foto: Lars Salomonsen)

SSW var blandt de aktive organisationer foran mindretalsteltet på Slesvig-Holsten-Dagen i Rendsborg i juni. (Foto: SPT)

tastrofalt tilbageskridt for det danske mindretal i Slesvig-Holsten og for landets mindretalspolitik.

Med dette forslag kastes vi over 30 år tilbage i mindretalspolitikken. Konsekvenserne af denne nedskæring er, at hele mindretallets livsnerve rammes, fordi vi så bliver nødt til at lukke skoler, der ikke kun bruges til undervisning, men også er centrum for de danske sydslesvigeres sociale og kulturelle liv. Derfor er landsregeringens udspil en fare for mindretallets eksistensgrundlag og udgør en trussel for de sidste årtiers positive udvikling i det dansk-tyske grænseland.

Selvfølgelig er det danske mindretal bevidst om delstatens anspændte økonomiske situation. Som borgere i dette land er vi også parate til at bidrage til den nødvendige konsolidering af de offentlige budgetter. Det er dog en forudsætning, at delstaten også behandler os som økonomisk ligestillede borgere. Den hidtidige ligestilling ved elevtilskuddene medfører allerede nu, at enhver besparelse i den offentlige skole også rammer vore skoler 1:1. Når man nu pålægger de danske skoler en ekstra nedskæring på 15%, betyder det, at

mindretallet skal overtage en overproportional del af belastning ved besparelserne, som vi ikke kan bære.

Landsregeringen har med dette udspil vist sit sande ansigt og de evindelige søndagstaler om en modelregion Sønderjylland-Slesvig med mindretallene som forbillede for hele Europa er blevet afsløret som hult og misvisende. Søndagstalerne erstatter på ingen måde en fair og fremadrettet mindretalspolitik, og vi er som sydslesviger trætte af søndagstaler uden handling fra diverse tyske politikere – især dem fra landdagen. SSW opfatter forslaget fra landsregeringen som et direkte angreb mod mindretallene og advarer mod konsekvenserne for både mindretallet, mindretalspolitikken og det hidtil gode dansk-tyske forhold, når disse planer omsættes.

SSW har fra starten både bakket op om og været med til at organisere protesterne, som Det Sydslesvigske Samråd i stor enighed har sat igang både til de sydslesvigske årsmøder, Schleswig-Holstein-Tag og senest til demonstrationerne i syv sydslesvigske byer den 26. juni.

SSWs landdagsgruppe og partiets

landssekretariat har stillet de nødvendige personaleresourcer til rådighed for skoleforeningens kampagne mod landsregeringens planer. Der er blevet produceret protestplakater ("Diskrimination - nej tak - Vi er også 100 % værd") og protestklistermærker ("Jeg er også 100% værd"), samt en hjemmeside www.100procent.dk med hjælp fra SSWs pressetjeneste.

Især demonstrationerne med ca. 16.000 deltagere i hele Sydslesvig har gjort indtryk og viste den store solidaritet, som der er både i mindretallet og i flertalsbefolkningen for vores sag. Derudover har det også været glædeligt, at det lykkedes mange SSW-kommunalpolitikere at få vedtaget resolutioner til fordel for de danske skoler og ligestillingen af vores skolebørn i deres kommunalparlamenter. Det lykkedes bl.a. i Flensborg, Husum, Nordfrislands kredsday, Rendsborg, Slesvig, Harreslev, Hanved, Sild, Tarp, Oversø, Medelby, Langenhorn og mange flere steder. Det har været et godt stykke politisk arbejde af SSWs kommunale repræsentanter og viser også, at mange kommuner ved, hvor vigtig en faktor det danske mindretal og dens skoler er for deres fremtidige udvikling.

Trods de vellykkede aktiviteter og til trods for det massive politiske pres fra vores venner i Danmark, er det i skrivende stund ikke lykkedes at overbevise landsregeringen om at trække de urimelige sparekrav overfor det danske mindretal og især vores skoler tilbage. Selv om landsregeringen var gået med til at drøfte problemstillingen med den danske regering i en arbejdsgruppe, har ministerpræsidenten og hans ledende folk ikke vist tegn på, at de anerkender de yderst negative og dramatiske konsekvenser ved disse besparelser. Der er fortsat brug for, at vi fortsætter den folkelige og politiske modstand mod denne diskrimination overfor det danske mindretal, indtil det endeligt er taget af bordet.

KAMPEN FOR BEVARELSEN AF FLENSBORG UNIVERSITET

Allerede før landsregeringens spareplaner blev offentliggjort, var der i starten af maj konkrete rygter om, at universitetet i Flensborg ville blive hårdt ramt af besparelser. Da landsregeringens planer gik ud på at reducere universitetet kun til læreruddannelserne og afskaffe de grænseoverskridende, energitekniske og økologiske uddannelser, besluttede landsstyrelsen på et møde d. 11. maj at starte en egen kampagne. Der blev produceret SSW-mærkater, plakater og endda en egen hjemmeside, hvor over 3.000 personer sendte en protestmail til ministerpræsidenten. Til en demonstration den 20. maj i Flensborg producerede SSWs pressetjeneste egne skilte, som SSW-Uerne kunne bære og vise frem.

Med denne kampagne og flere beslutningsforslag i landdagen samt kredsdayene og flere kommuner satte SSW sig sammen med De Grønne i spidsen af den politiske kamp for bevarelsen af universitetets dansk-tyske uddannelser, som efter landsregeringens planer skal nedlægges fra næste år. Også i denne sag lykkedes det sammen med SSF at få mange danske politikere til offentligt at støtte denne vigtige del af det dansk-tyske samarbejde i grænselandet.

For SSW er de dansk-tyske studier ved Flensborg universitet en afgørende faktor for en positiv udvikling i det grænseoverskridende samarbejde og dermed for udviklingen i hele regionen. Muligvis kan der ved hjælp af det lokale erhvervsliv og den danske regering findes en model, der kan sikre studiernes overlevelse. Men processen er stadig i gang, og derfor vil SSW fortsat presse på, så landsregeringen står ved sit ansvar for den nordlige landsdel samt det dansk-tyske samarbejde i vores region.

SPROGKAMPAGNEN FORTSÆTTER

Efter vedtagelsen af SSWs sprogpolitik på landsmødet 2009 har landsforbundet udgivet en brochure på dansk og tysk ("En aktiv sprogpolitik for det danske i Slesvig-Holsten") for at fortælle om partiets nye politik på dette vigtige mindretalspolitiske område. Landdagsgruppen har i foråret fremsat et lovforslag bl.a. med krav om indførelse af mindretalsberetninger i kommunerne, som dog ikke blev modtaget særlig godt af regeringspartierne ved første behandlingen i landdagen.

Selv om den økonomiske ligestilling selvsagt har første prioritet for SSW efter landsregeringens spareforslag på mindretalsområdet, har landsstyrelsen besluttet, at sprogkampagnen fortsætter. Vi mener fortsat, at sproget er grundlag for mindretalsidentiteten og den fremmeste kulturbærer, samt at brugen af det egne sprog er en menneskeret. En reel flersprogethed forudsætter, at den danske befolkningsdel i Sydslesvig har krav på, at dens sprog er tilstede og anvendeligt i hverdagen. Hvis man ser på andre mindretal i Tyskland og Europa, bliver det dog tydeligt, at Slesvig-Holsten i denne henseende er langt fra en førende position.

Derfor gennemførte landsforbundet og landdagsgruppen sammen med SSF den 1. oktober 2010 en stor sprogkonference i Slesvigs gamle stændersal, hvor vi førte dialogen med flertalsbefolkningen og sammen med politiske aktører fra Sachsen og Danmark samt kommunalpolitikere og landsregeringen diskuterede, hvordan en aktiv sprogpolitik for det danske sprog i Slesvig-Holsten kunne se ud.

SSWS KOMMUNALPOLITIKERE HAR SUCCES

Opgørelsen over tilskud til danske institutioner og organisationer fra kommuner og amter i Sydslesvig, som SSWs landssekretariat hvert år udar-

bejder, viser en markant stigning for året 2009. Således er tilskuddene vokset fra 5,2 mio. euro i 2008 til ca. 6.0 mio. euro i 2009. Det er især tilskud til skoleforeningens børnehaver og vuggestuer, der har været stigende.

Denne udvikling viser, at SSWs flittige og frivillige kommunalpolitikere rundt omkring i landsdelen har haft stor succes med at få omsat partiets store valgsejr ved kommunalvalget i 2008 til konkrete resultater for det danske mindretal og friserne. Særligt bør det nævnes, at det for første gang er lykkedes at få tilskud til det danske arbejde i byen Kiel, hvor SSW siden 2008 er repræsenteret i byrådet ved Antje Danker. Der er dog begrundet frygt for, at 2009 foreløbig vil være det sidste år med stigninger, da mange sydslesviske kommuner har alvorlige økonomiske problemer, som også vil ramme tilskuddene til det danske mindretal.

ANDRE POLITISKE AKTIVITETER

SSWs politiske aktivitetsniveau spænder vidt, men især på det miljøpolitiske område har partiet markeret sig klart i det forløbne år. Således støttede SSWs landsforbund officielt demonstrationerne i forbindelse med klimakonferencen i december 2009 i København og menneskekæden mod forlængelsen af atomkraftværkernes levetid i Slesvig-Holsten i april 2010.

Til begge demonstrationer, hvor der var mange tusinde deltagere, var SSWs landsformand Flemming Meyer og mange andre SSWere tilstede. Til menneskekæde-demonstrationen holdt SSWs landsformand en tale, hvor han bl.a. tydeliggjorde, at SSW var et af de første partier i Tyskland, der var imod atomkraft – længe før de Grønne eksisterede. SSWs landsforbund var sammen med landdagsmedlem Silke Hinrichsen med i det lokale organisationskomité og støttede busturen til demonstrationen økonomisk.

Som besluttet på landsmødet 2009

Også nogle konferencer blev det til i 2010: en klimakonference i marts og en sprogkonference i oktober.

blev SSW-landsforbundet i november 2009 officielt medlem i det lokale borgerinitiativ mod et eventuelt CO2-lager i Sydslesvigs undergrund (Bürgerinitiative gegen das CO2-Endlager e.V.). Også denne politiske kamp er endnu ikke overstået, da forbundsregeringen tilsyneladende ikke vil give de enkelte landsregeringer vetoret mod lokale CO2-lagre. SSW vil derfor fortsat holde øje med udviklingen på dette område og om nødvendigt presse landsregeringen politisk i denne sag.

Som opfølgning på den store internationale klimakonference afholdt SSWs landssekretariat og landdagsgruppen sammen med Nordisk Informationskontor en egen klimakonference i april 2010 i Flensborg. Her var det lykkedes os i fællesskab med Nordisk Informationskontors leder Anette Jensen bl.a. at få den grønlandske landstingsformand Josef Tuusi Motzfeld og den internationalt anerkendte klimafor-

sker professor Olaf Hohmeyer, som paneldeltagere. Under mottoet "Efter klimatopmødet i København: Hvordan kommer vi videre?" blev det en god informations- og diskussionsaften med over 70 deltagere, der viste forbindelsen mellem de lokale og de internationale miljømæssige udfordringer, som også et regionalt mindretalsparti bør tage sig af.

SAMARBEJDE OG KONTAKTER BÅDE NORD- OG SYDPÅ

For det politiske arbejde er gode kontakter og udveksling af informationer en vigtig ting. SSWs landsstyrelse og landssekretariatets medarbejdere har i det forløbne år deltaget i en hel række møder, samtaler, arrangementer m.v. bl.a. med

- de tyske partier på landsplan f.eks. CDU og de Grønnes landsstyrelser,
- de danske partier på landsplan f.eks.

Venstre, Det Radikale Venstre, a og Socialistisk Folkeparti,

- de tyske og danske myndigheder på lands- og regionalplan f.eks. et møde med landdagspræsidenten Torsten Geerds, et møde med formanden for region Syddanmark Carl Holst, en workshop om regionalforsamlingens fremtid og en konference om Sydslesvigloven med Sydslesvigsudvalget m.m.,
- de sydslesvigske organisationer inkl. Det Sydslesvigske Samråd,
- de internationale mindretalsorganisationer som f.eks. deltagelse i EFA-kongressen, FUEV-kongressen og "round table"-mødet hos ECMI,
- og mange enkeltpersoner eller organisationer iøvrigt, der søger kontakt til partiet.

For os som mindretals- og regionalt parti er disse møder og kontakter en uundværlig del af vores arbejde og givtige for det politiske arbejde og for politiske tiltag. Det samme gælder, når vi ser på kontakter og udveksling af informationer til flertalsbefolkningen, hvilket hænger sammen med vort daglige politiske virke på lands- og kommunalplan.

Via vort medarbejde i Minderheitenrat er kontakten til de andre mindretal i Tyskland også sikret.

Kontaktudvalget for det danske mindretal mødtes første gang efter forbundsdagsvalget 2009 sidst i september 2010 i Berlin. SSW krævede til dette første møde, at det udelukkende skal handle om landsregeringens spareplaner for det danske mindretal og konsekvenserne for mindretallet, for mindretalspolitikken og for det dansk-tyske forhold.

NY SAMARBEJDSAFTALE I SAMRÅDET

Efter samarbejdskrisen i 2008 lykkedes det endelig i slutningen af 2009 at blive enig om en ny samarbejdsaftale i Det Sydslesvigske Samråd, hvor kompe-

tencefordelingen mellem SSW, SSF, Dansk Skoleforening og de andre organisationer blev fastlagt. Et udvalg, der var foreslået af SSW, med deltagelse af alle sydslesvigske organisationer har brugt hele 2009 til at udarbejde et kompromisforslag, som alle kunne acceptere.

Især er det nu blevet klarlagt, hvem der varetager det danske mindretals interesser i overordnede mindretals-spørgsmål herunder repræsentationen. Mens det selvsagt er SSW, der varetager det danske mindretals interesser i landdagen og de kommunale råd, er opgaven delt mellem SSW og SSF i Mindretalsrådet i Tyskland og Kontaktudvalget i Berlin samt i det dansk-tyske DialogForumNorden.

Den europæiske mindretalsorganisation FUEV er SSFs ansvarsområde, mens SSW er medlem i den europæiske sammenslutning af mindretals- og regionalpartier EFA. Gælder det Europarådets rammekonvention om mindretallet og sprogchartaen er det en ligeberettiget arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra SSW, SSF og skoleforeningen, der udarbejder mindretallets stillingtagen. Andre organisationer inddrages i forhold, der vedrører deres arbejdsområder.

SSW ser det af udvalget fundne kompromis som en fair, fornuftig og fremadrettet aftale. Med denne aftale kan vi komme videre i vores bestræbelser på at få et ligeværdigt og tillidsfuldt samarbejde i gang i Det Sydslesvigske Samråd. Med aftalen har Samrådet givet den sydslesvigske offentlighed og vores danske venner et positivt signal om vores fremtidige samarbejde her i Sydslesvig.

Denne nye tillid mellem de sydslesvigske organisationer har allerede givet bonus i forbindelse med kampagnen mod landsregeringens spareplan. De økonomiske udfordringer fra både nord og syd bør føre til, at samarbejdet mellem de sydslesvigske organisationer og deres administrationer skal for-

bedres de kommende år, hvis vi i fællesskab vil modstå de kommende udfordringer og være med til at videreudvikle Sydslesvig.

SYDSLESVIG-LOVEN STYRKER MINDRETALLET

Netop når det drejer sig om videreudviklingen af Sydslesvig, så har vi fra Danmark i år fået en stor - historisk - håndsrækning med vedtagelsen af den nye Sydslesviglov. Loven sikrer dels den økonomiske støtte fra den danske regering, og dels giver den os i Sydslesvig og det nye Sydslesvigudvalg nogle redskaber i hånden til at justere den måde på, hvordan de sydslesviske organisationer håndterer deres forskellige gøremål. Det var flot at opleve, at et enigt Folketing stadig holder fast i støtten til Sydslesvig. På en konference i Sandbjerg blev loven drøftet i detaljer med Sydslesvigudvalget og de sydslesviske organisationer.

Selv om loven også stiller skrapere krav end hidtil til de sydslesviske organisationer mht. rapportering, målopfølgning og effektivisering af deres administration, så er det SSWs overbevisning, at Sydslesvigloven styrker det danske mindretal. Med denne lov bliver det for første gang også lovmæssigt slået fast, at vi er en del af det danske folk, og at Folketinget og regeringen fortsat agter at støtte det danske mindretal i de kommende mange år. En stor tak især til formanden for Sydslesvigudvalget Kim Andersen og hele Sydslesvigudvalget samt partiernes ordførere og de ansvarlige ministre, der har stået i spidsen for Folketingets bestræbelser på at få søsat Sydslesvigloven.

OPLYSNINGSARBEJDET I DANMARK ER AFGØRENDE

En del af Sydslesvigloven omfatter også muligheden for i Danmark at støtte oplysningsarbejdet om det danske

mindretal. Det er ingen hemmelighed, at kendskabet til det danske mindretal blandt den almindelige dansker er begrænset, og at uvidenheden "på dette område næsten ingen grænser kender", som formanden for Grænseforeningen Finn Slumstrup udtrykte det. Derfor er det efter SSWs opfattelse af afgørende betydning for den danske befolknings fremtidige opbakning til det danske mindretal, at der bliver etableret et mere systematisk oplysningsarbejde i Danmark.

Samtidig viste hele sagsforløbet omkring Rigsrevisionens rapport, at der ikke findes et kriseberedskab og en klar kommunikationsstrategi overfor de danske medier i Samrådets regi. SSW har derfor i Samrådet presset på for at få nedsat et udvalg, der skal forbedre samarbejdet i presse- og pr-tekniisk henseende og komme med et forslag til en "fælles kommunikationsstrategi".

Udvalget har udarbejdet et forslag, som Samrådet behandlede i efteråret. For SSW er det klart, at omsætningen af "kommunikationsstrategien" og oplysningsarbejdet overfor vores moderland skal ske i tæt samarbejde mellem de sydslesviske organisationer og vores danske venner. Og her er Grænseforeningen en vigtig partner for os, da de har gode kontakter i Danmark og et professionelt mediarbejde. SSW vil derfor arbejde for, at Grænseforeningen inddrages i det fremtidige oplysningsarbejde.

EFA-SAMARBEJDET

SSWs landsformand Flemming Meyer og SSW-Ungdoms formand Lukas Lausen deltog i marts 2010 i EFA-kongressen i Venedig. På kongressen blev SSW formelt optaget som medlem i European Free Alliance (EFA). Derudover besluttede kongressen på forslag fra SSW flere resolutioner, som EFAs europaparlaments-medlemmer nu skal arbejde med i Europaparlamentet. SSWs forslag gik bl.a. ud på, at EU fremover

skal støtte de europæiske mindretalsaviser finansielt, da flere af disse er i økonomiske vanskeligheder.

Derudover besluttede EFAs kongres på foranledning af SSW, at EUs tolkning skal ændres således, at de mindre regional- og mindretalsprog – f.eks. dansk - bliver anvendt mere i EU-forvaltningen i stedet for engelsk. Sidst men ikke mindst fik SSW sammen med sine frisiske venner fra partiet Nationale Friiske et beslutningsforslag igenem, der går ud på, at containerskibsfarten i Nordsøen fremover skal overholde større sikkerhedskrav, således at det sensible miljø f.eks. i vadehavet ikke bliver udsat for skibssulykker.

Beslutningen på EFAs kongres viser, at SSW kan bruge dette forum og medlemsskabet til at sætte en europapolitisk dagsorden, der også kan være til gavn for mindretallet og Sydslesvig. Vi venter nu spændt på den næste EFA-kongres i 2011 for at se, hvordan disse beslutninger er blevet omsat af EFAs europaparlaments-medlemmer.

PARTIETS ØKONOMI ER USIKKER

SSWs regnskabsresultat for 2009 er på 551.491,98 euro og udviser et underskud på 76.172,99 euro, som er blevet taget fra kontoen valghenlæggelser. I 2009 har landdagsvalget med en udgift på 160.965,37 euro stået i centrum af partiets aktiviteter. Landdagsvalget den 27.9.2009 var for SSW også en økonomisk udfordring. Da valget var blevet fremskudt med et år, manglede SSW reelt ca. 60.000 euro til at finansiere dette valg. Denne manglende likviditet blev sikret igennem en forhøjelse af kassekrediten i vores bank. Med udgangen af året havde SSWs landsforbund derfor en negativ formue.

På grund af det gode landdagsvalgresultat bliver SSWs offentlige tilskud fra Tyskland ca. 10.000 euro større per år, og derfor har partiet indhentet en del af underskuddet i 2010. Da det næste landdagsvalg på grund af kravet fra

landets forfatningsdomstol gennemføres før 2014, er partiets økonomiske situation usikker, da SSWs landsforbund ikke kan spare nok penge op til valgkampfinansieringen og muligvis igen må låne penge. På den anden side har partiets 4 amter og 80 distrikter per 31.12.2009 en formue på ca. 120.000 euro, hvilket tegner godt for kommunalvalget i 2013.

SSWS NYE MEDARBEJDERSTRUKTUR

På landssekretariatet i Flensborg arbejder fortsat tre medarbejdere. Det er landssekretær Martin Lorenzen, kommunalsekretær Gerhard Jessen samt sekretariatsmedarbejder Karin Hahn-Wulff. Siden 2008 står landssekretariatet for den centrale kontingentopkrævning, hvilket giver et bedre overblik over partiets økonomi og allerede har ført til en mindre stigning på landsforbundets kontingentindtægter. Partiet er tilfreds med denne nye ordning, der både sikrer landsforbundet en bedre likviditet og en central økonomistyring af hele partiet samt giver de ca. 3.500 medlemmer en optimal og god service fra landssekretariatets side.

Efter landdagsvalget og SSWs nyvundne gruppestatus har landdagsgruppen ansat flere nye medarbejdere bl.a. også en layouter med Andree Hagel. Landsforbundet og landdagsgruppen var blevet enige om, at partiet fra 1.3.2010 også betaler en del af Hagels løn, samtidig med at tilskuddet til SSWs pressesekretær Lars Erik Bethge reduceres, da Andree har overtaget nogle af hans opgaver.

Dermed får partiet uvurderlig ekspertise, når det drejer sig om udarbejdelse af plakater, brochurer, mærkater, hjemmesider m.m. Denne ekspertise vil især være nyttig ved de kommende valgkampe. Samtidig sørger landssekretæren og landsformanden - der nu også er landdagsmedlem – for, at der både i det daglige og på de lange linjer er et tæt samarbejde mellem landsfor-

bundet og landdagsgruppen, der sikrer en høj grad af politisk parløb.

Med ansættelsen af kredsdagsmedlem og Flemming Meyers valgkredsmedarbejder Rainer Wittek den 1.6.2010 som timelønnet medarbejder for SSW Slesvig-Flensborg amt har partiet nu regionale medarbejdere i hvert SSW-amt. I Rendsborg-Egernførde er kredsdagsmedlem Hartmut Steins blevet fastansat som timelønnet SSW-medarbejder i amtet, og i Nordfrisland har kredsdagsmedlem Ulli Stellfeld-Petersen længe være både SSWs deltidsansat og Lars Harms´ valgkredsmedarbejder. I Flensborg tager SSWs landssekretær sig af samarbejdet med partiets bystyrelse og bysekretariatet.

Dermed har SSWs landsforbund nu en personalestruktur på plads, der sammen med landdagsgruppen og i samarbejde med de lokale sekretariater sikrer en optimal udnyttelse af vores ressourcer og gør, at vi hurtigt kan sætte politiske kampagner (f.eks. CO2-, uni- eller medlemshvervnings-kampagnen) eller valgkampe igang. Vi vurderer, at netop sådanne kampagner fremover vil være endnu vigtigere for, at SSW bliver hørt og bemærket i den offentlige debat.

Medlemshvervnings-kampagnen er igang

Når vi ser på udviklingen i medlemstallet i forhold til 2008, må der konstateres, at medlemstallet er gået tilbage med 34 medlemmer i 2009 (fra 3.548 i 2008 til 3.514 i 2009).

Oversigten over medlemstallet for:			
Amtsforbund	2007	2008	2009
Flensborg by	1.011	1.014	1.012
Slesvig-Flensborg amt	1.592	1.537	1.518
Nordfrisland amt	780	779	741
Rendsborg/Egernførde amt	236	240	243
Ialt:	3.575	3.548	3.514

(SSW Slesvig-Flensborg amt blev lagt sammen i maj 2009, men for oversigtens skyld vises de fhv. SSW-amter Flensborg amt og Gottorp amt her lagt sammen.)

SSW er med dette medlemstal stadig det tredjestørste parti i Slesvig-Holsten. Alligevel var landsstyrelsen ikke tilfreds med udviklingen og vedtog på et landsstyrelsesmøde den 8.12.2009, at der i 2010 skulle igangsættes en medlemshvervnings-kampagne for at vende udviklingen. En arbejdsgruppe med SSWs landssekretær og pressesekretær i spidsen udarbejdede i foråret et koncept. Vores mål er i løbet af fem år at øge vores medlemstal til 4.000. Partiets medlemshvervnings-kampagne startede sammen med de sydslesvigske årsmøder 2010 med brochurer, hvervepræmier, plakater m.m. Kampagnen kører i første omgang til december 2010.

I de første 10 uger fik SSW 185 nye medlemmer, hvilket er den største tilgang i partiet i mange år. En stor tak til alle de engagerede SSW-medlemmer, der har hvervet nye medlemmer. Vi fornemmer i SSW, at hele sagen omkring uligebehandlingen af de danske skoler fra landsregeringens side for mange har tydeliggjort, hvor vigtigt det er, at mindretallet har et eget parti, der kan agere politisk til fordel for mindretallet, samt at man bør støtte dette parti i det mindste med et medlemsskab.

Da vi dog som hvert år også har en forholdsvis stor nedgang i antallet af medlemmer - dels pga. dødsfald og dels pga en række udmeldelser - har SSW kun haft en nettofremgang på 79 medlemmer. I starten af året havde vi 3.514 medlemmer og per 31.8.2010

3.593 medlemmer. For at nå op på 4.000, skal vi dog hvert år have en nettotilgang på 250 medlemmer.

Hverveaktionen 2010 var en konsekvens af de dalende medlemstal.

AKTIV SSW-UNGDOM

SSWs Ungdom har i år gennemgået en rivende udvikling. I januar 2010 blev der på deres generalforsamling både valgt en ny formand og besluttet nye vedtægter og et nyt rammeprogram. Siden da har formanden Lukas Lausen og hans dygtige bestyrelse stået for mange aktiviteter bl.a. deltog de unge SSWere i demonstrationen for universitetet i Flensborg og støttede kampagnen mod nedskæringerne hos Dansk Skoleforening med en egen film. Flere egne arrangementer er det selvfølgelig også blevet til.

SSW-Ungdom har stået for en glædelig medlemsfremgang, idet de unge på ét år har øget medlemstallet fra ca. 20 i sidste år til 92 medlemmer ved udgangen af august. SSWs Ungdom har meddelt, at de vil fortsætte med at hverve nye medlemmer, samt at de arbejder på at sikre en kontinuitet i SSW-U's arbejde, når den nuværende bestyrelse evt. forlader landsdelen til fordel for arbejde og studium i Danmark eller Tyskland. Landssekretariatet støtter de unges arbejde i det daglige bl.a. ved at stå for bogføringen og rådgivningen. Derudover får SSW-U et tilskud til deres politiske arbejde fra landsforbundet.

VEDTÆGTSÆNDRINGERNE

I år har landsstyrelsen efter de to valgkampår 2008 og 2009 haft tid til at koncentrere sig om at styrke vores organisation. Derfor havde SSWs landsstyrelse i efteråret 2009 nedsat et vedtægtsudvalg, som havde til opgave at gennemføre et serviceeftersyn af partiets vedtægter, forretningsorden og bestemmelserne for voldgiftsdomstolen.

Vedtægtsudvalget bestod af Rüdiger Schulze, Elke Putzer, Gerda Eichhorn, Malte de Grahl og Martin Lorenzen og havde ved gennemgangen af de gældende spilleregler ikke fundet anledning til store afgørende forandringer men en del små ændringer især m.h.t. den tyske partilov og visse formuleringer. Derudover foreslog vedtægtsudvalget en række ændringer, der gør det lettere at afvikle vores partiforsamlinger ved at skabe klarere og overskuelige regler.

Bl.a. foreslog vedtægtsudvalget, at der i vedtægterne:

- slås fast, at SSW er det danske mindretals og de nationale friseres parti; hidtil kun fastholdt i vores rammeprogram,
- forlanges, at amtsstyrelserne ligesom landsstyrelsen udpeger en af

- formændene som økonomisk ansvarlig,
- sikres, at et menigt medlem kan udpeges som stedfortræder for en delegeret ved lands- og amtsmøder,
  - gives mulighed for, at amtsbestyrelserne kan bestemme, at distrikter uden bestyrelse i fire år lægges sammen med nabolikdistriktet,
  - ændres på delegeretsystemet til landsmødet, så distrikter får en delegeret per påbegyndt 50 medlemmer.
  - fastlægges, at landsstyrelsen ansætter landssekretæren efter høring i hovedudvalget. Derudover får landssekretæren fremover ret til at deltage i alle partiets møder også ved kommunalpolitikernes gruppemøder.

Det Sydslesvigske Samråd er blevet informeret, og partiet har drøftet forslagene på et hovedudvalgsmøde, hvor alle medlemmer var velkommen. Det endelige forslag blev vedtaget på SSWs landsmøde den 18. september 2010. En stor tak går til Malte de Gral for hans store indsats for at få udarbejdet nye spilleregler for partiet.

ANDRE PARTIAKTIVITETER

Også i år bliver "SSWs kommunalpolitiske handlingsplan 2008-2013" omsat. SSWs kursusudvalg har evalueret kursusåret 2009, som var påvirket af landdagsvalget. Et kursus måtte aflyses. I alt har SSW i 2009 gennemført 7 kurser/arrangementer med 158 deltagere. Det er et tilfredsstillende resultat. I 2010 tilbød partiet 9 kursustilbud/arrangementer.

Også de af landsstyrelsen nedsatte udvalg har fortsat deres arbejde i 2009/2010. Således har arbejdsgruppen af gruppeformænd fra SSWs kredsdagsgrupper og Flensborgs byrådsgruppe samt Kiels byrådsmedlem holdt flere møder for at koordinere deres politik.

SSWs grænseoverskridende arbejdsgruppe har holdt tre møder især

SSWs seniorkommitterede Herbert Cordsen (th.) repræsenterer mindretallet i Landeseniorenbeirat og Altenparlament - her sammen med landdagsmedlem Lars Harms. (Foto: SSW)

også for at drøfte, hvordan regionalforamlingsarbejdet kan forbedres i de næste år.

Der er i starten af 2010 blevet indsat en social arbejdsgruppe, der sammen med landdagsmedlem Flemming Meyer og Hanveds ssw-kommunerådsmedlem og socialudvalgsformand Kaj Clausen fremover skal formulere SSWs socialpolitik.

Og under ledelse af landdagsmedlem Silke Hinrichsen søges SSWs kommunale arbejdsgruppe genetableret, der især skal se på »Åmternes« fremtid efter at landsforfatningsdomstolen har erklæret den nuværende »Åmter«-struktur for udemokratisk og forfatningsstridig.

På grund af den demografiske udvikling er det fremover endnu mere vigtigt, at SSW udvikler en klar politik på ældreområdet og derudover servicere sine medlemmer i ældrespørgsmål om sundhed, forebyggelse, plejeforsikring, plejehjem m.m. For at styrke partiet på dette felt, har SSWs landsstyrelse udpeget en kommitteret for senior- og ældrespørgsmål. Herbert Cordsen er SSW-medlem og det danske mindretals repræsentant i Landeseniorenbeirat, Altenparlament og Seniorenenbeirat Flensborg. Han formidler viden om ældrepolitikken videre til par-

Europaparlamentarikeren Morten Messerschmidt (DF) t.v. ønskede at mødes med mindretallet for at høre mere om spareplanerne fra Kiel. På Jaruplund Højskole sidst i juli var der så et møde, som bl.a. SSFs og Samrådets formand Dieter Paul Küssner, SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen, Dansk Skoleforenings næstformand Udo Jessen, generalkonsul Henrik Becker-Christensen og SSWs landsformand Flemming Meyer deltog i. (Foto: SPT)

tiet samt i samarbejde med landdagsgruppen og kommunalpolitikere i SSWs sociale udvalg give ideer til politiske tiltag, møder og arrangementer i ældrepolitikken.

SSF og Friisk Foriining støttede SSWs forslag med SSWs næstformand Elke Putzer som mindretallets kandidat til en plads i medierådet for Sles-

vig-Holsten og Hamborg. Da hun i mange år har siddet i ULR-forsamlingen og i landsstyrelsen beskæftiger sig med mediepolitik, var hun en egnet kandidat og blev i juni 2010 valgt til medierådet. For at sikre en optimal kommunikation og opbakning har SSW, SSF og Friisk Foriining indsat en styregruppe bestående af SSFs og SSWs aktuelle medieudvalg. Friisk Foriining deltager med en repræsentant.

TILLIDSBRUD OG TILBAGESKRIDT

Uanset hvordan hele sagen vedrørende landsregeringens planer om nedskæringer overfor mindretallet ender, er der efter vores mening tale om et stort tillidsbrud og tilbageskridt for mindretalspolitikken.

Det er svært at se, hvordan partiet og mindretallet nogensinde igen skulle have tillid til, at denne ministerpræsident og denne landsregering kan og vil føre en konstruktiv og fremadrettet mindretalspolitik.

Derfor er det også vores overbevisning, at hele forløbet må have politiske konsekvenser, når SSW næste gang efter et valg er tungen på vægtskålen. Partiet kan hverken arbejde sammen med eller støtte en landsregering, der i den grad tilsidesætter de sidste 30-50 års positive udvikling i det dansk-tyske grænseland.

Emner og problemstillinger fremfor kronologi

Af gruppeformand Anke Spoorendonk

Det ligger i sagens natur, at en beretning skuer tilbage på det, der har været. Formålet er både at dokumentere, hvad der er sket i årets løb, og at trække lange linjer frem til det, der er aktuelt her og nu. Landdagsgruppens beretninger i anledning af SSWs landsmøder er gode eksempler på en sådan fremgangsmåde.

Jeg må dog erkende, at dette års beretning ikke passer ind i et sådant skema. Årsagen er, at Slesvig-Holstens forfatningsdomstol har afsagt dom i den klage, som SSW sammen med De Grønne indgav til forfatningsdomstolen efter landdagsvalget sidste år.

Af samme grund har jeg denne gang valgt at fokusere på emner og problemstillinger fremfor at give en mere kronologisk gennemgang af "året der gik".

FIK IKKE RO

Lad mig indledningsvis minde om, at konstitueringen af den slesvig-holstenske landdag den 27. oktober 2009 godt nok markerede starten på den nye valgperiode, men at der reelt gik flere uger, inden det politiske arbejde kom igang.

Set i bakspejlet betød det dog ikke, at SSWs nye landdagsgruppe fik ro til at klare de praktiske spørgsmål, der skal løses, når antallet af landdags-

Landdagsgruppen: Lars Harms og Anke Spoorendonk på forreste række, Silke Hinrichsen og Flemming Meyer på række 2. (Foto: Lars Salomonsen)

medlemmer er blevet fordoblet. Der skal laves forskellige former for "overdragelsesforretninger" og indrettes nye kontorer.

Men henad vejen blev alle problemer løst, og først på foråret 2010 kunne vi så også byde velkommen til fraktionens nye medarbejdere Bjørn Bahnsen som ny videnskabelig medarbejder og Andree Hagel som ny ansvarlig for landdagsgruppens og partiets lay out-gaver.

Dertil kommer, at alle fire landdagsmedlemmer har indrettet valgkreds-kontorer; valgkredsmedarbejdernes træffetider kan bl.a. findes via landdagsgruppens hjemmeside eller ved en opringing til vores kontor.

SSWs OG DE GRØNNEs KLAGE VED FORFATNINGSDOMSTOLEN

Allerede dagen efter landdagsvalget stod det klart, at valgresultatet ikke var så entydigt, som det officielle resultat gav udtryk for. Mange vælgere følte sig f.eks. stødt over, at CDU og FDP blev udpeget som valgets sejrherre, selv om de rent faktisk fik færre stemmer end SPD, Grønne, Linke og SSW til sammen. Den nye regeringskoalition fik 49 landdagsmandater og dermed 3 pladser mere end oppositionen - at forskellen siden blev reduceret til ét mandat skyldtes nyoptællingen af stemmer i valgkredsen Husum-Ejdersted, idet der ved den lejlighed blev flyttet et landdagsmandat fra FDP til Linke.

Debatten efter landdagsvalget indgår i første omgang for SSW, at vi så det som en af landdagens hovedopgaver i den nye valgperiode at få vedtaget en ny valglov, som udelukker, at delstatens parlament kan have et så svingende antal medlemmer, som tilfældet har været ved de senere valg.

Hvorved valget i 2009 formentlig er det mest absurde eksempel på, hvad uklare lovbestemmelser kan føre til. Allerede i 2004 og 2008 havde vi sammen med FDP og de Grønne arbejdet

hårdt på at få en ny valglov. Målet var dengang det samme som i dag: antallet af valgkredse bør reduceres, at landdagens mandattal ligger fast - dvs. højst 30 valgkredse - og tællemåden bør ændres fra d'Hondt til Sainte-Lagué/Schepers, som giver et mere retfærdigt billede af forholdet mellem store og små partier i parlamentet; en tællemåde som de fleste delstater inkl. Forbundsdagen og det danske Folketing for længst er gået over til.

I ugerne efter landdagsvalget måtte vi dog erkende, at den nye regeringskoalition ikke var villig til at komme med et hurtigt lovfremstød, mens stadig flere forfatningseksperters påpegede nødvendigheden af at få skaffet klarhed.

At valgresultatet åbnede op for en række forfatningsmæssige problemer, blev i sidste ende udslagsgivende for, at SSW sammen med de Grønne ikke så anden udvej end at indgive en klage til forfatningsdomstolen. Vi overvejede det længe, idet SSW altid har kritiseret, at forfatningsdomstolen i tysk politik hurtigt betragtes som et "normalt" politisk middel, man kan gøre brug af, hvis man er kørt fast i den politiske proces.

Konkret er der tale om, at CDU med udgangspunkt i partiets stemmetal kunne gøre krav på 23 pladser i parlamentet. Men da CDU ifølge valgloven ikke skal give afkald på de direktmandater, partiet vandt, nemlig 34 af 40 mulige, fører forskellen på 11 mandater til, at alle andre partier får tildelt udligningsmandater. Nogle jurister hævder, at den slesvig-holstenske valgloven skal læses sådan, at disse 11 mandater udløser 22 udligningsmandater, hvilket dels ville øge antallet af landdagsmedlemmer til 101 og dels ville føre til, at regeringskoalitionen ville miste sit flertal på én stemme.

Landets valgleder fortolkede dog valgloven på en sådan måde, at ikke alle CDUs tillægsmandater behøvede at udløse udligningsmandater. Hun kom

med gode argumenter, men politisk set er det problematisk, at denne tolkning ikke kun begrænser antallet af landdagsmedlemmer til 95, hvilket i sig selv er positivt, men også er med til at sikre den nuværende CDU/FDP-regerings minimale flertal på én stemme.

FORFATNINGSDOMMEN

Forfatningsdomstolens dom i sagen om SSWs og de Grønnes "Normenkontrollklage" – dvs en afklaring på spørgsmålet, om den slesvig-holstenske valglov er i overensstemmelse med delstatens egen forfatning – faldt mandag den 30. august. Dommen var så entydig, at den set med SSW-øjne var en stor sejr for os.

Sammenfattende sagt havde forfatningsdomstolen følgende handlemuligheder:

Den kunne afvise klagen og lade alt blive, som det er. At denne option ikke var relevant, viste sig dog allerede ved selve forhandlingen, hvor klagen blev anerkendt som lovmedholdelig.

Domstolen kunne underkende valglederens udlægning af valgloven og kræve, at landdagen kom til at bestå af 101 medlemmer, hvilket straks ville have til følge, at det nuværende regeringsflertal ville være blevet væltet.

Domstolen ville kunne kræve nyvalg med det samme med argumentet om, at valgloven som helhed – og dermed også valgresultatet – står i modstrid til forfatningen.

Den kunne pålægge landdagen at udarbejde en ny valglov, som så ville gælde ved det næste landdagsvalg i 2014.

Og sidst men ikke mindst kunne forfatningsdomstolen gøre det, som den i sidste ende kom med: Senest den 31. maj 2011 skal landdagen have vedtaget en ny valglov og senest den 30. september 2012 skal der udskrives nyvalg i Slesvig-Holsten.

Forfatningsdomstolen lagde i sin begrundelse for dommen hovedvægten

på to synspunkter: Parlamentets størrelse, de 69 mandater, står ikke kun nævnt i valgloven men også i selve delstatsforfatningen. Det indebærer, at der er snævre grænser for, hvor store udsvingene i landdagens mandattal må være. Eller sagt på en anden måde: set i forhold til 69 parlamentspladser vil 40 valgkredse med stor sandsynlighed føre til tillægs- og uligningsmandater.

Domstolen anbefaler derfor, at antallet af valgkredse reduceres drastisk. Dertil kommer, at valgkredsene i Slesvig-Holsten går imod forfatningskravet om, at der skal være lige rammebetingelser, hvad angår valgkredsens størrelse. Denne lighed er ikke mere givet i Slesvig-Holsten, dertil er der for stor forskel på valgkredsens størrelse – også det er der et påbud om at ændre.

Hovedkritikken går dog på, at valgloven ikke sikrer, at landdagen kommer til at bestå af 69 medlemmer. Det skal der rettes op. Domstolen anerkender, at det kan ske på flere måder – f.eks. ved at reducere antallet af valgkredse eller ved at indføre et nyt valgsystem, som peger i samme retning – eller ved at gå tilbage til en-stemmes-valgloven, som vi i Slesvig-Holsten forlod med valglovsændringen i 1997.

I parentes bemærket ved vi dog allerede nu, at heller ikke en genindførelse af den gamle en-stemmes-valglov ville sikre, at landdagen fik et fast medlemstal. Det bedste eksempel er delstatsvalget i 1992, hvor den daværende Engholm-regering befandt sig i en lignende situation som den, vi har i dag. SSWs konklusion er derfor fortsat, at vi har brug for en valglov med markant færre valgkredse, nemlig max. 30, alt andet ville være lappeløsninger, der ikke ville holde.

Forfatningsdomstolens krav til parlamentet om at vedtage en ny valglov besvarer dog ikke spørgsmålet om, hvorfor dommen også indeholdt et påbud om nyvalg. Argumentationen for

at forkorte den nuværende valgperiode må ses i en noget bredere sammenhæng, idet forfatningsdomstolen gjorde gældende, at valgloven ikke i sig selv er forfatningsstridig – den indeholder dog en række elementer, som – når de ses i sammenhæng – står i modstrid til forfatningen. Derfor underkender domstolen heller ikke valglederens afgørelse eller siger, at valget var forfatningstridigt. Den afvejer med andre ord en række hensyn og når så frem til, at der trods alt er tale om en "svævende tilstand", som dog ikke kan holde en hel valgperiode.

DOMMENS KONSEKVENSER

Hvad er så de politiske konsekvenser af denne kendelse? Lige nu kører den politiske debat på flere niveauer: det er klart, at regeringskoalitionen er sindet at trække hele beslutningsprocessen i landdrag, mens modsat ikke mindst de Grønne har stor interesse i at få et hurtigt landdagsvalg.

For SSWs vedkommende kan jeg kun sige, at Slesvig-Holsten ikke vil kunne holde til, at valget skubbes til det senest mulige tidspunkt. For selvom den siddende sort-gule regering juridisk set er legitimeret til at arbejde – den er altså mere end et forretningskabinet – så har den ingen politisk autoritet mere.

Et valg i slutningen af september 2012 vil betyde stilstand og en lang valgkamp. På den anden side er vi bevidste om, at en ny valglov ikke kan trækkes i en automat; meget skal falde på plads, ikke mindst selve valgkredsinddelingen.

Men samtidig må det stå klart for alle grupper i landdagen, at vælgerne i Slesvig-Holsten har krav på en gennemskuelig proces. Derfor ville det være ønskværdigt, hvis partierne kunne blive enige om, at landdagspræsidenten bliver en slags tovholder i arbejdet med den nye valglov.

Lige nu er der dog ikke meget, der

tyder på, at partierne vil finde sammen. Det er ærgerligt, fordi det i sidste ende let kan føre til, at regeringskoalitionen kommer med et forslag, som den så gennemtvinger med en stemmes flertal.

På SSWs vegne har jeg annonceret, at det ville vi gå imod med næb og klør.

ØKONOMISK POLITIK OG "GÆLDSBREMSE"

Ministerpræsidentens regeringserklæring markerer traditionelt starten på landdagens politiske arbejde efter et landdagsvalg. Efter den store koalitions sammenbrud lagde CDU og FDP da også op til, at de – hvis de vandt valget – ville stå for politisk opbrud og nytænkning.

Men Peter Harry Carstensens regeringserklæring midt i november 2009 levede på ingen måde op til disse ambitioner. Den var holdt i helt uforpligtende vendinger, selvom udgangspunktet var, at den nye regering så det som sin hovedopgave at genoprette Slesvig-Holstens politiske handlekraft ved at tage initiativ til et alt omfattende spareprogram.

Ministerpræsidenten fremhævede til gengæld, at regeringen i løbet af forsommeren ville komme med et detaljeret udspil, som ville blive udarbejdet af en dertil nedsat strukturkommission. Regeringen kom med andre ord dårligt fra start og valgte dermed også at følge forbundsregeringens devise om, at alle ubehagelige beslutninger skulle skubbes til efter landdagsvalget i Nordrhein-Westfalen i maj i år – hvorved den officielle begrundelse var, at man ønskede at afvente den halvårige skattevurdering.

Dertil kommer, at landsregeringen i Forbundsrådet stemte for forbundsregeringens såkaldte vækstpakke, som mest af alt vil blive husket for, at FDP ved den lejlighed fik gennemtrumfet, at momsens på "hoteldrift" blev nedsat

fra 19% til 7%. Følgen er, at delstaten og kommunerne sammenlagt mister over 130 mio euro årligt på grund af disse skattenedsættelser. Det er efter SSWs mening både forargeligt og forkert.

Skattevurderingen i maj 2010 dokumenterede i øvrigt to ting: for det første var Slesvig-Holstens skatteindtægter sammenlignet med november-skattevurderingen steget med mere end 100 mio euro, og for det andet skyldtes den generelle nedgang i delstatens indtægter kun for 1/3s vedkommende den økonomiske krise – 2/3 skyldtes forbundsregeringens skattepolitik.

GÆLD

Det ændrer dog intet ved, at Slesvig-Holsten med en samlet gældsbyrde på over 23 milliarder euro og et strukturelt underskud på over 1 mia euro har et massivt økonomisk problem, som heller ikke SSW kan sætte sig hen over.

At Slesvig-Holstens skatteindtægter forbundspolitisk set ligger under gennemsnittet viser samtidig, at vi udover økonomiske vanskeligheder også har store strukturproblemer: "Vi har levet over evne," lyder landsregeringens bud, og derfor må vi gennemføre massive nedskæringer, mens det for SSW står klart, at Slesvig-Holsten i langt højere grad mangler indtægter.

Den af Forbundsdagen nedsatte føderalismekommission, hvori også de tyske delstater var repræsenteret, barslede i starten af 2009 med en betænkning om, at Tysklands offentlige gæld – stærkt øget på grund af finanskrisen – ikke kun var et forbundspolitisk men også et delstatspolitisk anliggende.

I foråret 2009 vedtog Forbundsdagen i forlængelse heraf en grundlovsændring, som – sammenfattet i begrebet "gældsbremse" – indebærer, at forbundet og delstaterne frem til 2020 skal reducere optagelsen af nye kredit-

ter, idet der efter 2020 ikke mere må optages nye lån; ihvert fald ikke, hvis der er tale om en normal konjunktuel udvikling.

Delstater som Slesvig-Holsten, Saarland og Bremen, som alle har store økonomiske vanskeligheder, vil i denne tiårige periode få tilkendt økonomisk hjælp fra forbundsregeringen; for Slesvig-Holstens vedkommende drejer det sig om 80 mio. euro årligt.

UTILFREDS

Grundlovsændringen affødte på den ene side en offentlig debat om "gældsbremsen" som økonomisk instrument. På den anden side var ikke mindst den slesvig-holstenske landdag utilfreds med, at Forbundsdagen dermed også greb ind landdagens lovgivningsmæssige beføjelser, for det er nu engang et delstatsparlaments vigtigste opgave at vedtage en finanslov.

Eller sagt på en anden måde: Skal der vedtages en "gældsbremse" gældende for Slesvig-Holsten, bør landdagen selv gøre det. Derfor blev der allerede før landdagsvalget truffet en principbeslutning om at indgive en klage til forfatningsdomstolen i Karlsruhe, samtidig med at landdagen vedtog selv at tage initiativ til en tilsvarende ændring af den slesvig-holstenske landsforfatning.

Med undtagelse af partiet Die Linke stemte alle landdagens partier i maj i år for denne forfatningsændring.

Lad mig sammenfatte, at det efter landdagsgruppens mening er nødvendigt at acceptere den nævnte "gældsbremse" som en af rammebetingelserne for det politiske arbejde fremover. Modsat er "gældsbremsen" ingen undskyldning for sociale eller kulturelle tilbageskridt.

Vi er nødt til at skærpe blikket for, hvilken politisk prioritering vi vil foretage, men det er netop ikke det samme som at sælge ud af vores samfunds værdier. Og til værdierne hører efter

Alvorlige ansigter hos SSWs parlamentarikere. (Foto: Lars Salomonsen)

SSWs mening, at vi i vores landsforfatning har stående, hvilke ansvarsområder der for os som samfund har første prioritet. Dertil hører også forfatningens artikel 5, hvoraf fremgår at delstatens nationale mindretal beskyttes og fremmes af staten og kommunerne.

ØKONOMISKE NEDSKÆRINGER PÅ MINDRETALSOMRÅDET

Da landsregeringens strukturkommission i slutningen af maj offentliggjorde sine forslag til en sanering af de offentlige finanser, blev mindretalsområdet ramt på en sådan måde, at det for mig at se er udtryk for et paradigmeskift i den slesvig-holstenske mindretalspolitik. Eller sagt på en anden måde: der findes ganske enkelt ingen undskyldninger for, at landsregeringen er parat

til at slå så meget mindretalspolitisk porcelæn i stykker, som tilfældet er.

Udspillet lyder som bekendt, at tilskuddet per elev i vore danske skoler skal reduceres til 85% af det, der ydes til en elev i en tilsvarende offentlig skole. Ligestillingsprincippet opgives, og mindretallets skoler sammenlignes atter med de private skoler i Slesvig-Holsten, hvorved vi så samtidig får at vide, at Dansk Skoleforening med den reducerede takst stadig er bedre stillet end de tyske privatskoler.

Men landsregeringens udspil, en årlig nedskæring på 4,7 mio euro (35 mill. kr.) – svarende til at ca 20 mindre skoler må lukkes – er en så alvorlig sag for mindretallet, at det er helt urimeligt at komme med nogen som helst form for skønmaleri. Derfor er det afgørende, at presset mod regeringskoa-

litionen opretholdes: med de gennemførte store demonstrationer og underskriftindsamlingen og gerne også med flere lokale initiativer, hvor f.eks. lokale landdagsmedlemmer inviteres ind i vore skoler for at mødes med forældre og ansatte.

Når det er sagt, skal der dog heller ikke herske tvivl om, at hverken SSW eller mindretallet som helhed i denne vanskelige situation ville have været den støtte foruden, som vi har modtaget fra den danske regering, fra partierne i Folketinget, fra Regionen Syddanmark og regionsformand Carl Holst, fra Grænseforeningen og mange, mange andre – inkl. de store danske aviser, som har bragt læserbreve, artikler og kronikker om den aktuelle mindretalspolitiske situation.

Det er mit håb, at den nedsatte dansk-tyske embedsmandskommission har forstået, at ligestillingsprincippet er et afgørende element i grænse-landets mindretalsordninger. Det drejer sig ikke om at sammenligne mindretal med mindretal, men flertal med mindretal. Som frisisk eller dansk mindretal er vi en del af dette samfund og derfor kræver vi, at samfundets ressourcer fordeles ligeligt og retfærdigt. Det er ånden i Bonn-København Erklæringerne, og ikke spørgsmålet om, i hvor høj grad en reduktion af elevtilskuddet til 85% er omfattet af erklæringernes indhold.

Ved flere lejligheder har vi fra landdagsgruppen forsøgt at forklare repræsentanter for landsregeringen, at disse mindretalserklæringer ikke nævner bestemte tilskudssatser.

Til forklaring: I en tillægsprotokol til erklæringerne nævnes, at der nu (i 1955) også er truffet beslutning om, at de danske mindretalsskoler fremover skal have et tilskud på 80% af, hvad det koster at have en elev i en tysk folkeskole. Baggrunden for denne beslutning var, at det slesvig-holstenske elevtilskud til Dansk Skoleforening før 1955 var på 60%.

I EN DANSK-TYSK SAMMENHÆNG

Set med landdagsgruppens briller er vi kommet i den situation, at forhandlingerne om mindretallets skoler er flyttet væk fra landdagens politiske rum og over i en dansk-tysk sammenhæng. Men nedskæringen af elevtilskuddet til 85% indgår også i udkastet til den slesvig-holstenske finanslov, som i sidste ende skal vedtages på landdagsmødet i december.

For SSW betød det, at vi gik i dialog med de andre partier i landdagen, og så med regeringspartierne. Vi fremsatte - og fremsætter - ændringsforslag til finansloven og formulerer alternative finansieringsforslag.

I den forbindelse er det landdagsgruppens holdning, at vi i Slesvig-Holsten ikke kan spare os ud af vores gældkrise. Vi må gøre alt for at øge landets indtægter. Konkret betyder det, at SSW forsat kræver, at landsregeringen går med til en moderat forhøjelse af grundskatten (Grunderwerbsteuer) - i lighed med, hvad en hel række forbundslande allerede har gjort.

En sådan justering ville give Slesvig-Holsten en indtægtsforbedring på næsten 60 mio euro årligt. Finansministeren har allerede nu tilkendegivet, at han først i 2013 vil foreslå en sådan skatteforhøjelse - i 2013 skal den næste 2-årige finanslov vedtages, og året efter skulle der efter reglerne have være landdagsvalg. Eller sagt på en anden måde: Efter SSWs mening er det uacceptabelt, at landsregeringen kører et taktisk spil på bekostning af børnene i de danske skoler. At en forhøjet grundskat så også vil kunne gøre nytte andre steder, behøver jeg næppe at fremhæve.

Det er klart, at nedskæringsplanerne på mindretallets skoleområde er så tungt vejende, at de truer med at overskygge den generelle mindretalspolitiske situation, som jo også er præget af truende nedskæringer.

Det gælder ikke mindst Nordfriisk In-

stituut, hvis tilskud ifølge finansloven vil blive reduceret fra 230.000 euro i 2010 til 166.000 euro i 2012.

Men også SSF vil blive ramt med en nedskæring på 126.000 euro på to år – eller Dansk Centralbibliotek, som i 2012 vil få godt 61.000 euro (mod 92.000 euro i 2010). Taget i betragtning, at tilskuddene til mindretallets kulturarbejde ikke er blevet væsentligt forhøjet i de sidste mange år, så siger også dét noget om, hvor alvorlig situationen er.

FLENSBORGS UNIVERSITET

Selvom fremtidsudsigterne for det medicinske universitet i Lübeck lige siden offentliggørelsen af strukturkommissionens spareforslag fyldte mere i de landsdækkende medier end landsregeringens planer om at amputere Flensborg Universitet til ukendelighed, så viste det sig dog hurtigt, at der var brug for en tydelig markering af, at målet må være at styrke universitetets grænseoverskridende, erhvervsorienterede studier fremfor kun at satse på de studieretninger der hører læreruddannelsen til.

Det skete ved en stor demonstration i Flensborg; ved studenteraktioner og paneldiskussioner. At SSWs kampagne hører med i billedet, siger sig selv: Videnskabsministeriets forslag om, at der efter 2012 ikke mere måtte optages nye studerende på de erhvervsøkonomiske studier ville helt klart betyde, at alle forestillinger om at udbygge grænse-regionen til en vækst- og vidensregion måtte skrinlægges.

Af samme grund kom landdagsgruppen straks i slutningen af maj med et andragende om at sikre universitetet og Flensborgs position som universitetsby. Dertil hører, at de grænseoverskridende studier i det hele taget er en succeshistorie: de står for 11% af universitetets budget, for over 20% af de studerende og skaffer over 35% af alle forskningsmidler hjem til universitetet.

De er altså med til at styrke universitetets profil.

Universitetets samarbejde med Syddansk Universitet har været udslaggivende for, at også Regionen Syddanmark og den danske videnskabsminister før sommerferien gik ind overvejelserne om, hvordan universitetets erhvervsøkonomiske studier kunne rednes.

Denne proces er endnu ikke afsluttet. Men meget tyder på, at regeringen – nu, hvor forbundsregeringen har sørget for, at medicinstudiet kan forblive i Lübeck – vil få svært ved ikke at give Flensborg en ny chance.

Det er på den baggrund bemærkelsesværdigt, at ikke mindst regionens erhvervsliv har engageret sig i at finde en løsning på, hvorledes universitetets fremtid kan sikres.

Efter SSWs mening bør målet være, at Flensborg Universitet sammen med SDUs Campus i Sønderborg og ingeniørhøjskolen (Fachhochschule) i Flensborg danner et grænseoverskridende forskningscenter, som henad vejen også vil kunne udbygges til et egentligt grænseoverskridende universitet. Hvis det kunne lykkes, vil det i høj grad være med til at sætte grænselandet på landkortet.

DET GRÆNSEOVERSKRIDENDE SAMARBEJDE

At det grænseoverskridende samarbejde forsat er et vigtigt politikområde for SSWs landdagsgruppe, siger sig selv. Vi har i den forbindelse både formuleret nye tiltag og fulgt tidligere initiativer op – f.eks. kravet om en dansk-tysk infrastrukturkommission.

Selvom vores forslag blev afvist af regeringsflertallet, har man rent faktisk fået oprettet en slags arbejdsgruppe, som Slesvig-Holsten er med i. Reelt vil det dog være ønskværdigt med et mere formaliseret samarbejde.

Som mindretallets repræsentant i Regionalforsamlingen for Regionen

Sønderjylland/Schleswig ved jeg, at også de regionale aktører ville fortrække en egentlig kommission.

Som et eksempel på et af landdagsgruppens andre initiativer kan nævnes andragendet om at støtte Sønderborgs ansøgning om at blive Europæisk Kulturbym i 2017. Vores initiativ blev efter en høring i landdagens europaudvalg enstemmigt vedtaget – med et par mindre ændringer i formuleringerne. Budskabet er herefter klart: med Sønderborgs ansøgning vil hele grænseregionen blive involveret, og der bliver skabt grobund for fælles kulturprojekter, som omfatter både flertal og mindretal i regionen.

DEN SOCIALE BALANCE?

Da jeg på SSWs vegne svarede på ministerpræsidentens regeringserklæring, fremførte jeg, at vi også vil måle den nye regering på, hvordan den forholder sig til de svageste i vores samfund. Underforstået, at der findes mennesker i Slesvig-Holsten, som er anvist på, at der bliver taget hånd om dem – og også dem er Peter Harry Carstensen ministerpræsident for.

Efter at landsregeringens sparepakke er blevet offentliggjort, viser det sig dog, at den har svært ved at leve op til denne målestok.

Nedskæringerne på det sociale område opleves af mange som vilkårlige og urimelige, hvorved også SSW er sig bevidst, at ikke alt vil kunne opretholdes som hidtil. På den anden side er der ingen tvivl om, at mange frustrationer kunne have været undgået, hvis samarbejdet mellem ministeriet, amterne og de sociale velfærdsorganisationer havde været bedre. Men der er også tale om alvorlige nedskæringer, f.eks. inden for hele det område, der har med krisecentre og rådgivningen af kvinder at gøre.

At landsregeringen som noget af det første genindførte forældrebetalingen for det tredje børnehæveår viser ind-

irekte, hvordan man famlede sig frem.

Gratis-året var blevet indført på CDUs initiativ et halvt år før landdagsvalget; det blev afskaffet igen, fordi Slesvig-Holsten ikke havde råd til det mere – hvorved ingen tror på, at landets økonomi var blevet forværret på så kort tid. Taget i betragtning, at Slesvig-Holsten, hvad angår hjælp til familier med børn, ligger på en sidste plads i en sammenligning med andre forbundslande, er der gode argumenter for at bibeholde gratis-ordningen – som i øvrigt blev støttet af alle partier i landdagen.

Man vil selvfølgelig også kunne argumentere for, at pengene ville kunne bruges mere effektivt, hvis børnehavernes tilbud forbedres. Men lige meget, hvordan sagen betragtes, er den udtryk for en vilkårlighed, som i sidste ende er ødelæggende for borgernes tillid til en sådan politiske beslutningsproces.

Det fremgår af koalitionsaftalen mellem CDU og FDP, at man agtede at ændre den skolelov, som den store koalition med store anstrengelser havde fået udarbejdet og vedtaget i 2007. SSW var ikke udelte glad for den nye skolelov, dertil var den for uhomogen. Men sammenlignet med de ændringsforslag, som undervisningsminister Klug nu er kommet med, var skoleloven i 2007 et stort skridt fremad mod et skolesystem med mere social retfærdighed.

Når jeg nævner skolelovsændringen under overskriften "Social balance?" er det med andre ord for at gøre opmærksom på, at SSW altid har stået for den opfattelse, at vi har brug for en skole, som giver alle børn lige muligheder for at blive hjulpet og fremmet.

Derfor går vi ind for fællesskolen og den danske folkeskolemodel. Slesvig-Holstens nye skolelov ligner på den baggrund et tilbageskridt. Målet er på længere sigt at slå regionalskolen sammen med fællesskolen, mens gymnasiets styrkes som selvstændig skoleform.

Man åbner op for mere niveau- og klassedeling; gør det vanskeligere for fællesskolerne at indrette egne gymnasiale overbygninger og vil give gymnasierne frihed til at tilbyde en studentereksamen enten efter 8 eller 9 år.

Eller sagt på en anden måde: udad til skal der være frit valg på så mange hylder som muligt, men ellers bliver det gamle delte skolesystem smuglet ind ad bagvejen. Skoleloven blev førstebehandlet i landdagen i oktober.

FORVALTNINGSSTRUKTURER

Mens landsregeringen lagde hårdt ud med et spareprogram, har den været tilbageholdende m.h.t. spørgsmålet om nye forvaltningsstrukturer. Dette må ses i sammenhæng med, at SSW og de Grønne tidligere på året ved forfatningsdomstolen i Slesvig vandt den klage, som vi havde indgivet om den slesvig-holstenske "Amtsordning".

Sammenfattende sagt har forfatningsdomstolen givet os ret i, at de såkaldte amtsdistrikter ikke som før i tiden er kommunernes "skrivestuer". I mange tilfælde har de fået tildelt ægte kommunale opgaver, og derfor skal de, der sidder i amtsdistrikts-udvalget (Amtsausschuss), også legitimeres til at sidde i udvalget.

Dommen indebærer, at landdagen senest 2014 skal have vedtaget en ændring af amtsdistriktsordningen, som er i overensstemmelse med forfatningen. "Schleswig-Holsteinischer Gemeindetag" har for nylig afleveret en stillingtagen til landdagen, hvoraf fremgår, at amtsdistrikterne efter kommuneforeningens mening igen bør omdannes til kommunernes "skrivestuer" og at der i den forbindelse udfærdiges en oversigt over, hvilke opgaver amtsdistriktet må tage sig af og hvilke ikke.

Fremstødet viser, hvor stor forskrækkelsen over mulige forandringer er. Lige nu er det vanskeligt at se, hvornår arbejdet med den nye "Amtsordning" kommer igang. Derfor er det godt, at

Silke Hinrichsen – som er landdagsgruppens indenrigs- og retspolitiske ordfører – har taget initiativ til en SSW-arbejdsgruppe om emnet.

POLITISKE INITIATIVER

Landdagsgruppen har i det forløbne år indgivet en bred vifte af politiske tiltag. De har været omtalt i pressen og er blevet nærmere forklaret i SSWs medlemsblad.

I denne sammenhæng blot et par eksempler:

Som et element i SSWs sprogpolitik og målsætningen om at styrke dansk og frisisk som sprog i det offentlige rum, har vi i foråret fremsat en ændring til den slesvig-holstenske "Gemeindeordnung".

Forslaget går ud på, at amter og kommuner én gang i hver valgperiode forpligtes til at udarbejde en mindretalsberetning og en beretning om, hvad der lokalt gøres for at fremme mindretalsprogene dansk, frisisk og romanes samt regionalsproget neder-tysk. Landdagsdebatten viste, at der i det videre udvalgsarbejde er en del blokeringer, der skal overvindes.

Det tror jeg, SSWs sprogkonference den 1. oktober også har medvirket til.

Debatten om landsregeringens spareprogram resulterede i, at der i særlig grad blev sat fokus på det kulturpolitiske område. Det har været en medvirkende årsag til, at vi fra landdagsgruppens side kom med flere kulturpolitiske initiativer og skriftlige forespørgsler.

Af særlig betydning er det, at vi både stod for en såkaldt "Große Anfrage" omkring arkivvæsnet i Slesvig-Holsten og kom med et udkast til en slesvig-holstensk bibliotekslov. Målet med lovudkastet er bl.a. at gøre opmærksom på, at det for et samfund som vores ikke er en luksus men en nødvendighed at have en bibliotekslov, som definerer bibliotekernes opgave, giver dem en retslig status og sikrer deres økonomi.

Men selvom lovudkastet fik en ven-

lig modtagelse ved førstebehandlingen i landdagen, er vi bevidste om, at der er lang vej igen.

At vi i landdagsgruppen har været yderligere motiveret for opgaven, fordi vi med en bibliotekselv også kunne tage et først skridt hen imod en afsikring af Nordfriisk Instituut og Dansk Centralbibliotek, siger sig selv.

TILTAG

Lad mig også kort nævne et aktuelt politisk tiltag, som landdagsgruppen har taget initiativ til i sommer. Andragendet må ses i sammenhæng med, at landdagen i halvandet år har haft nedsat et parlamentarisk undersøgelsesudvalg til at kulegrave forholdene omkring HSH-Nordbank og bankens håndtering af finanskrisen.

Udvalget holder møde hver uge, uden at man på nuværende tidspunkt har et overblik over, hvornår arbejdet er afsluttet. Belært af erfaringer fra tidligere undersøgelsesudvalg går SSWs forslag ud på at lade en dommer overtage vidneafhøringen, idet vi mener, at arbejdet på den måde vil kunne strammes op og gøres mere professionelt.

Jeg har som nævnt ikke tilstræbt at give en fuldstændig oversigt over landdagsgruppens initiativer i det forløbne år. Derfor vil jeg afslutningsvis nævne, at SSW fortsat er aktiv i spørgsmålet om, hvordan et "systemskifte" i energiforsyningen kan fremmes: skal vi klare fremtidens klimaudfordringer, er vi nødt til at satse på vedvarende energiformer og gå imod lagringen af CO₂ i vores undergrund. Det var et stort em-

ne i sidste års landdagsvalgkamp – og at emnet stadig er aktuelt, ved vi også.

HVORDAN GÅR DET VIDERE?

Som indledningsvist nævnt, har forfatningsdomstolens afgørelse stillet tingene så meget på hovedet, at det lige nu er svært at komme med egentlige bud på, hvordan det politiske arbejde i landdagen skal gå videre frem til det næste landdagsvalg.

Hvis regeringen forsøger at "lade som ingenting" og regeringskoalitionen satser på at fremtvinge snævre afstemninger, skal der ikke megen fantasi til at forudsige, at tonen i landdagen vil blive voldsom skærpet.

Modsat vil heller ikke SSW finde sig i, at der bliver truffet vidtrækkende politiske beslutninger, for det mener vi ikke hverken parlamentet eller regeringen er legitimeret til.

Der er altså brug for, at alle besinder sig på det ansvar, landdagen har i denne særlige situation.

TAK

Landdagsgruppen er i sit daglige politiske arbejde anvist på mange gode kræfters hjælp og tilskyndelser. Tak for det. Tak også til mindretallenes organisationer og foreninger – og til sekretariaterne med. Tak til SSWs landsstyrelse og til landssekretariatet for et godt og tæt samarbejde. Og sidst, men ikke mindst skal der lyde en hjertelig tak til landdagsgruppens medarbejdere.

Brug for hvert aktivt medlem

Af byformand Susanne Schäfer-Quäck

Medlemsudviklingen i SSW Flensborg har i det forløbne år været stabil, og vi har kun mistet 3 medlemmer. Med lidt over 1.000 medlemmer er vi stadig det største parti i Flensborg. M.h.t. til bedømmelsen af medlemsudviklingen er det vigtigt at vide, at vi i 2009 - hvis man trækker de døde medlemmer fra - har haft en nettotilgang på 15 medlemmer. D.v.s. kurven er ved at knække, og vi håber selvfølgelig også i Flensborg, at vi snart får en mærkbar medlemsfremgang. Vi har brug for hvert aktiv medlem af det danske mindretal som støtte for vores vigtige arbejde.

POLITISKE ARRANGEMENTER

For at gøre den politiske dagligdag mere attraktiv og interessant for vores medlemmer er det efter min mening især formålstjenligt, at vi som parti gennemfører politiske arrangementer, hvor man kan diskutere aktuelle og vigtige emner, der vedrører Flensborg by. P.g.a. landdagsvalget har vi nok ikke gjort for meget ud af det i 2009. Men her i 2010 er vi for alvor gået i gang med at arrangere politiske møder igen – sammen med forskellige SSW-distrikter og andre samarbejdspartnere som SSF.

Således har vi gennemført et informations- og diskussionsmøde sammen med SSW Centrum-Vest om den fremtidige boligudvikling. Vi har afholdt vores traditionelle kaffemøde med SSF om et ældreemne, og vi arrangerede sammen med SSW Flensborg Nord et informationsmøde om Stadtwerke i valsemøllen.

Et andet vigtigt punkt for at styrke SSWs politiske gennemslagskraft er of-

fentlighedsarbejdet her i byen. Bystyrelsen har sammen med byrådsgruppen besluttet oftere at aflægge beretninger om SSW-arbejdet i byen. Vi lagde ud i januar, hvor vi udsendte 20.000 beretninger "Für uns in Flensburg – Bericht des SSW-Flensburg für die Jahre 2008-2009" til interesserede borgere. SSWs distrikter har støttet udsendelsen. Det skal de have tak for.

LANDDAGSVALGET 2009

Landdagsvalgekampen i 2009 var en stor succes for SSW Flensborg by. Silke Hinrichsen blev efter fem år i kulden atter stemt ind i landdagen igen, og vi havde stor fremgang både hvad angik stemmetal og stemmenandel. Vi ved, det var en særlig situation dengang, og at SSW havde medvind både i medierne og i gadevalgkampen. Og sammenholdt med, at der samme dag var forbundsdagsvalg, så var det altså et flot resultat, SSW kunne præstere.

Tak til SSWs kandidater, især Silke Hinrichsen, og tak også til SSWs engagerede valgkæmpere, der gjorde en flot indsats især vedr. plakateringen og i gadevalgkampen. Det gik jo godt.

Desværre har vi måttet tage til efterretning, at der har været for lidt hjælp i den praktiske del af valgkampen. Der er over 1.000 SSW-medlemmer i Flensborg og næsten 8.000 vælgere, så egentlig er det sørgerligt, at der kun var ca. 25 personer, der var med i den aktive del af valgkampen.

Det er tilsyneladende altid de samme Tordenskjolds soldater, der hjælper SSW i valgkampen. Vi må prøve at få samlet flere valgkæmpere til næste valg, og derfor er det også fint, at SSWs landsstyrelse siger, at vi skal begynde at planlægge kommunalvalgkampen allerede næste år.

På den årlige Ehrenamtsmesse (messe for det frivillige, ulønnede engagement) på Flensborg Rådhus deltager naturligvis også SSF og SSW - her personificeret gennem SSF-amtskonsulent Viggo Petersen t.v. og SSW-byrådsmedlem og vicebypræsident Erich Seifen. (Foto: Herbert Cordsen)

HJÆLP OG SOCIAL PROFIL

SSW Flensborg og Silke Hinrichsen blev hjulpet fint af SSW-U, og jeg vil gerne her også rose især SSW-Us formand Lukas Lausen, som har gjort et rigtig godt stykke ungdomspolitisk arbejde i det sidste år. Vi i Flensborg har også haft gavn af de mange nye SSW-U-medlemmer, som Lukas og hans venner har fået fat i. Det er ganske enkelt imponerende, at SSW-U i løbet af et år er gået fra 20 medlemmer til over 80.

SSW vandt også stemmer p.g.a. vores sociale profil. Lad mig sige det helt tydeligt: Vi i bystyrelsen står ved SSWs sociale kompetance og vil også fremover udbygge denne side af SSWs profil. For mig betyder en social profil dog ikke, at vi bare skal øse med penge i det sociale område og kræve, at alt skal være gratis, som die Linke og tilsyneladende nu også SPD vil have det på børnehveområdet.

Nej, en social profil betyder, at vi skal hjælpe de virkelig svage i byen, og at vi skal bruge vores ressourcer optimalt på det sociale område. Vi er ikke

et ideologisk parti, men vil med vores skandinaviske inspiration og sydslesvigske pragmatisme udvikle vores by i en social retning, så alle borgere kan deltage i byens samfundsliv. Defineret på denne måde er SSW Flensborgs sociale parti, og det vil vi også være fremover.

OVERBORGMESTERVALGET

En af de vigtigste politiske udfordringer i det 2. halvår 2010 var overborgmestervalget. SSW-bystyrelsen og SSW-byrådsgruppen blev hurtigt enige om, at vi som næststørste parti i byrådet burde være ambitiøse nok til at opstille en egen kandidat. En findingskommission spurgte flere personer og har også ført flere samtaler - og resultatet blev, at vi opstillede SdU-/SSF-konsulent Simon Faber som vor mand til valget den 31. oktober.

SSW og Simon Faber har gennem hele valgforløbet gjort det klart, at man også ville vinde valget, og at man er gået seriøs efter overborgmesterposten.

I Flensborg Bys officielle nyhedsreception i Tyske Hus deltager traditionen tro både SSF og SSW Flensborg By - her SSW-byrådsgruppens formand Gerhard Bethge sammen med overborgmester Klaus Tschuschner og frue. (Foto: Herbert Cordsen)

740 medlemmer - og tendensen er stigende

Af sekretær Ulrich Stellfeld-Petersen

Amtsformand Lars Harms meldte på amtsgeneralforsamlingen om 740 medlemmer - og en stigende tendens. Mogens Lesch er udtrådt af amtsstyrelsen og får tak for indsats.

Ved landdagsvalget 2009 fik SSW det bedste resultat siden amtets grundlæggelse i 1970. Af betydning var distrikternes indsats og etableringen af SSW-sekretariatet.

Lars Harms fremhæver det sprogpolitisk positive i, at der nu kan sættes byskilte op også med dansk og frisisisk tekst, og at det også sker langs cykel-

stier. Positivt også, at amtet nu er forpligtet til at aflægge en mindretalsberetning i hver valgperiode. Sproget er blevet et kriterium ved ansættelser i amtsforvaltningen.

Harms beklagede, at Husum efter landsregeringens opfattelse ikke skal være en offshore-havn. Hvad vindenergi angår, mener amtsformanden, at landsregeringen modarbejder amtet.

Også kampen mod deponering af CO2 er ikke overstået, så længe forbundet ikke har forbudt lagringen, sagde Harms, der afsluttende kritiserede amtsdistrikterne for værende et politisk niveau for meget - og ikke-folkevalgt.

Det var en lille men ihærdig skare SSWere, der en dag i juni drog forbi A.P. Møller Skolen til Slesvig Roklubs bådhus i Mysunde på den såkaldte »rødgrødtur«. I Mysunde havde der dog indfundet sig så mange (bilende), at grillfesten også kvantitativt blev en succes, (Foto: Otmar Petersen)

Peter Brinkmann (t.h.), SSWs grand old man i Slesvig SSW, her sammen med SSW-byformand Harry Heide, er ankermand i den revy, der hvert år i januar præsenteres med skrappe tekster og sange i en stopfyldt Lol-fodsal i Slesvig som »SSW-nytårskaffe«. Mindretallet, lokal- og delstatspolitikere får deres sag for af medlemmer af SSW-bystyrelsen og -byrådsgruppen den eftermiddag. (Foto: Bernd Bossemeier)

SSW-ARBEJDSGRUPPEN SLESVIG-HOLSTEN/HAMBORG:

1. maj var 34 SSF- og SSW-medlemmer og -venner fra Holsten og Hamborg på besøg på A.P. Møller Skolen (foto) i Slesvig, hvor rektor Jørgen Kühl viste rundt. Bagefter mødtes deltagerne med Kai Michael Nielsen, »borgerligt« medlem af byrådet og SSF-næstformand i Got-torp amt og distriktformand i Slesvig. (Foto: privat)

90-års fødselsdag og diskriminerende spareforslag

Af direktør Anders Molt Ipsen

Skoleåret 2009-2010 har især været præget af festligholdelsen af Skoleforeningens 90 års fødselsdag. Mange mennesker var igennem en hel uge involveret i at festligholde og markere fødselsdagen. Informationsavisen "Fokus" lagde i tre udgaver ud med en gennemgang af Skoleforeningens historie. I ugen fra den 3. maj blev den flotte musical "Peter Pan" med 250 medvirkende opført 8 gange for ca. 6000 mennesker. Den 5. maj havde Skoleforeningen inviteret til en reception for en række officielle gæster og samarbejdspartnere. Fest og revy for nuværende og forhenværende medarbejdere samt forældre sluttede en begivenhedsrig uge i maj,

26. juni i Flensborg: Protestoptog af usædvanlig længde mundende ud i over 6.000 menneskers protestmøde på Havnespidisen i Flensborg, hvor bl.a. skoleforeningens formand Per Gildberg taler. På i alt syv demonstrationer i Sydslesvig den dag blev der talt over 15.000 deltagere. (Fotos: SPT)

Umiddelbart efter årsmøderne sidst i maj var protesten mod landsregeringens nedskæringsplaner det danske mindretals samlings tema på Slesvig-Holsten-Dagen i Rendsborg. Plakaten var med, den næsten fuldtallige Vestermølle Danske Skole og nogle opfindsomme knægte med deres hjemmelavede plakater. (Fotos: SPT)

hvor liv, aktiviteter, fællesskab og sjov stod i centrum. Som et festligt slutpunkt på fødselsdagsfestlighederne gennemførtes en spændende energifestival på Tydal for 700 børn og unge den 19. maj.

Tre uger efter at den slesvig-holstenske undervisningsminister dr. Ekkehard Klug, havde deltaget i Skoleforeningens fødselsdagsreception fik tonen en noget anden lyd. Den CDU- og FDP-ledede regering i Kiel fremsatte nogle vidtgående diskriminerende spareforslag over for det danske mindretals skoler. Siden er al opmærksomhed, tid og kræfter anvendt på at imødegå besparelserne. 15.000 mennesker

Efter succesen med musicalen »Snedronningen« søsatte Dansk Skoleforening et endnu større projekt i form af musicalen »Peter Pan«. Denne gang var der tale om en helt ny musical, der fik urpremiere den 5. maj - den dag skoleforeningen fejrede 90 års fødselsdag. »Peter Pan« er nykomponeret af Ole Dahl, som også komponerede »Snedronningen«, arrangeret af musiklærer Bente Stenger fra Frederiksstad og iscenesat af skuespilleren og instruktøren Kit Eichler. Fotograf Martina Metzger har foreviget kæmpeprojektet i bogform. (Fotos: Lars Salomonsen)

protesterede i syv sydslesvigske byer den 26. juni, og den 6. oktober kunne Skoleforeningens formand Per Gildberg og Det Sydslesvigske Samråds formand Dieter Küssner aflevere 51.512 protestunderskrifter til landdagspræsident Torsten Geerdt.

Hvordan hele sagen ender, er i skrivende stund uvist. For Skoleforeningen og for hele det danske mindretal står meget på spil. 5 mio. euro er et stort beløb at skulle undvære i den daglige drift. Vi håber, at de mange protester må give resultat. Positivt er det at møde så megen støtte fra alle sider. Der skal lyde en stor tak til de mange men-

nesker, der har ydet en indsats for at markere en nødvendig modstand mod regeringens spareforslag.

Men nu gælder det Skoleforeningens mange aktiviteter.

DAGINSTITUTIONSOMRÅDET

Børnehaverne

Der har været en stærkt stigende tendens i det samlede børnetal i Skoleforeningens børnehaver de seneste to år. Tendensen udvikler sig modsat det samlede fødselstal i Slesvig-Holsten, der har været faldende i den samme periode.

Med udgangspunkt i indskrivningslisterne for årene 2008 og 2009, vurderes, at antallet af børn i børnehaverne vil stige med yderligere ca. 150 børn de kommende år.

Flere institutioner har på grund af stigningen i børnetallet fået pladsproblemer og derfor været nødt til at oprette ventelister.

Vuggestuer

For at imødekomme forældrenes og lovgivningens (Bundesförderungsgesetz – KiföG) ønsker og forventninger arbejder Skoleforeningen fortsat på at oprette vuggestuepladser.

Børnehaver i Slesvig, Isted, Jaruplund, Kappel, Læk, Vesterland-List, Drage, Husum og Bredsted har indsendt ansøgninger med ønske om at oprette vuggestuer.

Selvom det offentlige yder økonomisk tilskud på to trediedele af de samlede udgifter ved oprettelsen af vuggestuepladser, er det en vanskelig opgave for Skoleforeningen af finde midler hertil.

Førskolegrupper på skoler

At bygge bro mellem børnehavens og skolens læringsmiljø, og på denne måde støtte kommende skolebørn på alle områder i processen ved overgangen fra børnehave til skole, er særdeles vigtigt.

Førskolebørn fra Bustrupdam Børnehave og Gottorp-Skolens Børnehave kunne i år flytte til nyrenoverede og funktionelle lokaler på Gottorp-Skolen i Slesvig. Husum Børnehaves førskolegruppe flyttede ind i nyrenoverede lokaler på Husum Danske Skole.

Skolefritidsordninger

Der er nu oprettet skolefritidsordninger ved 27 skoler, og flere end 700 børn tager imod et pasningstilbud efter skoletid.

De fleste SFOer har en åbningstid på 3 eller 4 timer. To skolefritidsordninger har en åbningstid på 5 timer.

Der er en stor efterspørgsel efter en udvidet åbningstid i SFOerne. Det drejer sig først og fremmest om en udvidelse af åbningstiden i skolernes ferier.

Det store banner vakte behørig - og berettiget - opsigt på aktionsdagen 25. september i Frederiksstad. Den dag og i ugerne op til dagen havde engagerede mennesker overalt i Sydslesvig indsamlet over 51.500 protestunderskrifter, der blev overrakt landdagspræsidenten 6. oktober. (Foto: Chr. Rasmussen)

Da SFOerne er finansieret ved hjælp af "Freiwillige Leistungen", vil det være svært at finde midler til en sådan udvidelse.

SKOLERNE

Skolelov og skolestruktur

Omsætningen af den nye skolelov, der trådte i kraft i Slesvig-Holsten den 14. januar 2007, har været en stor udfordring for skolevæsenet.

Skolestrukturen og mange af skolens arbejdsområder blev berørt af nye regelsæt og forordninger. Arbejdet med at implementere de nye regler og forordninger gøres ikke nemmere af, at der i hele den mellemliggende periode har været reguleringer af skoleloven, senest den 14. september 2010, da regeringen vedtog en "Schulgesetz-Novelle", der skal træde i kraft i 2011.

Indfasningen af fællesskolesystemet er ved at være afsluttet. De sidste real-skole- og gymnasieklasser på 7. til 10. klassetrin udfases ved afslutningen af skoleåret 2010-2011. Herefter er alle klasser på 5. til 10. klassetrin fællesskoleklasser.

Omstruktureringen af skolesystemet har gjort, at Skoleforeningen har været inde i en intensiv om- og udbygningsproces, da overbygningsskolernes bygninger og kapacitet skal tilpasses de lokale behov, en fællesskole med flersporret undervisning og parallel undervisning i de naturvidenskabelige fag fører med sig.

Også på indholdssiden har omstruktureringen krævet kræfter. Skolerne har skullet forholde sig til nye regelsæt, nye prøve- og eksamensformer, nye karaktergivningsregler og systemer og indførelse af en obligatorisk projektopgave samt eksamen på 9. og 10. klassetrin.

Fleksibel indgangsfase

I grundskolerne har der de seneste år været fokus på den fleksible indgangsfase. Skoleloven har fastlagt, at

To lærere fra den danske udlandsforening Danes Worldwide, der også tilbyder unge danskere i udlandet videreuddannelse, interviewer en dag i marts nogle elever på A.P. Møller Skolen. (Fotos: privat)

alle børn skal indskoles, når de fylder 6 år. Herefter kan de være i indgangsfasen, der rummer de to første klassetrin, i 1 til 3 år. Gruppedannelser og arbejdsformer kan tilrettelægges på tværs af de to klassetrin, så ethvert barn tilgodeses på det udviklings- og indlæringsniveau, det befinder sig på. For at kvalificere lærerne har der været tilbudt efter- og videreuddannelse i lovgivning og praktisk gennemførelse af den fleksible indgangsfase.

Gymnasieoverbygningerne

Også i år har den fortsatte opbygning af A.P. Møller Skolen og implementeringen af den slesvig-holstenske gymnasiereform sat dagsordenen for gymnasieområdet.

For andet år i træk kan vi se, at ca. 44% af den givne 6. årgang (fem år tidligere) nu er fortsat i gymnasiet. Denne markante stigning i forhold til tidligere år kan føres tilbage på såvel gymnasie-reformens ændrede krav i forbindelse med optagelse i 11. årgang som A.P. Møller Skolen i Slesvigs beliggenhed, der betyder kortere skolevej for de elever, der er bosat i det sydlige og sydøstlige Sydslesvig.

Udfasning af valggymnasiet

Duborg-Skolen i Flensborg har i år dimitteret valggymnasiets sidste årgang. Skoleåret 2010-2011 er det første med et fuldt udbygget profilgymnasium. Samtidig vil A.P. Møller Skolen i Slesvig for første gang kunne dimittere et studenterhold.

”Zentralabitur”

Ved studentereksamen 2011 skal eleverne for første gang deltage i delstatens ”Zentralabitur”. Det betyder, at de vil få centralt stillede opgaver i kernefagene tysk, matematik og engelsk.

Deltagelsen har været betinget af, at forhandlinger med undervisningsministeriet i Kiel førte til et resultat, der tilgodeså vore elevers tarv og vore skolars specielle mindretalssituation.

Kontakten til Danmark

Hvert år tager børn og unge til Danmark i deres sommerferie, hvor danske familier åbner deres hjem for børnene i 14 dage eller 4 uger. Arbejdet med børnenes ferieophold i Danmark varetages i et samarbejde mellem af Grænseforeningen, Skoleforeningens Feriekontor og Landsforeningen for Sydslesvigske Børns Ferierejser.

I foråret holdt de tre samarbejdspartnere tre orienterings- og evalueringsmøder. Her gjaldt det om at kortlægge områder, der kan gøres bedre og for-

andres i ferie børnsarbejdet. Desuden blev der peget på nye udfordringer og impulser, der skal tilføres ferie børnsarbejdet.

Formålet var, at undersøge om kurven med nedgang i feriefamilier kunne knækkes og nye initiativer sættes i gang.

Udvekslingsmodellen

I forlængelse af møderne blev der udviklet en ny udvekslingsmodel, hvor danske børn og familier nord og syd for grænsen besøger hinanden. Det sydslesvigske barn tager på besøg ved den danske familie og deltager i skolegangen der. Den efterfølgende uge rejser begge børn tilbage til det sydslesvigske hjem. Det danske barn oplever mindretallet i hjemmet og deltager i skolegangen.

Ny struktur på vej

Der er desuden nedsat en arbejdsgruppe, der har udejdet forslag til en ny struktur for arbejdet. Strukturen præciserer ansvarsfordelingen for arbejdet og præciserer at Skoleforeningen og Grænseforeningen i samarbejde har det overordnede ansvar i forhold til ferie børnsarbejdet. Det gøres desuden muligt, at der fremover mere smidigt kan oprettes nye komiteer/samarbejdspartnere lokalt, så at der kan udbygges nye netværk.

STATISTISKE OPLYSNINGER

Børnehaverne

Opstillingen nedenfor viser, hvordan børnehavernes børnetal har udviklet sig gennem de seneste 10 år. Tallene tager udgangspunkt i situationen umiddelbart før sommerferien:

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.826	1.870	1.881	1.909	1.932	1.882	1.953	2.000	2.085	2.195

Skolernes elevtal

Ved det nye skoleårs begyndelse - september 2010 - var 5.636 elever indskrevet i de 47 danske skoler i Sydslesvig mod 5.566 elever ved sidste skoleårs begyndelse.

Uffe-Skolen i Tønning blev 75 år, og der var fest - samt morgensang i det fri. (Foto: privat)

Trykket på Duborg-Skolen og dermed også Ungdomskollegiet i Flensborg er lettet en del, efter at A.P. Møller Skolen i Slesvig er kommet i gang. Det kan bl.a. Klaus og Marion Eckert og deres søn Nico, der er flyttet ind på kollegiet, glæde sig over.

(Foto: Martina Metzger)

På privat initiativ blev der sat et skilt op ved Kejtum Danske Skole, der er en del af Hans Meng-Skolen i Vesterland, så folk ved, hvad det er for en bygning. (Foto: privat)

2010 var også året, hvor skoleforeningens fhv. formand Lone Schuldt blev udnævnt til Ridder af Dannebrog. (Foto: Lars Salomonsen)

Indskolingstal

Ved begyndelsen af skoleåret 2010-2011 blev 596 børn indskolet i de danske skoler i Sydslesvig. Efterfølgende tabel viser tilgangen af begyndere på 1. klassetrin de seneste 10 år:

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
534	521	541	520	578	526	566	559	502	596

Det samlede elevtal

Det samlede elevtal i skolerne har i perioden 2001 - 2010 udviklet sig på følgende måde (opgjort pr. 1. september):

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
5.833	5.749	5.731	5.772	5.756	5.714	5.636	5.670	5.566	5.636

Udvikling i antal SFOer og i børnetal i SFOerne									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
skolefritidsordninger	13	18	18	19	20	23	27	27	27
børn (per 1. september)	167	254	285	344	406	520	602	665	704

Danskkurserne udgør 70% af kursustilbuddet

Af fhv. sekretær Signe Andersen

Sæsonafslutningen fandt sted i Flensborg den 16. juni 2010. Orienteringen om Det Lille Teater og rundvisningen på teatret i Mariegade samlede en flok på 55 repræsentantskabsmedlemmer, kursister og undervisere, som fortsatte mødet med spisning og underholdning ved Det lille Teaters Kabaretgruppe på Flensborghus.

På selve mødet var der fremlæggelse af voksenundervisningens årsberetninger ved formand Erik Jensen og undertegnede med gennemgang af tal materialet for kursusåret 2009-2010.

Der blev taget afsked med sekretær Signe Andersen gennem 18 år og budt velkommen til efterfølgeren Anne Winkelstrøter.

KURSUSÅRETS RESULTAT

396 gennemførte kurser mod 442 året før, 4379 kursister mod 5227 sidste år.

Der er afregnet 7608 løntimer, en nedgang på 9,3%.

Der er fortsat behov og interesse for vore kurser, selv om det er en kendsgerning, at tallene viser en nedgang. I gennemsnit har der været 11 deltagere pr. kursus.

At efterspørgslen af vore kurser er faldet, er der mange grunde til, men indlysende er den økonomiske krise med arbejdsløshed og flere Hartz IV-modtagere. Afmatningen på det danske jobmarked og dermed færre pendlere, der vil være lære dansk, har også indflydelse.

Ganske vist er de ikke primært vores målgruppe, men det kan ikke udeluk-

Efter 18 år som sekretær gik Signe Andersen på pension. (Foto: Flensborg Avis)

kes, at der bl.a. på ugekurserne på Flensborg Bibliotek har været deltagere med dette motiv.

Af de i alt 396 gennemførte kurser har 278 været danskurser på forskellige niveauer. D.v.s. sprogundervisning i dansk ligger på 1. pladsen og udgør 70% af vort kursusudbud.

Af offentlige tilskud er der i 2009 modtaget 89.829,20 euro, en glædelig forøgelse på 5.511,56 euro. Det skyldes tilskud fra Rendsborg og Kiel – og at der gives et større tilskud fra Hanved kommune efter sammenlægning af Hanved og Jaruplund. Jaruplund har altid givet et pænt tilskud, og den sammenlagte kommune har valgt at lade Jaruplunds beregningsmåde være gældende fremover.

Af de samlede udgifter til voksenundervisningen i 2009 udgjorde deltagergebyret 60,6%, et ganske flot resultat. De offentlige tilskud var på 23,3% af de samlede udgifter, og resten på 16,1% blev så skoleforeningens andel.

PÆDAGOGISK KURSUSDAG FOR UNDERVISERE

Sidst i 2010 var der pædagogisk dag med nærmere præsentation af et nyt undervisningsmateriale til dansk på begynderniveau, udarbejdet af kursuslærer Kirsten Jensen.

Den 27. marts deltog en god flok voksenundervisere i en fremragende kursusdag på Jaruplund Højskole med vægtige foredrag ved Lars Henningsen, Rene Rasmussen, Jørgen Kühl og Martin Klatt, forfatterne bag bogen "Sydslesvigs danske historie".

VOKSENUNDERVISNINGSNÆVNET

Voksenundervisningsnævnets 7 medlemmer, som vælges for 1 år ad gangen, blev alle genvalgt på årets repræsentantskabsmøde.

Nævnet konstituerer sig selv og fungerer som forretningsudvalg for repræsentantskabet.

Nævnets formand er Erik Jensen (SSFs repræsentant), næstformand Erik Andresen (DLS) og nævnsmedlemmer er Charlotte Bassler (SSF for Flensborg Amt), Bilde Borg (Den Slesvigske Kvindeforening), Anna-Louise Holste (SSF Sydtønder), Anette Sørensen (DSH - Foreningen af Aktive Kvinder) og Jørn Aagesen (DCB).

I indeværende kursusår har det været en tidskrævende opgave for nævnet at forberede sekretærskiftet. Nævnet har været inddraget i arbejdet med en beskrivelse af sekretærens arbejdsopgaver. Senere havde nævnet lejlighed til at gennemlæse ansøgningerne og foretage indstilling til samtale og derefter i samråd med skoleforeningens direktør indstille en af ansøgerne til ansættelse.

REPRÆSENTANTSKABET

Voksenundervisningens øverste organ er et repræsentantskab, som består af repræsentanter for danske organisationer og institutioner i Sydslesvig samt for de med disse samarbejdende friserer. Dette bredt sammensatte repræsentantskab havde for anden gang valgt at flytte sit årlige møde fra maj-juni til februar, så de enkelte repræsentanter kunne få en aktuel beretning om voksenundervisningens vilkår som oplæg for deres beretninger til deres bagland på forårets generalforsamlinger. Mødet fandt sted den 25. februar i Skovlund Forsamlingshus.

HJEMMESIDEN

På alle institutioner og undervisningssteder er ophængt en lille plakat med henvisning til Voksenundervisningens hjemmeside www.voksenundervisning.de.

Kursusoversigten på hjemmesiden ajourføres løbende og er således et godt sted at finde aktuelle oplysninger.

Moderniseringsprojekt udvikles

Af forstander Dieter Paul Küssner

Jaruplund Højskole er ifølge sin fundats "en dansk folkehøjskole i Jaruplund, Sydslesvig. Højskolen blev rejst i 1949-50 ved hjælp af gaver fra højskole- og andelsbevægelsen i Danmark."

Højskolens formål er ifølge fundatsen "at drive en dansk folkehøjskole på basis af en folkelig, grundtvigsk tradition og med særligt hensyn til, at højskolen er en del af det folkeligt-kulturelle arbejde i det danske mindretal i Sydslesvig. Højskolen ser som sin opgave at øge kendskabet til grænselandets historiske udvikling, at formidle et indblik i landsdelens kulturelle mangfoldighed samt at skabe interesse for nye strømninger i Europa."

Højskolens formålsbeskrivelse er blevet realiseret som følger.

Som en del af det folkeligt-kulturelle arbejde i det danske mindretal har højskolen været mødested for mindretallets organisationer og foreninger. Højskolens faciliteter: mødesal, foredrags-sal, biograf og edb-lokale har været stillet til rådighed for SSFs distrikter, SdU og skoleforeningens børnehaver og skoler. Skoleforeningen har ligeledes brugt højskolen som kursus ejendom for personalekurser. Foredrag og kulturarrangementer har været tilbudt medlemmer af mindretallet. Højskolens lærere og ledelse har deltaget aktivt i det folkeligt-kulturelle arbejde i det danske mindretal både lokalt og regionalt.

Højskolens kursusprogram, der strækker sig over hele kalenderåret, omfatter en vinterskole foruden ugekurser i intensiv danskundervisning, der især henvender sig til forældre, der har børn i skoleforeningens børnehaver og skoler. Desuden har højskolen

Sven-Ulf Jansen, lærer på højskolen, informere om Jaruplund Højskole på årsmødepladsen i Flensborg i år. (Foto: SPT)

et varieret tilbud af korte kurser af 1. eller 2. ugers varighed. Disse kurser er tilrettelagt, så de opfylder formålet i fundatsen: at øge kendskabet til grænselandets historiske udvikling, at formidle indblik i landsdelens kulturelle mangfoldighed samt skabe interesse for nye strømninger i Europa.

Det lange kursus giver vore unge kursister et indblik i landsdelens kulturelle mangfoldighed og med deltagelse af europæisk ungdom beskæftiget de sig med den europæiske dialog og mindretalsvilkår i Europa. Også her er grænselandets og mindretallets særlige historie i fokus.

Højskolen har samtidig fordelt over hele året modtaget foreninger og gæster fra Danmark, der har fået en indfø-

Jaruplund Højskole. (Foto: SPT)

ring i Sydslesvig og mindretalslivet. Sammen med udlejning og anden kursusvirksomhed har der foruden førnævnte kursusvirksomhed været 2057 gæster i huset.

Kursusvirksomheden, udlejning og gæstebesøg stiller store krav til personalets fleksibilitet og højskolens lokaleresurser. Sidstnævnte har længe været mangelfulde for at kunne imødekomme funktionelle og brugbare rammer for de mange aktiviteter, der samtidigt afvikles i et bygningskompleks, der er bygget for et halvt århundrede siden og beregnet til et lavere aktivitetsniveau.

Da højskolen gerne vil imødekomme fundatsens bestemmelser for på da-

gens vilkår at kunne modtage og informere vore danske gæster om mindretallet; og vi samtidig gerne ser skoleforeningens kursusvirksomhed styrket på stedet, har vi for år tilbage sammen med skoleforeningen udviklet et moderniseringsprojekt for højskolens bygninger, der kan rumme de mange aktiviteter.

Et tilsagn fra Slesvig-Holsten om EU-midler for en evt. udvidelse og modernisering af højskolen kan måske fremover sikre højskolens fortsatte præsens, når det gælder den vigtige folkelige oplysningsvirksomhed både indenfor mindretallet og når det gælder danske gæsters ophold i Sydslesvig.

Ret så aktivt år på Feriekontoret

Af leder Eberhard von Oettingen

Det har været et ret så aktivt år på feriekontoret og i den gamle organisation Landsforening for Sydslesvigske Børns Ferierejser, som siden 1919 har koordineret ferieoplevelser for tusinder af børn og familier, og som er ved at opløse sig selv.

Lokalkomiteerne vil fortsætte, og ferie børnsarbejdet koordineres så af skoleforeningen, feriekontoret og Grænseforeningen.

For mange er der med årene knyttet varige bekendt- og venskaber henover grænsen.

Desværre er der igen i år færre børn, der har været så heldige at få en ferieplads i Danmark. Men alligevel flot er det, at godt og vel 400 børn har fået en sommerferieoplevelse i Danmark. I år er det 264 børn, der har taget togrejsen med DSBs særtransport arrangeret af Feriekontoret og godt hjulpet af de mange frivillige rejseledsagere både fra Danmark og fra Sydslesvig.

Uden deres hjælpsomme hænder ville selv den bedste logistik ikke hænge sammen. Ved siden af de børn, der tager med fællestransporten kan vi glædeligt konstatere, at flere og flere familier i Sydslesvig og Danmark vælger selv at organisere kontakten og transporten til og fra ferieværter. I år 62 børn, og på Feriekontoret bogføres de under kategorien privat. Og netop det private initiativ - den private direkte kontakt mellem familier i Danmark og Sydslesvig, ser vi som en af de mange gode udviklinger, som vokser ud af ferie børnsarbejdet. På længere sigt er dette private og familiære møde med til at holde liv i den vigtige kontakt mellem Danmark og Sydslesvig.

VESTERLEDLEJREN

Og selvfølgelig var der også liv i Vesterled i år. 59 sydslesvigske børn boltrede sig i klitterne og i de gamle bygninger på feriekolonien Vesterled. For sidste gang, for næste sæson fremstår "slottet i Vesterled" i ny pragt efter indvielsen forsommeren 2011.

Nyt skal der til. Det fik vi et klart billede af på tre møder, hvor Landsforeningen for Sydslesvigske Børns Ferierejser, Grænseforeningen og Dansk Skoleforening i foråret havde indkaldt til orienterings- og evalueringsmøder. Her gjaldt det om at kortlægge ting, der kan gøres bedre, forandres og pege på nye udfordringer og impulser, der skal tilføres ferie børnsarbejdet.

På den ene side, er det selvfølgelig trist, at vi i år talte 30 færre feriefamilier end forrige år. Kurven med nedgang er endnu ikke stoppet, men der er alligevel gode udsigter til, at nye initiativer, der er vokset ud af de tre debatmøder, kan knække den nedadgående kurve.

UDVEKSLINGSMODELLEN

I samarbejde med Grænseforeningen tilbød vi i november, i uge 45 og 46 en udvekslingsmodel. Her forsøger vi at matche danske børn og familier nord og syd for grænsen. I uge 45 gæstede det sydslesvigske barn den danske ven såvel privat som i skolen. Ugen efter rejste begge hjem til det sydslesvigske hjem, og det danske barn oplevede mindretallet både i skole og hjem.

Det er vejen frem. Det er de signaler, vi får fra gamle ferieværter og kommende feriehjem i Danmark. Og signalerne fra interesserede hjem i Sydslesvig viser, at vi også her nede er godt

rustet til "udvekslingsmodellen". Mon ikke der ud af dette kultur-ping-pong springer nye hjem, der også er ferie-hjem i skolernes sommerferie – og det-te på begge sider af grænsen.

STORTAK

Feriekontorets mangeårige medarbej-der og leder Birgitte Tychsen-Schlot-feldt er efter denne sæson for alvor gå-et på pension. For Gitte blev det til et

helt arbejdsliv med aktivt og nænsomt virke, hvor hun med største omhu har taget sig godt af ferieborns arbejdet.

Her skal der lyde en stor tak til alle ferieværter i Danmark og til alle dem, der er engageret i ferierejserne: komi-téformænd, rejseledsagere, DSB-teamet, Vesterledlejr-teamet, Grænse-foreningen, rejselærere og personalet på Feriekontoret.

Vi glæder os til sommerferien 2011.

Ikke alle tog går til Ribe, men de ferieborn, der følger skiltet, skal den vej - en typisk situa-tion på Padborg station den morgen, hvor en transport afgår. (Foto: Martina Metzger)

Internationalt samarbejde – en af mange arbejdsgrene

Af formand Inge Marie Christensen

En af Sydslesvigsk danske Ungdomsforeningers mange arbejdsgrene er det internationale samarbejde. Det foregår via SdUs medlemskab af NSU (Nordisk Samorganisation for Ungdomsarbejde) og JEV (Jugend Europäischer Volksgruppen), som er ungdomsorganisationen i FUEV. I SdU har vi to udvalg - Nordisk udvalg og Internationalt udvalg, som tager sig af dette arbejde. Vi har i begge udvalg engagerede unge, der gør et aktivt stykke arbejde for at være med til at præge udviklingen i både NSU og JEV.

NSU

NSU har medlemsforeninger i Finland, Sverige, Norge, Island, Danmark, Grønland, Færøerne, Åland - og SdU.

Leif Mikkelsen fra Det lille Teater Flensborg fik SdUs kulturpris 2009. (Foto: privat)

SdUs landsdelshold i gymnastik for friske piger træner på A.P. Møller Skolen i Slesvig med deres instruktører Barbara Carstens og Liv Müller. (Foto: privat)

Her har SdU altid været en stærk organisation, som i høj grad har været med til at påvirke organiseringen af NSU. SdU har en repræsentant i Styret, ligeledes har SdU også tidligere været repræsenteret i forretningsudvalget.

I SdU vægter vi dette nordiske samarbejde højt. Hvert år deltager unge fra SdU i Nordisk Ungdomsuge, i Nordisk Lederskole og andre nordiske arrangementer. Ud over at få en kanon-oplevelse får de unge indblik i de nordiske lande og den nordiske kultur.

Nordisk Ungdomsuge bliver afholdt hvert år på skift i de forskellige medlemslande, og i år var turen kommet til Sydslesvig. Nordisk udvalg og ikke mindst de 10 unge, der sammen udgjorde organisationsteamet, havde lagt et kæmpe arbejde i at lave en uforglemmelig uge for deltagerne.

I Ungdomsugen, som foregik fra den 18. til 25. juli 2010 på Christianslyst og i Vesterland, deltog 56 unge fra Danmark, Norge, Finland, Island, Grønland og Sydslesvig.

Sloganet for ugen var "Sydslesvig og det 5. element". Det 5. element var samvær, så der blev i løbet af ugen ar-

bejdet med alle elementer: jord, ild, vand, luft og det sociale. De unge blev sendt på stjerne løb i mindre grupper på tværs af landene, og teambuilding indgik i programmet. Her kunne de lære hinandens stærke og svage sider at kende og derigennem lære at acceptere og respektere hinanden på trods af styrker og svagheder. Der blev rig mulighed for nogle at overskride deres grænser, da programmet også lød på træklattring og en kanotur på Trenen. En cykeltur på Sild var for de unge, der ikke var vant til at bevæge sig rundt på cykel, en rigtig stor udfordring.

Netop denne forskel på kulturer og livsbetingelser er en af de ting, som de unge får indblik i på en ungdomsuge. Dette kulturmøde var også et af temaerne i denne ungdomsuge. De unge arbejdede i workshops med at finde ligheder og forskelle i hinandens kulturer. Det er vigtigt at kunne lære af hinanden og forholde sig til andre kulturer. Det kan man kun ved at acceptere og respektere hinanden, som de unge fandt frem til. Med deltagere fra så mange lande er også "sprog mødet" en udfordring, som kræver, at de unge er åbne overfor det. De erfaringer, som vore unge fik med herfra, kommer dem bestemt til gode, når de evt. vil studere i Danmark. Det er jo også et kulturmøde at komme fra Sydslesvig til Danmark.

Ikke bare deltagerne men også de unge, der havde tilrettelagt ungdomsugen, kunne tage rigtig mange gode oplevelser og erfaringer med sig hjem. Der er blevet dannet netværk hen over grænserne, og med vores elektroniske verden er det jo blevet nemt at holde disse forbindelser.

SdU skylder især de ti unge, der var tidligere deltagere fra andre nordiske ungdomsuger, men også Nordisk Udvalg og alle andre, der var involveret i dette års Nordisk Ungdomsuge en stor tak. De har gjort et kæmpe arbejde. Også en stor tak til de fonde, der har støttet projektet.

Fritidshjem, børnehaver og skoler tog også engageret del i oplysnings-, protest- og underholdningsaktiviteterne i og ved det danske mindretals telt på Slesvig-Holsten-Dagen i Rendsborg. (Foto: SPT)

JEV

Også i samarbejdet med JEV står SdU stærkt med engagerede unge, der ikke bare deltager i de arrangementer, som JEV inviterer til, men som også er med i flere af JEVs arbejdsgrupper. Her yder de en aktiv indsats og er med til at sætte skub i mange ting.

Fra SdUs amatørudstilling på Flensborg Bibliotek, et ekspressionistisk selvportræt. (Foto: SPT)

I SdU tager Internationalt udvalg sig af kontakten til JEV. De var sidste år med til at planlægge og gennemføre arrangementet "Voices of Europe"; en uges intensivt arbejde for de 27 unge fra forskellige mindretal, som derefter med stor succes deltog i 2009-årsmøderne, hvor mange havde lejlighed til at høre dem bl.a. på friluftsmødet i Flensborg. Det var en stor opgave, som de unge fra udvalget påtog sig, men de levede op til forventningerne, og alt lykkedes som planlagt.

Hvert år deltager unge fra SdU i JEVs påskeseminar. Heri indgår også deres generalforsamling. De unge er her ikke bare passive tilhørere, men er aktive i debatten. Her får de et indblik i forholdene for andre mindretal i Europa og kan opleve, at ikke alle har det så nemt, som vi i vores beskyttede Sydslesvig. Disse møder med andre unge fra mindretal er også med til, at de mærker deres egen identitet og til

at styrke deres egen identitetsfølelse.

I 2011 skal JEVs påskeseminar afholdes hos SdU, og man er forlængst gået i gang med planlægningen. Der forventes, at ca. 120 unge deltagere til seminaret, som bliver afholdt på Christianslyst. Da 2011 i Europa er udnævnt som "Frivillighedens år", vil frivillighed blive et af temaerne på seminaret. Dette tema falder naturligt ind i SdUs organisations-opbygning.

For at kunne afholde et så stort arrangement, skal der bruges et organisationsteam på 10-15 unge, men heldigvis har vi mange, der gerne vil påtage sig denne store og krævende opgave.

Ved at være med til at arrangere et sådant arrangement får de unge en erfaring i organisation og teamarbejde, som kan hjælpe dem, når de senere skal søge arbejde.

I JEVs efterårsseminar, som i år blev afholdt i Kärnten, havde SdU 3 delta-

Nystadens Børne- og Ungdomshus i Flensborg har i samarbejde med Aktivitetshuset indspillet en CD. Pædagog Thomas Nahmens har komponeret og teksten sangen »Lige no'et for mig«, som en gruppe på 10 piger har været til lydoptagelser i Aktivitetshuset med. (Foto: privat)

New Stars Contest blev afholdt den 28. maj 2010 i forbindelse med de danske årsmøder. Et super arrangement med 400 glade og positive deltagere.

30 bands havde indsendt deres demobånd og 9 blev udvalgt til at stå på scenen. En kompetent jury fandt frem til 1., 2. og 3. pladsen.

Vinderbandet blev Kaskelot fra Haderslev, 2. pladsen gik til Flensborg-bandet Crashkurs, og 3. pladsen til LUX.

Publikumsprisen gik til Crashkurs, og prisen var en optræden til Seaside Festivalen i Flensborg i juni i Kühlhaus. (Fotos: SdU)

gere med, og 4 unge SdUere deltog i sommer i dette års "Voices of Europe" i Ungarn.

Det er ikke kun via medlemskabet i NSU og JEV, at vore unge kan få internationale oplevelser, men indimellem får SdU også andre muligheder for at sende nogle unge afsted på udveksling.

Det var netop tilfældet i efterårsferi-

en i år, hvor SdU har fået 2 pladser til en udvekslingstur til Tyrkiet med organisationen Bürger Europas. Temaet er "Forenet i mangfoldigheden - Mindretal i Tyskland og Tyrkiet".

De 2 unge, der kom med på denne tur, har forhåbentlig fået en rigtig god oplevelse og også her en erfaring i mødet med en anden kultur, som de kan tage med sig videre i livet.

Fast plads i dansk kulturliv i 20 år

Af leder Katrine Hoop

Den 6. oktober var det 20 år siden, Aktivitetshuset blev taget i brug. Huset har alle dage haft sin faste plads i det danske kulturliv i Sydslesvig. Årets højdepunkt 2010 var husets 20 års jubilæum, som blev fejret på behørig vis med en stor farverig fødselsdagsfest med musik og underholdning for forhenværende og aktuelle brugere, kollegaer og venner. Jubilæumsåret har gennemgående været spækket med aktiviteter.

I januar præsenterede vi vore kursister for et nyt program. Vi tog hensyn til de ændrede behov og reduceret andelen af IT-relaterede kurser til fordel for flere kurser indenfor kunst og kunsthåndværk. Udover de altid populære kurser i glaskunst og pileflet var det især glasperler, som var det helt store tilløbsstykke. Vi har også med glæde genetableret kurser i billedkunst, som fremover vil indgå som fast tilbud i vores kursusprogram.

Det er tydeligt, at vore brugere langt hellere vil benytte deres fritid til kunst og husflid frem for at tilbringe endnu flere timer foran en PC, end de fleste allerede gør på jobbet. Vi har dog alligevel haft nogle vellykkede kurser indenfor mere avancerede IT-emner

Juleaktiviteter i atelieret. (Fotos: Aktivitetshuset)

Bandet Crash-Kurs til SdUs New Stars Contest i Idrætshallen.

som grafik og design. Der har desuden igen været efterspørgsel af kurser i tysk for tilflyttere fra Danmark, som vi har kunnet tilgodese med et kursustilbud i det første halvår.

I februar og marts har Aktivitetshuset været med til at gennemføre de to foreløbig sidste koncerter, som koncertgruppen »Spillestedet« har været arrangør for sammen med SSF og SdU: to danske singer/songwriter-koncerter i Volksbad. Den 24. februar var det Maria Timm og Marie Frank, der sammen med Marianne Lewandowski startede deres Danmarks-turné i Flensborg. Den 19. marts havde vi glæden af at kunne præsentere Julie Marie sammen med sit band.

Aktivitetshusets fokus ligger dog fortsat på amatørkunst og støtte til nye talenter. Helt unge af slagsen var på besøg i Aktivitetshusets lydstudie i april. SdUs fritidshjem Nystadens Børne- og Ungdomshus indspillede i samarbejde med Aktivitetshuset en cd med en sang, som én af fritidshjemmets pædagoger har komponeret musikken og skrevet teksten til. En gruppe på 10 piger var til lydoptagelser i Aktivitetshuset, resultatet kan høres på www.nystadens.de.

T-shirt-printning på årsmødepladsen i Flensborg..

I maj havde Aktivitetshuset desuden glæde af at være medarrangør til SdUs 4. »New Stars Contest« i Idrætshallen i Flensborg. Ni bands kunne kvalificere sig til årets konkurrence. Juryens priser er gået til det danske jazz-funk-band Kaskélot og de to sydslesvigske bands Crash-Kurs og Lux. Crash-Kurs løb af med publikumsprisen og blev dermed den heldige vinder af en plads på scenen til den nye festival »Seaside Rendezvous Flensburg Open Air« i Kühlhaus.

En gang om året samles alle kulturhuse i Danmark til hustræf og seminar. Dette år var det en række kulturhuse i København, der var værter for arrangementet med mottoet »Spontankultur, åbne rum og rammer«. Vi var så heldige at kunne deltage med en lille delegation. Det var igen inspirerende og vigtigt at møde kollegaerne fra de andre huse, holde sig ajour med udviklingen i Danmark og hente inspiration til nye tiltag hernede.

Hele sommeren var ellers især præget af protesten imod landsregeringens planer om at skære elevtilskudene til mindretallets skoler ned til kun 85% af de regulære tilskud. I anledning af delstatsregeringens spareplaner var der mulighed for at printe både T-shirts, kasketter og bannere i Aktivitetshuset. 400 solgte T-shirts blev det til, og de blev brugt i sammenhæng med de mange flotte protestmøder i landsdelen.

Takket være legatportioner fra både Gårdejer Christen Larsen og Hustrus

Mindelegat samt fra Gårdejer Christian Lassens Mindefond er vi så heldige nu at råde over en ny påhængsvogn, der hægtes på én af vores private biler. Med den kan vi langt nemmere transportere alt udstyr og opbevare det sikkert, når vi er undervejs. Det er derfor nu nemmere for os at komme rundt i landsdelen og servicere skolefester, fester på fritidshjem og årsmøder med tekstiltryk.

Aktivitetshuset satser også på at intensivere samarbejdet på tværs af kulturerne i grænselandet. Aktivitetshuset var med på to tour-stops af en stor contest-serie for skatere og BMXere. Vi havde også stor fornøjelse ved igen at lægge hus til som festivalkontor og cateringområde til årets folkemusik-festival folkBaltica. Den planlagte koncert i husets baggård som led i »Flensburger Hofkultur« var vi grundet regnbygger desværre nødt til at lægge inden døre i Volksbad.

Vejrguderne var os dog heldigvis mildere stemt til vores grillaften, der samlede 30 brugere og venner af huset til hyggeligt samvær. Sammen med Filmklubben Biffen og Flensborg Bibliotek kunne vi desuden invitere til dansk udendørsbiograf i Aktivitetshusets baggård. Under mottoet »Dansk Kultur« viste vi både musik, litteratur og film i form af en koncertfilm, en romanfilmatisering og en aften med danske kortfilm under åben himmel.

Projektet »Cross Cultural Cooking and Communication« i samarbejde Flensborg universitet er fortsat en kæmpe succes, som pladsmæssigt er ved at sprænge vores rammer. Det samme kan siges om et helt nyt tiltag, som kommer fra »StudenterKlubben«, en gruppe engagerede unge, der engang om måneden holder en flot »Fredagsbar« i husets café. Hyggelig stemning, livemusik eller DJ attraherer til tider så mange unge mennesker, at der er rift om pladserne.

Inden vi afslutter jubilæumsåret med vores traditionelle Julerock i Volksbad,

Fredagsbar i Aktivitetshusets café. Også når der er koncert eller film open air, er der fuldt hus.

ser vi frem til vores julekurser samt en familieeftermiddag med julehygge og mulighed for at dyppe lys og fremstille julepynt. Vi er også med til et stort julemarked i Nørregade i december. Vi glæder os til at starte ind i det nye år

sammen med vore dejlige brugere og samarbejdspartnere og siger mange tak til alle.

Aktivitetshuset ønsker jer et inspirerende og lykkeligt nyt år.

Film-/fotoholdet fra Projekt Aktivitetshuset og Mindretalsliv, Roald Christesen og Sarah Kürzinger, dokumenterer årsmøderne 2010. (Foto: SPT)

Om nogle af de "retter", vi spejdere har gang i

Af korpsschef Tim Riediger

Sikke mange gryder, der står på komfuret med forskellige retter. Nogle koger lige så småt, mens andre er ved af brænde på. Jeg vil prøve at fortælle om nogle „retter“, vi spejdere har gang i.

I marts 2010 inviterede korpset til det årlige korpssrådsmøde. Denne gang startede vi allerede dagen inden med en debatdrøftelsesbrainstorminghyggeactionvisionskorpssråds-mødeaften. Som navnet fortræffeligt forklarer, blev der eftermiddag og aften både tid til hygge og spejderaction. Der var også tid til debat af korpsets arbejde og drøftelse af fremtidige projekter. Det var dejligt at se så mange unge engagerede spejdere, der sammen med de garvede ledere fik en lidt anderledes dag på Tydal. Vi fik f.eks. gavn af diverse undersøgelser, de danske korps havde foretaget sig blandt den danske befolkning samt spejderverdenen. Et emne, som de danske korps for tiden arbejder på, er deres „brand“. Hvad står spejdere for i offentligheden, hvilke værdier satser vi på, hvad skal vi kommunikere udadtil?

Spejdere har nu været i denne verden i over 100 år. Man skulle tro, at vi er temmelig gammeldags, da vi stadig laver mad over bål og farer vild i skoven med lommelygte. Men vores værdier er stadig lige så aktuelle som dengang: det er her, man tager imod udfordringer og oplevelser og lærer at løse problemer, får venner for livet og lærer for livet. Hundrede års erfaring og 38 millioner unge i 216 lande beviser også, at noget kører godt.

Selve korpssrådsmødet blev langt. De

Dieter Matthiesen ønskede ikke genvalg som korpssrådsformand og blev æresmedlem. (Alle fotos: privat)

to spejderchefer tog sig tid til at fortælle om korpsets forgangne år. Gemt i en lagkage hev de rekvisitter ud, der på underholdende form fortalte om korpsets jubilæumsår.

Et længere debatpunkt var korpsets og Tydals stramme økonomi. Tiderne er hårde, det vil alle desværre lægge mærke til i fremtiden. Det er for bestyrelsen en stor udfordring at sikre et solidt økonomisk fundament i fremtiden.

NY KORPSRÅDSFORMAND

Anden halvdel af korpssrådsmødet var præget af valg. Efter 14 år som formand ønskede korpssrådsformand Dieter Matthiesen ikke genvalg. Anne-Margrete (Ami) Jessen blev valgt til efterfølger. Repræsentanter fra Det Danske Spejderkorps, KFUM-Spejdere og Danske Baptisters Spejderkorps

kom med særdeles varme hilsner til os. Disse hjertelige hilsner varmede mange hjerter. Desværre måtte vi sige farvel til SdU-konsulent Heidi Nielsen, da hun nu er gået på pension. Vi er allerede kommet til at savne hende og takker hende for det gode samarbejde.

Højtidelig blev afslutningen, da alle stod udenfor ved flagstangen. Dieter Matthiesen overrakte korpsets Ravnebanner samt stempel til den nye korpserådsformand Ami Jessen. Imens havde spejdere stillet sig op med fakler bag Dieter for at tage afsked med deres gamle korpserådsformand. Korpschefen udnævnte Dieter som æresmedlem for Dansk Spejderkorps Sydslesvig. I korpsets 90 årige historie fik kun fem personer inden Dieter denne udmærkelse.

Korpsturneringen foregik udendørs.

Det voldsomme snevejr forhindrede os i år i at gennemføre Løvebrølet. Sneen kunne have været en dejlig kulisse, men myndighederne frarådede os at afholde seniorløbet. Vi prøver igen til næste år og håber på sne i mindre mængder. Naturen drillede os også i marts, da vi ville gennemføre spejdernes korpsturnering i Egernførde. Denne gang var det vulkanasken. Halvdelen af staben, der var involveret i planlægningen, kunne ikke komme hjem til Sydslesvig for at klare de mange praktiske opgaver, som altid skal løses inden et arrangement. Men lige dagen inden kom de sidste hjem fra påskeferien, staben var igen fuldtalligt og turneringen kunne gennemføres.

KORPSTURNEREN

Den 23. april var ikke kun starten til korpsturneringen, men samtidig også „Spejderdagen“, som afholdes overalt i Danmark - også i Sydslesvig. Denne gang skulle der „flashmobbes“. En flashmob er en gruppe mennesker, der tilsyneladende forsamles pludseligt på et offentligt sted, udfører en fælles usædvanlig og ofte morsom handling,

Ulvedag er også skæg og leg.

hvorefter de spredes igen lige så hurtigt.

Det skulle vi spejdere også prøve i Egernførde. Spejderne stod med fuld oppakning gemt i nogle sidekroge, kom samtidig langsomt gående fra alle sider ind på markedspladsen, standse de alle samtidig op og stod fastfrossen i den position i 2 minutter. De virkede som spejderstatuer på markedspladsen. Nogle rodede i deres rygsæk, andre kiggede på et kort, andre satte plaster på eller savede et stykke imaginært stykke træ. En patrulje stod uheldigvis lige foran en billist, der ville køre over markedspladsen, men spejderne blev stående som fastfrossen, ligemeget hvor ihærdigt billisten benyttede sit horn. Det hele fik vi optaget på video for at deltage i konkurrencen om den bedste flashmob-video. Glæden var stor, da vi fik at vide, at vi havde fået førstepræmien. Nu er vi i besiddelse af et flot nyt patruljetelt.

Korpsturneringen fortsatte med temmelig krævende poster til langt ude om natten. Nogle patruljer ankom først, da det allerede var lyst igen. I den man kunne krybe ned i poserne, skulle de f.eks. hjælpe nogle kokke med at finde de rigtige krydderier frem fra et bord. Hvem kunne skelne mellem citron-melisse, oregano og rosmarin? Krydderurterne kom straks i brug ved

næste post, da der skulle bygges en katamaran ud af to kanoer med glødebål på. Nu skulle der laves aftensmad på Bistensøen uden hjælp af gryder. Ingen faldt om bord, og maden smagte fortræffeligt.

ULVEDAG

De yngste spejdere mellem 7 og 11 år mødtes i juni for at afholde deres ulvedag på Tydal. De blev sendt på en lang verdensrejse, hvor de prøvede alt; lige fra at rejse i „slæder“, trukket af „hunde“ gennem „stormvejr“, til at tage på ekspedition i mystiske pyramider. Samtidigt trodsede de også rigtig regnvejr og tog det med rigtig spejdermanér.

KORPSLEJR

Sommerferien brugte mange grupper til at deltage i KFUM-spejdernes korpslejr i Skive. Sommerlejre er altid årets højdepunkt, og tilbagemeldingen fra lejren var, at den har været fortræffeligt og sjovt. Når forældre spørger de trætte spejdere, hvordan det har været, siger de kort og nøgtern „godt“, så vil de i bad og sove.

Den næste sommerlejr i 2011 står allerede i kalenderen. Denne gang vil den ske på hjemmebane, når korpsset

Venner for livet - fra korpsslejren i Skive.

afholder deres jamborette på Tydal. Planlægningen er i fuld gang, og alle har det ønske, at det skal være den bedste jamborette nogensinde. Intet nemt krav, men spejdere elsker udfordringer. Vores håb er, at spejderne efter jamboretten siger til forældrene, at det har været en god lejr, men nu er de trætte og skal indhente mange timers søvn.

NYT KURSUSFORLØB

Korpsledelsen har haft travlt med at udarbejde et nyt kursusforløb til vores spejdere og ledere. I september startede unge spejdere i 11-13 års alderen med et spejdergrundkursus. Samme weekend sendtes de nye ledere på et lignende kursus til Tydal for enten at lære eller genopfriske deres spejderkunnen. Kurset satsede dog ikke kun på de grundlæggende spejderfærdigheder: lige så vigtigt som at kunne binde de rigtige knob og at kunne læse i kort, er at kende de værdier, en spejder står inde for.

Uddannelsen vil senere suppleres op med diverse modulkurser, som kan indebære alt mellem himmel og jord: introteknik, GPS, kanoinstruktør og endda motorsavkursus. Vi spejdere mener, at disse kurser ikke kun er til gavn for vores egne spejdere, men kan være lige så spændende for ikke-spejdere. Vi vil derfor i fremtiden - efter en vis afprøvningsstid - invitere andre med på vores kompetence-givende kurser.

SAMARBEJDET MED DANMARK

En stor del af vores ressourcer i ledelsen bruger vi på samarbejdet med de fire korps i Danmark. Vi mødes med jævne mellemrum for at drøfte projekter og det fremtidige spejderarbejde i Danmark. Det er en proces, der tager sin tid. I år fik vi endelig lanceret en fælleskorpsslig hjemmeside, der fortæller verdenen udenfor om vores arbejde: www.spejderne.dk. Det, vi arbejder mest intenst om, er Spejdernes Lejr 2012, hvor alle spejderne i Danmark i fællesskab skal ligge på sommerlejr. Det skal blive den største spejderlejr, Danmark nogensinde har haft. Vi er med som arrangør, og det er vi meget glade for. Man har fundet en egnet lejrplads på ca. 240 hektar i Holstebro kommune. Nu gælder det om at finde 1000 dygtige frivillige hjælpere.

MISTEDE EN SPEJDERVEN

Vi havde fundet en dygtig kandidat til at være vores repræsentant i lejrledelsen af denne store lejr. Sönke Kaa-lund Schröder, en spejder fra top til tå, med klart syn på tingene. Og han sagde ja til den store udfordring. Sönke havde i weekenden haft det første møde med lejrledelsen i København. Det tegnede godt. Tasken og tankerne blev fyldt med ideer og visioner, som straks dagen efter skulle drøftes i Sydslesvig. Et sekund forandrede det hele. Sönke nåede aldrig frem til os. Trafikulykken lammede korpsets arbejde i flere uger. Vi har mistet en kær spejderen.

TAK

Jeg sender den største tak til vores egne ledere. Ikke alle af de mangfoldige projekter, vi atter havde i år, kan nævnes. Vores ledere bruger mange timer for at give børn og unge store og små oplevelser, der forhåbenlig sætter gode spor i deres liv.

Sammenhold og gode minder

Af distriktsleder Sten Andersen

Hele året igennem var der tilbud organiseret af FDF Sydslesvig Distrikt hhv. FDF Landsdel 5, der foruden Sydslesvig også dækker Syd- og Sønderjylland.

Her lidt mere om nogle af højdepunkterne.

I oktober 2009 satte omkring 75 FDFere samt ledere hinanden stævne for sidste gang i 2009 ved Hochseilgarten i Altenhof nær Egernførde. Alle deltagere under 18 år havde fået deres forældres tilladelse til at klatre i træerne.

Efter en grundig belæring og inddeling i grupper klatrede vi iklædt sikkerhedsudstyr og hjelme i hver vores eget tempo og i de anlæg, der passede til vores alder. Der var 8 forskellige klatreanlæg, som var i forskellige sværhedsgrader og -højder. Hele tiden var der tilsynsførende personale for at yde den optimale bistand overfor de forskellige holds udfordringer oppe i træerne.

I løbet af dagen var der heldigvis tid til pauser, så deltagerne kunne nyde deres medbragte madpakke – for uden mad og drikke duer også en FDFer ikke. Efter påfyldning af energi og lidt mere mod gik det videre til nye hængebroer, svævebaner osv. Nogle timer senere og mange oplevelser rigere kunne alle drage hjemad igen.

FDF-ORKESTER MED SVING I

8. november 2009 fejrede FDF-orkestret i Flensborg 50 års fødselsdag med en forrygende koncert. Kredsens mangeårige dirigent Karen Sofussen kunne byde velkommen til en fuld sal i den gule "Tivoli-bygning" på Christian Paulsen-Skolen til både forældre og venner af FDF-arbejdet i Flensborg.

Mon de holder? et skeptisk blik på tovene i Hochseilgarten. Jo, de holdt. (Alle fotos: privat)

Orkestret startede festligt med "Trumpet voluntary", som også er kendt som Prins Jørgens March. Efter et par numre fra orkestret spillede elev-orkestrets elever to numre sammen med Karen Sofussen. De klarede det med bravur, når man tager i betragtning, at de først startede med undervisningen ved skoleårets start den 30. august.

I pausen var der kaffe, te og saft samt kager.

Skoleinspektør Jens Erik Salomonson holdt en tale for orkesteret og Karen Sofussen, hvor han bl.a. takkede for den indsats, Karen Sofussen har ydet i over 25 år.

Pastor Jacob Ørsted fra Helligåndskirken udtrykte sin glæde og taknem-

Orkestret fejrede 50 års fødselsdag, og Karen Sofussen 25 års jubilæum som dirigent.

Der gøres forårssklar ved Trenehytten efter en lang vinter.

melighed over FDF-orkestret og det gode samarbejde, idet de altid giver en koncert i kirken til en højmesse i adventsperioden.

Distriktsleder Sten Andersen hilste fra både Distriktet og fhv. distriktsleder Knud Morsing, nu Nørre Nisum. Grosrerer Mogens Jacobsen fra Støttekredsen for FDF i Sydslesvig hilste fra kredsen, som støtter orkesterets medlem-

Det regner ude, det oser inde, men hvad - bare man hygger sig og grillmaden smager.

mer på orkesterkurser i Danmark. Endelige talte en glad Lars Nielsen fra FDF Gladsaxe om det gode samarbejde, de 2 orkesterkredse har, f.eks. omkring orkester-elevstævnet på Duborg-Skolen i foråret 2009.

Karen Sofussen afsluttede med at læse op af de hilsener, hun havde modtaget; fra Martin Bo Hermansen, FDFs landsdelssekretær for Syd- og Sønderjylland og Sydslesvig, fra mange af orkesterets fhv. dirigenter samt fra Esben Morsing, der nu dirigerer FDF-orkestret i Silkeborg, hvor FDF Flensborg 1. kreds' og orkesterets grundlægger Henning Nielsen kom fra.

After Eight-orkesteret tog derefter over med et par numre.

Der skal også her lyde en stor tak til FDF-orkestret, og der er ingen tvivl om, at Sydslesvig kan regne med et FDF-orkester også de næste 50 år i Flensborg.

55 GRADER NORD

FDF og KFUM-spejderne driver en forretning sammen, der hedder 55 grader Nord, hvilket ikke er et tilfældigt navn, Danmark ligger på 55 grader nord. For medlemmer af de uniformerede korps er dette med grader, nord og syd ingen sort snak – jo længere man tager mod syd mod Ækvator jo mindre bliver gradtallene; f.eks. byernes by, Paris ligger på 45 grader

Igennem snart mange år har forretningen haft en rullende butikstrailer, der fra først i november indtil jul kommer rundt i hele Danmark og også til Sydslesvig. Den rullende butikstrailer er fyldt op til kanten med julegaveønsker til alle FDFere og spejdere.

En mandag i november 2009 var skolegården på Christian Paulsen-Skolen mødestedet, hvor mange FDFere og spejdere besøgte den rullende forretning. FDF Flensborg 1. kreds stod for en kagebuffet med hjemmebak, som forældrene havde sørget for, og for salget af lodsedler, hvor gevinsterne var gavekort til 55 grader nord-butikken.

FDF'ERETOG I SØNDAGSSKOLE

Trods klingende frost søndag den 24. januar mødtes omkring 20 sydslesviske FDF-lederne, seniorer og enkelte lederbørn til den traditionelle FDF-lederskole.

Efter højmessen i Ansgar kirke i Flensborg afvikledes lederskolen inden døre i Ansgar kirkes menighedslokaler.

To dygtige FDF-instruktører Mette la Cour og Tommy Jørgensen fra Sønderjylland stod for programmet, der i år bød på bl.a. leg. Landsforbundet FDF har erkendt, at legen er et vigtigt element, og 2010 er året, hvor leg er et fokusområde i FDF og ender med en "stor legedag" på Rådhuspladsen i København, hvor danske politikere leger med FDFere. Lokalt følges dette arrangement op med legedage eller forskellige legeaktiviteter i alle FDFs kredse.

Lederdagen i Sydslesvig handlede om dette projekt. Lederne fik mulighed for at sætte fokus på lege til alle aldersgrupper og komme med pædagogiske indspark.

Legemodulet endte med en lille workshop, hvor vi fik mulighed for selv at opfinde lege eller videreudvikle nogle af de kendte lege.

Og det fik lattermusklerne i gang, da vi alle sammen legede. Men der var også tid til eftertænkning, da FDFs nye andagtsmateriale blev gennemgået på en professionel og grundig måde.

FÆLLES LEJR

120 FDFere fra Sydslesvig har i kristihimmelfartsferie været på en fælles lejr på Løjtland i FDF-lejren Frederikshøj.

De mindre FDFere blev indkvarteret i selve lejrbygningen eller i medbragte telte. De store havde deres egen teltlejr, hvor der ikke blot skulle rejses telte men også bygges spiseborde og f. eks. køkkenborde samt laves mad over bål.

Lederskole også med morsomme indslag.

Det at bygge med reb og rafter havde væbnerne øvet hjemme i kredsene, men på lejren kom deres forarbejde alle til gavn, FDF-lederne Torge fra Bredsted og Kristian fra Tønning vejledte de unge i deres kunnen og iver for at bygge og konstruere.

Maden blev lavet under ledelse af hele lejrens madmor Heike fra Flensborg. Den blev hentet i lejrens køkken, hvor distriktsleder Sten sammen med køkkenchefen Joachim fra Tønning hav-

Palmesøndag i Ansgar Flensborg med pastor Preben K. Mogensen.

Distriktsleder Sten Andersen i godt selskab på årsmødepladsen i Flensborg. (Foto: SPT)

de sammensat maden og proviantmængden.

Den første dag var der den obligatoriske vandretur, hiken. Væbnerleder Wiøbke havde hjemmefra fundet et GPS-løb, som kunne bruges. Derfor var de ellers så kendte kompasser blevet udskiftet med GPSer og turen gik op til Løjt kirke.

Desværre var vejret ikke rigtigt med væbnerlejren. Regn og blæst tog til, så den ene nat sov de fleste væbnere i hovedbygningen. Om morgnen var væbnerlejren ikke den samme. Blæsten havde ordentligt haft fat i et par telte og presenninger, som ikke kunne bruges mere. Og der var kommet godt med vand ind i den ene patruljekasse. Det tørre brænde var blevet vådt, og alle måtte indtage morgenmaden i hovedbygningen.

Selvom vejret den sidste aften ikke var godt, havde væbnerne og seniorerne beholdt deres gode humør. Foruden det våde tøj tog de en masse gode minder med hjem fra denne lejr.

SAMMENHOLD OG GODE MINDER

For de mindre var det vikingerne, som var det gennemgående tema. Først var der stort fælles løb, hvor de skulle finde sider fra en gammel bog fra vikingetiden. Derefter var der mulighed for at vælge forskellige aktiviteter, hvor de fik lavet spændende ting som f.eks.

et rigtigt drikkehorn, vikingesko, vikingesværd.

Så var der en vikingemarkedsdag, som desværre også led under blæst, regn og kulde. Men rigtige FDF-vikinger lader sig ikke slå ud, selvom bålstedet nogle gange var lidt for røgfyldt – og de lærte sidst men ikke mindst, at FDFs hemmelige kodeord er sammenhold og gode minder.

PRÆSTERNE

De fleste andagter var lagt i hænderne på lokale præster fra Sydslesvig. En aften var det Mattias Skærved fra Tønning, som stod og holdt andagten nede ved Gennerbugt med nærmest sine fødder i vandkanten. Efter andagten gik væbnerne forrest med fakler tilbage til i lejren, mens mørket ganske langsomt og stille kom.

En morgen var det Jacob Ørsted fra Flensborg, der holdt andagten lige udenfor lejrens hovedbygning. En aften var det Preben Mogensen fra Flensborg, som holdt andagten, hvor hver eneste deltager fik et stykke papir, hvor de til slut i andagten skulle folde papiret, som Preben Mogensen forklarede, og pludselig sad alle med et kors.

Som den sidste præst fortalte provst Viggo Jacobsen en aften bl.a., at det nyfødte barn og den nyindkøbte computer nemt kunne sammenlignes, fordi de begge skulle fyldes med program-

Der bygges en tømmerflåde.

mer, inden de kunne fungere, og her er kærligheden et program, som vi mennesker ikke kan leve uden. For at anskueliggøre dette blev der opført et lille skuespil med Viggo som instruktør og FDFerne som skuespillere.

KONGENSHUS

Af Kirsten Schlickert

Ude i marsken lænet op ad det gamle Rehmstacker dige ligger FDF-hytten Kongenshus. Der har i årets løb været rigtig mange, der har lagt vejen forbi og nydt marsken og den storblåede himmel. Tønnings FDFere holder møde her engang om måneden, og flere skoleklasser og adskillige børnefamilier har overnattet.

Hyttebestyrelsen, som tager sig af regnskabet, slår græs og forskrækker edderkopperne, fungerer i bedste velgående. En mor, som lige er gået på efterløn, meldte sig til vores rengøringshold, så selv om en fra bestyrelsen er ved at flytte, er vi stadig flere om arbejdet.

Til dem, der bogstaveligt fik kolde fødder i bruserummene sidste vinter, skal det siges, at der er bestilt varmeapparater til både bad og lederrum. Hytten har 3 rum med 6+6+2 sengepladser og stue med åbent køkken samt 2 badeværelser.

Skulle læserne være interesserede i at leje Kongenshus eller kender nogen, der er det, så henvend jer til Kirsten Schlickert, Osterstr. 24, D-25832 Tønning, tlf. 0(049)4861 5442, eller mail til kongenshus@web.de eller til kongenshus@FDF.dk

Kongenshus i Ejdersted har fået en virkelig ansigtsløftning. (Fotos: privat)

Aktivt år for cricketspillerne

Af Henry Buhl

Med fire hold - 3 ungdomshold og et elite seniorhold - i Dansk Cricket-Forbunds turneringer har 2010 været et aktivt år for cricketspillerne i Sydslesvig.

Næsten hver weekend har der været hold fra Sydslesvig til turneringskampe i Danmark, og da så de samme klubber fra Danmark spiller returkampe på Mikkelsbergs cricketanlæg i Sydslesvig, er Sydslesvig i hvert fald hos disse byer i Danmark ikke ukendt.

Det vidner en artikel i Flensborg Avis om, skrevet af journalist Mads Bruhn:

- Da jeg i Flensborg Avis læste om cricketstævnet på Mikkelsberg, kom jeg i tanke om et meget sød oplevelse, jeg havde for nogle år siden.

Sådan skriver den tidligere mangeårige skolesekretær på Duborg-Skolen, Kirsten Reese, Flensborg, på baggrund af, at den sydslesvigiske cricketveteran Henry Buhl i avisen udtalte, at danske cricketspillere i modsætning til så mange andre danskere har et glimrende kendskab til Sydslesvig og det danske mindretal.

Kirsten Reese havde været på ferie og mellemlandede i Kastrup, hvorfra hun tog en taxa for i nogle dage at besøge sin søn i København, inden turen gik hjem til Flensborg.

Chaufføren kom fra Pakistan og talte udmærket dansk, så han og hans passager faldt i snak, og han spurgte, om hun boede på adressen, hun havde opgivet. Det benægtede Kirsten Reese og fortalte, at hun boede i Flensborg.

- Stor var min overraskelse, da han spurgte, om jeg så tilhørte det danske mindretal, og om jeg kendte Henry Buhl og Mikkelsberg, fortæller Kirsten Reese.

Jannik Wiese. (Fotos: privat)

- Det viste sig, at han spillede cricket og havde deltaget i flere stævner på Mikkelsberg. Så Henry Buhl har ret i det han siger, konstaterer hun.

Til kampene i Danmark er der altid mange af cricketspillernes bekendte og forældre. Ligesom den lokale presse og en del af byens borgere overværer kampene. Forhold, vi jo slet ikke kender i Sydslesvig. Men: forældrene til

spillerne i Sydslesvig er dog meget aktive. De følger trofast de unges og børnenes kampe.

Og både Dansk Cricket-Forbund og Dansk Idrætsforbund støtter også det danske arbejde i Sydslesvig. I begge forbunds love tages der hensyn til cricketarbejdet i Sydslesvig.

Bl. a. står der at læse i deres love:

MEDLEMMER AF DANSKE FORENINGER I SYDSLESVIG, DER ALENE ER MEDLEM AF ET DANSK SPECIALFORBUND, ER AT BETRAGTE SOM DANSKE STATSBORGERE.

Så med lidt store ord, kan man næsten sige, at cricketspillerne i Sydslesvig er blevet genforenet med det øvrige Danmark.

I år har to spillere fra Sydslesvig repræsenteret Danmark på cricketlandshold, nemlig Hauke Albertsen og Jannik Wiese. De har spillet på U13- og U15-landshold. Og i den sidste landskamp, Jannik Wiese spillede i England, blev han udnævnt til man of the match – kampens bedste spiller. Flot.

Cricketspillerne fra Sydslesvig ønsker alle i Sydslesvig og i Danmark et rigtig godt cricket-nytår.

DANSK KIRKE I SYDSLESVIG:

Ned med kræmmermentaliteten

Af provst Viggo Jacobsen

Med Britta Schall Holberg i spidsen som formand og i store dele ledsaget af kirkeminister Birthe Rønn Hornbech var Folketingets kirkeudvalg på to dages besøg i Sydslesvig sidst i august. Ud over især kirker og menigheder besøgte også bl.a. A.P. Møller Skolen. Også andre mindretalsorganisationer som SSF og SSW fik lejlighed til at informere udvalget og dets embedsværk. Her er udvalg og værter fotograferet ved Ansgar Kirke i Flensborg. (Foto: SPT)

Ind imellem føles det enormt demotiverende og frustrerende for menighedsrådsmedlemmer og præster at opleve folk fra det danske mindretal melde sig ind i menigheden det ene år, for så året efter at opleve, at de samme mennesker enten melder sig ud eller slet ikke betaler sidenhen. Efter en kort årrække og en del rykkerskrivelser slettes de så atter fra menighedens kartotek.

Ved indmeldelsen imødekommer de pågældende det helt selvfølgelige krav om medlemskab i forbindelse med en kirkelig handling. Vi må dog konstatere, at indmeldelsen i en hel del tilfælde mere er pro forma end pro menighed.

Der er vist ingen af os, der har en patentopskrift på, hvordan den udfordring bedst imødegås. Vi skal dog næppe regne med, at udfordringen bliver mindre i de kommende år. Vi er vist flere om fornemmelsen, at der bliver færre af dem, for hvem kristendom og kirke udgør en del af det nødvendige kit, der får samfundet til at hænge sammen.

VÆRE SKRAPPERE

Et redskab synes dog at være nærliggende. Vi skal nok være skrappe til selv at læne os op ad kirkens positive historie. Tidspunktet synes måske ikke det rette på grund af skandalesagerne om misbrug af børn i kirkelige institutioner. Men med afsæt i det kristne budskabs betydning for vor kultur kan vi sagtens på en mere pågående og provokerende måde udfordre folk, der lader sig diktere af den ovenfor skitserede købmandsagtige holdning.

Vi skal ikke være tilbageholdende med at protestere mod, at man med sit medlemskab køber en vare. "Hvad koster en kirkelig handling?" Må vi være fri.

Nej, vi skal gøre det begribeligt for folk, at de med deres medlemskab bidrager til at sikre vores kristne kultur. Ligesom der skal nogle temmelig ual-

Engagerede unge i Rendsborg – Believers.

mindelige motiver eller vilkår til for at melde sig ud af et land og frasige sig sit statsborgerskab, sådan melder man sig heller ikke ud af sin kultur, hvis man vil bevare sin selvrespekt, fortrolighed og kendte vilkår for sine efterkommere.

Vi skal ikke være bange for at pege på, at når alle holdninger i vort samfund bliver ligegyldige, så smuldrer det, der holder sammen på samfundssind, medansvarfølelse og engagement. Konsekvensen er, at alt bliver ligegyldigt.

IKKE DEMONSTRERE

Vi behøver ikke altid demonstrere, at vi har gået i flinkeskolen. Hvorfor ikke frimodigt provokerende spørge folk direkte: "Kære NN, når du engang ligger på dit dødsleje og ser tilbage på dit liv, hvad vil du så gerne kunne sige til dig selv, at du var med til at støtte og holde levende, for dermed at give de næste generationer endnu bedre muligheder for et anstændigt liv i et samfund, der er værd at leve i?"

Det kan godt være, at folk i første omgang vil tænke: "Hvad bilder du dig ind?"

På den anden side er spørgsmålet så tilpas nærgående, at de fleste ikke vil lade tankerækken slutte der.

De (vi) vil blive mindet om, at antallet af forbrugte fladskærme, hårde hvidevarer og biler ikke spiller en rolle i den sammenhæng. Sommerhuset og ferierejser heller ikke.

De (vi) vil forhåbentlig erkende, at der er nogle grundfortællinger, et menneskesyn og sammenhænge, som generationerne før os har bygget på, og som vi skal værne om og række videre.

Folk vil forhåbentlig til sidst stå med spørgsmålet: Hvem er jeg? Er jeg i bund og grund bare en krejlerstype, der vil handle og hutle mig gennem tilværelsen, eller vil jeg noget for og med dette dyrebare liv, der er mig betroet?

VED AT VÆRE PÅ TIDE

For mange vil denne dristige og direkte måde at gå i kødet på folk være for plat. På den anden side er det ingen skade til (læs: ved at være på høje tid) at folk bliver mindet om konsekvensen af deres handling, fravalg og mangel på engagement.

Hvis ikke folk fra bunden af holder fast i og værner om alt det, der har formet vort samfunds menneskesyn og livssyn, får det givetvis større konsekvenser for fællesskabet, end vi regner med.

Den omsiggribende kynisme og grådighed er fatal. Det er ikke for ingenting, at man i efterhånden mange år har sagt, at "sammenhængskraften" i samfundet skal styrkes. Det budskab lyder vel kun, fordi mange ikke kan få øje på den gammelkendte fællesskabets ånd, der kalder på følelsen af solidaritet ved at sige os: Vi er dem, vi er. Vi skal yde det bedste til gavn for fællesskabet, tage et medansvar, værne og hjælpe om den som er svag, indrette os, så få har for meget og færre for lidt.

Det kan meget vel være, at vi i første omgang skræmmer potentielle med-

I Sct. Jørgen-Mørvig danske Menighed i Flensborg tager man afsked med Barbara Zikowski. På billedet ses formand Marianne Wullf (t.h.) takke hende for 17 års engageret medarbejde i menighedsrådet. (Foto: Erik Johansen)

lemmer væk. Men vi skal ikke være bange for at sige, at med et medlemskab af en menighed udtrykkes både et trosforhold og en livsholdning.

NYT KIRKERÅD

I november 2009 valgtes et nyt kirkeråd, som siden 1. december 2009 består af formand provst Viggo Jacobsen, Uwe Nissen, kreds 1, Günter Rahn og Victor Greve, kreds 2, Helle Wind Skadhauge og Jochen Arndt, kreds 3, Peter Lynggaard Jacobsen og Susanne Bramsen Böll, kreds 4, Helene Happich, kreds 5, Lorentz Korsgaard og Lotte Heftye, kreds 6.

På det ny kirkeråds konstituerende møde blev Peter Lynggaard Jacobsen genvalgt som næstformand og Helle Wind Skadhauge blev genvalgt til DKS forretningsudvalg.

Tønning Menighedsplejes udflugt i år gik til Slesvig – til domkirken og til A.P. Møller Skolen, hvor inspektør Klaus Pløen (foto) viste rundt. (Foto: privat)

BYGGE- OG EJENDOMSSAGER

Vi mærker for alvor, at vore bygninger bliver ældre og kræver mere vedligeholdelse. Når den konstatering så indtræder samtidig med at pengene er færre, holder det ganske enkelt op med at være morsomt.

Midt i denne jammer skal den herligt opmuntrende hilsen af 17. februar fra

Op til en børnegudstjeneste i Mennonitterkirken i Frederiksstad havde børnene i Drag og Frederiksstad førskole arbejdet med sangen om Gud, der skabte verden på 7 dage, som de havde fået af deres præstevikar Lone. (Foto: privat)

Den A.P. Møllerske Støttefond underskrevet af Hr. Mærsk Mc-Kinney Møller nævnes, idet DKS med den fik en gave på 225.000 euro til renoveringsarbejder på præstegårdene i Stuhrsallé i Flensborg og på Sild. En sådan hilsen gør det unægteligt lettere at se virkeligheden i øjnene.

TAL FRA DEN KIRKELIGE VIRKSOMHED

De 35 danske menigheder i Sydslesvig kan for året 2009 melde et samlet medlemstal på 6.394 mod 6.431 i 2008. I 13 distrikter er der tale om en medlemsfremgang, hvorimod 8 må meddele en tilbagegang, medens et distrikt indberetter samme medlemstal som året før.

Her en oversigt over udviklingen:

Præsterne døbte 173 mod 133 året før. Fra landsdelen blev 251 konfirmeret mod 256 i 2008. 33 par modtog den kirkelige velsignelse mod 25 i 2008. Endvidere begravede præsterne 98 mod 87.

I menighederne fejredes 1349 gudstjenester mod 1311 året før med 34.024 deltagere og 15.495 altergæster mod

Generel information men også egnet til skolebrug. (Foto: privat)

36.669 kirkegængere og 13.559 altergæster i 2008. Endvidere blev der fejret 94 børnehave- og skolegudstjenester med 7.567 deltagere mod 100 med 7.772 deltagere året før.

Medlemsbidraget i menighederne var i alt i 2009 på 459.275,19 euro mod 445.990,74 i 2008. En stigning på næsten 3%.

"DIN DANSKE KIRKE I SYDSLESVIG"

DKS er klar med en erstatning for "Du og din kirke" fra 1985 ved Werner Matlok og Manfred Kühl. Bogen "Din danske kirke i Sydslesvig" er skrevet af Ea Dal og Christian U. Terp, som har lagt et kæmpe arbejde i bogen. Undervejs i forløbet har der hele tiden været tæt kontakt til Kirsten la Cour, Dansk Skoleforening, som laver en lærervejledning, så bogen kan bruges i de danske skoler. Målgruppen er dog ikke kun skolebørnene. Bogen er tænkt som en mere generel information om vore kir-

kelige forhold og kan f.eks. bruges i en studiekreds.

Den vil også i kraft af det tiltalende og flotte layout være velegnet som en gavebog f.eks. ved runde fødselsdage. Kirkerådet håber, at menighedsrådene vil investere flittigt i den. Indholdsmæssigt har forfatterne bestræbt sig på at komme rundt om de relevante historiske og aktuelle, folkelige og kirkelige emner og sammenhænge, samt at få disse præsenteret i et tiltalende layout. Bogen kan rekvireres på kirkekontoret.

AFSKED MED EN MANGEÅRIG MEDARBEJDER

Efter mere end 35 års tro tjeneste har Hilde Eick valgt at stoppe på kirkekontoret med udgangen af april 2010. Hilde Eick har ikke ønsket en afskedsfest eller reception, men hun har været glad og taknemmelig over de afskedshilsener, der kom til hende fra menighedsråd og præster.

Julevandringerne rundt omkring i Sydslesvig er populære. (Fotos: privat)

MENIGHEDERNES BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDE

Menighedernes arbejde med konfirmander, mini-konfirmander og afholdelse af lejre kulminerede med den store fælles konfirmandlejr på Christianslyst med deltagelse af 120 konfirmander og 25 voksne hjælpere. Lejren blev afsluttet med en ungdomsgudstjeneste.

I perioden fra den 30. november til 17. december 2009 har i alt 750 børn deltaget i julevandring rundt omkring i landsdelen.

Skole-kirkeprojektet om "De syv dødssynder" er blevet realiseret i samarbejde med Duborg-Skolen. Projektet blev afsluttet med en "filmgudstjeneste" i Ansgar Kirke, Flensborg Nord, hvor kor fra andre skoler og Ten Sing gruppen også medvirkede.

Flere børnehaver medvirkede ved tilrettelæggelsen af projektet "Noas ark", som blev rundet af på Dansk Centralbibliotek, hvor ca. 200 deltog.

DKS` TILSYNSFØRENDE BISKOP

"Ved kgl. Resolution af 17. februar 2010 har hendes Majestæt bifaldet, at der indføres en ny ordning for anerkendelse af og tilsynet med præster, der ansættes og udsendes af Danske Sømands- og Udlandskirker."

Samarbejdsprojektet Kirke uden Grænser mellem danske og tyske menigheder på begge sider af grænsen – det fik et fornemt forløb i Mariekirken i Flensborg i sommeren 2010 – kræver grundig forberedelse, og det tog en større arbejdsgruppe (foto) sig af. (Foto: privat)

Hermed har vi så at sige fået papir på vores biskop Niels H. Arendt, Haderslev, idet resolutionen, der erstatter en resolution fra 1869, fastholder, "at tilsynet med danske præster i Sydslesvig føres af biskoppen over Haderslev Stift".

VALG AF ET MEDLEM TIL DSUKs BESTYRELSE

Danske Sømands- og Udlandskirkers vedtægter blev ændret på lands- og repræsentantskabsmødet i 2009. Her blev den oprindelige overgangsbestemmelse om, at kirkerådet har ret til at udpege et medlem til DSUKs bestyrelse, til en fast indretning. Nu påhviler det Kirkedagen som DKS' øverste myndighed at vælge et medlem til DSUKs bestyrelse. Derved har den valgte repræsentant et folkeligt mandat i lighed med de fleste andre af DSUKs bestyrelsesmedlemmer, idet disse vælges på DSUKs lands- og repræsentantskabsmøde, som er DSUKs øverste myndighed. Jørgen Kühl har efterfulgt generalkonsul Henrik Becker-Christensen. På Kirkedagen 2010 har de delegerede valgt rektor Jørgen Kühl til DSUKs bestyrelse for en ny treårig periode.

SYDSLESVIG-LOVEN

I bund og grund skal vi vist alle være taknemmelige for, at der nu er kommet en lov for den årlige bevilling til Sydslesvig. Via arbejdet i Samrådet har Kirkerådet været høringspart under tilblivelsen, og selve afstemningen om loven blev måske den eneste gang i dette arbejdsår for medlemmerne af Folketinget, hvor der stemmes ja til en lov fra alle politiske partier.

Ret beset en styrkelse af Sydslesvigs relation til Danmark. Godt at erindre sig de gode ord fra daværende statsminister Paul Nyrup Rasmussen i 1999: "Så længe I holder fast i os, holder vi fast i jer"!

Loven får dog kun direkte betydning

Kunstneren, billedhuggeren prof. Bjørn Nørgaard efterkommer et ønske fra Helligånds Menighed i Flensborg om en tidssvarende udsmykning af den 650 år gamle strøgkirke Helligåndskirken i Flensborg, DKS' hovedkirke og den ældste danske kirke i Sydslesvig. Med skitseoplægget »Pinseporten« vil Nørgaard bringe lys i kirkens nordlige vinduer, der er blændet grundet bebyggelse i nabolaget, visende Helligåndens optræden i Jesu liv samt udtrykke menighedens taknemmelighed og historie. De nu røgfavrede glas erstattes med tre glasmosaikker, der oplyses bagfra: »Bebudelsen«, »Jesu håb« og »Jesu bortgang«. Bag den tilmurrede port mod nord bliver opstillet en ny port, der forestiller »Babelstårnet« ud mod kirken og »Pinseunderet« ind mod nichen. Menigheden er igang med indsamlinger og ansøgninger til fonde og legater. På billedet ses provst Viggo Jacobsen og Nørgaards skitseoplæg. (Foto: SPT)

for den del af bevillingen, der kommer fra Undervisningsministeriet ligesom loven er fremsat af daværende undervisningsminister Bertel Haarder. Derfor får loven ikke umiddelbart indflydelse på menighedernes forhold.

Det er dog klart, at DKS i samarbejde med DSUK i vores fælles håndtering af bevillingen fra Kirkeministeriet forvaltningsmæssigt må bestræbe os på at leve op til ånden i loven.

DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD

Efter mange og lange forhandlinger lykkedes det at arbejde sig frem til et forslag til ny samarbejdsaftale for Samrådet. Vi skylder den daværende suppleant i Kirkerådet Christian U. Terp stor tak for energi og udholdenhed i udvalgsarbejdet.

En sådan aftale vil som regel være et

kompromis, og på Kirkerådets vegne fremførtes da også kritik af nogle af bestemmelserne. Vi mente, at de forskellige organisationer burde være suveræne i deres valg af medlemmer til Samrådet. Ingen udefra skal bestemme over, hvem der må vælges eller ikke. Modargumentet var, at personer, der f.eks. sidder i forretningsudvalg i en organisation kunne komme i en interessekonflikt eller være inhabile, når de repræsenterer en anden organisation i Samrådet. Desuden havde Kirkerådet gerne set, at Samrådet laver aftaler om varetagelsen af fælles repræsentative opgaver.

Vi mente, at der var gode argumenter for begge forbehold; men valgte også, at disse forbehold ikke skulle blokere for indgåelse af en ny aftale.

Aftalen blev vedtaget, og Samrådet konstituerede sig med Dieter Küssner

449. Die güldne Sonne

1) Die güldne Sonne / soll Freud und Wonne
bring' amten Gauen: / mit ihrem Glänzen
wir hertzquackendes, heiliches Licht.
Mein Haupt und Oberd. / die lagen darmit:
aber nun soll ich / im mörckel und Eödelich,
sittlich den Himmel mit mirren Goocht.

1) Så gjøkket solen, / vor sol, der sendt
glæde og gavnem / med solkins lammet,
det gættværgjættvæ, livgiv' tale lys
jeg måtte gærne / mit hoved og leerner,
se dog, nu står jeg, / hat mörckel her for dig,
siner want hælten, og endet fortyt.

Pastor Søren Agersnaps smukke oversættelse.

som formand og Flemming Meyer som næstformand for en toårig periode.

VALG AF DKS' REPRÆSENTANTER I SAMRÅDET

På Kirkedagen 2010 valgte de delegerede Dansk Kirke i Sydslesvigs repræsentanter i Samrådet. Ifølge Samrådets Samarbejdsaftale udpeges repræsentanterne for foreningerne for en to-årig periode fra 1. januar til 31. december det følgende år. DKS' repræsentanter er hidtil blevet udpeget af kirkerådet og har været formand og næstformand; således også, da det nye kirkeråd konstituerede sig i slutningen af 2009, men vel at mærke kun indtil Kirkedagen. Der har nemlig været rejst kritik i Samrådet af DKS' repræsentanters legitimation. Næstformanden er uproblematisk i kraft af at være valgt på et kredsmøde, men argumentationen har været, at provsten som ansat af DSUK og født formand ikke er folkevalgt.

Provst Viggo Jacobsen og næstformand Peter Lynggaard Jacobsen valgtes enstemmigt af de delegerede på Kirkedagen den 25. april 2010.

FORHOLDETIL DEN NORDELBIKKE KIRKE

Forholdet kommer til udtryk gennem det lokale samarbejde rundt omkring i landsdelen i kraft af lån eller leje af sognekirkerne, fælles gudstjenester eller arrangementer, deltagelse i konventioner og kontakt mellem menighedsråd. Desuden fortsætter møderne i det tysk-danske kirkeforum i den fastlagte ryt-

me med to årlige møder.

Ikke mindst grundet det krævende arbejde med strukturelle ændringer, lovgrundlaget og utallige samtaler i forbindelse med fusions-processen hen imod den kommende Nordkirke måtte biskop Gerhard Ulrich nødvendigvis aflastes. NEK har derfor ansat en stedfortræder, Gothart Magaard, som for en tid også overtager forpligtelsen i ovennævnte forum.

NY UDGAVE AF DANSK-TYSK SALMEBOG PLANLAGT

Den aktuelle udgave er salmebogen er fra 1995 og har den store ulempe, at den dårligt kan anvendes samtidigt med Den Danske Salmebog af 2003, idet numrene ikke passer sammen. I den mellemliggende periode har "Grundtvig-Værkstedet" lavet en hel del nye oversættelser, som fortjener at blive præsenteret i en ny dansk-tysk salmebog. Endvidere er der blandt præsterne i Sydslesvig interesse for at supplere de oversatte danske salmer med nogle tyske kernesalmer oversat til dansk gennem et tillæg bag i en ny bog.

Det vil gøre salmebogen endnu mere anvendelig i de sammenhænge, hvor der er tradition for at synge på begge sprog. Måske kan et sådant tillæg oven i købet bidrage til at interessen for danske salmer vækkes hos folk fra flertalsbefolkningen, ligesom den forhåbentlig vil kunne blive mange blandede familiers fælles salmebog.

Det er endnu for tidligt at sige, hvornår arbejdet er afsluttet.

Deltagerne i det dansk-tyske præstekonvent i Løgumkloster i marts. (Foto: privat)

MENIGHEDERNES BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDE (MBU):

Aktiviteter 2009/2010

Af MBU-konsulent Thomas Hougesen

FÆLLES KONFIRMANDLEJR

STJERNE LYSTE VEJ

En lysende stjerne ledte de syngende børn mod stalden, men først skulle børnene banke på ved kroen flere gange, inden kromanden viste sig og skaffede plads til dem i stalden.

700 børn fra forskellige danske skoler og børnehaver i Sydslesvig deltog i julevandringerne 2009.

120 unge og 25 instruktører gik til opgaven med stor alvor, da de skulle forberede en fælles gudstjeneste på den årlige konfirmandlejr på Christianslyst.

Weekenden over summede det af liv på gangene.

I de forskellige workshops, kor, dans, journalistik, band/kor, kunst og rap blev der arbejdet seriøst med lejrens tema Vejen til Emmaus.

På Rendbjerg har der været afholdt konfirmandlejre med konfirmander fra Rendsborg/ Slesvig samt Egerførde/ Valsbøl/ Flensborg (Helligåndskirken).

Stjernen viste vej til stalden bag Lyksborg Danske Skole. (Alle fotos: privat)

Hyrderne på marken.

PÅSKEVANDRING

De var der alle sammen. Her var Jesus og hans disciple, kvinderne, der fulgte ham, soldaterne, der tog ham til fange, Pontius Pilatus, der dømte Jesus til døden på et kors hin langfredag for 2000 år siden.

Foruden aktørerne i de 4 påskevandring i Helligåndskirken, Tarp danske kirke, St. Vi kirke og Humtrup kirke var kirkerne fyldt med tilskuere og nysger-

rige, der ville overvære Jesus sidste dramatiske døgn.

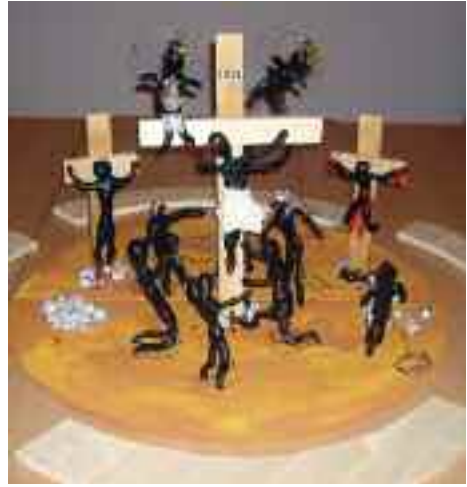
Vandringen begynder Palmesøndag, da Jesus kommer til byen med sine disciple og bliver hyldet.

Vi er med til den sidste nadver, og i Getsemane Have bliver vi vidne til Judas-kysset og senere rettergangen med den råbende hob, der skriger "korstfæst ham".

Vi ser på, at Jesus slæbes afsted med korset på sine skuldere og styrter

Også i bl.a. Sct.Jørgen danske Kirke i Flensborg var der julevandring for de små.

Blandt aktiviteterne var kor, kunst, rap og en natandagt i Sønder Brarup danske Kirke.

Rendsborg-Slesvig-gruppen sammen med Ten Sing.

Palmesøndag - Den sidste nadver - Getsemane - Forhøret - Korsfæstelsen - Graven.

om af udmattelse, at han sættes op på korset og slutter til sidst ved graven påskemorgen.

KONFERENCE

600 gymnasieelever fra Haderslev Stift og Sydslesvig deltog i en ungekonference på A. P. Møller Skolen med tema Viden og tro.

I mere en en time holdt lektor ved Institut for Fysik og Astronomi ved Aarhus Universitet, Hans Kjeldsen gymnasieleverne i sin hule hånd, mens han underholdende og informativt fortalte om videnskabens syn på verdens skabelse og mulighederne for liv andre steder i rummet.

Efter middagspausen kom musikeren Simon Kvamm fra bandet Nephew på scenen og fortalte på en personlig måde, hvad der havde fået ham til at erkende sin tro på Gud. Citat "Også jeg har tidligere taget afstand fra troen, men samtidig som mange andre ment, at der måtte være en højere magt end vi mennesker. Jeg er kommet til den erkendelse, at når man har den indstilling, kan man lige så godt sætte navn på nemlig Gud".

Som en elev sagde, "det bedste var, at han snakkede ikke kun, men spillede også tre udvalgte sange unplugged."

Herefter kunne de unge stille spørgsmål til et panel bestående af Hans Kjeldsen, Simon Kvamm og pastor Finn Rønnow.

Konferencen var et samarbejde med SUK (Samtaleforum for Unge og Kirke) i Haderslev Stift.

UNGE & KIRKE

"Er du ung på Vesterbro og klar til rock og kunst, så sæt kryds i kalenderen den 29.-30. januar 2010".

Således var overskriften i den lokale ugeavis da MBUs ungegruppe var på besøg på Vesterbro ved Kristkirken i København.

De unge kommer fra Rendsborg og

Elever på vej til konferencen på A.P. Møller Skolen (foto f.o.) med Hans Kjeldsen (foto i m.) og Simon Kvamm (foto f.n.).

Kristkirken på Vesterbro var centrum for en række aktiviteter, bl.a. en koncert og en workshop.

Unge sydslesvigere i Nr. Nebel kirke.

Flensborg i Sydslesvig og fælles for dem er, at de går på de to danske gymnasier, Duborg-Skolen og A.P. Møller Skolen.

Kristkirkens konfirmander deltog i forskellige workshops som kor/band, kunst og drama med afsluttende rockgudstjeneste.

Dagen før spillede Ten Sing-gruppen Flat T og The Believers en fantastisk rockkoncert.

Lørdag den 18. april besøgte ungegruppen Nr. Nebel kirke nord for Esbjerg og arbejdede også her med kirkens konfirmander efter samme princip.

Hver gang vi er i Danmark, møder vi unge og forældre, der ikke ved meget om det danske mindretal syd for grænsen, hvilket også her var tilfældet.

Grenå Kirkes pigekor var sammen med organist Lise-Lotte Kristensen på besøg i Sydslesvig hvor de gav koncerter i Satrup og Læk danske kirker, på A.P. Møller Skolen og i Seniorcentret i Tarp. Som afslutning på besøget deltog de i højmessen i Helligåndskirken.

Alle 25 piger og medhjælpere overnattede hos MBU-konsulenten, hvor de også sammen med Ten Sing-gruppen hyggede sig med sang og musik.

Grenå kirkes pigekor i Satrup.

Ten Sing gruppen og The Believers deltog i FDFs børnefestival i Tinglev og arbejdede med konfirmander i Rendsborg og Harreslev med afsluttende ungdomsgudstjenester.

En anderledes ungdomsgudstjeneste med tema De Fem Sanser i Helligåndskirken blev en dejlig oplevelse for de, der var mødt op. Kirken var indelt i 5 rum, hvor der var aktiviteter, der relaterede til vore 5 sanser.

KIRKEPILOT

10 unge fra Flensborg, Rendsborg og Satrup har været i København ved Brorson Kirken for at blive uddannet til kirkepilot.

Kirkepiloter kan skabe gudstjenester m.m. for andre unge, men deres største kvaliteter er, at de kan stå frem med mod og begejstring og fortælle, at kirken også er deres. De er ganske enkelt med til at gøre kirken til et godt sted at være for unge.

KORT NYT

Dansk Kirke i Sydslesvigs årsmødet deltog igen i rammen om MBUs udstilling og kirkens kazoo-quiz. 250 børn og unge besøgte kirkens telt i løbet af friluftsmøde-eftermiddagen i Flensborg, og de fleste deltog i kirkens quiz.

MBU har 22 klubber (børne-, mini-konfirmand-, mor/barn- og salmesang), hvoraf de 5 er hvilende. Klubberne er

Som afslutning på året har ungegruppen været på kanotur i Sverige.

fordelt over hele Sydslesvig og har 449 medlemmer.

I Sydslesvigs Stiftkursus i Løgumkloster med tema "Musik som formidler af kristendommen" deltog 13 personer fra Sydslesvig.

MBUs bestyrelse består af: Formand pastor Lotte Heftye (Lyksborg) – pastor Susanne Böll (Harreslev) – pastor Matthias Skærved (Tønning) og lærer Helene Happich (Rendsborg).

Kirke uden grænser

Af Volker Schade og Povl Verner Hansen.

Søndag den 29. august stævnedes 16 menigheder – tyske og danske syd for

På kirkepladsen ved Mariekirken havde Flensborg Y's Men's Club gjort klar til servering af pølser og kartoffelsalat samt varme vafler og kaffe. Der var borde og bænke, samt små café-borde – og en plads foran kirken, hvor flere kor og orkestre underholdt med sang og musik. (Alle fotos: privat)

Processionen med tyske og danske præster, provster og biskopper på vej ind i kirken.

grænsen og danske og tyske nord for grænsen – efter en andagt i hjemkirken af sted til Vor Frue Kirke/ Mariekirken/ Sct. Marien Kirche i Flensborg. For anden gang med overskriften "Kirke uden grænser".

Idéen opstod i Flensborg Y's Men's Club.

Det første lille frø blev sået i et udvalgs møde, hvor Hans Jørgen Refslund kastede den første idé på bordet.

Og ved stor indsats af Preben Kortnum Mogensen, som også er klubmedlem og præst ved Ansgar Kirke, blev frøet til en moden plante "Kirke uden grænser", som første gang fandt sted søndag 18. juni 2006 i Bov sogn.

Man hyggede sig i det gode sommervejr til kl. 13, hvor den fælles dansk-tyske gudstjeneste fandt sted og afsluttede dagens arrangement.

Fra alle 16 sogne – mellem 300 og 400 deltagere - fyldte man den store kirke. Der blev sunget efter et fyldigt hæfte, som også gengav alle gudstjenestens tekster på dansk og tysk.

Og der var endvidere små oplysende artikler med foto om de 16 sogne og kirker.

YMC Flensborg – næsten fuldtallig. (Foto: privat)

Dagens indsamling i kirken – sammen med overskud ved salg af traktementet på kirkepladsen – gik til hjælp for et kristent lejr- og kursuscenter i Albanien. Hermed støttes den albanske kirkes børne- og ungdomsarbejde – et projekt, som Flensborg Y's Men's Club støtter sammen med Y's Men's klubberne i Danmark.

Næste "Kirke uden grænser" finder sted sidste søndag i august 2014 i Bov.

Den 1. august 1970 blev Flensborg Y's Men's Club optaget, chartret, i den verdensomspændende Y's Men's-bevægelse ved en festlig gudstjeneste i Lyksborg Slotskirke.

Søndag den 1. august 2010 blev 40 års jubilæet indledt med gudstjeneste i Ansgar Kirke, Flensborg Nord, hvor klubbens nu 22 medlemmer mødte mange venner og kendinge fra de mange år for at mindes gode stunder sammen. Efter gudstjenesten bød klubbens præsident Peter Bang på festbuffet og jubilæumsfest i menighedshuset. Dette skulle der betales for, og de

penge gik ligesom gaver hhv. andre pengebeløb ubeskåret til klubben hjælpeprojekter. Jubilæumstalen blev holdt af tidl. verdenspræsident for Y's Men's-bevægelsen, Christian Bach Iversen, Års Y's Men's Club.

Flensborg-klubben har afholdt 866 møder siden chartringen, og i anledning af jubilæet var der en udstilling, der viste minder fra de 40 år. Siden 2004 mødes klubben i Ansgar Kirkes menighedshus, og siden 2002 er genbrugsbutikken Banglashop i Nørregade klubbens nok mest kendte, udadvendte aktivitet. Al aktivitet i klub og bevægelse har til formål i et kristent fællesskab at støtte især kirkeligt arbejde blandt børn og unge, lokalt og verden over.

Flensborg Y's Men's Clubs ledelse i år:

Præsident Peter Bang,
vicepræsident Volker Schade,
past præsident Bent Laursen,
sekretær Hanne Görns,
skatmester Povl Verner Hansen

Ideelle foredrag er som tordenvej

Af udvalgsmedlem Sten Haarløv

*Genier er som tordenvej:
de gå mod vinden,
forfærde menneskene,
rense luften.*

(S. Kierkegaard)

Det ideelle foredrag er lidt som et tordenvej; det slår gnister, går op imod det vedtagne, skaber klarhed hos sin tilhører.

Kirkehøjskoler er i de senere år dukket op overalt i Danmark, men næppe nogen kan prale af så lang en levetid som Flensborg Kirkehøjskole. Den blev grundlagt i 1957 og holder fortsat sine foredragsaftener på Flensborghus og Dansk Centralbibliotek.

Kirkehøjskolen er et fælles forum for de danske menigheder i Flensborg, og foredragene arrangeres i samarbejde med Sydslesvigsk Forening, Dansk Centralbibliotek, Den slesvigske Kvindeforening, Aktive Kvinder. I reglen indbyder Kirkehøjskolen til tre foredrag om året, men denne regel kunne ikke opretholdes i år p.gr.a. en forrygende snestorm i februar. Kirkehistorikeren Martin Schwarz Lausten fra København

måtte melde afbud, men gav telefonisk tilsagn om at komme i 2011 – dog gerne på et senere tidspunkt af året.

Det næste foredrag fandt sted i maj; her fortalte den danske historiker og ekspert på Østersø-området, Thomas Riis fra Kiel, om danskernes kamp mod venderne i Østersø-regionen i 1100-tallet og borgen Arkonas erobring 1168.

Det tredje foredrag, som Kirkehøjskolen arrangerede, fandt sted i september 2010, hvor emnet var den danske missionær Karen Jeppe's store indsats blandt det armenske folk i begyndelsen af 1900-tallet. Foredragsholderen Britta June Johnsen har kaldt sit foredrag Karen Jeppe – Armeniens ukronede dronning.

Kirkehøjskolens program for 2011 er i skrivende stund under forberedelse; det vil som altid kunne fås i receptionen på Flensborghus og på Dansk Centralbibliotek, ligesom foredragene vil blive bekendtgjort i pressen.

Kirkehøjskoleudvalgets medlemmer er Erik Johansen, Lone Anker Jacobsen, Finn Egeris Petersen og Sten Haarløv.

Vel mødt i sæsonen 2011!

Sætter fokus på udviklingsarbejdet

Af forretningsfører Georg Hanke

Beretningen er skrevet for en periode, hvor der blev arbejdet med ændringer og udvikling af arbejds måder og redskaber.

Indledningsvis rettes en tak til alle de mennesker, der nært og fjernt har haft en betydning for sundhedstjenesten i 2009.

Tak til bestyrelserne i fondene for velvillig behandling af vore ansøgninger. En stor og hjertelig tak til de mange bidragsydere, private som fonde for hånds rækningen, som fortsat er nødvendig og ønskværdig. En særlig tak til A.P. Møller og Hustru Chastine Mc Kinney Møllers Fond for almene Formål og til Christian Lassens Mindefond.

En stor tak til Støttekredsen og Alderdomshjemsudvalget for deres støtte.

Medarbejderne og beboerne på plejehjemmet takker vi for, at de på trods af de mange gener under byggefasen holder humøret oppe og sørger for en god stemning i dagligdagen. Også en tak til byggeudvalget, der er med til at få alle detaljer, store og små, på plads.

Til vore mange samarbejdspartnere i Danmark - på Bennetgaard, på Kystsantatoriet i Hjerding og i Danmarks Lungeforening også en tak for arbejdet i 2009.

En stor tak til forretningsudvalget og Sundhedsrådet for den støtte og det engagerede samarbejde, vi oplever og modtager. Også en stor tak til vore politikere, tillidsfolk og foreningsmedlemmer her i Sydslesvig, der også i det forløbne år har bakket vore aktiviteter op.

Tak til den danske regering, Folketinget, Sydslesvigudvalget og Sundheds- og Forebyggelsesministeriet for

den støtte, vi modtager, og tak til alle udvalgsmedlemmer, der arbejder til fordel for sundhedstjenestens virke. Dem skylder vi en tak for aldrig svigtende interesse. Det ansporer os til at yde den bedst mulige service på social- og sundhedsområdet indenfor vor befolkningskreds.

Sidst men ikke mindst takkes alle medarbejdere for vel udført arbejde og ekstraordinær arbejdsindsats i det forgangne år. Ros og tak til alle for velvilje, positiv teamgejst og medvirken ved vores udvikling.

FORMANDENS BERETNING

Af Hans Erik Hansen

Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig vil gerne give vore brugere, støtter og venner et billede af vor organisation, sådan som den har udviklet sig i det forløbne år. Samtidigt er beretningen et arbejdsredskab for alle vore foreninger og organisationer, så de kan være med til at gøre opmærksom på vor tilstedeværelse i lokalsamfundet og vise, hvordan vi opfylder forpligtelsen til at varetage vor befolkningsgruppes sundhedsmæssige behov; ganske som det tilbud, befolkningen i Danmark modtager fra det offentlige på sundhedsområdet, der er forbilledet for vort virke.

Alt er som i de senere år udgået fra huset i Skovgade, der også i 2009 havde mange besøgende – både brugere og interesserede – og som atter dannede udgangspunkt for foreningsudflugter og for afrejser til vort rekreative hjem i Danmark.

2009 var et af de travleste i organisationens historie. I lyset af, at vi i de seneste år har fået vore domiciler i Skovgade og Nerongsallé nybygget og mo-

derniseret, havde vi i forretningsudvalget besluttet at give organisationen et løft i personalestruktur og tankegang til det nyeste stade for at skabe Sydslesvigs gode arbejdsplads, der bringer glæde og trivsel for medarbejdere og sidst men ikke mindst giver en optimal god betjening af vore klienter efter bedste danske forbillede.

VISION, VÆRDIER OG MÅLSÆTNING

Til dette formål havde vi reserveret ekstra beløb af vore gavemidler og ved stor hjælp fra en ekstern virksomhedsrådgiver, som i Danmark med succes har virket som rådgiver på sundhedsområdet, fik vi sat en udviklingsproces i gang om vision, værdier og målsætning.

Alle medarbejdere og forretningsudvalget blev sat i gang med på møder, seminarer og workshops at formulere værdigrundlag og initiere denne proces, som er ved at blive omsat og fortsat i årene, der kommer, til handlingsplaner, der vedvarende gør deres positive virkning gældende i det daglige arbejde og i betjeningen af klienterne; især i form af glade, motiverede og engagerede medarbejdere, der er fundamentet for hele vort arbejde.

Handlingsplanerne omfatter strategiske mål, forbedringstiltag, aktiviteter, styrkelse af tværfaglig kommunikation, samarbejde og socialt samvær for blot at nævne nogle områder.

Som et led i udviklingen er vor struktur ændret derhen, at organisationen er opdelt i 4 afdelinger, en skolesundhedstjeneste, en hjemmeplejeafdeling, et ældrecenter og en administrations- og personaleafdeling. Hver afdelingsleder bliver ansvarlig - også budgetansvarlig - for sit område.

NYE FOLK

Vi valgte at ansætte en personalechef og stedfortræder for forretningsfører med ansvar for den igangsatte proces.

Skolesundhedstjenesten har fået ny ledende læge i Karen Fink, som afløste Gundhild Cordes, der gik på Altersteilzeit.

Hanne Bjerringgaard fra spædbørns- og mødrerådgivningen blev ansat til stedfortræder i afdelingen. Sidstnævnte gren af tjenesten udvikler sig fortsat positivt, og indskolings- og andre undersøgelser i børnehaver og på skoler afvikles i godt samarbejde med skoleforeningens afdelinger. Førstehjælpskurserne afvikles både i Skovgade og ude i de forskellige danske organisationer.

Af indsamlede midler har vi fået finansieret hjertestartere til anbringelse ude omkring i landsdelen til brug de steder, hvor de er anbragt og til medtagning ved større fælles arrangementer, som årsmøder, stævner o. lign.

Skoletandplejen udfører et stort profylaktisk arbejde blandt vore skolebørn, og socialrådgivningen har virket både på skoler og i fritidshjem.

På Kystsantoriet i Hjerting nyder skolebørnene omsorg omkring problemer med sundhed og mentalt velvære, noget der efterfølgende kan mærkes i den daglige skolegang.

Hjemmeplejen fik ny leder i Kerstin Reich. Kerstin har arbejdet hos os i en årrække og gennemførte i 2009 den autoriserede uddannelse til leder på plejeområdet. Som stedfortræder indtrådte Elsbeth Ketelsen, der nu er påbegyndt uddannelsen til ledende sygeplejerske.

Vore sygeplejersker bliver løbende videreuddannet, senest også i gerontopsykiatri. Et område, som dukker mere og mere op i dagligdagen blandt vore patienter.

Med plejeforsikringen og sygekasserne ligger vi løbende i forhandlinger om at få forøget tilskuddene til betaling af ydelserne, som vi udfører.

Som noget nyt gennemførte vore sygeplejersker sundhedsdage i Flensborg og i Husum for vor befolkningsdel i lighed med udviklingen i Dan-

Formand Hans

Erik Hansen på rejsegildet på Alderdomshjemmet i januar 2009. (Alle fotos: privat)

mark. Dagene forløb med undersøgelser og foredrag og var godt besøgte, og de tænkes fortsat i andre dele af Sydslesvig i årene, der kommer. Sundhedsdagene søges dækket af ekstra tilskud fra fonde o. lign. Samtidig påbegyndtes – i tråd med udviklingen her og i Danmark – ”forebyggende hjemmebesøg” blandt mindretallets ældste medlemmer.

Socialrådgivningen har haft et travlt år bl.a. på grund af sygdom, men aktiviteterne har været afviklet som vanligt i nært samarbejde med de andre

REGNSKABSBERETNINGEN

Af forretningsfører Georg Hanke

Dansk Sundhedstjeneste er fortsat i gang med ny- og renoveringsprojektet på Dansk Alderdoms- og Plejehjem i Flensborg. Pga. vejrforholdene i vinteren 2008/2009 kunne tidsplanen ikke

overholdes. Vi regner med, at hele byggeprojektet kan afsluttes sidst i 2010/først i 2011.

Når vi ser på økonomien, volder byggeriet større problemer, end vi har regnet med fra starten. Driftsregnskabet hænger ikke sammen, fordi vi kun kan optage 56 beboere i stedet for 83. Det betyder stort indtægtstab.

Dertil kommer, at byggeriets budget efter arkitektens udsagn ikke holder med de 3,9 mio. euro, der blev budgetteret med ved byggeriets start, men snarere bliver ca. 4,2 mio. euro.

Vi ser nøje på økonomien på alle virksomheder for at kunne udligne regnskaberne fra 2011.

Mht. nyt møblement har vi og Alderdomshjemsudvalget søgt flere fonde i Danmark. På nuværende tidspunkt har vi modtaget 81.000 euro til formålet.

Sundhedstjenestens samlede regnskab - afrundet:

	2009	2008
	€	€
Samlede driftsomkostninger	7.022.299	6.490.545
Samlede indtægter i Tyskland	2.790.020	3.059.478
Tilskud fra Danmark	3.288.591	3.181.208
Overskud/underskud driftsregnskab	./943.688	./249.859
Indtægter fra A.P. Møller Fonden (byggeregnskabet fremlægges 2011)	1.200.000	2.100.000
Overskud i det saml. regnskab	+ 256.311	+ 1.850.140

Dansk Alderdoms- og Plejehjem, Flensborg, Nerongsallé 27.

BUDGET 2010

Sundheds- og Forebyggelsesministeriet har for 2010 godkendt et tilskud på 3.315.885 euro. Det er en stigning på 0,83% i forhold til 2009. Vi havde søgt om en stigning på 3,0%. Vi har derfor ændret budgettet, hvilket vi har store problemer med. Vi er i gang med at ændre strukturen m.h.t. regnskab og budget, og lederne af de forskellige virkeområder vil fremover være medansvarlige for økonomien i deres afdelinger.

Ledergruppen, samarbejdsråd og driftsråd er klar over, at situationen er alvorlig.

Fleire medarbejdere går i de kommende år på Altersteilzeit, hvilket i en årrække kan føre til ekstra udgifter.

Reserverne i regnskaberne for 2008/ 2009/ 2010 fra fonde, arv og gaver vil være opbrugt i 2010.

Social- og Sundhedscentret, Flensborg, Skovgade 45

DANSK SUNDHEDSTJENESTE PÅ VEJ *Af personalechef Stinne Døssing*

Med større fokus på ressourceudnyttelse, og at Dansk Sundhedstjeneste driver sit virke i et tværkulturelt område, opstår der behov for nytænkning og intern udvikling for at kunne agere i en kompleks verden.

I 2008 blev der på baggrund af manglende tilfredshed med arbejdspladsen igangsat et stort udviklingsprojekt støttet af både ledere og medarbejdere.

Projektet blev organiseret i 2009 og 2010 og ledet af en ekstern konsulent, og siden sommer 2009 suppleret af en nyoprettet personalechef-funktion.

Fra starten af var oplægget, at så mange som muligt skulle involveres i det direkte arbejde med at definere Dansk Sundhedstjeneste som fremtidig virksomhed og arbejdsplads.

Alle har deltaget i arbejdsdage, hvor det fremtidige fundament i vision og værdier er blevet fastlagt. Mindre arbejdsgrupper arbejdede med udkast. Da det grundlæggende arbejde var på plads og godkendt af forretningsudvalget, startede implementeringen sidst i 2009, samtidig med at ledelsen iværksatte nye samarbejds måder med samarbejdsråd og driftsråd m.h.t. at sikre en åben og ærlig kommunikation i organisationen.

Den store udfordring er at få målet grundfæstet i hjertet og i hovedet, så resultatet til sin tid kommer så tæt på det oprindeligt ønskede som muligt, med de nødvendige korrektioner.

Dansk Sundhedstjenestes vision er "at fremme sundheden i Sydslesvig, hvor proaktive medarbejdere, med udgangspunkt i tillid/troværdighed, respekt, kompetencer og specialviden, leverer værdiskabende ydelser af høj faglig kvalitet"

Overordnede mål er tilfredse brugere, et bredt spektrum af tilbud af høj kvalitet, arbejdsglæde samt at være i bevægelse og udvikling.

SKOLESUNDHEDSTJENESTEN

Af ledende læge Karen Fink

I skolesundhedstjenesten arbejder skolesygeplejersker, skolelæger, skoletandlæge, tandplejere og ledende læge med sydslesvigske børns og unges samt deres familiers sundhed.

Vi arbejder med individuelle forløb og med tilbud til institutioner og skoler i Sydslesvig. Alle skoler og børnehaver har tilknyttet en fast skolesygeplejerske.

SUNDHEDSPLEJE OG SMÅBØRNSFAMILIER

I Flensborg og omegn tilbydes alle gravide og forældre med små børn sundhedspleje - med hjemmebesøg i graviditeten og i barnets første leveår samt en ugentlig mødregruppe og tilbud om individuelle undersøgelser. I andre dele af Sydslesvig varetager skolesygeplejerskerne disse opgaver efter behov.

For nogle familier, herunder tilflyttere fra Danmark, er kontakten til sundhedsplejen den første til det danske mindretal. Sundhedspædagogisk er det givende at have denne tidlige kontakt til børnene. Vores ønske er at kunne udbygge denne del af vores tilbud i hele landsdelen.

Det daglige arbejde i småbørnsfamilierne er spændende. Mange familier er glade for vores tilbud. I Flensborg følges i øjeblikket 39 familier med børn under 1½ år.

Via faglighed og udøvende sundhedspleje er vi med til at skabe tryghed og gode rammebetingelser for de småbørnsfamilier, der kender til vores tilbud. Det er netop mindretallets mangfoldighed og brede vifte af tilbud, der giver en fornemmelse af tryghed og samhørighed.

Vi deltog i en tværfaglig temadag i Lübeck, indbudt af socialministeriet i Kiel, med input nordfra samt om vores arbejde og erfaring med småbørnsfamilierne i Sydslesvig.

Det blev en workshop „Der Blick

nach Norden - das Modell der Gesundheitsschwester in Dänemark und wie es in Deutschland praktiziert wird „.

Vi afholdt workshoppen i to omgange og havde et besøgstal på omkring 35 mennesker. Jordemødre, politikere, praktiserende læger og andre faggrupper var aktive i vores fremlægning. I marts 2010 kom en gruppe fagfolk fra Lübeck til Flensborg for at se mere til vores arbejde.

ARBEJDET PÅ INSTITUTIONER OG SKOLER

Sundhedspædagogisk har der været forældreaftener med foredrag om smitsomme sygdomme og hygiejne, deltagelse i skolers emnedage med indslag om sund livsstil. På nogle skoler har skolesygeplejersken en ugentlig træffetid, et område som vi ønsker at udbygge for gymnasiernes vedkommende.

Skolesundhedstjenesten rådgiver om smitsomme sygdomme, herunder lus. I 2009 omfattede arbejdet også oplysning om influenza A.

I 2009 nedsatte vi en arbejdsgruppe af skolesygeplejersker, som udarbejder et seksualoplysningstilbud til alle skoler.

I samarbejde med socialrådgiverne ved sundhedstjenesten udarbejdede vi i 2009 et kursuskoncept om sundhed i vuggestue med pædagoger ansat ved vuggestuer som målgruppe. Dette 2-dages kursus blev holdt i maj 2010.

BØRNEHAVEBØRN

Ifølge tysk lov skal børn inden start i institution undersøges af egen læge eller skolelæge for at opspore specielle helbreds-mæssige problemer. Vi har foretaget 103 af disse undersøgelser, især i Flensborg by. Desuden tilbydes alle vuggestue- og børnehavebørn med særlige behov vurdering ved læge eller sygeplejerske.

„Kroko“ underviser i rigtig tandpleje.

SKOLEBØRN

Efter dansk forbillede føres der i 6. klasse en individuel sundhedssamtale mellem barnet og skolesygeplejersken.

I 8. klasse tilbydes alle en udskolingsundersøgelse, som omfatter en helbreds- og trivselsvurdering samt vejledning i forhold til helbredets betydning ved valg af erhverv.

SKOLETANDLÆGE OG SKOLETANDPLEJE

Selv om de seneste års karies-undersøgelser har vist et stabilt faldende behandlingsbehov, er det tankevækkende, at forskellen mellem de forskdellige institutioner er stor.

I 2009 har tandplejen med den talende hånddukke »Kroko« besøgt skolerens 1.-6. klasser, S-klasser og alle børnehaverne i Sydslesvig. Børnene har fået teoretisk og praktisk undervisning om tandpleje.

VACCINER

Traditionelt har man ved skolesundhedstjenesten tilbudt gratis vaccination jfr. det tyske børnevaccinationsprogram.

I 2009 indtrådte en ændring i Slesvig-Holsten, idet det offentlige ikke mere stillede vacciner vederlagsfrit til rådighed for bl.a. Dansk Sundhedstjeneste. Skolesundhedstjenesten tilbød derfor vacciner fra en stor restbeholdning.

Men ved starten af 2010 var denne beholdning brugt op.

Det tyske skolelægevæsen og Dansk Sundhedstjeneste ønsker, at det offentlige igen stiller vacciner til rådighed. Indtil da tilbydes enkelte vacciner til særligt udsatte grupper af børn og unge. Alle vacciner kan ethvert barn i øvrigt fortsat modtage vederlagsfrit hos de praktiserende læger og børnelæger.

HYGIEJNEBELÆRING

Skolesundhedstjenesten tilbyder hygiejnebelæringer om håndtering af levnedsmidler til medlemmer af det danske mindretal – både ansatte i Dansk Sundhedstjeneste og ansatte ved andre mindretalsorganisationer samt skoleelever i forbindelse med erhvervspraktik. I 2009 modtog over 150 denne undervisning som varetages af 2 skolesygeplejersker.

HJERTING KYSTSANATORIUM

Hjørring Kystsankatorium drives af Danmarks Lungeforening.

I 2009 har 100 børn fra Sydslesvig haft ophold dér. Opholdene er af 8 ugers varighed, og målgruppen er uændret børn med et særligt behov. Nogle er deltagere i livsstils-hold, hvor der fokuseres på sund kost og motion, andre befinder sig i en belastet personlig eller familiær situation, hvor et pus-terium fra hverdagen vil give et blivende og positivt indtryk.

I 2009 har man udvidet samarbejdet med Dansk Skoleforenings pædagogisk-psykologiske rådgivning, PPR.

UNDERVISNING I FØRSTEHJÆLP

Førstehjælpsinstruktørerne ved Dansk Sundhedstjeneste har i lighed med deres kollegaer nord for grænsen oplevet en stærkt stigende interesse for førstehjælpskurser.

Dansk Sundhedstjenestes forretningsudvalg besluttede at bruge et gæbeløb til indkøb af hjertestarter, så-

kaldt AED. I forvejen havde man i samarbejde med Dansk Skoleforening anskaffet 2 AED til Duborg-Skolen hhv. A.P. Møller Skolen. Dermed er man oppe på 7 apparater i hele landsdelen.

AED-startere er nemme at transportere og kan således medbringes til f. eks. store udendørsarrangementer.

Dansk Sundhedstjeneste tilbyder overvejende førstehjælpskurser til medarbejdere på de større sydslesvigske arbejdspladser, og da tysk lovgivning kræver, at lærere og pædagoger har et gyldigt førstehjælpsbevis (ikke ældre end tre år), udgør disse 12 timers kurser, "mellemkurser" og vedligeholdelseskurser meget i vores undervisning.

Også andre faggrupper og en del afgangselever har en førstehjælpsuddannelse fra Dansk Sundhedstjeneste, ligesom vi har afholdt arrangementer for mødregrupper og forældreaftræner omkring førstehjælp og sikkerhed i hjemmet.

Der undervises også i ældreklubber. Her øves situationer, som de ældre mindretalsmedlemmer genkender fra deres hverdag.

Vi oplever i høj grad kurserne som et tværfagligt forum, hvor alle får nye indblik og udvidet forståelse for vigtigheden af at kunne førstehjælp. Her udveksles erfaringer og oplevelser og der diskuteres, om man nu har reageret hensigtsmæssigt hvis man har stået og skullet yde hjælp.

Der er stor indlevelsessevne og empati mellem kursisterne, som i disse situationer nærmest yder psykisk førstehjælp til hinanden. Det er berigende og giver stor arbejdsglæde og energi til at fortsætte arbejdet for at gøre mindretallets hverdag lidt mere tryk og sikker.

ARBEJDSGRUPPER

I Flensborg deltager skolesundhedstjenesten fortsat i et lokalt netværk til børnebeskyttelse og har kontakt til lignen-

Instruktion i brugen af hjertestarter.

de arbejdsgrupper i resten af Sydslesvig. Arbejdet her har bl.a. medført, at man i Flensborg by har valgt at uddanne flere jordemødre til det, der hedder "Familienhebamme". Det er meningen, at disse jordemødre kan varetage opgaver i specielt belastede familier og herved gå ind og yde et forebyggende arbejde.

SAMARBEJDSPARTNERE

Vi deltager med mellemrum i de faglige møder, som de kommunale børneungelæger afholder i det sydlige Danmark. En del af skolesygeplejerskerne og -lægerne har deltaget i en videreuddannelsesdag i Kolding.

I Tyskland deltager vi regelmæssigt i møder og videreuddannelsesdage arrangeret af de forskellige børneungeafdelinger ved de offentlige "Gesundheitsämter" ("Kinder- Jugendärztliche Dienste").

SYNLIGHED

I forhold til vores målsætning om sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse ønsker skolesundhedstjenesten at være synlig i mange sammenhænge.

I 2009 afholdt Dansk Sundhedstjeneste sundhedsdage i både Flensborg og Husum. Hos skolesygeplejerskerne har alle deltagere kunnet få foretaget en syns- og høretestning, få deres sanser udfordret, og mange har haft glæde af at se en hjertestarter og høre om

Medarbejdere deltog aktivt i det velgørende løb "Lauf ins Leben".

førstehjælp. Skolelægeligt har man bidraget med rådgivning omkring målte blodtryk og blodsukre og information omkring epidemien af influenza A.

Skoletandplejen har haft en illustrativ udstilling af forskellige madvarers forbløffende store sukkerindhold, det såkaldte sukkerbord, og dette var en sand magnet specielt for de deltagende børnefamilier. Besøgende var forbavsede over, hvor mange sukkerknald der er i forskellige madvarer. På denne måde opstod samtaler med børn og voksne om ernæring og sundhed.

KYSTSANATORIET I HJERTING

Af forstander Dorte Lismoes

I 2009 har godt 100 børn fra Sydslesvig haft et ophold fyldt med gode oplevelser i Hjerting. Kystsanatoriet blev renoveret i 2008 og fremstår som en moderne institution, hvor børnene har

Kystsanatoriet i Hjerting

mulighed for at få eget værelse med tilhørende badeværelse. Der er plads til 18 børn i alderen 4-15 år til et otte ugers ophold. Sanatoriet ligger ved stranden, og omgivelserne bliver flittigt brugt til fysiske udfoldelser.

Dagligdagen er struktureret. Det er vigtigt at starte dagen godt. Alle måltider indtages i fællesskab, og der serveres en god og varieret kost.

Børnene går i skole under opholdet. Der undervises i dansk, matematik, engelsk samt kreative fag som sløjd, billedkunst, it og madlavning. Derudover går børnene til svømning og gymnastik hver uge. Lektielæsning indgår som en naturlig del af dagligdagen. Børnehavebørnene deltager i førskole om formiddagen, hvor børnenes færdigheder udvikles.

Om eftermiddagen tilbydes forskellige aktiviteter, lege og ture ud af huset. Samværet børnene imellem prioriteres højt, da det er vigtigt, at alle får et godt ophold. Aftenen afsluttes med historielæsning samt hygge på værelserne.

Vores livsstilsprojekt har været særdeles tilfredsstillende. Børnene har opnået gode resultater og er taget hjem med øget selvværd, adskillige kilo lettere, samt en større forståelse for sammenhængen mellem vægt, kost og motion. Børnene har desuden efter ønske deltaget i vejledning i personlig hygiejne herunder praktiske øvelser i korrekt håndvask og tandbørstning. Vi arbejder sundhedsfremmende samt har en del forebyggende tiltag.

SOCIALRÅDGI VNINGEN

Af Anders Kring og Dorte Lambers

Sundhedstjenestens socialrådgivere er en væsentlig del af den psykosociale service, der ydes medlemmerne af det danske samfund syd for grænsen.

De fungerer som "socialadvokater" og sørger for, at sociale rettigheder for mindretallets medlemmer bliver tilgodeset.

Herved bliver der skabt mere social

retfærdighed og chancelighed for de mennesker, der har svært ved at sige til eller fra og ofte helt ubevidst bliver udelukket og overset. Vi støtter mennesker, der har svært ved at fastholde livsstilsændringer, ved at fokusere på deres styrker.

Socialrådgiverne er med, når sociale problemer skal opdages, forebygges, løses og debatteres.

Rådgivning af forældre m.h.t. deres børns brug af elektroniske medier har været efterspurgt. Der blev i løbet af året holdt over 20 foredrag. Emnet vil også fremover være aktuelt, da forældrenes usikkerhed, ukritiske brug eller overkritiske frygt for de skadelige virkninger ved brugen af elektroniske medier viser, at emnet trænger til behandling.

Et forældrekursus i 2009 for forældre med teenagerbørn blev besøgt af 15 interesserede forældre fra hele landsdelen.

Forandringerne i en familie med pubertetsbørn, kommunikationen, håndtering af alkoholforbrug og emnet seksualitet - dette og andet blev drøftet i gruppen.

Den faste telefontid mandag-torsdag kl. 8-9 bliver brugt mere og mere, og vi er glade for at kunne servicere brugerne på denne måde.

184 sager blev behandlet i 2009. Lige fra enkeltrådgivninger til længere ledsagende forløb.

HJEMMEPLEJEN

Af ledende sygeplejerske Kerstin Reich

En vinter med masser af sne og is på vejene var en ekstra udfordring for sygeplejerskerne.

2009 var et turbulent år med en del nye medarbejdere og forandringer i teamene. Arbejdet med miniprojekter, videreuddannelse og det daglige krævede en ekstra indsats.

MEDARBEJDERSTABEN

Hjemmeplejen fik ny ledelse, da undertegnede blev ansat som ledende sygeplejerske.

Elsbeth Ketelsen blev stedfortræder med ansvar for de vestlige teams i Læk, Husum, Ejdersted og Sild samt kvalitetsarbejdet.

Jenny Wietz er ansvarlig for de østlige teams, dvs. Flensborg øst og vest, Slesvig og Rendsborg/Egernførde.

Den nye overordnede opdeling af distrikterne i øst og vest giver et tættere samarbejde og en større fleksibilitet i arbejdshverdagen.

GERONTO-PSYKIATRI

3 sygeplejersker har afsluttet uddannelsen til geronto-psykiatriske sygeplejersker og er startet op med kollega-rådgivning og klientbesøg hos demente. De er hver især tilknyttet flere teams. På grund af høj arbejdsbelastning har det endnu ikke været muligt at udnytte deres vidensressourcer i større omfang.

HYGIEJNESYGEPLEJERSKE

1 sygeplejerske har bestået uddannelsen som "Hygiejne-Beauftragte" og varetager nu hygiejnemæssige opgaver for hele Dansk Sundhedstjeneste.

HVERDAGEN

Vores plejekontrakter er fornyet og godkendt af en jurist. For at opfylde de juridiske krav er den blevet til mere omfangsrigt læsestof for klienten. For at sikre en af klienten underskrevet kontrakt er det nødvendigt, at vore sygeplejersker involveres i hver enkelt.

SYGEKASSERNE

Vore medarbejdere skal være yderst påpasselige med bestilling af ordinationer til sygeplejen. Sygekasserne ser

kritiske på disse behandlingstiltag, inden de godkender dem. Ofte kræver det ekstra besøg i lægepraksis eller fremsendelse af ekstra dokumentationspapirer, inden disse godkendes.

Det opleves tiltagende, at sygekasserne nøder pårørende til at overtage sygeplejen for at spare penge. Vore medarbejdere prøver at argumentere for, at denne vej ikke nødvendigvis er den rigtige.

ARBEJDSBELASTNING

Vi har haft et stabilt antal plejeklienter i 2009. Tyngden ligger på Flensborg by, hvor det af samme grund har været nødvendigt at gribe weekendvagterne an på en ny måde. Der er permanent brug for en ekstra medarbejder i weekenderne. De to Flensborg-teams har formået at strukturere arbejdstiden, så det blev muligt.

Vi har fortsat et godt samarbejde med vore kooperationspartnere og har aftalt regelmæssige fælles evalueringsmøder. Samarbejdet bygger hovedsagelig på hjælp til rengøring og sikring af klientbesøg, som vi ikke har kapacitet til.

SYNLIGHED

Bilerne, vor rød/hvide påklædning, hjemmesiden m.m. giver tiltagende bonus mht. synligheden. Vi er kendt i Sydslesvig. Kolleger deltog aktivt i aktionen "Lauf ins Leben", og vi er hvert år synlige på årsmødepladsen og ved alle større begivenheder i mindretallet. Vi kommer i danske foreninger for at fortælle om vort arbejde, så tilhørerne kan gøre brug af vores kompetence ved sygdom.

I 2009 var vi inviteret til Fyn af Grænseforeningen, hvor vi fortalte om vores arbejde i Sydslesvig. Assens kommune var vært for et dagsprogram, hvor vi informeredes om hjemmeplejen i Assens og blev vist rundt i forskellige institutioner. Om aftenen var det vores

tur til at fortælle om arbejdet syd for grænsen.

Randers social- og sundhedsskole ønsker fremover regelmæssige foredrag om vort arbejde

Dannevirke Museum har lånt remedier fra vort lille husinterne museum til en længerevarende udstilling om mindretallets historie.

SUNDHEDSDAGE

I 2009 blev der holdt to sundhedsdage.

Dagen i maj i Flensborg var godt besøgt, og gæsterne hyggede sig med de tilbudte aktiviteter. Vi havde et godt samarbejde med danske og tyske firmaer og foreninger.

I november arrangerede vi en sundhedseftermiddag på Husum Danske Skole. Igen var alle husets afdelinger og forskellige samarbejdspartnere involveret.

Der er planer om at holde en sundhedsdag på Sild i 2011.

VISION - VÆRDIER

Hjemmeplejeafdelingen er startet med et mini-projekt, hvor det nuværende fundament analyseres og beskrives.

Herefter gennemføres tiltag, der gerne skulle føre til et klarere fundament og en mere fokuseret ledelse, et bedre arbejdsmiljø og en styrket medarbejdertilfredshed, et styrket samspil med medarbejdere om egne funktioner samt styrket tværfagligt samspil inden for hjemmeplejen, resulterende i et højere serviceniveau for brugere, effektivitet og en øget indtjening til sundhedstjenesten.

FODPLEJEN

Vi tilbyder fodpleje til pensionister flere steder i landsdelen. Pt. er der ansat 4 fodplejere, hvoraf en medarbejder er podolog-uddannet.

Der afholdes konsultation i Flensborg, Slesvig, Læk, Bredsted, Husum,

Fodplejer i aktion.

Rendsborg, Egernførde og Frederiksstad. Derudover tilbydes behandling i eget hjem for bl.a. gangbesværede pensionister.

TILBUD

Pensionister har mulighed for at få et 14-dages ophold på Bennetgaard en gang årligt.

Vi tilbyder forebyggende hjemmebesøg til mindretallets medlemmer, der er fyldt 75 år eller er fyldt 65 år og har mistet deres ægtefælle/samlever, lider af alvorlig sygdom eller lige er udskrevet fra sygehus.

Vi tilbyder rådgivning og information om plejeforsikringen både til klient og/eller pårørende.

Vi kommer gerne ud for at fortælle om plejerelevante emner.

ÆLDRECENTRET

*Af centerleder Bodil
Bjerregaard-Brocks*

PENSIONISTBOLIGERNE

Beboerne i pensionistboligerne er integreret i Dansk Alderdomshjems dagligdag. Nogle af pensionisterne gør brug af middagsmad-tilbuddet, andre går til frisør, fodpleje eller deltager i vore arrangementer. Om tirsdagen henter pedellen pensionister rundt om i Flensborg og opland, og sammen med beboerne mødes de i dagligstuen til tirsdagsklub.

For at tydeliggøre, at pensionistboligerne og Dansk Alderdomshjem hører sammen, kalder vi bygningerne for Dansk Sundhedstjenestes Ældrecenter.

DANSK ALDERDOMSHJEM

Dansk Alderdomshjem er p.t. normeret til 56 beboere. Aldersfordelingen er 15 mænd mellem 70 og 94 år og 41 kvinder mellem 69 og 103 år. Mændenes gennemsnitsalder er 81 år og kvindernes 85 år.

Der er ansat 56 medarbejdere, hvoraf flere er deltidsansatte. Vi har i alt besat 45 fuldtidsstillinger.

BYGGERIET

I januar 2009 fejrede vi rejsegilde i nybygningen.

Byggeriet blev forsinket med 8 uger p.g.a. den hårde vinter. Midt i marts skete der store fremskridt på byggepladsen. Der blev muret, pudset, isoleret og malet. Og endelig kunne vi i starten af august tage nybygningen i brug.

Ombygningen af den gamle byggestubstans har voldt os uventede problemer og er ikke afsluttet endnu. Det byggeri er også forsinket og nok først afsluttet til foråret 2011.

Det har ført til, at økonomien er belastet. Vi har mindre indtægter pga. det reducerede beboerantal, og antallet af medarbejdere kan ikke minimeres yderligere.

Nybygningen og ombygningen er et stort og længe næret ønske, som er

Pensionistboligerne Nerongsallé 27a.

gået i opfyldelse takket være storslåede pengegaver fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc Kinney Møllers Fond for almene Formål og fra Christian Lassens Mindefond.

Efterhånden som byggeriet skrider frem, får beboerne de allerbedste rammer til at leve et kvalitativt, aktivt og trygt otium.

MYNDIGHEDERNES TILSYN

Byens myndigheder kommer hvert år på uanmeldt kontrolbesøg.

Nu er sygekassernes kontrolorgan, Medizinischer Dienst der Krankenkassen (MDK), årligt begyndt at kontrollere alle plejehjem. I august 2009 – midt i bygge- og flytterodet – kom myndighederne på uanmeldt besøg for at kontrollere plejen, hygiejnen og terapien. MDK konstaterede en rigtig god hygiejne, og at vi yder god faglig resultatorienteret pleje. Vi skal implementere nationale standarder, og plejens processer skal være mere konkrete og transparente i dokumentationen. Vi ser det positivt, at vi får en tilstandsrapport, så vi ved, hvor vi kan forbedre vore ydelser. Nu hvor de nye lokaler er taget i brug, tilbyder vi flere aktiviteter, og demente har en bedre struktureret hverdag.

PERSONALEPOLITIK

Procesorienteret udviklingsarbejde er vigtigt for den personlige udvikling på arbejdspladsen. Derfor fortsatte Dansk Sundhedstjeneste 2009 projektet med en ekstern konsulent til udarbejdelse af strategier og visioner med fokus på den gode arbejdsplads for alle ansatte i organisationen. Værdier bliver implementeret. For at forbedre og styrke fagligheden og kommunikationen, blev der sat mange processer i gang. Al personalet blev aktiveret i projektarbejdet ved at deltage i miniprojekter og et 2-dages seminar.

Køkkenleder Kaj Christiansen i aktion.

Der er opstået en ny arbejdskultur med arbejdsglæde og fællesskab. Der er dannet et fundament som tydeliggør, hvilket kommunikationsmønster vi ønsker. Derudover synliggøres retningen i henhold til hvad faglig, kvalitativ ydelse skal være for vore beboere.

Vi har en målsætning om at øge antallet af kvalificerede medarbejdere: To faglige medarbejdere har afsluttet deres videreuddannelser i hhv. gerontopsykiatri og palliativ pleje.

Alle medarbejdere har deltaget i tre interne kurser, afholdt af en demenskoordinator fra Sønderjylland.

STØTTEKREDS OG ALDERDOMSHJEMUDVALG

Støttekredsen og alderdomshjemudvalget har stor betydning for hjemmet. Over 40 personer er medlemmer af enten støttekredsen eller i udvalget under ledelse af Kæthe Kühl.

Alderdomshjemudvalget støtter os ved at søge fondsmidler, pengegaver fra gavmilde sponsorer m.m., så vi kan give beboerne gode rammer at bo i og kan anskaffe hjælpemidler til at lette plejen.

De sidste to år har udvalget søgt større midler til køb af indretning til nybygningen: Hvilemøbler, plejesenge, spisestuemøbler, beboerkøkkener, inventar og udstyr o.m.a. Ved årets slutning kunne Kæthe Kühl meddele, at Alderdomshjemudvalget har en kontobe-

holdning på 83.000 euro, som vil blive brugt til ovenstående.

Støttekredsen er tilstede med en hjælpende hånd ved sang, kortspil, gåture, udflugter, oplæsning, håndarbejde og omsorg omkring beboerne.

ALDERDOMSHJEMMETS STØTTEKREDS

Af formand Kæthe Kühl

I november 2007 overtog jeg støttekredsen efter Elva Thorup Nielsen, initiativtager og leder gennem alle årene.

Støttekredsen påbegyndte sit virke i 1993 som et led i Humanitært Udvalgs arbejde. Dette virke går ud på at give beboerne og personalet ved hjemmet en hjælpende hånd ved sammenkomster, hvor der er underholdning. Her dækkes der bord, og man er behjælpelig med at hente og bringe beboerne. Støttekredsens medlemmer fordeler sig ved de forskellige borde, for her at få en samtale i gang, skænke kaffe op, slå op i sangbogen o.s.v. En vigtig del af støttekredsens virke er kontakten til beboerne, der er glade for at høre det nye, kredsens medlemmer kan fortælle. Alle de små dagligdags ting som

beboerne så gerne vil høre om. Kredsens medlemmer er også lydhøre overfor det, beboerne gerne selv vil fortælle. Måske trøste lidt og holde hånd.

Støttekredsen er aktiv ved udflugter, basarer og fester. Desuden er nogle medlemmer fast engagerede ved spilleeftermiddage, sangtimer eller hobbyarbejde. Nogle er faste besøgsvenner, andre mere sporadiske. Besøgsvennetjenesten er et område, vi gerne vil have udbygget.

I 2009 blev der holdt 4 støttekredsmøder, hvor programmet blev fremlagt, og hvor man kunne melde sig til det, man ville deltage i.

Støttekredsens medlemmer udviser stor trofasthed. Som leder af gruppen vil jeg gerne sige tak til alle for et godt samarbejde og for den trofasthed, der udvises overfor det vigtige arbejde der ydes. En stor tak skal også lyde til alle dem, der stiller sig til rådighed med underholdning. Vi er afhængige af denne frivillige indsats.

Tak til alderdomshjemmets personale. Vi møder altid åbenhed og venlighed og et godt samarbejds-klima, der igen kommer beboerne til gode.

En gruppe beboere fra alderdomshjemmet på Jahrmarkt i Flensburg. (Foto: privat)

Nyt Flensborg Bibliotek

Af bibliotekschef Alice Feddersen

Nytænkt, men for „gamle“ penge og med det samme inventar. Pengene til det nye kommer fra opsparing, reolerne er de samme. Nyt er det blik, det kyndige firma Arkitema har kastet på indretningen og virksomheden. Det resulterede i en masterplan, en overordnet plan for de helt store linjer i indretningen.

De linjer som i biblioteket i Flensborg efterfølgende har sat en renovering i gang efter. Planen er kommet til veje efter en intensiv tænkeperiode for en lille gruppe på biblioteket, efterfulgt af tre runder af samtaler med en række repræsentanter for vigtige målgrupper: børnefamilierne, de ældre og de unge/studerende.

Planen rummer de kendte ingredienser: et bibliotek for de voksne, et for

børnene og selvfølgelig juvelen: Den slesvigske Samling. Dertil kommer så en justering af gulvbelægningen, som let og elegant leder publikum på vej og skaber overblik. Oveni kommer de udblik, som fire grønne kiler/trompeter i gulvet samt „Den danske trappe“ giver til „det derude“: Nørregade og fjorden samt bibliotekshaven. Samme udblik giver lys til lokalerne og understreger de to tidsaldres forskellige arkitektur, som de kan ses i den gamle del af bygningen fra 1959 og den ny fra 1989.

Med ét slag bevæger Flensborg Bibliotek sig fra tiden før internet, musik og spil til at blive et 2010ernes multimediehus, hvor bøger, computere og digitale medier eksisterer side om side. Sidst men ikke mindst understøtter den nye indretning publikums udtalte ønsker om forskellige typer af steder at opholde sig: afsondrede, sociale,

Ombygningen i Flensborg. (Alle fotos: DCB)

Bibliotekschefen måtte se sig erstattet af en professionel klovn :-), Professor Doktor ABC, da midsommertalen skulle holdes.

smukke og komfortable opholdssteder. Et langbord tæt på udgangen til bibliotekshaven, en sidde-trappe ud mod Nørregade og fjorden, nicher til børnenes forældre med voksen-ting og net-opkobling, studiefaciliteter i lokalsamlingen.

MIDSOMMER FOR ALLE

På trods af VM i fodbold og forbigående byer lykkedes det for anden gang at finde to timer en fredag eftermiddag forud for sommersolhverv til at fejre årets vendepunkt i Flensborg Biblioteks stemningsfulde terrasse-have. Bi-

Husum Bibliotek.

erne summede, blåene blussede, gøgleren pustede ild, Dola's dukker optrådte, kaffe og drinks flød frit - og der blev leget.

NYT HUSUM BIBLIOTEK

Det er ikke nogen hemmelighed, at det danske biblioteksarbejde på vestkysten har barskere vilkår end andre steder. Husum Bibliotek ligger som en oase i den smukke vestkystby og har for nylig oplevet fremgang i både udlånstal og besøgstal. Kuren har været den samme, som Flensborg Bibliotek efterfølgende har gennemgået. En grundig oprydning i materialebestanden kombineret med en mere effektiv og humørfyldt præsentation af de tilstedeværende. Af publikum oplevet som var der mange nye materialer på trods af, at bestanden er reduceret med 1/3. Less is more!

NØGLEKLART BIBLIOTEK

Hvis alt går efter planen, forlader Slesvig Bibliotek det bulende gulvtæppe i Lolfod nr. 69 for at rykke ind i det renoverede Slesvighus et par stenkast hene ad gaden. Her rykker biblioteket ind i en større sammenhæng med SSF og det folkelige arbejde og forventes at blive tilgængeligt i et langt større tidsrum. Her er planen for første gang at give lånerne adgang til biblioteksrummet med lånerkort og pinkode. Således vil bibliotekarens tilstedeværelse ikke på nogen måde miste sin betydning, idet det publikum der kan klare paragrafferne selv, vil få mere fleksible åbningstider. Denne betjeningsform har de sidste år vundet indpas i mindre danske biblioteker til glæde for brugerne, fordi materialer bestilles over nettet til afhentning. Biblioteket åbner blot dørene endnu mere, og Slesvigs bibliotekar kan jo ikke undværes som producent af mange fine bogomtaler på bibliotekets hjemmeside og i Flensborg Avis.

NY MÅDE AT MODTAGETILSKUD

I skrivende stund er første årgang af Sydslesviglovens bevillingsprocedure knapt nok til ende. Dansk Centralbibliotek glæder sig over at være udset til at være en af de første organisationer, som udformer sin ansøgning om driftsstøtte i form af en resultatkontrakt. Det har kostet knofedt, på den anden side ligger indsatsen i forlængelse af de bestræbelser, biblioteket i tæt samarbejde med revisionen har lagt i at effektivisere drift og administration. I fremtiden vil endelig godkendelse af det detaljerede budget kunne finde sted alene i biblioteksbestyrelsen, hvorimod planer for udvalgte fokuspunkter i driften skal kunne vejes og måles af Sydslesvigudvalget.

Ny procedure: udfordrende, udviklende og lærerig.

På Slesvig-Holsten-Dagen i Rendsborg var Dansk Centralbibliotek også med – bl.a. med dets imponerende løve. På grund af det lune vejr måtte bibliotekar Karl Fischer ind imellem ind i teltet og dampe af. (Foto: SPT)

Stjernestunder

Af lederen Lars N. Henningsen

2009 blev 'superlativernes år'. Året bragte fire bogudgivelser ledsaget af mange anmelderstjerner, og to af bøgerne måtte straks genoptrykkes; der blev afsluttet tre flerårige forskningsprojekter, og der var en betydelig uadvendt foredragsvirksomhed.

Men også i 2010 kom der stjernestunder. Efter at afdelingens ph.d.-stipendiat siden 2006, Mikkel Leth Jespersen, den 4. december 2009 havde forsvaret sin afhandling om hertug Hans den Ældre ved Aarhus Universitet, blev teksten redigeret, og i april udkom den som nr. 63 i Studieafdelingens bogrække under titlen 'Fyrste og folk. Hertug Hans den ældres fyrstestat i 1500-tallets Slesvig-Holsten'.

Et nyt kapitel i kæden af ph.d.-projekter blev indledt, da cand. mag. Karsten Merrald Sørensen pr. 1. april tiltrådte som ny ph.d.-stipendiat. Ligesom sin forgænger er Karsten indskrevet ved Aarhus Universitet. Hans opgave i de næste tre år vil være at undersøge og beskrive, i hvilken grad kirkerne og kirkeinventaret i Slesvig har fået præg af de særlige forhold, som kendetegnede befolkningen og styret i Slesvig mellem reformationen og første del af 1800-årene. De sociale forhold var forskellige fra egn til egn, styreformerne var forskellige – og kirken var underlagt andre regler end i kongeriget. Hvordan har det påvirket benyttelsen af kirkerne og deres udstyr og indretning? Hvad fortæller det endnu bevarede inventar om de sociale strukturer i Slesvig og om forskelle fra egn til egn? Hvordan har skiftende tiders forskellige styreform og kirkelige holdninger været med til at præge kirkerummene? Målet er at vise, i hvilken

grad kirkerne og deres inventar afspejler skiftende tider og hertugdømmet Slesvigs særforhold.

FESTSKRIFT

Bind 64 i Studieafdelingens skriftrække blev ikke en bog som de andre i rækken. Studieafdelingens tilsynsråd, anført af formand Alice Feddersen, og Historisk Samfund for Sønderjylland ved formand Hans Schultz Hansen havde fundet det rigtigt at markere afdelingslederens 60 års dag med noget så fornemt som et festskrift. Der blev udsendt indbydelse til at tegne sig på en 'tabula gratulatoria', der blev udarbejdet bibliografi over fødselarens ca. 220 trykte skriftlige arbejder gennem årene, og der blev samlet et udvalg af hans kronikker i Flensborg Avis. Resultatet blev bogen 'Konger, Flensborg og Sydslesvigs danske Mindretal'.

Det var en bevæget fødselar, som på fødselsdagen 28. juni fik den fine bog overrakt ledsaget af varme ord fra Alice Feddersen. Omkring 100 gratulanter mødte frem med gode ord og gaver. Efter al hyldesten havde deltagerne mulighed for at lytte til udvalgte lydoptagelser fra arkivets båndsamling med Sydslesvig-stemmer siden 1930'erne og se udklip af gamle Sydslesvig-film. Dagen blev en virkelig stjernestund. Festskriftet indgår nu som bog blandt Studieafdelingens øvrige bøger. Den er en slags dansk mini-Sydslesvighistorie i 37 kapitler og bidrager således til fortællingen af landsdelens interessante historie.

PAPIR, BILLEDER OG LYD

Det daglige arkivarbejde er den basis, hvorpå bøgerne hviler. Papirarkivet

Studieafdelingen og Arkivet

Forskningsafdeling ved Dansk Centralbibliotek for Syddanmark

Festskrift

**i anledning af *Lars N. Henningsens*
60 - års fødselsdag**

udkommer bogen

**Konger, Flensborg og det danske mindretal –
et udvalg af kronikker i Flensborg Avis
1997-2009**

hjemmeside: <http://dcbib.dk>

.....

E-mail: lh@dcbib.dk

modtog i årets løb 40 nye afleveringer eller i alt 16 hyldemeter. Der var personarkiver efter bl.a. lektor Knud Rasmussen, Duborg-Skolen, lærer og komponist Hans Jørgen Henningsen, Nibøl, skoleleder og SSF-formand Ernst Vollertsen, Lyrskov, og pastor Ove Buur, Sdr. Brarup. Fra Flensborg danske Journalistforening kom der papirer lige fra starten i 1949, og flere SSF- og SSW-distrikter afleverede protokoller, f.eks. Slesvig-Flensborg kreds-dagsfraktion. Store afleveringer kom fra SSF Flensborg Amts sekretariat, Friisk Foriiningens sekretariat og Danevirke Museum. Fra FUEV kom spændende lydoptagelser fra samtlige kongresser fra 1980'eren til i dag.

Billedsamlingen modtog ca. 450 billeder, bl.a. fra Sydslesvigsk Pressetjeneste og 31 nye film, især vedr. frisere.

Arkivets samling af lakplader, spolebånd og kassettebånd gennem mere end 80 år er netop blevet digitaliseret og nyregistreret, så den nu er sikret for fremtiden. Lydoptagelserne gør det muligt at lytte til ledende skikkelser i mindretallet fra 1930'erne til i dag og til mere menige folk i mindretallet. Man kan også komme med til årsmøder, sendemandsmøder, revyer, gudstjenester, grundstensnedlæggelser og indvielser gennem et halvt århundrede.

Samtidig blev der taget fat på de udfordringer, som følger af nutidens ændrede arkiveringsmedier. Digitaliseringen skrider frem, nye registreringsstandarder er på vej, og arkiver, museer og biblioteker arbejder i fællesskab på at etablere nye søgeveje til de bugnende informationssamlinger.

Arkivets svar var projekt 'Den sydslesvigiske kulturarv'. I årets løb lykkedes det at gennemføre en grundlæg-

Arkivar Martin Bo Nørregård, Studieafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig indbød til en aften med Sydslesvig-historie og "Stemmer fra fortiden" på baggrund af gamle lydoptagelser den 12. oktober 2010.

gende nyregistrering og digitalisering af hele arkivets samling af knap 800 kassettebånd, 170 spolebånd og samlingen af gamle sjældne lakplader. Samtidig blev der taget fat på en omlægning og fornyelse af arkivets registreringsprogram ARKIBAS.

MINDRETALSLIV

Året igennem bidrog Studieafdelingen sammen med kollegerne i Danevirke Museum, Archiv/Historische Forschungsstelle der deutschen Volksgruppe, Deutsche Museen Nordschleswig og Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot til Interreg-projektet 'Mindretalsliv'.

Studieafdelingen organiserede en indsamling af 15 interviews med danske sydslesvigere. Efter renskrivning og redaktion vil beretningerne blive udgivet i bogform sammen med tilsvarende interviews indsamlet af den tyske kollegainstitution i Aabenraa.

Repræsentantskabet er »genoplivet«

Af bibliotekschef Alice Feddersen

I 2010 er repræsentantskabet for Sydslesvigs Folkeuniversitet blevet "genoplivet". Finn Egeris Petersen, Nils Voltertsen, Viggo Jacobsen osv. har beredvilligt stillet sig til rådighed med ideer og inspiration til det fortsatte arbejde med folkeuniversitets forelæsninger.

Der afholdes to årlige møder, hvor der leveres input til sekretariatet for Sydslesvigs folkeuniversitet med henblik på udvikling af tilbuddet.

Der har været diskuteret udbud af kurser over en periode som supplement til enkeltstående forelæsninger. Det har ligeledes været berørt at lade gymnasieelever komme gratis ind til forelæsningerne med henblik på at pirre deres nysgerrighed inden for de forskellige forskningsdiscipliner.

Der arbejdes videre med disse forslag for at fylde indhold i dem.

Biblioteket har på andet år forsøgt sig med en forelæsningsrække omkring dansk kulturformidling. Det har vist sig at være tilstrækkelig interesse for disse forelæsninger til at de fortsættes. Emner er der rigeligt at tage af: arkitektur, kunst, musik, design osv.

Der pågår også overvejelser omkring en række foredrag vedr. naturvidenskabelige forhold, hvilket desværre gang på gang viser sig at være svære at tiltrække publikum til i dette område.

Derfor vil det kun blive gennemført, såfremt der kommer et navn på arenaen inden for nogle af disse områder - og så er honoraret for et foredrag en udfordring, idet mange forskere mener, at Folkeuniversitetets aflønning er utilstrækkelig i forhold til opgaven. Det er en udfordring, som Folkeuniversitetsnævnet, det øverste organ for folkeuniversitetsvirksomheden i Danmark, løbende arbejder med at finde en fornuftig løsning på.

De øvrige forelæsninger arrangeres af de mange aktive foreninger i landsdelen - enten alene eller i samarbejde med hinanden.

Økonomien vedr. opgaverne omkring folkeuniversitetsforelæsningerne afvikles af Dansk Centralbibliotek i henhold til vedtægterne. I 2009 handler det om et underskud samt bibliotekets finansiering af sekretæropgaverne i forbindelse med bestilling af og afreportering til Komitéstyrelsen i forbindelse med forelæsningerne.

I 2010 er der i skrivende stund afviklet 9 forelæsninger og planlagt yderligere 2. I alt har 327 tilhørere lagt øre til forelæsningerne. Et gennemsnit på 36 pr. forelæsning, hvilket dog reelt viser et deltagerantal til forelæsninger svingende fra 8 til 65 deltagere pr. forelæsning.

Informationskontoret i festivaldragt

Af leder Anette Jensen

LITTERATURFEST.NU

Hele 2010 har stået i litteraturfestens tegn, dvs. forberedelsen af en stor grænseoverskridende nordisk / dansk / tysk litteraturfestival 21.-25. september 2010.

I skrivende stund er festivalen lige om hjørnet, og når dette læses, har festivalen været afholdt forhåbentlig med stor succes. For den rummer nemlig alt det, politikere og fremtrædende kulturpersonligheder fremhæver som vigtigt i vores område: et samarbejde på tværs af grænsen med mange kulturaktører og spændende kunstnere, som lyser op og inspirerer både, når de er her og langt ind i fremtiden. Denne festival skal nemlig gerne være årligt tilbagevendende.

Og den skal gerne huskes et godt supplement til noget af alt det, vi kan bidrage med kulturelt her i grænseregionen. For går vi sammen og er kreative på tværs af grænsen, kan vi opnå det dobbelte og sætte fokus på vores landsdel, så også andre får øje på os.

Vi er lede og kede af udtrykket udkantsområde og ønsker at vise, at vi er ligeså kreative, som man er det alle andre steder.

11 NORDISKE FORFATTERE

Det er lykkedes at rejse en række fondsmidler til festivalen, så vi har kunnet invitere 11 forfattere, 9 af Nordens fremtrædende moderne forfattere og 2 tyske forfattere. Blandt de mest kendte er Kristín Marja Baldursdóttir fra Island, Märta Tikkanen fra Finland og Gunnar Staalesen fra Norge, Morten Ramsland fra Danmark og Judith Hermann fra Tyskland.

De 11 forfattere turnerede i hele landsdelen, optrådte for både dansk og tysk publikum og inspirerede til mange måneders læsning i alle de aktive læsekredse. F.eks. mødte også 150 læsekredsdeltagere den internationalt anerkendte islandske forfatter Kristín Marja Baldursdóttir på Rødning Højskole, hvor de debatterede hendes succesfulde roman "Karitas".

Der var også andre programpunkter, f.eks. var et af highlightene skuespiller Susse Wold, som optrådte med et program om H.C. Andersen. Der var en lille filmkavalkade med tre filmatiseringer af romaner af de medvirkende forfattere, og så vist en flot og spændende islandsk kunstudstilling, hvor publikum bl.a. kunne se værker af Jo-

(Grafik: Roald Christesen)

litteraturfest.nu: Samarbejdspartnere fra Nordisk Informationskontor, Kulturbüro, biblioteker syd og nord for grænsen og repræsentanter fra universitetet i Kiel og Sønderborg. (Foto: privat)

hannes Larsen, fynbomaleren som skabte de berømte illustrationer til De islandske Sagaer. Der vistes 20 af disse billeder, som aldrig har været fremme i offentligheden før.

En sådan litteraturfestival kræver naturligvis en række fondsmidler. Vi har modtaget støtte bl.a. fra Nordisk Kulturfond, Statens Kunstråd og Kulturbro. Og så har vi modtaget et betragteligt tilskud fra Sydslesvigudvalget, som har betydet, at Nordisk Informationskontor i år har kunnet ansætte Ruth Valeur Faber som projektmedarbejder på festivalen. Det har betydet et vældigt løft til kontoret, at vi nu er to ansatte. Uden Ruths ansættelse havde vi slet ikke kunnet gennemføre festivalen. Også Flensborg Bibliotek er en stærk medspiller i litteraturprojektet. Biblioteket har stillet bibliotekar Lene Lund 3 timer om ugen til rådighed for projektet.

SAMARBEJDSPARTNERE

I virkeligheden har vi mange medspillere og partnere i festivalen. Det er nødvendigt for at nå langt ud i regionen. 12 biblioteker i grænseregionen var samarbejdspartnere, 6 på hver side af grænsen. Desuden var "Kulturbüro der Stadt Flensburg" medaktør, og tre repræsentanter fra universiteterne i Sønderborg, Flensborg og Kiel sad også i arbejdsgruppen. Vi var mange, vi nåede langt ud, berørte en række litteratur- og kulturinteresserede i vores grænseregion.

Vi håber, at det lykkes at skaffe fondsmidler til litteraturfest.nu også i årene frem. Vi ønsker, at den skal være en litterær pendant til den succesfulde nordiske musikfestival folkBaltica. Vi håber, at den kan være med til at styrke kulturlivet i området og måske oven i købet være medvirkende til at løfte Sønderborg frem som Kulturby 2017.

Vi har allerede nu planer for næste års festival, hvor vi ønsker i højere grad at inddrage skolerne i projektet ved at tilbyde en skrivekonkurrence for skoleelever. Hvem ved, måske rammer vi en kommende sønderjysk forfatter-spire.

NORDISK FUNDRAISING FOR INDVANDREKVINDER

Og så har der naturligvis også været andre arbejdsopgaver på informationskontoret. I januar afholdt kontoret et kursus om fundraising for indvandrerkvinder i Sønderborg. Nordisk Kulturfond ønsker at se ansøgninger fra indvandrergrupper i Norden – også de kan bidrage konstruktivt til kulturlivet, der hvor de har bosat sig i de nordiske lande. 15 lattermilde og aktive kvinder fra bl.a. Afrika, Bosnien, Libanon mødte op sammen med 3 kvinder fra Grønland-foreningen i Sønderjylland. Det blev en festlig aften, som understregede, at indvandrere også kommer med energi og overskud og kan bidrage po-

(Grafik
Roald Christesen)

sitivt til det nye samfund, de har slået sig ned i.

KLIMAMØDE

I marts arrangerede informationskontoret i samarbejde med Sydslesvigsk Vælgerforening et dansk / tysk seminar om klimaudfordringerne. Vi ønskede at følge op på klimatopmødet i København og stille spørgsmålet om, hvad vi både lokalt og globalt kan gøre.

Hovedtaleren var formand for Det grønlandske Landsting Josef Tuusi Motzfeldt, som redegjorde for de særlige grønlandske udfordringer. Overraskende var det at høre, at klimaforandringerne for Grønland ikke bare har negative, men også positive følger: lettere adgang til undergrunden, bedre klima for plantevækst, bl.a. kan der nu i Sydgrønland dyrkes landbrug. Dertil skal man så lægge de negative konsekvenser i form af ændring i fiskebe-

Årets nordiske forfatterbesøg 2009 fandt sted en uge i november, hvor fire kendte nordiske forfattere var på turné i hele grænselandet. De læser på en række biblioteker både syd og nord for grænsen: Steinunn Sigurdardóttir (Island), Anne B. Ragde (Norge), Monika Fagerholm (Finland) og Henriette E. Møller (Danmark). De fire kvindelige forfattere har mange læsere.

Forfatterturnéen krydres af en fotoudstilling "Krig og kærlighed – om indvandringen i Norden" (foto) ved fotografen Henrik Saxgren, der har rejst rundt i hele Norden og besøgt indvandrere i deres nye omgivelser og fotograferet dem midt i deres forsøg på at etablere en hverdag.

Den nordiske dag afsluttedes med koncert i Helligåndskirken med det charmerende færøske kor Mpiri.

stand, opbrud i fangererhvervet m.m.

Fra Flensborg deltog klimaforsker Olav Hohmeyer fra Flensborg Universitet samt Hartmut Euler, afdelingsleder for det slesvig-holstenske miljøministerium samt Flemming Meyer og Anke Spoorendonk fra SSW. Det blev en livlig og informativ debataften.

NETVÆRK FOR KULTURUDØVERE I REGIONEN

I september inviterede Nordisk Informationskontor sammen med Center for Undervisningsmidler i Aabenraa til et netværksstævne i Flensborg. Vi øn-

sker at danne et inspirerende netværk for kreative og aktive kvinder i Sønderjylland / Sydslesvig. Og dermed vise, at vi ikke er udkant, men ligeså godt centrum for en lang række interessante initiativer. Foreløbigt består netværket af 18 kvinder fra hele området. Delta-gerne blev præsenteret for litteraturfest.nu og næste gang, er vi januar 2011 inviteret til Sønderborg, hvor vi skal høre om Kulturbry 2017.

NORDEN I BIO

Det efterhånden omfattende nordiske projekt "Norden i bio" fortsætter nu på 6. år med deltagelse fra alle nordiske lande. Ca. 20.000 nordiske skoleelever benytter dette projekt, som skal styrke nabosprogsforståelsen. Der er desværre en tendens til, at unge i Norden taler engelsk indbyrdes. Gennem filmmaterialet Norden i bio tilbydes børn og unge et spændende værktøj til at blive bedre til nabolandenes sprog.

Hvert år produceres nyt materiale, og der arrangeres lærerseminar. Hos os i Sønderjylland / Sydslesvig foregik lærerseminaret på Center for Undervisningsmidler i Aabenraa 7. oktober.

BIFFEN

Informationskontoret gør sig fortsat gældende i arbejdsgruppen Flensborg-Biffen, hvor der vises danske og nordiske film. Der er stor interesse for disse filmaftener, som er på 8 om året. I snit møder der 60 deltagere pr. film; også de mindre kendte nordiske film er der pæn søgning til. Hemmeligheden bag denne succes er foruden valget af kvalitetsfilm formentlig det, at man her kan se danske og nordiske film på originalsprogene og slipper for synkronisering.

Dertil kommer, at arbejdsgruppen har gode erfaringer med at give en kort introduktion forud for filmvisningen – ligesom oste- og vinbuffeten er populær.

Man skulle tro, det var fortid

Af formand Lars Aagaard

Jeg mener, folk flyver og farer i øst og vest, er på net og Facebook med alverden, og mange har oven i købet råd til at sende deres store børn til Langtbor-tistan.

Ikke desto mindre trives de nordiske venskabsby-rejser i bedste velgående. Rejser, hvor mennesker møder mennesker og ser mod ny horisonter. Nordiske horisonter, vel at bemærke, for det er ikke ligegyldigt.

De nordiske fællesskaber kommer ikke ud af den blå luft. For bare 1000 år siden talte vi alle samme sprog i Norden (når ses bort fra inuit, som ikke var ankommet endnu, og finnerne, som ankom fra en anden kant). Siden blev det dialekter, som blev til national-sprog, igen med talrige dialekter inden for samme sprog.

Vandet har samlet de nordiske folk langt mere end det har adskilt – se bare på de teknologisk vidunderlige vikingeskibe, som folk uden et skrift-sprog kunne frembringe, skibe, der krydsede Atlanten og besejlede de rus-siske floder.

Gæster har været hverdag på vores kanter – vandet bragte dem til os i øst-vestlig retning, de gamle handels-veje tillod passage fra nord mod syd og tilbage igen. Det ses på vores dan-ske sprog, som kun har en ganske lille kerne af ur-danske ord for ting fra na-turen. Resten er indvandrede ord fra tysk, hollandsk, engelsk (som igen har lånt ord fra dansk) og længere sydfra. Gæster er man nødt til at behandle ordentligt – ellers kan man jo ikke slå en handel af, og ellers kunne det gå lige modsat – at man fik slået hovedet af. Gæstebuddet er en fredsskabende ting, for et menneske, hvis bord man

I forbindelse med generalforsamlingen i Det danske Hus i Flensborg-Spor-skifte kunne man opleve sangeren Helle Thun og bas-sisten Mads Vinding fortælle, spille og synge svenske viser og samisk joik. (Foto:privat)

har gæstet, er en ven.

Det er sådanne tanker, der ligger bag den rejseaktivitet, venskabsbykredsene i Foreningen Norden har drevet på med i årtier, lige siden det efter verdenskrigens stilstand atter blev muligt at rejse ud. Rejssemåden har udviklet sig, busserne er blevet mere komfortable, man flyver gerne, nogle rejser i egne biler. Fælles for dem alle er, at det er historien om landet og vandet, fortiden holdt op mod nutiden, sproget og maden, der giver energi til rejsen. Børnene skal også se deres rødder og mærke historiens vingesus.

Tænk lige på, at vi, der taler dansk, med en ganske beskedne umage kan lære at forstå op mod 20 millioner nordlige naboer. Det holder Norden i Sydslesvig en konference om til marts 2011. En nordisk sprogkonference, hvor alle er velkomne.

Norden er bare skøn! (Foto: privat)

Stabile medlemstal og gode arrangementer

Af formand Inge Lise Møller

DSH - Foreningen af Aktive Kvinder i Sydslesvig startede året med et stabilt medlemstal. Nogle nye er kommet til, og nogle er gået ud. Vore medlemmer er fordelt på 11 foreninger.

Året startede sædvanen tro med de mange generalforsamlinger, hvor jeg forsøgte at nå så mange som muligt. Nogle gange når jeg dem næsten alle, men i år kom min vinterferie i vejen for at kunne deltage i et par stykker. Så jeg håber, at det passer bedre næste år. Det er i al fald spændende at høre om årets gang i de enkelte foreninger.

Vort første fælles arrangement var weekend-stævnet på Jaruplund Højskole.

I år havde weekendstævnet emnet "Baggårdsbørn har også drømme". Forfatter til bogen af samme navn er Aggi Jensen, der desuden også har skrevet bøgerne Kærlighedens styrke, Sensommeren og Sjernestunder. Hun er foruden at være en god og letfattelig forfatter også en blændende fortæller. Man bliver fra første færd grebet af hendes beretning om sin egen forfærdelige barndom, med en mor der døde fra fire ganske små børn, og en far, der altid var ude for at finde en ny mor til dem. Mad og andre fornødenheder stjal de rundt omkring, og hygiejnen var det også så som så med. Børnene endte på et børnehjem. Aggi havde på det tidspunkt mistet synet på det ene øje, som samtidig var slemt skamferet efter en ulykke med en saks. Dette betød, at drømmen som prinsesse til fastelavn aldrig gik i opfyldelse. Plejerne mente nemlig ikke, at prinsesser så sådan ud, så hun måtte pænt år efter år

Lola Lecius-Larsen, Bennetgaard, (her sammen med Slesvig-formand Karin Becker) havde trodset sne og sjap i det halve Jylland for sammen med sin utrættelige mand Jan på en vinterdag at drage til Slesvig. Der var stor glæde, omfavnelser og gensynsglæde for hende og deltagerne i Aktive Kvinders Slesvig-afdelings generalforsamling, hvor hun ud over at fortælle om Bennetgaard fungerede som ordstyrer. (Foto: Bernd Bossemeier)

være sørøver med klap for øjet. I dag har Aggi Jensen et glasøje.

Næste dag fortalte to kvinder om deres barndom i Sydslesvig med en far i krigen og alene med deres mor.

Aftenen bød på underholdning og fremstilling af æsker, med medlemmer fra DSH - Foreningen af Aktive Kvinder i Slesvig, som arrangør. Det var en rigtig god weekend.

Husmoderdagen blev i år lidt hovedkuldslavet om til en tur til København for at se de nyrestaurerede lokaler i Kronprinsens Palæ på Amalienborg Slot, som var åbent for publikum. Vi stod halvanden time i kø, men det var det virkelig værd.

Der var planlagt et besøg på Aktivitetscentret Sct. Joseph, et Center for ældre med anden etnisk baggrund end dansk, men det blev aflyst fra centerets side. Der var mulighed for at gå lidt på egen hånd på Strøget, og senere var der fælles rundtur på Københavns bymuseum. Turen blev afsluttet på Den Gamle Grænsekro med en varm suppe. En fin dag.

Informationsturen i år gik til Ribe og Kammerslusen. Først til Ribe, hvor der var mulighed for at lade mønten klinge i de små butikker og til at tage en tur i den flotte domkirke og nyde den fantastiske udsigt fra tårnet.

Ved Kammerslusen drak vi kaffe, og inden "øst og vest" blev skilt, spiste vi aftensmad i Torvets restaurant i Tønder.

Aktive Kvinder i Sydslesvig samarbejder med Den Slesvigske Kvindeforening og har kontakt til Den Nordslesvigske Kvindeforeningen i Danmark.

Tove Hinriksen, Birthe Hansen og undertegnede er med i Folkevirkes repræsentantskab i København. Tove er

også valgt ind i forretningsudvalget samme sted.

Desværre kan vi ikke længere arbejde sammen med Aktive Kvinder i Danmark, da de af økonomiske og andre grunde måtte lukke denne store og velrenommerede forening. Det er virkelig en skam. Nogle enkelte foreninger valgte at køre videre uden hovedorganisationen.

Vi har tre repræsentanter i Dansk Sundhedstjenestes Sundhedsråd: Ruth Fink, Anette Sørensen og Karen Scheew. Karen sidder også i sundhedstjenestens forretningsudvalg.

I Humanitært Udvalg sidder Anette Sørensen som vores repræsentant.

Desuden samarbejder vi med SSF, Dansk Centralbibliotek, Den Slesvigske Kvindeforening og Kirkehøjskolen om forskellige foredrag. Samarbejdet er med til at gøre de enkelte foredrag billigere for os alle og samtidig kommer det ud til mange flere.

I år må vi se i øjnene at Anette Sørensen er et afsluttet kapitel i Sydslesvig, da familien flytter til Danmark. Vi må se at finde en eller flere afløsere for hende. Vi er hende taknemmelig for de mange år, hvor hun har gjort et stort arbejde.

Et billede fra dengang, før navneforandringen blev søsat. Alligevel har Slesvig Husmoderforening beholdt sine traditioner og sin betydning. F.v. fhv. formand Karen Jensen, formand Karin Becker, protokolfører Tove Hinriksen, bestyrelsesmedlem Traute Zilch og næstformand Inge Moritz. (Foto: SL-Kurier)

Holder godt fast i sine medlemmer

Af formand Annemarie Erichsen

”Kvindeforeningen holder godt fast i sine medlemmer”, skrev Flensborg Avis efter vor generalforsamling i marts 2010. Og rigtig nok kunne jeg i min årsberetning fortælle om en godt nok lille fremgang i medlemstallet.

Pr. 1.1.2010 havde Den slesvigske Kvindeforening 768 medlemmer fordelt på 21 kredse. Der blev i 2009 holdt 305 møder i foreningen, der samlede over 4.100 deltagere. Oven i kom en lang række arrangementer, hvor kvindeforeningen sammen med SSF, skoler, menigheder eller spejdergrupper stod for arbejdet ved lokale årsmøder, skolefester eller adventsfester.

I Læk er man sammen med de andre foreninger igang med gennem basarer og loppetovr at samle penge til en elevator til ældreboligerne i Steensen-Stiftelsen.

Ældreklubber, der refererer til kvindeforeningen, findes i Tønning, Humptrup, Læk og Skovlund, og de har holdt

Den 23. marts 1935 blev der for første gang holdt møde i en kvindekreds i Tønning med en valgt bestyrelse. 75-års jubilæet for Tønning Kvindeforening i år blev fejret med manér og sammen med foreningens ældreklub. (Foto: privat)

yderligere 148 møder med 2.068 deltagere.

Jeg synes, kvindeforeningen godt kan være stolt af al den aktivitet.

De mange møder rundt om i kredse har beskæftiget sig med foredrag og film, maddemonstrationer og korte eller længere kurser i husflid. Man er taget på udflugter, til vikingespil, musical i Hamborg og andre teaterbesøg. Der har været cykelture, havebesøg og byvandring, virksomhedsbesøg og besøg af udstillinger og museer. Men der er også blevet strikket til Red Barnet, og man har holdt basar eller stået i en bod på julemarkedet for at samle til et godt formål. Desuden har man hygget sig ved fællesspisning, ved at grille eller bare over eftermiddagskaffe.

I Store Vi har man for år tilbage startet med at tilbyde kaffe til alle, når bogbussen kom, en idé, der har bredt sig.

Derudover har hovedstyrelsen tilbudt en række arrangementer til alle medlemmer i landsdelen.

SIDEN SIDST

Siden sidst, der skulle skrives til årbogen, har der været tale om aktivitetsdag den 19. september 09 på Valsbølhus, hvor en flok medlemmer som arbejdende værksted gik igang med at lære at lave glassmykker og patchwork samt at folde lampioner.

Efterårsstævnet holdtes den 31. oktober 09 i Mårkær dog ikke i forsamlingshuset, som der stod i invitationen, men på den lokale kro, for forsamlingshuset var hjemstøgt af en mår, der havde indrettet sig på loftet ovenover, og nu rislede der rockwool og andet mere ulækkert ned gennem loftsbrodderne.

Gerda Jensen og Edith Sigaard-Madsen blev hædret på generalforsamlingen af formanden Annemarie Erichsen. (Foto: privat)

Om morgenen, kort før jeg tog hjemmefra, meldte formiddagens foredragsholder så oven i købet forfald på grund af sygdom, så jeg selv måtte springe ind med et foredrag om en slægtning, Flensborg-kunstneren Emmy Ball-Hennings. Vi havde altså vort hyr med at dirigere biler om og forklare, men ellers forløb dagen fint ikke mindst takket være Anders Kring, der om eftermiddagen talte om børn og computere, samt de farer, der lurar i spil og chatrooms, og selvfølgelig takket være lokalkredsens fantastiske kagebuffet til kaffen.

Generalforsamlingen holdtes den 19. marts 2010 traditionen tro på Jaruplund Højskole, hvor vi efter den officielle del lyttede til korkoncert ved Ejderstedkoret.

Rejseweekenden i april, som skulle have ført os til Lüneburg og Celle, måtte droppes p.g.a. for få tilmeldinger. Det var første gang i al den tid, jeg husker, at kvindeforeningen måtte aflyse noget.

Men sommerudflugterne samlede så igen folk. Små hundrede medlemmer besøgte i sommerferien 2010 Vadehavscenretet i Vester Vedsted og derefter Ri-

be, der i år fyldte 1300 år. Vi spiste middag i fællesskab, gik en guidet tur gennem byen, så på domkirken og derefter var der tid til shopping eller andet på egen hånd.

MEDARRANGØR

I årets løb har vi stået som medarrangør for en række foredrag både sammen med Humanitært Udvalg, centralbiblioteket og kirkehøjskolen.

Hovedstyrelsesmedlemmer har taget deres nap med i arbejdet i voksenundervisningen, Humanitært Udvalg og sundhedstjenesten.

Som medlemmer af LandesFrauen-Rat i Kiel har kvindeforeningens repræsentanter også deltaget i arbejdet der. Og da kvindeforeningen er en SSF-tilsluttet forening, har vi selvfølgelig også været med i samspillet der; jeg har

8. september 2010 præsenterede Den slesvigske Kvindeforening, Aktive Kvinder og Dansk Centralbibliotek »Kvindernes Danmarks-historie - på 2 timer« med forfatteren Pia Fris Laneth. Hun fortalte 150 års Danmarkshistorie som en sprudlende familiekrønike, hvor kvinderne har hovedrollerne og mændene flotte biroller; en Danmarksfortælling om kjolernes længde, lønnens størrelse, prævention, enlige mødre og kvindekamp. (Foto:privat)

således til udgangen af 2009 siddet som de tilsluttedes repræsentant i Det sydslesvigske Samråd og sidder stadig som deres repræsentant i SSFs hovedstyrelse.

Det er, hvad der er sket siden sidste september.

For tiden er vi nok lige som alle andre i mindretallet optaget af de såkaldte spareplaner i Kiel, er med til at protestere mod den åbenlyse mangel på vilje til fortsat ligestilling samt nedskæringer af tilskud til skoleforeningen, men skal også igang med at diskutere, hvordan vi i egen forening kompensere for de nedskæringer, alle foreninger for tiden er konfronteret med.

Og vi er forarget over, at landsregeringen for at spare er ved at ødelægge alt humanitært og socialt arbejde for piger og kvinder.
www.DsKf.de

*Udflugten til den danske vestkyst – bl.a. til Ribe – var flot tilrettelagt og vel gennemført.
(Foto: privat)*

Annemarie Erichsen
Ulstrupfeld 5 e
24999 Wees
Telefon 04631 1478
e-mail:K-H.Erichsen@t-online.de

BORGERFORENINGEN – tilsluttet SSF:

175-året fejret med manér

Af formand Preben Vogensen

I 2010 var højdepunktet vort 175 års jubilæum.

For 175 år siden stiftedes Borgerforeningen i Flensborg, og jubilæet blev fejret med udgivelsen af en jubilæumsbog og en stor festaften den 12. maj for foreningens medlemmer. 127 havde meldt sig til festen, der bød på spisning, tale og sang. Som gave var der optræden ved Det lille Teater Flensborg i dragter fra Frederik den 7.s tid og en kavalkade gennem tiderne. Det blev en fest, som Borgerforeningen kan se tilbage på med glæde og stolthed.

I år var det Borgerforeningens tur at arrangere fællessammenkomsten med Frederiksklubben i Aabenraa. Der blev inviteret til rundvisning på A.P. Møller

Skolen i Slesvig med rektor Jørgen Kühl som guide. Afsluttende var der fællesspisning på Strandhalle i Slesvig. Et vellykket arrangement med 125 deltagere.

Restaurant Borgerforeningens lokaler bliver godt udnyttet til fester og sammenkomster. Den sidste tirsdag i måneden har Aase Abild »Alsang-aften« med i snit 25-30 sanglade mennesker, der nyder fællessang og det uforpligtende samvær.

Borgerforeningen har i de seneste år været fri for den medlemskrise, som plager mange andre foreninger, idet bestyrelsen kan konstantere en stabil medlemstilgang. Medlemstallet er på tiden 230, en tilgang på 30 medlemmer alene i 2009.

Forventningerne til fremtidigt forningsarbejde må være, at Borgerfor-

Foto t.v.: Formand Preben Vognsen t.h. byder fhv. SSF-generalsekretær Karl Kring velkommen. Foto f.n.: For underholdningen stod Det lille Teater Flensborg. Foto f.o.: Festklædte mennesker til banket i Restaurant Borgerforeningen. (Fotos: privat)

Blandt flere interessante foredragsholdere i Borgerforeningen var også Folketingets fhv. formand Christian Mejdal. (Foto: Povl Klavsen)

eningen - som selskabelig og upolitisk men dansk forening - udover sit nuværende programtilbud påtager sig flere og andre opgaver.

I afvigte år har Borgerforeningen haft mange fine arrangementer med god opbakning fra medlemmernes side. Det glæder bestyrelsen, men det stiller også krav til programudbuddet.

Hovedgeneralforsamlingen 2009 samlede 52 deltagere. Forslaget om at forhøje kontingentet fra 15 til 20 euro årligt gav anledning til diskussion, idet nogle frygtede udmeldelser på den konto. Forhøjelsen blev vedtaget. Ingen meldte sig ud af foreningen af den grund.

Folketingets fhv. formand Chr. Mejdal, Løgstør, holdt et interessant foredrag om „Fra traktorsæde til Folketingsformandstol“.

Grønkålsspisningen i november 2009 fik stor søgning, idet foreningen havde annonceret folketingsmedlem Christine Antorini (S) som taler. Hun meldte afbud med 4 timers varsel. Der blev i hast sørget for erstatning: Kirsten og Erik Rettig lavede en sangaften med den store forsamling på 62 fremødte.

Velbesøgt med 60 deltagere også optakten til det nye år, det traditionelle nytårsmøde 2. januar 2010 med generalkonsul Henrik Becker-Christensen, der gav et vue over året, der gik, og ridsede egne forventninger til det nye år op. De musiske indslag leverede Lis Bewernik og Åse Pejtersen.

Lederen af Dansk Centralbiblioteks Studieafdeling Lars N. Henningsen var gæstetaler ved februarmødet med emnet „Istedløven i historie og politik“.

Sin livshistorie „Fra bonde til diplomat“ præsenterede Sven Lykke Schmidt, Harreslev, for 36 fremødte. Han er født i Hammelev, gjorde sine studier i Århus og havnede siden via Dansk Industri i Udenrigsministeriet som diplomatisk udsending til ambassaderne i Østberlin, Moskva, Hamborg og Oslo med speciale i handelsdiplomati. Siden 2008 byrådsmedlem og 2. viceborgmester i Harreslev, siden 2009 forretningsfører for museerne i Kobbermølle.

Borgerforeningens markering af Dronningens 70 års fødselsdag den 16. april sammen med beboerne på Dansk Alderdomshjem i Flensborg blev et tilfølsstykke. Mødestedet var Dronningens Eg i alderdomshjemmets have, hvor der blev holdt en kort tale og sunget „Der er et yndigt land“. Royalist eller ej - kongehuset binder nationen sammen, sagde formanden, inden Dannebrog blev taget ned. På Dronningens 50 års-dag blev der plantet en eg og på 60 års-dagen en bøg i haven bag alderdomshjemmet. Ved 70 års-dagen i år blev der overrakt en bænk. Festtalen ved kaffebordet blev holdt af fhv. chefredaktør og fhv. landdagsmand Karl Otto Meyer, der mindedes sine møder med de kongelige. 130 gæster var mødt i anledning af den royale fødselsdag.

Midlerne fordeles på det årlige fællesmøde

Af forretningsfører Walter Jensen

Den 8. juli i år mødtes bestyrelse og tilsynsråd i Gaardejer Christian Lassens Mindefond i Jarlund til det årlige fællesmøde. Mødet afholdes traditionen tro på Christian Lassens fødselsdag, og man startede på Medelby kirkegård med at mindes stifteren Christian Lassen og tilsynsrådsmedlemmet Ernst Meyer.

Mødet blev så afholdt i Landbrugsmuseet i Jarlund i gårdens gamle dagligstue under ledelse af tilsynsrådets formand Hans Uwe Axen. De foreliggende ansøgninger samt de af bestyrelsen besluttede bevillinger blev forelagt og fandt tilsynsrådets samtykke. Herefter fordeles årets midler med

- 82% til kulturelt arbejde,
- 10% til børn og ungdom og
- 8% til voksne hhv. ældre.

Regnskab og drift blev forelagt bestyrelse og tilsynsråd - og bekræftet. Den internationale finanskrisen og nationalbankernes indgreb i markedet har medført en markant tilbagegang af bankernes indlånsrenter, der på nuværende tidspunkt stadig befinder sig på historiske lavpunkter. Denne situation

betyder for stiftelsens vedkommende, at de til rådighed stående midler nu og mindst et år fremover er blevet drastisk reduceret. Bestyrelsen har taget højde for denne udvikling med en tilsvarende stramning af de til rådighed stående midler ved årets tildelinger.

Efter at bestyrelsens treårige valgperiode udløb i år, skulle der foretages ny- hhv. genvalg til bestyrelsen. Efter at Søren Lund ikke ønskede at fortsætte i bestyrelsen, bestemte tilsynsrådet som nyt medlem Peter Jørgensen, Ladelund. Siine Hoop fortsætter som bestyrelsesformand og Gudrun Lemke som næstformand i stiftelsens bestyrelse.

Ansøgninger om midler bedes som i de sidste år sendt via hovedorganisationerne eller direkte til stiftelsen inden 31. maj i det pågældende år. Ydelserne vil så i givet tilfælde blive udbetalt i juli samme år.

Adressen lyder uændret:
Gaardejer Christian Lassens Mindefond
att. forretningsfører Walter Jensen
c/o Union-Bank AG
Große Str. 2
24937 Flensburg

7.500 skrev i gæstebogen

Af Nis Hansen

Siden museets oprettelse den 4. september 2004 har over 7.500 gæster skrevet sig ind i gæstebogen.

Dette tal viser, at der er stor interesse i at aflægge dette danskrægede familiemuseum et besøg. Der har været gæster både fra Sydslesvig og Danmark. Det er især foreninger fra Danmark og Sydslesvig (både danske og tyske), som kommer med bus for at lade sig orientere om museets historie og videre udvikling.

Fælleslandboforeningen planlægger også selv busrejser fra Danmark til Sydslesvig. Disse rejser er eftertragtede, og det er foreningens personale, som guider disse arrangementer. Der fortælles ikke kun om museet, men også om andre kulturelle indretninger og opgaver i Sydslesvig.

Vi annoncerer i en folder, som udgi-

Avlsbygningen er blevet malet. (Foto: privat)

ves af "Arbeitsgemeinschaft volkskundlicher Sammlungen des Kreises Schleswig-Flensburg", og vi deltager jævnligt i deres kulturelle arrangementer i landsdelen.

I 2010 er vi med i folderen "Grønsesruten". Det tyske fjernsyn N3 har to gange været i Chr. Lassens Mindemuseum for at berette om denne særprægede institution i Jarlund.

INVESTERINGER

I bygninger, som er over 100 år gamle, er der altid noget, som skal renoveres eller repareres.

Til udvidelser og nyinvesteringer må vi søge om støtte andre steder, da tilskuddet fra Christian Lassens Mindemuseum udelukkende bruges til dækning af driftsomkostningerne.

Vi har således i 2008/2009 fået midler til at fortsætte med udvidelse af museets udstillingsrum i gennemkørslen. Det har desværre vist sig under ombygningen, at der er svamp i en del af bjælkerne, som vi bliver nødt til at udskifte, inden der kan fortsættes med udvidelsesarbejderne. I 2010 kunne svampeskaderne udbedres ved hjælp af midler fra Danmark.

Vi har i 2009 afsluttet den udvendige maling af avlsbygningerne, og vi har sløjftet det gamle „Backhaus“ (bagehus), som var ved at falde sammen. Gårdspladsen omkring avlsbygningerne er blevet jævnet og sat i stand.

I 2010 har vi fornyet skorstenene og foretaget nødvendige reparaturer. Vi har måttet standse med etablering af et nyt udstillingsrum, fordi tilskuddet fra landsregeringen i Kiel blev kortet med over 50%. Nu må vi finde nye finansieringskilder, inden vi kan fortsætte.

For børn i Bangladesh

Af formand Morten Mortensen,

Dansk Santalmission - Initiativgruppen i Sydslesvig begyndte for omkring 30 år siden. Den nu afdøde lærer Walter Lorenzen og hans hustru Hedi Lorenzen fik kontakt med Dansk Santalmission i forbindelse med et projekt på Gustav Johannsen-Skolen.

Her samlede eleverne ind til en kostskole i Saraswatipur i Bangladesh. Under et besøg i Bangladesh så ægteparret de fattige forhold. Dette besøg resulterede siden i et videre engagement, så parret oprettede initiativgruppen til formidling af hjælp til børnene på kostskolen i Saraswatipur. Desuden førte det til oprettelsen af genbrugsbutikken Bangla Shop i Flensborg.

Ved en ihærdig indsats lykkedes det Hedi og Walter Lorenzen at finde en kreds af sponsorer, som bandt sig til at betale et fast månedligt beløb. Man kunne tegne sig for et anonymt fadderskab til 15 euro om måneden eller til et fadderskab til et navngivet barn, hvilket koster 25 euro. På den måde blev der årligt indsamlet omkring 10 000 euro. Der blev også afholdt informationsmøder, og ægteparret Lorenzen var ak-

tive ved årsmøder og Sydslesvig-festivaler o.lign. På den måde kunne der sendes pæne beløb til Bangladesh.

I mellemtiden er Dansk Santalmission i Danmark ved en fusion blevet til Danmissionen, som arbejder i både Afrika og Asien. Men pengene fra initiativgruppen går målrettet til at finansiere Saraswatipur kostskole, hvor omkring 100 fattige men glade børn går i skole fra første til og med femte klasse.

Det samme gælder størstedelen af overskuddet fra Bangla Shop i Nørregade, som i mellemtiden er overtaget af Flensborg Y's Men's Club.

Initiativgruppen glæder sig over enhver donor, der betaler til, at fattige børn kan gå i skole i Bangladesh. Vi er altid på jagt efter nye donorer, da behovet er stort.

Nærmere oplysning fås hos Morten Mortensen, der har afløst Hedi Lorenzen som formand. Han bor i Slesvig – og kontaktes under mailadresse mortensen@foni.net eller tlf. 04621-25815.

Gaver kan indbetales til Dansk Santalmission, Union Bank – BLZ 21520100 – konto 10154. Der udstedes "Spendenbescheinigung".

Landsregeringens spareplaner diskuteredes også

Af formand Gerd Pickardt

Da jeg startede med at skrive denne beretning for året 2009/2010 fandt jeg ud af, at det allerede er min beretning nr. 16 som formand for Dansk Erhvervsforening i Sydslesvig.

Det må efterhånden være på tide, at andre vil overtage.

Landsregeringens spareplaner rammer hele mindretallet i et omfang, der også diskuteres i vor forening.

Mange tiltag, hvad foreningens fremtid angår, er under opsejling, men alt tager tid – sådan er det også hos os. Bestyrelsen har holdt fem møder i det sidste år. Formand, næstformand og kasserer var blevet genvalgt på generalforsamlingen 2009. Allerede ved første møde efter generalforsamlingen blev vi enige om et diskussionsoplæg for erhvervsforeningens fremtid.

Vellykkede virksomhedsbesøg og rejser for medlemmerne er én ting, men det gælder også om at gøre foreningen mere synlig. Man forventer en mere udadvendt erhvervsforening, som også med medlemmernes tiltag indgår i en større dialog både nord og syd for grænsen. Om vi i sidste ende kan blive en slags magtfaktor, vil tiden vise. Men – som nævnt - der er flere tiltag under forberedelse.

Erhvervsforeningen kunne f.eks. være protektor for foredrag, kurser og/eller seminarer, der har interesse både for medlemmer og ikkemedlemmer. Herved kunne der vækkes en større interesse for foreningens arbejde og helst også genere nye medlemmer.

Dansk Erhvervsforening får snart egen hjemmeside. Vi vil få trykt en folder med information om vores for-

ening, og vi overvejer også at udstede et medlemskort.

Vi har i bestyrelsen - som altid - behandlet aktuelle emner, forberedt virksomhedsbesøg og rejser, foreningen har været repræsenteret ved SSFs og SSWs landsmøder og har også været til møder arrangeret fra Industri- og Handelskamret i Flensburg.

INFORMATIONSTURE

Vi har været på besøg hos de kommunale værker, Stadtwerke i Flensburg. Da antallet af deltagere var begrænset til max. 22 personer, besluttede vi at gennemføre to besøg i september 2009. Vi blev nødt til at sige nej til nogen, da tilmeldelsen var langt større, end vi havde forventet, men desværre blev nogle af de tilmeldte væk - uden at melde fra - og det var især ærgerligt for dem, der havde fået et nej af os. Jeg synes, det er en uskik – og det ver uhøfligt over for de virksomheder, vi besøger. Der var 39 deltagere.

Erhvervsforeningens rejse 2009 havde Braunschweig og Wolfsburg som rejsemål. Under turen nedad besøgte vi skibs-hæveanlægget i Scharnebeck og efter frokosten "Deutsches Salzmuuseum" i Lüneburg. Næste dag var Harzen med Goslar, Hahnenklee, Clusthal-Zellerfeld og Sösetalsperre vores mål. Autostadt Wolfsburg var målet næste dag. Vi havde reserveret en tur igennem selve fabrikken og derefter en stor rundvisning igennem Autostadt. Den sidste dag startede vi med et besøg hos Jägermeister, fik en rundvisning i den historiske gamle bydel i Braunschweig og drog så hjem igen. Det skal ikke forties, at vi også havde

nogle dejlige aftener med god mad og drikke på turen. De 35, der var med, havde – mener jeg - en dejlig tur.

I november 2009 var vi på besøg hos Danmarks Radio (Radio Syd) i Aabenraa. Torben Ølholm, journalist og fast vært på stationen tog imod, og alle mente, de havde en udbytterig aften. Der var 34 deltagere.

Et planlagt arrangement i februar 2010 måtte aflyses p.g.a. vintervejret.

Med vedtagelsen af ændringerne i SSFs formålsparagraf og ændringen af Samrådets samarbejdsaftale blev alle glade og tilfredse - og glæden blev endnu større hos alle i Sydslesvig, da Folketinget enstemmigt vedtog Sydslesvigloven den 23. marts 2010.

KRISE – HVILKEN KRISE?

I maj 2009 kommenterede jeg bl.a. en opinionsundersøgelse foretaget af Allensbach, der sagde, at flertallet af borgere i Tyskland ikke var bange for en krise eller ønskede andre styrings-systemer, hvad økonomien angik. Man forventede dog, at ca. 1 mio flere ville være uden job ved udgangen af 2010.

Lys for enden af tunnelen, uden at spore en mærkbar fremgang i erhvervsudviklingen - sådan var situationen for knap et år siden.

Og hvor står vi så i dag?

”Gode nyheder” i hårde tider, sådan kommenteres de gode nye tal på arbejdsmarkedet. Ikke flere uden arbejde men tværtimod den laveste kvote siden 1996. Slesvig-Holsten med en kvote på 7,4% ligger endda under gennemsnittet på forbundsplan, som er på 7,7%. Hvad ”Kurzarbeit” angår, er tallet faldet fra januar 2010 med 855.000 registrerede til 693.000 per 1. juni. Tendensen for de næste måneder var ydermere positiv, selvom det er mere end ærgerligt, at Flensborg by ligger i toppen med 12,5% arbejdsløse - men også her har det været værre.

EUROEN

Krisen omkring euroen har i den tilbageliggende tid ødelagt meget af den positive udvikling, der kunne spores. Troede man for et stykke tid siden på en stærk og stabil euro, så var et stort flertal i befolkningen senere mere nervøs for, at euroens styrke ville falde i forhold til dollaren - endnu mere end allerede sket. Uroen omkring de katastrofale tilstande i Grækenland og de støtteforanstaltninger, som ingen ved, om de på sigt vil hjælpe, og ugers uro på aktiemarkedet genspejler usikkerheden på internationalt plan.

Ratingagenturer som Moodys, Coface eller Fitch, der har nedvurderet enkelte landes økonomiske forhold, Hedgefond, der spekulerer i en stærk dollar, et svagt pund eller en svag euro - alt sammen fører til, at mange er bange for en inflation, som Tyskland havde den i 1923 og 1948.

Udsigterne med henblik på de positive udmeldinger på arbejdsmarkedet er ikke dårlige. Men der skal spares, og det rigtigt meget - overalt i hele Europa.

Vi oplever jo netop drastiske tiltag her i Slesvig-Holsten. Men også på forbundsplan vil vi opleve samme tiltag, og når vi bare indtil for nylig hørte om en skattereform med udsigt til mindre beskatning, så oplever vi i dag nøjagtigt det modsatte: man tænker højt over højere skatter og afgifter.

EU-præsident Van Rompuy og valutakommisæren Olli Rehn fra Finland har udtalt sig kristiske med henblik på medlemmernes holdning i Eurozonen. Eksemplet Grækenland tydeliggjorde, at nogle medlemmer i zonen brugte forholdene som et godt sovemiddel – ingen ville vækkes og slet ikke med de konsekvenser, vi fik.

Omvendt, hvis alle de strukturreformer, der var/er planlagt, ville blive sat i gang 100%, ville der i det kommende årti kunne oprettes nye arbejdspladser for 10 mio. mennesker, en vækst på

mindst 2% i hvert land skulle være muligt.

Det er en kendsgerning, at mange politikere har sagt ja til euroen uden at informere folk om, at det at have en fælles mønt ikke kun er en fordel, når man er ude at rejse, ved indbyrdes handel m.m. Euroen har på godt og ondt også indflydelse på vores pension, opsparing, arbejdsplads, hele vores hverdag. Og det kan ind imellem også gøre ondt.

URIMELIGE NEDSKÆRINGER

Det gør ligeleders ondt, når man som nationalt mindretal, der troede sig stort set ligestillet, bliver konfronteret med visse udtalelser fra politisk hold og urimelige nedskæringer.

Landsregeringen i Kiel ville beskære delstatens tilskud til mindretallets skoler fra 100% til 85% af den gennemsnitlige udgift for elever i de offentlige skoler i landet. Dette ville være ensbetydende med en ophævelse af den ligestilling mellem flertal og mindretal hvad angår elevtilskud, der først blev opnået i 2008.

Konsekvensen af denne skæve, ensidige nedskæring - mindst 4,7 mio euro om året - ville være, at op imod 20 af de 47 danske skoler er lukningstruede. Men følgerne ville være værre endnu, fordi skolerne mange steder i Sydslesvig er centrum for de danske sydslesvigers kulturelle liv.

Oveni lagdes et forslag om en nedskæring på 5% hos SSF og 10% hos biblioteket.

Samrådet har sendt en resolution til ministerpræsidenten og har i offentligheden sammen med skoleforeningen skåret konsekvenserne af ud i pap.

Vi er alle bevidst om delstatens økonomiske situation, og som borgere i landet er vi parate til at bidrage til en nødvendig konsolidering af de offentlige budgetter. Men den første forudsætning må jo være den, at vi også bli-

ver behandlet som økonomisk ligestillede borgere.

ØKONOMISK FAKTOR

Set med erhvervspolitiske øjne har ministerpræsidenten slet ikke gjort sig tanker om, hvad det danske mindretal i landsdelen overhovedet betyder. Mindretallet er en økonomisk faktor, skoleforeningen med næsten 110 institutioner og knap 1300 ansatte en af de helt store arbejdsgivere i landsdelen.

Mindretallets institutioner har for året 2009 betalt 17,97 mio euro i løn-skat. Dette beløb deles i 3 portioner: 42,5% til Slesvig-Holsten og dt. til forbundsrepublikken og 15% til kommunerne. Til løbende drift (vedligeholdelse af bygninger m.m.) er der brugt knap 24 mio euro - som har givet delstaten en indtægt på næsten 2 mio euro. Den anden halvdel går til forbundsrepublikken (46,5% til Slesvig-Holsten, 51,4% til forbundsrepublikken og 2,1% til kommunerne).

Bemærkelsesværdig er også, at størstedelen af de penge, der bliver brugt til istandsættelser, nybyggeri m.m., kommer fra Danmark. Hertil kommer de store donationer fra fonde m.m. i Danmark.

Den af ministerpræsidenten så højt elskede A.P. Møller Skole har kostet rundt regnet 60 mio euro. Med en faktor 19% moms har landet fået en andel på knap 5 mio euro uden at investere 1 euro. Når jeg bare tager udgangspunkt i de seneste 5 år, så har ydelser fra mindretallet udløst en skatteindtægt - alene på moms - på mere end 9 mio euro til delstaten.

Hvis landsregeringens forslag blev gennemført, ville det ikke kun have den konsekvens, at medarbejdere mistede deres arbejdspladser, at institutioner blev lukket, mindretallets eksistensgrundlag truet - også mange små og mellemstore firmaer som til dagligt leverer varer og andre ydelser til mindretallet ville miste opgaver.

Og alt dette, fordi en ministerpræsident ikke mere vil vedkendes det, han i mange – skal vi kalde dem - søndagstaler har givet udtryk for.

Jeg synes, det er forkasteligt.

Fra erhvervsforeningens generalforsamling sendtes en appel til ministerpræsidenten, hvor foreningen fuldt og helt tilslutter sig Samrådets og skoleforeningens standpunkter og supplerer med de skatteindtægter, der just er nævnt.

IHKsTAL

Tallene fra IHK for 1. kvartal 2010 i Slesvig-Holsten bekræftede den omtalte langsomme men alligevel positive udvikling:

Kun 23% af de adspurgte betragtede udviklingen som god mod 25% i sidste kvartal, 50% som tilfredsstillende mod 48%, og 27% som dårligt (samme som sidste kvartal).

I byggebranchen kunne man endnu ikke spore det forventede opsving. Ordretilgangen havde stabiliseret sig men med en faldende tendens, hvad tilbudspriser angik. Konjunkturpakken II blev realiseret, hvad offentligt byggeri m.m. angik.

10% betragtede udviklingen som god mod 16% i sidste kvartal, 58% som tilfredsstillende mod 62%, og 32% som dårligt mod 22% i sidste kvartal.

Byggebranchen forventede en stigning, hvad den fremtidige udvikling angik og antallet af beskæftigede fik efter en lang vinter også en positiv udvikling.

Udviklingen i detailbranchen som si-

den sidste sommer næsten stod stille, fik et pænt opsving til jul, men den lange vinter og de sidste negative udmeldinger gav branchen en dårlig start i det nye år.

15% betragtede udviklingen som god mod 32% i sidste kvartal, 43% som tilfredsstillende mod 44%, og 42% som dårligt mod 24% i siste kvartal.

I branchen meldtes om delvis markante fald i omsætningen. Der kunne også spores hårde priskrigte - specielt hvad dagligvarer angik.

Servicebranchen opnåede ikke helt de forventede resultater i forhold til 2. halvår 2009.

Arkitekter og ingeniører meldte for en stor del om fald i ordretilgangen.

25 % betragtede udviklingen som god mod 40% i sidste kvartal, 50% som tilfredsstillende mod 41%, og 25 % som dårligt mod 19% i sidste kvartal.

Fremtidsperspektiverne blev anslået forsigtigt positive, også set i forhold til den langsomt stigende industri- hhv. konjunkturmotor.

Kreditbranchen kunne melde om en god og positiv udvikling. Antallet af lån til virksomheder viste en positiv tendens, mens lån til private var lidt dalende. Indenfor bankverden sporedes en positiv tendens, hvad investeringer angik.

47% betragtede udviklingen som god mod 56% i sidste kvartal, 53% som tilfredsstillende mod 44%, og uændret 0% som dårligere end i sidste kvartal.

Den fremtidige udvikling i kreditbranchen betegnedes positivt.

Den 1. september 2009 tiltrådte dr. Tove H. Malloy som direktør for ECMI, beliggende i Kompagniporten i Flensborg. Her ses hun (3.f.v.) sammen med sine medarbejdere. (Foto: ECMI)

Den 1. februar 2010 var ECMI's bestyrelsesformand dr. Knud Larsen (2.f.h.) og ECMI's direktør dr. Tove H. Malloy (t.v.) på tiltrædelsesbesøg hos ministerpræsident Peter Harry Carstensen (i m.) i Kiel for at berette om instituttets forskning især på mindretalsområdet, som især kommer mindretal andetsteds i Europa til gode. I mødet deltog også mindretalskommitteret Caroline Schwarz (t.h.). (Foto: ECMI)

EBLUL Europa nedlægges

Af Simon Faber, næstformand for Tysklands-komiteen og medlem af den europæiske bestyrelse

I januar 2010 traf bestyrelsen for den europæiske organisation for mindretals- og regionalsprog EBLUL (European Bureau of Lesser Used Languages) en vanskelig, men uundgåelig beslutning: Det europæiske netværk afvikles og nedlægges ved udgangen af året. Bestyrelsen måtte konstatere, at det ikke er muligt at drive et europæisk netværk tilstrækkeligt professionelt på de gældende vilkår: Uden en fast EU-finansiering som ryggrad, kun på baggrund af svingende projektstøtte, med yderst uregelmæssige medlemsbidrag og uden et regulært sekretariat med mindst en fast fuldtidsansat.

EBLUL (www.eblul.org) blev grundlagt i 1982 og har som formål at oplyse om og at fremme regionale sprog og mindretalssprog, der tales af anslået 46 millioner EU-borgere. EBLUL fungerer som vidensbase for EUs institutioner og gennemførte bl.a. den årlige konference "Partnership for Diversity", hvor erfaringer udveksles på europæisk plan. Hovedkontoret ligger i Dublin, men afvikles frem til årsskiftet.

EBLUL er baseret på et netværk af komiteer i de enkelte medlemsstater, sammensat af repræsentanter for de relevante sproggrupper i det pågældende land. Den europæiske bestyrelse har opfordret komiteerne til at fastholde indsatsen for sagen, men evt. overveje en anden europæisk tilknytning.

I den tyske komité indgår repræsentanter for sorberne, nordfriserne, saterfriserne, sinti og roma, den nedertyske sproggruppe og det danske mindretal, repræsenteret ved Sydslesvigsk Forening. Her har man besluttet dels at søge et tættere samarbejde med FUEV, dels at blive associeret medlem i NPLD (www.npld.eu), der administreres i Wales og er et andet – fortrinsvist forskningsbaseret - europæisk netværk. I dette regi har EBLUL været med til at fremme en undersøgelse af sprogbrugen i den afgørende periode efter skoletiden, hvor mange unge trods omfattende undervisning opgiver mindretalssproget til fordel for det dominerende hovedsprog i området.

Den tyske komité arbejder desuden på at udarbejde et sæt standardforedrag, som foreningen kan tilbyde til universiteter, højskoler m.m.

Ramt af den internationale økonomiske krise

*Af chefredaktør og
adm. direktør Bjarne Lønborg*

Det forløbne år har været vanskeligt for aktieselskabet Flensborg Avis. Alle-rede i sidste kvartal i 2008 ramte den internationale økonomiske krise selskabet, og den blev som i store dele af det øvrige erhvervsliv i både Danmark og Tyskland forstærket i 2009. Derfor så vi os nødsaget til at gribe ind med kraftige besparelser og handlingsplaner med bl.a. afskedigelser, ansættelsess-top, udsættelse af investeringer, en stram udgiftspolitik og krav til medarbejderne om at yde en ekstraordinær indsats på alle arbejdsområder. Det lykkedes via en stram styring og løbende regulerede omkostningsreduktioner i kombination med et projektorienteret tilskud fra EU at mindske de oprindeligt budgetterede udgifter i 2009 med 130.000 euro og i 2010 med 200.000 euro.

Hertil kom kriserelaterede engangstilskud fra den danske stat via Seksmands-udvalget (det nuværende Sydslesvig-udvalg) på 189.000 euro i 2009 og 115.000 euro i 2010. Derfor kunne vi afslutte regnskabet for 2009 med et beskedent overskud på få tusinde euro i forhold til det budgetterede udlignede resultat, der blev overført til mellemregningskontoen mellem selskabet og den danske stat.

HÅB FORUDE

Heldigvis er der forsigtige tegn på, at krisen er på retur. Hvis ikke markedssituationen forværres, regner vi derfor med, at vi gennem en fortsat streng omkostningsstyring og desværre med

endnu en periode med ubesatte stillinger i redaktionen kan producere et godt produkt og alligevel komme ud af 2011 med et udlignet resultat, forudsat vores ønske om en moderat stigning i det danske statstilskud efterkommes af Sydslesvig-udvalget. Det bliver et barskt 2011, som gør det nødvendigt også forsat at stille ekstraordinære krav til medarbejderne i alle dele af virksomheden.

Krisen gav mest markante udslag på annoncesalget og dermed i nettoindtjeningen med et fald på knap 20 procent i forhold til det foregående rekordår. Desuden mærkedes krisen på den eksterne trykkeriomsætning, da en række kunder enten forsvandt eller pga. krisen så sig nødsaget til at skrue ned for deres ordreafgivelser.

ABONNEMENT

På avissiden slap vi bedre igennem 2009 end de fleste andre dagblade, selv om det gjorde ondt. For første gang i de seneste syv år måtte vi konstatere en lille tilbagegang i abonnementstallet, dog kun på 39 regulære abonnenter. Derudover var der en tilbagegang på godt 300 styk i form af bilagsaviser og prøveabonnementer. Det skal ses i relation til, at sammenlignelige nicheaviser i fjor mistede op til en tredjedel af deres samlede oplag.

Når vi sammenligner os med andre europæiske mindretalsaviser blandt de godt 30 medlemmer i den europæiske udgiverorganisation for mindretalsaviser, MIDAS, hører Flensborg Avis til den kategori af dagblade, der har mistet færrest abonnenter. Nogle af de øvrige mindretalsaviser er for tiden så

hårdt presset på grund af tilbagegang, at de er ude i regulær overlevelseskamp, fremgik det af generalforsamlingen i MIDAS i Vilnius i maj i år.

MEDIEHUS

At det imidlertid ikke gik værre for Flensborg Avis i 2009, hænger givetvis sammen med, at vi trods krisen holdt fast i den længe planlagte produktudvikling og tog de første skridt til ændring af bladhuset til et flersidet mediehus, bl.a. med lanceringen af papiravisen som e-avis. Det resulterede i et salg af foreløbig godt 150 eksemplarer af den elektroniske udgave af dagbladet.

Desuden blev Flensborg Avis på internettet i form af 24-timers-avisen FIA-online hurtigere end forventet en succes med 2000 til 3000 forskellige brugere pr. døgn – med en stadig stigende tendens. Dog går det på grund af de pt. fortsat ubesatte stillinger i redaktionen langsommere end planlagt med den løbende opdatering af online-avisen.

I forbindelse med udviklingen og igangsætningen af Flensborg Avis-online er det vigtigt at understrege, at selskabet dermed har gjort de første forberedelser til at være parat til fremtidens udfordringer på et avismarked i opbrud. Da ingen sagkyndige i dag har konkrete bud på, hvordan dagbladsmarkedet helt præcist vil udvikle sig i de kommende år, er det vigtigt allerede på nuværende tidspunkt at være aktiv på begge udgivelsesplatforme – den trykte og den elektroniske. Det giver mulighed for at nuancere produktudviklingen i retning af såkaldt mediekonvergens – altså nyhedsformidling ad forskellige kanaler.

PAPIRAVISEN HAR EN FREMTID

Selv om der siden begyndelsen af 1992, da Microsofts grundlægger Bill Gates forudså papiravisernes død

indenfor fem år, har været avislukninger i stribevis rundt om i verden, er vi i selskabets ledelse overbevist om, at papiravisen stadig har en fremtid. Men der er på den anden side ingen tvivl om, at papiravisens overlevelse stiller krav til evne og vilje til produktændringer. Sandsynligvis vil disse ændringer gå i retning af, at papiraviserne ændrer karakter, så de i fremtiden kommer til at gå mere i dybden, gå bag om nyhederne og blive mere baggrundsorienterede, mens de læner sig op ad de elektronisk formidlede korte time-til-time nyheder.

KONKURRENCEFORSVRIDNING?

Ikke alene de betalte avisers vanskelige markedsvilkår og konkurrencen fra gratisaviser, som vi mærker i vores markedsføring nord for grænsen, volder problemer. I 2009 blev der således i Konkurrencestyrelsen i Danmark pludselig rejst tvivl om, hvorvidt statstilskuddet til Flensborg Avis er i overensstemmelse med EUs konkurrenceregler. Spørgsmålet var, om det danske statstilskud til Flensborg Avis – og dermed også til en række andre mindretalsaviser, der modtager tilskud fra deres moderlande til udgivelse i de lande, som de respektive mindretal hører hjemme – kunne betragtes som konkurrenceforvridning.

Det fik os til i præsidiet i udgiverorganisationen MIDAS til at anmode EUs nytiltrådte konkurrencekommissær om en opklarende drøftelse om sagen. Under henvisning til en tidligere prøvesag for svenske mindretalsaviser i Finland og med baggrund i en analyse gennemført for MIDAS af en sydtysk professor i medievidenskab, som konkluderede, at der ikke var tale om konkurrenceforvridning, mødtes vi i MIDAS-præsidiet med EUs konkurrencekommissariat i Bruxelles. Her blev det slået fast, at mindretalsaviserne er at betragte som kulturformidlere, der ligger uden for gældende EU-regler om

subventionsforbud til grænseoverskridende erhvervsvirksomheder.

LYSPUNKTER

Det var vigtigt at få slået fast, inden Sydslesvig-loven blev vedtaget i Folketinget. I modsat fald ville Flensborg Avis som aktieselskab og erhvervsvirksomhed næppe være omfattet af tilskudsloven, som det nu er tilfældet.

Der har dog også været lyspunkter i en svær tid for virksomheden. Via en øremærket særbevilling på 25.000 euro i 2009 og 50.000 euro i år til en tiltrængt renovering af mediehuset fra 1986 på Wittenbergvej/ Wittenberger Weg i Flensborg har vi fået udskiftet vinduer og hoveddøre og vil også inden for det øremærkede tilskud kunne få foretaget de allermest nødvendige male- og renoveringsarbejder inden-dørs.

Derudover blev virksomheden betænkt med en generøs donation fra A.P. Møller-Fonden på en million kroner til udskiftning af hele firmaets møblement. Det betød, at vi kunne udskifte det snart 25 år gamle, nedslidte inventar, som fonden skænkede avisen i forbindelse med indvielsen af bladhuset.

Det vil jeg gerne på alle medarbejdernes vegne sige hjertelig tak for.

BYKONTORET

Avisens bykontor i Flensborgs centrum ved havnen er en stigende succes som både servicecenter og som base for den samlede Flensborg-lokalredaktion. Journalisterne er kommet tættere på begivenheder i byen via kontoret, og avisen er kommet tættere på læsere og kunder. Det har smittet af på journalistikken i det flensborgske byområde i form af artikler, der kommer tættere på mennesker og begivenheder, som optager byens beboere. Det er også blevet lettere for folk, der færdes i byen, at stikke hovedet inden for på avisen og give et præj om stort og småt, som

redaktionen måske ellers ikke ville have fået kendskab til.

DISTRIBUTIONEN

For efterhånden mange år siden lykkedes det at omstille distributionen af Flensborg Avis i næsten hele Sydslesvig fra sen og til tider ustabil postudbringning til bud-service, så avisen nu stabilt dumper ind ad brevsprækken tidligt om morgenen og kan læses, inden man tager på arbejde. Desværre måtte vi i nogle år nøjes med at yde samme service og aktualitet til de af vores læsere i Danmark, som bor få kilometer nord for grænsen. Her bringer vores tyske distributionsselskab avisen ud om morgenen.

Men takket være et nystruktureret landsdækkende distributionsselskab i Danmark er vi på vej til at yde en tilsvarende service i store dele af landet. For tiden omdeler vi godt 70 procent af aviserne i Danmark med tidlige morgenbude og arbejder på at udvide til endnu mere. Det både øger avisens aktualitet for læserne og reducerer vores distributionsomkostninger en smule, hvilket er vigtigt i den aktuelle vanskelige økonomiske situation og i betragtning af, at omlægning af avisportostøtten i Danmark medførte et tab for os på cirka en million kroner årligt. Den forholdsvis beskedne besparelse ved overgangen fra postomdeling til distribution med bud tidligt om morgenen i Danmark kommer dog slet ikke i nærheden af tabet ved portostøtte-omlægningen, men er et beskedent plaster på såret.

AVISSAMARBEJDE

Selv om det grænseoverskridende samarbejde for tiden ikke ligefrem har medvind på politisk plan i Slesvig-Holsten, yder vi fortsat sammen med tre andre aviser et bidrag til den gensidige dansk-tyske forståelse hen over grænsen. I det såkaldte »Mellem Naboer«-

projekt sammen med Der Nordschleswiger, Flensburger Tageblatt og JydskVestkysten producerer vi hver lørdag artikler, der dels oplyser om danske og tyske traditioner og begivenheder, dels skal være med til at bygge bro over nogle af de mentale forståelseskløfter, der stadig eksisterer mellem de to nationaliteter. De enslydende artikler, der produceres på skift af de fire aviser og af samarbejdets tysk-danske koordinator, offentliggøres i de to danske aviser på dansk og i de to tyske aviser på tysk.

Projektet fortsætter foreløbig til udgangen af i år og er indtil da støttet af EU gennem Interreg-puljen, der har til formål at skabe grænseoverskridende forbindelser rundt om i den Europæiske Union.

MINDRETALSMAGASIN

Ud over den daglige formidling af nyheder på papir og ad elektronisk vej har vi på avisen en ambition om at ville binde mindretallet i Sydslesvig tættere sammen gennem målrettet intern information, der gerne skal give synergieffekt. Derfor har vi taget initiativ til at forsøge at udvide den eksisterende informationsvirksomhed i Flensborg Avis med Sydslesvigsk Forenings ugentlige KONTAKT-tillæg, Skoleforeningens månedlige Fokus-tillæg, Kirkens, Centralbibliotekets, Sydslesvigsk Vælgerforenings, Sydslesvigs danske Ungdomsforeningers og Sprogforeningens tillæg til at omfatte alle mindretalsorganisationer i et mindretalsmagasin, som i en foreløbig ikke nærmere fastsat udgivelsesfrekvens påtænkes udsendt sammen med avisen.

INFORMATIONSOFFENSIV NORDPÅ

Sideløbende har vi på avisen været med til at udarbejde en konkret plan for en nordvendt, permanent informationsoffensiv for mindretalsorganisationerne i fællesskab. Et kommunika-

tionsudvalg med repræsentanter for alle organisationer og institutioner under Det sydslesvigske Samråd afleverede medio 2010 konceptet til Samrådet. Den er udarbejdet i overensstemmelse med et gennemgående ønske i mindretallet og hos de danske tilskudsgivere om i større udstrækning end hidtil at sætte Sydslesvig på dagsordenen i nyhedsmediernes nord for grænsen.

Grænseforeningen planlægger et tilsvarende informationsfremstød med base umiddelbart nord for grænsen. Det er sandsynligt, at det vil komme til en drøftelse om at koordinere de to projekter med nogenlunde samme formål og samme målgrupper.

OVERSKUD BRUGES PÅ DAGBLADET

Selv om vi i det forløbne kriseår som nævnt har haft tilbagegang i den samlede omsætning i selskabets eksterne trykkerivirksomhed, giver rotationstrykkeriet og accidenstrykkeriet stadig et pænt overskud, der ubeskåret går til produktion af dagbladet og dermed sænker tilskudsbehovet fra Danmark.

Men desværre kommer hovedparten af trykkeriernes ordrer fra eksterne kunder og kun i beskedent omfang fra mindretallets organisationer, som i vid udstrækning i steder benytter tyske trykkerier. Det ændrer dog ikke ved, at vi fortsat vil bestræbe os på at blive hele mindretallets trykkeri, fordi det økonomisk vil styrke mindretallet som helhed. Bliver pengene inden for mindretallet, nedbringer provenuet tilskudsbehovet – i helhedens interesse. Avisens trykkeri kan selvfølgelig kun gøre sig håb om at få en større del af de danske organisationers ordrer på tryksager af forskellig art end hidtil, når vi er konkurrencedygtige på pris og kvalitet. Men forudsætningen for de enkelte mindretalsorganisationers vurdering af vores konkurrencedygtighed er jo, at vi får lov til at give tilbud. Det kniber det desværre med.

AVISEN SOM OMDREJNINGSPUNKT

Jeg vil kort vende tilbage til en af de absolut mest betydningsfulde opgaver for os – nemlig den redaktionelle produktudvikling. Den aktuelle politiske situation har placeret avisen i en central rolle som politisk opinionsdanner og talerør for hele mindretallet.

Den slesvig-holstenske delstatsregerings planer om at skære 15 procent af de offentlige tilskud til de danske skoler i Sydslesvig er et regulært frontalangreb på hele det danske mindretal.

Derfor er Flensborg Avis gået redaktionelt i offensiven med kampagnejournalistik og meningsdannelse på kommentarplads i et omfang, der kun sjældent er forekommet, siden slesvig-holstensk mindretalspolitik fra slutningen af 1970'erne langsomt begyndte at få højere kvalitet.

Sideløbende er avisen som læsernes egen talerstol taget flittigt i brug i bestræbelserne på at forhindre, at mindretalspolitikken i Sydslesvig ikke alene sættes i stå, men undermineres i en grad, som ingen vel havde anset for at være muligt efter de seneste tre årtiers hovedsageligt progressive udvikling.

Situationen efter landdagsvalget i 2005 med dets umiskendelige mindretalsfjendske træk gav et fingerpeg om, at der stadig er politiske underliggende kræfter, som ikke betragter mindretalspolitikken og ligestillingen mellem tysk og dansk som samfundsmæssig positiv. Men selv om de efterfølgende år blev præget af en vis forsoning, har det desværre nu vist sig, at ligestilling og mindretalspolitik er konjunkturbestemt – trods gentagne politiske løfter om det modsatte og trods skriftlige aftaler og lovmæssige ændringer til det bedre.

Flensborg Avis er i den forbindelse blevet et af omdrejningspunkterne i forsøget på at forebygge noget i retning af en økonomisk katastrofe både for det sydslesvigske, danske skolevæsen og for hele mindretallet. Det sam-

me gælder nogenlunde tilsvarende i bestræbelserne på at forhindre, at en fantasiløs delstatsregering ødelægger mange års udvikling i det grænseoverskridende uddannelsessamarbejde på universitetsniveau. Det rammer nemlig også mindretallet i en struktursvag region, hvor der arbejdsmarkedspolitisk og socialt er akut behov for den udvikling, som nu ser ud til at være i fare for at blive sat i stå.

PROBLEMET USYNLIGT ITYSKE MEDIER

Jeg nævner dette for at anskueliggøre, hvor vigtig mindretallets egen avis også er, når netop mindretallet kommer under noget nær eksistentielt pres. Det dybt alvorlige problem er så godt som usynligt i de tyske nyhedsmedier, og Flensborg Avis er de trykte og elektroniske danske mediers hovedkilde i deres beskrivelse af sagen, ligesom vi på avisen benyttes af danske nyhedsmedier til at forklare, analysere og kommentere den slesvig-holstenske regerings amokløb mod mindretallet.

TAK

På selskabets vegne vil jeg takke alle vore partnere i mindretallet for godt samarbejde og for projektkooperation. Den ugentlige udgivelse af Sydslesvigske Forenings KONTAKT i Flensborg Avis er af stor betydning for begge parter, ligesom Dansk Skoleforenings Fokus-avis er vigtig for både skoleorganisationen og avisen. Det gælder også de øvrige organisationers særsider i avisen, som er med til informationsmæssigt at holde godt sammen på et geografisk spredt mindretal.

Der skal lyde en stor tak til virksomhedens medarbejdere i alle afdelinger – i hovedsædet i Flensborg og på de øvrige kontorer og redaktioner. Det har bestemt ikke været nemt at være en del af avisens team i 2009 – med voldsomme besparelser og indskrænkning-

Altid friske medarbejdere - her på årsmødepladsen i Flensborg i år. (Foto: SPT)

ger samtidig med, at der ikke er givet køb på hverken produktudvikling eller kvalitet.

Endelig vil jeg udtrykke en stor tak til Seksmands-udvalget – eller nu Sydslesvigudvalgets medlemmer - for den

forståelse og indsigt, som de viste Flensborg Avis, da det stod allerværst til. Det gav medarbejdere og ledelse et psykologisk rygstød, som var betydningsfuldt midt i kriseløsningen.

Gælden skulle gnaves af

Af formand Hans Christian Davidsen

Vi har i journalistforeningen fulgt den generelle samfundsudvikling. Efter at have levet over evne i fortiden skal der spares i nutiden.

Vort 60 års jubilæumsår i 2009 bød på et væld af aktiviteter, der kostede kassen. Derfor blev 2010 et spareår, hvor gælden fra året før skulle gnaves af.

Minustallene var først væk i fjerde kvartal, hvor vi så kunne begynde at lægge til side til årets ufravigelige aktivitet, julefrokosten.

Flensborg Danske Journalistforenings eneste indtægter er kontingenten, der er 18 euro i kvartalet. Det eneste tilskud, vi har modtaget i de 12 år, jeg har været formand, var 1500 euro i anledning af 60 års jubilæet. Det var fra Sydslesvigsk Forenings særlige pulje for de tilsluttede foreninger.

Generalforsamlingen i 2010 blev holdt i Hansens Brauerei i Flensborg i marts, og her var der genvalg til formand og næstformand Trine Flaming. Generalforsamlingen gav som altid en god debat og blev naturligvis afholdt under hyggelige former.

Medlemstallet ligger stabilt, og arbejdet står og falder i høj grad med den lille kerne, der stædigt holder fast i foreningen for at bevare traditionerne.

Vi sætter stor pris på, at journalister emeritus og journalister, der ikke længere er på Flensborg Avis eller er aktive

Tidligere redaktionssekretær på Flensborg Avis, Axel Jensen, Århus, blev tildelt FDJ-prisen 2010. (Foto: privat)

andetsteds i grænselandet, holder fast i foreningen. Derfor gik årets hæder, FDJ-prisen, til tidligere redaktionssekretær på Flensborg Avis, Axel Jensen. Han stoppede på avisen for godt seks år siden for at trappe ned, men har i løbet af årene holdt fast i sit medlemskab. Og selv om han nu har bopæl i Århus, har han jævnligt deltaget i flere af vores ture.

Lever og har det godt

Af arbejdsgruppemedlem Sten Haarløv

Da Dansk Film Akademi afholdt sin årlige Robert-fest i år i Cirkusbygningen i København, var det suverænt Lars von Triers »Antichrist«, som blev den store vinder. Filmen – som er blevet kaldt ”en pinefuld rejse ind i et menneskeligt helvede” – vandt statuetter for både årets film, årets instruktør og årets manuskript; desuden modtog den Nordisk Råds Filmpris for bedste nordiske film i 2009. Overrækkelsen af Robert-priserne fandt sted den 7. februar.

Kun to uger efter kunne Flensborg-Biffen vise filmen på lærredet i Flensborghus’ store sal.

Vi tog hul på sæsonen med at vise »Pigen der legede med ilden«, som er den anden film i filmatiseringen af Stieg Larssons krimitrilogi »Millenium«. Også denne aften kom mange film- og krimi-entusiaster til Flensborghus.

Da den tredje og sidste film i Stieg Larssons trilogi, »Luftkastellet der blev sprængt« stod på programmet i april, toppede publikumstallet med over 130 besøgende. Alt i alt blev de tre Millenium-film (»Mænd der hader kvinder« blev vist i 2009) set i Biffen af 342 personer.

Den sidste film i forårssæsonen var instruktøren Rumle Hammerichs thriller »Headhunter« med Lars Mikkelsen i en af hovedrollerne. Også denne aften var velbesøgt.

For Biffens arbejdsgruppen er det uhyre glædeligt at se, at de nyeste danske og nordiske film virkelig har fundet deres publikum i vores by, og at interessen er stor. Det forpligter tilrettelæggerne – og det giver også blod på tanden til at prøve nye erfaringer. Derfor gik vi sammen med Aktivitetshuset og Flensborg Bibliotek om at arrangere

en sommerbio-graf i Aktivitetshusets charmerende gård. Disse open air-aftener indledtes

med »Nephew« fra Roskilde Festival 2007, i august var det filmen »Nordkraft«, som bygger på Jakob Ejersbos roman af samme navn, og i september sluttede sommerbiffen med tre Oscar-nominerede danske kortfilm. Disse aftenarrangementer under åben himmel giver mulighed for nogle ekstra filmoplevelser, og så kan man endda sidde i en af de karakteristiske flensborgske baggårde.

Når dette læses, har også efterårets film kunnet ses i Biffen, det er Nicolai Steens komedie »Oldboys« om et dansk fodboldhold i Sverige (2009), »Broderskab« om kærlighedens mange veje med bla. Thure Lindhardt i hovedrollen (2010), den norske storfilm »Max Manus« om frihedskæmperen og modstandsmanden af samme navn (2010), og endelig Lone Scherfigs Oscar-nominerede drama »An Education« (2009).

Alle filmene i Biffen vises på Flensborghus i salen og indledes med et kort oplæg om aftenens film, og der er mulighed for ostebord og rødvin for 5 euro.

Programfolder er lagt frem i Nørregade - bl.a. på Dansk Centrallibiotek og på Flensborghus.

Arbejdsgruppens består af Sten Haarløv, Brita Hecker, Anette Jensen og Michael Juul Olsen, der kan kontaktes på tlf. 0461-86970.

Blev vist i november 2009: »Lille soldat« af Annette K. Olesen.

lirsberucht 2009-2010

Foon 1. formoon Jørgen Jensen Hahn

Uk jarling jeeft et wi en gruten bärj foon aktivitääte trinam e Friisk Foriining:

Di 14. moi 2009 häi e ålereklub san uursütflich tu e Arlau Slöös än tut Nordfriisk Instituut önj Bräist.

Gary Funck häi for e 23. moi önj e noome foon e Foriining wi tu en gibselturniir eefter Risem lååsid.

Ouer paingsten füng e madelålerfloose "Frisia Historica" jarste kontakte tu oudere floose üt Ååstfraslönj, uk tut "Friesisches Forum", en ouden feriiin, wat lasmoot as bai üs.

Bait "årsmøde" foon üüs dånsche waane wjarn we ma twäär filmeene önj Eckernförde än Flansborj repræsentiird. We wiseden di winerfilm foont 2008er festival än Claas san dokumentaarfilm ouer e Europeada, "Wat san we? – Frasche!".

Foon e 12. bit 14 juuni bediiliden we üs bai e frasche kongräs önj Leer.

Foon e 30. juuni bit 2. juuli wjarn Christiane Bodenhagen än üüs biise önjstalde ma da fraschsoulere üt Bräist aw en frasch fiiljtuur eefter Omram.

We köön jarling uk wider projäkte stipe ma giilj üt e Carsten-ån-Alfred-Boysen-Fång: e spalkris önj e Risemer bjarnetün, e äawentüürfloose foon e Rökefloose än en bök ma tääle aw widinghiirder freesk foon Peter Jensen wöden stiped.

Foon e 20. bit 24. juuli häi e Foriining lååsid tu "Feerie for frasche bjarne". For 20 bjarne wörd iin waag lung önj Risem Schölj en feerieprogram önjbin.

Et "Friisk Hüs" önj Bräist, Süderstr. 6, e nai adräs foon e Friisk Foriining. (Foto: privat)

19 junge friiske ma Gary Funck as önjfäärer gängen foon e 10. bit 17. august aw spräkeräis eefter Wales.

Aw 61 kasäte häi üüsen geschäftsfäärer da meetinge foon en uurdebökfloose apnügen, wat ouer möre iirnge aktiiv wus. Ma giilj foon e Frasche Rådj san da dokumänte önj e august 2009 digitalisiird wörden än koone deerma nü e waasenschap foon gäägen weese.

Di 12. septämber 2009 måågeden we ma en floose foon 24 manschne üüsen samerütflich ma boon än bus ap eefter List, am et "Erlebniszentrum Naturgewalten" kånentuliiren.

Bai e iirenåmtdäi önj Naibel präsesentiird e Foriining har di 20. septämber ma en infostånd.

Jørgen Jensen Hahn än Ilse Johanna Christiansen san foon e 24. bit 26. septämber mawään tu e 54. FUEV-natsjonalitäätenkongräs önj Brüssel.

Di 27. septämber wus er loondäiswool önj Slaswik-Holstiinj. Üüsen stjöraslomoot Lars Harms tuuch ouer e SSW-loonslist wi in önjt parlamänt.

Di 8. oktober heet e Foriining tu Marie Tångeberg harn 85. iirdäi önjt "Fraschlönj" lååsid. Thede Boysen hül e fästreedee, e Risemer bjarnetün süng än Gary Funck wised en film-interwjuu ma Marien.

Tut Friisk Harfsthuuchschölj foon e 9. bit 13. oktober wjarn we wi awt dånsh huuchschölj önj Jarplund. Deer wjarn ouer 50 diilnaamere, än en fiirdepårt wus et jarst tooch deerbai.

Foon e 13. bit 18. oktober häi e Rökefloose en drååwen for 70 jöögedlike üt gånsh Europa organisiird. Et sünåmd "Youth Leader Seminar" wörd aw Fäär än deerma et jarst tooch önj Nordfraslönj oufhülen.

Di 14. oktober wjarn üüs ålere lasmoote aw harfstütfluch eefter Rodenås, weer ja e kulturstatsjoon toolhüsinge beseechten.

Di 9. önj e jülmoune häi üüsen ålere-klub lååsid tu en fiirliken adwånts-eeftermadi.

Ål en gou traditsjoon as et jüldrååwen wörden, wat Gary Funck

ma en ra junge frasche di leeste saneene for jül döorfjart.

Önjfång januar san we lasmoot wörden önj e Weiterbildungverbund" önj Nordfraslönj.

Bit iinje 2009 fügen Thora Kahl än Eike Mahrt stipe foon e Foriining (ån 50% loonsmadle) for en sliiks pilootprojäkt "frasch önj e bjarnetün". Di kroufloose "Momme än fründe" bai e bjarnetün foon Risem Schölj gäng as präsemadiiling döör åle bleese.

Di 13. januar 2010 fügen we beschiis foon e Stiftung Nordfriesland, dåt e Friisk Foriining nü 1.000,00 euro institutsjonåle tuschus fäit foon e kris.

Üüs wunterfäst ma gråinküüljåäsen fiirden we di 5. februar eefter en lunger tid et jarst tooch wi aw "Fraschlönj": Hilke Rudolph üt Flansborj köm as "Petuh", än e teooterfloose foon junge manschne üt Risem-Lunham än Bräist, Dolores, häi jarling ma heelp foon Güden "Macbeth" inööwed. Ja spaalden aw twäär spaalteele, än et puublikum wus begaisterd.

70 düüsdäi foon Jens Mungard önjt KZ-tånkstää Sachsenhausen - foon leefts: Monika Knop, Thede Boysen, Ilse Johanna Christiansen, Jörgen Jensen Hahn. (Foto: privat)

Tu iiren foon Jens Mungard wus e Foriining ma en delegatsjooon foont stjör aw san 70. düüsdäi, di 13. februar 2010, eefter Sachsenhausen kjard, am önjt kz-tänkstäa en kräns diltuleeden.

Di 17. februar hül Dr. Peter Kroh önjt Instituut en fordreeging ouer san âte, di sorbe Jan Skala, wat ham önj e 20er iirnge tuhuupe ma Johannes Oldsen än oudere for da manerhäide önj Tjüschlönj inseet heet.

Tut biikebränen, di 21. februar, häin da frasche feriine Rökefloose, Frasche Feriin for e Aåstermåare än Friisk Foriining jarling wi eefter Risem önjt "Fraschlönj" lååsid. Arno Ulrichs üt Aåstfraschlönj hül e biikenreede, e Rökefloose köm ma "Scharp as kniwinge" wi ma en gou teooterstuk än Dirk Bork spaald ap u doons.

Sunt iin iir jeeft et bai Radio Magic

Gary Funck, kulturkonsulänt bai e Foriining. (Foto: privat)

Music fiw tooche e waag än fjouer tooche e däi tisinge aw frasch, spräagen foon Gary Funck. Nai as, dåt huum e siinjing nü as sünâmde podcast uner „friiskforiining.podspot.de“ tu ark tid hiire koon.

Di 2. april hül „Frisia Historica“ önj Stääsönj en noopemårket ouf än wised da besäkere en „ääm talt“

En waag lääser häi üusen jöögdekonsulänt tu en huuchschöljwaagiinje eefter Bräist lååsid, weer hi tiin junge manschne et frasch schriwen näier broocht heet.

Sönnich Volquardsen hül e 21. april en fordreeging am et apkaamen foon e dânsch bewääging önj Nordfraschlönj.

Üusen ålerekklub drååwet ham widerhaane iinjtooch önj e mounne önj Lunham önjt Galerie-Café tu en meekliken eeftermadi ma forleesen, koordespaalen än snååk.

Bai Ute Jessen än bai Gary Funck köön önjfångere än widerekiimene wi fraschkurse besäke. Än we hääwe twäär loto-eene döörfjard, am Risem Schölj tu heelpen.

Et stjör heet ham önjt fergängen årbesiir nüügen tooche reguläär tu meetinge önj üus fersoomlingshüs önj Stääsönj drååwed än as iinjtooch aw e Stulbärj önj klausuur gängen.

Önj e rääme foon e Frasche Rädj hääwe we üs bediilid bait tuståndekaamen foon en nai friisk radio-projåkt, wat foon Fäär üt produtsiird wård, weer ouers e fääste wål uk tu baidreege wårt.

Än – jam hääwe et hiird – önj Bräist wårt nuch jarling en gemiinsoom "frasch hüs" inruchted for da trii organisatsjoone Frasche Rädj, Nordfrasche Feriin än Friisk Foriining.

Foon üus nai bles "FriiskTising", wat üus lasmoote ma e pust foue, san bit nü trii ütgoowe rütkiimen.

En verden i forandring

Af konsulent Joachim Spitz

Det seneste år har været et vanskeligt år, både set med samfundets og med landbrugets øjne.

Den globale finanskriser, som udbrød i efteråret 2008, overskyggede alt.

Fra en dag til den næste gik hele samhandlen mellem bankerne i stå.

I USA gik den største financier af huslån, Lehman Brothers, konkurs.

Denne konkurs førte som bekendt til massive finansproblemer i hele verden.

Regeringer verden over skred ind for at undgå kollapsen på finansmarkederne.

I Tyskland indførte man 2009 den såkaldt "Abwrackprämie" for biler til en samlet værdi af 5 mia. euro, på samme tidspunkt blev der sat skub i flere konjunkturprogrammer, og "Kurzarbeitergeld" blev massivt udbygget. Alt dette skete for at undgå en stor stigning i arbejdsløsheden.

Dermed øgede staterne deres gæld kolossal. Som følge af bl.a. denne udvikling fik Grækenland, Spanien og Irland i begyndelsen af året store økonomiske problemer. Kun med en aldrig før set fælles økonomisk indsats lykkedes det EU at berolige markederne, i hvert fald foreløbig.

LANDBRUGETS AKTUELLE SITUATION

I landbruget har vi også kunne mærke denne op- og nedgang.

Efter en kort periode med opsving dalede korn- og mælkepriserne.

Fra en pris på 0,35 euro/kg mælk raslede priserne ned til 0,18-0,21 euro/kg mælk i 2008/2009. Først i begyndelsen af 2010 steg priserne noget. Aktuelt ligger mælkepriserne på ca. 0,30 euro/kg.

Den samme turbulens kunne planteavlernerne mærke. Prisen på hvede steg en kort overgang fra 10-12 euro/hkg til 24 euro/hkg. Denne stigning varede dog kort.

Hele året 2009 til juni 2010 lå priserne for korn på 10 euro/hkg. Så steg priserne for hvede i løbet af 1 måned helt op til 20 euro/hkg.

I dag ligger prisen igen på et niveau på omkring 15 euro/hkg hvede.

Vejrbetingelserne i 2010 har været tilfredsstillende for planteavlernerne. Høsten ligger lidt under gennemsnittet. Høsten på korn var dog p.g.a. de vanskelige vejrbetingelser mange steder vanskelig. Der blev høstet korn med høj fugtighed og dermed høje tørringsomkostninger. Samtidig led kvaliteten af korn mange steder.

Mange landmænd kunne ikke profitere af de bedre kornpriser, fordi de allerede om foråret havde afsluttet købekontrakter med foderstof-firmaer.

Situationen i landbruget er for de fleste landmænd stadig anspændt.

Mange landmænd har dog i de senere år investeret i større stalde og større maskiner i håb om at få bedre priser og for at være rustet til fremtiden.

På politisk hold diskuteres for tiden den videre udvikling af EU-agrarreformen efter 2013. Alt tyder på, at udligningsbeløbene bliver reduceret.

Modulation i landbrug betyder i forvejen en reduktion. I indeværende år er reduktion af støtten fastsat til 10%.

BIOENERGI

En ny gren i landbruget er produktion af bioenergi. Et stadigt større forbrug af energi, afbrænding af fossil brændstof med udslip af CO₂ i atmosfæren og den deraf følgende klimaforandring,

stigende politisk instabilitet i verden og dermed faldende forsyningsikkerhed samt stigende priser på energi, har fået politikere til at reagere.

Alternative energier er efterspurgt. I vores landsdel er det især vind-, sol- og bioenergi. Bioenergi især i form af biogasanlæg til produktion af strøm og varme.

Der er blevet bygget mange biogasanlæg i Sydslesvig og langt over 130 anlæg er yderligere planlagt. Hvert anlæg har brug for min. 60-200 ha majs.

Mange landmænd indgår derfor aftaler med landmænd i Danmark om levering af majs til Sydslesvig.

Vi er i en udvikling, hvor en del landmænd bliver energiproducenter og ikke længere fødevareproducenter.

RÅDGIVNING

Som konsulenter hjælper vi landmændene med at komme igennem disse vanskelige tider. Opgaverne er forskellige, enten det er bedriftsplanlægning, hjælp ved miljølovgivning eller social- og økonomirådgivning.

Vi har også i år haft mange grupper og foreninger, som vi guider igennem vores landsdel.

Foruden disse mange forskellige opgaver har vi i Fælleslandboforeningen haft besøg af mange grupper nord- og sydfra, som har fået rundvisning i vores museum, Christian Lassens Minde Museum.

GRÆNSEFORENINGENS SOMMERHUS GENNERHUS:

Kan lejes af alle fra mindretallet

Af bestyrer Ulla Geipel

Sommerhuset Gennerhus ligger i et naturskønt område ud til Gennerbugt med en flot udsigt til Kalvø.

Har man lyst til at slappe af, være fri for en måske stresset hverdag, så er Gennerhus det rigtige sted. Sommerhuset kan lejes en weekend, en uge eller 14 dage. Der er sengepladser til seks personer.

Gennerhus kan lejes af alle, der er tilknyttet det danske mindretal, til rimelige priser. Udlejningstiden følger sommertiden.

Grænseforeningens bestyrelse sørger løbende for, at sommerhuset bliver vedligeholdt, og at der bliver foretaget mange fornyelser, som f.eks. den nye badebro, der blev installeret i 2009.

I 2010 har Gennerhus været udlejet i ca. 190 dage, det er næsten 100%.

Har du lyst til at leje Gennerhus i 2011, så ring til Ulla Geipel i Harreslev straks efter nytår og hør nærmere om pris og ledige tider:

Ulla Geipel
Osterlücken 13a
24955 Harreslev
tlf.: 0461-71969

Travlt vinterhalvår

Af formand Tom Knutzen

Nu er der atter gået et år, og vi har haft et travlt vinterhalvår med mange lange og anstrengende men også morsomme og sjove øveaftener og weekender, som sluttede med forestillinger i marts.

Premieren på Marianne Hesselholts "Ballade i sommerlandet" var den 5. marts og stod i sneens tegn. Vi var så uheldige, at der lige denne aften kom en stor snebyge, som gjorde, at der kun kom ca 30 tilskuere. Men vi rykkede bordene lidt sammen, og publikummet fik en fornøjelig aften.

Ugen efter havde vi forestilling med teatersnitter både fredag og lørdag. Det blev to hyggelige aftener med teater, smørrebrød og vin.

Fredag den 19. marts var der så tid til at holde vores sidste forestilling, og vi kunne hilse på ca. 75 tilskuere, og dagen efter var der den traditionelle forestilling til ældreklubberne med kaffe og kager.

På generalforsamlingen den 22. marts var der valg af formand og kasserer, og begge blev enstemmigt genvalgt af de tilstedeværende.

Siden maj var vi aktive i gang med at indøve en enakter, som hedder "Farlig fødselsdag", og som blev spillet til foreningens 10 års jubilæum den 8. oktober, hvor alle medlemmer var inviteret med.

Siden oktober 2010 er vi igen i gang med et helaftenstykke, som spilles i marts 2011. Hold udvig efter datoerne i Flensborg Avis, i »Hvad sker i Harreslev« og på vore plakater.

Et suspekt par i »Ballade i sommerlandet«.

Næsten alle aktører. (Fotos: SPT)

Nye tiltag for at nå et større publikum

Af formand Christian Skov

I 2010 har Historisk Samfund for Sønderjylland – Sydslesvigs amtskreds afholdt en række arrangementer med fokus på 1920 og 1940, det dansk-tyske grænseland samt historiske aftenvandring. De fleste foredrag er blevet gennemført i samarbejde med andre foreninger og institutioner. I de senere år har det været et problem, at foreningens foredrag kun har kunnet tiltrække et begrænset antal interesserede. Bestyrelsen har derfor besluttet at forsøge en række nye tiltag i en forventning om, at det på denne vis vil være muligt at nå ud til et større historisk interesseret publikum.

Den 16. marts 2010 afholdtes generalforsamlingen på Danevirkegården. Efterfølgende holdt museumsinspektør René Rasmussen foredrag om 90-året for folkeafstemningerne i 1920.

Efter generalforsamlingen i maj 2010 blev der foretaget en nykonstituering af bestyrelsen. Den består herefter af Christian Skov som formand, Anders Schaltz Andersen som kasserer, Jørgen Kühl som sekretær og Kirsten la Cour.

I løbet af sommeren og efteråret har Historisk Samfund været medarrangør af følgende foredrag: Den 6. juli 2010

en aftenvandring på Danevirke sammen med skoleinspektør på Jens Jesen-Skolen Carsten Jonassen og museumsinspektør på Danevirke Museum Nis Hardt. Arrangementet blev gennemført i samarbejde med Sydslesvigs Museumsforening. Den 16. september afholdtes en historisk aftenvandring i Slesvig med professor Reimer Witt. Også dette foregik i samarbejde med Sydslesvigs Museumsforening.

Den 15. september var Historisk Samfund medarrangør af et foredrag ved lektor Karl Christian Lammers, Københavns Universitet, om den 9. april – en skæbnedag i den dansk-tyske historie. Arrangementet afholdtes i Harreslev i samarbejde med bl.a. den lokalhistoriske arbejdsgruppe "Harrislee Bahnhof – Harreslev Banegård".

Den 28. september var Historisk Samfund medarrangør af en pædagogisk eftermiddag for sydslesvigiske og slesvig-holstenske lærere om nationale mindretal i det dansk-tyske grænseland 1920-2010. Arrangementet foregik i samarbejde med Dansk Skoleforenings Center for Undervisningsmidler, IQSH (Institut für Qualitätsentwicklung an Schulen in Schleswig-Holstein) og A.P. Møller Skolen.

Nye medlemmer velkommen

Af formand Walter Schneider

En væsentlig opgave for den nye bestyrelse var at stoppe medlemstilbagegangen, som havde stået på de sidste par år.

Det er vist lykkedes. Sidste år kunne vi notere en lille stigning på medlemstallet, og det er vi glade for.

Årsagen kan så være alle de samtaler, vi igen har ført med interesserede på årsmødepladsen i Flensborg. Vor nye folder er nok også med til at gøre opmærksom på foreningen. Vi snakker med folk i det daglige, som viser interesse – så det er positivt og må gerne fortsætte.

Den store udstilling på Cathrinesminde Teglværksmuseum i Broager med ca. 40 udstillere samler altid mange besøgende. Her var vi igen repræsenteret med vor stand og fik mange gode samtaler.

Et weekend-trædrejningskursus samlede 8 deltagere. Det var Gerd fra Broager, som stod for kurset, og vi fik vist alle lært noget de to dage.

Et sådant kursus ville folk gerne være med til igen.

Vor forening er også medlem af Husflid i Sønderjylland. Det er en sammenlutning af alle Husflid-foreninger i Sønderjylland + Sydslesvig. Her er undertegnede også medlem af besty-

Eske og Anders har det sjovt med trædrejning.

relsen, og det giver inspiration til arbejdet indenfor vor egen forening.

Alle, som skulle få lyst til at kigge ind i vort værksted på Oksevejens Skole i Flensborg-Sporskifte, er altid hjertelig velkommen.

Se hvordan vi har det – hvad der foregår, få en kop kaffe og en god snak.

Nærmere oplysninger hos formand Walter Schneider på tlf. 0461 32074 eller på www.sydslsvig.husflid.dk

*Monika i gang med porcelænsmaling.
(Alle fotos: privat)*

Georg drejer en skål.

Gerd (t.v.) viser, hvordan det skal gøres.

72.000 euro til over 1.000 ansøgninger

Af formand Henrik Geipel

I 2009 har fonden ialt udbetalt ca. 72.000 euro. Vi godkendte ialt 1.007 ansøgninger, lidt flere end i 2008.

Ansøgningerne kommer fra hele Sydslesvig, de fleste dog fra de nordlige amter.

Flensborg by: 430, Flensborg amt: 137, Gottorp amt: 141, Rendsborg/Egernførde amt: 10, Husum amt: 205, Sydtønder amt: 74, Ejdersted amt: 10.

2007: 1.120 ansøgninger

2008: 951 ansøgninger

2009: 1.007 ansøgninger

Alle kan sende en ansøgning til en person/familie med fast bopæl i Syd-

slesvig, men man kan ikke sende en ansøgning til sig selv eller til sin egen familie.

I foråret 2010 fik vi desværre den kedelige besked af vores revisor, at finanskrisen også har ramt fonden. Derfor blev vi pr. 1. juli 2010 desværre nødt til at indstille alle udbetalinger. I årets første fem måneder har vi udbetalt ca. 30.000 euro, fordelt på 400 ansøgninger.

Op imod julen 2010 genoptages udbetalingerne, dog i begrænset omfang.

Fondens adresse:
J.C. Møller-Fonden
Osterlücken 13a
24955 Harreslev
tlf.: 0461-71969

To samlinger, - men ét museum: Populært udflugtsmål er nu sikret for fremtiden

*Af forretningsfører Svend
Lykke Schmidt*

Som mange sydslesvigere ved, men endnu flere har til gode at opdage, findes der i Kobbermølle/ (Kupfermühle) et museumskenodie i et enestående historisk miljø, som vidner om den tidligste industrialisering i Hertugdømmet Slesvig. Her oprettede den danske konge Christian den Fjerde i begyndelsen af 1600-tallet et hammerværk, og her udviklede der sig i 1600- og 1700-tallet

en af de betydeligste egentlige industrivirksomheder inden for det daværende danske monarkis område. Fra den tid stammer også de enestående arbejderboliger i Nyboder-stil.

ENGAGERET INDSATS

Bag oprettelsen af museumsvirksomheden ligger en engageret indsats på frivillig basis af en række interesserede personer, samt økonomisk støtte fra privatpersoner, virksomheder og fon-

de, delstaten Slesvig-Holsten, Slesvig-Flensborg Amt og Harreslev Kommune.

Når Kobbermølle i dag er et yndet udflugtsmål – hidtil mest for grupper fra Danmark – skyldes det især, som det er mange bekendt, en energisk og initiativrig indsats uden sidestykke fra lærerparret Gisela og Bodo Daetz's side.

Efter lukningen i 1962 af Crusauer Kupfer- und Messingfabrik sikrede ægteparret Daetz de historiske arbejderboliger fra nedrivning og fik bevaret arkivalierne og en række genstande fra

fabrikken for eftertiden ved resolut at købe det hele. De følgende år lykkedes det dem at erhverve yderligere genstande, samt at opbygge en omfattende samling antikt kobber- og messingtøj fremstillet på den gamle fabrik, som de har overført til den selvejende Gisela- og Bodo Daetz-Stiftelse.

DET FØRSTE MUSEUM

I 1997 oprettede Gisela og Bodo Daetz Kobbermølle Museum, hvor deres store samling siden har været vist, efter at den først i en årrække havde været vist

Det vandhjul-drevne hammerværk i den ene af hallerne.

frem i deres bolig i Sosti/ Wassersleben. Samlingen er nu hjemmehørende i Tårnhuset i den historiske bebyggelse i Kobbermølle.

Sammen med støtteforeningen Industrimuseum Kupfermühle e.V. og dens første formand Knud Rasmussen har de endvidere bidraget til oprettelsen og indretningen af Industrimuseet industrimuseet i to af de gamle fabriks-haller med økonomisk støtte fra en række fonde, firmaer og privatpersoner, bl.a. foreningens nuværende formand Gerd Pickardt, der for nogle år siden personligt har købt hallerne med henblik på at sikre, at Industrimuseet industrimuseet kunne forblive i disse rammer.

I de to haller vises maskiner og værksteder, hvor produktionsforløbet gennem tiderne i den gamle fabrik anskueliggøres. Hovedattraktionen er et autentisk, vandhjulsdrevet hammerværk, samt en stor funktionsdygtig dampmaskine, der begge vises i drift.

Takket være Gerd Pickardts formidling og medvirken har det i 2010 været muligt for Harreslev Kommune at erhverve en stor, faldefærdig og skæmmende fabriks-hal uden historisk værdi, beliggende over for Industrimuseet. Hallen er nu nedrevet, og på arealet etableres parkeringspladser forbeholdt museets gæster, samt et grønt område. Herigennem har miljøet i Kobbermølle vundet betydeligt i attraktivitet.

ALMENNYTTIGT SELSKAB

De fleste, der har besøgt Kobbermølle, forbinder stadig museerne med Gisela og Bodo Daetz, der indtil efteråret 2009 har ledet museumsarbejdet og fortsat er med som rundvisere. Det har imidlertid gennem nogen tid været overvejet, hvordan de to samlinger, der udadtil føres som et museum, kunne sikres permanent for fremtiden.

Som resultat af intensive drøftelser mellem "Gisela og Bodo Daetz-Stiftelsen", "Industriemuseum Kupfermüh-

le e.V." og Harreslev Kommune grundlagde de tre parter i september 2009 det almennyttige selskab "Museumsort Kupfermühle gGmbH", der har overtaget ansvaret for den praktiske museumsdrift og den videre museumsudvikling. En enig kommunalbestyrelse besluttede, at Harreslev Kommune deltager med 60 % af den ansvarlige kapital – de to andre parter bidrager med hver 20 % – samt bidrager med et fast årligt driftstilskud og administrativ bistand.

Som ulønnet forretningsfører i det nye gGmbH er udpeget Svend Lykke Schmidt, der siden kommunalvalget i 2008 har været medlem af kommunerådet i Harreslev, hvor han er medlem af hovedudvalget og desuden beklæder posten som 2. viceborgmester. Han glæder sig over en god opbakning fra en interesseret bestyrelse, bestående af Bodo Daetz, Industrimuseets formand Gerd Pickardt og Harreslevs borgmester dr. Buschmann.

NY MUSEUMSINSPEKTØR

Takket være tilskuddet fra Harreslev Kommune har det sommeren 2010 været muligt at videreudvikle det museumsfaglige grundlag gennem ansættelse af en erfaren professionel deltids-beskæftiget museumsinspektør, mag. art. Susanne Rudloff.

FRIVILLIGT ENGAGEMENT

Et bærende element i museumsarbejdet vil også fremover være vore engagerede frivillige medvirkende, hvoraf de fleste kommer fra det danske mindretal. I 2010 har der været en glædelig tilgang af nye frivillige rundvisere. Vi vil gerne høre fra flere, der kunne være interesseret i at være med, både som rundvisere og til at vedligeholde maskinerne på Industrimuseetindustrimuseet.

VIDEREUDVIKLING

Der vil i 2011 blive satset på at videreudvikle samlingerne, samt på at øge antallet af besøg fra begge sider af grænsen, især fra Sydslesvig, hvor kendskabet til museerne fortsat synes at være begrænset, især i flertalsbefolkningen. Det er håbet, at der vil kunne rejses midler til på sigt at renovere de to industrihaller, således at også disse kan modtage publikum hele året.

Museernes økonomi og personaleressourcer vil indtil videre gøre det nødvendigt at fortsætte med begrænset åbningstid for individuelle besøgende og som hidtil primært satse på forudanmeldte besøgsgrupper.

GRUPPER MODTAGES GERNE

Grupper modtages efter forudgående aftale i tidsrummet april-november.

Uden for dette tidsrum er der for koldt i industrihallerne – indtil videre er der kun opvarmet hele året i museumsdelen Kobbermølle Museum.

Museerne kan kontaktes på telefon 0461-407 71 25 ((kontoret er ikke permanent bemandet – indtal venligst besked på telefonsvareren), på fax 0461-407 95 40 eller på mail museum@kabelmail.de.

Åbningstiderne i 2011 for individuelle besøgende er endnu ikke fastlagt. De vil fremgå af museets hjemmeside www.industriemuseum-kupfermuehle.de eller www.kobbermuelle-museum.de, samt af Sydslesvig-kalenderen i Flensborg Avis.

Vi glæder os til at byde alle sydslesvigere og de danske foreninger i Sydslesvig velkommen på museerne i Kobbermølle.

Interiør fra Kobbermølle Museum.

Et år med forandringer

Af formand Lisbet Buhl

2009 har været et år, hvor der er sket forandringer i Sprogforeningen. Både i Nord- og Sydslesvig har der været udskiftninger i bestyrelserne.

FARVEL TIL VOLKER BOCK

Da Sprogforeningen i Sydslesvig holdt medlemsmøde på Gottorp-Skolen den 18. februar 2009, måtte vi sige farvel til Volker Bock, der havde været foreningens trofaste og dygtige kasserer i en menneskealder. 24 år blev det til.

For Volker har Sprogforeningen altid betydet noget særligt. Ingen kunne fortælle om foreningens historie som han. Volker har været med i Sprogforeningens arbejde siden 1979 – og har været med til at stifte Sprogforeningens afdeling i Sydslesvig i 1981. Der lød mange rosende ord til Volker på medlemsmødet – en flittig, dygtig og engageret kasserer, der blev ved med at lægge alle kræfter i arbejdet for Sprogforeningen indtil det sidste.

Sprogforeningen i Sydslesvig er glad for, at både Signe Andersen og Volker Bock har valgt at fortsætte som kontaktpersoner for foreningen. De deler gavmildt ud af deres viden om arbejdets gang og er en stor støtte for den nye bestyrelse.

NYE VEDTÆGTER OG NYT NAVN

Mange af bestyrelsens kræfter i 2009 blev lagt i at formulere nye vedtægter. Bestyrelsen havde fået til opgave at ændre vedtægterne, så det fremover blev muligt at udvide bestyrelsen fra 3 til 5 personer.

Vedtægterne fik ved samme lejlighed et sprogligt eftersyn. "Medlems-

mødet" blev erstattet af "Generalforsamlingen". Og foreningens navn skulle fremover være det mere mundrette "Sprogforeningen i Sydslesvig" i stedet for "Sprogforeningens afdeling i Sydslesvig".

I arbejdet med en ny formulering af vedtægterne, lagde bestyrelsen desuden vægt på, at give Sprogforeningen i Sydslesvigs repræsentant i biblioteksbestyrelsen et demokratisk bagland. Iflg. forslaget skal repræsentanten fremover aflægge beretning på generalforsamlingen, hvorfra han også skal vælges hvert andet år.

Medlemsmødet var ude i to afstemninger. I den første blev de nye vedtægter vedtaget. I den anden blev det nye navn "Sprogforeningen i Sydslesvig" vedtaget.

De nye vedtægter kan læses på www.sprogforeningen.dk

GENERALFORSAMLING

Der blev efterfølgende holdt generalforsamling efter de nye vedtægter, der gjorde det muligt at vælge 5 bestyrelsesmedlemmer.

Bestyrelsen består herefter af formand Lisbet Buhl, kasserer Diana Jessen, protokolfører Jens Erik Salomonsen og bestyrelsesmedlemmerne Bettina Andresen og Jørgen Holm.

Som repræsentant til Biblioteksstyrelsen valgtes Georg Buhl.

ARRANGEMENTER

Sprogforeningens efterårsmøde blev holdt på Dansk Centralbibliotek i Flensborg. Hanne Reintoft holdt foredrag om sin bog "Nu er det længe siden", og der var underholdning, spisning og seniordans.

Forud for Hanne Reintofts foredrag havde Center for Undervisningsmidler i Flensborg og Amtscentralen i Aabenraa hver modtaget et klassesæt på 30 eksemplarer af "Nu er det længe siden".

I april var det en stor glæde at byde velkommen til Jens Rosendal. På sin underfundige og underspillet humoristiske måde holdt han et foredrag om "Hjertesproget", poesiens sprog, der gør det muligt at sige ting, der er svære eller umulige at sige noget om med vores almindelige hverdagsprog.

Jens Rosendal akkompagnerede til en række af sine sange, blandt andet de nye "Evangeliesange".

Foredraget blev holdt på Sønder Brarup Danske Skole. Her benyttede musiklærerne sig af lejligheden og oprettede et kor for skolens ældste elever, der underholdt med en potpourri af Jens Rosendals sange.

AKTIVITETER

Årets skoleskema er tegnet af Kaja Jill Schäfer. Mottoet er "Vi leger og lærer

på dansk". Kaja har tidligere illustreret bogen "Mit dejligste danske ord".

Det har også i år været muligt at skaffe midler til at købe Johannes Møllehaves børnebibel. Børnebiblen er Sprogforeningens gave til alle dåbsbørn i Sydslesvig.

Vi siger en stor tak til de fonde, der har støttet Sprogforeningen i Sydslesvig med midler til disse formål.

Sproghjørnet i Flensborg Avis udkommer 4 til 6 gange om året. Her kan medlemmer og andre, der interesserer sig for dansk sprog i Sydslesvig følge med i foreningens aktiviteter.

NY FORMAND I SPROGFORENINGEN

Ved Sprogforeningens generalforsamling den 10. maj 2010 på Folkehjem i Aabenraa valgte foreningens formand gennem de seneste 12 år, Ove Nissen at overlade roret til nye kræfter. Generalforsamling valgte Frode Sørensen til formand for Sprogforeningen.

Også Volker Bock nedlagde sin bestyrelsespost. I hans sted blev Jørgen Holm valgt.

Fra timeplanen 2010.

Vi leger og lærer på dansk

Tid
Mandag
Tirsdag
Onsdag
Torsdag
Fredag

Efterårsferien sidste skoledag 08.10.2010 første skoledag 25.10.2010	Juleferien sidste skoledag 22.12.2010 første skoledag 10.01.2010	Påskeferien sidste skoledag 15.04.2011 første skoledag 02.05.2011	Sommerferien sidste skoledag 01.07.2011 første skoledag 15.08.2011
---	---	--	---

Også i vanskelige tider giver udbytte

Af forretningsfører Dirk von Heyer

Generelle oplysninger om udlånsbetingelser (august 2010)

Der ydes lån til :

landbrugsformål	op til	125.000 EUR
erhvervsformål	op til	125.000 EUR
private formål	op til	50.000 EUR

Låntagere skal være/blive medlem af andelsselskabet („Genossenschaft“).

Konditioner: fra 5,5% p.a. fast aftalt for lånets løbetid, plus et oprettelsesgebyr på 1% af lånebeløbet, dog mindst 50 €.

Lånet afdrages månedligt med mindst 1% af lånebeløbet inklusive indregnede renter. Herved fremkommer en løbetid på ca. 11 år.

Ekstraordinære afdrag er altid muligt uden yderligere omkostninger. (Eff. rente 5,57% p.a.)

De forestående oplysninger er af generel art og udfolder ingen bindingsvirkning for selskabet.

Over for låntagere gælder ene og alene indholdet af den individuelle lånekontrakt.

STATUS PR. 31. DECEMBER 2009

AKTIVER	2009	2008
	€	t€
Tilgodehavender hos Dtsch. Bundesbank	5.552,86	6
Fordringer på kreditinstitutter	120.135,32	30
Fordringer på kunder (udlån)	3.028.769,40	3.218
Aktier m.v.	3.681,30	4
heraf andele i kreditinstitutter € 2.904,14		
Immaterielle aktiver	3.376,00	5
Materielle aktiver	14.869,01	18
Andre aktiver	15.378,97	12
Periodeafgrænsningsposter	0,00	0
	<u>3.191.762,86</u>	<u>3.293</u>
PASSIVER	2009	2008
	€	t€
Indlån	1.959.875,21	2.022
Andre passiver	95.740,21	120
Henlæggelser til forpligtelser	14.700,00	12
Efterstillede kapitalindskud	454.851,19	455
Andelshavernes tilgodehavende	380.200,00	400
Reserver	272.500,00	268
Overskud	13.896,25	16
	<u>3.191.762,86</u>	<u>3.293</u>

Resultatopgørelse for regnskabsåret	2009	2008
	€ t	€
Renteindtægter	173.452,38	173
Renteudgifter	18.795,13	21
Netto renteindtægter	154.657,25	152
Udbytte af aktier	580,00	1
Andre ordinære indtægter	10.932,90	2
Udgifter til personale og administration		
Personaleudgifter:		
Lønninger	77.072,68	67
Udgifter til social sikring	17.914,98	12
Administrationsudgifter	37.622,08	36
Afskrivninger på materielle aktiver	5.499,64	4
Andre ordinære udgifter	0	4
Tab og hensættelser på debitorer	5.129,69	9
Indtægter på opløsning af hensættelser	0,00	0
Ordinært resultat før skat	22.931,08	23
Ekstraordinære udgifter	2.287,08	0
Skat	6.747,75	7
Årets overskud	13.896,25	16

A: Situationsberetning for forretningsåret 2009

I. Forretningsforløb

1. Samfunds- og brancheøkonomi

I 2009 måtte Tysklands økonomi for første gang siden seks år udvise en tilbagegang. Tilbagegangen var med 5% efter prisreguleringer usædvanlig stort, og koncentrerede sig først og fremmest på vinterhalvåret 2008/2009. Ansvarlig for denne udvikling var de globale svage konjunkturforskel, og Tyskland – som eksportnation – var særdeles hårdt ramt, idet der var stort nedgang i udlandsefterspørgslen.

Fra anden til fjerde kvartal kunne den økonomiske udvikling fremvise et op-sving – dog på lavt niveau. Beskæftigelsesudviklingen var forbløffende robust, således befandt sig 40,2 mio. mennesker i arbejde, kun 0,1% mindre end i 2008. Arbejdsløsheden steg fra 7,8% i 2008 til 8,2% i 2009. Privat- og statsforbruget kunne som i forrige år fremvise en vækst, og det til trods for den økonomiske krise. Ved siden af let stigende indtægter og en moderat inflation blev de private investeringer støttet af forskellige konjunkturpolitiske tiltag.

Det private forbrug steg derfor kun på områderne trafik og teknik. På grund af tydelige prisfald på olie og på dagligvarer i forbindelse med en moderat prisudvikling på andre varer og serviceydelser lå inflationen kun på 0,4%. En lignende lav prisudvikling kunne sidst måles i 1999 med -0,6%. Den europæiske Centralbank så sig som følge af bankernes likviditetsproblemer foranledigt til at udvide de eksisterende monetære muligheder med ukonventionelle metoder og på den måde sørge for, at bankerne fik en nemmere tilgang til likviditet og derigennem støtte bankernes udlånsaktiviteter. Tiltagene var ikke uden virkning.

2. Slesvigsk Kreditforenings udvikling

Forretningsforløbet i 2009 var tilfredsstillende.

	2009 t€	2008 t€	Forandring t€	
Balancesum	3.192	3.293	-101	-3,1%

Balancesummen reducerede sig ifølge tilbagegangen af kundeindskud. Grunden hertil er planmæssige tilbagebetalinger og gensidig modregning af fordringer.

Grundet den særlige forretningsstruktur af vort andelsselskab, som driver udlånsforretning ud fra en relativ fast beholdning af indskud, kan den kun i begrænset omfang sammenlignes med andre selskaber.

Aktiver	2009 t€	2008 t€	Forandring t€	
Fordringer mod banker	126	31	89	281,1%
Fordringer mod kunder	3.029	3.218	-189	-5,9%

Fordringer mod kunder reduceredes i beretningsåret med 5,9% til 3.029 t€. Det var især fjerde kvartal, som var præget af en tilbageholdende låneefterspørgsel og ekstraordinære afdrag på lånebeholdningen, der bidrog til denne udvikling. Derudover formindskedes fordringerne mod kunder p.g.a. den tidligere nævnte modregning af fordringer.

Begrundet i de ekstraordinære tilbagebetalinger på lån, steg fordringer mod banker med 89 t€ til 120 t€.

Passiver	2009 t€	2008 t€	Forandring t€	
Terminsindskud	1.960	2.022	-62	-3,1%

Indskuddene reduceredes efter plan. Endvidere afspejles modregningen af gensidige fordringer med en indskudsindehaver.

Investitioner

De materielle og de immaterielle aktiver reduceredes med 5 t€ til 18 t€ begrundet i de planmæssige afskrivninger.

Andre vigtige hændelser i forretningsåret

Efter at H.G. Hansen den 28.5.2009 er udgået som medlem af bestyrelsen, blev Kai Thorben Schmidt udpeget som bestyrelsesmedlem for de næste 5 år.

II. Sammenfattende bedømmelse af situationen og den fremtidige udvikling

1. Formueforhold

Formueforholdene har udviklet sig som følgende:

Egenkapital, solvens	2009 t€	2008 t€	Forandring t€	
Andelshavernes tilgodehavende	380	400	-20	-5,0%
Reserver	273	268	5	1,9%
Efterstillede indskud	455	455	0	0,0%

Egenkapitalforholdene er næsten uforandret. Andelshavernes tilgodehavende er på grund af opsigelser og tilbagebetaling af andele reduceret med 5,0%.

Væsentlige aktiv- og passivstrukturer

Såvel den branche- som også den størrelsesmæssige struktur af lånebeholdningen er afbalanceret og udviser en bred spredning.

Den af generalforsamlingen fastlagte grænse for enkelte lån på max. 125 t€ og de derudover formulerede interne kreditgrænser blev i forretningsåret til enhver tid overholdt.

Begrundet i en stabilt likviditetsplanlægning kunne alle forsvarlige og legitime kreditønsker tilgodeses. Som i forrige år blev der bevilget og udbetalt 51 lån med et samlet beløb på 626 t€. I forhold til sidste år et fald på 20%.

De til finansiering af udlånet anvendte midler er stillet langfristet til rådighed og forventes prolongeret til de samme eller lignende gode betingelser.

Risikosituation og -dækning

Som væsentlige risici for banken anses tab på kundefordringer og renterisikoen ud fra ændrede markedsrenter. Begge risici overvåges løbende. For at styre tabsrisikoen bliver alle lån underlagt en risikoklassificering, som aktualiseres løbende. Fordringer mod kunder er også i år blevet vurderet med omhu.

Bestående hæftelseserklæringer af vore indskydere giver en tilstrækkelig dækning af de bestående lånerisici.

Nye lån blev i forretningsåret 2009 udelukkende bevilget til faste konditioner. På grund af den lave forrentning af indskuddene, som også forventes sikret for fremtiden, opstår der derved ingen væsentlig renterisiko. For forretningsåret 2010 forventes et tilsvarende lavt renteniveau som i 2009.

Vores bank er siden den 1.1.2007 ikke længere tilsluttet "Sicherungseinrichtung des Bundesverbandes der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken e.V. (BVR)". Da vi på grund af vores fritagelse efter §2 Abs. 4 KWG ikke længere driver indlånsforretning, kunne vi opsiges medlemskabet til den 31.12.2006.

2. Likviditet

Vi kunne efterkomme alle vore betalingsforpligtelser. Vores betalingsevne var året igennem på intet tidspunkt truet. Væsentlige forandringer, der kunne true vores betalingsevne i løbet af de kommende to år, kan på nuværende tidspunkt ikke erkendes.

3. Driftsresultat

De væsentligste nøgletal sammenlignet med forrige år:

Poster i driftsregnskabet	2009 t€	2008 t€	Forandring t€	
Renteoverskud	155	152	3	2%
Andre ordin. indtægter	11	2	9	450%
Andre ordinære udgifter	0	3	-3	-300%
Personaleudgifter	95	79	16	20,3%
Andre administrationsudgifter	38	36	2	5,6%
Afskrivninger	5	4	1	25,0%
Tab og hensættelser (netto)	-5	-9	4	-44,4%
Ordinært resultat f. skat	23	23	0	0,0%
Ekstraordinære udgifter	2	0	2	200%
Skat	7	7	0	0,0%
Årets resultat	14	16	-2	-12,5%

Begrundet i en gennemsnitlig stor lånebeholdning kunne renteoverskuddet, trods let stigende renteudgifter og en fortsat faldende gennemsnitsrentesats for de samlede udlån, forbedres med 3 t€.

Der skal tilføjes, at de planmæssige og de ekstraordinære låneafdrag på ellers højere forrentede lån på grund af det lave renteniveau kun kan genplaceres til en lavere rente. En delvis kompensation kan kun opnås gennem en gennemsnitlig stor udlånsbeholdning.

De med 20% tydeligt øgede personaleudgifter skyldes især, at en medarbejder efter en lang sygdomsperiode kunne genoptage arbejdet. Derudover blev der til kompensation af en i 2010 kommende pensionering i medarbejderstaben ansat en ny medarbejder. Den i vort forbund i 2009 afsluttede lønoverenskomst resulterede i en stigning af personale-udgifterne på ca. 3%.

De andre administrationsudgifter kunne som i 2008 holdes på et rimeligt lavt niveau. Årets overskud er især på grund af de tydeligt højere begrundede personaleudgifter i forhold til 2008 faldet med 12,5%. Ud fra overskuddet er der forudset at udbetale en dividende på 2,5%. Resultatet betegner vi med baggrund i de beskrevne omstændigheder som endnu tilfredsstillende.

4. Chancer og risici for den fremtidige udvikling

Efter vores prognose vil resultatet for forretningsåret 2010 have et gunstigt forløb. Vi forventer et let faldende renteoverskud, som kompenseres gennem betydeligt lavere personaleomkostninger. Vi forventer et ordinært resultat, der vil overstige dette års.

5. Sammenfattet bedømmelse af situationen

Vores formuestatus er præget af vores gode egenkapitalforhold. Finans- og likviditetssituationen opfylder de driftsmæssige krav. Indtjeningsituationen var endnu tilfredsstillende. På grund af vores solide og risikobeviste forretningspolitik bevæger vi os indenfor overskuelige og bærbare rammer.

III. Hændelser af særlig betydning efter forretningsårets afslutning

Der er ikke indtrådt hændelser af væsentlig betydning.

IV. Den fremtidige udvikling (prognose-rapport)

Bankens sammenfattende situation er efter vores opfattelse tilfredsstillende. På grund af den særlige måde, vi er finansieret på og den dermed manglende mulighed for at udvide forretningsomfanget kan resultatet kun forbedres gennem en højere gennemsnitsforrentning af udlån eller gennem yderligere besparelser.

B. Forslag til overskudsfordeling

Bestyrelsen foreslår med tilsynsrådets samtykke at fordele overskuddet som følger:

	€
2,5% dividende	9.396,25
tilførsel til reserverne	
a) lovpligtige reserver	3.000,00
b) andre reserver	1.500,00
	13.896,25

Dirk von Heyer, forretningsføreren på talerstolen ved generalforsamlingen på Flensborghus. I baggrunden tilsynsrådsformand Hans Uwe Harck og mødets dirigent Carsten Petersen. (Foto: Lars Salomonsen)

Lever og har det godt

Af sekretær Erik Jensen

Et år i Skt. Knudsgildet går vel ikke hurtigere end andre år, men nok mere forudsigeligt og traditionsbundet. Og man kan med nogen ret hævde, at der så ikke er meget nyt at fortælle om.

Der skal alligevel gøres status, også i en organisation, som endda overgår Flensborg By i alder.

Vi daterer os til 25. juni 1170, hvor Hertug Knud Lavard blev helgenkåret i Skt. Bendts Kirke i Ringsted. Vi ved imidlertid, at det gamle værnegilde skriver sig fra Knud Lavards levetid (1096-1131), hvor gildets opgave var at værne borgerne, ikke blot i ufredstider, men også i hverdagen, hvor man uden socialt sikkerhedsnet let kunne komme uforskyldt i nød.

Borgerne sluttede sig sammen, og disse broderskaber lovede gensidig støtte både i livet, men også ud over livet gennem sjælemesser for de afdøde.

Det er heller ikke forkert at erindre om, at det var knudsbrødre, der i 1284 opfordrede den regerende Hertug til at give det voksende samfund de stadsrettigheder, der blev Flensborgs "dåbsat-test".

Lad os ikke fortabe os i denne fjerne fortid, der alene nævnes for at vise, at Skt. Knudsgildet ikke er en tilfældig forening under historiens lange perspektiv.

Det giver den dag i dag god mening, at

byens førstemand modtager Skt. Knudsgildet på den årlige tur gennem byen 25. juni. Det bekræfter, at der også i det Herrens år 2010 er en dyb og naturlig samhørighed mellem Flensborg og Skt. Knudsgildet. Det er gildets brødre stolte over.

I år er der grund til at mindes, at det 25. juni var ti år siden, at vi afslørede tavlen ved indgangen til Knud Lavardsgade. Den udspringer i Nikolaigade og ender med en afspærring ved indkørslen til Holmpassagens parkeringshus.

Det er en fin ting, at byens fædre i sin tid besluttede at navngive en gade efter den kendte grænsejari, selv om vi fra gildets side nok hellere havde set en større boulevard opkaldt efter Kong Erik Ejegods søn på grund af de fortjenester, han havde med at skabe ordnede og fredelige forhold i grænseområdet mod de vendiske folkeslag, der truede datidens borgere.

Med al respekt for en kendt dansk håndboldspiller, der lige har fået pladsen foran Campushalle opkaldt efter

»Velkomsten« går fra broderhånd til broderhånd, når Det store Adelgilde holdes: (tv) brd. Ebbe Paulsen, (th) brd. Torben Haglund, siddende (th) fhv. majestæt brd. Bjarne Lønborg og i baggrunden gildets overskaffer brd. Ole Edvardsen. (Foto: privat)

10 år siden, mindetavlen blev afsløret.
(Foto: privat)

sig, så er Knud Lavards bedrifter af mere langtrækkende betydning, skønt i dag vel glemt eller overset af mange.

Det gildeår, der berettes om, har ikke de samme højdepunkter som sidste år, men alligevel har vi kunnet glæde os over 40års jubilare og en enkelt 25års jubilar. De hylledes behørigt 25. juni ved Det Store Adelgilde, fordi de viser, at broderskabstanken er stærk, og gildet har stor kontinuitet. Det er noget væsentligt i en tid, hvor flygtighed tager overhånd, hvor historieløsheden ser ud til at vokse år for år. På denne dag fandt vi også gildets nye majestæt, idet Paul Strunz havde dagens bedste skud og dermed for et år indtager den fineste plads på Skt. Knudsborg.

Broderskabet er det sammenhold, der skaber gildet. Denne kreds af bevidst danske mænd, der værner om et stykke historie i det gamle hertugdømme, favner bredt gennem den enkeltes virke og gennem gildets indsats, bl.a. for de ældre medborgere omkring Skt. Knudsborg.

At vi også dyrker skydesporten, kan ses som en fortsættelse af værnegildet, om end der i dag skal lægges vægt på den sportslige side af sagen.

Gennem samarbejde med danske venskabsgilder i København, Aalborg, Århus, Haderslev og Horsens og med de omkringliggende tyske skydegilder er brødrene i Skt. Knudsgildet med til

at slå bro over grænsen og grænser. Og det er måske en af de ikke uvæsentlige opgaver i disse år, netop fordi vores samarbejde er groet frem igennem årenes rolige og stabile samarbejde og kontaktnet.

Selvfølgelig kan man tale om gildet som en selskabelig forening, men det er så sandelig en selskabelig forening med et ganske alvorligt sigte.

Årsberetningen skal slutte med budskab om, at Skt. Knudsgildet lever og har det ganske godt med sine godt 80 brødre med vores kgl. æresbroder HKH Prinsgemalen i spidsen, men vi gør ikke nogen hemmelighed ud af, at vi gerne så yngre trænge sig på for at blive optaget.

Vi kan se, at nyoptagne brødre vindes for tanken om broderskab og nyder det fællesskab, der gror af det jævnlige samvær. Skt. Knudsgildet er at sammenligne med en engelsk klub, hvor vi kan udveksle ideer og synspunkter på tværs af forskellige fag og erfaringer.

Det rummer en rigdom, som mange kunne nyde godt af.

Gildets nye majestæt Paul Strunz. (Foto: privat)

Arrangør og medarrangør i det sydslesvigske kulturlandskab

Ved formand Carsten Reyhé

Traditionen tro har museumsforeningen også i 2009 oprådt som arrangør og medarrangør i forbindelse med foredrag, rundvisninger og udstillinger rundt omkring i det sydslesvigske kulturlandskab.

Museumsforeningens fornemste arrangement var udstillingen af foreningens indsamlede billedkunst på Mikkelsberg. En stor tak til Henry Buhl, der havde tilrettelagt og forestået arbejdet med at arrangere udstillingen. Den løb i tiden fra den 23. oktober til den 13. December 2009.

Ligeledes tak til foreningens tidligere magesårige formand Dieter Küssner, der ved denne lejlighed holdt foredrag om foreningens tilblivelse og videre udvikling og virksomhed.

Udstillingen viste det brede spektrum af billedkunst indsamlet gennem 25 års virke, og som er blevet en af de bedste samlinger af sydslesvigsk kunst.

Der er stadig grobund for yderligere indsamling, og vi er derfor taknemmelige for, at Henry Buhl også fremover på Mikkelsberg vil tage imod nytillgange af kunst.

FREMTID SOM STØTTEFORENING?

Ansvar for foreningens kulturhistoriske samling, registrering, bevaring og formidling er lagt i hænderne på Danevirke Museum og museumsinspektør Nis Hardt.

Et af foreningens hovedformål, at etablere et museum eller udstillingsmuligheder for foreningens samlinger, synes hermed at være opfyldt.

Arbejdet i foreningen får dermed et nyt og andet indhold, og det må overvejes at tage en idé op, der for nogle år siden var fremme i foreningens bestyrelse, nemlig at omdanne museumsforeningen til en regulær støtteforening for hhv. Kunstcentret Mikkelsberg og Danevirke Museum.

Foreningens bestyrelse vil undersøge muligheder og fremgangsmåde for dette tiltag.

På generalforsamlingen 1 april 2010 blev formandens beretning og det reviderede regnskab drøftet og godkendt.

Valg af bestyrelsesmedlemmer og revisorer blev udsat på grund af for ringe fremmøde.

Kontingentet er fortsat 10 euro årligt.

Efter forslag blev der afsat 6.000 euro til konservering af Sophie B. Jensens karton „Håbet“, som skal pryde endevæggen i Danevirke Museets mindretalsudstilling.

Bestyrelsen drøftede museumsforeningens fremtid m.h.t. arbejdsopgaver og foreningspolitik, herunder foreningens ringe gennemslagskraft i offentligheden og hos medlemmerne.

Der var stor glæde og tilfredshed med, at foreningen har kunnet bidrage væsentligt til den fremadskridende opbygning af mindretalsudstillingen på Danevirke Museum. Udstillingen forventes at kunne åbne snart.

Udstillingen af foreningens indsamlede billedkunst på Mikkelsberg viser, at museumsforeningen også fremover er med til at løse vigtige kulturpolitiske opgaver; herunder formidling af mindretallets kulturelle arv. På denne måde er foreningen med til at synliggøre mindretallet i landsdelen.

Nåde atter fire udstillinger

Af formand Hans Jessen

Igen i år nåede Sydslesvigs danske Kunstforening op på fire udstillinger, som vi enten selv arrangerede, eller som vi arrangerede i et samarbejde med Dansk Centralbibliotek og Nordisk Informationskontor. Et samarbejde har sine fordele ikke mindst i økonomisk retning, men det indgåede samarbejde indebærer også, at der nu kan arrangeres flere udstillinger på biblioteket, og at nogle af udstillingerne kan hænge i længere perioder end tidligere. Vi må jo tænke på, at Flensborg Bibliotek råder over fine udstillingsfaciliteter, og det skal udnyttes.

UDSTILLINGER

Lige efter sommerferien den 8. september 2009 kunne vi åbne en fotoudstilling med værker af fotografen Carlo Pedersen, som vi lærte at kende i forbindelse med udstillingen om fotografen Viggo Rivad for nogle år siden. Udstillingen viste fotografier fra bogen om Viggo Rivad, som Carlo Pedersen udgav i 2009. I forbindelse med åbningen holdt Carlo Pedersen er billedforedrag, der på interessant vis fortalte om hans arbejde med fotografiet. Arrangementet var velbesøgt, og til udstillingen var der i alt 692 besøgende. Kunstforeningen arrangerede denne udstilling i samarbejdet med Nordisk Informationskontor og Flensborg Bibliotek.

Den sidste udstilling i 2009 var også en fotoudstilling, denne gang med værker af den anerkendte danske fotograf Henrik Saxgren, som i sin udstilling "Krig og Kærlighed" viste fotografier fra de nordiske lande med motiver af indvandrere fra hele verden, der af

mange forskellige grunde bor i Norden.

Det blev en seværdig udstilling, som kun kunne få beskueren til at tænke i - og måske omtænke - de baner, som man opfatter de fremmedes liv på i dag. Vi tror, at udstillingen har været med til at flytte nogle fordomme hos mange, og det er jo også én af kunstens opgaver. Der var 712 besøgende til udstillingen.

Ved åbningen den 7. november introducerede fotografen Gertrud Termansen, Flensborg, udstillingen på bedste vis. Hun tog bl.a. udgangspunkt i bogen "Krig og Kærlighed", hvorfra fotografierne stammer og desuden i egne oplevelser med Henrik Saxgren tilbage i studietiden. Åbningen fandt sted i forbindelse med de nordiske litteraturdage 09, og der var derfor stor deltagelse i festligheden. Udstillingen var arrangeret i samarbejde med Nordisk Informationskontor. Det musikalske islæt sørgede pianisten Thomas Dohn fra Aabenraa for.

Første udstilling i 2010 kaldte vi "Aage Birck – keramiske arbejder". Det var en af Danmarks bedste keramikere, der her viste os et bredt udsnit af sine værker i en seværdig udstilling, stringent bygget op af Aage Birck selv. Her var store facetterede vaser, hvor vaserne gennem facettering får nye linjespil eller varierende lysindfald på fladerne. Og her var rituelle økser og kar, hvor gammelt rustent jern er blevet sat ind i muffelbrændt og sodsværtet stentøj. Aage Birck, der er bosiddende i Haderslev, viste gennem udstillingen sin gennem mange år erhvervede store kunnen indenfor keramikken, og der blev solgt en del værker.

Åbningen blev holdt den 28. januar 2010 i forbindelse med Kunstforening-

Keramisk arbejde af Aage Birck. (Foto: privat)

ens årlige generalforsamling. Aage Birck introducerede selv udstillingen, og vort husorkester – pianisten Helge Schmedeke og bassisten Kaj Stemmler - spillede til, så det var en fornøjelse. Langt over 100 mennesker deltog i åbningen, og 633 besøgende var der til udstillingen.

Den 10. februar holdt Aage Birck et billedforedrag, hvor han fortalte om sit arbejde med keramikken og stentøjet. Det velbesøgte arrangement var et godt supplement til udstillingen, og de fremmødte fik en god indføring i Aage Bircks overvejelser og arbejdsmetoder.

Sæsonens sidste udstilling blev som vanligt årsmødeudstillingen, der blev en usædvanlig udstilling med værker

af Tine Bay Lührssen, Düsseldorf, der havde valgt at kalde sin udstilling for "Habengut". Det var også en god titel. I den ene sal sås installationer bygget op af malede spånplader, nogle med hjul, andre med en slags hængebro, men alt til at udfordre beskueren: er det nu en møbeludstilling, kunne man spørge?

Og det var det bestemt ikke. I den anden sal sås en video-installation bestående af fliser på gulvet og en video kørende på væggen, hvor fliser væltede omkuld, det hele skabt til denne udstilling. Og endelig på væggene store formater med tegninger af reale ting, men dog skabt til at undre sig over.

Ved åbningen den 6. maj 2010 blev udstillingen introduceret af dr.des. Nicola Carola Heuwinkel fra Museum Kunst der Westküste,

Før, og igen spillede vort husorkester til. Det blev en god aften med besøg af langt over 100 mennesker. I alt 610 mennesker så udstillingen.

LIDT SKUFFENDE

Vi nåede igen i det forløbne år op på 4 udstillinger. 2647 mennesker så de 4 udstillinger, d.v.s. at gennemsnittet af antal besøgende var på 662, hvor gennemsnittet i de sidste år har været 650. Besøgstallet er lidt skuffende, idet de fleste af udstillingerne har hængt i op til seks uger, hvor vi tidligere med næsten samme besøgstal viste udstillingerne i tre uger.

Forklaringen kan være, at antallet af kunstinteresserede i vort område er nogenlunde konstant, men også, at antallet af besøgende skoleklasser er gået ned. Kunstforeningen må derfor fremover være mere aktiv med hensyn til PR i forbindelse med udstillingerne.

ØKONOMI

Kunstforeningen har i året, der gik, haft held til afstemme indtægter og udgifter. Kunstforeningens største indtægtskilde er det tilskud, som SSF giver os hvert år som tilsluttet forening under kulturorganisationen, og det skal der hermed udtrykkes stor tak for.

Uden dette tilskud kunne foreningen ikke eksistere.

Heldigvis har der også været indtægter gennem provision ved salg af kunst på foreningens udstillinger, ligesom også det forhøjede medlemskontingent er et godt bidrag til foreningens aktiviteter.

I skrivende stund har vi fået meddelt, at tilskuddet fra SSF (grundet reducerede tilskud fra landet Slesvig-Holsten) falder drastisk over de næste år, og det bliver en stor udfordring at opretholde aktivitetsniveauet på det grundlag.

ANDRE AKTIVITETER

Ved generalforsamlingen den 28. januar 2010 mødte ca. 50 medlemmer op, et godt fremmøde, som viser, at medlemmerne af kunstforeningen er interesserede i foreningens virke. Både formandens og kassererens beretning blev godkendt, og kontingentet blev fastsat til 30 euro for par og 20 euro for enlige.

Der var ingen indkomne forslag fra medlemmerne, dog kom der flere gode idéer under punktet eventuelt om kommende udstillinger. Bestyrelsens sammensætning blev efter valg Anni Søndergaard Boisen, Hans Jessen,

Povl Leckband, Anette Nielsen, Eva Schrøder og Nils Vollertsen. I henhold til vedtægterne består bestyrelsen af syv medlemmer, pt. er der således en vakant plads, idet vort bestyrelsesmedlem Stefan Hesse måtte forlade bestyrelsen på grund af et stort arbejdspress. Som suppleanter valgtes Knud Møller Kristensen og Casper Schack. De to revisorer Elsa Reich og Grethe Kreutzer tog begge imod genvalg.

Efter generalforsamlingen blev Sydslesvigs danske Kunstforenings årsgave uddelt. Det drejede sig denne gang om en fotocollage af kunstneren Viggo Bøhrnsen-Jensen, Flensborg. Med udgangspunkt i en fotografi af kløften ved den færøske bygd Gjógv under en rejse til Færøerne i august 2009 har kunstneren gennem en kolorering skabt et fint eksempel på sin kunst.

Kunstforeningen er en af 26 tilsluttede foreninger under Sydslesvigsk Forening, og vi har derfor med repræsentanter deltaget i to møder desangående. Det er vigtige møder, som udover beretninger fra hovedstyrelse og samråd samt valg af medlemmer til samme også opbygger gode netværk blandt de tilsluttede foreninger.

Bestyrelsen har igen holdt 5 møder i årets løb, og sammen med det at arrangere udstillinger og de øvrige aktiviteter i foreningen er der meget at tage sig af, når man er medlem af bestyrelsen. Men det fungerer heldigvis på en selvfølgelig indforstået måde, hvor enhver i bestyrelsen gør det, der skal gøres.

På kunstforeningens vegne skal der rettes en tak til Sydslesvigsk Forening for godt samarbejde, også i økonomisk henseende. Dette gælder også for SSFs/SdUs trykkeri på Flensborghus. Yderligere skal der rettes en stor tak til Flensborg Bibliotek for god hjælp og husly, - uden de gode faciliteter, som biblioteket råder over, ville vi næppe kunne tiltrække kunstnere af den kvalitet, som vi er i stand til.

Stabilt og aktivt gildeår

Af gildekansler Jytte Vester

Sct. Georgs Gildet i Flensborg har igen haft et stabilt og aktivt gildeår. Gildet har nu 35 medlemmer, hvoraf vi til vore møder og arrangementer gennemsnitligt har kunnet samle ca. 20. Årsprogrammet var omfangsrigt og afvekslende. Her skal nævnes gildehaller og gildemøder med forskelligt indhold.

I Sydslesvig har spejderkorpset og gildet altid været knyttet tæt sammen, så derfor var det helt naturligt, at gildebrødre deltog i flere af Dansk Spejderkorpsets Sydslesvigs arrangementer, idet gildebevægelsens baggrund er at støtte det lokale spejderarbejde – ikke kun ved særlige lejligheder, men når der er brug for det.

Kontakten til distrikter og gilder nord for grænsen er ligeledes en vigtig del af gildelivet. Gildebrødre fra Flensborg deltager i forskellige aktiviteter sammen med gildebrødre fra Sønderjyllands distrikt.

Kontakten til Y's Men's Klubben fungerer stadig ved gensidige årlige besøg med forskelligt indhold. I forbindelse med klubbens 20 års jubilæum deltog flere gildebrødre i et vellykket arrangement i Ansgar kirke i Flensborg.

Også internationalt er gildet aktiv. Sammen med Dansk Spejderkorpsets Sydslesvig støtter gildet stadig spejderarbejdet i Zambia og hos romaspejderne i Slovakiet. Efter sidste års store korpsejre på Stevninghus blev vi kontaktet af dem, der havde stået for glemte ting. De var interesserede i at komme af med de ting, som ikke var blevet afhentet. Vi fik tingene og kunne i foråret sende dem til romaspejderne i Slovakiet. Det var gode og dyre spejdereffekter, som romaerne virkelig får fornøjelse af i deres daglige arbejde.

Fellowshipdag er et internationalt arrangement, som Flensborg-gildet deltager i. Sidste år fandt arrangementet sted i Sydslesvig, og i år fandt det sted i Sønderjylland med deltagelse af alle distriktets gilder.

Fredsliset fordeles i år igen i Ansgar Kirke og i Tarp kirke i forbindelse med første søndag i advent. Lysene på altret tændes ved flammen fra Fredsliset fra Betlehem. En smuk tradition er kommet for at blive.

Flensborg-gildet tæller i øjeblikket, som nævnt, 35 medlemmer – en lille stigning, som vi gerne ser vokse i det kommende år.

SAF på banen igen

Af landsformand Rüdiger Schulze

Sønderjyske Arbejderforening - foreningens fuldstændige navn er Sønderjysk Arbejderforening - dansk socialdemokratisk forening for Sydslesvig - er stadig på banen. Nogle ældre vil måske huske SAFs stortid i 50'erne og 60'erne, hvor SAF havde op imod 8 lokalafdelinger i Sydslesvig med flere hundrede medlemmer, men også i dag er der i Rendsborg og Holtenå aktive folk tilbage, som vil opretholde denne specielle del af mindretallets vidtfor-grenede foreningsnetværk.

SAF har i sine vedtægter lagt vægt på, at foreningen fremmer dannelsen og kultur hos sine dansksindede medlemmer. Foreningen laver ingen parti-politik og overtager ingen funktion som fagforening, men bestræber sig på at følge vedtægternes målsætning især formedelst studieture og foredrag.

Det – altså gennemførelsen af studieture og foredrag - sker også i dag. I 2009 har lokalforeningerne Rendsborg og Holtenå været på tur, bl.a. til Kolding og Hamborg.

I skrivende stund er vi just kommet tilbage fra en dejlig tur for hele familien. Målet var Egeskov Slot. Vi kunne atter engang samle en hel bus fuld af forventningsfulde medlemmer.

I efteråret er der gennemført et foredrag om grænsependlernes problemer.

Kontakten til Danmark vedligeholdes også gennem venskabsforbindelsen med Hovedstadens Grænseforening, nu efter fusionen „Grænseforeningen for København og Frederiksberg“. Her udnyttes enhver kærkommen lejlighed til at uddybe og genopfriske de personlige kontakter. SAF har vitterlig stor gavn af det. Allerede nu er en genvisit i 2011 i Danmark i støbeskeen.

Kan man nu forstå det...

Af formand Leif Volck Madsen

Kan man nu forstå, at noget så livsbe-kræftende og humørskabende som det at synge i kor og det at være sammen med andre fornøjelige og positive mennesker om at skabe levende musik – kan man nu forstå, at alle kor ikke har lange ventelister med folk, der ønsker at være med?

Slesvig Folkekor, der har øve- og hjemsted midt i Sydslesvig, og som derfor burde kunne tiltrække sangglade mennesker fra det meste af landsdelens danske mindretal, har heller ingen venteliste. Tværtimod. Vi mangler sangere, især på herrestemmerne.

Vi klarer os, javist. Ved at vi flytter lidt rundt med det stemmemateriale, vi har, og ved at vi får lidt hjælp fra ven-

ner og fhv. medlemmer ved særlige lejligheder, men det ville rigtigt nok være dejligt, hvis vi kunne få udvidet stambesætningen, så vi kunne påtage os lidt større opgaver og måske endda i ny og nær indgå i samarbejde med andre kor om lidt større opgaver.

Men mange eller få, fuldtonende eller måske lidt spagfærdigt – sunget har vi. Og synger gør vi.

Først og fremmest ved vore ugentlige øveaftener, men også ved særlige lejligheder og ved vore traditionelle koncerter i forbindelse med julehøjtidene – i Egernførde og i Slesvig – og ved årsmøderne – i Jernved og i Slesvig, hvor vi i A.P. Møller Skolens aula fik at mærke, at det er et stort rum at synge op.

Så havde vi igen i foråret 2010 den

store oplevelse at være en del af voksenkoret i skoleforeningens jubilæumsforestilling Peter Pan.

Medrivende og iørefaldende musik, - dygtige, søde og sjove børn på scenen, - og ikke mindst et imponerende dygtigt amatørorkester under Bente Stengers ledelse gjorde det til en forrygende oplevelse at være med, og vi nød hver eneste af de syv forestillinger, stykket fik.

Koret mødes fortsat hver mandag aften fra kl. 19.45 til 21.30 i Lollfodsalen i Slesvig.

Skulle nogen have lyst til at være med, kan man henvende sig enten til korets dirigent Ole Volder Nielsky (tlf. 04621-305747) eller til formanden for koret Leif Volck Madsen (tlf. 0461-3183994).

Slesvig Folkekor synger på A.P. Møller Skolen. (Foto: privat)

Mikkelberg er et tilløbsstykke

Af Mads Bruhn

Kultur- og cricketcentret Mikkelberg i Hatsted nord for Husum er et yndet udflugtsmål for højskoler og foreninger i Danmark.

Den erfaring har centrets leder Henry Buhl gjort i det forløbne år. Ikke mindst i ferietiden har han modtaget en lang række besøgende fra den anden side af grænsen.

En uge kan pilles ud som typisk for hele sommerens forløb på Mikkelberg:

Henry Buhl nyder at fortælle om Sydslesvig for de mange gæster, der kommer til Kultur- og cricketcentret Mikkelberg. (Fotos: Mikkelberg)

Om torsdagen kiggede et hold på 70 fra Rønshoved Højskole forbi. Om lørdagen var den lokalhistoriske forening i Højer på besøg med 60 personer, og dagen efter fulgte Grænseforeningen i Vinderup med 60 medlemmer på udflugt i det sydslesvigske.

- De mange besøgende kommer ikke kun for at se og høre om Mikkelberg, men også for at få en orientring om grænselandets omkskiftelige historie og dermed om baggrunden for det danske arbejde syd for grænsen, fortæller Henry Buhl.

Han betegner det som en stor opmuntring at mødes med så mange fra Danmark, der viser en levende og oprigtig interesse for det danske mindretal i Sydslesvig.

- Vi har en spændende historie at fortælle til vore landsmænd på den anden side af grænsen, siger Henry Buhl.

Mange foreninger, der gæster Sydslesvig, kommer til Hatsted - alene i den seneste uge har tre hold udflugtsdeltagere været på besøg.

Skulderklap til ildsjæle fra selskabelige sydslesvigere

Af formand Georg Buhl

SSH (Sydslesvigsk SelvHjælp) har for tiden 103 medlemmer, der hver indbetaler 100 euro om året. Pengene, der indbetales i kontingent, går ubeskåret til projekter og ildsjæle i Sydslesvig.

På generalforsamlingen den 24. april 2010 har medlemmerne valgt at give følgende et skulderklap og et bidrag:

10 waveboards,	
Jørgensby-Skolen,	690 euro.
Jaruplund danske	
Menigheds Ældreklub,	430 euro.
Flensborg Roklub,	
deltagelse i kajak-	
og polostævner i Danmark,	600 euro.
Steensen-Stiftelsen Læk,	
til elevatorbyggeri,	1440 euro.
Vuggestuen Mælkebøtten,	1300 euro.
Kaj Munk-Børnehaven,	810 euro.
Drage Børnehave,	1490 euro.
Ældreklubben i Læk,	
tur til Føer,	960 euro.
Sommerhøjskolen,	1500 euro.
Skovlund-Valsbøl Danske Skole,	
smartboard,	1460 euro.
I alt fordelte	
generalforsamlingen	10.680 euro.

Hvis du vil være medlem af Sydslesvigsk Selvhjælp, kan du henvende dig til Georg Buhl, Süderfischerstr. 10, D-24939 Flensborg, tlf. 0049 163 9208 049, hhv. sende en mail til ssh@syfo.de.

Det koster som nævnt 100 euro om året. Du får tilsendt en "Spendenscheinigung", så du kan trække beløbet fra i skat.

Vi er en selskabelig forening, der nyder at være sammen. Vi holder to fester om året. For egen regning. Foreningen kendetegnes ved, at alle indtægter går til projekter og ildsjæle i Sydslesvig.

Slogan:

SSH: Det er så nemt, vi udbetaler dit kontingent.

SSH er en selskabelig forening, der en gang om året deler penge ud til projekter og ildsjæle i Sydslesvig. (Fotos: privat)

SSH spiser gerne, mens de deler penge ud.

SSH og formand Georg Buhl - her på årsmødepladsen i Flensborg - har altid et godt tilbud til nye medlemmer. (Foto: SPT)

Vi har det smadderhyggeligt

Af formand Niels Ebbe Huus

Først og fremmest vil jeg sige, at vi har det smadder hyggeligt i Torsdagskoret. Har du lyst til at synge, så er vores kor lige stedet. Vi synger både verdslige og kirkelige værker. Moderne værker med et rytmisk præg, og vi er så heldige at have Elsemarie Nielsen som vores ualmindelig inspirerende dirigent, som kyndigt og fint indfører os i selv svære værker.

Når vi bliver præsenteret for forårets eller efterårets program, så tror vi næsten ikke, vi kan lære det. Men det går alligevel til sidst, og vi har alle en kanonoplevelse af at medvirke. Når man går fra korprøverne, kan man være helt høj og det passer, hvad der står i en af de sange som vi synger som kanon:

*Lige fra jeg står op,
kan forventningens glæde
føles i sjæl of krop.
Det er i dag det sker: Jeg skal til kor!
Åh ja, det skønneste i livet!
Lykken beror på fællesskabets klang.
Dagen derpå er sindet fyldt af mange
gode vibrationer,
i ho'det svirrer tusindvis af toner.
Men sidst på ugen går det galt.
Med mit humør er det skralt.
Alt går helt i knude,
men der er håb forude.*

GENERALFORSAMLINGEN

Koret stod i år overfor en stor udfordring. Vores gamle formand Kirsten Anthonisen og kassereren Marianne Kröger havde meddelt, at de ikke ønskede genvalg. Der skulle nogle nye og unge kræfter til, syntes de. I bevægede taler blev der sagt behørigt tak for formandens 20 år og kasserens 27 år på

deres poster. Men hvad nu.

De havde prøvet at finde en ung og energisk formand, men der var ingen, der havde den fornødne tid. Da der ikke kunne findes nogen formand, foreslog jeg mig selv. Der gik et sus igennem forsamlingen, jeg var netop fyldt 70, så man kunne just ikke beskyldte mig for ungdom. Men energi, det har jeg, og jeg vil gerne være formand, indtil vi finder en ung og energisk. Jeg fik heller ikke alle stemmer, men nok til at blive valgt. Der var jo ligesom ikke nogen anden kandidat.

Forsamlingen fik derpå Heidi Cordsen til at påtage sig kassererhvervet, og så kunne vores godt 40årige kor fortsætte med at glæde ung og gammel med vores smukke sang. Se det kalder jeg et rigtigt eventyr.

AKTIVITETER

Christianslyst

Koret holder årsmødekoncert og adventskoncerter. Stort set ikke mere. De fleste har jo meget at se til, og det er svært at øve op til mere. Alligevel siger vi af og til ja til ekstra opgaver. Da der på Christianslyst var et kursus "Mindretal anno 2010" blev vi bedt om at lave en sangaften 11. marts. Vi har ikke så mange mandsstemmer, så måske var det lige lidt nok med én tenor og én bas mod en masse alter og sopranoer. Men hvis jeg selv skal sige det, så klarede vi det helt godt, og publikum var begejstrede. Kirsten Anthonisen holdt et lille foredrag og fortalte om korets oprigelse.

Årsmødekoncert

Næste store opgave var årsmødekoncerten sammen med nogle medlemmer af Helligåndskirkens kor 29. maj

på Duborg-Skolen. Vi opførte Michael Bojesens komposition "Tidernes sang" til Thøger Larsens tekster. Sopransolist var Frøya Gildberg og ved flygelet sad Fiolita Richter. Værket gjorde stort indtryk, og vi høstede stor applaus. Desuden sang vi danske sange.

Ulla Salomonsen fik den idé, at vi skulle lave en hvervefolder, som hun ville uddele på årsmødepladsen. SSF bevilligede trykningen, og nu har vi en fin folder med gode fotos af vores virke.

I Fueskoven i Flensborg ligger der en sangersten, som fortæller om Torsdagskoret.

Kirke uden grænser

Da det store arrangement "Kirke uden grænser" skulle afvikles i Flensborg, blev vi bedt om at underholde udenfor Mariekirken før gudstjenesten og i kirken bagfter. Sangen uden-dørs kom til virkelig til sin ret, da vi havde kirken som baggrund og klangbund.

Adventskoncerter

Nu arbejder vi med adventskoncerterne - en i Ansgar Kirke i Flensborg og en i Medelby kirke første søndag i advent. Vi opfører Anders Öhrwalls Maria-musik og synger advents- og julesange.

Planer for 2011

Vi planlægger et samarbejde med Esbjerg Amatør Orkester, som skal strække sig over dagene fredag til søndag 8.-10. april 2011. Koncerterne skal både være i Sydslesvig og i Esbjerg koncert-hus.

Koret hedder Torsdagskoret fordi det øver på en torsdag. Ikke hver torsdag alle månederne, men enhver, der er interesseret, kan finde vores kalender

på hjemmeside www.torsdagskoret.dk. Kom endelig og syng med. Vi vil gerne være flere end de godt 48, vi er og meget gerne flere herre stemmer.

Torsdagskoret medvirkede ved det dansk-tyske Kirke uden Grænser i Flensborg og ved årsmødet på Duborg-Skolen. Nederst: Farvel til formand Kirsten Anthonisen t.v. og kasserer Marianne Kröger i m. på generalforsamlingen, og goddag til Heidi Cordsen t.h. som ny kasserer. (Fotos og ny formand: Niels Ebbe Huus)

Etablerer netværk for kvinder

Af Kirsten Wiegand og Maike Lohse

Mange mener, at kvindegruppernes tid er forbi, at de er unødvendige. At kvinddekamp hører 70'erne til, og ligestilling praktisk er opnået. Yngre kvinder føler, at de har stort set samme muligheder som mænd. Og der er sket store fremskridt i forbindelse med kønnenes ligestilling i disse 40 år. Ser man det lidt efter i sømmene, er der dog stadig mange skævheder og urimeligheder, som kræver en indsats.

Kvindegruppen tager disse emner op og diskuterer dem, selvom vi også har spurgt os selv, om gruppen er relevant. Vi blev enige om, at der ikke er basis for kamp og agitation, men vi kan etablere netværk for kvinder på mange områder – og det arbejder vi nu med.

Et af de emner, gruppen har beskæftiget sig med i denne vinter, er ligeløn. I princippet er der jo lige løn for lige arbejde, men talrige undersøgelser viser, at kvinder stadig får mindre i løn for samme arbejde, især i Tyskland. En mere væsentlig årsag til, at kvinder tjener mindre end mænd, ligger i det kønsopdelte arbejdsmarked, hvor typisk kvindearbejde bliver betalt dårligere end mandearbejde.

Derfor skal man gå fra begrebet "lige løn for lige arbejde" til "lige løn for ligeværdigt arbejde". Og så skal der lige komme nogen og hævde, at fx det at pleje mennesker ikke er mindst lige så meget værd som fx at køre jordbær fra syd til nord om vinteren.

STØRRE PROBLEMER

Endnu større problemer er der for kvinders karrieremuligheder. Kigger man på chefetagerne i indflydelsesrige kon-

cerner og forskningsinstitutter er de kvindelige chefer svære at få øje på. Der, hvor magten udøves, findes praktisk ingen kvinder. Det er et faktum, at kvinder ikke mangler ledelsesevner. Det er firmaer ved at få øjnene op for.

Problemet med at få ansat kvindelige ledere ligger dog i, at beslutningstagerne i erhvervslivet – mændene – ikke kender nogen kvindelige ledere; de eksisterer ikke i mændenes netværk. I Norge har man vedtaget en lov om, at børsnoterede selskaber skal have mindst 40% kvinder i bestyrelsen; ellers kan selskaberne blive opløst. Efter modstand i begyndelsen viser det sig nu, at det norske forretningsliv klarer sig bedre end det øvrige europæiske.

En forudsætning for kvinders deltagelse i magtens sfære er dog, at der kan blive taget vare på børnene på ansvarlig vis. Derfor må konsekvensen være, at man af politikernes forlanger handling på børneopdragsmuligheder og fleksible arbejdstider.

INGEN RETTIGHEDER

Der er dog helt andre problemer for kvinder på verdensplan. I mange muslimske stater har kvinderne næsten ingen rettigheder, samt at deres selvfulførelse søges brudt ved, at de i en ung alder bliver udsat for grov lemlæstelse, nemlig klitorisbeskæringen.

Men også her i Europa sker der grusomheder for øjnene af os, det såkaldte traficking. Kvinder, især fra fattige østeuropæiske, asiatiske og afrikanske lande, holdes som slaver, der handles med, og de bliver tvunget til prostitution. Det har SSW, Nordisk Informationskontor, Sydslesvigsk Oplysningsforbund og "Frauenbüro der Stadt Flensburg" holdt en informationsaften om i det forløbne år.

Kvindegruppen er stadig repræsenteret i „Flensburger Frauenforum“, så vi er med i forskellige fællesprojekter, især omkring den internationale kvindedag.

Ø-TUR

Gruppen tager hvert år på informations-øtur.

I det forløbne år blev det oven i købet til to. Først gik det til Langeland med dens imponerende smukke natur; samtidigt blev det klart, at det absolut er udkantsdanmark. Overalt står huse til salg, især børnefamilier flytter væk, da der ikke findes arbejdsmuligheder på øen. En lokal kvinde, som orienterede os om forholdene på Langeland,

forklarede, at man – dog uden held – havde bestrebt sig på at gøre øen til en familievenlig mulighed for børnefamilier, hvor forældrene kunne arbejde på Fyn (der er jo broen) og leve i hyggelige omgivelser.

Den anden tur gik til den smukke ø Livø i Limfjorden. Her var det naturligt at beskæftige sig med en af vores stærke aner og forbilleder, forfatteren Thit Jensen, som jo stammer fra egnen. Hendes kamp for selvbestemt moderkab har banet vejen for en mere menneskelig tilværelse for nutidens kvinder.

Vi undrer os over, hvor lidt man kender til hende og hendes øvrige fortræffelige forfatterskab i dag.

UNION-BANK FLENSBORG:

Den frivillige beretning

Af ordf. direktør Volker Andersen

Union-Bank opnåede i 2009 et resultat før skat på 933.288 euro.

Direktionen foreslog generalforsamlingen efter tilsynrådets godkendelse at udbetale 12% i udbytte. Det svarer til 300.000 euro.

For en aktionær, som købte en aktie til kurs 300, udgør det effektive afkast 4%.

For at styrke bankens egenkapital er der af årets overskud henlagt 300.000 euro. Egenkapitalen udgør ved årets slutning 11,6%. Lovens mindstekrav er 8%. Bankens likviditet overstiger lovens mindstekrav med 156%.

Resultatet er tilfredsstillende også med baggrund i de udfordrende samfundøkonomiske forhold. Resultatet er på niveau med vores forventninger ved årets begyndelse.

Banken har i 2009 oplevet en fortsat tilfredsstillende kundetilgang. Således registrerede vi i gennemsnit 4 nye kunder pr. dag.

Bankens samlede forretningsvolumen steg igen i 2009. Sammenlignet med balancen pr. 31.12.2008, steg balancen med 18% og er nu oppe på 195 mio. euro.

Som i 2008 kunne vi igen i forretningsåret 2009 øge bankens udlån. Det samlede volumen steg med 7,8 mio euro eller 7,3% og udgør pr. 31.12.2009 164,1 mio euro.

Bankens værdipapirbeholdning steg med 19,2 mio euro. Udvidelsen skal ses i sammenhæng med Deutsche Bundesbanks aktiviteter på kapitalmarkedet, som Union-Bank også deltog i.

Med baggrund i kundernes tillid til Union-Bank steg bankens indlån med 12,6 mio euro eller 9,7%. Den største

del heraf var indlån på anfordring, hvor bankens erhvervskunder placerede deres overskydende likviditet. Glædeligt var stigningen på de klassiske opsparingsformer. Disse steg med 1,7 mio euro eller 3,7%.

Banken er tilsluttet indskydergarantiordningen for private banker i Tyskland. Dækningssummen overstiger den lovpligtige dækningsgrænse. Det betyder, at stort set alle kunders indestående er dækket af ordningen.

Samlet set anser vi bankens situation som tilfredsstillende. Som regionalt pengeinstitut med en forsigtig risikopolitik er Union-Bank kommet godt ud af perioden.

Banken har styrke og muligheden for stadig at øge forretningsvolumet til gavn for vore kunder.

BYGGEPROJEKTER

Union-Bank investerer endnu engang store beløb i bankens ejendomme. I samarbejde med regionens håndværker har vi igangsat 2 nye store projekter.

I 2009 begyndte vi med at renovere tværhuset i bankens gård. Skader i den historiske byggesubstans gjorde det nødvendigt at renovere. På nær ydervæggene og tagkonstruktionen, blev ejendommen komplet nedbrudt.

Med baggrund i de originale tegninger genopstår bygningen herefter som ny. På denne måde sikrer vi en smuk fredet gammel ejendom en ekstra lang levetid.

Ligeledes i 2009 startede vi renoveringen af bankens rådgivnings- og serviceområde i Storegade 2.

Indretning og møbler har eksisteret i næsten 20 år. Derfor besluttede ledelsen at området skulle have et ansigtsløft.

Alt skulle ud. Vægge, loft, gulv og møbler blev fjernet. Efter moderne principper genopstod indretningen efter et nyt koncept.

Den personlig rådgivningen kom i

centrum. Der er indrettet møderum og andre rådgivningsfremmende tiltag.

Serviceområdet fik en ny plads i konceptet.

Hele projektet blev afsluttet i sommeren 2010.

FINANSKRISEN

I 2009 var pengeinstitutterne stadig mærket af finanskrisens eftervirkninger. Først i 4. kvartal noterede man en positiv tendens i pengeinstitutternes regnskabsresultater.

En direkte påvirkning af krisen havde Union-Bank ikke. Banken fik ingen ekstraordinære tab som følge af finanskrisen.

Der, hvor krisen, også i Union-Bank, kunne mærkes, var ændringer i pengeinstitutternes måde at agere på.

Mange nye love og bekendtgørelser blev sat i kraft. Og der er stadig nye på vej.

En del af de nye krav går i retning af at styrke pengeinstitutterne for at imødegå fremtidige finanskriser. Feks. udvikles der nye egenkapitalregler for pengeinstitutterne. Ved at opbygge en stor egenkapital er muligheden for nye finanskriser mindre. Lige nu er lovens krav 8% og Union-Bankens egenkapital 11,6%.

Likviditeten er vigtig for et pengeinstitut. Derfor skal der også her en overdækning til. Union-Bank ligger med 156% over de nuværende mindstegrænser. Men også her pålægges myndighederne nye og mere restriktive regler. Således skal pengeinstitutterne udvikle såkaldte "stresstest" for at dokumentere, hvor eventuelle grænser for bankens likviditet ligger.

Pengeinstitutternes tilsyn, som består af Deutsche Bundesbank og Bundesanstalt for Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin), fremsætter også nye krav.

Således stilles der, som noget nyt, specifikke krav til tilsynsrådsmedlemmernes kvalifikationer. Derfor skal et

nyt medlem i tilsynsrådet efter valget på generalforsamlingen meldes til og godkendes af BaFin.

Der er altså mange nye love og bekendtgørelser, som der skal tages højde for. Vi i Union-Bank tager udfordringen op. Et mindre pengeinstitut skal bruge forholds flere ressourcer for at implementere nye regler. Det er en stor opgave for Union-Bank.

Vi gør det delvis for at sikre vore kunders interesser, men også øvrige interessenter. Vore aktionærer og leverandører skal være sikker på, at samarbejdet med Union-Bank foregår på et seriøst og solidt niveau.

NYE PRODUKTER

I 2009 udviklede Union-Bank igen nye produkter til gavn for bankens kunder.

Et highlight var bankens „sparestrømpe“; et opsparingsprodukt med 2 års løbetid. Forrentningen var 2,22%.

Et enkelt produkt med en attraktiv rente, som vore kunder tog positivt imod. Også nye kunder kunne vi byde velkommen på den konto i Union-Bank.

Det samlede resultat af kampagnen oversteg de mest positive forventninger.

Med glæde kunne vi introducere bankens andet highlight. „Versorgungswerk pro Union-Bank e.V.“; et produkt udviklet i samarbejde med vores partner Ostangler Versicherung og skræddersyet til bankens kunder og medarbejdere.

Alle har mulighed for at være medlem for 24 hhv. 36 euro p.a.

Som medlem af bankens Versorgungswerk har man mulighed for at tegne forsikringer med store rabatter, ligesom man kan indgå bankforretninger til favørpris.

MEDARBEJDERE

Bankens medarbejdere har i 2009 ydet en stor indsats. I ledelsen er vi glade

for, at vore medarbejdere er topmotiveret og engageret.

Kunderne får tilbudt rådgivning på højt niveau, og bankens service er sikkert „byens bedste“.

I disse tider, hvor konkurrencen er stor, er det vigtigt, at man er lidt foran de andre. Det er vi takket være vore medarbejdere.

I 2009 kunne vi fejre mange runde jubilæer og fødselsdage.

Et jubilæum, vi fejrede lidt ekstra, var bankdirektør Frank Baasch 25 års jubilæum.

Frank Baasch startede den 1. januar 1984 som bankelev. Han gennemgik stort set alle afdelinger, inden han blev bankens interne revisionschef i 1. oktober 1993.

Den 1. januar 2006 blev Frank Baasch udnævnt til bankdirektør. Ansvarsområdet dækker interne områder som kredit, IT, personale og controlling.

Union-Banken hyldede jubilaren internt i bankens pakhuis.

FREMTIDEN

Ingen kan spå om fremtiden. Vi i Union-Bank vil dog gøre alt, for at vore kunder og aktionærer får den rigtige rådgivning og de passende produkter.

Vi vil sørge for, at vore kunder „føler sig hjemme“ i Union-Bank.

Som regionalt pengeinstitut ønsker vi at være partner for privat- og erhvervskunder. At der er konkurrence i vort primære markedsområde, er vi ikke bange for.

Som universalbank har vi alle produkter og serviceydelser, et moderne pengeinstitut skal kunne tilbyde kunderne. Takket være vore dygtige partnere er vi istand til at tilbyde produkter på højt niveau.

Union-Bank er ikke afhængig af nogen, og medarbejdere kan derfor vælge de produkter, som passer til kundens behov.

Vi ser positivt på fremtiden.

JUL I SYDSLESVIG 2010:

Sydslesvigsk Forenings søde julemærker 2010 er designet af den unge kunstner Lea Drews, elev på A.P. Møller Skolen i Slesvig. Sammen med en kammerat har hun tidligere på året udformet årsmødeplakaten 2010. Overskuddet fra salget af julemærkerne - de kan købes i alle SSFs sekretariater fra midt i november - anvendes på foreningens humanitære arbejde.

Sydslesvig-Dagbogen 2009-2010

OKTOBER 2009

10.
BRUNO Peter Uldall, Harreslev, dør 101 år gammel.

14.
JÜRGEN Bepler, Flensborg, dør 56 år gammel.

17.
PETER Runekær-Hansen, Randers, tidl. Broager, dør 97 år gammel.

19.
INGEBORG Duus, Egernførde, dør 75 år gammel.

20.
ELLEN Hennemann, Lyksborg, dør 75 år gammel.

22.
KAREN-Marie Benck, Onaften, dør 57 år gammel.

23.
CENTER for nordisk kunst og cricket, Mikkelsberg i Hatsted, åbner en udstilling med værker af 25 sydslesvigske kunstnere. Det er Syslesvigs Museumsforening, der udstiller omkring halvdelen af sin samling på rundt regnet 100 kunstværker.

24.
VOR avis skriver, at Undervisningsministeren nu har sendt et udkast til den kommende Sydslesviglov til høring hos de danske organisationer og institutioner i Sydslesvig.
GRÆNSEFORENINGEN har et godt sendemandsmøde. De nye vedtægter vedtages, så foreningen kan få en ny og enklere struktur, ny kurs og nye ini-

tiativer bl.a. med 25 ansatte unge kulturmødeambassadører fra bl.a. det danske og det tyske mindretal. SSF-formanden i Egernførde, Fred Witt får GFs kulturpris 2009.

AVISEN skriver endvidere, at SdU afviser at have ført en slingerkurs i spørgsmålet om en pasningsordning for elever på Gottorp-Skolen i Slesvig. Efter at skulle have sagt god for en ordning, der indebærer at Dansk Skoleforening etablerer en pasningsordning, fastholder SdU nu en gammel aftale om, at det er SdU, der har monopol på pasningsordninger i de byer, hvor SdU driver fritidshjem. SdU vil nu oprette en SFO på skolen.

26.
CHRISTIAN Steffensen og Jette Sophie Sievertsen fra Den danske Skueplads causerer, spiller og synger Benny Andersens-tekster på Flensborghus i en udsolgt sal, inviteret af SSF.

I VOR avis annonceres, at Herbert Christiansen, Flensborg, er død 85 år gammel.

27.
LANDDAGEN i Kiel konstituerer sig. Ministerpræsident Peter Harry Carstensen genvælges og forestår nu en CDU-FDP-landsregering. SSW m.fl. stemmer imod.

I EN kronik i vor avis kritiserer kunstneren Nils Vollertsen, Slesvig, projekt Mindretalslivs og bl.a. Danevirke Museums Mindretalsudstillinger »overdrevne vægtning af det nationale« for de sydslesvigske kunstneres vedkommende. Han tilbageviser med navns nævnelse på en række billedkunstnere også den kritik, som lederen af Nordisk Informationskontor Anette Jensen fremkommer med i Grænseforenin-

gens blad Grænsen 5/2009, hvor hun citeres for at mene, at Sydslesvig ikke kan spille med på den kulturelle og kunstneriske scene. Vollertsen ser grunden i, at kunsten i Sydslesvig ikke - som f. eks. på Færøerne - er identitetsskabende, fordi det danske mindretal i Sydslesvig har det nationale som identitetsskaber. I Sydslesvig er tilhørsforholdet til mindretallet min kunst uvedkommende, skriver Nils Vollertsen, der dog på linje med andre kunstnere er en del af mindretallet - og heller ikke lægger skjul på det.

PÅ DANSK Skoleforenings fællesrådsmøde oplyser direktør Anders Molt Ipsen bl.a., at der er en særdeles mærkbar stigning i antallet af børn i de danske børnehaver i Sydslesvig. Det medfører ventelister og desværre også færre vuggestuepladser end planlagt. Et flertal afviser en række forældres forsøg på mere åbenhed i foreningens struktur.

DEN selskabelige forening Borgerforeningen har fhv. folketingsformand Christian Mejdahl som festtaler - en hyggelig og informativ aften. Forud går hovedgeneralforsamlingen. Formand Preben Vognsen meddeler, foreningen har 205 medlemmer og fejrer 175 års jubilæum i 2010.

TEATER Nepo spiller »Closer« i Flensborg, indbudt af SSF. Skuespillerne er gode, men stykket får en hård medfart blandt publikum og vor avis' anmelder.

28.

SSF Flensborg Amt samlede en salfuld ældre til hyggelig efterårsfest med bl.a. Hilke Rudolph fra Flensborg som pe-tuhtante.

28./29.

26 danske naturfagskonsulenter fra Undervisningsministeriet og Centrene for Undervisningsmidler i Danmark samt de sydslesvigske danske skolers egne holder årsmøde i Flensborg, inviteret af skoleforeningen ved konsulent Kirsten la Cour. Der er lagt et bredt

program i og udenfor det danske mindretal.

30.

ARBEJDSAGENTUR i Nürnberg siger, skriver vor avis, at lærerne ved de danske skoler i Sydslesvig har krav på tyske børnepenge, hvilket afdelingen i Flensborg har nægtet dem igennem lang tid under henvisning til, at de er danske tjenestemænd. Man kan dog ikke udbetale pengene, fordi der ikke foreligger en tysk-ministeriel anvisning. Den kan først laves, når der fra dansk ministeriel side bekræftes, at disse lærere ikke er »udsendte tjenestemænd«.

VOR avis skriver, at Dansk Håndboldklub Flensborg DHK er ved at komme på det rene med det klubinterne anpartselskab, som regionalliga-holdet sorterer under. Selskabet får ny forretningsfører.

DE DANSKE i Husum og Ejdersted samles til glad swingjazz med nordjyske Bojangles på Hans Helgesen-Skolen i Frederiksstad.

DE DANSKE i Egernførde og opland mødes til stort SSF-initieret lanterneoptog i byen. Der er 700 deltagere.

PREMIERE på Det lille Teater Flensborgs ironiserende Sydslesvig-kabaret »Rødkål og Sauerkraut«, et gæstespil med Eberhard von Oettingen og Dirk-Uwe Wendrich.

31.

SSWs landsmøde bliver en festforestilling oven på det fine landdagsvalg 27. september. Bl.a. er indførelsen af en »aktiv sprogpolitik« i Slesvig-Holsten op at vende. Formand Flemming Meyer genvælges enstemmigt. Landsmødet vedtager, at SSW bliver medlem af European Free Alliance (EFA). Anke Spoorendonk understreger, at hendes nej til Die Linke ikke skyldes politisk udgrænsning men det partis politiske tilforladelighed.

VOR avis skriver, at Seksmandsudvalget stort set har opfyldt alle sydslesvig-

ske organisationers og institutioners budgetønsker - undtagen alle skolefor- eningens ønsker - for 2010.

CHRISTOPH Bergner fortsætter som forbundsregeringens mindretalskom- mitterede, skriver vor avis.

SLESVIG-Ligaen overrækker pengega- ver i Frederiksstad: Til SSF i byen til køb af en fast beamer i Paludanushu- set, til Frederiksstad Danske Børnehave til istandsættelse af legepladsen, til Skovlund Danske Børnehave til køb af legeudstyr og til Husby UF til anskaf- else af materialer.

99-ÅRIGE Bjørn Svensson, Haderslev, har netop udgivet sin yderst læsværdis- ge erindringsbog »Bataljer med bid og baggrund«, skriver vor avis. Egentlig ville den gamle redacteur ikke, men for at undgå et plettet eftermæle - på grund af bl.a. Frede Klitgårds juridisk ikke-holdbare og tilbageviste påstande - skrev han bogen alligvel.

HALLOWEEN-gysertime på Flensborg Bibliotek med 150 store og små kostu- merede gæster.

DEN slesvigske Kvindeforenings efter- årsstævne i Mårkær med socialrådgiv- er Anders Kring, Dansk Sundhedstje- neste, og foreningens formand Anne- marie Erichsen som foredragsholdere. Førstnævnte tager børns og unges computerspil på kornet, formanden fortæller om sin slægtning, den flens- borgske dadaist, sangerinden og for- fatteren Emmy Ball-Hennings.

LIU Qian og Lasse Schubert, Hvidovre, tidl. Husum, bliver viet.

SINNET Nowak holder på Dansk Alder- domshjem i Flensborg efter 36 ½ år som køkkenhjælp i første omgang, si- den i plejesektionen.

31./1.

21 piger nyder hinandens selskab og alskens yoga, nordic walking og po- werdance på SdUs wellness-weekend på Christianslyst.

NOVEMBER 2009

1.

OGSÅ efter omstillingen af de danske tv-signaler til udelukkende digital, er der ikke sort skærm i de sydslesvigske hjem. Pr. antenne modtages signalet i ¾ af Sydslesvig, og også pr. kabel er modtagelsen stort set uændret. Dan- marks Radio og Kabel Deutschland underskrev en ny aftale i sidste øjeblik. ET Dukkehjem af Ibsen skulle opføres af Folketeatret på Flensborg Teater, in- viteret af SSF, men måtte aflyses grun- det sygdom. Der var udsolgt.

PETER »Kuppe« Kreutzer, Kobberrøm- ple, runder de 65. To dage forinden er han stoppet som pædagog efter næs- ten 35 år på Harreslev Fritidshjem. Han fortsætter som SSFs amtsformand i Flensborg Amt og som SSW-kommu- nalbestyrelsesmedlem.

ALLAN Pedersen, Kobberrømple, tiltræ- der som ny forstander på Ungdoms- kollegiet i Flensborg, hvor han afløser Uwe Becher, der er gået på pension.

2.

DEN selskabelige forening Borgerfor- eningen har MF Christine Antorini (S) på besøg som festtaler.

3.

BIRTE Pauls fra Slesvig er udnævnt til SPD-landdagsgruppens mindretalspo- litiskeordfører, skriver vor avis.

FREM til i dag er 26 gymnasielærere fra Danmark på et flere dages kursus i Sydslesvig, inviteret af Grænsefor- eningen. En ny lærebog »Grænse- land - krig og kulturmøde« præsenteres for dem og sendes få dage efter til alle danske gymnasier.

VOR avis skriver, at også Grænsefor- eningen kan søge statsstøtte, når den nye Sydslesviglov vedtages til april 2010. Planlagt er også oprettelsen af et Sydslesvigudvalg, der består af folke- tingsmedlemmer og afløser det nuvæ- rende fem- hh. seksmandsudvalg.

SKOVGADE Børnehaven tager afsked

med pædagog Ingrid Kromann, der har haft sin daglige gang dér i 14 år - og forinden andetsteds i mindretallet hele livet igennem.

3.-7.

VED forfatterlæsninger, fotoudstilling og færøsk koncert i forbindelse med »Nordisk litteratur« i hele grænselandet møder rundt regnet 1.000 besøgende, en flot generalprøve på den nordiske litteraturfestival i grænselandet i september 2010, udtaler Anette Jensen, leder af Nordisk Informationskontor i Sønderjylland i Flensborg. Alene ved den afsluttende forfatterlæsning med fire kvindelige, nordiske forfattere på Flensborg Bibliotek møder 170 mennesker op.

5.

SSFs medlemsblad KONTAKT præsenterer foreningens nye amtskonsulent i Husum amt pr. 1. februar og dermed Peter Johannsens efterfølger, journalist Peter Hansen, Lolland, tidligere Vendssyssel.

SSF Flensborg Bys stjerne løb fra fem børnehaver/skoler i byen til havnespidserne samler over 800 store som små lanterneløbere.

SSW-landdagsgruppen skal have bistand af en økonom og opslår en ny stilling i vor avis. Også partiets/landdagsgruppens presseafdeling opgraderes, idet der søges en layouter/grafiker. SSW har længe været aktiv mod planerne om at lagre CO2 underjordisk i Sydslesvig. Nu melder partiet sig ind i det borgerinitiativ, der koordinerer modstanden.

DANSK Skoleforening vinder en pris i delstatens energiolympiade 2009 med et særligt energibesparende fjernvarmesystem på Lyksborg Danske Skole.

INGRID og Karl Kring, Flensborg, fejrer guldbryllup.

FORMANDEN for hjemmetyske BDN, Hinrich Jürgensen, Tinglev, runder de 50.

5.-7.

21 DANSKE sydslesvigere fra SSF, SSFs tilsluttede forninger og de andre organisationer i Sydslesvig tager på Grænseforeningens og SSFs traditionelle »folketingstur« til København, hvor de modtages af Folketingets præsidium på Christiansborg, mødes med Sønderjydske Allgemeine samme sted, mødes med undervisningsministeren, hører om Dansk Folkeoplysnings Samråd og om virksomheders kommunikationsstrategier, gæster Grænseforeningen og Danmarks Radios nye koncertsal, mødes med Grænseforeningens kultur mødeambassadrer og besøger Folketeatret.

6.

THE Brazz Brothers fra Norge giver African Market-koncert i Idrætshallen sammen med Sønderjyllands Symfoniorkester. Et tilløbsstykke. Arrangør er et produktionsselskab i samarbejde med SSF.

JERNVED Danske Skoles børnekor - bestående af omkring halvdelen af skolens 76 elever - imponerer ledelse af Nicole Steffen både forældre og gæster med opførelse af korværket »ZebrZe-Ze« om dyrs sang af Janne Aagaard og Gunvor Ryberg. Koret bakkes op af musikeren Axel Fischbach, der er forælder til børn på skolen, og dennes band.

DANSK Sundhedstjeneste afvikler en sundhedsdag på Husum Danske Skole, og de danske foreninger og folk på egen var godt med.

ERWIN Bak Nielsen tages der afsked med på Jaruplund Danske Skole ved en sammenkomst for alle.

FORSTANDER Uwe Becker siges der farvel til efter 23 år på Ungdomskollegiet ved et afskedssamvær.

MARIE Meyer, Flensborg, dør 104 år gammel.

7.

DANSK Skoleforenings månedsblad Fokus meddeler, at det lokale SSF-distrikt har opgivet Follervig Forsamlingshus, hvilket SSF har meddelt ejeren, Dansk Skoleforening. Den tidligere skolebygning skal nu sælges. Distriktet fortsætter med dagligstue- og kromøder.

FOKUS beretter derudover om et fællesrådsmøde i Sønderbrarup, hvor et flertal afviste mere åbenhed i foreningen, hvilket en gruppe forældre ellers havde efterlyst. Formand Per Gildberg udtrykte glæde over, at SSF og skoleforeningen nu har en fast aftale om repræsentation i mindretalsunionen FUEF.

ASKFELT Danske Skole portrætteres i Fokus-bladet: I Askfelt hænger tingene sammen. Skolen er kulturelt centrum ikke kun for de danske på egnen. Her har man også godt tag i hele lokalbefolkningen.

I udstillingen »forum für angewandte kunst« på bymuseet i Kiel deltager 32 kunstnere fra Slesvig-Holsten og nogle få fra resten af Tyskland og udlandet. Ogå de sydslesvigske kunstnere Hanne Bay Lührssen (smykker) og Horst Rettig (skåle, fade, kuglepenne i træ) er med.

RAMMERNE på Aktivitetshuset i Flensborg er ved at spræges, når 65 mennesker deltager i serien cross cultural cooking, som huset arrangerer sammen med udenlandske studerende på Flensborg universitet.

8.

FLENSBORG FDF-orkester giver 50 års jubilæumskoncert på Christian Paulsen-Skolen i Flensborg - også for at markere 60 år med FDF-musik i Sydslesvig.

9.

EUROPEAN Centre for Minority Issues (ECMI) i Flensborg og Det Europæiske Akademi i Bozen/Bolzano indgår en aftale om intensiveret samarbejde. Også

mindretalsunionen FUEF inddrages. PÅ ALLE biblioteker i Norden slukkes lyset - også på Flensborg Bibliotek med skoleinspektør Eberhard von Oettingen - og læses nordisk litteratur højt. Bag efter var der musik ved musiklærer Ruth Maschmann og hendes orkester fra Duborg-Skolen.

9.-11.

TEATRET Møllen og Nørregaards Teater spiller »Den indbildt syge« med succes i Slesvig og Vesterland, inviteret af SSF.

10.

HARALD Haugaard Trio optræder i Kappel, inviteret af Folkclub Angeln og SSF. Dagen forinden er der musikworkshop for interesserede.

FLENSBORG-Biffen viser filmen »Den lille soldat« af Anette K. Olesen i biografalen på Flensborghus.

SOLVEIG Sørensen, født og opvokset i Sydslesvig, til daglig bosat i Danmark, skal spille på det australske kvindelandshold i håndbold ved kvinde-VM i Kina i december, skriver vor avis.

AINO og Christian i Henstedt-Ulzburg får deres Sverre Henrik Füner.

11.

EN UDVIDET modtagerliste og højere administrative krav bør udløse en større bevilling, skriver de sydslesvigske organisationer i deres hørings svar til undervisningsminister Bertel Haarder vedr. den kommende Sydslesviglov - skriver vor avis.

INSTITUT for Grænseregionsforskning arrangerer åbent seminar på Alsion i Sønderborg på grundlag af Historisk Samfund for Sønderjyllands just udkomne tobindsværk »Sønderjyllands Historie«.

MØDET mellem danske embedsmænd fra Kulturministeriet og forvaltningen i Flensborg om Istedløven er udskudt, skriver vor avis.

VOR avis skriver endvidere, at de fem tyske partier i landdagen nu har udpeget deres mindretalsordførere: Flens-

borgske Susanne Herold (CDU), dansk-gifte Birte Pauls (SPD), ligestillings-blokereren Carsten-Peter Brodersen (FDP), Duborg-student Rasmus Andresen (De Grønne) og flensborgske Heinz-Werner Jezewski (Die Linke).

12.

KONTAKT, SSFs medlemsblad, præsenterer de sydslesvigske julemærker »Jul i Sydslesvig 2009«, 32 smukke, flettede julehjerter af julehjerter-entusiasten Knud Vægter, Falster. Medlemsbladet oplyser endvidere, at både SSW og skoleforeningen ingen indvendinger har mere m.h.t. SSFs seneste udkast til nye vedtægter. Ligeledes kan KONTAKT berette om et flot lanterneløb med 140 deltagere i Frederiksstad.

FORFATTEREN Hanne Reintoft samler en fyldt sal, da hun efterkommer Sprogforeningens og Dansk Centralbiblioteks invitation til en fortælleaften i biblioteket i Nørregade i Flensborg.

LEIF Truelsen-Knigge (39), Hamborg, bliver ny IT-chef hos Dansk Skoleforening og efterfølger for Jostein Jorde, der er tiltrådt som ny lærer på Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg. Den ny IT-chef tiltræder 1. februar.

PROFESSOR ABC-teamet på Regionskontoret Sønderjylland-Schleswig får Europarådets kvalitetsmærke, Den europæiske Sprogpris, som anerkendelse for års indsats for tosprogethed. Figuren »professor ABC« spilles så forvirret af Klaus Sax Hinrichs, at børnene, han optræder for, er nødt til at blive sprogligt aktive.

12./13.

EN RÆKKE danske skolers 9. årgang i Sydslesvig får på initiativ af SSF, SdU og skoleforeningen rytmisk musikbesøg af folkbandet »Tumult« bestående af Jørgen Dickmeiss, Mikkel Grue, Morten Jørgensen og Jens Kristian Dam. Disse rytmiske musikbesøg skal blive en tradition ligesom de klassiske skolekoncerter, SSF tilbyder sammen med Sønderjyllands Symfoniorkester.

13.

DANSK Sundhedstjeneste har ansat Miriam Hartner i Flensborg-øst, Martina Classen i Rendsborg-Egernførde og Verena Callsen i Husum-Bredsted som distrikts-sygeplejersker, skriver vor avis.

SSF Rendsborg-Egernførde inviterer til jazz med danske Lene Kråmer og hendes slesvig-holstenske band i Medborgerhuset i Egernførde.

SAMMENHOLDET skranter blandt Tarps danske, skriver vor avis. SSF-bestyrelsen er ved at gå fra hinanden, og samarbejdet foreningerne og intititionerne imellem kan være på et lille sted. SSF Flensborg amt har taget affære, og nu prøver man at råde bod på forholdene igen.

150 store og små deltager i Askfelt Danske Skoles og de danske foreningers lanterneoptog.

GESA og Lass Erhardsen går på pension. På Bredsted Danske Skole siges der farvel ved en gribende sammenkomst.

14.

INGEN kan alt, alle kan noget, sammen kan vi meget, siger SSFs formand Dieter Paul Küssner på SSFs landsmøde i sin årsberetning, der appellerer til en styrkelse af det sydslesvigske fællesskab og livlinen med Danmark. Han og 2. næstformand Franz Dittrich samt FU-medlem Steen Schröder genvælges. En resolution vedtages og sendes til ministerpræsident Peter Harry Carstensen om, at de nationale mindretal i Slesvig-Holsten fortsat bør være tilnyttet ham og statskancelliet og ikke uddannelses- og kulturministeriet i Kiel. De nye vedtægter vedtages med et overvældende flertal. Ketel Lorenzen (73), Bredsted, får Oberst H. Parkovs Sydslesvigpris 2009 for livslangt engagement til fordel for det danske og det frisiske. Indledningsvis giver Ejderstedkoret en flot minikoncert. Sydslesvigsk Årbog 2009 præsenteres.

PÅ FACEBOOK er der åbnet en sydsles-

vigsk støttegruppe for årsmødet 2010. 175 medlemmer ønsker Kim Larsen til Sydslesvig, skriver vor avis.

UWE Stromeyer fra Jens Hvidbjergs Sønderjyske Fond overrækker 20.000 kr. til Dansk Alderdomshjem i Flensborg. Formanden for Dansk Sundheds-tjenestes alderdomshjemsudvalg Kæthe Kühl er glad; hun er kommet de 100.000 euro til indretning af de nye boliger på hjemmet et stort skridt nærmere.

16.
MUSIKDRAMATISK Teater følger SSFs invitation og giver forestillingen »Fari-nelli« i Husum. Der er 39 medvirkende, der spilles af hele to personer plus en kapelmester på klaver og keyboard. SØREN Haugaard Petersen, Kobbermølle, dør 29 år gammel.

17.
DETTYSKE mindretals parti i Sønderjyl-land, Slesvigsk Parti, stormer frem ved kommunalvalget i Danmark og er nu repræsenteret i alle sønderjyske kom-muners byråd med »rigtige« mandater - og altså ikke blot med et observa-tionsmandat som tidligere i Haderslev.

18.
I ET brev til forbundskansler Angela Merkel opfordrer CDU-forbunds-dags-medlem Ingbert Liebing, valgt i Nord-frisland og Ditmarsken-nord, hende til at sørge for, at der indsættes en EU-kommissær for mindretal, skriver vor avis.

MINISTERPRÆSIDENT Peter Harry Car-stensen understreger i landdagen, at mindretalsansvaret fortsat er placeret hos ham og statskacelliet. SSW adva-rer imod at flytte den mindretalskom-mitterede til undervisnings- og kultur-ministeriet, og SSW advarer imod at skære i tilskuddet til danskerne og fri-serne i Sydslesvig, fordi ligestillingen ikke er opnået endnu.

DET kongelige Teater aflyser forestil-lingen »Fremtidens historie« i Flens-

borg grundet dødsfald i en af hovedak-tørernes nærmeste familie.

SKOVLUND-Valsbøl SSF konfronteres med, at deres venskabsforbindelse, Grænseforeningen i Bræstrup nedlæg-ger sig selv. Der håbes på et nyt sam-arbejde med GF i Horsens hhv. Skan-derborg.

19.
PÅ Harreslev Fritidshjems nybygning er der rejsegilde. Skoleforeningen er bygherre, SdU bruger.

SENIORDANSERNE i Flensborg marke-rer deres 10 års jubilæum med festlig sammenkomst på Flensborghus - og dans.

FIRE dage havde Slesvig Spejderorke-ster og 16 medlemmer af Det Kongelige Vajsenhus´ skolekorkester i Køben-havn øvet sammen på Christianslyst under ledelse af Åge Hansen, Maria Abildskov, Ole Volder Nielsky, Kirsten Vognsen Weiss og Sabrina Flügel - og så giver de unge en forrygende fælles-koncert på Gottorp-Skolen i Slesvig.

CENTER for Mindretalspædagogik ved University College Syd i Haderslev hol-der åbningskonference i Aabenraa med prof. Peter Struck fra Hamborg univer-sitet, og 203 deltagere fra dansk og tysk side udveksler erfaringer.

19./20.
SSF og Sønderjyllands Symfoniorkes-ter arrangerer to fine koncerter med fi-re af orkestrets unge talenter som so-lister i Christkirken i Nibøl og på A.P. Møller Skolen i Slesvig.

20.
MILJØMINISTER Troels Lund Poulsen følger Sønderjysk Landboforenings in-vitation til en studietur til Sydslesvig. Landbrugets rammebetingelser og landmænds muligheder for bioenergi-produktion er i fokus.

VOR avis skriver, at landsregeringens mindretalskommitterede Caroline Schwarz fortsat har kontor i statskan-

celliet - også når hun skal løse opgaver for undervisnings- og kulturministeriet.

21.

SSF får nu lettere adgang til teatrene i bl.a. Flensborg og Slesvig, skriver vor avis. Formanden for SSFs Teater- og koncertudvalg Karin Goos oplyser, at SSF fremover rettidigt får en liste over de datoer, hvor teatrene er optaget, så SSF i god tid kan tilbyde de danske turnéteatre ledige datoer. SSF har i årevis haft problemer, idet teatrene kun kortfristet kunne meddele ledige datoer.

PÅ SdUs hovedsendemandsmøde diskuterer sendemændene ikke blot SdUs nye logo men også måden, logoet er blevet vedtaget på. Leif Mikkelsen fra Det Lille Teater Flensborg får SdUs Kulturpris 2009. Ikke alle pladser i styrelsen er der kandidater til. Birgit Arnkjær, Harreslev/Kobbermølle UF, får H.A.I. Petersens Vandrepokal. På et cafémøde forud for hovedsendemandsmødet drøfter interesserede de seks fællesværdier, der danner rammen for alle i SdU: dansk sprog og kultur, samhørighed og respekt, fællesskab og tolerance, udvikling og trivsel, velvære og pædagogisk sigte.

SSF Gottorp Amt drager på adventstур til Kolding, hvor Koldinghus og Trapholt besøges.

VOR avis skriver, at Egernførde Husmoderforenings julenisser og -pynt i en hel uge kommer til at pryde Egernførde rådshus' forhal. Den 29. november er der så julebasar på Jes Kruse-Skolen, og da sælges de mange flotte juelting til fordel for Bennetgard.

23.

SSWs kredsgruppe i Slesvig-Flensborg amt vælger Gudrun Lemke til ny formand og Gerd Voß til ny næstformand. Gruppens hidtidige formand Flemming Meyer har trukket sig fra kredsarbejdet, fordi han vil koncentrere sig om sit hverv som nyt landsdagsmedlem. Gudrun Lemke er tidligere næstformand.

24.

PÅ SSFs hovedstyrelsesmøde i Frederiksstad oplyser SSFs formand Dieter Paul Küssner, at Dansk Kirke i Sydslesvig og Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger ikke bakker op om det kompromis, et udvalg under Samrådet har diskuteret sig frem til, når det gælder inhabilitet. Udkastet foreser, at man ikke kan sidde i Samrådet, når man varetager flere end en bestyrelsespost i de store foreninger i Sydslesvig. Man skal altså ikke kunne sidde med flere kasketter på.

ASTRID Dagmar Rebsdorf, Kollund, dør 88 år gammel.

25.

FAGFORENINGERNE ønsker at oprette to nye driftsråd for lærere og magistre, så magistrene på A.P. Møller Skolen får deres eget driftsråd - og alle lærerne i Dansk Skoleforening også. Fra nu to vil der i givet fald være fire driftsråd i foreningen plus et overordnet og koordinerende fællesdriftsråd. Pædagoger og -medhjælpere ønsker at fortsætte i det nuværende driftsråd, der endnu omfatter alle ansatte samt et eget driftsråd for magistre på Duborg-Skolen. Direktionen opfordrer til en omkostningsneutral løsning.

26

SCOTT Hamiltons Scandinavian Five giver en stjernekoncert med jazz på Flensborghus, arrangeret af SSF og SdU.

THE Einsteins fra Læk Danske Skole vinder Sydslesvig-finalen i skolequizzen Smart-Parat-Svar og deltager derfor i dagens semifinale i Odense.

CHRISTIAN Lorenzen, Flensborg, runder de 80.

26./27.

UPPERCUT Danseteater favntager de unge i Egernførde- og Husum-området med deres skoleteater-danseforestilling »Life«, indbudt af SSF.

27.

OLEG Marshev, klaver, er solist ved SSFs og Sønderjyllands Symfoniorkesters klassiske koncert i Flensborg. Dirigent er Vladimir Ziva.

ANNEGRET Friedrichsen, Skovlund-pige og forskningsbibliotekar i København, udgiver sin tredje børnebog »Maya, jeg Maya - Breve fra en kat«.

28.

VOR avis tydeliggør, at Grænseforeningen vil have del i Sydslesvig-bevillingen, når Sydslesvigloven vedtages i marts 2010. Der skal dog ikke gå noget fra det danske mindretal, så bevillingen må nødvendigvis forhøjes, mener formand Finn Slumstrup. Foreningen opretter en oplysningsfond med hjemsted i Aabenraa.

OGSÅ i år bliver julebasaren på Dansk Alderdomshjem i Flensborg et tilløbsstykke. Markedet er ryddet på kort tid. SSFs byformand i Flensborg, Preben Kortnum Mogensen overrækker en check på 1.550 euro til centerleder Boddil Bjerregaard Brocks til anskaffelser. Pengene er blevet indsamlet ved forskellige SSF-arangementer i byen.

JULEMARKEDET i Tarup udmærker sig ved, at det holdes i det fri, og at mindretallet i bydelen - men også flertalsbefolkningen - bakker op om arrangementet.

DE DANSKE og nogle af deres medborgere i Tønning trodser det elendige regnvejr og strømmer i hundredvis til mindretallets fælles julebasar på Uffe-Skolen.

SYDTØNDER SSF tager med 38 deltagere på endagstur til det julepyntede Tivoli i København.

RENDSBORG-Egernførde amt SSF er på en fin endagstur til København og Tivoli.

VANDHUNDE fra 1.-3. klasserne - 14 af dem - tilbringer et par herlige timer med vand og sjov i svømmebadet i Harreslev, inviteret af SdU.

SSF-distrikterne Store Solt, Hanved og Lyksborg gæstes af deres venskabsfor-

bindelse, Grænseforeningen for Vejle Vesteramt - og sammen får de en indholdsrig, hyggelig og kommunikativ dag ud af det.

29.

HARTMUT B. Klinger, Flensborg, dør 64 år gammel.

30.

BESTYRELSEN for Kaptajn H.K. Hansen og Hustru Elisabeth Hansen f. Møllers Sydslesvig-Legat mødes i Skovlund for at beslutte, at næste legatportion på knap 64.000 dkr. skal gå til køb af nye foreningsmøbler til Skovlund Forsamlingshus.

ANNELIESE Lorenzen-Urbutat, Tarp, tidl. Flensborg, dør 82 år gammel.

DECEMBER 2009

1.

JOURNALIST Jens Nygaard har været ansat på vor avis i 25 år.

BIRGITTE Dohm, Haderslev, dør 49 år gammel.

2.

DET sydslesvigske Samråd vedtager enstemmigt den nye samarbejdsftale, der bl.a. indebærer en udelukkelse af at kunne sidde i rådet med flere kasketter på. Udelukkelsen kritiseredes af Dansk Kirke i Sydslesvig og Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger forud for mødet, men på mødet blev uoverensstemmelserne bilagt. Generalkonsul Henrik Becker-Christensen tillægger vedtagelsen stor symbolværdi indadtil og overfor Danmark. Fremover er organisationernes opgaver fast defineret, formanden vælges for to år ad gangen, og Samrådets faste adresse bliver Flensborghus - uanset hos hvilken organisation Samråds-sekretariatet placeres.

VOR avis udtrykker harme over, at det siden 1. november stadig ikke er lykkedes for Kabel Deutschland og TV2 at få

danske undertekster på kanalens udsendelser i Sydslesvig.

DET nye netværk for flersprogethed, RML2future's seks parter under ledelse af mindretalsunionen FUEF mødes med repræsentanter for skolevæserne i de tre mindretal i grænselandet i Flensborg. Treårs-projektet finansieres af EU-Kommissionen og Regionen Trentino i Sydtyrol. Netværket skal se på alle facetter af sprog- og uddannelsesområdet i mindretallene - en slags mindretals-PISA. Judith Walde, FUEF, er tovholder.

SSF Flensborg By og Gamles Værn kalder til adventsfest på Flensborghus, og 150 ældre møder op for at nyde kaffen, kagerne, musikken fra MoinMojn, pastor Ea Dals adventstale, Jens Jessen-Skolens luciapiger samt en god snak hen over bordet og en omgang afsluttende lotteri.

PETER Hansen, Regionskontoret Sønderjylland-Schleswig, runder de 40.

3.

SSF inviterer til børnejulekoncert i Idrætshallen i Flensborg med Sønderjyllands Symfoniorkester og »bamsefar« Søren Hauch-Fausbøll. Der er fuldt hus.

SSFs medlemsblad KONTAKT præsenterer SSF/SSW Flensborg Bys hhv. SSF Sydtønder amts nye kalendere.

REGION Sønderjylland-Schleswig udskriver den dansk-tyske kulturpris 2010 på 85.000 kr. med temaet »Menneske og hav«.

PÅ Jes Kruse-Skolen i Egernførde fejres 60 års fødselsdagen med manér.

700 børn deltager i Menighedernes Børne- og Ungdomsarbejde MBUs julevandring og dermed juleevangeliets levendegørelse rundt omkring i Sydslesvig.

I Rensborg SSFs traditionelle julemandsjagt deltager 33 børn.

TORS DAGSKORET afvikler sine adventskoncerter i Flensborg og Medelby med Bente Stenger som dirigentvikar, idet Elsemarie Nielsen blev syg.

JØRGEN Kristensen, Flensborg, dør 60 år gammel.

3./4.

REPRÆSENTANTER for SSF, SSW og skoleforeningen deltager i Berlin i en høring om forbundsrepublikkens svar på den fjerde rapport fra Europarådets ekspertkommission om sprogchartaens omsætning i Tyskland.

4.

SSW har udpeget partiets og landdagsgruppens formænd, Flemming Meyer og Anke Spoorendonk samt SSFs formand Dieter Paul Küssner til medlemmer af kontaktudvalget under forbundsindenrigsministeriet, skriver vor avis.

VOR avis skriver, at skoleforeningen har sat Digeskolen i Follervig til salg, efter at SSF har opsagt forsamlingshus-brugsaftalen, idet de lokale SSFere fremover vil benytte dagligstuer og kroen til møder.

VOR avis får 1 mill. kr. til nye kontormøbler af A.P. Møller-Fonden.

MIKKEL Leth Jespersen, Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg, forsvarer sin afhandling om »Hertug Hans den Ældres slesvig-holstenske fyrstestat« ved Aarhus Universitet og får sin ph.d.-grad.

MIKKELSBORG, et kendt, tidligere dansk mødested i Læk, brænder ned.

WERNER Block, Gråsten, tidl. Langbjerg, dør 78 år gammel.

5.

HEJMDAL Blæseorkester giver 30 års jubilæumskoncert i Harreslev.

VOR avis skriver, at den danske sydslesviger Günther Kerkow, Oversø, har fået forbundsrepublikkens fortjenstmedalje for 50 års fagligt engagement.

ENDVIDERE skriver vor avis, at 35 børn deltog i en cirkusforestilling forleden i Risby Danske Skole, arrangeret af SSF og UF.

STOR fest på Jes Kruse-Skolen i Egernførde i anledning af 60 års fødselsdagen. Samme dag går skolesekretær Monika Mahrt på pension efter 32 år på skolen.

6.
SYDTØNDER SSFs adventssamvær først i Agtrup kirke, siden i forsamlingshuset, bliver en hyggelig sammenkomst sammen med vennerne fra Grænseforeningen i Tønder Amt og »de tre sangpiger fra Tønder«.

8.
FAMILIEKASSEN i Flensborg har givet sig, skriver vor avis. Børnepenge er på vej til lærerne med børn og dansk statsborgerskab - med tilbagevirkende kraft. Kassen har dermed revideret sit syn på, at disse lærere betragtes som udsendte tjenestemænd, der ikke er børnepenge-berettigede.

I Sønderbrarup Danske Skole er juleforestillingen i år blevet et juledrama på internettet, skriver vor avis. På www.julekalender.de kan man hele måneden igennem se 14 små julefilm, lavet af eleverne i 8. og 9. klasse.

HANS Armin Nissen, Gerda Oesau og Kirsten Krienke-Tönnsen er tre danske sydslesvigere blandt de 14 flensborgere, der på Flensborg Rådhus hædres for deres ulønnede, frivillige engagement.

KJELD Posselt, Nimdrup, dør 93 år gammel.

9.
PROJEKTGRUPPEN »Kim Larsen til Sydslesvig« mødes med SSF: Kim Larsen kommer ikke til årsmøderne 2010 men nok på et senere tidspunkt.

10.
HILDEGARD Leupold, Egernførde, tager afsked med sin arbejdsplads på SSFs sekretariat i Egernførde og alle dem, hun igennem 37 har været i berøring med, ved en reception i Medborgerhuset i Egernførde.

SSFs medlemsblad KONTAKT præsenterer SSF Flensborg Amts flotte julehefte 2009.

FOR første gang yder Kiel By tilskud til Dansk Voksenundervisning og bogbussen, skriver vor avis: 22.000 euro på budgettet 2010 - takket være den nye SSW-byrådsgruppes indsats.

11.
SSF inviterer til julegalla i anledning af Flensborg bys 725 års jubilæum med sopranen Inger Dam-Jensen, Sønderjysk Pigeorkester og Sønderjyllands Symfoniorkester med Niklas Willén som dirigent - en forrygende aften.

UNGDOMSBANDET Flat-T fra Ten Sing i Flensborg giver julerockkoncert i Sattrup kirke, arrangeret af stedets danske og tyske menighed i fællesskab.

100 11-14-årige morer sig i SdUs juledisko i Idrætshallen i Flensborg med DJ Cyberstorm.

PÅ Dansk Centralbibliotek i Flensborg begejstrede drillenissen 80 børn og voksne.

12.
SSF Flensborg Amt drager i tre busser på festlig førjule-familietur til Århus og Den Gamle By.

SSW-formand Flemming Meyer opfordrer danske sydslesvigere til at tage til København og deltage i dagens klimademonstration i anledning af klimatoptagmødet.

SKOLEFORENINGEN og SdU enedes om fritidstilbuddet på Gottorp-Skolen i Slesvig, skriver skoleforeningens infoblad Fokus. Rent udtagelsesvis afviges fra reglen om, at skoleforeningen ikke tilbyder SFO i de byer, hvor SdU driver fritidshjem. Det betyder, at Gottorp-Skolen får den længe ønskede SFO.

FOKUS skriver, at skoleforeningens julekort i år er lavet af førskolegruppen i Bredsted Danske Børnehaven.

14.

SKOLEFORENINGEN tager til København for i Undervisningsministeriet at diskutere muligheden for at optage elever fra nord for grænsen på de danske skoler i Sydslesvig.

EN NY dansk-tysk rejse- og kulturguide om Nordslesvig udgives af Bund Deutscher Nordschleswiger.

VOR avis melder om en storslået julefest med 400 deltagere på Ejder-Skolen i Rendsborg.

JULEKORTENE, SdU udsender i år, er tegnet af Louise fra Harreslev, Leon fra Store Vi og Fenja fra Sørup. De vinder SdUs tegne-/malekonkurrence blandt 113 deltagere.

16.

300 mennesker samles til den traditionelle danske julekoncert i Paulus-kirken i Slesvig, arrangeret af SSF Slesvig By, med spejderorkester, luciapiger, en række skolekor og folkekoret.

17.

ELEVER fra Duborg-Skolens 13. årgang har i et projektkursus organiseret en fodboldturnering for 10 flensborgske og sønderjyske gymnasier og højere læreanstalter. Overskuddet går til Operation Dagsværk.

VOR avis skriver endvidere, at Sydslesvigsk Oplysningsforbud ved formand Dieter Lenz uddeler tilskud til 24 mindretals-arrangementer.

ENDELIG skriver vor avis, at Rendsborg Fritidshjem har taget afsked med lederen gennem 18 år, Rainer Pingel. 1. januar tiltræder han som ny SdU-konsulent og efterfølger for Rolf Küssner, der har søgt og fået nyt arbejde i Danmark. Kommissarisk leder i Rendsborg er Jörg Bremer.

SSFs medlemsblad KONTAKT anmelder SSF Ejdersted Amts julehefter 2009, hvor for første gang alle danske foreninger og institutioner på halvøen bidrager med en artikel og fotos for at udtrykke den danske livsvilje - der bevivles visse steder - i området.

18.

SYDSLESVIG-loven fremsættes i Folketinget. Førstebehandlingen er sat til 13. januar.

FORRYGENDE jazz på Flensborghus ved SSF og SdU med Henrik Gunde og band - og Erroll Garner i fokus.

JULEAFSLUTNING med hygge og glögg på Aktivitetshuset i Flensborg - og bagefter er der julerock for alle med Flat-T, The Holstones, Joe's Garage, Mofafühse, Methods of Massacre, Sneaky Ufo og Crashkurs i Volksbad. 300 unge deltagere.

SLESVIG-skolernes og -børnehavernes traditionelle juleafslutning i domkirken falder i vasken, fordi andre, tyske skoler har fået adgang. Kun A.P. Møller Skolen markerer årsaflutningen med en julegudstjeneste, fordi man møder allerede kl. 8.

TRE DANSKE skoler deltager i juleafslutnings-gudstjenesten i Nikolaj kirke i Egernførde.

19.

HORST Menzel, Ves, er blevet hædret af Lyksborg By for sit ulønnede engagement i den tyske idrætsforening i Lyksborg - sammen med to andre borgere. Menzel er også aktiv i SSF og især SSW, skriver vor avis.

ENDVIDERE skriver vor avis, at ni medlemmer af Dansk Spejderkorps Sydslesvig deltog i den internationale spejderlejr på Højbro Plads i København i anledning af det internationale klimatopmøde.

ET HAV af julefester rundt omkring i Sydslesvig. I Moldened SSFs samlingshus samles de voksne medlemmer med en halv snes børn, nyder samvær og gnask, dans om juletræet, historieoplæsning og julemandens tilstedeværelse.

20.

SSF Flensborg By og slagstøjsskolen Schreiber kalder til julekoncert i Helligåndskirken i Flensborg. Der møder 150 mennesker.

HEIKE Langer, Valsbøl, dør 66 år gammel.

21.
ANNELIESE Nielsen, Flensborg, dør 86 år gammel.

22.
SIDSTE arbejdsdag for Inge Bethge i Store Vi-Vanderup Danske Børnehaven. Efter 31 år - 16 år i Skovlund og siden 15 år i Store Vi - går hun på pension ved årets udgang.
ELFRIEDE Herzog, Veding, dør 79 år gammel.

23.
WILLI Winckelmann, Harreslev, dør 96 år gammel.

28.
SSF Egerfnørde holder juletræsfest for 10. gang til stor forøjelse for store som små.

29.
MARIE og Karl Otto Meyer, Skovlund, fejrer diamanbryllup.

31.
I SIN nytårstale sender Dronning Margrethe traditionen tro de danske sydslesvigere en flot hilsen. I 2009 lød afsnittet: »Hvert år, når jeg sender mine nytårshilsener, går mine tanker også til de danske i Sydslesvig. De har boet og levet på den samme egn i mange, mange generationer. Der har de hjemme, de er loyale og respekterede borgere i landet, men samtidig er de trofaste mod Danmark. Dem vil vi ikke glemme, dem sender jeg mine varme ønsker om et godt nyt år.«
SSWs gruppeformand i landdagen i Kiel, Anke Spoorendonk overbringer de danske sydslesvigeres nytårshilsen til Danmark på Danmarks Radios P1. Hun hilser »fra den mest ukendte del af den danske familie«.
MINISTERPRÆSIDENT Peter Harry Carstensen gifter sig med Sandra Thomsen på Fø.

JANUAR 2010

2.
DEN danske generalkonsul Henrik Becker-Christensen ser med optimisme på året 2010 i Sydslesvig. Især hæfter han sig på det traditionelle nytårsmøde i den selkabelige forening Borgerforeningen ved, at flere unge deltager i debatte om identitet og sindelag, og at en dansk Sydslesvig-lov er på vej. Lis Bewernick underholder med skønsang, akkompagneret på klaver af Aase Pejtersen, og de 60 fremmødte synger fællessange.

4.
UNION-Bank i Flensborg melder: Ellen Sörensen har 25 års jubilæum, og Sven Rumpf og Ramona-Christina Schwarz er udnævnt til fuldmægtige.

5.
VOR avis skriver, at prinsesse Nathalie, datter af prinsesse Benedikte og prins Richard, har forlovet sig med Alexander Johannsmann, Gütersloh.

6.
TINE Lindhardt, generalsekretær i Det Danske Bibelselskab, taler på Flensborg-menighedernes traditionelle heligtrekongersmøde på Adelby om Bibelen i det 21. århundrede.

7.
SSFs medlemsblad KONTAKT skriver, at Boris Erben (31), Flensborg, er ansat som SSFs nye kulturkoncert og dermed som Marianne Wullfs efterfølger pr. 1. februar.
KONTAKT skriver endvidere, at Carsten Dalgaard, formand for Vesterleds Venner, har startet en støtteaktion til fordel for indsamling af penge til en storstilet ombygning af den sydslesvigiske lejrskole og sommerferiecentret Vesterled i Haurvig på Holmslands Klit på den jyske vestkyst.
VOR avis skriver, at Kabel Deutschland nu er så meget på forkant med trans-

mission af dansk DR1 og TV2, at der er undertekster alle steder i det sydslesvigske og holstenske kabelnet undtagen i Laboe, Plön, Skt. Peter-Ording og en række steder i Østholsten.

SANKT Knudsbrødrene mindes deres hedengangne brødre på Det Store Adelgilde på Sankt Knudsborg i Flensborg.

8.

DANSK Skoleforening tager 30 vuggestuepladser mere i brug i næste måned, skriver vor avis. Der er stor efterspørgsel efter danske vuggestuepladser i hele Sydslesvig.

MED 49 medlemmer dækker Arnæs SSF en organisationsgrad på tæt ved 25 pct. af byens befolkning, noterer formand Lotti Wiesen på distriktets generalforsamling, skriver vor avis. Distriktet ønsker at være mere synlig i byen.

PÅ Arnæs SSWs generalforsamling fik Ralf Timme overrakt et glasfad af sin forgænger i byrådet, Lotti Wiese, fordi han nu har været byrådsmedlem i 15 år, ét år længere end forgængerens, nemlig Lotti Wiese selv.

9.

»MUSEUMSORT Kupfermühle gGmbH«, det nye privat/kommunale selskab, der driver Kobbermølle-museerne, annoncerer i vor avis efter en museumsleder pr. 1. april.

SSF-distrikt Centrum-Duborg-Vest tager på nytårsvandring gennem Frueskoven med 40 medlemmer.

10.

OGSÅ SSF og SSW m.fl. fra det danske mindretal i Flensborg er med, da Flensborg By holder stor nytårsreception i Tyske Hus. På scenen er der dog ingen danske indslag i år.

SPEJDERNES traditionelle nytårsparades gudstjeneste flyttes grundet vejrliget fra kl. 10 til kl. 14 i Gottorp slotskirke. Spejderløbet i skoven bliver drop-pet.

11.

BLANDT syv finalister i »Skriv til Avisen 2009«-konkurrencen er F8B fra Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg, dog uden at vinde førstepladsen, skriver vor avis. 1.300 skoleklasser afleverede bidrag til skriv konkurrencen – deriblandt syv fra Sydslesvig via vor avis.

ANNELIESE Bichel, Slesvig, runder de 90.

12.

HEINRICH Nissen, Flensborg, runder de 80.

WERNER Letz, Oversø, dør 68 år gammel.

HORST Petersen, Flensborg, dør 75 år gammel.

KARL-Hermann Pabst, Hanved, dør 79 år gammel.

13.

FOLKETINGET førstebehandler udkastet til Sydslesvigloven i en særdeles positiv ånd. Dog kritiseres, at ministeriets udgifter til et Sydslesvigsekretariat tages fra bevillingen, og Søren Krarup MF (DF) vil ikke være med til, at Grænseforeningen som »multi-kulti«-forening får del i bevillingen til oplysningsarbejde. Ordførerne anbefaler undervisningsminister Bertel Haarder at øge bevillingen, men han vil ikke love noget om penge, som ikke er afsat på finansloven.

KNUD-ERIK Therkelsen, Grænseforeningens generalsekretær, argumenterer i vor avis for, at Grænseforeningen får oplysningsmidler via den kommende Sydslesviglov ved at postulere, at ingen i Danmark kender mindretallet. »I er blevet glemt«, siger han. Dagen efter tilbageviser journalist Flemming Nielsens Therkelsens påstand ved at skrive, at selv om mange syd og nord for grænsen arbejder (»forgæves«?) på det, er der for få, der kender til mindretallet.

PÅ et foredragsmøde i Humanitært Udvalg med fhv. skoledirektør Hans An-

dresen om skoleforeningen gennem tiderne tager udvalget og mødedeltagerne med standing ovations officielt afsked med dets ilsjæl gennem en række årtier, Elva Thorup Nielsen, der nu grundet alder takker af. Hendes hjertebørn var ud over ældreklubberne i Sydslesvig især etableringen af Værestedet på Flensborghus og Støttekredsen på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

14.

I VOR avis glæder SSFs 1. næstformand Jon Hardon Hansen sig over, at SSFs medlemstal i 2009 er steget med netto 100 medlemmer. Hvis vi når derhen, at mindst en af forældrene i et hjem med børn i dansk børnehave eller skole melder sig ind i SSF, er vi nået langt, siger han. Der er nu 13.300 medlemmer. Hardon Hansen ser gerne 20.000.

VOR avis præsenterer Hans Jørgen Kellner, Rens, tidl. Harreslev, som Harreslev-Kobbermølle Ufs nye træner for Oberliga Mændernes håndboldholdet – i første omgang til sæsonslut i år.

14./15.

SSF og Sønderjyllands Symfoniorkester giver koncerter i Stadthalle i Egernførde hhv. på Husum slot med Paul Watkins som dirigent og solocellist.

15.

VED SSWs nytårsreception i Borgerforeningen i Flensborg er borgmester Tove Larsen, Aabenraa, festtaler, mens Sven Ulf Jansen og Bjørn Egeskjold står for den musikalske underholdning. SSW-formand Flemming Meyer bebuder, at SSW vil skaffe sig flere medlemmer, bl.a. i børnefamilier.

MICHAEL Oetzmann, Harreslev, runder de 50.

HEINZ Schardelmann, Tønning, dør 76 år gammel.

16.

SSF Sydtønder aflyser sit nytårstillidsmandsmøde grundet vintervejret.

ESTER Högel, Vesterland, dør 93 år gammel.

17.

SSF Flensborg By og slagtøjsskolen Schreiber giver nytårskoncert i Ansgar Kirke i Flensborg.

19.

SELV om Sydslesvigloven ikke er vedtaget endnu, ligger det fast, at Seksmandsudvalgets chefkonsulent Henrik Tauber i Undervisningsministeriet må vinke farvel til arbejdsopgaverne i Sydslesvig, skriver vor avis. Et sekretariat med chefkonsulent og jurist har taget over pr. 1. december 2009 i Undervisningsministeriets økonomi- og koncernafdelings budgetkontor.

PÅ SSFs hovedstyrelsesmøde betegnes den kommende Sydslesviglov som et godt forslag for Sydslesvig. Der er dog uafklarede økonomiske aspekter, påpeger SSFs formand Dieter Paul Küssner. SSF så gerne et informationsmøde med alle skoleforeningens skoleledere om betydningen af et medlemskab i SSF.

GARDING SSF får ny næstformand i Antje Matthies, der afløser Annemarie Cornils, der i en tidligere periode også var formand. Distriktet har året igennem været aktiv for at bevare Garding Danske Børnehav.

20.

HATSTED SSF får ny næstformand i Hans Hansen efter Ellen Bang, der efter snart 20 år i bestyrelsen ikke ønskede genvalg, skriver vor avis. Distriktet, hvor Anders Schaltz Andersen er formand, har samlet 40.000 kr. til nye stole til forsamlingshuset. SSW-distriktet er fortsat uden formand.

ISTED-JYDBÆK SSF melder om solid aktivitet blandt de 69 medlemmer bl.a. med regelmæssige møder og velbesøgte basarer. Formand er fortsat Nadine Schmidt, mens næstformand Martin Kohrt af arbejdsmæssige grunde trækker sig på generalforsamlingen. SSW-

distriktets formand Horst Kohrt melder om godt samarbejde i Bollingsted kommuneråd.

SLESVIGHUS står atter til debat på SSF-distrikt Centrum/Nords generalforsamling i Slesvig. Mens en enkelt mødedeltagere betragter Slesvighus som død og borte, ser andre i forsamlingen lysere på ejendommens fremtid. Næstformand Annegret Sager genvælges, mens Tascha Cooper og Kirsten Bohnsack vælges som efterfølgere for suppleanterne Dorthe Bandemer og Cornelia Hartung. Formand Kai Michael Nielsen står ikke til valg i år.

DIRK Lützkendorf, Bov, dør 39 år gammel.

21.

VOR avis skriver, at landsregeringen i Kiel har bebudet en 10 pct. nedskæring på bl.a. SSFs tilskud. SSW-landdagsgruppen mener ikke, der kan spares på det, så længe ligestillingen ikke er gennemført.

FUSIONEN mellem to SSF-distrikter til ét SSF-distrikt Flensborg Nord for et år siden gik godt, oplyser formand Preben Kortnum Mogensen på generalforsamlingen. Medlemsbladet kører fint. Ældreklubberne er aktive, og en lille medlemsfremgang er det også blevet til, skriver vor avis.

SSW-U holder et landsmøde på Flensborghus og vælger en ni personers bestyrelse. Ny formand for den nu 74 unge store gruppe fordelt over hele Sydslesvig er Lukas Lausen, Flensborg. VOR avis skriver, at Gårdejer Christen Larsen og Hustrus Mindelegat til Fremme af Danskheden i Sydslesvig ved årsskiftet har fået et nyt bestyrelsesmedlem i Arne Andresen, Agtrup, der efterfølger Søren Andresen, Hyllerpup.

22.

LANDSREGERINGENS mindretalsrådgiver Caroline Schwarz og SSW er enige: Der må ikke spares på mindretallene, når landsregeringen skærer ned med 10 pct. overalt i budgetudkastet

2010, skriver vor avis. SSW er enig med alle andre organisationer og institutioner i det danske mindretal: Først når den reelle ligestilling er opnået, kan landsregeringen påkægge mindretallenes sparemaal som alle andre steder.

FORENINGEN »Sønderjyden« fejrer 70 års dag og nedlægger sig selv. Hjemstavnsforeningen for sønderjyder i København har overlevet sig selv og fattes medlemmer, mener ikke kun formand Ruth Mørch.

I STEDET for Teatret Bag Kroens sygdomsramte »Mord på slottet« serverer SSF mini-operaselskabet Figaros »Basen, Barytonen & Brunetten« som serveringsteater på Ejderskolen i Rendsborg.

TORSTEN Raab blev valgt til ny formand for SSF i Husum efter Katja Hagenau, der trak sig af helbredsmæssige grunde, skriver vor avis. Daniela Caspersen er ny næstformand efter Raab. Distriktet har stort set uændret 355 medlemmer.

VOR avis skriver, at de dansk-tyske foreninger i Slesvig-Holsten har omkring 600 medlemmer. Størst er foreningen i Kiel, hvor man lige har kunnet fejre 40 års jubilæum. Foreningerne i Plön, Husum og Slesvig har man måttet lukke p.g.a. svigtende interesse.

23.

STOPFYLDT Lolfodsal i Slesvig - som altid, når Peter Brinkmann og Co. serverer politrevyen »nytårskaffe« sammen med de andre fra SSW Slesvig By. PÅ Egernefførde SSFs generalforsamling - skriver vor avis - kunne formand Fred Witt berette om 42 arrangementer i 2009 med mellem 10 og 700 deltagere, og 575 medlemmer, en stigning på 10 medlemmer. Næstformand Gitte Hougaard-Werner og kasserer Hartmut Steins blev genvalgt.

RENDSBORG SSF-distrikts formand Jens Kruse kunne på generalforsamlingen melde om 268 medlemmer og solid aktivitet, skriver vor avis. I distrik-

tet glæder man sig til det kommende nye forsamlingshus i Bydelsdorf. Amtmandsgården er sat til salg.

DE DANSKE foreninger i Frederiksstad inviterer til familiedans i Paludanushuset, og over 30 børn og voksne deltager.

FINN-Erik Schroedl, Flensborg, runder de 40.

24.

SSFs nytårskoncert med Lauseniana Orkestret i Harreslev bliver atter det til-løbsstykke, som koncerten har været igennem snart mange år. Der er ud-solgt. I stedet for David Danholt synger Jens Krogsgaard.

SIMON Matern fra slagstøjskolen Schreiber i Flensborg kvalificerer sig til næste runde i »Jugend musiziert« ved konkurrencen i Slesvig. Duborg-stu-denten og militærnægteren er en frem-ragende slagstøjsspiller.

NIELS Langdal Nielsen, Hjordkær, dør 87 år gammel.

25.

WILLY's Kaffeklub underholder på fest-ligste vis ved forsamlingshus-teater-forestillingen på Nibøl Danske Skole, arrangeret af SSF.

VANDERUP SSF-distrikt melder om ak-tivitet og bred opbakning fra medlem-mernes side, skriver vor avis. Formand er fortsat Peter Sindberg, næstformand Hanne Schuch og kasserer Aage Jen-sen.

DANSKE og tyske skoleelever m.fl. samles ved mindesmærke ved Pad-borg-grænseovergangen for at mindes ofrene for nazisternes terrorregime.

26.

PROJEKT Mindretalsliv inviterer til nyt præsentationsmøde i Haus Nord-schleswig i Aabenraa.

FLENSBORG-Biffen genoptager forårs-sæsonen med »Pigen der legede med ilden« på Flensborghus.

300 gymnasieelever fra Syd- og Nord-slesvig mødes på A.P. Møller Skolen til korprøve som led i dette års gymnasie-

korprojekt. Under ledelse af Ruth Maschmann, Duborg-Skolen, øves på Faurés Requiem, som synges i marts ved tre koncerter sammen med Søn-derjyllands Symfioniorkester.

DANIEL Lies og Anna Griet Hansen får deres Felina Emilie.

MISSEN Christiansen, Kollund, tidl. Flensborg og Vejen, dør 83 år gammel.

27.

BENJAMIN Koppel & Kenny Werner Quartet spiller »jazz på Flensborghus«, arrangeret af SSF og SdU, en god men særpræget koncert uden for mange ord.

BREDSTED SSF og SSW melder om en rolig generalforsamling og stigende medlemstal til 332. Jeanette Huy roses for arbejdet i hendes første år som for-mand. Ny næstformand er Henry Bohm, ny kasserer Bianca Brodersen. Også den for et år siden nyvalgte SSW-distriktsformand Marion Menzdorf for-talte om et politisk arbejde i god gænge, også i byrådet.

FORFATTEREN Jesper Wung-Sung hol-der foredrag om sin baggrund og sit forfatterskab for 11.-12. årgang på A.P. Møller Skolen - efter at have været til foredrag med skolebibliotekarerne og 11. årgang på Duborg-Skolen. Dansk Kunstråd støtter forfatterturneen.

28.

GEORG Buhl, tidl. leder af Aktivitetshu-set i Flensborg, kritiserer i vor avis SdU for ikke at organisere forældre-indfly-delse på organisationens 11 fritids-hjem. De er nærmest usynlige i SdU-sammenhænge, siger han. SdU disku-terer p.t., om fritidshjemsudvalget skal have mere kompetence i stedet for som nu kun at være rådgivende.

SPROGHJØRNET i vor avis skriver, at Georg Buhl nu er foreningens repræ-sentant i bestyrelsen for Dansk Central-bibliotek efter Jørgen Holm, der har trukket sig.

VOR avis skriver fra generalforsamling-en i SSF Skt. Peter-Ording, at med-

lemstallet nu atter er steget til 26. Formand Angelika Hesselbarth melder om god aktivitet og opbakning. At skolen i Skt. Peter-Ording lukkede for 25 år siden og skolen i Garding for et par år siden kan bestemt mærkes på aktivitetsniveauet på udsatte steder som hos os, mener formanden.

COPENHAGEN Woodwinds and Keys giver koncert på Husum slot, arrangeret af SSF i samarbejde med byens kulturafdeling og Nordfrisland-stiftelsen. Seks musikere på sammenlagt under 100 år tryllebinder publikum.

MARGOT Hatnik, Hanved, dør 82 år gammel.

UWE Koch, Gråsten, dør.

29.

GRUNDTVIGSK Forum, der virker for at Grundtvigs tanker om frihed, ånd og fællesskab, holder styrelsesmøde på Christianslyst - tilrettelagt af formanden for organisationens udvalg »Sydslesvig - Internationalt«, Christian Ulrich Terp, Slesvig. Det praktiske danske arbejde - især på ungdomssiden - i Sydslesvig introduceres af repræsentanter for skoleforeningen, SdU og kirken.

DANNEVIRKE SSFs formand Silke Gustafson fortalte på generalforsamling, at arbejdet kører godt, og at distriktet nu er oppe på 85 medlemmer, skriver vor avis. Nu skal der satses på aldersgruppen 25-40 år. Christa Koch er ny næstformand og ny kasserer er Christiane Hübner. Hedwig hhv. Walter Holdorf havde trukket sig fra posterne. FRA generalforsamlingen i Frederiksberg SSF i Slesvig skriver vor avis, at distriktet gerne vil administrere medlemmerne fra det hvilende Lyrskov SSF-distrikt, indtil det på et eller andet tidspunkt tager fat igen. Frederiksberg har 114 medlemmer og god aktivitet med bred opbakning. Næstformand Birte Lütt blev genvalgt.

KERAMIKEREN Aage Birck udstiller ved Sydslesvigs danske Kunstforening på Flensborg Bibliotek frem til 6. marts.

29./30.

MENIGHEDERNES Børne- og Ungdomsarbejde i Sydslesvig drager til Kristkirken på Enghave Plads i København med en gruppe på 27 unge sydslesvigere, bl.a. »The Believers« og Ten Sings band Flat T for at fortælle om sig selv på de lokale skoler samt for at give rockkoncert i kirken sammen med Århus-bandet Nautical Dawn.

30.

VOR avis skriver, at CDU og FDP i landdagen siger nej til at udvide europaudvalgets kompetencer med mindretals-spørgsmål. Oppositionen er overrasket, og især SSW er skuffet.

DANNEVIRKE SSW melder om en stærk position i kommunen og kommunerådet - og hædrer Silke Gustafson for 25 års og Paul Petzold for 40 års medlemskab, skriver vor avis. Formand Jörg Gustafson vil have flere medlemmer i distriktet. Pt. er der 25 medlemmer, hvoraf kun de 14 bor i kommunen.

GETTORP SSF har månedlige tilbud til sine p.t. 47 medlemmer, men kun få møder op. Formand Maren Ibrom og bestyrelsen giver dog ikke op men fortspætrer ufortrødent, skriver vor avis. Unge familier i kommunen har deres børn på dansk skole i Egernførde og tilknyttede derfor ofte distriktet dér.

31.

VEJRET er skyld i, at SSF Gottorp amt og Rendsborg-Egernførde amt må aflyse nytårsreceptionen på A.P. Møller Skolen i Slesvig, hvor SSFs formand Dieter Paul Küssner skulle have været festtaler, og Sønderjyllands Amatør Symfoni Orkester (SASO) skulle have givet en koncert.

EGERNFØRDE UF arrangerer en fin 60 års jubilæumsfest, hvor formand Stephan Baumgärtl melder om et flot samarbejde med de danske institutioner i byen, men hvor man ikke står afvisende overfor børn og unge fra flertalsbe-

folkningen, idet det er med til at vise, hvad det danske står for.

31./5.2.

DE TO nationale mindretal i grænselandet, Teatret Møllen og Theaterwerkstatt Pilkentafel, Haderslev og Flensborg kommuner er med, da den 5. danske børneteaterfestival afvikles med 59 forestillinger for de 1½-16-årige ved 11 teatre fra Danmark, Tyskland, Holland og Belgien takket være rundhåndede danske og tyske sponsorer. Nogle forestillinger er tyndt besøgte, fordi skolerne p.g.a. sneen holder lukket, og enkelte forestillinger aflyses helt.

FEBRUAR 2010

1.

SLESVIG-Ligaen vil ikke søge statstilskud til sit arbejde via Sydslesvig-bevillingen, melder vor avis. Formand Flemming Radsted Madsen siger, at foreningen ikke vil tage penge fra mindretallet.

DANSK Skoleforening åbner en ny vuggestue i den fhv. børnehave i Batteredgade i Flensborg som afdeling under Skovgade Børnehaven med plads til 30 børn.

FRA Egerfnørde SSF melder vor avis om en fin vinterfest med lidt færre deltagere end ellers.

BJØRN Bahnsen (28), Flensborg, tiltræder som videnskabelig assistent for SSW-landdagsgruppen med bl.a. økonomi som speciale.

INGER Benneballe Bunge fejrer 25 års jubilæum som pædagogmedhjælper ved Hiort Lorenzen-Børnehaven i Slesvig.

RONALD Weigelt, Flensborg, runder de 50.

2.

DEN Danske Skueplads inviteres af SSF til Husumhus med forestillingen »Mor er den bedste i verden«, en form for ønskekoncert med 50er-melodier.

MINDESTUNDEN for de faldne i 1864 i Kosel aflyses grundet vejrliget.

VOR avis melder fra Sydslesvigs danske Kunstforenings generalforsamling, at formand Hans Jessen er mere tilfreds med foreningens økonomi efter en kontingentforhøjelse og et tilskud fra SSF. Der er 241 medlemmer og flotte besøgstal ved udstillingerne, der dog bliver dyrere og dyrere.

FLENSBORG Kirkehøjskole aflyser foredraget om folkekirken og jøderne i det 20. årh. ved prof. dr. theol. Martin Schwarz, København, grundet vejret.

DANNEVIRKE UF hyldede formand Silke Gustafson for 25 års formandskab, skriver vor avis.

VED en intern reception tager SSFs, SSWs og SdUs medarbejdere afsked med SSFs medarbejder igennem 42 år, kulturfuldmægtig Marianne Wulff, Dansk Generalsekretariat.

HANS-Peter Asmussen, Flensborg, dør 57 år gammel.

3.

I HEDEBY mindes danske, tyske og østligere de faldne fra slagene 2. og 3. februar 1864 i området.

18 lærere fra Danmark deltager i Grænseforeningens Sydslesvig-kursus »Mindretal i et medieperspektiv«, skriver vor avis. Lærerne får en masse oplysninger og tager rundt på danske institutioner for at interviewe folk.

STENFELT SSF har kun 19 medlemmer og satser på dagligstuemøder, skriver vor avis. Formand Anneliese Marxen understreger på generalforsamlingen, der gennemførtes i familie Wächters hjem, at fremmødet er forbilledligt.

4.

SØRUP SSF-distrikt er nu oppe på 98 medlemmer, og formand Majbrit Møller beretter på generalforsamlingen om et fungerende distrikt, hvor især mange forældre til børn i skolen er gode til at møde op. Peter Kaczmirek fortsætter som formand for Sørup SSW i endnu et år. Her er 16 medlemmer.

5. VOR avis kommenterer SSWs valganalyse, der går ud på, at partiets tiltag i valgkampen var gode og frugtbare, men at man har forsømt informations-siden i Holsten og savnede opbakning fra en række distrikter og lokale SSWere.

HYTTEN-Okslev SSF-distrikt melder om 160 medlemmer, der er flittige til at møde op, når der bliver kaldt, skriver vor avis. Formand Gisela Engel fortæller om et forrygende og bredt samarbejde lokalt.

JULIA Thaler, 10. kl. på Læk Danske Skole, får Sønderborg Grænseforenings Jens Jessen-pris for faglighed og social kompetence.

WILLY Diercks, mangeårig forretningsfører for den slesvig-holstenske hjemstavnsforening SHHB og ansvarlig for gennemførelsen af Slesvig-Holsten-Dagen, går på pension. Det var i hans tjenesteperiode, at SHHB åbnede op for bl.a. det danske mindretals deltagelse i »Dagen«, idet SHHB fravalgte tidligere tiders mottoer, der havde umuliggjort mindretallets væren-med.

SSF Gottorp Amt afvikler sin nytårsfest på vanlig afslappet og dejlig vis.

6. STAMMKOMMITTEE von 1864 og SSF inviterer til 146. Oversø-mindesamvær i Sankelmark. I år er SSFs formand Dieter Paul Küssner festtaler ved den danske mindstøtte. Han appellerer til fred og forståelse - ikke kun i grænselandet. VOR avis skriver, at 30 elever fra Slesvig-Holsten besøger den tyske efterskole i Tinglev i dette skoleår. Det koster forældrene 751 euro pr. barn om måneden. Visse kommuner yder et tilskud. Landet Slesvig-Holsten yder ingen tilskud, fordi der er »tilbud nok« her til lands.

SDU arrangerer workshop for forældre til børn på fritidshjem for at få mere at vide om deres holdninger.

VOR avis beretter endvidere om, at formanden for det tyske mindretals ung-

domsorganisation, Klaus Wittmann, Tinglev, er død, 50 år gammel.

7. DE danske foreninger i Harreslev er godt med ved byens foreningsmesse i Borgerhuset.

8. STRUKSTRUP SSF-distrikt har kun omkring 20 medlemmer, men langt over halvdelen møder op, når der kaldes, fortæller formand Niels Møller på generalforsamlingen. Distriktet samarbejder fint med naboerne Bøglund og Mårkær og også med Mårkær Børnehaven. SSW-distriktet er stort set identisk med SSFs.

10. GENFORENINGENS 90 års dag markeres forskellige steder i Sønderjylland - bl.a. også af det tyske mindretal.

HANS Jørg Petersen, Egernførde, skulle fortælle om det danske i hans by på et foredragsmøde med Humanitært Udvalg på Flensborghus i Flensborg. Grundet vejret udsættes arrangementet til senere.

HOLTENÅ SSFs medlemstal har igen de seneste år svinget omkring de 100, fortalte formand Helga Balbierski på generalforsamlingen, skriver vor avis. Der er stabil aktivitet og god opbakning fra medlemmernes side.

HOLTENÅ SSWs formand Rüdiger Schulze bemærkede i sin beretning ifølge vor avis, at mindretallet i Kiel-området har kunnet mærke, at SSW fik valgt Antje Danker ind i byrådet, hvor hun sikrer SPDs og De Grønnes flertal: 0 euro i tilskud i 2008, 2000 euro i 2009 og 24.000 euro i 2010.

I RISBY SSF er formand Niels-Jørgen Hansen ifølge vor avis' referat fra generalforsamlingen godt tilfreds med de 70 medlemmers fremmøde til arrangementerne. Distriktet samarbejder bredt. SSW-distriktet fik ny formand i Enrique Ruiz, der afløste Robert Metz-

ler, der har mere end nok at se til som kommunerådsmedlem i Kosel og SSW-udvalgsmedlem i amtsrådet.

11.
GENERALKONSUL Henrik Becker-Christensen, Flensborg, runder de 60 - og 170 inviterede fra flertal og mindretal nord og syd for grænsen hylder fødselaren, der tiltrådte for 12 år siden. VOR avis skriver fra Risby Danske Skole, at man dér har taget et nyt og moderne indrettet multirum i brug, stiftet af Slesvig-Ligaen.

ENDVIDERE skriver vor avis, at SSF ikke vil gøre noget ud af 90 års fødselsdagen i år men kun lade begivenheden skinne igennem ved årsmøderne - modsat skoleforeningen, der inviterer til bl.a. stor fødselsdagsfest og børnemusical.

ENGELSBY SSF og SSW i Flensborg melder om et succesrigt generationsskifte, der indledtes i fjor. Der er nu kun 254 SSF-medlemmer i distriktet, mens der på SSW-siden er en mindre fremgang. Arrangementerne var gennemgående velbesøgte, og der arbejdes på en intensivering af kontakten til skoler, børnehaver og fritidshjem. SSF-distriktet ledes af Lars Bethge, SSW af Jens Søren Jess.

PEDER Kamstrup Jacobsen, Flensborg, dør 81 år gammel.

12.
VOR avis skriver, at forbundsregeringen har meddelt SSF, at foreningen i 2010 får øget sin projektbevilling fra 183.000 til 223.000 euro til fordel for en istandsættelse af Slesvighus. Renoveringen koster 2,5 mill. euro i alt.

VOR avis skriver videre, at elever fra Hoptrup Efterskole opfører et stykke om bl.a. abort - inspireret af Tove Ditlevsen - for 9./10. årgang på A.P. Møller Skolen i Slesvig.

BLADET Grænsen, udgivet af Grænseforeningen, interviewer regionsformand Carl Holst, der roser det tyske mindretal for åbenhed og medvirken i

det grænseoverskridende samarbejde, og kritiserer det danske mindretal for at være sig selv nok. Bl.a. SSFs formand Dieter Paul Küssner reagerer kraftigt afvisende på Holsts påstande. RENDSBORG SSF arrangerer vinterfest med rekordstor deltagelse - 75 personer - i Borgsted.

ANNE-Dore Petersen får på SSF-distrikt Satrup/Havetofts generalforsamling overrakt SSFs sølvnål som påskønnelse af indsats gennem årtier.

12.-14.
120 veloplagte unge i 13-14-års alderen og 25 engagerede instruktører deltager i en kæmpe konfirmandlejr på Christianslyst, tilrettelagt af Dansk Kirke i Sydslesvig og MBU-konsulent Thomas Hougesen.

13.
CARIBISK musik men også alvors tale om slavernes befrielse går igen i musicalen »von Scholten«, som SSF og Folketeatret viser på Flensborg Teater.

VOR avis skriver, at Regionskontoret i Bov nu sælger de nye danske-tyske billedordbøger for børn, som danskstuderende i Flensborg har udarbejdet.

SSW Egernførde ved formand Jette Waldinger-Thiering glæder sig på generalforsamlingen over et hårdt men dejligt valgår i by og amt. Formanden for SSW-byrådsgruppen i Egernførde, Hartmut Steins, glæder sig over byens byggetilskud til det danske fritidshjem men ærgrer sig over, at byrådet på andre felter ændrer beslutning fra møde til møde.

20 SSW-kommunalpolitikere deltager i et SSW-kursus om pressearbejde på Jes Kruse-Skolen i Egernførde, tilrettelagt af SSWs kommunalpolitiske sekretær Gerhard Jessen.

ERICH Seifen, Flensborg, runder de 60.

14.
SSF og SdU markerer sammen med jazzbandet »Orango Django« Django Reinhardts 100 års fødselsdag med jazz på Flensborghus.

DE danske foreninger ville have været godt med ved foreningsmessen i byhallen i Egernførde, men den udskydes til engang i juni grundet vejret.

DANSK Centralbibliotek i Flensborg lægger lokaler til den første offentlige, privat-arrangerede, alternative sundhedsmesse i Flensborg, og over 1.000 besøgende kigger indenfor.

ANNI Hübner, Flensborg, runder de 80.

ANNEGRET Schatz, Flensborg, dør.

15.

GERD Stolz, Kiel, Østrigske Sorte Kors' tilsynsførende med de østrigske krigergrave mellem Fredericia og Elben, har udgivet en bog, skriver vor avis, om »det dansk-tyske skæbneår 1864« på Husum Verlag på tysk men med indslag fra begge sider - ikke mindst den humanitære indsats i forbindelse med - og efter - krigstræfninger.

16.

DAMHOLM SSF-distrikts formand Heinzwilly Clasen kunne på generalforsamlingen berette om velbesøgte møder og en fungerende venskabsforbindelse med Øst Himmerland, skriver vor avis. Der er nu 57 medlemmer. På SSW-distriktsgeneralforsamlingen kunne samme formand berette om vanskeligheder med at motivere nye yngre medlemmer til det politiske arbejde. Her er 20 medlemmer.

ENDVIDERE skriver vor avis om en ligeledes velbesøgt generalforsamling i SSF og i SSW Moldened, hvor SSF-distriktsformand Inger Reyhé berettede om velbesøgte arrangementer. SSWs to repræsentanter i kommunerådet, Carsten Reyhé og Uwe Koch koncentrerede sig i deres beretning om deres engagement for bevarelsen af de levende hegn.

ENDELIG skriver vor avis, at SSF i Bøg-

lunds formand Ingrid Munnecke er ovenud tilfreds med distriktets 40 arrangementer og over 900 deltagere på årsplan. Der er 70 medlemmer. Samarbejdet med Mårkær Børnehaven fungerer fint. SSW-distriktet afsluttede aftenen med sin egen korte generalforsamling under ledelse af SSW-distriktsformand Inge Petersen.

17.

DRONNING Margrethe bestemmer ved kgl. resolution, at tilsynet med danske præster og menigheder i Sydslesvig føres af biskoppen over Haderslev Stift - p.t. Niels Henrik Arendt. Dermed er et kært ønske fra Dansk Kirke i Sydslesvig gået i opfyldelse.

SPD-landdagsgruppens arbejdskreds Europa og mindretal gæster SSF og SSW på Flensborghus. Arbejdskredsens formand Rolf Fischer lover at støtte ansøgningen i EU om at optage Dannevirke på listen over Unesco-verdenskulturarv. Bl.a. landdagsgruppens mindretalspolitiske ordfører Birte Pauls støtter mindretallets idé med en grænseoverskridende tv-kulturkanal magen til tysk-franske Arte.

SYDSLESVIG-kredsen under den nu nedlagte Danmarks Børne- og Ungdomskor fortsætter og samler over 300 børn fra 15 danske skolekor i Sydslesvig til korstævne på Jørgensby-Skolen i Flensborg.

VOR avis skriver, at SSF-distrikterne i Sydtønder overvejer en fælles årsmøde i 2011. Beslutningen tages senere på året på amtsgeneralforsamlingen.

VOR avis skriver videre, at Karin Hahn-Wulff som den eneste var villig til på SSF Sønder Brarups generalforsamling at tage imod valg til formand for en 1 års periode efter afdøde Hanno Jensen. Der er 148 medlemmer og livlig aktivitet i distriktet. Distriktsbestyrelsen skal nu finde kandidater til bestyrelsen fra om et år samt finde flere medlemmer, der generelt har lyst til at tage et nap med.

SØNDERLØGUM SSF-distrikt vil ikke gennemføre et årsmøde i Humtrup i år, sagde formand Inge Petersen ifølge vor avis på generalforsamlingen. Fremmødet stagnerer, så man vil anbefale medlemmerne at tage til Ladelund i stedet for.

HOLM-Skt. Jørgen SSF-distrikt i Slesvig har sagt farvel til sin mangeårige næstformand Else Christiansen, skriver vor avis fra generalforsamlingen. Arne Christiansen blev ny næstformand. Formanden Kirsten Hinrichsen meldte ud om et særdeles aktivt år 2009 - også omfattende venskabsforbindelsen med Kerteminde.

ARKIVAR Lars N. Henningsen holder et humorfyldt, spændende foredrag om Isted-Løvens historie og aktualitet i den selskabelige forening Borgerforeningen i Flensborg.

FLENSBORG byråd beslutter med alt-overvejende flertal at skabe forudsætningerne for Isted-Løvens tilbagevenden til Flensborg med indvielse på »mindesmærke-dagen« den 12. september.

GREV Ingolf af Rosenborg, Egeland, Egtved, runder de 70.

18.

PÅ Sprogforeningen Sydslesvigs medlemsmøde trækker Volker Bock sig fra bestyrelsesarbejde både nord og syd for grænsen - efter 24 års engageret medvirke. Hans kontakt til foreningen går helt tilbage til 70'erne, hvor den udelukkende havde bestyrelsesmedlemmer og medlemmer i Danmark. Sydslesvig-afdelingen blev først stiftet i 1981. Fra 1986 var Volker Bock med som kasserer. Sydslesvig-afdelingen overlevede »palads-revolutionen« i 1997, da tendensen ellers gik i retning af en nedlæggelse af foreningen, fordi den »havde overlevet sig selv«.

VOR avis skriver, at SSF-distrikt Store Vis generalforsamling med formanden Anette Neumann i spidsen var fuld af ros over aktiviteterne i distriktet, der har omkring de 180 medlemmer. SSW-

distriktet ledes af Sven Nielsen og har 60 medlemmer.

THUMBY SSF-distrikt har 19 medlemmer, hvoraf halvdelen bor udenfor distriktet. De resterende medlemmer er flinke til at møde op til møderne, skriver vor avis fra generalforsamlingen. Venskabsforbindelsen med Kragelund, der er lagt sammen med Silkeborg, er officielt afsluttet, men de personlige venskaber fortsætter, så man mødes ind imellem ved forskellige lejligheder. Distriktets værkstedsaftener hos distriktsformand Volker Bock er populære. SSW-distriktet køres sammen med SSF-distriktet.

REGION Sønderjylland-Schleswigs Kulturbro-penge tilfalder i år en række grænseoverskridende projekter, skriver vor avis - bl.a. GPS-støttet museumsformidling, et musik- og et skoleprojekt samt en nordisk litteraturfestival i september.

ANDREA Peters hyldes for 25 års indsats på Ejderskolens Børnehaven i Rendsborg.

JØRGEN Friis, Herning, dør 66 år gammel.

19.

VOR avis citerer formanden for Dansk Skoleforening, Per Gildberg, fra et interview i Grænseforeningens blad Grænsen, hvor han opfordrer Grænseforeningen til at tage de sydslesvigske organisationer med i arbejdet om oplysning om mindretallet - og ikke uden at »kontakte os lave oplysning på vores vegne«. Gildberg påpeger, at mindretallet kan påpege et fint samlivsniveau som mindretal i det tyske samfund, men han afviser, at sammenligningen holder, når det »gælder religion og store kulturforskelle, der jo er problemet med integrationen i Danmark«. SSF og SSW Flensborg By arrangerer vinterfest med 90 veloplagte deltagere og med musik ved Yo-Yo-Duo og underholdning ved Magic Man Heinz Gruber.

VOR avis skriver også fra et sydslesvigsk korstævne på Jørgensby-Skolen med 300 børn fra de danske skoler i Sydslesvig under ledelse af deres musiklærere og Carsten Borbye-Nielsen, Fyn. Danmarks Børne- og Ungdomskor, der tidligere gennemførte disse stævner, nedlagde sig selv sidste år p.g.a. svigtende deltagelse.

ENDELIG skriver vor avis, at SSW via partiet European Free Alliance - EFA vil slå et slag for EU-støtte til mindre talte sprog og mindretalsviserne.

FLENSBORG Yacht Clubs medlemmer genvælger formand Erich Meerbach med stort flertal. Klubbens økonomi er solid, og der skal investeres i bl.a. en ny optimist- og jollebro.

DRAGE-Svavsted SSF melder på generalforsamlingen om højt aktivitetsniveau og pænt fremmøde. Man venter længselsfuldt på, at der bliver råd til et nyt tag over forsamlingshuset.

EMIL Schrøder, Slesvig, dør 81 år gammel.

20.

TØNNING SSF meldte på generalforsamlingen om stor aktivitet og mange deltagere til arrangementerne i afvigte år, skriver vor avis.

GREVINDE Sussi, Egeland, Egtved, runder de 60.

20./21.

SSW-byrådsgruppen i Flensborg aftaler på deres klausurmøde at stille med egen kandidat til overborgmestervalget i Flensborg i september.

22.

NIBØL SSF får på generalforsamlingen ny næstformand i Sylvia Jacobsen, der efterfølger Marius Mikkelsen, der ikke ønskede genvalg. Formand Kirsten Tychsen Hansen beretter om 172 medlemmer, en lille stigning i 2009. Hvad årsmøderne angår, bakker medlemmerne op om færre men centrale møder i amtet.

150 danske, tyske og frisiske skolebørn mødes på Risum Danske Skole til de-

res eget biike-arrangement med bål, teater og lækkerier.

KERAMIKDAGEN ved SSF Medelby samlede 20 børn og voksne og gentages p.g.a. succesén, skriver vor avis.

HARALD Bastiansen, Hanved, dør 86 år gammel.

23.

STATSMINISTER Lars Løkke Rasmussen udnævner en ny regering med udskiftninger på næsten alle poster - bl.a. bliver Per Stig Møller ny kulturminister og Tina Nedergaard ny undervisningsminister. Bertel Haarder er ny indenrigs- og sundhedsminister.

MEDELBY SSF- og SSW-distrikt melder om 99 hhv. 52 medlemmer med stigende tendens på generalforsamlingerne. Formændene er Gudrun Lemke (SSF) og Klaus-Dieter Zeh (SSW).

LARS von Triers »Antichrist« vises i Flensborg Biffen i Flensborghus' biografsal.

VOR avis skriver, at man på Bredsted Danske Skole fremover lister rundt på gangene i sutsko, så der bliver mere stille og renere i bygningerne. Også 10 smartboards (elektroniske tavler) er anskaffet og taget i brug.

24.

SSF-distrikt Friserbjerg-Rude i Flensborg afvikler generalforsamlingen med formand Pia Persson i spidsen, beretter om god aktivitet og opbakning, genvælger hvad vælges skal og drøfter fremtiden - især målgruppen/ målgrupperne for arbejdet.

TO markante danske singers hhv. songwriters, Marie Frank og Maria Timm starter deres Danmarks-turné med en koncert i Volksbad i Flensborg. Arrangør: SSF og SdU.

ECMI, det europæiske mindretalsforskningscenter i Flensborg, er vært ved en rundbordssamtale for alle interesserede om det danske og det tyske mindretals politiske partiers succes ved de respektive valg i Slesvig-Holsten og Danmark.

25.

VOR avis skriver fra SSF-distrikt Centrum-Duborg-Vests generalforsamling, at Ursula Knorr er tilbage i formandsstolen, efter at Maureen Hölzl uventet trak sig. Distriktet har 708 medlemmer. FRISERkonsulent Gary Funck orienterer om det frisiske arbejde på den hamborgsk-holstenske SSW-gruppens møde i den danske sømandskirke i Hamborg. PÅ Torsdagskorets generalforsamling trækker formand Kirsten Anthonisen sig efter 20 år som formand og Marianne Kröger som kasserer efter 27 år. Deres efterfølgere bliver Niels Ebbe Huus hhv. Heidi Cordsen.

KONTAKT, SSFs informationsblad skriver om en vellykket men grundet snevejr ikke så velbesøgt bluesaften i SSFs musikcafé i Garding med bandet »Blues på dansk«.

PÅ IF Stjernens generalforsamling drøftes fodboldafdelingens initiativ med et intensiveret samarbejde med den tyske skole i nabolaget. SSF- og SSW-distriktet havde protesteret mod initiativet, men IFS-formand Ronald Weigelt ønsker dialog om emnet og lover at finde en løsning. Stjernen har omkring 1.000 medlemmer.

VOKSEUNDERVISNINGEN oplyser, at antallet af kurser i 2009 er faldet med 20 pct., fordi krisen kradser. 70 pct. af kurserne er uændret danskurser. Formand er fortsat Erik Jensen, sekretær Signe Andersen.

26.

SSW, SPD og Grønne får ikke flertal i landdagen for deres forslag om at opheve indefrysning af delstatens tilskud til teatrene, men kulturminister Ekkehard Klug (FDP) lover at finde en løsning sammen med amterne. SSF støtter Landestheaters protest.

FORFATNINGSDOMSTOLEN i Slesvig pålægger delstaten, inden 2014 at ændre på magtfordelingen mellem kommunerne og amtsdistrikterne (»Ämter«) og sidstnævntes forvaltning. SSW og Grønne havde klaget over, at kommu-

neres selvbestemmelsesret på baggrund af de mægtige amtsdistrikter, hvor det ledende organ ikke er folkevalgt, næsten er reduceret til nul.

SØNDERJYLLANDS Symfoniorkester giver en offentlig koncert i Tyske Hus i Flensborg med bl.a. den verdenskendte accordeon-solist Geir Draugsvoll. Danmarks Radio optager koncerten og sender den semi-direkte (uden redigering) 28. februar på P2 - suppleret med et interview om huset og mindretallet ved arkitekt Povl Leckband.

PÅ SSF-distrikt Satrups/Havetofts generalforsamling bakkes formand Guido Petersens forslag om at droppe talerne ved årsmøde-arrangementet sammen med Damholm distrikt op. Det er synd for talerne, at folk ikke er lydhøre, mener de i distriktet. SSFs årsmødeudvalg reagerer på udmeldingen ved at understrege, at der skal bestemte rammer til, før man kan kalde et årsmøde-arrangement et årsmødearrangement, og der til hører taler.

I BREDSTED forsøger man nye rammer for musikcaféen med danske »Last Man Standing« i Altes Heizwerk. Skuffende 40 publikummer dukker op. På skolen har man ved den slags koncerter op imod 100 deltagere.

TARUP SSF må sige farvel til kasserer Hans Werner Clausen efter 42 års engagement på forskellige tillidsposter. Han efterfølges af Brigitte Seidel. Næstformand Georg Tomsen genvælges. Formand Jörg Braun glæder sig over 267 aktive medlemmer. Tarup SSW får ny formand i Thorsten Kjærsgaard og ny næstformand i Jörg Braun. Tore Bruun Jensen ønsker ikke at fortsætte. Næste år siger Clausen også stop som SSW-distriktets kasserer.

27.

COMEDIE Teatret præsenterer EU-farcen »Velkommen i klubben« af Richard Beans i Waldorfschule i Flensborg. Arrangør er SSF.

VOR avis skriver, at A.P. Møller-Fonden har bevilget 225.000 euro til istandsættelse af præstegårdene i Vesterland og Stuhrs Allé i Flensborg.

ENDVIDERE skriver vor avis, at næstformand i SSF-distrikt Jaruplund-Veding/Sankelmark Inge Lise Böwes fungerer som formand, efter at Susanne Jansen, som bebudet, ikke ønskede at fortsætte i det 216 medlemmer stærke distrikt. I SSW med 75 medlemmer bebudede SSW-distriktsformand Hans Chr. Böwes, at han stopper næste år.

OGSÅ Skovby SSF-distrikts generalforsamling omtales positivt. Formand Pia Wilms fik ny ledsager i næstformand Ursula Nykwist efter Jörg Schubmann, mens en kasserer efterfølger for Renate Martin ikke kunne findes. Distriktets aktive ældreklub ledes af Hildegard Srogosz.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad skriver, at danske lærere fortsat har et godt øje til Sydslesvig. Man har ikke at kæmpe med stigende lærermangel, hvilket kommuner i Danmark har.

FOKUS meddeler endvidere, at Julia Thaler (15), Læk Fællesskole, har fået Jens Jessen-Prisen, fordi hun er en glad, åben og positiv pige, der forstår at integrere andre.

28.

FLOT og interesseret fremmøde ved »Ehrensamtsmessen« (messe for frivilligt arbejde) på Flensborg Rådhus. Også SSF og SSW Flensborg By er med.

FULDT hus til SdUs populære megadisko for de 11-14-årige i Idrætshallen i Flensborg.

FRISERRÅDETS formand Erk Hessold meddeler på rådets årlige bikke-reception i Risum-Lindholm, at de frisiske organisationer nu administrativt samles under ét tag, nemlig i et gammelt posthus i Bredsted.

MARTS 2010

1.

BIRGIT Seidler, SSW, trækker sig fra byrådsarbejdet i Flensborg p.g.a. sygdom. Susanne Schäfer-Quäck vender tilbage til byrådet som hendes efterfølger.

ANDREE Hagel tiltræder som layouter/designer hos SSW-landdagsgruppen.

GUNDA Bergemann har 25 års jubilæum i Union-Bank i Flensborg.

KIRSTEN Riediger tiltræder som skoleinspektør ved Satrup Danske Skole, efter at have været konstitueret siden 2005.

HERMANN Hauke, Flensborg, dør 86 år gammel.

GERHARD With, Harreslev, dør 80 år gammel.

2.

FOLKETINGETS Uddannelsesudvalg nedstemmer Grænseforeningens forslag om at øremærke en bestemt procentdel af Sydslesvig-bevillingen til oplysningsarbejde i Danmark.

SSF i Munkbrarup melder om nu 144 medlemmer, en fremgang på 6. Formand Niels Wolfsdorf beretter på generalforsamlingen om gode møder, fin opbakning, et fungerende forsamlingshus i Oksbøl og et flot samarbejde danske og tyske imellem.

HAUKE Paulsen, formand for SSF Kiel-Pris, fremhævede på generalforsamlingen det fine samarbejde med foreninger og skole i området, medlemmernes aktive fremmøde men også nødvendigheden af aflysninger, skriver vor avis. Boris Gudschun er ny næstformand efter Joachim Magens.

NIELS A. Nielsen, formand for Dansk Lærerforening i Sydslesvig, beklager, at forhandlingerne med skoleforeningen om en ny driftsrådsstruktur fra to til fire driftsråd efter godt et år fortsat er uden resultat. Også magistrernes lønniveau er man uenig om.

BO Hallberg genvælges som formand for Fælleslandboforeningen for Syd-

slesvig. Den har 256 medlemmer. Landmændene beklager, at EU-reformen og reducerede tilskud sætter landbrugsstrukturen under pres, så flere og flere bedrifter opgives.

3.

MINDRETALS RÅDET mødes i Berlin og med indenrigsministeriets parlamentariske samtalekreds for at drøfte nationale mindretals anliggender i Tyskland, bl.a. en fast og mærkbar mindretalssikring fra forbundsrepublikken.

VOR avis skriver, at Offener Kanal Slesvig-Holsten og Ferring-stiftelsen på Før har aftalt at lave nærradio på frisisk i Nordfrisland fra september.

AKSEL C. Andersen, Nr. Djurs, tidl. Husum, dør.

4.

RENDSBORG-Egernførde og Gottorp amters SSF arrangerer stor ældreeftermiddag i Conventgarden i Rendsborg. Nico Valente - selv mindretalsbarn fra Egernførde, underholder. Og der er dans!

ETTA Cameron, Århus, dør 70 år gammel.

5.

DANSK Skoleforenings direktør Anders Molt Ipsen tvivler i vor avis på, om de danske lærere også fremover kan oppebære fuld dansk løn plus et Sydslesvig-tillæg. Livremmen skal spændes ind, siger han.

HARRESEV Amatørscene har yderst vellykket premiere på »Ballade i sommerlandet« af Marianne Hesselholt. Stykket spilles fire gange i alt - ved premieren, to gange med servering af teatersnitter plus en forestilling for kommunens danske ældrekлубber.

6.

EN forhøjelse af det flensborgske tilskud og besparelser på lønkontoen betyder et overskud på SdUs regnskab 2009 på 320.000 euro. De penge puttes i seks projekter: Istandsættelse af Tøn-

ning IFs klubhus, SdUs andel i hel-dagsskolen i Harreslev, flugtveje og døre på Vesterland Fritidshjem, nedrivning af det fhv. Husum Fritidshjem, handicap-toiletter i Hjemmet i Flensborg samt solvarmeanlæg på Christianslyst.

7.

ANTONI »Toni« Hansen, Flensborg, tidl. Sterup, dør 75 år gammel.

INGEBORG Nissen, Flensborg, tidl. Slesvig og Mårkær, dør 82 år gammel.

9.

SSF tilrettelagde i 2009 140 teaterforestillinger og koncerter med knap 16.000 besøgende mod 101 og 13.000 i 2008, oplyser generalsekretær Jens A. Christiansen i regnskabsberetningen i SSFs hovedstyrelse. Fremgangen er størst inden for børneteater, hvor antallet steg fra 67 til 93. I forsamlingshusene m.m. afviklede SSF i 2009 2.530 arrangementer med 57.200 deltagere mod 2.214 og 45.500 deltagere i 2008.

PÅ samme møde i hovedstyrelsen præsenterer SSFs årsmødeudvalg årsmødeplakaten 2010, lavet af Ida Christensen og Lea Drews, A.P. Møller Skolen.

SSFs formand Dieter Paul Küssner appellerer til et tættere samarbejde organisationerne imellem i Sydslesvig og råder til strukturændringer, så man sammen bedre kan imødegå de kommende magre år.

FULDT hus i Alsion i Sønderborg, da Sønderjyllands Symfoniorkester skyder gymnasiekoncerterne 2010 i gang. 220 elever medvirker, 60 af dem fra de to danske gymnasier i Sydslesvig.

KIRSTEN Winter, Læk, dør.

10.

DEN nye chefkonsulent Steffen Bang Pedersen, Sydslesvig-sekretariatet i Undervisningsministeriet, møder sammen med Sydslesvig-udvalgets formand Kim Andersen de ledende danske sydslesvigere på Flensborghus.

SSW-distrikt Centrum-Vest i Flensborg har 353 medlemmer, konstaterer formand Silke Hinrichsen på generalforsamlingen, hvor der bliver givet forklaring på, at SSW-byrådsgruppen nødvendigt er gået med til at forhøje priserne på børnepasning. FERNISERING på SdUs 36. amatørudstilling på Flensborg Bibliotek. 42 udstillere inden for alle genrer er med og viser pluk fra deres kunnen i en to ugers periode.

11. SSW og Nordisk Informationskontor arrangerer nordisk-tysk klimakonference på Flensborg Bibliotek med bl.a. Josef Tuusi Motzfeld, Grønlands Lands-ting, og klimaforsker prof. Olav Hohmeyer, Flensborg Universitet og FNs klimapanel.

PÅ Dansk Skoleforenings fællesrådsmøde godkendes styrelsens forslag om til dels massive forhøjelser af forældrebetaling til børnehaver, buskørsel, skolemateriale og skolefritidsordninger; en tilpasning til de regler, der gælder i den offentlige skole i delstaten, som formand Per Gildberg siger. Direktør Anders Molt Ipsen oplyser, at Kiel nu undersøger, om det danske skolevæsen i Sydslesvig også kan tilbyde HTX og HHX som alternativ til den nuværende studentereksamen.

SSF-distrikt Sct. Jørgen-Mørvig har fået ny næstformand i Dorte Jensen, skriver vor avis. Hun efterfølger Christian Dirschauer. Formand Lars Nielsen kunne berette om 811 medlemmer, 35 færre end året før, deriblandt 19 dødsfald - men også 33 nyoptagne medlemmer.

JAZZENs engelyd med Jeppe Smith-Olsen og Søren Kristiansen og deres kærlighedserklæring til danske salmer på Amtmandsgården i Rendsborg, inviteret af SSF, samler få men lydhøre publikummer.

11./12.

SSF og SdU tilbyder jazz med Christian Søggaard-Trio i Vesterland og Vanderup.

12.

SOLIDT fremmøde og glade smil hos store og små ved SSFs og Det Ny Familieteaters familieforestilling Pinocchio på SlesvigTeater.

SKT. Knudsgildet markerer Knud Lavards fødselsdag og indvier det flygel, man har fået skænket af afdøde pastor Buur, med spil af pianisten Katrina Louise Jönsson fra Vilnius.

LASS Erhardsen, Sønnebøl, dør 63 år gammel.

13.

CAFÈ Liva md Jesper Lohmann og pianisten Bjarne Sahl tryllebinder publikum med kabareten »Ned med alting og op med humøret« i Slesvig. Fuldt hus, god stemning. Arr.: SSF.

VOR avis skriver, at det ene af to SSW-kommunerådsmedlemmer i Meden/ Meyn har nedlagt sit mandat, uden at nogen fra SSWs reserverliste følger efter. Pladsen står nu tom frem til k-valget i 2013. Den går ikke, siger SSWs landsledelse. Når partiet nominerer kandidater fremover, skal det sikres, at dem på listen også er villige til at gå ind i kommunalpolitik, når det gælder.

I SAMME avis skrives fra Flensborg Y's Men's Clubs generalforsamling, at klubben med Bangla Shop'en kan uddele 70.000 kr. i år. 60 pct. sendes til skolebørn i Bangladesh, resten går til f. eks. FDF, spejderne og MBU.

14.

KARIN Johannsen-Bojsen, vor sydslesvigske forfatter, informerer »Jyllands Forfattere«, som hun er medlem af, om sydslesvigsk litteratur, da de holder deres årlige møde på Hald Hovedgård.

15.

DEN Russiske Familie spilles af Folke-teatret i Husum for et publikum, der får noget at tænke over med hjem. Godt

stykke, dygtige skuespillere og et taknemmeligt publikum. Arr.: SSF
PÅ Kappel SSFs generalforsamling melder formand Sanne Wiese om et distrikt i god gænge med varierende aktivitet. Årsmødet holdes dog uden taler. Nabodistrikterne inviteres med til alle møder.

16.

MED Roland Harms får Sporskifte SSW i Flensborg ny formand og efterfølger for Birgit Seidler, der trækker sig som distrikts- og byformand og fra byrådsarbejdet p.g.a. sygdom.
DANSK Husflidskreds Sydslesvig melder på generalforsamlingen om 50 medlemmer med god aktivitet, især også nye medlemmer. Formand Walter Schneider er fortsat medlem af det nyoprettede Husflid Sønderjylland og dets bladudvalg. Næstformand Eske B. Kjems bliver genvalgt.

17.

PÅ generalforsamlingerne for SSF, SSW og HKUF i Ladelund drøfter deltagerne årsmøderne i Sydtønder - færre men større? som event? uden talere? bevare indholdet? Afgørelsen bliver ikke truffet - og skulle heller ikke træffes denne aften.

18.

ANNE-Marie og Viggo Bønlykkes Fond råder over en kapital på 5 mill. kr., skriver vor avis. Renterne bruges på danske sydslesvigske unges efterskoleophold i Danmark. Fonden bestyres af konsulent Lisbet Mikkelsen Buhl, Dansk Skoleforening, generalsekretær Knud-Erik Therkelsen, Grænseforeningen, og Kirsten Ladefoged, Grenå.
EN enig landdag støtter på SSWs anmodning Sønderborg i at blive Europas kulturhovedstad i 2017.
SKOVLUND SSF melder om solid fremgang med flere medlemmer - nu 180 - og velbesøgte arrangementer, oplyser formanden Kirsten la Cour på generalforsamlingen.

INDSATSEN fejlede ikke noget, da Jakob Emil Bang (11) som vinder af den sydslesvigske oplæsningskonkurrence sammen med kammerater fra Store Vi Danske Skole drager til Vejle til semifinalen i Danmarks-oplæsning. Han blev overgået af en elev fra Bov.

PREBEN K. Mogensen, Flensborg, runder de 50.

REIDAR Fystro, Sosti/ Wassersleben, dør 86 år gammel.

19.

SINTI og roma får heller ikke i denne omgang flertal i landdagen. FDP nægter dem anerkendelse som nationalt mindretal jfr. det danske mindretal og friserne i delstatens forfatning.

SSF-distrikt Sporskifte i Flensborg ved formand Kay von Eitzen melder om årligt 3.000 besøgende i Det Danske Hus, om flotte arrangementer men manglende opbakning, når det gælder det rent praktiske. Ældreklubben holder 20 møder hvert år.

JAZZ i Medborgerhuset i Egernførde ved SSF og med Henning Munk & Plumperne.

JULIE Maria er inviteret til at synge i Volksbad i Flensborg af SSF og SdU.

LISBET Dahl fortæller om det at overkomme livet i Harreslev SSF.

DEN Slesvigske Kvindeforening melder på generalforsamlingen på Jaruplund Højskole om stabile medlemstal og - efter nedlæggelsen af Follervig kreds - om 21 aktive kredse. Formand Annet Marie Erichsen står ikke til valg, og Solskinslegatet bliver overrakt til Gerda Jensen og Edith Sigaard-Madsen for mange års indsats.

MARIANNE Michaelsen, Harreslevmark Børnehavn, går på pension efter 38 år.

RONJA Schmall og Lars Winkler bliver gift i Falshøj/Falshöft.

19./20.

JESUS-skikkelsen står i fokus ved en række spændende foredrag på Christianslystmødet ved Dansk Kirke i Sydslesvig.

20.
FORÅRSFEST ved SSF Flensborg Amt på Flensborghus - underholdende og velbesøgt.

FAMILIE-aktivitetsdag ved SdU i Idrætshallen i Flensborg med 500 deltagere, hvor også »Sydslesvigs super-talent« søges blandt otte kandidater, og findes i 17-årige Mareike Kuhlen-dahl, Duborg-Skolen.

MÅRKÆR SSFs formand Inge Marie Christensen roser på generalforsamlingen de 39 medlemmer for flittigt at møde op. Distriktet samarbejder med Strukstrup.

OTTE efterskoler præsenterer sig selv og elevernes muligheder på skolerne på et åbentus-arrangement på A.P. Møller Skolen i Slesvig.

LADELUND Ungdomsskole danner rammen om en flot gymnastikopvisning ved den lokale ungdomsforening.

ANGELINA og Daniel får deres nye Dürkop, Mille Katrine.

MANFRED Hansen, Satrup, dør 72 år gammel.

20./21.

BESTYRELSEN for Danmarks Teaterfor- eninger, som SSF er medlem af, holder møde for anden gang i Sydslesvig. De får en bred information om kultur- og andet mindretalsarbejde syd for græn- sen.

21.

DIETER Matthiesen træder tilbage som korpsrådsformand for Dansk Spejder- korps Sydslesvig. Til hans efterfølger vælges »Ami« Jessen. Korpschef Tim Riediger udnævner Matthiesen til æresmedlem.

22.

I VOR avis vurderer rektor Jørgen Kühl, at A.P. Møller Skolen trods masser af plads får vandreklasser, hvis udvikling- en og elevtilstrømningen fortsætter. Der bliver 26 klasser næste skoleår med 525 elever - og skolen er kun nor- meret til 25 faste klasseværelser og 625 elever.

HAN fortæller, at et filmhold fra Danes Worldwide har været på skolen for at lave en internet-film om den og det danske mindretal. Filmen skal bruges i fjernundervisningen.

KOBBERMØLLE SSF vil fremover sam- arbejde omkring alle arrangementer med Grænseforeningen i Aabenraa, rø- ber formand Werner Matlok på gene- ralforsamlingen. Han vil gerne afløses som formand næste år. Næstformand Peter Kreutzer genvælges. Der er 215 medlemmer.

23.

EN historisk dag for Danmark og det danske mindretal: Enstemmigt - med 111 stemmer - vedtager et enigt Folke- ting L 98, Sydslesvigloven. Loven for- pligter begge parter. Efter vedtagelsen inviterer Folketingets formand Thor Pe- dersen til reception.

VOR avis kritiserer, at SSF ikke i kontrakterne med spillestederne garde- rer sig imod, at SSF holdes fri for krav, når et spillested af tekniske grunde af- lyser en forestilling.

VOR avis smugkigger på Offener Kanal i Flensborg, hvor Leif Mikkelsen og Ni- els Ole Lindgaard fra Det lille Teater Flensborg indtaler tekster til dansk- undervisning på YouTube. Videoklippe- ne passer til den lærebog, SdUs kursis- ter i dansk bruger.

ENDELIG skriver vor avis, at Henry Buhl (85), Mikkelsberg/ Hatsted, er ble- vet hædret med det international cric- ketforbund ICCs hædersmedalje for 60 års indsats for dansk cricket. Det skete i Kolding i anledning af forbundets 100 års dag for et stykke tid siden.

TØNNING Kvindeforening fylder 75 år. SSF i Ladelund har fået ny næstfor- mand i Hans Jochimsen, ungdomssko- lens forstander, skriver vor avis. Bjørn Egeskjold fortsætter som formand. Dis- triktets hyggelige musikcafeer skæres i antal, fordi opbakningen udebiev.

SYDSLESVIGSKE Børns Ferierejser går på Facebook, og på en uge er der 200

medlemmer. Løbende kommer nye til det nye kontaktforum, oplyser administratorerne på Grænseforeningens kontor og Feriebrønsskontoret i Flensborg.

24.

LANDDAGENs præsident Torsten Gerds gæster det danske mindretal. Informationssamtaler på Flensborghus, biblioteket og aktivitetshuset. Næste gang gælder det skolerne, siger han.

PÅ Duborg-Skolen åbnes en skolehistorisk samling, som nu- og forhenværende ansatte, fonde og legater men ikke mindst Ole Møller og Preben Busck-Nielsen, begge Duborg-Skolen, har arbejdet på i flere år.

DEN Jyske Opera gæster Flensborg, inviteret af SSF, med en helstøbt opsætning af Mozarts opera Idomeneo.

25.

DET Sydslesvigske Samråd byder Istedløvens venden hjem til Flensborg velkommen.

SYDSLESVIGSK Oplysningsforbund får ny formand i SSW-næstformand Rüdiger Schulze. SSFs formand Dieter Paul Küssner bliver ny næstformand. De afløser fhv. SSW-landssekretær Dieter Lenz hhv. SSF-næstformand Franz Dittich, der ikke ønsker genvalg. Nyt bestyrelsesmedlem er provst Viggo Jacobsen. De andre i bestyrelsen er Jan Bahr, sundhedstjenesten, Jens A. Christiansen, SSF, Manfred Nissen, Friske, og Lisbet Mikkelsen Buhl, skoleforeningen. SOFs sekretær er SSWs landssekretær Martin Lorenzen.

DIETER Lenz vælges til ny formand for Dansk Gymnastikforening Flensborg DGF.

SINNE Eeg Kvartet jazzet på Flensborghus, inviteret af SSF og SdU.

27.

FOLKETINGETS Seksmandsudvalg – fra 1. april, når den nye Sydslesviglov træder i kraft, Sydslesvigudvalg – har udpeget SdU og centralbiblioteket som prøvekaniner m.h.t. vurdering efter den nye lov, skriver vor avis.

SSW bliver på generalforsamlingen i Venedig optaget som 34. medlem af European Free Alliance EFA, sammenlutningen af mindretals- og regionalpartier med syv EU-parlamentarikere.

SSF Rendsborg-Egernførde ved amtsformand Anne Mette Jensen melder på generalforsamlingen om en netto medlemsfremgang på 94, så der nu er 1.394 af dem. Amtsformanden appellerede til distrikterne om at intensivere ven-skabskontakterne med Danmark. Genvælt blev bl.a. næstformand Joachim Martin.

CENTER for Undervisningsmidler og alle skoleforeningens fagkonsulenter inviterer til historiedag på Jaruplund Højskole med forfatterne til »Sydslesvigs danske historie«, Lars Henningsen, Jørgen Köhl, René Rasmussen og Martin Klatt.

VIKINGEmuseet i Hedeby genåbnes efter en omfattende modernisering. Til stede er bl.a. ministerpræsident Peter Harry Carstensen og kulturminister Per Stig Møller. Sidstnævnte besøger ved denne lejlighed også det danske og det tyske mindretal i grænselandet.

180 gymnaster med 17 instruktører dyster ved gymnastikforeningen DANs og SdUs forårsopvisning i Flensborg. FRIEDA Johannsen, Kejtum, fylder 100 år.

28.

FOR 20. år i træk inviterer Skt. Knudsgildet 80 af områdets ældre til kaffe på Knudsborg. Underholdningen på klaver står 10-årige Torben Harck, Cornelius Hansen-Skolen for.

30.

SSFs teater- og koncertudvalg slutter sæsonen med en afslutningsfest med bl.a. et Anders Bircow-show på Flensborghus.

SVEN-Olaf Poulsen, Århus, dør 86 år gammel.

ROLF Waldinger, Flækkeby, dør 75 år gammel.

31.
HUSBY SSF-distrikts formand Anja von Oettingen melder på generalforsamlingen om 80 medlemmer og et fortrinligt samarbejde med skole og børnehaver samt UF og spejdere plus nabo-distrikter.
DEN lokale SSW-formand Anne Kämper, Husby, melder om succesfuldt politisk arbejde i Husby og Maasbøl kommuner.
VOR avis skriver, at SSF-distrikt List er startet på en frisk med bl.a. Nina Sørensen som formand. Efter uoverensstemmelser havde Naemi Hansen valgt ikke at genopstille. Distriktets største projekt er omdannelsen af den fhv. danske skole til kulturcenter.
INGA Lange, Tarup, siger farvel som børnehaveleder efter 38 år i sydslesvigske børnehaver.

APRIL 2010

1.
SSFs medlemsblad KONTAKT oplyser, at Tine Andresen, konsulent i SSF Flensborg Amt, er udnævnt til foreningens foreningskonsulent og tiltræder, så snart en efterfølger er fundet i amtet.
SSW udpeger Herbert Cordsen, Flensborg, som partiets ældrekommittet.
MIKKELBERG i Hatsted udstiller 52 navnløse billeder af færingen Bardur Jakupson frem til 16. maj.

2.
GERTRUD og Hans Werner Clausen, Tarup, fejrer guldbryllup.
SØREN Christian Buch, Tønder, dør 91 år gammel.
POUL Erik Fabricius, Samsø, dør 79 år gammel.

5.
EA Dal, Flensborg, fylder 60 år.

6.
DET kgl. Teater siger nej til Sydslesvig, skriver vor avis, og Danmarks Teaterforeninger er forarget – også fordi andre scener i Danmark ikke vil kunne betjenes: Opsætningen af de nu to mod tidligere tre turneforestillinger kan ikke være på bl.a. Flensborg Teater. SSF ville ellers gerne havde haft f.eks. Richard III. til Flensborg.
NORDFRIISK Instituuts kuratorium er tilfreds med instituttets resultater, siges på generalforsamlingen. Selv om 14 medarbejdere må deles om seks stillinger, heraf 2,5 til videnskabsfolk, gøres arbejdet godt. Sprogkurser skal nu også tilbydes online, den frisiske historie i seks bind skal færdiggøres, og en frisisk kulturkanon skal udarbejdes.

7.
GAMLES Værn arrangerer forårsfest på Flensborghus, og alle ældre SSFere er inviteret med. Marimba Steelband står for underholdningen.

8.
GRÆNSEFORENINGEN venter med sin oplysningsfond, indtil de sydslesvigske organisationer er klar med deres udspil for en oplysningsstrategi, skriver vor avis.

9.
I Padborg ved mindestenen mindes toldere, grænsegendarmen m.fl. de tre første ofre for besættelsen i 1940: overgendarmen A.S. Albertsen, J.P. Birk og A.A. Hansen.

9.-11.
MEDLEMMER af Dansk AutoCamper Forening medbringende 30 autocampere får alle tiders Sydslesvig-introduktion ved Ekke Tessin, Dannevirke, i en hel weekend.

10.
VOR avis skriver, at 6. klasse fra Jerved Danske Skole har været på alle tiders

venskabsbesøg på Lomborg Idræts-
efterskole.

KAPPEL SSW arbejder stille og roligt i
byrådet, skriver vor avis fra distrikts-
generalforsamlingen, hvor formand
Gerhard Jensen aflagde beretning. Der
er 39 medlemmer, der inviteres med,
når SSF arrangerer møder m.fl.

10./11.

116 hold fra 15 klubber i Danmark og
Sydslesvig med over 1.300 børn og
unge deltager i den 28. udgave af
Dansk Håndboldklub Flensborgs stæv-
ne om DHK-pokalen. 290 kampe spilles
i 8 rækker, og så godt som alle haller i
Flensborg er der lagt beslag på.

11.

I DE nye generationers tankesæt er der
hverken plads til Jesus, højskolesang-
bogen eller foreningslivet, konstaterer
pastor Ib Nedergaard Christensen
fremtids-skeptisk i anledning af Tarp
danske Kirkes 25 års fødselsdag.
PER-Arne Hoeg, Flensborg, runder de
50.

12.

KULTURREDAKTØR Hans Christian Da-
vidsen efterlyser i en klumme i vor avis
mere tidssvarende, vedkommende og
populær rytmisk musik i Sydslesvig,
og kritiserer SSF for ikke at leve op til
ønsket – f.eks. med en Kim Larsen-kon-
cert. Han henviser til, at andre arrangør-
er meget vel henter gode danske nav-
ne til landsdelen, og øjensynligt ikke
sætter til på koncerterne.

Vor avis skriver endvidere, at man tak-
ket være en donation fra A.P. Møller-
Fonden pr. 1. april har fået nye møbler,
og at de gamle ved Sct. Georgs Gildets
mellemløst sendes til skoler i Zam-
bia, hvor man intet har, efter at de er
blevet mellemlagret på spejdergården
Tydal.

13.

VOR avis skriver fra den sidste general-
forsamling i Ribe Amts Grænsefore-
ning, at formand Erling Thøgersen
mener, det ikke er nok med endags
busture til Sydslesvig. Skal kontakten
mellem og kendskabet til hinanden in-
tensiveres, skal der en udveksling til
mellem skoler og foreninger, sagde
han. Ribe Amts GF indgår fremover i
Sammenslutningen af Grænseforenin-
ger i Sydvestjylland sammen med
kredsene Billund, Esbjerg, Fanø, Ribe,
Varde og Vejen.

SLESVIGSK Partis formand Gerhard
Mammen meddeler, at han ikke genop-
stiller ved valget i november. Efter 11
år som formand, syv år som næstfor-
mand og 25 år i bestyrelsen skal der
friske kræfter til, mener han.

14.

DET Sydslesvigske Samråds og SSFs
formand Dieter Paul Küssner afleverer
en flot guldkæde, lavet af den flens-
borgske smykkekunstner Hanne Bay
Lührssen i audiens hos Dronning Mar-
grethe i anledning af regentens 70 års
fødselsdag to dage efter.

TO unge sydslesvigere med dansk og
tysk statsborgerskab, Niclas Miehe og
Kim Klarmann, slap for tysk militærtje-
neste, skriver vor avis, fordi de hellere
vil aftjene deres værnepligt i den kgl.
livgarde. På foranledning af forbunds-
dagsmedlem Wolfgang Börnsen (CDU)
tog forbundsdagens militære ombuds-
mand affære.

GENNEM pressen fremsætter SSW-by-
rådsgruppen i Flensborg et forslag om
skabelsen af en masterplan for kultur i
fjordbyen.

15.

FORMANDEN for SSFs årsmødeud-
valg, Gitte Hougaard-Werner skriver i
en stillingtagen i SSFs medlemsblad
KONTAKT, at årsmøderne og Kim Lar-
sen ikke hører sammen, og at Kim Lar-
sen ikke er indbegrebet af dagens Dan-
mark. Hun beklager, at ingen fra den

så kaldte Facebook-initiativgruppe øjen-synligt følte trang til at mødes med udvalget på et netop til formålet indkaldt møde. Som kulturredaktør Hans Christian Davidsen bemærker i vor avis lidt senere, så havde gruppen forinden fulgt en invitation til at mødes med SSFs kulturudvalg.

16. DET sydslesvigske royale 70 års fødselsdagssamvær finder sted på Dansk Alderdomshjem i Flensborg ved den selskabelige forening Borgerforeningen, der i dagens anledning spenderer en bænke. Festtaler er fhv. chefredaktør og landdagsmand Karl Otto Meyer. Der er 130 deltagere.

17. GRÆNSEFORENINGENS sendemandsmøde i Vingsted afvikles for første gang efter de nye vedtægter. 12 ud af 15 bestyrelsesmedlemmer vælges direkte blandt 23 kandidater. Formandsposten er der ikke rift om: Finn Slumstrup genvælges uden modkandidater. Han er ked af, at GFs ønske om at få del i Sydslesvig-bevillingen har ført til uenighed med mindretallet. Og han mener, at mindretallet bør fokusere mere på nutidens åbne danskhed. Sydslesvig-udvalgets formand Kim Andersen efterlyser enighed i oplysningsopgaven. Bestyrelsen får som en af de vigtigste opgaver at genoprette foreningens økonomi.

PÅ Slesvigsk Partis generalforsamlingen vedtages, at SP vil søge optagelse i European Free Alliance som 35. medlem. SSW er 34. medlem.

VIBORG Musikskoles Kor gæster Ans-garkirken i Slesvig.

18. SLAGET i 1864 mindes på Dybbøl Banke ved danske og en lille deling tyske soldater samt en stor del civile.

19. SYDTØNDER SSFs formand Inge Merete Hansen melder på amtsgeneralfor-samlingen om en medlemsfremgang fra 1127 til 1157, om god aktivitet og opbakning. Hvordan årsmødernes fremtid i amtet bliver, afgøres på et senere tidspunkt.

DUBORG-Skolens 13. årgang drager til København til Copenhagen Business School, A.P. Møller Mærsk og Christiansborg for at møde politikere og erhvervsfolk. Grænseforeningen er arrangør.

UNION-Bank i Flensborg præsenterer afslutningen af første ombygningsfase og den nye kundevenlige hall med centralt informationsbord.

20. 180 vordende Duborg-studerende diskuterer deres og grænseregionens fremtid med politikere på Christiansborg og formanden for kulturudvalget i Sønderborg, Stephan Kleinschmidt fra Slesvigsk Parti.

HILDE Vendelhaven fejrer 60 års ferie-barn-jubilæum i Flensborg med sine plejesøskende Edith Petersen, Else Nielsen, Herdis Mikkelsen og Poul Kildemoes, som hun lærte at kende i Allerup syd for Odense.

INGEBORG Hanl-Beck runder de 60.

21. EN æra sluttede, skriver vor avis, da Sterup SSF og SSW nedlagde sig selv. Formanden gennem 31 år, Brodine Hansen ønskede efter mandens død ikke at fortsætte. Skolen forsvandt i 1966, børnehaven i 2007, og nu vælger medlemmerne selv, om de vil til Sørup eller et andet SSF-distrikt. Sterup SSF-distrikt havde 21 medlemmer, SSW fem. Ved det sidste valg fik SSW-kandidat Brodine Hansen 80 stemmer. Dine og Toni Hansen får SSFs sølvnlå (han posthumt).

SSW Rendsborg-Egernførdes formand Jette Waldinger-Thiering lægger ikke skjul på i sin beretning til amtsgeneral-

forsamlingen, at kerneaktiviteten er SSW-arbejdet i kreds dagen. Kassen kigges der på 6. maj ved et nyt møde, når kasserer Hartmut Steins er tilbage fra ferien i Tyrkiet, der blev ufrivilligt forlænget p.g.a. flyveforbuddet.

LONE Schuldt, fhv. formand for skoleforeningen, udnævnes til Ridder af Dannebrog på Dansk Generalkonsulat i Flensborg.

EN række danske skolers 4.-5. klasser deltager i den danske høvdingeboldturnering i Idrætshallen i Flensborg, hvor et af 15 kredsstævner afvikles.

WILLY Christian, Velt/Follervig, dør 74 år gammel.

21.-25.

FOLKBALTICA afvikles med et væld af koncerter i Flensborg og det dansk-tyske grænseland. Musikerne fra alle Østersø-lande når frem trods flyveforbuddet p.g.a. vulkanaske-skyen, så der faktisk ingen aflysninger er. SSF er medlem af folkfestivalens støtteforening.

22.

SSF Flensborg By gik ud af 2009 med et plus på økonomien og medlemsskaren: 19 flere medlemmer, så man nu er 4.140, takket være hvervearbejdet, meddeler byformand Preben K. Mogensén på bygeneralforsamlingen. 8.100 mennesker deltog i 180 arrangementer, i lanterneløbet alene 800 mennesker.

PÅ generalforsamlingen i SSF Flensborg Amt advarer SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen mod, at Grænseforeningen søger penge via Sydslesvig-bevillingen til en informationsopgave, som det danske mindretal ikke kan identificere sig med. Skal vor historie fortælles i Danmark, må vi være en del af processen, siger han: - Sydslesvigerne bør ikke fremstilles med en multikulti bindestreks-identitet men som mennesker, der bygger på at være en del af det danske folk, kultur og sprog. Mens medlemstallet i amtet er dalet med nogle få stykker til

3258, er deltagelsen i de næsten 400 arrangementer i amtet steget fra 8.900 til 9.700 mennesker.

GELTING Forsamlingshus skal sættes i stand. SSF har besluttet, at overskuddet fra foreningens egen Dybbøldagsindsamling skal gå til det formål, skriver SSF-bladet KONTAKT.

23.

SÆSONEN med »vestkystkultur« afsluttes med visekoncert med danske »Konsert« i Tønning – med Christian Søgaard og Jan Schønemann.

EJDER-Skolen i Rendsborg fejrer 60 års fødselsdag, lidt forsinket. Selve dagen er 14. april.

24.

SLESVIG Musikklub fejrer 25 års jubilæum med koncert på rådhuset med fem orkestre. Medarrangør SSF bidrager med Harald Hugaard & Helene Blum.

26.

SYDSLESVIGS Selvhjælp SSH fordeler på generalforsamlingen i Læk kassebeholdningen på 10.680 euro til værdigt trængende sydslesvigske formål. Anders Schaltz Andersen trækker sig fra bestyrelsesarbejdet og får Bjarne Stenger Wulff som efterfølger. Formand er fortsat Georg Buhl.

SSFs kulturudvalg og humanitært udvalg inviterer til en foredragskoncert på Flensborghus om Edith Piaf med sangrinden Anne-Mette Nørgård og pianisten Kurt Frimodt.

MONIKA Engel, Egerfnørde, dør 50 år gammel.

27.

300 elever fra fem skoler fra begge sider af grænsen samles til fælles dansk-tysk gymnastikdag i Skovlund.

28.

VOR avis beretter fra en positiv generalforsamling i Husum SSW, hvor formand og byrådsmedlem Peter Knöfler kunne berette om stigende medlemstal

men også om kommuners begrænsede muligheder p.g.a. en tiltagende vanskelig økonomi.

LANDRÅD Dieter Harrsen, Nordfrisland, overtager formandskabet i Region Sønderjylland-Schleswig efter regionsrådsmedlem Jens Andresen, Branderup.

PÅ et fællesmøde for SSW og SP i Aabenraa aftales fælles fodslaw for at redde Flensborg som fuldgyldigt universitet.

29.

VOR avis skriver, at der endelig er nedsat en dansk-tysk trafikkommission.

DEBATTEN om et nyt SdU-logo åbnes op på et åbent møde på Flensborghus. Det aktuelle nye logo var udsat for en del kritik. 50 fremmødte vil have løverne med, de blå-gule farver og bogstaverne SdU klart synlige.

KIRKESIDEN i vor avis meddeler, at Hilde Eick er gået på pension efter 36 år hos Dansk Kirke i Sydslesvigs kontor. Efterfølgeren Meike Nedbal er tiltrådt. Forretningsfører er fortsat Jytte Nickelsen, kontorassistent Jonna Bardt.

PREBEN Vognsen, formand, Iver H. Ottosen, sekretær, og Birthe Lønborg, bestyrelsesmedlem i den selskabelige forening Borgerforeningen afhenter på Flensborg Avis trykkeri de første eksemplarer af Borgerforeningens 175 års jubilæumsbog, som ikke mindst Ottosen har lagt meget arbejde i.

CARL Holst, Rødding, fylder 40 år.

30.

VOR avis skriver, at chefen for Gottorp Slots arkæologiske afdeling, prof. dr. Claus von Carnap-Bornheim får dansk arkæologisk Erik Westerby-hovedpris for sin indsats for det grænseoverskridende dansk-tyske arkæologi-samarbejde.

KARSTEN Merrild Sørensen tiltræder som ny stipendiat i Studiefdelingens på Dansk Centralbibliotek, skriver vor avis. Han skal se på kirke- og samfundshistorien i det gamle hertugdømme Slesvig.

LEDEREN af Ingrid-Hjemmet i Flensborg, Anne Stubbe Horn går på pension.

EFTER 33 år som medhjælper er der farvel til Maja Grohmann i Bustrupdam Børnehave i Slesvig.

MAJ 2010

1.

34 medlemmer af SSW-arbejdsgruppen Holsten/Hamborg gæster A.P. Møller Skolen og orienteres om det lokale SSF-SSW-arbejde i Slesvig.

KATHRIN og Anders Schwarzer vies i Skanderborg Slotskirke.

KLAUS Hansen, Harreslev, dør 65 år gammel.

1./2.

GODT 60 deltagere har det rart og underholdende sammen på SdUs familiewekend på Christianslyst.

3.

EFTER et helt års forberedelse, inddragelse af weekender og ferier, er 250 børn, unge og voksne, aktører, sangere, musikere osv. osv. klar til premieren på musicalen Peter Pan af Ole Dahl, Kit Eichler og Bente Stenger på A.P. Møller Skolen i Slesvig. Kæmpeprojektet i anledning af Dansk Skoleforenings 90 års jubilæum lykkes over al måde. Yderligere forestillinger finder sted.

VOR avis skriver om Stidiefdelingens igangværende arbejde med at digitalisere og dermed redde 600 bevaringsværdige lyd-kassetter og 100 lydbånd med historisk materiale af meget forskellig slags. Martin Bo Nørregaard er sat på jobbet. Digitaliseringen af 20 lakplader er overladt til et specialfirma. 100 film er allerede digitaliseret.

POLITIKENS Turen går til Syd- og Sønderjylland anmeldes i vor avis. Rejseguiden rummer også afstikkere til Sydslesvig, men de er sporadiske og overfladiske.

DANSK Sundhedstjeneste melder på generalforsamlingen om et betydeligt underskud i 2009 og nok også i 2010. Ny- og ombygningsarbejder blev dyre end budgetteret, men både den genvalgte formand Hans Erik Hansen og forretningsfører Georg Hanke er optimister, ikke mindst fordi A.P. Møller-Fonden er rundhåndet.

VOR avis har været til generalforsamling hos Friisk Foriining, hvor formand Jörgen Jensen Hahn kunne berette om livlig aktivitet men problemer med at få uddannet frisklærere nok. Vor avis blev kritiseret for ikke at optage indlæg på frisisk. SSF-næstformand Jon Hardon Hansen roste friserne for deres konsekvente satsning på det nationale, det kulturelle og det sproglige. Friisk Foriining har 612 medlemmer.

MARIANNE Mehlig-Jessen blev genvalgt på gymnastikforeningen DANs generalforsamling, skriver vor avis. Næste gang skal der findes en afløser for kasserer Ole Rinneberg, der så går af.

HUSUM Amt SSF har nu 1104 medlemmer, en lille tilbagegang, oplyste amtsformand Lars Sørensen på amtsgeneralforsamlingen, skriver vor avis. Samarbejdet med Ejdersted fungerer fint.

4.

OGSÅ danske sydslesvigere er med, da 4. maj 1945 mindes i Frøslevlejren.

PÅ mødet i SSFs Hovedstrelse siger Jytte Christoffersen, formand for SSFs kulturudvalg, at Kim Larsen kommer men ikke mere i år. Formand Dieter Paul Küssner beklager, at Kiel i 40 år har satset på nulløsninger overfor mindretallet. Han oplyser endvidere, at forretningsudvalget har anbefalet de respektive udvalg at søge juridisk bistand, når kontrakter med kunstnere indgår. Karin Goos, formand for SSFs teater- og koncertudvalg oplyser, at der i afvigte sæson har været 100 børneteaterforestillinger med 7.800 børn, men at markedet øjensynligt nu er mættet,

idet flere skoler melder afbud eller bare udbliver.

TREJA SSF-distrikt med sine 54 medlemmer melder om velbesøgte arrangementer men også en enkelt aflysning på generalforsamlingen, skriver vor avis. Formanden Katja Brodersen understregede det gode sammenhold lokalt, mens kasserer Udo Jessen kritiserede, at distriktet ikke får det tilskud til f.eks. en bus, man søger om, mens hovedforeningen kalkulerer med store underskud på koncerter og blot siger pyt.

5.

DANSK Skoleforening runder de 90, og i alle dens børnehaver og skoler samles børnene kl. 10 for at synge festsang og blive konfronteret med foreningens historie. Senere samme dag er der reception for indbudte og Peter Pan-musical, revy og dans på A.P. Møller Skolen. Undervisningsminister Tina Ndergaard og kollegaen Ekkehard Klug fra Kiel er blandt gæsterne.

PÅ Ejdersted SSFs generalforsamling beklager amtsformand Kristian Buhkal, at der ind imellem savnes opbakning til arrangementerne. Med et plus på 24 er der nu 548 medlemmer. Over 400 af dem er medlemmer alene i Tønning. Der er genvalg af bl.a. næstformand Bente Möller.

SSF Hanved får endelig en ny bestyrelse med Bernd Friedrichsen som formand efter måneders uvished. Der er 240 medlemmer.

6.

SLESVIG-Ligaen med formand Flemming Radsted Madsen i spidsen udleder 45.000 kr. til diverse formål i Sydslesvig. P.g.a. krisen er der ikke så mange midler at fordele i denne omgang. Dagen forinden havde ligaen overrakt 500.000 kr. til Dansk Skoleforening.

SYDSLESVIGs danske Kunstforening åbner årsmødeudstillingen »Haben gut« med skulpturmoduler, tegninger

og videoprojektioner afTine Bay Lührs-
sen.
INGVALD Christiansen, Slesvig, runder
de 80.

7.

SSW i Flensborg præsenterer SSF-
/SdU-konsulent Simon Faber som de-
res overborgmester-kandidat.

DANSK Skoleforening inviterer forhen-
værende og nuværende medarbejdere,
fællesrådsmedlemmer og samarbejds-
rådsmedlemmer og andre interesserede
til fest på A.P. Møller Skolen med buffet
og Peter Pan-musical.

DET skal blive lettere at tage toget over
grænsen, enedes SSWere og Regions-
rådet Sydjylland om på et møde i Vejle.
VESTERLAND Fritidshjem indvier efter
tre års indsamling den nye legeplads.
HILDEGARD og Heinrich Nissen, Flens-
borg, har været gift i 55 år.

8.

EN lille skare politikere og fagfore-
ningsmedlemmer mindedes befrielses-
dagen 8. maj 1945 i bl.a. Flensborg.

9.

LASSE Winkler ser dagens lys.

10.

PÅ Sprogforeningens generalforsam-
ling i Aabenraa vælges Frode Sørensen
til ny formand efter Ove Nissen. Skole-
inspektør Eberhard von Oettingen, Jør-
gensby-Skolen i Flensborg, taler om
Sydslesvig og sproget i dag.

FLENSBORG By meddeler, at Istedlø-
vens hjemkomst er forsinket, idet Kul-
turministeriet i København skal have
lavet en sokkel af granit. Den er nemlig
ikke – som troet – af sandsten.

HEDI Lorenzen stopper efter 16 år som
formand for Dansk Santalmission i
Sydslesvig. På generalforsamlingen
vælges Morten Mortensen som hendes
efterfølger. Sidste år sendte foreningen
over 100.000 kr. videre til Danmission
hhv. skolebørn i Bangladesh.

LEDEREN af Flensborgs kommunale

kulturbureau Torge Korff tiltræder som
byens kulturmanager og det kommu-
nale biblioteks leder. Medarbejder i
kulturbureauet Thomas Frahm udnæv-
nes til leder af bureauet. Begge er
dansktalende.

11.

SSW meddeler igennem vor avis, at
partiet nu vil indlede en sprogoffensiv i
landdagen for det danske, det frisiske
og romanes gennem en ændring af
kommunalforfatningen, så den også
kommer til at omfatte en mindretalspa-
ragraf magen til den i delstatsforfat-
ningen, hvor romanes dog ikke er med.
Landdagens flertal står afvisende over-
for andragendet.

MAGISTRENE på A.P. Møller Skolen gi-
der ikke vente mere og opretter eget
driftsråd, efter at kollegaerne på Du-
borg-Skolen tidligere har afvist at dan-
ne fælles driftsråd med dem.

12.

DEN selskabelige forening Borgerfor-
eningen fejrer sin 175 års fødselsdag
med præsentation af jubilæumsbogen,
tale ved generalkonsul Henrik Becker-
Christensen i stedet for den sygemeld-
te minister Bertel Haarder samt under-
holdning ved Det lille Teater Flensborg.
DR. Willy Diercks, fhv. forretningsfører
for hjemstavnsforbundet SHHB, tiltræ-
der som honorarprofessor for neder-
tysk på Flensborg Universitet.
HOLGER Sönnichsen, Harreslev, dør 72
år gammel.

14.

MINDRETALSUNIONEN FUEFs delege-
retmøde genvælger den tyske nord-
slesviger Hans Heinrich Hansen til præ-
sident. En af vicepræsidenterne er fort-
sat den danske sydslesviger Heinrich
Schultz. Unionen har 86 mindretal som
medlemmer og 10 står på spring. Unio-
nen har nået grænsen af, hvad der er
muligt med 2,5 ansatte og begrænset
økonomi. Men selv om det er svært at
opnå indflydelse med de ressourcer,

FUEF har, opgiver man ikke. Pt. satses en del på samarbejdet med EU-parlamentet.
CATHRINE Rieks-Pedersen dør, 95 år gammel.

15./16.

RUN på det første hobby- og kunstmarked, SSF-distrikt Munkbrarup arrangerer i Oksbøl Forsamlingshus.

17.

EGON Cordsen, Flensborg, dør 73 år gammel.

17.-27.

SSF og Grænseforeningen i Århus præsenterer den nye Sydslesvig-udstilling på Århus Rådhus.

18.

SSW er med, da kampen for at bevare universitetet i Flensborg som fuldbefaret universitet, melder vor avis. Regionsformand Carl Holst er sammen med mange andre nervøs for, at delstatsregeringen i sin nedskæringsiver dropper de grænseoverskridende dansk-tyske uddannelser.

LANDDAGSPRÆSIDENT Torsten Gerdts indbyder til parlamentarisk aften med de nationale mindretal i delstat og grænseland. Et godt initiativ, en god aften – men uden for mange landdagsmedlemmer.

DE danske skoleinspektører og vice-skoleinspektører er inviteret til sammenkomst på Dansk Generalkonsulat i Flensborg og modtager generalkonsulparrets tak for indsats. Sidste år havde parret inviteret børnehavelederne.

19.

750 elever fra de danske skoler i Sydslesvig er tilmeldt Dansk Skoleforenings energifestival på Tydal kl. 9-13. Med lærere når tallet op på over 800.
HOLGER Andresen, Flensborg, dør 70 år gammel.

20.

GOTTORP Amts delegerede til SSF-amtsgeneralforsamlingen tager positivt til efterretning, at håndværkerne nu snart rykker ind på Slesvighus for at klargøre første afsnit af istandsættelserne, så huset snart kan bruges bl.a. som SSF-sekretariat. Endnu holder det til på Lolfod 69 i Slesvig, som nok overtages af en investor, der også er interesseret i fritidshjemmet, Sligade 18. På mødet udtryktes skepsis ved frasalget af bestyrerboligen for Jydebæk Forsamlingshus. Til gengæld er man glad for det intensiverede samarbejde med SSF Rendsborg-Egernførde. Medlemstallet er dalet med 11 til 1792.
HARALD Pforr, Flensborg, dør 76 år gammel.

21.

ELKE Putzer, SSW-landsstyrelsesmedlem, udpeges af en enig landdag som nyt medlem af medierådet Slesvig-Holsten/Hamborg og dermed som Silke Hinrichsens efterfølger. Elke blev indstillet af SSF og Friisk Foriining.
UWE Prühs, Flensborg, runder de 50.

22.

VOR avis skriver, at Jannik Wiese, Husum Cricket Club, efter en U13-landskamp mellem Danmark og Schweiz er udnævnt til det danske landsholds bedste spiller. En unik hæder, siger HCCs stifter og grand old man Henry Buhl, Mikkelsberg/Hatsted.
CHRISTEL Börner, Flensborg, dør 77 år gammel.

24.

BLANDT de 59 møller, der holder åbenthus, er også den historiske vandmølle i Kobbermølle.
SØREN Agersnap, Sønderbrarup, fylder 60.

25.

UOFFICIELLE kilder i Kiel siger til vor avis, at skoleforeningen står til at miste 4,7 mill. euro, hvis delstatsregeringen

nedskæringsplaner bliver virkelighed. Det vil sprænge alle principper om ligestilling, som vi har tilkæmpet os igennem 30 år, siger direktør Anders Molt Ipsen, idet de offentlige skoler ikke skæres på samme måde.

NOGLE gange vinder lyset, hedder en udstilling på Flensborghus ved Dorte Petersen, der tager sine fotografier med enkle og billige fotografiapparater, hvilket giver fantastiske billeder men også en masse ubrugelige, som hun kasserer.

SSW lancerer en hvervekampagne, der på sigt skal øge medlemstallet fra 3.500 til 4.000.

KONSULENT Heidi Nielsen, SdU, skriver sit sidste referat fra styrelsesmødet og får tak for 28 års indsats.

LUTZ Lanwes, Fysing, dør 78 år gammel.

26.

DANSK Skoleforening får på et møde i Kiel bekræftet, at der skal skæres 15 pct. af bevillingen. Formand Per Gildberg og direktør Anders Molt Ipsen er chokeret.

DET Sydslesvigske Samråd, der beskylder Kiel for brud på aftaler og skoleloven, opfordrer til, at de forestående danske årsmøder bruges til markering af mindretallets protest. En resolution sendes til ministerpræsidenten om ikke at følge en budgetkommisions anbefalinger om skæve nedskæringer hos de danske skoler i Sydslesvig. Rådets medieudvalg har barslet med et forslag til øget synliggørelse af mindretallet i Danmark. Forslaget er nu ude i organisationerne for at blive drøftet dér.

EN Facebook-gruppe er gået i gang med at skabe opmærksomhed omkring protesten mod landsregerings-planerne.

KARL-Heinz »Kalle« Johannsen, Rendsborg, dør 61 år gammel.

27.

PÅ lederplads beskylder vor avis Carstensen-regeringen for at underminere

Slesvig-Holstens mindretalspolitik. Folketingspolitikere reagerer chokeret på Kiels udmelding.

DANSKE medier skriver om delstatsregeringen nedskæringsplaner, og politikere på Christiansborg reagerer imod tilsidesættelsen af ligestillingen. Udenrigsministeren og undervisningsministeren opfordres til at søge kontakt med deres respektive tyske fagkollegaer. FUEF-præsident Hans Heinrich Hansen ser manglende ægte politisk vilje til at bakke op om mindretallene og det grænseoverskridende samarbejde.

PÅ Slesvigsk Kreditforenings generalforsamling meldes om et godt forretningsår trods krisen. Tilsynsrådsformand er Hans-Uwe Harck, forretningsfører Dirk von Heyer. Banken indstifter en Niels Kjems-initiativpris.

PÅ Flensborghus åbner SdU en udstilling med fritidshjemsbørns bud på, hvordan glæden kann deles med andre.

I Helligåndskirken i Flensborg præsenteres udkast til kirkeudsmykning ved Bjørn Nørgaard. Menighed og venner er gået i gang med at indsamle penge til finansiering.

28.

DISKRIMINATIONEN af det danske mindretal tages nu op i Folketinget, idet MF (SF) Jesper Petersen retter en forespørgsel til undervisningsministeren. 8. juni svarer Tina Nedergaard, at den alvorlige situation for mindretallet ligger hende på sinde. Jesper Petersen havde håbet, ministeren havde været mere udfarende i sit svar.

SYDSLESVIG er med i den nye danske medieaftale 2011-14, idet Danmarks Radio pålægges at sikre, at det danske mindretal i Sydslesvig kan modtage public servive-tv. Kulturministeren har derudover anmodet de slesvig-holstenske myndigheder om at sikre, at dansk tv også fremover kann modtages via kabelnet i Sydslesvig.

FORLAGET Flensborg Avis får overrakt et flag af Danmarks-Samfundet.

NEW Stars Contest arrangeres for fjerde gang af SdU i Idrætshallen i Flensborg. Ni bands deltager.

MANDY Johannsen og Christian Cimbal, Jaruplund, bliver gift.

ULLA og Henrik Geipel, Harreslev, fejrer guldbryllup.

GRETHA og Christian Friedrichsen, Skovlund, fejrer guldbryllup.

28.-30.

DE danske årsmøder i Sydslesvig afvikles 40 steder inkl. tre regnfulde friluftsmøder om søndagen med knap 15.000 deltagere, deriblandt bl.a. Folketingets formand Thor Pedersen, undervisningsminister Tina Nedergaard og videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen, MFere og andre samfundsrelevante topfolk fra Danmark. Også enkelte tyske politikere er med, da mottoet »Glæden ved Sydslesvig – del den med andre« meget kortfristet suppleres med protester mod landsregeringens lige netop fremsatte nedskæringsplaner på kulturområdet og især overfor Dansk Skoleforening. Delstatens tilskud bebudes skåret ned fra 100 til 85 pct., et eklatant brud på ligestillingsprincippet – og et minus på 4,7 mill. euro. Alle danske og nogle tyske politikere er solidariske med mindretallet, andre beder om forståelse.

29.

VOR avis kan præsentere skoleforeningens, SSWs og SSFs fælles kampagne med logo og argumentationsfoldere på dansk og tysk, med downloads fra internettet o.m.m.: »Diskrimination – nej tak. Jeg/vi er også 100% værd«. Kampagnen er startet over nat så at sige. Ministerpræsidentens mindretalskommitterede Caroline Schwarz var for øvrigt ikke blevet inddraget i landsregeringens forberedelser til den såkaldte spareplan.

VOR avis skriver, at Mikkelsbergs årsmødeudstilling med egne værker af

Sven Dalsgaard, Sven Havsteen-Mikkelsen og Margaretha Erichsen er åbnet frem til 13. juni.

30.

SSF-byformand Preben K. Mogensen hædrer Karen Sofussen for 25 års dirigeringen af Flensborg FDF-orkester.

PÅ Flensborg søfartsmuseum vises en udstilling med 75 billeder, som 150 børn fra tre danske og tre tyske skoler lavede under ledelse af kunstnerne Rick Towle, Sønderborg, og Johannes Caspersen, Flensborg, som led i den 5. dansk-tyske børnekunsthøjsfest. Der var ingen mindretalsskoler med.

HERBERT Braun, Slesvig, dør 81 år gammel.

JUNI 2010

1.

UDENRIGSMINISTER Lene Espersen drøfter EU og delstatsregeringens nedskæringsplaner med sin tyske kollega Guido Westerwelle i Berlin. Han vil ikke indblandes i delstatsanliggender men vil p.g.a. risikoen for det gode dansk-tyske forhold tage kontakt med Kiel, siger han.

2.

VOR avis skriver, at Samrådet og skoleforeningen har sendt et brev til Danmarks og Slesvig-Holstens regeringschefer om konsekvenserne for mindretallet og det dansk-tyske forhold, hvis de slesvig-holstenske nedskæringsplaner realiseres.

3.

VOR avis skriver, at mindretallet kan regne med SPDs, Grønnes og Linkes samt naturligvis SSWs støtte i landdagen, når det gælder modstanden mod landsregeringens mindretals-spareplaner.

DANSK Erhvervsforening i Sydslesvig sender en resolution til ministerpræsidenten, hvori de gør opmærksom på,

at nedskæringerne på mindretalsområdet med skolelukninger og fyringer til følge giver tilbageslag i form af bl.a. reducerede skatteindtægter. Mindretallets ansatte betaler ifølge foreningens formand Gerd Pickardt 18 mill. euro i skat om året; heraf får delstaten 42,4 pct. Inden generalforsamlingen på Knudsborg var man til reception på generalkonsulatet i Flensborg.

HEDI Lorenzen siger farvel til sit frivillige og ulønnede daglige virke i Banglashop'en i Flensborg.

MARINA Brittig, Flensborg, dør.

4.-6.

SAMMEN med bl.a. de andre nationale mindretal i delstaten og grænselandet deltager det danske mindretal i Slesvig-Holsten-dagen i Rendsborg. Teltet, udstillingen og programmet bærer hele vejen igennem præg af mindretallets afvisning af landsregeringens skæve nedskæringstrusler. Ministerpræsidenten mente, adspurgte af en dansk sydslesviger foran mindretalsteltet, at børnene kann sendes i de offentlige skoler, når danske mindretalsskoler eventuelt må lukke.

5.

VOR avis skriver, at DialogForumNorden, hvor flertal og mindretal i grænselandet drøfter mindretalsspørgsmål, samlet afviser landsregeringens spareplaner overfor det danske mindretal. Formanden, landsregeringens mindretalskommitterede Caroline Schwarz, deltog ikke i mødet.

VOR avis skriver videre, at SPD-forbundsdagsmedlemmerne Franz Thönies og Sönke Rix samt Die Linkes Raju Sharma kritiserer landsregeringen for spareplanerne overfor mindretallet og opfordrer forbundskansler Angela Merkel til at gøre sin indflydelse gældende.

5./6.

DE danske foreninger og institutioner er pænt repræsenteret på handels- og erhvervsmessen i Store Vi.

6.

KNUD Sørensen, Sønderbrarup, dør 78 år gammel.

8.

REGIONSFORMAND Carl Holst slår et slag for Flensborg universitet, de grænseoverskridende uddannelser og de danske skoler i Sydslesvig, da han møder ministerpræsident Peter Harry Carstensen – uden succes.

RENATE Schnack, Heide Simonis' mindretalskommitterede 2000-2005, siger i vor avis, at hun er målløs over landsregeringens nedskæringsplaner overfor det danske mindretal. Argumenterne fra Peter Harry Carstensens side er på bundniveau og minder om ugerne efter landdagsvalget 2005, siger hun.

ANDREAS Breitner, borgmester i Rendsborg og formand for de socialdemokratiske kommunalpolitikere i Slesvig-Holsten støtter ifølge vor avis mindretallet i protesten mod landsregeringen.

9.

PÅ SSF-årsmødeudvalgets åbne evalueringssmøde i Skovby pointerer udvalgsformand Gitte Hougaard-Werner, at taler og underholdning er minimumskrav til et årsmøde-arrangement. Grill- og sommerfester får ikke tilskud fra udvalget.

ESTHER Lina Anni Bethge, Flensborg, ser dagens lys.

10.

VIA vor avis beskylder SSWs Anke Spoorendonk ministerpræsident Peter Harry Carstensen for at holde danskerne for nar. Han siger, de fortsat vil være premiumpartner for Slesvig-Holsten – samtidig med at han vil skære i tilskuddet til mindretalsskolerne, Flensborg universitet og grænseoverskridende trafikprojekter.

KIEL byråd øger støtten til mindretallet og tilstræber dermed økonomisk og politisk ligstilling.

11.
195 nybagte Duborg-studerter får deres huer, hylde på generalkonsulatet og danser om Neptun-brønden på Nørretorv i Flensborg.

UNION-Bank i Flensborg melder på generalforsamlingen om et godt regnskabsår, hvor man slap helskindet gennem krisen. Mogens Therkelsen er formand for tilsynsrådet, Volker Andersen ordførende direktør.
LOTTI og Uwe Budde, Harreslev, fejrer guldbryllup.

12.
BYGGEPLANER præsenteres på lejrskolehjemmet Vesterleds sommermøde af formand Carsten Dalgaard. Kim Andersen er festtaler.

I VOR avis skrives, at mindretalsudstillingen på Danevirke Museum bliver større end planlagt. Projekt Mindretalsliv gør status.

OPEN air-festivalen Seaside Rendezvous i Flensborg giver et genhør med danske Lucy Love, og også andre bands – deriblandt sydslesvigske Lux og Crash Kurs – står på scenen. Vor avis beklager, det ikke er i SSFs regi det sker, hvis man er ung mindretalsdansker i Sydslesvig.

14.
DER er rejsegilde på den nye vuggestue, normeret til 10 småbørn, i tilknytning til Hanved Danske Børnehaven. Ibrugtagning er planlagt i september/oktober i år.

VOR avis skriver om alle tiders mandetur, SdU havde arrangeret for 10 mænd over 25 år i weekenden med gocartkørsel, kanotur på Trenen og masser af mandehørn og -hygge.

15.
VI har en udfordring, siger kontorchef i Kulturministeriet, Lars Banke, i vor avis, adspurg om TV2s fremtid i Sydslesvig efter omstillingen til betalingskanal pr. 1.1.2012. Kabel Deutschland tager kontakt med TV2 for at få klarlagt

følgerne for distributionen i det slesvig-holstenske kabelnet.

JOHANN Nissen, Ves, runder de 80.
CECILIE Dahl Winkler ser dagens lys.

16.
DE danske skoler har det da meget godt, og mindretalenes betydning er uafhængig af økonomien, siger ministerpræsident Peter Harry Carstensen i en regeringserklæring i landdagen i Kiel.

VOKSEUNDERVISNINGENS sæsonafslutningsarrangement på Det lille Teater Flensborg er noget særligt i år. Der tages nemlig afsked med mangeårig sekretær Signe Andersen, der går på pension. Hendes efterfølger er Anne Winkelströter fra skoleforeningens administration.

PROJKT Mindretalsliv inviterer til info- og hyggeaften på Sønderborg slot.

JARUPLUND Højskole som vigtigt bindeled mellem dansk og tysk får meddelt af Entwicklungsagentur Nord ved landråd Bogislav-Tessen von Gerlach, Slesvig-Flensborg amt, at 1,17 mill. euro er på vej til en tilbygning til konferencer og til modernisering af skolen og værelserne. Det er halvdelen af, hvad projektet koster.

VOR avis skriver, at det tyske mindretal i Berlin har fået at vide, at det ikke blot skal spare 800.000 men 1,5 mill. euro. Og fra slesvig-holstensk og dansk side fremsættes ligeledes spareforslag. 50 af 350 stillinger i mindretallet er dermed truet.

17.
SOMMERKONCERTEN på A.P. Møller Skolen bliver et tilløbsstykke med over 400 tilhørere.

CHRISTIAN Buhkal, Uffe-Skolen Tønning, tiltræder til efteråret som ny inspektør på Ejderskolen i Rendsborg som efterfølger for Joachim Martin, skriver vor avis.

DR. ANNEMARIE Knörzer Dibbern, Flensborg, runder de 95.

18.
VOR avis beklager en tilbagegang på oplagstallet og økonomiske vanskeligheder men satser fremadskuende på elektronisk nyhedsformidling uden at tilsidesætte printavisen, lød det fra bladledelsen – chefredaktør og adm. direktør Bjarne Lønborg og tilsynsrådsformand Volker Andersen - på aktionærsgeneralforsamlingen.

HANS Jørg Petersen, Egerførde, runder de 80.

KLAUS-Dieter Thordsen, Gotrupel, dør 69 år gammel.

RENATE Rerup, Harreslev, dør.

19.
VOR avis skriver, at Sydslesvigudvalgets formand Kim Andersen har koblet Tysklands ambassadør i København Johann Christoph Jessen på sagen om landsregeringens ensidige nedskæringer på mindretalsområdet.

HANS-Dieter Braun, Flensborg, dør 49 år gammel.

21.
FORENINGEN Norden Husby drager sammen med Herning-kredsen til venskabsbystævne i Island - herlige dage med flot program og skønne menneskers venskaber - frem til 2. juli, hvor det atter gik hjemefter.

SÖNKE Schröder Kaalund, Odense, tidl. Harreslev, dør 35 år gammel.

21.- 23.
SYDSLESVIG-udvalget er på besigtigelsestur i Sydslesvig.

22.
VOR avis skriver, at Samrådets og SSFs formand Dieter Paul Küssner har meldt afbud til landets festaften i Salzau uner henvisning til, at tillidsforholdet mellem landsregeringen og mindretallet er ødelagt p.g.a. nedskærings-truslen.

23.
DRIFTSRÅDET for lærere, pædagoger og teknisk-administrativt personale ved Dansk Skoleforening sagsøger nu magistrernes driftsråd på A.P. Møller Skolen, skriver vor avis. Nogle af slesvigerne har kunnet stemme ved begge valgene i maj, og det er ikke tilladt.

OVERALT ved sankthansfesterne i Sydslesvig går talerne i rette med landsregeringen - i såkaldte bål- og brandtaler.

24.
KIM Andersen, formand for Sydslesvigudvalget, siger i vor avis, at der fra dansk side er bred enighed om, at de af landsregeringen varslede nedskæringer overfor det danske mindretal skal tages af bordet.

SLOVENERNE i Kärnten erklærer deres solidaritet med det danske mindretal i Sydslesvig.

SSW i landdagen fremsætter udkastet til en bibliotekslov, der skal garantere, at bibliotekerne rundt omkring i kommunerne ikke mere er en frivillig opgave men en pligt opgave at bevare.

HUSUM danske fritidshjem står klar til nedrivning, skriver vor avis. Institutionen er fra 1958, og i fire år har der nu været fritidshjem tilknyttet skolen, så der ikke er brug for bygningen – heller ikke til andre danske formål - mere.

SIEGFRIED Fuhrmann, Flensborg, runder de 70.

CHRISTA og Ekke Tessin, Dannevirke, fejrer guldbryllup.

25.
TIL vor avis siger udenrigsminister Lene Espersen, at Danmark i forvejen betaler hovedparten af støtten til mindretallene i grænselandet, og at hun er bekymret for yderligere skævvridning. Hun hæfter sig ved, at hendes tyske kollega Guide Westerwelle på deres møde den 1. juni lovede at ville se på sagen.

STORSLÅET koncertshow med danske U2-coverband »Die Herren« på Sild ved SSF.

26.

15.000 mennesker demonstrerer mod landsregeringens nedskæringsplaner syv steder i Sydslesvig – syv kæmpe demonstrationer, der bemærkes i offentligheden og medierne nord og syd for grænsen. Flertalspolitikere demonstrerer side om side med det danske mindretal.

TO SdU-fritidshjem repræsenterer det danske mindretal ved Solitude-strandfesten i Flensborg.

PROF. dr. Thomas Steensen, Nordfriisk Instituut, en ellers besindig mand, advarer i vor avis landsregeringen mod at jorde mindretalskulturen i Slesvig-Holsten.

FLENSBORG Roklub fejrer 75 års fødselsdag.

NADINE og Stefan Krause vies på Lyksborg slot.

MATTHIAS Bonn, Risum-Lindholm, dør.

27.

IRMA Margarete Preisler, Flensborg, dør 88 år gammel.

28.

LANDSFORFATNINGSDOMSTOLEN i Slesvig indleder behandlingen af flere klager, bl.a. SSWs over valgloven, som SSW m.fl. synes strider mod forfatningen.

LARS N. Henningsen, Aabenraa/Flensborg, runder de 60.

28.-1.

NORDEN i Sydslesvig støtter 11-14-årig sydslesvigeres deltagelse i den nordiske sommerlejr i Hillerød.

29.

SAMRÅDET opfatter statskancelliets chef dr. Arne Wulffs svar på Samrådets protestskrivelse til ministerpræsidenten som en regulær uforkammethed: Landsregeringen vil gerne fortsat støtte mindretallets skoler, som Danmark gør med de danske og de tyske mindretalsskoler, men vi er ikke længere i

stand til det – et med hinanden kræver, at man i svære tider er til for hinanden. KLAUS Tscheuschner, Flensborgs overborgmester, meddeler, at han ikke genopstiller som kandidat ved valget den 31. oktober. Han havde forventet mere politisk opbakning end kun CDUs og de Grønnes i byrådet.

TRAFIKMINISTER Hans Chr. Schmidt og hans kollega Jost de Jager fra Kiel mødes i Flensborg for sammen at bekendtgøre, at der fra 12. december indsættes direkte intercitytog mellem Flensborg og Østerport i København.

SABINE Thomas-Jürgensen, Sønderløgum, dør 45 år gammel.

KNUD Christian Petersen, Jaruplund, dør 54 år gammel.

30.

FORBUNDSFORSAMLINGEN i Berlin vælger Christian Wulff (CDU) til ny forbundspræsident. SSWs Anke Spoorendonk er med men stemmer på modkandidaten Joachim Gauck (partiløs).

VOR avis skriver, at videnskabsministrene Charlotte Sahl-Madsen og Jost de Jager har mødtes for at drøfte det grænseoverskridende universitetssamarbejde.

ET enstemmigt kommuneråd på Sild – dog stemmer nogle blank - vedtager en støtteresolution til mindretallet og sender den til Kiel.

SPECIALFORRETNINGEN C.C. Petersen i Nørregade i Flensborg lukker efter 127 år i tre generationers eje. Det var Flensborgs ældste købmandsforretning i familieeje.

INGE Grumser siger farvel efter 38 år i Julie Ramsing-Børnehaven i Flensborg. VERA Sohrt, Flensborg, dør 77 år gammel.

ELSBETH Peters, Slesvig, dør 97 år gammel.

JULI 2010

1.

IFØLGE vor avis hilser det danske mindretal det velkommen, at statsministeren og ministerpræsidenten nu ned sætter en hurtigt arbejdende embedsmandsgruppe til belysning af tilskudene til de to nationale mindretal. Hvornår gruppen mødes, vides endnu ikke.

DE første 170 ferie børn sendes af sted fra Padborg station.

TARP kommune råd vedtager enstemmigt en resolution imod Kiels spareplaner.

SSF præsenterer en relanceret kulturprogram og -billetsalgs-hjemmeside www.ssf-billetnet.de

2.

MARTIN Lorenzen, SSWs landssekretær, nedlægger sit byrådsmandat i Flensborg p.g.a. arbejdspressen, skriver vort avis. Thomas Behrens bliver hans efterfølger.

VIDERE skriver vor avis, at SdU er klar med et værdisæt om dansk sprog og kultur, fællesskab, udvikling, trivsel og velvære. Styrelsen lægger op til godkendelse på hovedsendemandsmødet. NORDFRISLANDS amtsråd sender en enstemmigt vedtaget resolution imod delstatsregeringens besparelser på mindretalsområdet til Kiel.

SPD-forbundsdagsmedlemmerne Franz Thönnies og Sönke Rix støtter de danske protester mod diskrimination.

TOVE Mariane Hjorth, Sommersted, dør 88 år gammel.

3./4.

STORT vikingemarked på Danevirke. Museet og vikingeforeningen Opinn Skjold tiltrækker et par tusind gæster med deres fredelige aktiviteter. Lørdag aften er der folk koncert med The Chancers fra Kiel.

5.

JØRGEN Kühn, Ph.D., mindretalsekspert og rektor på A.P. Møller Skolen siger i vor avis, at mindretallet bør føre en retssag, hvis diskriminations- og besparelsspørgsmålet ikke kan løses politisk.

SLESVIG byråd bakker enigt op om en SSW-resolution imod diskriminationen af det danske mindretal.

6.

VOR avis skriver, at Peter Harry Carstensen ikke har tænkt sig at tage nedskæringerne på mindretalsområdet ud af det finanslovsforslag, han agter at præsentere for landdagen, selv om statsminister Lars Løkke Rasmussen har bedt ham om det.

7.

SLESVIG-Holstens fire SPD-forbundsdagsmedlemmer afkræver forbundsregeringen en stillingtagen i mindretalspørgsmålet - fem uger efter den danske og den udenrigsministers møde i Berlin. Mens Sydslesvig er nævnt som de to ministres samtaleemne på den danske udenrigsministers hjemmeside, står der intet om det på den tyskes. Statssekretær Cornelia Pieper svarer undvigende, afviser diskrimination, afviser det forbundspolitiske ansvar men sender alligevel en forhandler til møde med den danske regering.

IRMA Baumann, Drage, runder de 85.

8.

VOR avis skriver, at den danske regering fortsat betaler de tyske mindretalsskolers befordringstilskud på 2,5 mill. kr.

VOR avis skriver videre, at Det sydslesvigske Samråd har modtaget et brev fra statsministeren, hvor Lars Løkke Rasmussen lover fuld støtte til mindretallet og dets kamp mod diskrimination.

MØDET i Det sydslesvigske Samråd præges af den pressede situation omkring nedskæringsstruslen og Kiel-rege-

ringens manglende forståelse for ligestillingsprincippet. Oven i pessimismen kommer den uafklarede situation mellem skoleforeningen og de danske i List om brugen af den nedlagte List Danske Skole til foreningsformål.

LIS Andersen, Bredsted Danske Skole, går på pension efter en flot reception.

RENATE Löhr, Sønderbrarup Danske Børnehaven, går på pension efter 17 år som leder.

9.

KIM Andersen fra Sydslesvigudvalget har i et brev til stats-, udenrigs- og undervisningsministeren understreget, at den nedsatte dansk-tyske embedsmands-arbejdsgruppe ikke skal komme med forslag, hvor der går på kompromis med den økonomiske ligestilling, men udelukkende kulegrave tilskudspraksis til mindretallenes skoler, skriver vor avis.

RENDSBORG byråd har i en enstemmig resolution – nogle undlod at stemme – opfordret landsregeringen til at tænke sig godt om, inden nedskæringerne på det danske mindretals skoler realiseres, skriver vor avis.

SIDSTE skoledag for eleverne på de danske skoler i Sydslesvig og allersidste skoledag for en række lærere, bl.a. skoleinspektør Joachim Martin, Rendsborg, og overlærer Gerda Eichhorn, Sønder Brarup.

OPEN air-biografen i Aktivitetshusets gård i Flensborg får 2010-premiere. Yderligere forestillinger i august og september.

ANN Kristin Muerköster og Leon Bodenhausen bliver gift i Flensborg.

BENT Holsteen Jessen, Aabenraa, dør 85 år gammel.

10.

DET Grønne forbundsdaysmedlem Ingrid Nestle bakker op om et danske mindretal, skriver vor avis. Rasmus Andresen, tidl. Duborg-elev, nu Grønt landdagsmedlem gør det også. Grøn gruppeformand Robert Habeck gør det

vist også, men partifællerne rundt omkring i kommunerådene har det så som så med solidariteten, konstaterer vor avis.

CDUs mindretalspolitiske ordfører i landdagen, Susanne Herold, erkender ifølge vor avis, at mindretallet rammes hårdt af spareplanerne, men mener ikke, mindretallet skal spare urimeligt mere end andre.

DANISH Dynamite-holdet deltager atter i dragebåds-konkurrencen i Frederiksstad, musikalsk støttet af Værløsegården, der på turné i Nordtyskland og overnattende på Skipperhuset i Tønning giver koncert i Frederiksstad. De danske kaproere var dog ikke at finde blandt de hurtigste.

HERBERT Erichsen, Flensborg, dør 77 år gammel.

11.

HILDEGARD og Edmund Srogosz, Skovby, fejrer diamantbryllup.

12.

VOR avis citerer Hamburger Abendblatt for at skrive, at Tysklands ambasadør i Danmark har advaret den tyske regering om, at situationen omkring det danske mindretal og Kiel-tilskudene kan udvikle sig til tyskerhad i Danmark.

13.

REGERINGEN i Kiel præsenterer finanslovsforslaget 2011-12 i landdagen indeholdende besparelser på tilskuddet til bl.a. Dansk Skoleforening. Ministerpræsident Peter Harry Carstensen fastholder, at der kun kan laves om på dispositionerne, hvis der påvises besparelsesmuligheder andetsteds.

CHARLOTTE Bassler, Kobbemølle Danske Skole, reagerer i vor avis totalt uforstående over, at CDU-gruppen i Harreslev kommuneråd stemte imod SSWs og SPDs resolution imod Kiel-spareplanerne overfor mindretallet. Hun er ikke ene om at være uforstående.

DOROTHEA Weiss, Flensborg, runder de 100.

14.

VOR avis skriver om et cricketstævne for 8-13-årige på Mikkelsberg i Hatsted i weekenden, som 5 danske klubber deltog i, og som Husum Cricket Club var vært for. - Danske cricketspillere - unge som gamle - ved, hvor Sydslesvig ligger, siger klubbens grand old man Henry Buhl, Mikkelsberg.

16.

HOFKULTUR i Flensborg starter for første gang op i gården på Flensborghus, en drønende succes. Tysk/latinamerikanske Machumbaché leverer salsa. Festivalen varer til langt ind i august, og en række danske spillesteder i byen er med, også sponsoreret af SSF.

EBERHARD von Oettingen tiltræder som leder af Feriebørnskontoret i Flensborg ved siden af sit job som skoleinspektør på Jørgensby-Skolen. Han afløser Birgitte Tychsen-Schlotfeldt.

VOR avis gæster SdUs sommerlejr på Christianslyst for de 11-13-årige og beretter om herligt samvær og gode oplevelser for de unge

RAGNHILD Lassen, Flensborg, dør 57 år gammel.

17.

KIEL-regeringen ønsker ikke at diskriminere nogen folkegrupper, forsikrer regeringstalsmand Knut Peters overfor vor avis. Han lader tydeligt skinne igennem, at de voldsomme reaktioner i den danske regering og i de danske medier på landsregeringens nedskæringsplaner er kommet bag på landsregeringen.

DEN danske Europabevægelse støtter det danske mindretal, skriver vor avis.

KULTURNAT i Husum, og det danske mindretal er med: Kjær og Skourup, Deichträume og Flat T giver koncerter på Husumhus.

DEN sydslesvigske sommerhøjskole i Tønning gæstes af vor avis, der beret-

ter om hygge, samvær og gode aktiviteter for store som små.

FAMILIEKURSET på Jaruplund Højskole gæstes af vor avis, der skriver om 34 kursister i alle aldre, der i år kigger nærmere på vikingerne, middelalderen og musik.

18.

PETER Andresen, Agtrup, runder de 80.

20.

HUSUM Cricket Clubs bedste spillere rejser sammen med det danske U19-landshold til EM i Irland. Jörg Krüger, HCC-formanden, er holdleder og træner for U19-landsholdet. Jannik Wiese gør også klar til at pakke for 1. august sammen med det danske U15-landshold at drage til EM i Holland.

I VOR avis præsenteres ombygningerne på Flensborg Bibliotek: Udlånsetagen bygges om, en »dansk truppe« etableres, og der bliver plads mellem rederne.

21.

SSW har fået 170 nye medlemmer på blot syv uger, skriver vor avis. SSW går ud fra, at det udover hvervekampagnen også skyldes modvinden fra Kiel.

22.

DET femte element, det sociale samvær står i centrum for Nordisk Ungdomsuge med dets 56 deltagere i 15-25 års alderen på Christianslyst. Arrangøren, SdU, har lagt et flot program hele ugen igennem.

WOLFGANG Happel, Flensborg, runder de 60.

23.

GENERALKONSUL Henrik Becker-Christensen lægger ikke skjul på sine og Danmarks bekymringer m.h.t. nedskæringstruslen fra Kiel, da han gæstes af de Grønnes og SSWs gruppeformænd i landdagen, Robert Habeck og Anke Spoorendonk. Det er det største grænselandspolitiske problem siden

Bonn-København erklæringerne i 1955, siger han.

LANDSREGERINGENS mindretalskommitterede Caroline Schwarz siger til 60 stipendiater fra 27 lande på besøg i Kiel, at spareplanerne ikke ændrer ved landets mindretalspolitik og ikke vil belaste forholdet til Danmark.

WILHELM Werner Dittrich, Skovby, dør 88 år gammel.

24.

GRÆNSEFORENINGEN giver afkald på at ville søge om statstilskud til oplysningsopgaver i Danmark fra Sydslesvig-bevillingen, skriver vor avis, citerende generalsekretær Knud Erik Therkelsen. Det sker på baggrund af usikkerheden m.h.t. tilskuddene til mindretallet fra Kiel.

MARIA Messerschmidt og Leander Lühr bliver viet i Flensborg.

25.

ISTED-slaget mindes en række steder i det sydslesvigske. 160-året for slaget markeres traditionen tro i Flensborg på den gl. kirkegård med bl.a. tale ved avisens chefredaktør Bjarne Lønborg og efterfølgende morgenkaffe på general-konsulatet.

26.

MORTEN Messerschmidt MEP (DF) vil rejse diskriminations sagen mod det danske mindretal ved EU-Kommissionen og Europarådet, lover han i en samtale med repræsentanter for det danske mindretal og FUEF på Jaruplund Højskole.

27.

VOR avis skriver, at Grænseforeningen vil søge projektpenge fra Sydslesvig-bevillingen til oplysningsformål men ikke driftstilskud.

MIE Rørdam Preil ser dagens lys.

ERIK Jacobsen, Kruså, fylder 70 år.

HANS-Werner von Eitzen, Flensborg, dør 81 år gammel.

28.

LANGHORN kommuneråd opfordrer enstemmigt landsregeringen til at tage afstand fra nedskæringsplanerne overfor de danske skoler, melder vor avis.

29.

VIA vor avis sender 50 sydslesvigske spejdere en hilsen fra KFUM-spejderen korpsslejr på Skiveegnen, hvor 16.000 spejdere plus gæster fra hele verden er sammen om alskens aktiviteter i en uges tid.

I VOR avis annonceres, at Andreas Severin, Flensborg, er død.

AUGUST 2010

1.

FLENSBORGY's Men's Club fylder 40. I dagens anledning bliver der gudstjeneste, og derefter byder klubbens 22 medlemmer på buffet i Ansgar Menighedshus i Flensborg.

UNION-Bank melder om to mærkedage: Fuldmægtig Ragnar Albertsens 40 års jubilæum og assistent Inger Dolls 25 års jubilæum.

2.

REPRÆSENTANTERNE for det danske og det tyske mindretal – inviteret til omegnsreception hos Dronning Margrethe på Gråsten Slot - diskuterer livligt spareplanen, mens de venter på at blive lukket ind. Her er man enig.

3.

VOR avis skriver, at uddannelsesministeriet i Kiel nu har sendt ændringen af skoleloven til høring. Dermed er der banet vej for ændring af tilskudssatserne til Dansk Skoleforening.

HANS Gunner Bojsen, Flensborg, dør 86 år gammel.

6.

HOFFET bekræfter – også til sydslesvigernes glæde - rygter om, at kronprinsesse Mary er gravid og venter tvillinge i januar.

ANNI Helene Schach, Harreslev, dør 92 år gammel.

7.

SVEN Kjems, Gråsten, runder de 90.
FRANZISKA »Fanny« Danneberger, Flensborg, dør 88 år gammel.

10.

FORBUNDSREGERINGEN erkender, at der bør være mere balance mellem Danmark og Tyskland i mindretalsfinansieringen. Det vedstår dens mindretalskommitterede dr. Christoph Bergner overfor indenrigs- og sundhedsminister Bertel Haarder på et møde i København. Bergner vil nu kontakte Peter Harry Carstensen.

11.

RICHARD Büchert, Lille Solt, dør 80 år gammel.

14.

SSW og skoleforeningen reagerer skarpt i vor avis på det slesvig-holstenske skatteyderforbunds appel til landsregeringen om at holde fast i nedskæringerne på de danske skoler: Ensidig politisk indblanding tilkommer ikke en partipolitisk neutral interesseorganisation, der henter sine informationer i uddannelsesministeriet, som skolerne sorterer under.

18.

VOR avis skriver, at SSF er i gang med at renovere Slesvighus i første omgang for 1,1 mill. euro. Dansk Sekretariat og biblioteket vil kunne flytte ind til foråret 2011.

19.

VOR avis kolporterer rygter om, at landsregeringen uden at tabe ansigt vil rode sig ud af nedskæringsfadæsen.

20.

HANS Kargaard Thomsen fra Per Thaulows Fond overrækker 50.000 kr. til Studiefdelingen/Arkivet ved Dansk

Centralbibliotek i Flensborg som hjælp til digitalisering af lydband m.m.
GRETHE og Wilhelm Klüver, Flensborg, fejrer diamantbryllup.

21.

NØDVENDIGT Forum i Danmark fortsætter sit arbejde for folkestyre, Danmarks selvstændighed og imod EU. Karl Otto Meyer genvælges til bestyrelsen.

VOR avis skriver, at der i år er 135 begyndere i de danske skoler i Flensborg mod 112 sidste år.

22.

STATSMINISTER Lars Løkke Rasmussen og SSW-formand Flemming Meyer er hovedtalere på Folkemødet på Ejer Bavnehøj. Begge udtrykker atter deres bekymring for ligestillingen i Slesvig-Holsten.

23.

I VOR avis annonceres, at Liva Jürgensen har set dagens lys.

24.

DELSTATSREGERINGEN vil skære det danske mindretal med i snit 15% i 2011 og 28% i 2012, fremgår af finanslovsforslaget. Ud over de 4,7 mill. euro slettes tilskuddet til elevkørsel på 510.000 euro og i 2012 10% eller 61.700 euro mindre i anlægstilskud. SSFs »globale« tilskud, hvoraf kun halvdelen bruges af SSF, mens den anden halvdel sendes videre til andre f.eks. voksenundervisningen, skæres i 2012 fra nu 456.000 euro til 329.500 euro, Dansk Centralbibliotek fra 92.000 til 65.000 euro, Jaruplund Højskole fra 85.100 til 61.500 euro, og Sydslesvigsk Oplysningsforbund fra nu 16.300 til 11.700 euro. Fælleslandboforeningens 30.000 euro agtes slettet helt. Også friserne og sinti & roma planlægges skåret betragteligt.

VOR avis skriver, at Grænseforeningen har opfordret Europarådets generalsekretær Thorbjørn Jagland til at rette

henvendelse til forbundskansleren for at gøre klart, at landsregeringens nedskæringsplaner er et eklatant brud på Europarådets rammekonvention om bdskyttelse af nationale mindretal. VOR avis skriver derudover, at SdUs petanquehold er vendt hjem fra landsstævnet i Græsted havende indtaget pladserne to til syv.

24./25.

FOLKETINGETS kirkeudvalg med formand Britta Schall Holberg i spidsen plus kirkeminister Birthe Rønn Hornbech m.fl. er på kirke- og mindretalsbesøg i Sydslesvig. Udvalget og ministeren ser landsregeringens ensidige nedskæringstrusler og tilsidesættelsen af ligestilingen med vrede.

25.

DEN danske regerings finanslovsforslag for 2011 fremskriver Sydslesvigbevillingen i 2011 med en stigning på 1,38% til 441,4 mill.kr.

26.

KIM Andersen fra Sydslesvigudvalget lægger i vor avis ikke umiddelbart op til, at der skal tilflyde mindretallet flere penge fra Danmark, fordi Kiel truer med at spare. Han forventer, de tages af bordet. For øvrigt lægger Sydslesvigloven op til muligheden for projektstøtte, men de ansøgninger skal først ses efter i sømmene.

SSFs medlemsblad KONTAKT skriver, at mindretallets top mødes med Europa rådets ekspertudvalg i Kiel og Det Tyske Institut for Menneskerettigheder (under Forbundsdagen) i Berlin for at informere om situationen og landsregeringens nedskæringstrusler.

27.

ARKÆOLOGISK Landskontor inviterer pressen til Danevirke for at vise dem »porten til Norden/Europa«, den længe efterlyste åbning i Danevirkes kampesten-voldanlæg gennem århundreder. Nu har arkæologerne fundet resterne

af den, og begyndelsen til den murede Valdemarsmur lige ved siden af.

VOR avis skriver, at Grænseforeningen har tilskrevet OSCE-højkommissær Knut Vollebæk i landsregeringens nedskæringssag. Han skal minde forbundsregeringen om sit ansvar i sagen.

VOR avis skriver videre, at Dansk Sundhedstjeneste har bedt A.P. Møller-Fonden om krisehjælp til Dansk Alderdomshjem på 1 mill. euro.

28.

PÅ et SSW-møde i Flensborg fastholder partiet sin kritik af amtsdistrikterne (»Ämter«) som fælleskommunale administrationsenheder uden folkevalgt legitimation. Det havde forfatningsdomstolen tidligere på året også givet SSW ret i. CDU og kommuneferien vil bevare dem, men flytte forvaltningsopgaver tilbage til kommunerne. LINN Dreyer og Christian Happich, Flensborg/Jaruplund, bliver gift.

MANUEL og Karina Münchow, Herning, bliver gift.

CAROLIN Witte og Stehen Piepgras vies i Flensborg.

AGNETA Glessmer og Rasmus J. Joensen bliver gift i Flensborg – og Nikolaj Jegvan Joensen bliver døbt.

29.

DANSKE og tyske flertals- og mindretalskirker i grænselandet mødes til Kirke Uden Grænser i Flensborg til gudstjeneste, samvær og underholdning – samt faglige samtaler.

EGERNFØRDE danske kirke fejrer 25 års jubilæum. Biskop Niels Henrik Arndt prædiker.

30.

FORFATNINGSDOMSTOLEN i Slesvig afsiger dom i bl.a. SSWs og de Grønnes klage mod landdagsvalget 2009, antallet af valgkredse samt antallet og fordelingen af tillægsmandater: En ny valglov skal være færdig i maj 2011, og et nyt landdagsvalg skal være gennem-

ført inden september 2012. Indtil da kan landdag og landsregering fortsætte.

31.

VOR avis skriver, at mindretallets (SdUs) U17-fodboldhold trods fire nederlag i det internationale Dana Cup i Frederikshavn havde et par gode dage, hvor de lærte hinanden at kende og lærte samspil. Det var holdets første turnering.

SEPTEMBER 2010

1.

VOR avis skriver, at en valgkamp kommer til at koste SSW over 160.000 euro. Der er visse reserver, men partiet kommer nok ikke udenom at skulle optage et lån. Det offentlige refunderer senere et bestemt beløb pr. afgivet vælgerstemme.

PER Dittrich, Tarp, tiltræder efter 10 år som journalist på vor avis som ny amtskonsulent for SSF i Rendsborg-Egernførde amt.

2.

EUOPARÅDETS ekspertkomité var rystet, da vi på et møde med dem sidst skildrede situationen i Slesvig-Holsten med landsregeringens udspil m.h.t. besparelser overfor det danske mindretal, især de danske skoler, fortæller SSFs og Samrådets formand Dieter Paul Küssner på mødet i Det sydslesvigske Samråd.

HENRIK Tvarnø, direktør i A.P. Møller-Fonden, er til møde med de danske i Egernførde.

SSFs medlemsblad KONTAKT skriver, at mange berlinere og andre skrev under på mindretallets protestlister, da der var åbent hus i ministerierne i Berlin, og de fire nationale mindretal og mindretalssekretariatet deltog med en bod i indenrigsministeriet.

SSW melder via vor avis om en stigning i tilskuddet til danske institutioner

i 2009 med 700.000 euro til godt 6 mill. euro – de fleste lovbundne til børnehaver og vuggestuer. Men SSW mener også, 2009 meget vel kann blive det foreløbigt sidste år med stigninger, fordi kommunerne fattes penge, og det vil gå du over de såkaldt frivillige ydelser. FINN Slumstrup, Grænseforeningen, er taler på et møde ved SSW-arbejdsgruppen Slesvig-Holsten/Hamborg i Hamborg.

4.

FELICIA Klink, Flensborg, tidl. Jaruplund og Tarp, dør 88 år gammel.

7.

VOR avis skriver, at sinti og roma har henvendt sig til ministerpræsident Peter Harry Carstensen og bedt ham være behjælpelig med at få optaget og sikret sigøjnernes rettigheder i landets forfatning.

VOR avis skriver endvidere, at SSF har startet børneteatersæsonen med Teater Refleksions animationsteater for de yngste klasser i Nordfrisland.

8.

LANDDAGEN førstebehandler finansloven 2011-12, men ikke et ord fra regeringspartierne omkring besparelserne overfor det danske mindretal. SPDs gruppeformand Ralf Stegner, Linke og naturligvis SSW går dog i rette med regeringen.

LANDSREGERINGEN mener - svarende på SSWs forespørgsel - ikke at kunne gøre noget ved, at 56 kommuner i delstaten efter 10 års med arkivloven endnu ikke har fået oprettet eget arkiv, vigtigt for lokalsamfundet med respekt for fortid og nutid.

SSWs overborgmesterkandidat Simon Faber præsenterer sit valgprogram på et offentligt møde på Flensborghus.

FORFATTEREN Pia Fris Laneth fortæller på Flensborg Bibliotek om danmarkshistorien set med kvindeøjne, inviteret af de sydslesvigske kvindeorganisationer og biblioteket.

9.

LANDDAGEN drøfter samarbejdet med Region Syddanmark efter begæring fra SSW. Mens regeringschefen er godt tilfreds med samarbejdet, anser oppositionspartierne nedskæringstruslen og det grænseoverskridende universitets-samarbejdes truede fremtid som havende sat skår i samarbejdet.

DEN dansk-tyske embedsmands-arbejdsgruppe mødes første gang på generalkonsulatet i Flensborg for at analysere tilskuddene til mindretallene. Der forlyder intet fra mødet. Næste møde bliver i København.

25 elever fra A.P. Møller Skolen melder sig som elevambassadører og forstærker nu det korps, som Duborg-Skolen hidtil var alene om at stille. Bag besøgsprojektet på skoler i Danmark står Grænsforeningen.

TIL SSFs medlemsblad KONTAKT siger Vesterleds bestyrelsesformand Carsten Dalgaard, at de gamle barakker nu meget snart rives ned, fordi der skal bygges en ny hovedbygning på lejrskolehjemmet Vesterled i Haurvig på Holmslands Klit. Pengene er hjemme, ikke mindst takket være A.P. Møller-Fonden.

SSF åbner teatersæsonen med »En klovns ansigt« ved Teatret Masken og Hans Henrik Clemensen på Flensborghus.

10.

SSF og Sønderjyllands Symfoniorkester åbner klassiksæsonen i Flensborg med David Porcelijn som ny chefdirigent og solisterne - i værker af Keuris, Ravel og Nielsen - Cedric Tiberghien, klaver, Helene Lang, sopran, og Erlend Tyrmi, baryton.

11.

VIA vor avis afviser SSW et dansk-tysk - sikkert velment - SPD-forslag om et mindretalsudvalg i landdagen i Kiel, som vor avis formoder, at muligvis SSF har visse sympatier for. - Det er landdagens opgave at drive mindretalspolitik, lovgive og give bevillinger,

siger SSW-formand Flemming Meyer, der mener, der er debatfora nok.

FORSKRUEET, forhånende og forløjet. Det er ikke pæne ord, Slesvig-Ligaens formand Flemming Radsted Madsen giver landsregeringen fra ligaens landsmøde i Hundige. Ligaen støtter fortsat mange formål i det sydslesvigske - trods finanskrisen. Sydslesvigloven får positive meldinger med på vejen. Thorkild Tønnsen fra Flensborg Roklub får ligaens legat.

DE danske institutioner og foreninger i Husum arrangerer lær-at-kende-dag på skolen - målrettet på de nye i mindretallet.

DANSK Skoleforenings medlemsblad Fokus melder om et nyt orkesterprojekt for elever: Skoleforeningens Underholdningsorkester (SKURK).

PÅ Tydal glæder man sig over, at stavkirken Skt. Georgskirken, oprindeligt placeret på Danevirke men siden flyttet af byggeretslige grunde til Tydal, bruges mere og mere til vielser, danske som tyske, skriver vor avis.

HANS Jørgen Henningsen, Tønder, tidl. Nibøl og Aventoft, dør 81 år gammel.

11./12.

DER er kulturarvsdag og Tag des Denkmals. På Danevirke er der rundvisninger på dansk og tysk.

12.

OGSÅ det danske mindretal er med, da den nordfrisiske sprogfest afvikles i Bredsted.

PÅ SPDs landsmøde støttes det danske mindretals anliggende 100% på initiativ fra Slesvig-Flensborg amts SPD.

DE Grønnes „lille landsmøde“ støtter på initiativ af fhv. Duborg-elev Rasmus Andresen det danske mindretal uforbeholdent i kravet om ligestilling.

13.

BESTYRELSEN for Kaptajn Hansens Legat er i Skovlund og Drage. I Skovlund fik de nyt inventar for legatportionen sidste år, I Drage får de ditto i år.

13.-24.

SYDSLESVIG-udstillingen vises på Horsens rådhus.

14.

SSFs Hovedstyrelse drøfter Samrådets kommunikationsudvalgs udkast til en kommunikationsstrategi overfor danske medier, f.eks. gennem etableringen af et overordnet, ret uafhængigt informationsorgan. Formand Dieter Paul Küssner advarer mod antityske holdninger i Danmark på baggrund af den aktuelle strid med landsregeringen. Küssner tilbageviser kritik af mindretallets møde med DFs Morten Messerschmidt: Det danske mindretal er ingen partisag men hele Danmarks sag! En ny mediestrategi for mindretallet er nødvendig, men den må ikke koste noget, mener hovedstyrelsen. Samrådets forslag bakkes for såvidt op, som en ansættelse i et eventuelt nyt informationsorgan stilles i bero. De eksisterende presse-mæssige ressourcer bør samordnes og derved udnyttes bedre, mener hovedstyrelsen.

HANS Egon „Jo“ Jonasson, Bønstrup, dør 81 år gammel.

15.

VOR avis skriver, at SSW-U fra at være 20 nu er oppe på 92 medlemmer, og de er – godt for kontinuiteten - ikke kun fra Duborg-Skolen men også fra A.P. Møller Skolen og andre fællesskoler.

DANSK Centralbibliotek har fået post fra Nordfrislands amt: På baggrund af amtsrådets beslutning fra november 2008 får det danske bibliotek det samme amtstilskud pr. udlån som de tyske.

16.

SSF-organet KONTAKT beretter om herlige venskabsbesøg: Holm/Skt. Jørgen og Centrum/Nord i Slesvig har været i Kerteminde hhv. Dianalund Grænseforeninger.

PÅ SdUs styrelsesmøde præsenteres et nyt forslag til logo. Heller ikke det falder i alles smag. Styrelsen støtter

Samrådets forslag til kommunikationsstrategi men er også afventende og lidt skeptisk.

KLARA Serine Carstensen, Flensborg, annonceres død 98 år gammel.

17.

SSF Flensborg amt starter op med et fredagskursus med SdU-konsulent Rainer Pingel for nye – og gamle – bestyrelsesmedlemmer. Medlemmer andetsteds fra er velkomne.

18.

SSWs landsmøde afvikles i protestens tegn. Alle tordentalerne, sydslesvigske som rigsdanske, forvarer sig mod angrebene på mindretallet og diskriminationen fra landsregeringens side.

KOMITEEN for Sydslesvigske Børns Ferierejser skal laves om til et udvalg under Dansk Skoleforening og Grænseforeningen. Foreningen skal opløse sig selv. På komiteens generalforsamling i Flensborg bliver der dog ikke besluttet noget endeligt p.g.a. manglende stemmer. I år var det 400 børn, der holdt ferie i Danmark. I 1950'erne 10.000.

PÅ CDUs landsmøde tager formanden Peter Harry Carstensen ikke mod genvalg. Hans efterfølger er Christian von Boetticher.

DGLs verdenshold giver en alle tiders flot opvisning i Idrætshallen i Flensborg. Der er 650 tilskuere.

19.

VED menighedsrådsvalget på Sild stopper Erika Bonato som formand gennem 20 år.

21.

KOMEDIEN „Souvenir“ ved Venssysel Teater gæstespiller på Husumhus til stor fornøjelse for publikum. SSF er arrangør.

21.-23.

FOLKETINGETs Kulturudvalg er på Sønderjyllands-besøg med afstikker til

Sydslesvig til bl.a. Dansk Centralbibliotek, Danevirke, Hedeby og Noldemuseet.

21.-25.

NORDISK Informationskontor i Flensborg og byens kulturbureau arrangerer en nordisk-dansk/tysk litteraturfestival i det danske-tyske grænseland med 11 forfattere – en drønende succes, der søges gjort til en tradition. 2.000 mennesker deltager de 20 tilbudte aktiviteter.

23.

53 nye Sydslesvig-ambassadører fra Duborg-Skolen og første gang fra A.P. Møller Skolen samles på Lille Okseø til lynkursus i at være ambassadører for mindretallet, inviteret af Grænseforeningen.

BOURBON Street Jazzband spiller jazz på Flensborghus, inviteret af SSF og SdU.

BØRNENE i Hakkebakkeskoven – familieteater i Slesvig for 5-årige og opefter. Og folk strømmer til fra hele Sydslesvig, inviteret af SSF.

24.

FANTASTISK koncert ved SSF og Sønderjyllands Symfoniorkester med Per-Otto Johansson som dirigent og trompetisten Tine Thing Helseth som solist på A.P. Møller Skolen. Og der var en hel del unge i den flotte koncertsal.

25.

STOR aktionsdag rundt omkring i Sydslesvig: skoler og foreninger samler målrettet underskrifter imod landsregeringens spareplaner, ligesom man allerede har gjort det spredt i ugerne før mange steder. Over 51.500 underskrifter bliver det til.

FRIISK Funk (radio) går i luften på FM-nettet fra Alkersum på Før. Kan dog ikke modtages alle de steder, hvor man gerne vil.

RIKKE Ramm-Mikkelsen og Tobias Eberlein vies i Herning.

BIRGIT Messerschmidt, Flensborg, runder de 60.

JOHANNES Heinrich »Heini« Petersen, Bredsted, dør 67 år gammel.

26.

FOLKETINGETs Sydslesvigudvalg er kommet til Flensborg til flere dages budgetforhandlinger med organisationerne. Udvalget er ikke indstillet på at tage højde for de eventuelle nedskæringer, Kiel har bebudet. Og udvalget ser sig ikke i stand til at opfylde alle ønsker. Udvalget oplyser for øvrigt, at det har fået egen hjemmeside – et bidrag også til synliggørelse af mindretallet.

26./27.

SIGNE Svendsen og band optræder på Vesterland Danske Skole og på Flensborghus, inviteret af SSF og SdU.

27.

I VOR avis skrives, at Foreningen af Fhv. Folketingsmedlemmer har været på besøg i Sydslesvig på Danevirke og A.P. Møller Skolen.

28.

KAREN Jeppe, Armeniens ukronede dronning, fortæller historikeren Brita June Johnsen om på Flensborghus, inviteret af Flensborg Kirkehøjskole.

GERT Pickardt, Harreslev, runder de 70.

28.-30.

PENSIONIST-revyen „De gode gamle dage“ fra Horsens underholder dygtigt og humørfyldt på tre ældrefester arrangeret af Flensborg by, Flensborg amt samt Gottorp og Rendsborg-Egernførde amter sammen med Humanitært Udvalg.

29.

DELSTATSREGERINGENS nedskæringsplaner overfor mindretallet står på dagsordenen på kontaktudvalgsmødet i Berlin. Politikernes reaktion er beskeden. Regeringspartierne viser kun

manglende forståelse for mindretallets argumenter.

GIGANTISK sang på Flensborghus: De tre kongelige tenorer John Venning, Magnus Gislason og Mats Calvén synger akkompagneret af pianisten Carol Conrad, inviteret af SSF.

DANSK Sundhedstjeneste starter et forældrekursus „Tæm din teenager“ over syv aftener.

VOR avis skriver, at Husum Cricket Clubs drengehold er vendt hjem fra danmarksmesterskaberne i Herning med en flot 2. plads i bagagen; og endnu en Wiese, Tom Wiese gjorde sig bemærket som suveræn spiller.

30.

HANNE Sørensen har sidste arbejdsdag som Flensborg SSW-byrådsgruppes sekretær. Hun går på pension og efterfølges af Bodil Bischoff.

STORT guldbryllup hos ægteparret Hoop i Velt/Follervig.

OKTOBER 2010

1.

SSF/SSW inviterer til sprogkonference om en aktiv dansk sprogpolitik i Slesvig-Holsten i stændersalen på Slesvig rådhus.

REGIONEN vil gøre noget ved indlæring af nabosproget og henviser til børnenes ven, den forvirrede »prof. dr. ABC« alias Claus Sax Hinrichs og hjemmesiden www.prof-dr-abc.com.

GUNNAR Tessin, Slesvig-dreng og statsautoriseret revisor, tiltræder i Berlin som DanRevisions rådgiver for danske og tyske virksomheder.

VIVIEN og Lars Bossemeier bliver viet på Gottorp slot i Slesvig.

2.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad skriver, at Horst-Werner Knüppel, Skjern, tiltræder 1. november som Uffe-Skolens inspektør i Tønning.

I SLESVIG er der casting til Dansk Sko-

leforenings nyeste tiltag, underholdningsorkestret SKURK.

PETER Schaufuss-balletten får standing ovations fra en næsten fyldt teatersal i Slesvig efter opførelsen af Romeo et Julie efter Shakespeare og Sir Ashton.

3.

DANIEL Baron, Flensborg, dør 43 år gammel.

4.

PÅ mødet i Det sydslesvigske Samråd kritiserer ikke kun rådets og SSFs formand Dieter Paul Küssner forbunds- og landsregeringernes mindretalsrådgivere. De bør mere være ombudsmand end regeringernes forlængede arm, siger han – også på baggrund af det lidt frustrerende møde i kontaktudvalget i Berlin nogle dage forinden. Samrådet støtter dets kommunikationsudvalgs udkast til en kommunikationsstrategi, men økonomien afgør, hvornår den kan realiseres.

5.

CDU og FDP i Kiel aflyser med kort varsel et møde med skoleforeningen om tilskuddene.

ROLF Brinckmann, Flensborg, dør 66 år gammel.

6.

LANDDAGSPRÆSIDENT Torsten Geerts får overrakt 51.512 indsamlede protestunderskrifter ved Samrådets og skoleforeningens formænd, Dieter Paul Küssner hhv. Per Goldberg, og SSW-landdagsgruppens formand Anke Sporendonk.

KREDS DAGEN plus landråden i Slesvig-Flensborg amt vedtager en støtte-resolution for mindretallet og sender den til landsregeringen.

BJØRN Nørgaard fortæller om (sin) kirkekunst og det skred, der er sket med vore værdier, på et møde på Flensborg Bibliotek.

ELSBETH Mikkelsen, Flensborg, dør 60 år gammel.

7.

IGEN sender Harreslev kommuneråd en protestresolution mod diskrimination til landsregeringen - og atter undlader CDU at stemme for.

PÅ BUPL-fagforeningens generalforsamling beklager formand Ingelise Thiel, at mens børnehavepædagogerne hvert år forhandler overenskomst med SdU, har man ikke kunnet gøre det i 2009 med skoleforeningen, fordi alle venter på gymnasielærerne.

HERBERT Cordsen, habil fotograf, har fået ophængt en række af sine smukke billeder på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

GRETE Marie Jakobsen dør 88 år gammel.

7-10.

SSF Egernførde drager på en vel tilrettelagt tur til Skagen.

8.

ARS Nova Copenhagen og Concerto Copenhagen giver en yderst enestående koncert med Monteverdis Maria Vesper i Christkirken i Rendsborg med SSF som arrangør.

ANNONCERET som en jazzaften af de helt store - og det bliver det også: SSFs og SdUs jazz på Flensborghus med pianisten Niels Lan Doky, drummeren Alex Riel og bassisten Morten Ramsbøl er et scoop.

I ANLEDNING af Duborg-Skolens 90 års dag er der reception for indbudte gæster - men også udgivelse af en jubilæumsbog, en foto- og kunstudstilling, historisk foredrag og møder mellem nuværende og forhenværende elever.

AKTIVITETSHUSET i Flensborg fejrer 20 års dag med manér.

INGRID Jensen, Sneslev v. Ringsted, dør 94 år gammel.

10.

SPROGFORENINGEN fejrer 130 års jubilæum på Folkehjem i Aabenraa med foredrag, musik, kaffe og fælles spising.

BENT A. Koch, Odense, dør 82 år gammel.

11.

DEN dansk-tyske embedsmandsgruppe til kulegravning af tilskud til det danske hhv. det tyske mindretal er ved at lægge sidste hånd på værket. Om en måned ventes gruppens rapport, oplyser generalkonsul Henrik Becker-Christensen, Flensborg.

VOR avis skriver fra Friisk Foriining efterårshøjskole på Jaruplund Højskole med frisisk sprog og mange aktiviteter for 30 voksne og 14 børn i 3-15 års alderen.

EDITH Grisa, Kappel Danske Børnehaven, runder de 60.

12.

ARKIVET ved Dansk Centralbibliotek lukker op for gemmerne og giver lydprøver - nu digitaliserede - på fortidens stemmer på en offentlig foredragsaften med arkivar Martin Bo Nørregaard.

VOR avis skriver, at Vanderup kommuneråds flertal har sendt hele tre protestresolution til ministerpræsidenten i Kiel, der kun i tekniske henseende adskiller sig fra hinanden.

ENDVIDERE takker Sydslesvigudvalgets formand via vor avis alle bidragsyderne til udvalgets nye hjemmeside for indsats. Siden kan ses på www.syd-slesvigudvalget.dk

13.

VOR avis skriver, at striden, om der skal være to eller tre driftsråd i skoleforeningen, nu havner i retten, efter at gymnasielærerne på A.P. Møller Skolen oprettede stridens æble - et eget driftsråd for et stykke tid siden.

FUEF-præsident Hans Heinrich Hansen og -vicepræsident Heinrich Schultz går

i pressen for at redde ligestillingen af flertal og mindretal i grænselandet - ved at appellere til forbundsregeringen og landsregeringen om at droppe nedskæringerne. Konsekvenserne i flere henseender er uoverskuelige, siger de.

14.

FORMANDEN for Sydslesvigudvalget skriver i hele udvalgets navn til statsministeren og opfordrer ham til at stå fast i ligestillingsproblematikken mellem landsregeringen i Kiel og det danske mindretal.

KUNST til Grænsen er navnet på Grænseforeningens årbog 2011, som præsenterer 31 grænselands-kunstnere, bekendtgør vor avis.

VOR avis skriver, at Tønning byråd for første gang har mødtes på Uffe-Skolen. Der vedtog de en protesterklæring til fordel for det danske mindretal og sendte deb til landsregeringen.

15.

VOR avis skriver, at Sydslesvigudvalget har afsluttet sit budgetarbejde for 2011 og har sendt notatet herom til undervisningsministeren. Når hun om kort tid har taget stilling, offentliggøres resultatet.

VOR avis skriver endvidere, at Grænseforeningen har fået svar på brevene til OSCE og Europarådet vedr. diskrimination af det danske mindretal. I begge svar henvises til, at problematikken er op til regeringerne at løse, men at man følger sagen fra sidelinjen så at sige.

LARS Skjødt Jacobsen, Tarp, runder de 70.

16.

ET tilløbsstykke i Idrætshallen: Flying Superkids fra Århus leverer alle tiders gymnastik-show.

20.-23.

SDUs bedsteforældre-børnebørnlejr afvikles med aktivitet og hygge på Christianslyst.

28.

SKOLEFORENINGENS ordinære fællesrådsmøde i Husum præges af landsregeringens nedskæringsplaner overfor det danske mindretal og især de danske skoler.

Aksel C. Andersen

† 3.3.2010

Fhv. lærer på Husum Danske Skole, Aksel C. Andersen døde efter kort tids sygdom.

Aksel C. Andersen var lærer på skolen 1950-1952. Udover lærergerningen var han kirkesanger ved de danske gudstjenester i Klosterkirken.

Hans kone Erika var organist samme sted og i Frederiksstad. Aksel C. Andersen grundlagde spejdertroppen i Husum i 1950.

På grund af svigerfaderens død flyttede Andersen tilbage til Djursland, og her var han bl.a. skoleinspektør på Ørum Centralskole og senere skoledirektør i Nørre Djurs Kommune.

Jeg er en af de elever, som Aksel C. Andersen underviste i den svære efterkrigstid. Han var ikke bare en rigtig god lærer i skoletiden, men også i fritiden havde vi mange spændende aktiviteter sammen, bl.a. som spejdere.

Som sydslesvigsk feriedreng fik jeg i flere sommerferier på Djursland hos Aksel og hans familie nogle fantastiske oplevelser, som var med til at forme mit liv.

Det er med stor respekt og taknemmelighed, jeg bevarer mindet om Aksel C. Andersen.

*Wolfgang Herrmann,
Hasselager*

***

Holger Andresen

2.3.1940 – 19.5.2010

Mangeårig medarbejder på Flensborg Avis, Holger Andresen, døde 70 år gammel.

Holger Andresen blev født i Hamborg under krigen, men hans familie

var fra Flensborg, og det var også her, han voksede op. Som ung rejste han tilbage til hansestaden for at arbejde, og her mødte han sin hustru Dorle.

I begyndelsen af 70'erne kom han tilbage til hjembyen og til Flensborg Avis, hvor han begyndte som bogholder og arbejdede frem til sin pensionering i 2004. Holger Andresen var ansvarlig for avisens regnskab, og han havde evnen til permanent at følge med tiden.

Han videreuddannede sig løbende, både indenfor regnskabsvæsen og IT og arbejdede også med at udvikle avisens computerprogrammer. Han var en skattet medarbejder på avisen. En mand med meninger og med kant og værdsat blandt sine nærmeste kolleger.

Efter hans pensionering ville familien se lidt af verden. De solgte sommerhuset i Danmark, købte en autocamper og rejste rundt i Europa.

Da Holger Andresen i marts i år fejrede sin 70 års fødselsdag, stod det dog klart, at han var alvorligt syg.

FIA

***

Werner Block

22.2.1931 – 4.12.2009

Ved Werners død gik mine tanker går tilbage til den dejlige tid, vi havde sammen med Werner og hans kone Erna.

Da jeg flyttede til Gotrupel med min familie i 1968, lærte vi begge at kende. Erna og Werner var formand og kasserer i SSF Langbjerg. De sørgede altid for, at møderne blev hyggelige. Min kone og jer er altid gerne gået til møderne, når Erna og Werner indbød til dem. Vi blev venner.

I 1999 flyttede begge til Gråsten. De

ville være i nærheden af deres datter og børnebørn. Jeg overtog formandskabet for Langbjerg SSF. Erna og Werner holdt fast i forbindelsen med foreningen og dens trofaste medlemmer.

Den 20. april 2000 holdt vi fælles afskedsfest på Bov Kro. Langbjerg SSF blev lagt sammen med Hanved SSF.

Æret være Werners minde.

Peter von der Wehl

* * *

Hans Gunner Bojsen

24.12.1923 – 3.8.2010

Fhv. lektor på Duborg-Skolen, Hans Gunner Bojsen, 86 år, var sønderjyde, født juleaften på en gård i nærheden af Nustrup som ældste søn i en børneflokk på tre.

Hans store interesse var naturvidenskab, fysik, matematik, kemi og astronomi, og den lidenskab hang ved lige siden drengeårene.

Forældrene havde gerne set ham overtage familiens landbrug, men Hans Gunner Bojsen havde andre planer. Efter skolegangen i den stråttækte blev Hans Gunner sendt i realskole i Gram, derfra fortsatte den boglige karriere først på Rungsted Kostskole og dernæst på Københavns Universitet, hvorfra han fik sin embedseksamen i 1949. Året efter tog han til USA for at undervise og forske, og vel hjemme igen fik han en vikarstilling på gymnasiet i Herning.

Vikariatet trak ud, og han blev der i 11 år. Her mødte han sin første kone, med hvem han fik to sønner. I 1966 rykkede familien igen sydpå, først til Duborg-Skolen, og senere til Sønderborg Statsskole. Her kom han ind i en lang række faglige udvalg og nævne, bl.a. opgavekommissionen, som skulle udarbejde fysik og matematikopgaver til studentereksamen.

I 1977 trak en stilling som fysik- og matematiklærer på Duborg-Skolen atter, og siden har han boet i Flensborg. Her blev han gift for anden gang. Sam-

men med forfatteren Karin Johannsen-Bojsen voksede hans interesse for mindretallets arbejde.

FIA

Dagen blev grå, da jeg slog avisen op og så, at Hans Gunner Bojsen var død. Hans Gunner virkede altid nærværende, når man var sammen med ham. Han var medlevende og medfølelsesfuld og ingenlunde »mæt af dage«. Jeg har haft det held, at Hans Gunner Bojsens og mine veje krydsede hinanden mange gange i den tid, vi har kendt hinanden.

Da jeg i 1962 startede som elev på Duborg-Skolen, var Hans Gunner nyansat på skolen. Han blev min matematik-, fysik- og kemilærer. Om det skete med det samme, har jeg glemt, men vi så meget til hinanden - ikke mindst i gymnasiets overbygning. Hans Gunner Bojsen var, hvad man lidt gammeldags vil kalde en gudsbenådet pædagog. Hans evne til at gøre vanskeligt stof forståeligt har flere generationer af Duborg-studerende nydt godt af.

Og taget i betragtning, at skolen i 1960'erne kun kunne tilbyde sine elever en matematisk-naturvidenskabelig studentereksamen, blev der trukket store vekslere på hans pædagogiske evner. At Hans Gunner samtidig forstod sine elever og deres baggrund, hører med til billedet. Jeg er ham stadig taknemmelig for, at han tog hånd om mine forældre, da de skulle finde sig til rette på de første forældremøder på Duborg-Skolen. Der var langt fra Slesvig til Flensborg, og det var en stor beslutning for dem at sende deres datter på gymnasiet.

Vi mødtes igen, da jeg i 1977 blev ansat som adjunkt på min gamle skole. For samme år blev Hans Gunner Bojsen genansat som lektor efter at have været i Sønderborg i en årrække. Årsagen var ikke en genopblusset længsel efter Flensborg Fjord - årsagen hed Karin og den lykke, som deraf fulgte.

Jeg har henad vejen tænkt over, hvorfor det føltes så lige til - og så berigende - at være kollega med Hans Gunner. Mest af alt var det nok, fordi han blev ved med at være åben for det, som livet bød ham. Hans grundlæggende menneskesyn var, at mennesker er lige og skal have lige muligheder for at kunne bruge deres evner. Det var hans målestok, både som lærer og som kollega.

I årenes løb har Karin og Hans Gunner åbnet deres hjem for mange sammenkomster. De prioriterede at have overskud til selskabelighed i en tid, da mange af os vælger det fra. De supplerede hinanden og gav hinanden plads til at udfolde sig. Det var smukt at være vidne til. Karins og Hans Gunners »makkerskab« kom ikke kun til udtryk i deres arbejde med Karins forfatterskab; det gav grobund for mange frugtbare diskussioner om mindretalsliv, Sydslesvigs fremtid og samfundets udvikling - både nord og syd for grænsen. At de begge var aktive i SSF og SSW siger næsten sig selv.

Nu står Karin alene tilbage. Jeg tænker på hende og sørger med hende. Og jeg tænker på alle de gange, Hans Gunner fik mig til at kigge bag om tingenes tilstand, hvad enten det drejede sig om mindretallets eller flertalsamfundets skævheder. Han var dog aldrig en distanceret debattør; han engagerede sig og gav sit bedste.

Æret være Hans Gunner Bojsens minde.

*Anke Spoorendonk,
Harreslev*

I 1971 var jeg så heldig at få Hans Gunner Bojsen som pædagogikumsvejleder i fysik på Sønderborg Statsskole, hvor han på det tidspunkt var ansat. Jeg oplevede ham som et fagligt uhyre kompetent og seriøst menneske, der tillige var særdeles fair og imødekomende over for såvel elever som usikre pædagogikumskandidater.

I vores lille matematik-fysik-faggrup-

pe på Duborg-Skolen var vi derfor glade for, at han i 1977 valgte at vende tilbage til Duborg-Skolen efter nogle år i Sønderborg.

Hans faglige dygtighed og erfaring og stadige lyst til at diskutere både faglige og pædagogiske emner ved frokostbordet på skolen har været til stor glæde for hele faggruppen, og man gik aldrig forgæves til Hans Gunner Bojsen, når man havde brug for hjælp af faglig eller anden art. Ved de mange lejligheder, hvor han var med til at udarbejde skolens studentereksaminensopgaver i fysik eller matematik, var han en utrættelig talsmand for, at de svage, men velvillige elever skulle have en fair chance ved eksamen.

Vi morede os ofte over hans gentagne bemærkning i forbindelse med udarbejdelsen af eksamensspørgsmålene: »Det kan ikke blive let nok!« Vi vidste jo godt, at hans faglige seriøsitet sikrede, at niveauet altid ville ende med at være rigtigt.

På trods af Hans Gunner Bojsens mange talenter var han på ingen måde et menneske, der fremhævede sig selv eller på nogen måde oprådte overlegent over for andre. Tværtimod var han præget af stor beskedenhed og var altid åben for andres meninger, så man befandt sig godt i hans selskab. Hans interesser var på ingen måde begrænset til faglige eller pædagogiske emner, så man kunne også inden for mange andre områder blive klogere ved at være sammen med Hans Gunner.

Det var et tab for den efterhånden temmelig store matematik-fysik-faggruppe, da han i 1990 valgte at lade sig pensionere. Også efter pensioneringen fortsatte han med at interessere sig for sine fag, og han morede sig ofte med at løse matematiske problemer.

Gennem hans 20 års otium har mange af hans gamle kolleger kunne glæde sig over samværet med ham ved forskellige lejligheder, og det er trist, at han nu ikke er mere. Men jeg er sikker på, at alle vi kolleger, der har

haft den glæde at samarbejde med Hans Gunner Bojsen, vil bevare særdeles mange gode minder om ham.

Gunnar Dyrvig

* * *

Mathias Bonn

16.7.1934 – 26.6.2010

Mathias Bonn as di 26.6.2010 foon üs gingen, an we truure am ham ma sin äine, sin famiili an waane an wansche ja kreetf an mödj, am ma swääre toochte an junk fäilen kläär tu wården.

Bai dideere oufschiis for åltens, bai dåt leest fåårewälj gunge da toochte jant an jurt an säke uk hål e önjfång foon e laawensluup foon di störwne.

Mathias wörd di 16.7.1934 önj Moosbel tuläid. Hi häi en åler an en junger süster an en düchti an liiw mam, wat har latj famiili ouer wååder hüülje muurst, dan di taatje köm üt e krich ai wi tu hüs.

Jü jarst tid eefter e krich wus hard, ouers et wus likes en gouen hüüse, ouerdåt et tuhuupehüülj sü gödj wus, an e mam ma en påår tiire önj e bousem an en gou beerid üt en gruten tün jü latj famiili ålt såt fүүnj köö.

Mathias wus en düchtien schouler an köm awt madelschölj önjt dånsh schölj önj Naibel bai Dinsen Hansen. Eefter e schöljtid ging hi önj e liir an wörd en düchtien snatjer.

Intwasche häi hi sin Frieda fünen, an et jung påår füng da biise bjarne: en Siegfried an en Helga.

As Risem Schölj sü grut wüksen wus an dåt nai bäig apseet wörd, häi et schölj brååk for en hüsmäister, an dåt wörd Mathias. Di 1.9.1971 ouernüm Mathias dideere buntje.

Ålt pååsed gödj tuhuupe: Mathias wus hoonwårker, hi booged aw e näide, köm üt en fraschen hüüse, hi köö uk dånsh, kånd et schölj an e manschhäid, wat deer ma tu douen häi. Hi kjard uk e schöljbus an wörd di „Bonni“ for da bjarne, wat ma ham arken dái foon an wi tu hüs kjarden. Da bjarne moon sin roui an betoocht årt.

Mathias wus üs en gouen heelper bait däk årbe an et tustalen foon da maning fäste an fersoomlinge et iir haandöör. Utouer da bäinginge foon schölj schölj hi uk uug bai üusen bjarnetün hüülje. Wat uk wjartful for üs wus: Sin wüf Frieda fülid ma inönj san årbedsberik. Frieda an Erika Johannsen wjarn ulerbeeste heelper an hääwe önj åål da iirnge, weer ja deer önj e gung wjarn, et schölj snüüs an pruper hülen.

Et wörden 25 iir, weer Mathias da maning årbedsapgoowe as hüsmäister ulerbeest pååsed.

Di 31.12.1996 wörd Mathias pånsoniird an füng dan uk bääder tid for sin bjarnsbjarne an tid tu an uug an klüüter önj sin äin latj snatjerwårkstää.

Mathias as 76 iir üülj wörden.

We seede ma da dånsh: Æret være hans minde.

Marie Tångeberg

* * *

Herbert Braun

12.2.1929 – 30.5.2010

Atter har vi måttet tage afsked med en af vore trofaste venner. Årsmødesøndag, som han ellers så gerne deltog i, døde Herbert Braun, Slesvig, 81 år gammel. Vi i Sønderjysk Arbejderforening i Sydslesvig har grund til at sige tak til Herbert.

For Herbert Braun var det, ligesom for mange andre i tiden efter krigen, da det danske foreningsliv blomstrede op igen, en selvfølge at være med, engagere sig i og yde en indsats for foreningerne.

Udover at være aktiv i Sydslesvigsk Forening, Sydslesvigsk Vælgerforening og Slesvig Idrætsforening var han lige fra begyndelsen med i SAF Slesvig. Og han holdt fast hele sit lange arbejdsliv.

Jeg lærte Herbert at kende og værdsatte, da han var med i SAFs landsstyrelse. Han var et menneske, som trods hverdagens modgang aldrig mistede sin gode humør og sit lune sind. Og

det gav varme og styrke også i for-
eningsarbejdet.

Herbert var utrolig glad og stolt af si-
ne og Hannchens store familie, fem
børn og 12 børnebørn. Vi, som kunne
opleve dette stærke sammenhold og
den gensidige kærlighed ved familie-
fester og andre lejligheder, vil ikke
glemme ham.

SAF er dybt taknemmelig for Herbert
Brauns trofasthed i mere end 50 år.

Æret være hans minde.

*Rüdiger Schulze,
SAF-landsformand*

***

Erika Buch

5.4.1919 - 18.10.2009

I en alder af 90 år døde en af de kend-
teste og ihærdigste kræfter i det dan-
ske mindretal i det sydvestlige Syd-
slesvig, Erika Buch.

Den sidste kæmpe har forladt godset
Vesterholt nær Vester Ørsted vest for
Husum, der selv i nazi-tiden blev be-
tragtet og tolereret som en dansk høj-
borg.

Erika Buch blev nærmest født ind i
den danske bevægelse syd for græn-
sen, idet hendes far, Daniel Petersen,
var travlt optaget af Sydslesvig-spørgs-
målet og havde et glødende ønske om,
at landsdelen skulle vende tilbage til
Danmark efter krigsafslutningen 1945.

Fire år efter hendes brors død som
tysk soldat i krigen overtog hun i 1947
gården med 200 hektar jord, som hun i
mange år drev sammen med ægte-
manden Børge Buch, der døde året før,
og gjorde til et dansk samlingssted for
mindretallet.

Erika Buch var til det sidste optaget
af at være en del af det danske mindre-
tal. Hun var stadig med i både Sydsle-
svigsk Forening og Sydslesvigsk Væl-
gerforening i området samt Kvindefor-
eningen, som hun var æresmedlem af.

Erika Buch er bisat på Svesing kirke-
gård.

Erika Buch døde på sygehuset i Hu-
sum. Hun havde ellers ønsket sig at dø
hjemme på Vesterholt, hvor hun også
var født, men det ønske fik hun des-
værre ikke opfyldt.

Erika var præget af landsdelens his-
torie og kultur. Hun var aktiv i det dan-
ske arbejde på egnen. Skolen i Treja,
SSF, SSW og kvindeforeningen nød
godt af hendes indsats. Også den dan-
ske menighed havde Erikas bevågen-
hed. Så længe helbredet tillod det, var
hun en flittig kirkegænger.

Medlemmerne af vore fadderskaber
var glade for gæstfriheden på Vester-
holt, hvor Erika gerne fortalte om slæg-
tens, gårdens og Sydslesvigs historie.
Gentagne gange holdt hun også fore-
drag i Danmark og gjorde altid et
stærkt indtryk på tilhørerne.

Vore tanker går til Jørgen, der på to
år mistede både sin far og sin mor.

Æret være Erika Buchs minde.

Hermann Henken

Den slesvigske Kvindeforening sørger
over Erika Buch, Vesterholt. Erika Buch
var i tiden 1971-1991 næstformand i
foreningen.

Hun var et dygtigt og engageret be-
styrelsesmedlem, som i de 20 år, hun
tilhørte hovedstyrelsen, altid var rede
til at overtage opgaver. Hendes særlige
interesse gjaldt plejen af vore kontak-
ter til de danske landboforeningers
kvindeafdelinger, hvad ikke kan forun-
dre, da hun selv sammen med sin
mand drev sin fædrene slægtsgård
Vesterholt i Øster Ørsted.

Vi har meget at takke Erika Buch for,
og vore tanker går til hendes eneste
søn.

Æret være hendes minde

*Annemarie Erichsen,
Den slesvigske
Kvindeforening*

***

FIA

Søren Christian Buch

29.9.1918 – 2.4.2010

Bagermester Christian Buch, Tønder, var et menneske, som alle, der kendte ham, satte højt.

Han var i de mange år, han og hans hustru boede i Tønder, i høj grad en del af byen. Fra 1973 til 1992 var Christian Buch formand for Tønder Amts Grænseforening. Hans afløste Hardy Knudsen, Bylderup.

Det betød også, at han var medlem af Grænseforeningens hovedstyrelse. Det var helt tydeligt, at det var det lokale arbejde, der betød mest for ham. Han havde en bestyrelse bestående af personer med stærke meninger, men han forstod at få dem til at samarbejde. Tønder Amts Grænseforening var i hele hans formandstid en forening med mange medlemmer og med et stærkt foreningsarbejde i det vestlige Sønderjylland.

Christian Buch var født i Jyndevad i 1918 og dermed opvokset med 1920-grænsen. Det blev på en måde betydningsfuldt for ham. Han kendte grænselandet historie, og derfor blev det afgørende for ham, at der hele tiden var en kontakt til det danske mindretal syd for grænsen.

For ham blev samarbejdet mellem Sydslesvigsk Forening i Sydtønder Amt og Tønder Amts Grænseforening vigtigt. Gennem hele hans formandstid var mødet mellem de to foreninger altid aktuelt. Samarbejdet mellem Christian Buch og den daværende SSF-amtsformand Johann Mikkelsen kunne ikke være bedre.

Derfor var det sådan, at der altid var deltagere fra Tønder Amts Grænseforening ved arrangementer i Sydtønder Amt og omvendt det samme fra Sydslesvigsk Forening i Sydtønder Amt ved arrangementer i Tønder Amts Grænseforening.

Når vi i dag fortsat har det stærke samarbejde tværs over en grænse, der faktisk ikke er der, er der grund til at

takke mange, men især Hardy Knudsen og Christian Buch.

Fra Tønder Amts Grænseforening og fra Sydslesvigsk Forening i Sydtønder Amt vil vi mindes den person, der var med til at fortsætte et samarbejde, der lever i bedste velgående.

Æret være hans minde.

*Inger Merete Hansen,
Sydtønder SSF,
Svend Kristiansen,
Tønder Amts GF*

* * *

Maria Isabelle „Missen“ Christiansen

19.9.1926 - 26.1.2010

Maria Isabelle Christiansen, der er død i Kollund 83 år gammel, af alle kaldet „Missen“, vil sammen med sin afdøde mand, redaktør Karl „Kulle“ Christiansen blive husket som en af efterkrigstidens ildsjæle blandt de danske i Flensborg.

Som ung under nazismen og i kamp-tiden i de første mange år efter krigen, da det kostede at være dansk, forfægtede hun kompromisløst retten til en dansk tilværelse i sin sydslesvigske hjemstavn. Sammen med de mange andre, der stod skulder ved skulder i de svære år, sikrede hun mindretallets overlevelse indtil bedre tider.

Som datter af malermester A.W. Albertsen tilhørte Missen Christiansen en af de ældgamle danske slægter i Flensborg, som var dybt engageret i det nationale arbejde længe før 1920.

Hendes sorgløse barndom sluttede brat med et uudsletteligt syn, da hun en morgen som 13-årig skolepige på vej til Duborg-Skolen blev stoppet af kilometerlange køer af soldater på vej mod nord gennem Flensborg. Den 9. april 1940. Det tyske overfald på Danmark.

Krigens slutning og Danmarks befrielse oplevede hun gemt af vejen for Gestapo på loftet hjemme hos sine for-

ældre. Under tvangsarbejde på en ammunitionsfabrik i Hamborg var hun blevet arresteret, fordi hun havde nægtet at fornøje tyske soldater på orlov fra Østfronten. Men mens hun i de sidste krigsdage afventede sin skæbne i Flensborgs fængsel, havde en fangevogter hjulpet hendes far, der var et højt respekteret medlem af byrådet, med at befri hende.

Missen Christiansen traf sin senere mand, Karl Christiansen i 1947, da han netop var vendt hjem til Flensborg og tilbage til Flensborg Avis fra krigsfangenskab i Amerika. De viede deres liv til det danske arbejde. Hun i SSF, Gamles Værn og mange andre sociale opgaver, han på avisen, i SSF, SSW og Flensborg byråd.

I 1964 flyttede familien til København og siden til Vejen i Sydjylland, hvor Karl Christiansen var lokalredaktør for Kolding Folkeblad. Men længslen efter Sydslesvig, livet i mindretallet og den store familie i Flensborg var stor. Det var en glæde for begge, da de efter pensioneringen kunne flytte hjem og med bopæl i Kollund atter fik deres gang i mindretallet.

Missen Christiansen efterlader to sønner: SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen og undertegnede, der er journalist på Ekstra Bladet.

Kjeld Christiansen

* * *

Birgitte Dohm

5.6.1960 – 1.12.2009

Det er med dyb sorg, og det er med erkendelse af et uerstatteligt tab, at Duborg-Skolen modtog den tragiske meddelelse om Birgitte Dohms død.

Det virker så ufatteligt - meningsløst.

Birgitte Dohm begyndte på Duborg-Skolen i slutningen af 1980'erne som helt ung pige og kastede med det samme et langt lys ud over stedet. Et vedvarende lys.

Kæreste Birgitte,

du varmede hver dag hele skolen op med dit lyse og milde væsen og med din medfølelse interesse for alle elever, - og de elskede dig.

Du var et sobert menneske, Birgitte - med en dyb etik og en høj moral - og med en perfektionisme, der heldigvis for os andre altid blev afbødet af dit lyssende, sprælske humør.

Alt dette i forening gjorde dig til en fremragende underviser i dansk og kunst, en kompetent studievejleder, en utrolig engageret kollega, en uvurderlig kunstner i dramagruppen, en fantastisk ledsager på studieture - og et meget, meget værdsat menneske.

Din måde at tackle din sygdom på gav dig om muligt yderligere respekt og kærlighed fra alle på stedet. Du forblev dig selv, en fighter, som du også var, og som endda gjorde dig i stand til „at sige farvel“ til din årgang ved en dimission, et farvel med mange facetter.

Sygdommen viste sig alt for alvorlig, det vidste du, og du bar det fornemt. Nu er det os, der må sige farvel.

Du tilbragte din sidste tid på hospice i Haderslev. Her ytrede du ønske om at se og høre skolens lypiger, og de var alle mere end villige til at stille op. Men du døde samme dag, de skulle komme.

Og alligevel har de sikkert på deres måde kastet lys tilbage til dig, fra den skole du elskede...

Vi er alle taknemmelige over, at vi fik lov til at kende dig, arbejde sammen med dig og være ven med dig i mere end 20 år, og vi vil altid beholde dig i kærlig erindring og bevare mindet om et helt enestående menneske, for Duborg-Skolen vil aldrig mere være den samme uden dig.

Vore tanker og dybe medfølelse går til dine piger og til din mand og hele din familie.

*Christian Skov,
lektor, Duborg-Skolen*

Vi vidste jo, det stod alvorligt til.

Men alligevel gik vor lille verden nærmest i stå, da vi på skolen fik meddelt, at vor kære kollega Birgitte Dohm havde måttet opgive sin årelange kamp mod den cancer, der havde plaget hende i godt fire år.

Vi kunne jo godt se, at denne svøbe langsomt tappede kræfterne ud af Birgitte.

Men Birgitte formåede i sin daglige færden her på skolen at lægge afstand til sygdommen - og det med en styrke og et gå-på-mod, der fremkaldte beundring og respekt.

Der er nogle, der reagerer med vrede, når de bliver ramt af en alvorlig sygdom. Men jeg vil få det bedste ud af den tid, jeg har tilbage, sagde hun.

I Birgittes mund var det bedste både rettet mod hende selv; men så sandelig også mod alle de mennesker, hun følte ansvar overfor - og dette gjaldt både kolleger og elever.

Birgittes engagement var vidtfavnende, og hun udstrålede begejstring og glæde, der smittede. Det mærkede eleverne i hendes fag dansk og kunst.

Mange af os var lige ved at tilkalde brandvæsnet en tidlig fredag eftermiddag - indtil vi opdagede, at det såmænd var Birgitte, der med sit kunsthold var startet på weekendens ekstraudervisning: at svejse og lodde skulpturer sammen i cykelkælderens. Fyr og flamme var Birgitte også, når det gjaldt om at realisere projekter, der gik ud over skolens rammer - hvad enten det var design af julemærker og påskebilleder eller at arrangere udstillinger på skolen og biblioteket.

Uvurderlig var indsatsen, når det gjaldt om at hjælpe de elever, der var betroet hende. Selv fra sit sygeleje var Birgitte stærkt optaget af sin årgang, og hun brugte energi på at sikre sig, at hendes søde årgang, som hun kaldte den, ikke ville blive ladet i stikken ved hendes fravær.

Birgitte var et menneske med umådelige ressourcer - både menneskelige

og fysiske. Vi kolleger i skole- og studievejledningen har utallige gange nydt godt af Birgittes kompetencer - ikke bare de rent faglige - nej, vi fik gennem det tætte samarbejde også lov til at lære mennesket Birgitte at kende.

Vi vil huske Birgitte for hendes gode humør og hendes positive indstilling til tilværelsen. Hun lyttede intenst til andres problemer, udviste stor empati og stod altid parat med gode råd. Vi savner hendes menneskelige varme, det lyse sind og hendes høje latter, der kunne høres selv gennem den lukkede dør til hendes kontor. Studievejledningen på Duborg-Skolen er ikke den samme uden Birgitte.

Vi er taknemmelige for, at vi fik lov til at opleve og profitere af at have et så varmt og sprudlende menneske iblandt os.

Vi mindes hende med dyb respekt, og vore tanker går til familien.

*Stephanie Schönbeck-Graf,
Susanne Klüver,
Morten Meisner,
Hans-Christian Böwes,
skole- og studievejledningen
på Duborg-Skolen*

***

Lass Erhardtsen

5.10.1946 – 12.3.2010

Med Lass Erhardtsen har det danske mindretal i Sydslesvig og især den sydslesvigske vestkyst mistet en tilbageholdende, men engageret ildsjæl.

Lass var en populær lærer på Bredsted Danske Skole. Han var aktiv i en lang årrække i bl.a. det danske ungdomsarbejde på vestkysten.

Men i Sydslesvigsk Forening vil vi især huske ham som en amtsformand i Husum Amt, der havde styr på tingene, engagerede sig kærligt og naturligt i det danske voksenarbejde på vestkysten, men som også fik tingene sagt, når de skulle siges.

Hans engagement og kritiske sans nød hele foreningen godt af - ikke mindst i hovedstyrelsesarbejdet, på landsmøderne og i organisationsudvalget.

Her blev der lyttet, når Lass aldrig højlydt, men med vægt kommenterede aktuelle begivenheder og mere principielle ting.

En af Lass' inderste drømme rent foreningsteknisk gik i opfyldelse, da foreningslokalet ved Bredsted Danske Skole blev realiseret for nogle år siden.

Det var derfor med et blødende hjerte, at Lass for et par år siden måtte sige farvel til denne del af den sydslesvigske virkelighed - ganske enkelt fordi han ikke havde kræfter til det mere, samt for at bruge de kræfter, han havde tilbage, på det familiære plan.

Så sent som i september 2009 nød Lass - som vi ved nu - en sidste gang samværret i det sydslesvigske fællesskab, da en fyldt sal på Husumhus tog afsked med amtskonsulent Peter Johannsen, som Lass i alle årene havde et eksemplarisk samarbejde med.

Fra SSF skal der lyde en stor tak til Lass Erhardtsen for indsats igennem alle årene. Han vil blive husket for sin personlighed og sit engagement.

Vor medfølelse gælder Gesa, børn og børnebørn.

De skal vide, at vi i Sydslesvigske Forening ikke vil glemme Lass.

Æret være Lass Erhardtsens minde.

Dieter Paul Küssner,

SSFs formand,

Jens A. Christiansen,

SSFs generalsekretær

Det blev desværre ikke til mange sudo-kuopgaver, som den gamle matematiklærer Lass Erhardtsen fik lov til at løse derhjemme, efter at han gik på pension i november 2009. Hans kolleger på skolen havde foræret ham og hans hustru Gesa et sudokutræ, fyldt med talopgaver, som parret elskede at løse.

Men så kom den sørgelige meddelelse, at Lass Erhardtsen døde i sit hjem

i Sønnebøl ved Bredsted i en alder af kun 63 år.

Lass Erhardtsen nåede at være ansat som lærer på Bredsted Danske Skole i 39 år. Og han var derudover en stærk søjle i det danske mindretal på vestkysten. Han var Sydslesvigske Forenings amtsformand i Husum i en årække og aktiv i mindretallets rækker i en menneskealder.

Karrieren startede op i Bredsted Ungdomsforening, hvor han blev næstformand i 1971, og i midten af 1970'erne kom han som tredje suppleant fra Husum Amt med i SSFs hovedstyrelse. FIA

Bredsted Danske Skole har måttet tage afsked med en afholdt kollega, Lass Erhardtsen, som kun blev 63 år.

Som ung mand ankom Lass i 1970 til Bredsted Danske Skole i en rød trøje, fløjlsbukser og træsko.

Med sig i kufferten havde han sin kone Gesa, historisk viden, en utrættelig fortælleevne, matematiske evner, sportsånd og humor. Diverse adjektiver som f.eks. hjælpsom, pertentlig og flid fandtes også i kufferten.

I snart 40 år har Lass været den ubestridte høvding i sløjdsalen. Utallige elever har gennem tiderne lært at bruge hammer og høvl hos ham.

Trods støv og larm opgav Lass ikke at få gode håndværkere ud af eleverne på Bredsted Danske Skole. Lass har altid været utrolig hjælpsom til alt det håndværksmæssige og praktiske. Endog weekender har ikke været hellige. Der er blevet bygget, hamret, sømmet og skruet i sløjdlokalet for at bygge kullisser, rekvisitter og meget mere til langt ud på natten.

Lass har i mange år også undervist i matematik og historie. Desuden har Lass altid været økologisk bevidst, og det var ham, der altid sørgede for, at lyset på skolen blev slukket. Han var også en af de sjældne lærere, som til driftsrådets fortvivlelse, gerne ville have mellemtimer.

I fritiden kunne Sydslesvigsk Forening regne med Lass engagement. I mange år var han amtsformand for SSF Husum amt og har deltaget i utallige hovedstyrelsesmøder, amtsmøder, julehefteudvalgsmøder og generalforsamlinger.

Som mindretallets mand sagde han aldrig nej til en ordstyrerpost, og som ordstyrer opnåede han det ry at kunne overholde dagsordenen i den forudbestemte tidsramme.

Det gør os ondt, at Lass og Gesa ikke fik mere tid til at nyde deres otium. Men som det er i livet, er det ikke altid kun os selv, der bestemmer, og der er ting, som vi ikke kan vælge fra.

Lass har været syg i længere tid men holdt kontakten til skolen. Lass vidste de sidste uger, hvor det ville bære hen. Han var afklaret med situationen og bar det værdigt.

De danske i Bredsted skylder Lass stor tak for hans arbejde, personlige engagement og venskab igennem årene.

Æret være hans minde.

*Lis Andersen,
Henry Bohm,
på vegne af
Bredsted Danske Skole*

Da vi tog afsked med Lass Erhardsen efter ca. 40 år som lærer på Bredsted Danske Skole, vidste vi, at Lass var meget syg. Ingen af os anede dog, at vi efter så kort tid måtte tage afsked med Lass for altid.

Farvel Lass!

Som formand for skolens samarbejdsråd og som din tidligere elev vil jeg gerne sige dig en rigtig varm tak.

Du var en lærer, vi lærte at kende som et menneske, der så børnenes forskellighed og individuelle behov.

Det er ikke få børn, du gennem hjertervarme, kreativitet og pædagogisk kunnen har givet en tro på deres egne evner.

Sikkert husker dine elever, ligesom jeg, den stolthed, vi følte, når vi i juleti-

den kom hjem med en selvgjort flot julelysestage i træ; model Lass Erhardsen.

Gymnastiktimerne kunne godt være hårde. Havde eleverne glemt gymnastiktøjet, blev det til en gymnastiktime i underbukser. Så det skulle man ikke have mere af.

Næste gang huskede man gymnastiktøjet.

Du underviste min moster, min onkel, os tre brødre og min ældste søn her på skolen, så du kan jo nok regne ud, at i vor familie har du været en, der tit var samtaleemne.

Vi som forældre husker tydeligt din støttende væremåde i vore børns problematiske udviklingstrin.

Du var den, der positivt og optimistisk sagde til os: „Det er en god pige/dreng, du har.“ Det var en udtalelse, vi forældre netop i den situation havde brug for.

Dit arbejde for mindretallet i Sydslesvig har været en stor succes. Næsten 40 år med Bredsted Danske Skole. Fra starten aktiv i alle foreninger. Amtsformand for SSF. En af de første redaktionsmedlemmer af medlemsbladet „Clemen“ og så videre.

Med marchmusik, i sløjdkloaket, ved teaterforestillinger på Husumhus og besøg hos grækeren sammen med Gesa slappede du af og fik nye impulser.

På samarbejdsrådets vegne og som fhv. elev: hjertelig og varm tak, kære Lass.

Du var et guldkorn.

*Jan Matzen
samarbejdsrådsformand
og fhv. elev på
Bredsted Danske Skole*

* * *

Jørgen Friis

16.9.1943 - 18.2.2010

Tidligere overlærer Jørgen Friis (66) er sovet stille ind efter længere tids sygdom.

Jørgen Friis blev uddannet som lærer på Nr. Nissum Seminarium, hvorefter han blev ansat på Borbjerg Skole i Holstebro, først som vikar, senere som aspirant, lærer på prøve, og fra 1970 som lærer. I 1973 blev han ansat ved Skave Skole i Holstebro.

Fra 1975 blev han ansat ved Dansk Skoleforening for Sydslesvig med ansættelsessted på Gustav Johannsen-Skolen. Her underviste Jørgen fortrinsvis i dansk og orienteringsfagene. Derudover fungerede Jørgen Friis som klasselærer og gav - også på den måde - mange elever en god oplevelse på de mange klasserejser, han var ansvarlig for.

I årene fra 1978 til 1986 var Jørgen også ansat som vagtlærer på Ungdomskollegiet, hvor han flyttede ind med sin dengang unge familie. Jørgen blev ansat under kollegieforsøger Anna Schröder, der skabte en dejlig familiær stemning, som familien stadig ser tilbage på med glæde. Jørgen var glad for sit arbejde med de unge på kollegiet, og denne glæde blev gengældt af de mange unge, han ad den vej mødte.

I sin „fritid“ havde Jørgen forskellige projekter af erhvervmæssig karakter, hvilket gjorde, at han fra 1998 var på nedsat tid i sit hovederhverv som lærer.

Jørgen Friis blev pensioneret fra Gustav Johannsen-Skolen i 2003.

Jørgen var en dygtig og kompetent lærer inden for de fagområder, han underviste i. Hans faglige dygtighed kombineret med humor og hans måde at omgås eleverne på gjorde, at Jørgen var afholdt og respekteret af de mange elever, der gennem årene krydsede hans vej. Ikke mindst af de mange elever, der havde den glæde at have Jørgen Friis som klasselærer.

På lærerværelset mindes vi Jørgen Friis for mangt og meget. Vi husker ham for hans store last, som han bevarerede indtil det sidste - rygning af cerutter. Jørgen ankom altid til skolen dam-

pende på en af sine store Caminante-cerutter, og denne duft fulgte ofte med ind i skolen. I pauserne var han da også „fast inventar“ i skolens rygelokale, hvor han - ligesom på lærerværelset ved frokostbordet - ofte underholdt med sit charmerede væsen og et utal af gode historier. Jørgen overvejede kortvarigt at stoppe med at ryge, da hans yndlings-cerutmærke udgik, men valgte i stedet at skifte mærke. For som Jørgen karakteristisk sagde: „Der er så mange, der stopper, men jeg har da karakterstyrke nok til at blive ved.“

Jørgen var også en eftertragtet kollega at have med på klasserejser, hvor man kunne trække på hans store almenviden og selvfølgelig nyde godt af hans underholdende væremåde. Netop hans væremåde gjorde ham til et oplagt medlem af ethvert festudvalg. Det nød alle lærere godt af ved mange af de fester, der er blevet afholdt i den tid, Jørgen Friis var lærer på skolen. For selvfølgelig var Jørgen her også gerne midtpunkt for festlighederne.

Vi vil mindes Jørgen Friis som en god, fagligt dygtig kollega med et dejligt humør, der er gået fra os alt for tidligt.

Ære være Jørgen Friis' minde.

*På Gustav Johannsen-Skolens
og lærerkollegiets vegne,
Ole J. Uth. skoleinspektør*

I 1975 fik vi en ny, ung kollega på Gustav Johannsen-Skolen, Jørgen Friis. Han viste sig at være en god og hjælpsom kollega, som altid havde en vittighed på lager. Han viste sig at være glad for fester - og dem holdt vi mange af dengang - man kunne nærmest kalde ham „The heart and the soul af the party.“

Jørgen var en excellent lærer, som altid var velforbereget. Eleverne fik lang snor ved ham, og hans medfødte autoritet skabte den tryghed, der får arbejdet til at lykkes. På lejrskoler nyttede det ingen kære mor, når Jørgen var leder. Om formiddagen var der undervis-

ning med forskellige temaer, der vedrørte den egn, man opholdt sig i, og om eftermiddagen var der ekskursioner. Jeg husker, at jeg havde lampefeber, da jeg skulle holde foredrag i plenum om Hammershus og Corfitz Ulfelt.

Jeg husker en anden gang, da vi sad en flok hos Bodil og Jørgen. Der var lige lagt skema, og folk murrede og gav ondt af sig. En havde fået sidste time om fredagen, en anden skulle være biologilærer i den væmmelige 7a, en tredje skulle være klasselærer sammen med den og den umulige kollega. Pludselig afbrød Jørgen. „Ved I hvad: jeg synes vel nok, at vi har et dejligt arbejde. Vi kan selv disponere i god tid, og børnene i Sydslesvig er rare. Hvad mener I?“ Der blev ligesom lidt stille.

Jørgen var på elevernes side. Engang under realksamen var lærerne kaldt sammen. Det drejede sig om en elev, der stod til at dumpe. Hvis han fik et 5-tal i et hovedfag, ville det være sket. Jørgen manede til besindighed: „Hvad er vores opgave i denne situation? Skal vi hjælpe hende med hendes fremtid, eller skal vi ødelægge den?“ Vi rettede os efter ham. Jeg har aldrig glemt eleven siden.

Nu har vores gode kollega og børnenes gode ven forladt os.

Æret være Jørgens minde.

*Lene Bastiansen,
Flensborg*

***

Antoni Hansen

23.7.1934 – 7.3.2010

Fhv. skoleleder ved Sterup Skole, Antoni Hansen, er død efter længere tids sygdom.

Toni, som alle kaldte ham, var en rigtig Aventoft-dreng. Han gik i skole hos Anna Schrøder, kom på gymnasiet i Tønder og fortsatte på seminariet, men boede stadig i Aventoft. Stolt fortalte han altid, at han cyklede den lange vej hver dag.

I 1959 blev han lærer og fik straks

skolelederstillingen ved Sterup Skole. Inden han flyttede til Angel, blev han gift med sin barndomsveninde Brodine (Dine) - også fra Aventoft. I 1966 blev Sterup Skole lukket og elever og Toni flyttet til Sarup Skole, og her virkede han indtil sin førtidspensionering i 1978.

Sterup Skole blev lavet om til børnehaven, men familien Hansen kunne blive boende.

Toni var en kendt skikkelse i Sterup. Alle kendte ham, og alle kunne snakke med ham, Han var dog lidt ked af, at han ikke kunne snakke „sønnejysk“ i Sterup.

Hansens deltog flittigt i byens arrangementer, og skolen stod altid til rådighed som samlingssted. Det var en selvfølge, at familien Hansen gav et nap med, når der skulle gøres et stykke arbejde indenfor SSF og SSW.

Som kollega var Toni enestående. Altid kunne man få en snak med ham, selv om vi ikke altid var enige. Vi havde de samme problemer at slås med her ude i det vildeste Angel.

Toni efterlader sin Dine, tre sønner og en datter. Hans stolthed var altid hans to børnebørn.

*Thomas Voss,
fhv. skoleleder i Gulde*

***

Klaus Hansen

31.1.1944 – 1.5.2010

Klaus havde kæmpet sig delvis ud af en kræftsygdom, men en morgen på St. Franziskus hospital i Flensborg blev han indhentet af en blodprop i hjernen med efterfølgende komplikationer - og den livsglade, dejlige mand måtte overgive sig.

At Klaus ikke er her mere, er et stort savn for Lissy, Lene og Bo med familie. Han var et fast og solidt midtpunkt som mand, far, svigerfar og farfar. Klaus var tillige nært knyttet til sine tre søskende med familier og glædede sig over samvær med dem.

Vi, der har kendt Klaus i mere end 40 år og har fået lov til at have et tæt forhold til hele familien, føler ligeledes stor tomhed og smerte ved nu at have mistet en god og trofast ven.

Klaus var sine venners ven og hjælp-som ud over alle grænser - men han var ikke god til selv at bede om eller modtage hjælp - han befandt sig bedst som den, der kunne yde og være noget for andre.

Klaus havde mange talenter. Han var kreativ og havde stor viden om mange emner - især kunst, natur, historie - og ikke mindst den vestslesvigske natur stod hans hjerte nær. Hertil kom, at han var en formidabel formidler af al sin viden, og han kunne altid supplere med foto, som måske var hans største interesse.

Vi mindes med glæde de mange ferier og udflugter, hvor alt var velforberedt og nøje planlagt.

Klaus var en forskertype, der undersøgte alt grundigt. Gennem tre år kæmpede han ihærdigt mod sin kræftsygdom, og også her blev alt sat i skema m.v. - intet var tilfældigt.

I den forbindelse er der stor grund til at takke dr. med. Wolfgang Grimm for den indsats og støtte, han har givet Klaus gennem sygdomsforløbet - såvel menneskeligt som fagligt.

Vi vil mindes Klaus med glæde og taknemmelighed.

*Helle og Mette,
Inger og Jørgen Schmidt,
Kollund*

Klaus Hansen blev født den 31. januar 1944 i Thüringen og voksede op i Sydslesvig, først i Mårkær og siden i Frederiksstad.

Efter realeksamen fra Duborg-Skolen, diverse højskoleophold i Danmark og læreruddannelse fra Tønder Statsseminarium flyttede Klaus og Lissy samt børnene, Bo og Lene, til Flensborg. Klaus og Lissy havde fået lærerstillinger på Cornelius Hansen-Skolen, og der blev de, til de blev pensioneret.

Klaus var i manges øjne den typiske lærer: Stort fuldskæg, en masse hår og en brændende interesse og glæde ved at undervise og specielt have med de store elever at gøre.

Klaus var klasselærer for 10. klasse. Eleverne mødte en lærer, der havde en helt speciel evne til at omgås unge mennesker, og der herskede altid en særdeles god atmosfære i de klasser, han var klasselærer for.

Og Klaus var enormt populær blandt sine elever. Dels på grund af sin personlighed, men også for det relativt faste program, Klaus hvert år gennemførte i klasserne: Ture og besøg på virksomheder og skoler, landdagen i Kiel, skolens kiosk, Hamborg-turen og ikke mindst lejrskolen på Den Nordiske Lejrskole i Hillerød, hvor Klaus gæstede med elever i mere end 30 år i træk. Mange elever, der havde forladt skolen, kom efterfølgende på besøg, for det havde Klaus bedt dem om, og så kom de og fortalte og hørte nyt fra skolen.

Klaus fyldte godt op på Cornelius Hansen-Skolen. Kontaktperson til elevrådet, tillidsmand, opsætning af invitationer og programmer til skolens arrangementer, hvor Klaus som oftest havde en væsentlig rolle, ikke mindst med sine flotte diashows, som hørte med til alle fester. Som svømmelærer har han inspireret mange konkurrence-mindede elever til at tage svømmemærker og ikke mindst distancemærker. Skolebiblioteket var i mange år Klaus' domæne. Og faget fotolære fik en helt ny betydning på skolen, for Klaus var en meget dygtig fotograf og hurtigt fik oprettet et fotolaboratorium, hvor vi kunne have et særdeles populært valgfag.

I 2007 fik vi på Cornelius Hansen-Skolen besked om, at vi ikke længere kunne oprette den frivillige 10. klasse. Det fik Klaus til at benytte lejligheden til at gå på pension. I foråret samme år fik han samtidig konstateret kræft, som han med sin ukuelige indstilling til livet

bekæmpede med et forbløffende overskud. Han sygemeldte sig ikke - skulle kun have fri for at kunne komme til de nødvendige behandlinger. Til stor ærgrelse for alle måtte han dog melde fra til 10. klassernes sidste lejrskole.

I 2007 kunne vi pensionere en næsten rask Klaus, og i de næste år kiggede han ofte forbi skolen.

I foråret 2010 hørte vi, at Klaus havde fået et tilbagefald, og da han oven i dette fik en blodprop i hjernen, kunne han ikke mere. Klaus døde den 1. maj 2010.

På Cornelius Hansen-Skolen vil vi mindes Klaus som en formidabel lærer og en sjov, humoristisk og god kollega.

Vore tanker går til Lissy, Bo og Lene samt svigerbørn og børnebørnene Magnus og Marie.

Æret være Klaus Hansens minde.

*Knud Ramm-Mikkelsen,
skoleinspektør,
Cornelius Hansen-Skolen,
på skolens, lærerkollegiets og
tidligere kollegers vegne*

* * *

Hans Jørgen Henningsen

16.2.1929 – 11.9.2010

Hans Jørgen Henningsen var en original i positiv forstand. Han lod skægget gro. Klarede sig i mange år uden telefon. Kørekort og egen bil fik han også først på et sent tidspunkt, da han ikke kunne slippe uden om det mere. Og hans hjem i Aventoft lignede noget, der var en snes år efter den almindelige udvikling. Når han gik hjemmefra, låste han for det meste ikke døren efter sig - så meget havde han taget til sig i Nordfrisland som tilflyttende østjyde.

Nu er Hans Jørgen Henningsen død. Han blev 80 år.

Dermed er et stort stykke af Det Lille Teaters historie også gået bort. I siger og skriver 28 år var Hans Jørgen Henningsen formand for amatørteatret i Hjemmet i Mariegade i Flensborg. Han

blev æresformand - indtil nu den eneste af slagsen - på teatret, og han nåede for fire år siden at fejre sit 50 års jubilæum som amatørskuespiller.

Hans Jørgen Henningsen var ikke én, der zappede, men en mand af den gode, gamle skole: Når man går ind i noget, gør man det også færdigt, og man gør det helt - det vil sige så godt man kan. Den var også den livsindstilling, han forsøgte at indpode mange af de unge mennesker, han i godt 40 år havde med at gøre på Det Lille Teater. Her gjorde han også et stort nummer ud af det danske sprog.

- En af de vigtigste regler på Det Lille Teater er: Tal tydeligt! Ordene skal komme tydeligt ud af munden, så publikum på de bageste rækker også kan høre, hvad der bliver sagt, sagde Hans Jørgen Henningsen i et interview med Flensborg Avis. Det var i 2001, da han fik Sydslesvigs danske Ungdomsforningers Kulturpris for sit utrættelige arbejde.

Selv opfattede han det ikke som en personlig hæder, men som en hæder til hele teatret. I Hans Jørgen Henningsens optik var enkeltpersoner fuldstændig ligegyldige, når det drejede sig om teater.

På scenen er vi et hold. En skuespiller er altid i samspil med andre mennesker, sagde han.

HUMORISTISK

Hans Jørgen Henningsen var en af de mange danske lærere, der af idealistiske grunde søgte til Sydslesvig i årene umiddelbart efter Anden Verdenskrig.

Fra Randers-egnen gik turen over seminarieret i Gedved og videre til Nibøl, hvor han blev lærer på den danske skole. Her kom han med på et afbud, da der skulle spilles Elverhøj på amatørteatret. I Nibøl stod han i mange år for skolens årlige juleforestilling, og sådan kom der bud efter ham fra Det Lille Teater i Flensborg. Først som skuespiller, og senere også som pianist, da

teatrets faste dame ved tangenterne var blevet gravid.

Der er ikke den klassiker, Hans Jørgen Henningsen ikke har medvirket i på teatret. Men den vigtigste rolle har han nok haft bag scenen. Hans Jørgen Henningsen havde en formidabel evne til at fortælle anekdoter, og han var en af den slags mennesker, der med en humoristisk bemærkning, kunne få sagerne derned, hvor de hørte til - nemlig på jorden. Hang premierenerverne ude på tøjet, og var der optræk til ballade og diskussioner, så var Hans Jørgen Henningsen formidleren, der ville have fred.

PÅ KABARETHOLDET

Han var i mange år en fast fjerdedel af Det Lille Teaters kabarethold sammen med Helmut Asmus, Aase Abild og Else Fanø. Kvartetten dyrkede det gamle danske, som i mange år blev ignoreret eller glemte. Guldalder og evergreens. Og masser af H.C. Andersen. Det havde sin charme. Når man kom ind i Hjemmet, var der ofte duge på bordene, der var tændt stearinlys og dækket op til kaffe. Og Hans Jørgen Henningsen var altid velklædt og korrekt, men ikke mere korrekt end, at han havde et glimt i øjet og en afslappet distance til det hele. Men det var ikke kun i Sydslesvig, han var aktiv teatermand. Han medvirkede også i omkring 500 spil på den Sønderjyske Forsøgsscene, blandt andet i flere egnesspil.

PLEJEHJEMSSAGEN

Den sætning blev også citeret flittigt i flere danske aviser, da han ganske ufrivilligt havnede i pressen for tre-fire år siden.

Efter et slagtilfælde kom han på plejehjem i Flensborg, men hans allerstørste drøm var at komme på dansk plejehjem i Tønder tæt på de mennesker i Sydtønder Amt, der havde betydet så meget for ham. Det krævede dog en

dansk folkeregisteradresse for at blive visiteret til en plejehjemsplads i Danmark, og sådan havnede Hans Jørgen Henningsen i et ingenmandsland.

Det blev en sag, der blev kørt til tops, da den daværende socialminister Eva Kjer Hansen blev inddraget. Vi skal spare læserne for detaljerne, men blot konstatere, at det hele fik en lykkelig udgang. Hans Jørgen Henningsen fik en særordning og tilbragte de sidste år af sit liv på plejehjemmet i Tønder. Sikke et teater det var.

Hans Jørgen Henningsen var tilbageholdende på den styrende måde, som det blev sagt, da han fejrede 50 års jubilæum. Og han gav selv overskriften til artiklen, da Flensborg Avis for ni år talte med ham i anledning af kulturprisen: »Min person er uinteressant«.

Det sidste havde han nu ikke helt ret i.

Hans Christian Davidsen

Da vi var samlet for at forberede næste uges sangaften på Richtens Plejehjem i Tønder, kunne vi ikke ane, at Hans Jørgen Henningsen få timer senere ville sove ind.

I 29 år var Hans Jørgen en inspirerende og aktiv del af Det lille Teater Flensborgs kabaretgruppe, som blev kendt og elsket både i Sydslesvig og i Danmark.

Kabaretgruppen optrådte både på store og små scener, intet sted var for lille. Hans Jørgen elskede den danske guldalder, og mange af hans sange er vokset ud af denne tradition.

Hans arbejde som begavet komponist var så omfattende, at der var stof til hele tre kabaretter med musik alene af Hans Jørgen Henningsen.

Ligeså komponerede han gerne en ny melodi til sangene på teatret, hvis han ikke var tilfreds med de gamle. Desuden havde de danske salmer også hans store interesse, og han komponerede også her flere nye, smukke melodier.

Sammen drog kabaretten rundt i kongeriget, utallige grænseforeninger har nydt godt af hans formidable evner.

Særlig kan fremhæves hans vidunderlige melodier til Klaus Rifbjerg og Jesper Jensens »Diskret Ophold« - desuden hans omskrivning af Rossinis »Barbereren i Sevilla« som han omdøbte til »Barbereren i sin villa«, med egen musik.

Hans morsomme fortolkninger af »Andresen«, »Tre Raske Prinser«, »Den mellemste køje« og »Skærsliberens forårsviser« må heller ikke glemmes.

Ved vore jævnlige besøg på plejehjemmet var det en stor glæde at høre ham fortælle sine historier og synge med på årstidernes sange (som han selvfølgelig kunne udenad) - derfor var det helt i Hans Jørgens ånd, at vi gennemførte sangaftenen på plejehjemmet i Tønder - nu som en mindeaften for ham.

*Aase Abild,
Helmut Asmus,
Preben Busck-Nielsen*

Med sorg modtog Det lille Teater Flensborg meddelelsen om Hans Jørgen Henningsens død.

Hans Jørgens navn og person er ubrydeligt forbundet med Det lille Teater og »Hjemmet«. Allerede fra 1963 udfoldede han sin skuespilkunst i »Hjemmet«, og var en central person i forbindelse med oprettelsen af Det lille Teater Flensborg i 1966. Han havde sin skuespillerdebut på Christianslyst den 22. juni 1956 som Mogens Jæger i »Elverhøj«. Således kunne vi i 2006 fejre Hans Jørgens 50-års skuespillerjubilæum sammen med ham.

Hans Jørgen var den helt centrale person i Det lille Teater gennem næsten 50 år, ikke blot kunstnerisk, men også menneskeligt. Han forstod om nogen at modtage og inddrage nye skuespillere i teaterarbejdet, så de snart følte sig som en vigtig del af Det lille Teater. Dette gjaldt ikke mindst alle

de børn og unge, der gennem årene har stået på scenen. De har nydt Hans Jørgens smittende humor og entusiasme, oplevet hans store, seriøse arbejde med rollerne og lært af det.

På trods af sin centrale betydning for Det lille Teater har Hans Jørgen altid underspillet sin egen rolle. Enkeltpersoner var for Hans Jørgen ikke det centrale i teatersammenhæng. »Teateret er et ensemble, en helhed«, sagde han altid.

Det holdt han fast i under prøverne, men også under forestillingerne og ved fremkaldelserne efter forestillingerne: »Vi agerer som et hold, og bukker altid for publikum som et hold«.

Hans Jørgens arbejdsindsats var legendarisk. Gennem en lang årrække var han formand for Det lille Teater. Også i den rolle har han haft stor betydning for teaterets virke. Gennem sine kontakter inden for og uden for mindretallet, og naturligvis gennem sin overbevisende optræden på de skrå brædder - ikke mindst i kabaretgruppen - har Hans Jørgen en stor del af æren for, at Det lille Teater er blevet så kendt og skattet, ikke blot inden for mindretallet, men også blandt vore tyske medborgere.

Dette arbejde har været en vigtig faktor, for at Det lille Teater har kunnet realisere sine ideer og planer, og vil også være det fremover. Da Hans Jørgen i 2006 ikke læn-gere ønskede at være formand, var det kun naturligt, at han blev udnævnt til æresformand på livstid.

Hans Jørgens kunstneriske talent spændte vidt. Han evnede alle teaterets genrer. Uanset om han spillede en birolle i en farce, en karakterrolle i et historisk drama eller hovedrollen i en tragedie, arbejdede Hans Jørgen dybt seriøst med rollen og formåede at give personen et autentisk udtryk.

Også som instruktør opnåede han stor succes. Hans Jørgen vil altid være en del af Det lille Teaters kunstneriske arv.

Under prøverne på teaterstykkerne stiller vi jævnligt os selv spørgsmålet: »Hvad ville Hans Jørgen have gjort i denne situation?«

For et par år siden måtte Hans Jørgen stoppe sin skuespillerkarriere efter et slagtilfælde. Alle, der har haft deres gang i Det lille Teater indtil da, har nydt godt af Hans Jørgens evner til at opløse og overvinde problemer og komme videre, altid med et smil og en munter kommentar. Vi har måske glemt en del af Hans Jørgens mange historier, men vi vil aldrig glemme de situationer, hvor vi i grupper eller på tomandshånd lyttede til den gudbenådede fortæller.

Vi skylder Hans Jørgen stor tak for hans arbejde for Det lille Teater Flensborg, for hans ideer, hans smittende livsglæde, hans utrættelighed, hans humor, hans skarpe tunge og ikke mindst de mange roller, han har givet liv på scenen.

Æret være Hans Jørgens minde.

*Det lille Teater Flensborg,
Alexander von Oettingen*

Hans Jøren Henningsen er ikke mere.

I en lille evighed sørgede han for, at vores kirkegang i Aventoft, Nibøl og omegn blev til en oplevelse. Han sad ved orglet, og tonerne vældede ud i kirkerummet. Vi kunne synge med, selv om kirkerummene tit var kolde, men hans toner lunede. I mange år sad han søndag efter søndag ved orglet og nød det bestemt selv.

Hans start var vel i kirkesalen på Nibøl Skole for efterhånden mange år siden. Da menighederne i Aventoft, Humtrup-Sønderløgum og Nibøl blev slået sammen, begyndte vi at holde vores gudstjenester i sognekirkerne. Her kunne Hans Jørgen udfolde sit talent for orgelspil. Det har vi nydt godt af.

I en årrække var han desuden formand for rådet for Aventoft Pastorats danske menighed.

I hans formandsperiode gik et længe næret ønske i opfyldelse. Vi fik vores

menighedshus, en gave - takket være midler fra A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond. Det var en glad formand, nemlig Hans Jørgen Henningsen, der i april 2005 stod for indvielsen af huset.

Desværre kunne han ikke selv nyde menighedshuset ret længe. Allerede sidst i 2006 blev han ramt af sygdom og måtte forlade sit lille hus på Fischerweg i Aventoft. Han kom ikke tilbage til huset og menigheden i Aventoft.

Mange gode timer med sang og spil kan vi takke ham for. Hans humor, hans replikker var enestående, det savner vi.

Et lille ord: Tak - og æret være hans minde.

*Aventoft Pastorats Danske Menighed,
Helene von Guionneau*

En stor personlighed, et menneske med dybde og vid og Nibøl Danske Skoles musikalske ledsager og tidligere lærer gennem mange år er død.

Henningsen, som han blev kaldt i det daglige af både børn og voksne, begyndte som lærer i Nibøl i 1950 og fortsatte sit virke her helt indtil sin pensionering i 1992.

Henningsen har sat sit dybe præg på flere generationer af skoleelever, og han huskes med glæde og taknemmelighed af mange tidligere elever og kolleger. Hans store interesse lå indenfor musik og teater, men også hans matematikundervisning har sat spor hos tidligere elever. Med sin enestående evne til at begejstre fik han lokket mange til at bruge evner, de troede, de ikke havde.

Henningsen var også efter sin pensionering en fast deltager i skolens aktiviteter. Han deltog, når der skulle øves til julefester og andre sammenkomster, han var med til alle mærkedage, og en helt almindelig dag blev pludselig noget særligt, når Henningsen kom med sine hjemmelavede pandekager og alle anekdoterne, historierne, kommentarerne til livet i alminde-

lighed og hans eget i særdeleshed ind- mellem bidske kommentarer, men al- tid med et strøg af selvironi og en dyb forståelse for livets genvordigheder.

Vi vil altid bevare mindet om Hen- ningsen med glæde, taknemmelighed og respekt.

Æret være Hans Jørgen Henning- sens minde.

*Anna-Louise Holste,
Nibøl Danske Skole*

Over halvdelen af sit liv har Hans Jør- gen Henningsen levet i Nibøl, haft sit arbejde her og var vellidt.

Man så ham på indkøb i byen. »Der Schmalhans mit dem weissen Bart« var der engang én, der sagde ude i by- en, da man forsøgte at forklare, hvem han var. Det var ikke ondt ment.

De danske foreninger her i byen - al- le - har nydt godt af hans virke. »Han var bare der - bare til stede, når der var brug for ham«, var der nu en, der sag- de, da han hørte, at Hans Jørgen Hen- ninsen var død.

Sådan har det vel været gennem årene, han var der og hjalp til.

Da han kom til Nibøl, var han en ung fyr på kun godt og vel 20 år. Men bå- de de unge og de ældre nød godt af hans talenter. Ungdomsforeningsfor- mand har han også været i Nibøl, foto- grafier har han lavet. Mest husker vi ham vel som spillemand.

Evig og altid sad han ved klaveret - til adventsfester, årsmøder og lignen- de. Dejlige sangtæner havde vi sam- men med ham, hvor vi også fik lært nye sange, til folkedansemusik spillede han også op, hvor vi fik rørt benene. Amatørteater blev det også til - også husmoderforeningen fik hans hjælp.

For ham blev det nok lidt svært at holde styr på damerne, han måtte tale højt, men resultatet blev godt. Spurgte vi om hjælp til det ene og andet, så var det altid et »ja«.

Efter sin pensionering flyttede han så til Aventoft, men trådene til Nibøl blev ikke løst. Vi så ham tit og var glad

for det. Om vi rigtig fik sagt tak til ham for det store arbejde, som han lagde i foreningsarbejdet hos os, ligger vist lidt i det uvisse.

Vi har savnet ham i de senere år, da han ikke kunne deltage mere, og stadig vil savnet være der. Det har været en glad og fornøjelig tid sammen med ham.

Æret være hans minde.

*Kirsten Hansen,
de danske foreninger i Nibøl*

* * *

Elfriede Herzog

11.3.1930 – 22.12.2009

Minderne brød frem hos os, da vi, der havde været kollegaer med Elfriede Herzog på Oksevejens Skole, ringede sammen for at meddele hinanden, at Elfriede var død.

Til vores sorg kom erkendelsen af, at der allerede var gået næsten 27 år si- den Elfriedes førtidspensionering i 1983, og vi var følelsesmæssigt berørt over, at så lang tid var gået så hurtigt, og at vi slet ikke havde fået sagt or- dentligt farvel til Elfriede. Vi havde slet ikke vidst, at hun var blevet alvorligt syg.

Vi husker Elfriede tydeligt fra vores tid på Oksevejens Skole.

Hun var en vellidt, respekteret, ven- lig, humoristisk og faglig kompetent lærer, der var os yngre lærere en god og hjælpsom kollega. Hun var altid pa- rat til at give os et godt råd, når vi spurgte. Vi husker yderligere de mange gode samtaler om alle mulige emner, der for det meste havde med skolen og med Sydslesvig at gøre.

Nu er Elfriede ikke mere, og vi ved, at en markant personlighed, der præ- gede Oksevejens Skoles hverdag i en lang periode, er gået bort.

Kære Elfriede, du har sat dine spor på Oksevejens Skole og i Sydslesvig. Du har betydet meget for dine elever og for deres fremtid, og vi er sikre på,

at elever og tidligere kollegaer med sorg vil mindes dig med ære og respekt. Vi føler med din familie.

Æret være dit minde.

*Heike Ropönu,
Birthe Luk,
Marianne Mehlig-Jessen,
Anne-Margrete Jessen,
Oksevejens Skole*

* * *

Peder Kamstrup Jakobsen

2.2.1929 – 11.2.2010

Peder Kamstrup Jakobsen blev født i Madum i Ringkøbing Amt 2. februar 1929, tog lærereksamen i 1952 fra Jelling Statsseminarium og blev ansat ved Skolen ved Frederikshøj 15. januar 1954. Da skolen (den nu fhv. Petrischule) flyttede til Cornelius Hansen-Skolen i 1957, fulgte Peder Kamstrup Jakobsen med og blev der, til han blev pensioneret.

Da jeg mødte Peder i 1983, var han klasselærer i H10. Det havde han været i utallige år, og det vedblev han med at være, til han forlod skolen. Derudover var han bl.a. skolens fotolærer, skrivemaskinelærer og gårdvagt. Det var i de tider, hvor det blev røget både ude og inde, hvilket Peder udnyttede til det yderste.

Da der efterhånden blev strammet lidt op på rygereglernerne, var det kun nødtvunget, at Peder accepterede det. I øvrigt var Peder et lunt og festligt menneske, der havde en formidabel hukommelse og kunne huske personer, både elever, forældre og lærere, og elskede at fortælle historierne om dem alle.

Et af de faste punkter i hovedskolens frivillige 10. klasser (H10) var lejrskolerne i Hillerød. Her var Peder i sit es. Han har sammen med kollegerne fremvist København, Nordsjælland og en lille del af Sverige til utallige 10. klasses elever fra hele Sydslesvig. For det meste i et utroligt humør.

Men samtidig med et fint blik for de elever, der havde brug for en hånd - enten det nu var den elev, der var kommet på lejrskole uden lommepenge, eller den stille elev, der havde brug for en snak.

Når vi på Cornelius Hansen-Skolen har haft besøg af tidligere elever, har spørgsmålet ofte lydt: „Hvordan går det med Kamstrup?“ En stor del af de elever, Peder Kamstrup Jakobsen havde været klasselærer for, fulgte han i årevis, efter at de havde forladt skolen - og de fulgte med i hans liv.

Peder havde det bedst på skolen, når tingene kørte i faste rammer. Helst ikke for mange eksperimenter. Han var samvittighedsfuld, og hans ordenssans krævede, at alt lå på sine faste pladser.

Historierne og minderne vælder frem: Idrætsstævnerne, hvor Peder var fast mand i stævnekontoret; svømmeundervisningen, hvor Peder i årevis hersede med eleverne; årene, hvor Peder sammen med kolleger samlede en lang række interesserede elever til atletik på Sortevejspladsen uden for skoletiden; Peder ved klaveret spillende „Vi vil rocke og rulle“ for fuld udblæsning, og så videre.

I 1992 blev Peder førtidspensioneret. Han fortsatte med at bo i Flensborg, de sidste år på Dansk Alderdomshjem.

Cornelius Hansen-Skolen vil mindes Peder med respekt og taknemmelighed.

Æret være Peder Kamstrup Jakobsens minde.

*På skolens, lærerkollegiets
og tidligere kollegers vegne,
Knud Ramm-Mikkelsen,
skoleinspektør*

* * *

Klaus-Peter Kaczmirek

Med sorg modtog vi meddelelsen om Klaus-Peter Kaczmireks død.

Peter var i en lang årrække aktivt medlem i både Sydslesvigsk Forening og Sydslesvigsk Vælgerforening. Vi mindes ham som et positivt og hjælpsomt menneske, der også var god til at motivere andre.

Vi takker for hans store indsats. Vore tanker går til familien.

*På vegne af de to bestyrelser.
Majbrit Molter,
SSF Sørup,
Kirsten Breuch,
SSW Sørup*

* * *

Bent A. Koch

16.9.1928 - 10.10.2010

Der blev stille på Fyens Stiftstidendes debatredaktion, da Bent A. Koch i sommer ringede og med dyb beklagelse lod forstå, at han ikke kunne bidrage med sine sædvanlige ledere. Årsagen var en akut indlæggelse på sygehuset i Odense. Chefredaktøren fik konstateret kræft i rygsøjlen. Sygdommen stod ikke til at bremse, og Bent A. Koch døde fredfyldt 82 år gammel.

Syd for grænsen er Bent A. Koch kendt som en mand med en særlig plads i sit hjerte tilegnet det danske mindretal i Sydslesvig.

Det kom bl.a. til udtryk i Grænsefonden og tilsynsrådet for Flensborg Avis, og ikke mindst i Grænseforeningen, som han meldte sig ind i som bare 14-årig.

I foråret 1943 hørte han pastor H. F. Petersen fra Flensborg fortælle om de danske sydslesvigeres tvungne krigsdeltagelse. Den unge Bent fandt fortællingen så gribende, at han meldte sig ind i Grænseforeningen dagen efter. Godt 50 år senere blev han formand for foreningen.

Interessen for danskhed varede ved frem til Bent A. Kochs død, og han diskuterede gerne sine synspunkter, bl.a. med Dansk Folkepartis Søren Krarup, med hvem han jævnligt havde en heftig debat om, hvad danskhed er, og hvad det danske mindretal i Sydslesvig skal og bør.

Bent A. Koch mente, at man i mindretallet skal bygge bro til tysk kultur samtidig med, at man er klar over, hvad og hvem man selv er og står for, og han forklarede sit syn på danskhed med højskolemanden Jørgen Bukdahls ord: »Man skal være sig selv for at være noget for andre. Kunsten er ikke at være sig selv nok«.

Bent A. Koch var helt fra sine unge år idealistisk, politisk engageret og havde et kristent grundsyn.

Han var som teenager under 2. Verdenskrig med til at redde danske jøder og lave illegale blade, og han var aktiv i sabotagegrupperne Holger Danske og Gruppe Lange frem til befrielsen.

I sine erindringer, som han udgav i 2003 under titlen »Min tid«, har han fortalt om kampen mod besættelsesmagten med sabotager og likvideringer. Det var nødvendigt for den unge Koch at sætte handling bag ordene og gå til modstand for at bevare sin selvrespekt - han ville kunne se sig selv i spejlet efter krigen.

Bent A. Koch nåede at være aktiv journalist i 65 år. Siden han i 1996 trådte tilbage som chefredaktør og adm. direktør på Fyens Stiftstidende, fortsatte han som en flittig lederskribent og kronikør på den avis, han havde styret som en afholdt og udadvendt chef i 14 år.

Kun ferier og rejser med sin kone, Marianne, eller sine børn og børnebørn kunne holde ham fra computeren eller den daglige stak aviser. Med sin pen udtrykte han det, han hele livet som journalist kæmpede for og troede på.

Han kunne være skarp i tonen, når magthavere trådte på de svage og umælede, når ytringsfriheden var truet, eller han fandt den misbrugt. I anledning af sin 80 års fødselsdag sagde Bent A. Koch i et interview, at han agtede »at deltage i debatten, så længe jeg lever ved at gale«.

Og det gjorde han.

- Født den 16. september 1928, opvokset på Amager og i Jægersborg nord for København.
- Fra september 1944 (16 år) aktiv i modstandsbevægelsen under 2. Verdenskrig.
- Fra 1945 journalist ved Morgenbladet og fra 1948 på Kristeligt Dagblad, som han i 1959 blev chefredaktør og i 1961 tillige adm. direktør for.
- 1971-1982: Chefredaktør og direktør for Ritzaus Bureau.
- 1982-1995: Chefredaktør og adm. direktør for Fyens Stiftstidende.
- Blev i 1943 (14 år) medlem af Grænseforeningen. Medlem af Grænseforeningens hovedstyrelse 1961-1968 og formand 1994-2000.
- Var i 1948 med til at oprette Grænseforeningens Ungdom, der bl.a. arrangerede mindretalsstævner og de første dansk-tyske samtaler i grænselandet.
- Arbejdede fra midt i 1950erne tæt med unge sydslesvigere i den såkaldte Front og Bro-bevægelse.
- Har bl.a. udgivet »Sydslesvig på en anden måde« (1954), »Grænsekampen i ny fase?« (1955), »Sydslesvig i tekst og tal« (1957), »Kilder til det sydslesvigske spørgsmål 1959« og sine erindringer i bogen »Min tid« fra 2003.
- Er bl.a. dekoreret med Kommandørkorset af Dannebrog og Forbundsrepublikkens Fortjenstmedalje af 1. klasse. Ridder af sagapøns fornemste orden: Den Islandske Falk.

Trine Flamming

Ved chefredaktør Bent A. Kochs død har dansk kultur- og kirkeliv mistet en stor personlighed og dansk presse et markant fyrtårn.

Koch fik af gode grunde aldrig hæftet betegnelsen fhv. chefredaktør på sig, selv om det efterhånden er mange år siden, han fratrådte sin post på Fyens Stiftstidende, der blev hans sidste som bladchef. Han fortsatte således til et par måneder før sin død som redaktøren med de både skarpe og indlevende kommentarer til samfundets begivenheder i form af ledende artikel i Fyens Stiftstidende og kronikker i en række forskellige aviser inkl. Flensborg Avis.

Som ung chefredaktør på Kristeligt Dagblad gav han avisen profil og bidrog i en årrække til, at dagbladet med en forholdsvis beskedne udbredelse fik stemme i den danske samfundsdebat.

Og som senere chefredaktør på Ritzaus Bureau forsynede han dagblade med eget nyhedsbureau med et bemærkelsesværdigt både nationalt og internationalt udsyn sideløbende med, at han beslutsomt holdt fast i nyhedsbureauets objektive behandling af nyhedsstoffet.

Men det kom næppe som en overraskelse for kolleger i dansk presse, at Bent A. Koch valgte at skifte til jobbet som chefredaktør på Fyens Stiftstidende, hvor han fik en talerstol i avisens lederspalte. Her kunne han kommentere og inspirere samfundsdebatten. Det rakte fra indenrigspolitik over udenrigspolitik til kultur- og kirkepolitik, ligesom Kochs engagement i det nordiske samarbejde og hans personlige interesse for de dansk-islandske relationer fik en fremtrædende placering i hans opinionsdannelse i såvel Fyens Stiftstidende som i en række andre medier og på talerstole rundt om i landet.

Da Bent A. Koch skrev sine erindringer om sin rolle som ungt medlem af modstandsbevægelsen under krigen, blev sløret løftet for talrige begivenheder, som kun få direkte implicere-

rede hidtil havde haft kendskab til. Og erindringsbogen satte desuden fokus på, hvordan krigen påvirkede ikke alene de daværende samfundsforhold, men også individuelle menneskeskæbner.

Kochs interesse for det sydslesviske, det danske mindretal og forholdene i det dansk-tyske grænseland blev vakt allerede i studentertiden, da han var med til at grundlægge bevægelsen »Front og Bro« sammen med samfundsengagerede unge sydslesvigere. De bidrog til at bygge bro over de modsætninger, der den gang var fremherskende mellem det danske og det tyske i Sydslesvig.

Det blev da også en naturlig udvikling i Bent A. Kochs mindretalsengagement, at han blev valgt ind i bestyrelsen og senere blev formand for Grænseforeningen. Og efter at han havde givet stafetten i den nationale forening videre, fortsatte han sin aktive medvirken for det danske mindretal ved altid beredvilligt at stille sig til rådighed for årsmøder og mange andre festlige lejligheder, når der var brug for en taler, der formåede at sætte forholdene i mindretallet og i det dansk-tyske grænseland i perspektiv.

Koch havde da heller ikke et øjeblik betænkelighed, da han blev anmodet om at stille op som kandidat til Flensborg Avis tilsynsråd for her at bidrage med både sin store medieerfaring og kendskab til mindretals- og grænselandsforhold.

Bent A. Koch vil blive savnet af mange i både mediebranchen og i mindretallet i Sydslesvig samt af det store netværk, der var forundt at lære ham og hans menneskelige egenskaber at kende.

*Bjarne Lønborg,
chefredaktør*

En af det danske mindretals store Sydslesvig-venner i Danmark, redaktør Bent Anders Koch, Odense, døde 82 år gammel.

I ærbødighed for afdødes livsgering og hans bredt favnende personlighed, alsidige engagement og vedholdenhed mindes vi i Sydslesvigsk Forening, ja, i hele det danske mindretal Bent A. Kochs indsats især for danskheden i Sydslesvig.

Som medlem af Grænsefondens bestyrelse siden 1996, fra 2006 som formand, ydede han indtil det sidste en aktiv indsats.

Grænseforeningens formand blev han i 1994 og var det frem til 2000.

Allerede som 15-årig i oktober 1943 satte han sit liv på spil for at hjælpe jødiske familier med at flygte til Sverige. Året efter gik han ind i modstandsbevægelsen som medlem af Holger Danske. 16-årige Bents indgang til modstandsbevægelsen gik gennem partiet Dansk Samling, og det var dets dagblad Morgenbladet, som efter befrielsen førte Koch ind i journalistikkens verden.

I 1948 blev Koch tilknyttet Kristeligt Dagblad, hvor han i 1959 blev chefredaktør og fra 1961 tillige administrerende direktør.

Fra 1971 til 1982 var han chefredaktør og direktør for Ritzaus Bureau, fra 1982 til 1995 chefredaktør og adm. direktør for Fyens Stiftstidende.

Efter i 1943 at have hørt et foredrag af pastor H.F. Petersen, Flensborg, om de danske sydslesvigeres tvungne krigsdeltagelse, meldte han sig ind i Sønderjysk Forenings ungdomsafdeling i Gentofte. I 1948 var han med til at oprette foreningen »Grænseforeningens Ungdom« (senere Landsforeningen Grænsen), der bl.a. arrangerede mindretalsstævner og de første dansk-tyske samtaler i grænselandet. Sammen med bl.a. juristen Axel Richard Møller og historikeren Johs. Hoffmeyer arbejdede Bent A. Koch tæt sammen med Foreningen af Sydslesvigs Stude-

rende i den såkaldte Front og Bro-bevægelse med bl.a. Lorenz Rerup, Tams Jørgensen og Hans Parmann.

Samme kreds var aktive ved oprettelsen af den nordisk-europæiske høj-skole på Snoghøj i 1958, og Bent A. Koch var skolens formand fra 1958 til 1970.

Koch var medlem af Grænseforeningens hovedstyrelse fra 1961 til 1968 og fra 1959 til 1971, medlem af Flensborg Avis tilsynsråd fra 1996 til 1999, aktiv i Dansk Kirke i Udlandet fra 1971 og i Foreningen Nordens hovedstyrelse siden 1973.

Koch var ihærdig formand for en komité, der støttede Island i at få historiske håndskrifter flyttet fra København til Reykjavik, hvilket også lykkedes.

Bent A. Koch havde et indsigtfuldt kendskab til grænselandets historie og var fortrolig med, hvad det vil sige at være dansk i Sydslesvig. Han havde en klar national tilgang til mindretallet, men vidste samtidig, at det at være sindelagsdanser i Sydslesvig krævede en helt særlig bevidsthed om identitet og sprog i grænselandet. Så sent som ved sidste årsmøde deltog han aktivt som altid. Bl.a. i forbindelse med debatmødet blev deltagerne indviet i hans store viden om det at være dansk mindretal i en tysk flertalskultur.

Generationer af sydslesvigere har meget at takke Bent A. Koch for.

Æret være Bent A. Kochs minde.

*Dieter Paul Küssner,
formand for
Sydslesvigsk Forening og
Det sydslesvigske Samråd,
Jens A. Christiansen,
generalsekretær i
Sydslesvigsk Forening*

Bent A. Koch blev 82 år gammel. Så hårdt - og så kort - kan det siges. Og Bents nære forhold til Island og dermed også til sagaerne og de Islandske Håndskrifter taget i betragtning, ville han have forstået den sorg, sådanne ord giver udtryk for. For vi blev kede af

det, da vi fik meddelelsen om Bents død. Vi mistede ikke kun en god ven; vi mistede en kær slægtning.

Bent A. Koch tilhørte den generation af unge danske studerende, for hvem Sydslesvig blev en hjertesag. »Jeg var engang en rød-hvid nationalist«, skrev han i en kronik i dagbladet Politiken i 2009 i anledning af den tyske forbundsrepublik 60 års fødselsdag - og tilføjede: »Men det varede ikke længe. Et møde med Askov ændrede mit syn«.

For os i Sydslesvig fik denne erkendelse stor betydning, for den var udslaggivende for, at Bent A. Koch sluttede sig til den kreds af unge danske sydslesvigere, som i starten af 1950'erne dannede Foreningen af Sydslesvigs Studerende og dermed også foreningens blad »Front og Bro«. Fælles for dem alle var, at de vendte sig imod enhver form for nationalisme og talte om grænselandet som front og bro.

De nationale kulturers front var som piller under en bro, mente de. I sig selv var pillerne ikke noget, for deres opgave var at bære en bro. Og heller ikke broen havde betydning i sig selv, den skulle jo hvile på noget. Broen og pillerne hører altså sammen. »Nationalkulturerne var at sammenligne med pillerne - ikke noget i sig selv. Deres funktion var alene at bære samarbejdets bro«, skrev Bent A. Koch i førnævnte kronik.

Og lad mig tilføje en sætning mere, fordi den om noget viser, hvorfor Bent dengang brugte al sin kraft og sine retoriske evner på »Front og Bro«: Derfor vendte man sig både mod nationalismen i grænselandet, der ikke ville tale om samarbejde, og mod internationalisterne, der ignorerede det nationale. Kun ved at være sig selv kan man være noget for andre, sagde Jørgen Bukdahl, Askov Højskole.

Opgaven er ikke at være sig selv nok. Jeg mindes i taknemmelighed, at Bent altid var en inspirerende samtalepartner, når mindretallets fremtid og de danske sydslesvigeres identitet stod

til debat. Han talte ingen efter munden og var dog altid stor nok til at respektere andres ståsted. Omdrejningspunktet var for ham det folkelige fællesskab i bedste grundtvigske forstand. At de danske folkehøjskoler som institution så også er Danmarks væsentligste bidrag til den europæisk dannelsehistorie, hører med til billedet.

Som formand for Grænseforeningen forstod Bent A. Koch måske bedre end de fleste, hvor vigtigt det var for foreningens arbejde, at det blev bakket op af et bredt politisk flertal.

Jeg ved ikke, om han »håndplukkede« de folketingspolitikere, der gik ind i Grænseforeningens Hovedstyrelse som tingvalgte medlemmer, men jeg tænker med glæde tilbage på mange gode samtaler med danske folketingspolitikere ført i pauserne på Grænseforeningens årlige sendemandsmøder.

Med lige så stor glæde mindes jeg Bents interesse for SSWs arbejde. Som journalist havde han blik for, at det danske mindretal i Sydslesvig ikke lever i et lufttomt rum - at rammebetingelserne for vores arbejde er politisk bestemt. Det fik jeg lov til at uddybe på mange sendemandsmøder i årene efter 1996, hvor jeg var blevet valgt ind i delstatsparlamentet i Kiel som formand for SSWs landdagsgruppe, og også dét er der grund til at tænke tilbage på i taknemmelighed.

Nu må vi vænne os til tanken, at vi ikke mere vil møde Bent, når Grænseforeningen kalder. Vi må undvære hans tænksomme kommentarer og hans spidse pen.

Vi sørger med hans familie og sender en stille hilsen til Marianne.

Æret være Bent A. Kochs minde.

*Anke Spoorendonk,
formand for SSWs landdagsgruppe*

* * *

Jørgen Kristensen

24.4.1949 – 3.12.2009

Den frygtelige meddelelse om Jørgen Kristensens pludselige død rammer ufatteligt hårdt og klemmer som et koldt stålgreb om hjertet. Jørgen var et pragtfuldt menneske at dele stunder med. Hans muntre væsen og facon var en brobygger. Han forstod at parre sin store faglige viden og kunnen med en ydmyg tilgang til opgaver, emner og diskussioner. Han signalerede åbenhed og venlighed fra første sekund, hvilket gjorde det godt og berigende at være sammen med ham.

Jørgens glæde ved musik var umiskendelig, og hvor er vi mange, der har haft glæde af, at han supplerede med organistuddannelsen i Løgumkloster. Det var herligt at synge sammen med Jørgen, både fordi man kunne skjule skavanker ved ens egen præstation under hans kraftige basstemme; men også fordi han forstod at synge, så det støttede os andre og gav mod til at synge bare lidt ekstra med. Han hjalp mange til at erkende, at „friest er dit åndefang, når dybt du drager det i sang“; og at denne frihed har en ekstra dimension og får sand dybde i lovsangen.

Jørgen vil også blive savnet som den altid hjælpsomme og loyale over for især menighedslivet i Sct. Hans Adelby danske Menighed, men også mange andre menigheder har nydt godt af hans indsats, siden han og Ea Dal kom til Flensborg i 1996. For eksempel ved de koncerter, han har givet sammen med broderen.

Tanker og forbøn går i denne stund især til Ea Dal, Kamma og Johan og den øvrige del af familien. Guds trøst give jer livsmod.

I taknemmelighed over at have kendt dette prægtige menneske.

Viggo Jacobsen

I 1996 skulle menighedsrådet for Sct. Hans og Adelby danske Kirke til at vælge en ny præst. Ea var inviteret til samtale og havde Jørgen med.

Der var forberedt spørgsmål til samtalen - og inden længe kunne vi mærke, at kemien stemte overens med dem begge to. Hurtig gik snakken, og vi kom vidt omkring. Siden har Jørgen været en fast del af menigheden. I en tid har vi nydt godt af Jørgens uddannelse som organist, hvor han med sin basstemme støttede menighedens sang og korsvar under gudstjenesterne. Det var let at synge med, når Jørgen sang for.

Da menigheden for en del år siden skulle til at have et nyt orgel, var Jørgen en varm fortalere for et digitalt orgel, som han, efter anskaffelsen, sammen med sin bror Karsten indviede med en fantastisk koncert. Toner og sang kunne nærmest få loftet til at løfte sig. På et stiftskursus i Løgumkloster nød vi alle godt af Jørgens kundskaber inden for musikkens verden, idet han ved hjælp af nogle simple streger kunne kende melodien på en salme, som vi så i fællesskab sang.

Men nu er verden ikke den samme mere. Meddelelsen om Jørgens pludselige død fik os til at gå i stå - og dog må vi gå videre. Menigheden for Sct. Hans og Adelby danske kirke og min egen familie er dyb taknemmelig for at have lært Jørgen at kende som det varme og humoristiske menneske, han var, og følges sammen med ham og Ea et stykke af vejen.

Vi vil bevare mindet om Jørgen.

Vores tanker går til Ea, Kamma og Johan og hele familien.

*Jørg Braun,
formand for
menighedsrådet*

* * *

Walter Kühl

10.1.1937 – 12.9.2010

Med sorg modtog vi meddelelsen om, at Walter Kühl er død.

Walter har i en menneskealder været en trofast del af det danske mindretal i Havetoft.

Walter blev født i 1937 i Hostrup og blev boende i sit barndomshjem indtil sin død.

Sin skolegang havde Walter i den danske skole i Møllebro, hvorefter han tog til Danmark for at blive uddannet til maler. Efter læretiden og nogle svendeår i Danmark vendte han tilbage til sin hjemstavn for at overtage sin faders malerforretning.

Walter var aktiv indenfor mindretallet på mange områder.

Så tidligt som i 1965 blev han medlem af bestyrelserne for Sydslesvigsk Forening og Sydslesvigsk Vælgerforening i Havetoft. Efter nogle år overtog Walter formandskabet i det lokale SSW-distrikt og repræsenterede fra 1990 til 2003 partiet i kommunerådet i Havetoft. Efter han havde nedlagt sit politiske embede, fortsatte han arbejdet i vores bestyrelse.

Ved siden af sine hverv i SSF og SSW var Walter i en årrække primus motor i ungdomsforeningen i Hostrup. Især bordtennis var den sportsgren, han gik op i, og som i en periode var hans hjertebarn.

Walter har ydet en stor indsats for det danske mindretal, især ude hos os. Med sin stille og rolige væremåde har Walter været med til at præge billedet af vores foreninger ud ad til.

Vi har meget at takke Walter for. Han efterlader et tomrum, som bliver svært at fylde.

Vores tanker går til hans kone Rosi.

Æret være hans minde.

*Guido Petersen,
SSF Satrup/Havetoft
og SSW Havetoft*

* * *

Heike Langer

17.9.1943 – 20.12.2009

Ved Heike Langers død har vi mistet en utrættelig og kærlig slider.

Hun var med i alt foreningsarbejdet både på bestyrelsesplan og som aktiv deltager. Men det jo mest i menighedsarbejdet, jeg kender Heike.

Da jeg kom i 1988 som præst til Valsbøl var hun med i menighedsrådet, og igennem alle årene var hun menighedens trofaste kasserer. Men stor omhu passede hun det tillidshverv, og der var styr på det hele.

Desuden blev vi en slags kolleger. Hun var vores degn. Hver gang, der var gudstjeneste i Valsbølhus, var det Heike, som stilfærdigt og værdigt bad ind og udgangsbn. Der vil hun også blive savnet.

På sin egen inderlige og stilfærdige beskedne facon gav hun vores gudstjenester den nærhed, som vi holder så meget af. At stå foran menigheden og bede for os alle sammen, det er et tillidshverv, som kræver den største indlevelse.

Heike bad for os alle sammen. Det kunne godt være, at Heike kunne være nervøs, når der var særlige begivenheder i kirken, men hun gennemførte at stå foran os alle sammen, så vi følte, at det var vores kendte Heike, som nu sagde vores bøn.

Heike var et muntert menneske, som kunne slå en dejlig latter op. Man var i godt selskab, når man var sammen med hende. Desuden var hun stærkt optaget af andres ve og vel. Hun besøgte folk, og hun inviterede. Hun bagte til foreningsmøder og var altid med, hvor der skulle gives en håndsrækning.

Hvor er det svært, det her med at miste en af dem, man har så kær. I vore små menigheder er det et smerteligt tab, når en af de bærende forsvinder.

Vore tanker går til familien, som har mistet sammen med os, og vi udtaler et tak kære Heike, og vi ærer dit minde,

Inger og Niels Ebbe Huus

Heike Langer har efter mange lidelser fået fred. Valsbøl danske menighed i særdeleshed og den danske kreds i Valsbøl/Skovlund-området er blevet en stor støtte fattigere.

Vores tanker med sorg i sindet går til det lille dejlige hjem i Valsbøl, som Heike altid har været så glad for, så stolt af, og hvor Gert nu sidder ene. Deres to piger, Maike og Anja, bor ikke hjemme.

Hvor var vi glade, da Heike igen, efter et længere sygdomsforløb for år tilbage, stod på sin plads ved gudstjenesten og bad ind- og udgangsbn, var med ved onsdagskaffen og hvad der eller skete i menighedens regi. Ingen kunne som Heike skælde ud over småting til os, hun kendte godt, hvor kunne hun grine og være glad, når alt lykkedes. Hun har været mig en stor hjælp i alle år, jeg var formand.

Heike var bankuddannet. Da familien flyttede til Valsbøl ca. 1976 og hun ret hurtig kom i menighedsrådet, overtog hun kassererposten, som hun forvaltede til nu.

Ligeledes var hun mange år med i SSFs og SSWs bestyrelser som kasserer.

Vi har meget at sige tak for, så vi vil altid mindes Heike med taknemlighed.

Æret være hendes minde.

Martin Bjerringgaard

* * *

Ragnhild Lassen

25.12.1952 – 16.7.2010

Det er ufatteligt, når man uden varsel modtager besked om, at en kær kollega pludselig er død. Tiden står stille, og alt går i stå.

Da jeg fik besked om, at Ragnhild Lassen var død af en blodprop i lungen i forbindelse med hendes kemobehandling, var min første indskydelse, at det i den grad var urimeligt, selv om vi ikke selv bestemmer over liv og død.

Ragnhild døde - næppe fordi hun havde givet op, for det lå langt fra hendes tankesæt, den sidste gang jeg talte med hende kort før ferien. Hun ville kæmpe og se at komme gennem sygdommen og så i øvrigt komme i skole igen efter sommerferien, som hun selv udtrykte det.

Ragnhild Lassen blev født 25. december 1952, så hun fik altså kun 57 år til at vise alle vi andre, hvad hun indeholdt både som menneske og som lærer. I begge tilfælde fik vi i overflod af Ragnhild, og hun efterlader et tomrum på Christian Paulsen-Skolen både i lærerkollegiet og hos eleverne og her ikke mindst i hendes egen klasse, som bliver 3. kl. efter sommerferien.

Ragnhild Lassen blev ansat på Christian Paulsen-Skolen samme år som jeg selv, nemlig i august 1975, så vi har været kolleger i 35 år, og jeg har i alle disse år lært Ragnhild at kende som et aldeles sanddrueligt menneske med stor agtpågivenhed over for hendes nærmeste og ikke mindst hendes elever på skolen.

Hun elskede sit job og var fantastisk til at udføre det. Ragnhild kunne fortælle, så alle lyttede i spænding. Hun kunne spille teater og også få eleverne til at agere, så det hver gang aftvang dyb respekt. Hun var arbejdsom næsten ud over alle grænser, hvilket godt kunne få vi andre til at bede hende om at tage den lidt med ro, men nej, alt skulle være helt i orden.

Nu er Ragnhild altså ikke på sin plads efter sommerferien, og vi står lidt tomhændede tilbage og mangler vel også ord til at udtrykke den dybe taknemmelighed, vi fyldes af i denne stund, hvor vi skal tage afsked. Vores trøst skal være, at vi fik lov til at lære Ragnhild at kende og arbejde sammen med hende i alle de situationer, hvor hun tog føringen og førte både elever og kolleger frem til målet for opgaven med stor dygtighed.

Vore tanker i denne stund går i særdeleshed til Ragnhilds nærmeste fami-

lie og ikke mindst til hendes to piger, Nina og Lea.

Her på Christian Paulsen-Skolen vil vi ære mindet om Ragnhild Lassen og hendes lærergerning i dyb taknemmelighed.

Det er rigtig godt at have kendt Ragnhild.

*På alle ansattes vegne på CP,
Jens Erik Salomonsen,
skoleinspektør*

***

Werner Letz

23.1.1941 – 12.1.2010

Med sorg modtog vi meddelelsen om vores kære bestyrelsesmedlem Werner Letz' død.

Werner Letz var i mange år en engageret og ihærdig slider for det nordiske venskabsbyarbejde mellem Ugle Herred, Brande, Örnsköldsvik og Äänekoski.

Via sit aktive bestyrelsesarbejde var Werner på afgørende måde med til at sætte Foreningen Norden på Sydslesvigs landkort.

Vi mindes Werner Letz med respekt, hengivenhed og kærlighed.

Æret være hans minde.

*Lars Aagaard,
formand,
Foreningen Norden
i Sydslesvig*

***

Niels Langdal Nielsen

Den 2. februar blev Niels Langdal Nielsen begravet fra Hjordkær kirke.

Det sneede voldsomt den dag, så folk skyndte sig hjem efter begravelsen.

Flere fra Damholm ville have været med til begravelsen men ringede afbud, fordi vejene var spærret af sne.

Gerne ville jeg også have deltaget i

mindesamværet i Hjordkær Missions-hjem og dér have sagt et par ord om Niels...

Jeg har sikkert mødt ham på egnen omkring Skårup i Anden Verdenskrigs sidste uger. Det var imidlertid en tid, hvor man ikke præsenterede sig ved navn.

Vi kom først nærmere sammen, da krigen var forbi.

Vi var i samme modstandskompani og fik derved tættere kontakt med hinanden.

Niels tog med familie til Sydslesvig og var leder af Damholm Danske Skole. Med al kraft deltog familien i det danske arbejde i den tid, opholdet i Sydslesvig varede.

Først var vi med i fællesskabet for friheden, senere i fællesskabet for Sydslesvigs danskhed og her i de sidste år i fællesskabet for et europæisk og internationalt samarbejde byggende på de suveræne stater.

Vi er mange, der føler trang til at sige familien tak for fællesskab og venskab igennem tiderne. I alle forhold var Niels en konsekvent og pålidelig kollega.

Niels Langdal Nielsens minde vil vi bevare i ære og stor taknemlighed.

Karl Otto Meyer

* * *

Ingeborg Nissen

6.4.1927 – 7.3.2010

Mange var kommet til sørgenhøjtideligheden i Ansgarkirken i Slesvig for at tage afsked med et kendt og værdsat menneske.

Ingeborg Nissen var ikke kun den lille, livlige dame med de venlige smil til alle. Hun var også en energisk personlighed med en stærk karakter, med et optimistisk sind og med dyb hengivenhed overfor sine medmennesker og idealer. Hendes meninger var præget af frisind og humør.

Hendes kærlighed og stolthed for sin familie genlød i pastor Morten Mortensens smukke, tosprogede prædiken. Slægtninge fra nær og fjern, mange venner og flere tidligere naboer viste Ingeborg Nissen den sidste ære.

Mange fra de dansk-sydslesvigske rækker - ikke mindst fra Mårkær-egnen - var tilstede. Blandt dem havde hun levet sit unge liv og siden dér sammen med sin afdøde mand fået sit faste ståsted.

Præsten gav indblik i et tappert kvindeliv med et stort hjerte for Danmark og hjemstavnen.

Også efter hendes ægtefælles død og flytning til Slesvig var Ingeborg aktiv i foreningerne, ikke mindst som årelangt, trofast medlem af det fhv. SSF-distrikt Centrums bestyrelse bl.a. som kasserer.

For et ældre menneske er det yderst svært at tage stilling til, om og hvornår der skal tages afsked med de vante omgivelser. Ingeborg tog betids fra familiens hus i Mårkær og fandt nye udfordringer i en række gode år med udgangspunkt i Margrethegården i Slesvig.

I den seneste tid blev der dog mere stille omkring hende.

Sygdom medførte, at hun måtte flytte til Dansk Alderdomshjem i Flensborg, hvor hun fandt ro, omsorg og tryghed. „Hun havde inderst inde afsluttet sin tilværelse på jorden og følte sig klar til at tage herfra,“ som et nærtstående medlem af familien sagde ved kaffebordet, sørgende men lettet.

Og ved kaffebordet for alle, der ville, på „Hohenzollern“ var der så - typisk for Ingeborgs gavmilde væsen og gæstfrie sind - en snaps og en skål på gamle Danmark og en trofast dansk sydslesviger.

Ingrid Thomsen

* * *

Johannes Heinrich (Heini) Petersen

26.9.1942 – 25.9.2010

En dag før sin 68 års fødselsdag sov Bredsted Danske Skoles mangeårige pedel, Johannes Heinrich (Heini) Petersen, ind.

Heini blev født den 26. september 1942 i Feldstraße i Bredsted. Seks år efter begyndte han som én af de første elever i Bredsted Danske Skoles netop opførte skolebarak under daværende skoleinspektør og seminarielektor Skjold Hansen fra Ranum.

På det tidspunkt var der vist ingen, der havde troet, at en stor del af Heinis liv kom til at kredse om denne skole. Også fire år efter krigens afslutning var dagligdagen præget af fattigdom, arbejdsløshed og søgen efter savnede familiemedlemmer efter krigens rædsler. I Heinis skoletid i Bredsted blev det danske foreningsliv i Bredsted opbygget. På det tidspunkt foregik alt dansk arbejde omkring skolebarakken fra morgen til aften. De 150 elever blev undervist i to hold, om formiddagen og eftermiddagen.

Efter skoletiden i Bredsted fortsatte han i 1957 sin skolegang i Danmark som så mange andre sydslesvigere på den tid. Det blev til et halvt år på efterskolen i Rens, hvorefter han fik en læreplads som murer hos Andresen & Sönnichsen i Munkebøl.

Efter læretiden havde Heini i 1961 fornøjelsen af at stifte bekendtskab med forbundsværnet, da han gennemførte sin militærtjeneste.

Heini har altid været god til at danse, så det undrer ingen, at han mødte sin store kærlighed Laila i Flensborg på dansegulvet. De blev gift i Padborg den 12. september 1967 og bosatte sig i Bredsted. Der blev købt hus i Norderstraße som hed »Herberge zur Heimat«.

I 1978 gik Bredsted Danske Skoles daværende pedel Wilhelm Ihle på pension, og Heini fik jobbet og flyttede med familien ind i pedelboligen.

Nu begyndte en aktiv tid for skolen om formiddagen og eftermiddagen og foreningslivet om aftenen. Heini var ikke alene pedel for skole og børnehaven - han var også chauffør på skolebussen.

Tidligt om morgenen og efter skoletid kørte han bl.a. ud i kogene for at hente elever og børnehalebørn. De kendte Heini, og de holdt af ham. Som skolens afgangselever fra 2006 skrev i deres Blå Bog: »Heini er skolen, og skolen Heini«.

I mange år var både Heini og Laila aktive i Bredsted Ungdoms- og Idrætsforening.

Ved et tilfælde blev Heini også hovedpersonen i den store mindretalspolitik i Bredsted. Bredsted Danske Skole havde få år forinden fået lov til at deltage i håndværkerforeningens børnefest i Bredsted, én af de store årlige begivenheder i byen. På markedspladsen blev alle flag hejst, men aftalen var, at den danske skole kun måtte hejse det blå/gule løvebanner. Den aftale kendte Heini ikke noget til. Så da en af byens medarbejdere opsøgte Heini, for at hente »flaget«, gav Heini ham det største og flotteste Dannebrog, skolen havde. Dette blev hejst til børnefesten og udløste en storm af onde læserbreve i Husumer Nachrichten og krisemøder i byrådet og håndværkerforeningen. Resultatet blev, at Dannebrog fik lov til at hænge, og det har det så gjort siden.

Heinis pedeltid falder sammen med den store udvikling, som skolen har gennemgået. Ikke kun blev antallet af elever og antal børn i børnehaven forøget voldsomt i disse år, også den pædagogiske udvikling satte sit præg på pedelarbejdet. Lærerne indrettede læsehjørner med sofaer og gulvtæpper i klasserne, som var svære at rengøre.

En hygiejnisk udfordring for rengøringspersonalet og pedellen var også Lis Andersens og Jette Duschls tilbagevendende hønsebur med kyllinger i klassen.

Men også regnorme-, edderkoppe- og myreværksteder skulle der tages stilling til. Og den årlige julekomedie i Alexander von Oettingens instruktion, som involverede hele skolen, gjorde julemåneden til noget af en kaotisk tid.

Men Heini klagede (næsten) aldrig. På sin altid stille og venlige facon prøvede han på at få det hele til at køre.

Vi mindes julefrokoster og maj-fester, når Heini underholdt med at balancere et sværd på sin hage og fortalte skrøner.

Heini gik på pension i 2007 på sin 65 års fødselsdag efter at have været pedel på skolen i 29 år. Hvor meget Heini og Laila egentlig har lavet for skolen, bliver først nu synlig, da pedelboligen måtte vige for tilbygningen, og der ikke længere er en pedel, der værner om skolen om aftenen og i weekenderne.

Vore tanker går til Laila og børnene. De danske i Bredsted skylder Heini stor tak for hans arbejde for det danske mindretal, for hans altid glade og nærværende personlighed og venskab i alle årene.

Æret være hans minde.

*Henry Bohm,
lærer ved Bredsted Danske Skole*

* * *

Kjeld Posselt

21.7.1916 – 8.12.2009

På et møde i Skovlund i november 2009 for SSF Skovlund-Valsbøl og de Sønderjyske Foreninger i Brædstrup, Skanderborg og Horsens fortalte Else Bundgaard fra Brædstrup, at deres mangeårige formand, gårdejer Kjeld Posselt, Nimdrup, var kommet på plejehjem.

Kun få uger efter kom der bud om, at han er død.

Dermed er også den sidste stoute repræsentant for den stedlige forening gået bort. For os i Skovlund var han „vor“ mand i Grænseforeningen. Utrætteligt arbejdede han for at holde

mindet om Sydslesvig levende i sin kreds. Han var født og opvokset i Møgeltønder, og det var, som om det for ham var en særlig forpligtelse at arbejde for, at også sydslesvigerne fik et dansk liv.

Utallige minder binder os sammen fra de årlige besøg fra Brædstrup, og den gæstfrihed, som ikke mindst Kjeld Posselt og hans hustru var garanter for. Han var trofast til det sidste. Kom med ved hvert venskabsbesøg, til sidst tydeligt svækket af et langt livs slid, men stadig spillevende.

Vi vil huske ham og hans forening med taknemmelighed.

Æret være Kjeld Posselts minde.

*På vegne af SSF
Skovlund-Valsbøl,
Kirsten la Cour*

* * *

Renate Rerup

3.4.1945 – 18.6.2010

Renate var skolens sekretær i 25 år og har i den forbindelse været et lysende eksempel på den pligtopfyldende og dedikerede medarbejder.

Ingen elev er nogensinde gået til Renate for at spørge om hjælp til stort og småt uden at have fået den fulde service med et kærligt smil oven i købet. Ingen forældre har ringet og bedt om informationer uden at få dem. Ingen lærer, rengøringsassistent og pedel har været i tvivl om, at når der skulle afregnes med Renate, så skulle bilagene være i orden. Ingen skoleleder har kunnet ønske sig en bedre skolesekretær.

Mange i Harreslev har haft fornøjelsen af Renates kraft og arbejdsiver. Mange har fået læst og påskrevet, men ingen har været i tvivl om, at når Renate tog sig af noget, så var der intet at komme efter.

Jeg har aldrig kendt et menneske, der i den grad har haft overskud på trods af, at hun tre gange har skullet modtage meddelelsen om, at hun hav-

de kræft. Aldrig har jeg oplevet en sådan grad af kraft og tro på livet, hvilket har været utroligt inspirerende for mig personligt. Renate fandt sin kraft i sin tro på livet, - troen på naturens virkemidler, - troen på det gode.

Få dage før sin død kunne hun sludre om stort og småt og samtidig grine bredt og ofte, ingen klagen, ingen selvmedlidenhed, intet! - mageløst.

»Døden skal man ikke være bange for, - den forstærker livet«. (Benny Andersen)

Skolen har mistet et unikt menneske, men der hvor hun nu er, smiler hun ned til os.

Æret være hendes minde.

*Lars B. Danielsen,
Harreslev Danske Skole*

Det var med vemod og tårer i øjene, at vi modtog budkabet om, at vores Renate, Renate Rerup, var afgang ved døden. Nok vidste vi alle, at hun var syg, ja alvorligt syg, men hver gang det stod værst til, kunne hun mobilisere kræfter og kom på benene igen. Hun havde et stort livsmod, der nok har bidraget til, at hun holdt humøret oppe til det sidste.

Renate var ansat i Slesvigsk Kreditforening i mere end 42 år. Hun begyndte i 1968 som kontorassistent og har til sin pensionering i april i år været sjælen i bankens forretning.

Der var ikke det, hun ikke kendte til. Hun kendte vore låntagere og deres forhold ganske nøje, ja mange gange havde hun et personligt forhold til dem. Sjældent blev hun svar skyldig, når man spurgte hende om det ene og det andet.

Som jeg sidst sagde ved Kreditforeningens generalforsamling: Hun har sat sine spor i vores lille bank, og de er positive. Hun har aldrig været bange for at tage en udfordring op. Som vi alle ved, er der sket store omvæltninger på det regnskabsmæssige område, men hun fulgte med udviklingen og klarede skærene på mønsterværdig

vis. Hun var en ildsjæl i ordets bedste forstand.

Hun gik på pension den 1. april 2010, og hun glædede sig til sit otium. Men skæbnen ville det anderledes.

I Kreditforeningen havde vi planer om at arrangere en mindre afskedsfest i for Renate. Beskedent skulle det være, sagde hun. Renate var ikke det menneske, der brød sig om et stort postyr. Hun ville gerne være den, der stod i baggrunden og trak i trådene, når det var nødvendigt. Men at sige rigtig tak, i de rammer, som hun havde ønsket sig, nåede vi ikke.

En ting er dog sikkert: Vi vil aldrig glemme Renate, vores medarbejder og kollega igennem årtier, og de spor, hun har sat, vil leve videre i vores hverdag fremover.

Vore tanker er hos Arnold og børnene.

Æret være Renates minde.

*Hans Uwe Harck,
formand for tilsynsrådet
i Slesvigsk Kreditforening*

* * *

Heinz Schardelmann

† 15.1.2010

Min bror, Heinz Schardelmann, født i Tønning i 1933, døde uventet.

Vore forældre, som allerede dengang var medlemmer af Den slesvigske Forening og var med i den lille flok dansksindede, der ønskede en dansk skole i Tønning, sendte os i den danske børnehaven i Uffe-Skolen, som blev bygget i 1935.

Efter pres fra den tyske rektors side så vore forældre ingen anden udvej end siden at sende os børn i den tyske skole på den anden side af gaden.

Heinz kom for en kort tid til at gå på det tyske gymnasium i Husum, hvad der på den tid var ret usædvanligt - et barn fra et arbejderhjem.

Efter fem år i tysk skole var der for vore forældre ingen tvivl om, at vi skul-

le flytte over gaden igen - tilbage til Uffe-Skolen.

Heinz tog mellemskole-eksamen i 1950, det er således 60 år siden, og det skulle fejres, når Uffe-Skolen i oktober 2010 fyldte 75 år.

Heinz savnes af klassekammeraterne, som mødes til klassetræf med en vis regelmæssighed.

Hans ståsted var i det danske, som blev fæstnet, mens han som feriebarndom i flere år var gæst på en gård på Sjællands Odde og senere fik en uddannelse som skibstømrer på Frederikssund skibsværft.

Heinz afsluttede sine år i Danmark med et ophold på Brandbjerg Håndværker-højskole.

Hjemme havde hans mor efter krigen sat sig på skolebænken for at lære dansk, som hun havde lidt kendskab til fra før krigen - Heinz' far talte dansk, som han havde lært som feriebarndom i Struer efter første verdenskrig og gennem et højskoleophold på Fårevejle Højskole.

Betingelserne for at tale dansk i barndomshjemmet var således til stede. Heinz talte sjællandsk.

Heinz var gift med Anita - og deres fire børn kom alle til at gå i Uffe-skolen.

Igennem en årrække var Heinz »borgerligt medlem« af byrådet - og på mange andre områder var han aktiv og trofast i alt dansk virke.

Heinz vil blive savnet af mange, men mest af hans kone Anita, af børn og børnebørn.

Æret være hans minde.

*Hedi Lorenzen,
f. Schardelmann*

* * *

Emil Schrøder

14.5.1928 - 19.2.2010

Fhv. overlærer Emil Schrøder døde 81 år gammel.

Trods opvækst i det danske mindretal blev Emil Schrøder under krigen sendt på Hitlerjugend-seminarium i Lunden. Han kom imidlertid ikke til at undervise. I stedet blev det arbejdstjeneste først for tyskerne og efter kapitulationen for englænderne, indtil hans far fik ham i murerlære.

Som ung murer var han med til at bygge Gottorp-Skolen i Slesvig, hvor han senere var lærer til sin pensionering.

I 1951 tog han på Antvorskov Højskole og begyndte dernæst læreruddannelsen på Jonstrup Seminarium. I 1957 vendte han tilbage til Sydslesvig, hvor han i Vyk på Før blev leder af den danske skole, der dengang havde 18 elever.

Familien var vokset med tre døtre og en søn, da Emil valgte at flytte til Danmark.

Det blev til ti år som lærer i Bække, og i den periode blev Emil også dansk statsborger. Desuden videreuddannede han sig på Lærershøjskolen i København, så han kunne undervise i dansk og historie i realskolen.

Efter en skilsmisse søgte Emil tilbage til Sydslesvig og fik ansættelse på Bredsted Danske Skole. Her mødte han Karin fra Slesvig, og for at være nær hende søgte han ansættelse på Gottorp-Skolen. De blev gift og nåede at få 34 år sammen.

Han engagerede sig også i fagforeningsarbejde og var en overgang næstformand for lærerforeningen i Sydslesvig. Efter pensioneringen var han formand for de pensionerede læreres forening i nogle år.

Emil Schrøder var interesseret i lokalhistorie og var i en årrække byguide i Slesvig for turistbureauet samt for Grænseforeningen. Gennem årene skrev han også en række kronikker om byens og Sydslesvigs historie.

I de senere år blev helbredet dårligere, og kræfterne slog ikke længere til.

Foruden hustruen Karin efterlader han fire voksne børn, fem børnebørn og et oldebarn.

Anker Simonsen

Tidligere overlærer Emil Schrøder, som døde knap 82 år gammel, repræsenterede i udpræget grad det mangesidige opbrud, som efter 1945 indledte en ny fase i det danske mindretals historie, og han stod i sjældnen grad ved sin historie.

Barndomshjemmet var tysk og „overtaget af nazisterne“. Selv gik han begejstret gennem regimets ungdomsopdragelse og begyndte en læreruddannelse i det tredje riges ånd. Blikket var rettet mod syd.

Men ved kapitulationen brød verden sammen, og som så mange andre fik Emil kontakt til det danske kulturarbejde.

Fra den danske ungdomsforening og danskundervisningen i Slesvig gik vejen videre til en håndværkerskole i Danmark, til Antvorskov Højskole og Jonstrup Statseminarium. Fra 1957 var Emil Schrøder dansk lærer. I 1965 fik han dansk indfødsret med dansk ø.

Hudløst ærligt samlede og fortalte han i de senere årtier sin og tidens historie. Han lagde kortene på bordet og sørgede for, at værdifulde manuskripter og fotos blev samlet i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek i Flensborg. Fra 2001-2005 kastede han sin fulde energi ind i at få reddet den danske overgeneral i Den skånske Krig Carl von Arenstorffs pragtfulde sarkofag i Slesvig domkirke. Det krævede mange historiske undersøgelser og et omfattende arbejde at samle de nødvendige sponsorer.

Men til Slesvig bys 1200 års jubilæum strålede sarkofagen igen i sin oprindelige glans. Emil Schrøder betalte til ful-

de det tilbage, han havde modtaget, da han fandt sin nye identitet. Vejen nordpå beskrev han bl.a. i en stor artikel i Sønderjyske Årbøger 1995. I Flensborg vil hans arkiv fremover være et af de steder, hvor eftertiden kan få forstand på sydslesvigeres sindelagsskifte efter 1945.

Æret være hans minde.

*Lars N. Henningsen,
Studieafdelingen,
Flensborg*

Emil Schrøder, pensioneret lærer ved Gottorp-Skolen, er død.

Siden sin pensionering i 1990 holdt Emil kontakt til skolen gennem de månedlige møder på lærerværelset til pensionistkaffe den sidste onsdag i måneden.

Emil havde altid historier at fortælle, han kunne øse af gamle oplevelser, men også som pensionist havde Emil mange jern i ilden. Og han kunne sagtens underholde pensionistbordet med sine iagttagelser og erfaringer både som udlejer af en lejlighed, som sommerhusejer og som almindelig borger i byen.

Hans store interesse for lokalhistorien gav sig bl.a. udslag i, at han var eftertragtet turistfører i det gamle Slesvig, og at han blev medlem i den gruppe, der samlede midler ind til restaurering af general Carl von Arenstorffs sarkofag i Domkirken,

Som lærer underviste Emil de ældste elever i tysk og orientering - hver time var planlagt og forberedt fra første til sidste minut. Mange orienteringfagstimer blev tilbragt uden for skolen. Det var vigtigt for Emil, at eleverne fik suppleret deres boglige viden med konkrete oplevelser gennem småture, ekskursioner, museumsbesøg og lejrskoler - mange elever har oplevet København sammen med netop Emil.

Dygtighed, samvittighedsfuldhed og hjælpsomhed var kendetegnende for Emils arbejdsindsats på skolen - den skole, som han jo selv var med til at

bygge, før han fik pædagogikken som levevej.

Kollegernes tillid kom til udtryk ved, at lærerne valgte Emil som lærerrådsformand og tillidsrepræsentant i lærerforeningen - opgaver han løste med stor ihærdighed og engagement.

Helbredet holdt ikke, så det blev til sygepensionering i august 1990. I mange år kunne vi glæde os til pensionistkaffen, hvor Emil havde nye historier med - men de sidste år svigtede hukommelsen, og det blev svært for Emil at færdes udenfor hjemmets fire vægge.

Emil har efterladt mange positive spor på skolen, og vi tænker med glæde tilbage på de mange år, hvor Emil deltog i skolens liv.

Æret være hans minde.

*Helga Light Braun,
skoleinspektør,
Gottorp-Skolen*

***

Sönke Schröder Kaalund

27.3.1975 – 21.6.2010

Den 21. juni - årets længste dag. Men den lyseste dag blev den mørkeste, for Sönke nåede aldrig frem. Et sekund forandrede det hele - ikke kun for Sönke, men for os allesammen. Vi har mistet en spejderkammerat, en ven.

Det hele tegnede så lyst: to dejlige børn sammen med dejlige Inger, netop afsluttet MBA-studie, og fremtiden i arbejdslivet tegnede godt. Ikke nok med det, der var ressourcer tilovers til at påtage sig en - for at sige det med Sönkes egne ord - once-in-a-lifetime udfordring.

Sönke skulle være vores mand til »Spejdernes lejr 2012«. En kæmpe udfordring. Sammen med de fire danske spejderkorps havde vores korps indledt planlægningen af Danmarks største spejderlejr nogensinde - en sommerlejr med omtrent 35.000 spejdere.

Da vi i korpsledelsen skulle finde

den rette person til lejrledelsen, faldt valget straks på Sönke. Opgaven passede perfekt til Sönke: han var spejder fra top til tå, og hans personlige kvalifikationer gjorde ham til vores mand til dette kæmpeprojekt.

Sönke havde i weekenden haft det første møde med lejrledelsen. Det tegnede godt. Tasken og tankerne blev fyldt med ideer og visioner, som der så skulle drøftes hernede i Sydslesvig.

Mandag eftermiddag skulle vi sidde i solen og tænke store tanker, glæde os til den store lejr i 2012, se forventningsfyldt på fremtiden. Men Sönke nåede ikke frem - en ulykke på motorvejen fik den lyse fremtid til at gå i stå.

Aviserne skriver om en uopmærksom 35-årig billist. Det lyder slet ikke som Sönke. Altid arbejdede han koncentreret om opgaverne. Med sin rolige væremåde bevarede han overblikket og var grundig i sit arbejde.

Midt i den lamhed, jeg føler, kommer minderne frem fra de år, jeg fik lov til at kende Sönke.

Han begyndte som lille spejder i Flensborg og fortsatte med at være Ansgar-spejder i mange år. Som ung blev han medlem i Husby-klanen. På gruppens sommerlejr i Kandersteg i Schweiz skete der noget: han mødte Inger fra Husbys venskabsklan. Den søde pige fra Hammershøj-klanen og den sporty mand fra Klan Knick fandt hinanden og kunne ikke mere give slip på hinanden - men det fandt vi først ud af lidt senere.

Jeg mindes også vores sommertur til Skotland i 2000. Jeg har aldrig set så mange mygstik på en enkelt person som hos Inger. Også myggene kunne lide Inger.

Efterfølgende år gav Sönke den hele spejderarmen. Sammen med to spejdervenner stod han for vores Jamborette på Tydal. Denne lejr bliver der stadig talt om med lysende øjne.

Kontakten til Sydslesvig blev fastholdt, også efter han flyttede til Odense. Han blev leder i Roden Gruppe,

som blev Angelbos venskabsgruppe. Kontakten mellem enkelte spejderne findes den dag i dag, skønt Roden Gruppe ikke eksisterer mere.

Et helt specielt spejderkapitel i Sönkes liv var centerteamet, som han var medlem af i 15 år. Det var her, han fandt mange spejderkammerater og venner for livet. »Vi ses på centerlejr« bliver der altid sagt.

Her mødes spejdervennerne sammen med deres familier; sådan har det været i mange år, sådan var det også i år. Sönke var også med i år - på en anden måde.

En ven, vi ikke vil glemme.

Vi er alle i dyb sorg; vi rykker tættere sammen for at finde trøst og omfavner jer, Inger, Magne, Rune, Eva og Steen og hele familien.

*Dansk Spejderkorps
Sydslesvig,
Tim Riediger,
korpsschef*

* * *

Bjørn Svensson

9.10.1910 – 24.6.2010

Fhv. redaktør af dagbladet Dannevirke og fhv. leder af DRs Radio Syd, Bjørn Svensson døde 99 år gammel.

Bjørn Svensson var en vaskeægte sønderjyde og i årtier kendt som en kyndig debattør, ikke mindst i spørgsmål med relation til det dansk-tyske grænseland.

Med baggrund i en uddannelse som cand.polit. blev han politisk medarbejder ved Dannevirke, hvor han siden blev ansvarlig redaktør fra 1950 til 1956. Fire år senere blev han leder af Radio Syd, hvor han virkede indtil 1979.

Bjørn Svensson levede under mottoet »tale er sølv - tavshed er underkastelse«, og han efterlader et omfattende forfatterskab, hvori han har beskæftiget sig med dansk nazisme og i udpræget grad den sønderjyske historie.

FIA

Det måtte jo komme, det har vi længe vidst: Redaktør Bjørn Svensson har endelig fået fred. Han opnåede den høje alder af næsten 100 år, men endda synes hans død alt for tidlig.

Han havde sin skarpe hjernes fulde brug til det sidste, og vi har stadig behov for ham som den mest kompetente sønderjyske debattør. Vi vil komme til at savne hans røst, når det drejer sig om Sønderjyllands historie, som han havde dybe rødder i i kraft af sin alder og som søn af redaktør A. Svensson, en af frontkæmperne i Flensborgbevægelsen omkring afstemningen i 1920.

Med denne baggrund havde han forudsætningerne for at skride ind og holde nutidens historieskrivere i ørene, når de veg af sporet, hvilket kunne føre til vældige debatter.

Bjørn Svensson havde nok en skarp pen, men han beherskede det danske sprog til fuldkommenhed uden at henfalde til nutidig journalistisk plathed. Stilen var ren, klar og kontant. Som menneske var Bjørn Svensson mildheden selv, når man besøgte ham i hans hyggelige hjem på H.P. Hanssensvej i Haderslev. Her var alle rum med undtagelse af badeværelset tapetseret med bøger fra gulv til loft. Kælderen var fyldt med brune konvolutter med myriader af avisudklip så systematisk arkiveret, at han til enhver tid kunne finde, hvad han søgte.

Personligt er jeg Bjørn Svensson stor tak skyldig for hjælp og venskab, og jeg vil savne ham.

Æret være hans minde.

*Kirsten Grau Nielsen,
Ribe*

Så tæt på de 100 år. Men det skulle ikke være.

Svensson var en omvandrende historiebog og et levende kildemateriale, som endda havde oplevet genforeningsfesten på Dybbøl Banke i 1920. Hans forfatterskab og talrige artikler, der det seneste års tid blev produceret

i sygesengen under døtrenes kærlige pleje, er imponerende og vidner om et dybt kendskab til Sønderjyllands historie samt situationen og problemer vedrørende grænselandet og de nye og gamle grænser.

Bjørn Svensson var altid klar i mælet og måske en anelse skarp, men dog mild og venlig over for alle, herunder kritikere, som sjældent nåede ham til sokkeholderne.

Svensson tilhørte en generation, som aldrig rigtigt overvandt det for dem så smertelige og definitive tab af Flensborg og afstemningszone 2 (1953: »Grænsen ligger fast«). Men han var alligevel indbegrebet af tolerance.

Hans produktioner er en sand guldgrube med mange detaljer og facts, som er vigtige for en dybere forståelse af, hvad det hele drejer sig om.

Samtaler med Bjørn Svensson var i sig selv en lærerig oplevelse. Han havde mod til at være nationalist på en god måde og til at være en vaskeægte sønderjyde med dyb forankring i sin hjemstavn.

Må Bjørnen hvile i evig fred.

*Helge Poulsen,
Kolding*

Med den national-konservative redaktør og flittige læserbrevsskribent Bjørn Svenssons død har det danske mindretal mistet en af sine gamle venner. Bjørn Svensson var Flensborg-mand og hørte til det mindretal, som var utilfreds med, at Flensborg ikke kom med i zone 1 ved afstemningerne i 1920.

Det blev til utallige læserindlæg i den sønderjyske presse gennem årene, som altid drejede det sig om nationale, kulturelle og historiske emner, og han revsede såvel det tyske som det danske mindretal.

Bjørn Svensson var uhyre velbevandret i den sønderjyske historie. Han havde jo selv snart gennemlevet de seneste 100 år. Nogle vil nok sige, at Svensson var en anakronisme, når han som f.eks. i sine sidste læserbreve gik i

clinch med forfatteren H.E. Sørensen, Skærbæk, for at diskutere, hvilken indflydelse tysk tilvandring havde på Flensborg bys valgresultater i 1920.

Men Svensson var principfast, som da han for et par år siden så sig sur på en ung adjunkt på Duborg-Skolen, der havde en dagsorden om, at skoleforeningen måske skulle ændre sin formålsparagraf og gå væk fra det nationale til det multinationale. Det satte virkelig den gamle redaktør i gang, en lang læserbrevsfejde udspandt sig. Svensson blev ved, til en firemands delegation fra Dansk Skoleforening tog til Haderslev for at komme til forståelse med den gamle Bjørn.

Bjørnen er gået i hi, de sidste læserbreve er skrevet, sendt og læst. Den gamle redacteur er ikke mere. En epoke er rendt ud med kommentarer, kritik og skarpe meninger fra H.P. Hanssensvej i Haderslev.

*Jan Thomsen,
Holbøl*

Hvis livet kunne gengives som en mosaik - krystal ved krystal - uafhængige af hinanden, men alligevel sammenstemte, så de under ét bliver det, der gør billedet til et kunstværk, da ville den bjergkrystal, der hedder årene i Sønderjylland, være den klare dominant i redaktør Bjørn Svenssons livs-mosaik.

Men hans rige livsaften i familiens kreds i Haderslev var med til at gøre denne fortysskede by til en af Sønderjyllands danske varder.

Det Dannebrog, der smykkede Bjørn Svenssons kiste i Gl. Haderslev Kirke, lyste også ned over Sydslesvig. En landsdel, der var hans kære hjem, og som han forsvarede af hjertet, hvis nogen tillod sig at ytre noget forkert.

Man kan uden at overvurdere en redaktørs skrivegaver udtale Bjørn Svenssons minde som et skarpt og af hjertet slebet krystal i både Nordslesvigs og Sydslesvigs mosaik.

Redaktør Bjørn Svensson er ikke me-

re. Med hans farvel toner den grænse-landssang bort, der lød så klart og rent. Han tjente Danmark og den sønderjyske sag med sit hjerteblod. Sydslesvigs skæbne gik ham nær.

Æret være Bjørn Svenssons minde.

*Sydslesvigs Udvalg
af 5. Maj 1945,
Mogens Bernhard Hansen,
redaktør*

* * *

Bruno Peter Uldall

10.1.1908 - 10.10.2009

I en alder af 101 år er den tidligere formand for den selskabelige forening Borgerforeningen i Flensborg, æresmedlem Bruno Uldall afgået ved døden.

Uldall-slægten stammer fra Haderslev-egnen, men allerede som ung tog Bruno Uldalls far efter endt læretid i tekstikbranchen til Flensborg, hvor han oprettede egen forretning.

Sønnen fulgte i faderens spor og blev ligeledes forretningsmand med eget tekstilvarehus på hjørnet af Nørregade og Nørrefiskergade.

Her lykkedes det ham gennem årtier trods de voldsomt skiftende samfunds- og forretningsbetingelser løbende at udvide og modernisere forretningen og dets varesortiment.

Bruno Uldall blev af familie, venner og bekendte ofte betegnet som en positivt tænkende person med en udpræget humoristisk sans. Og selv betragtede han også disse egenskaber som årsag til, at „jeg er blevet skånet for stress“.

I perioden fra 1973 til 1980 var Bruno Uldall ikke kun formand for foreningen men også formand for Borgerforeningen GmbH'et, der ejer Borgerforening-komplekset midt i Flensborg.

Det blev en tid med store udfordringer ikke mindst præget af mange og lange forhandlinger om opførelse af lægehuset på grunden.

For Uldall selv var Dronning Margrethes besøg i Borgerforeningen i 1978 den største oplevelse.

Bruno Uldall blev i 1994 som 86-årig udnævnt til æresmedlem i Borgerforeningen, hvor han til sin død ikke kun var det ældste medlem, men også det medlem, der havde været med i foreningslivet længst. *Mads Bruhn*

Med Bruno Uldalls død har Borgerforeningen mistet sit ældste medlem og det medlem, der har været længst i foreningen.

Tidligt blev han medlem af Borgerforeningen og sad i en menneskealder i bestyrelsen. I perioden 1973 til 1980 som foreningens formand. En post, han blev kraftigt opfordret til at påtage sig ved forgængerens pludselige død. Ved hovedgeneralforsamlingen i 1994 valgte den 86-årige Bruno Uldall at trække sig fra bestyrelsesarbejdet, og forsamlingen valgte ham til æresmedlem af foreningen.

Flensborg-drengen Bruno Uldall voksede op i et hjem med bordbøn, aftenbøn og gode traditioner. Det var et hjem som mange andre i grænselandet, hvor sindelagsgrænsen indgik i familiens dagligdag.

I det uldallske hjem læstes Flensborg Avis.

I forretningslivet var Bruno Uldall altid med på de muligheder, der fandtes og havde på et tidligt tidspunkt kontakt til Kina og Indien.

Under krigen forhandlede han bl.a. gardinstoffer fra Tyskland til Danmark. Forretningen Uldall & Co i den nordlige bydel af Flensborg fik stor anerkendelse af kundekredsen, og en overgang fandtes Uldall-forretninger i Slesvig og Kappel.

Med Bruno Uldalls bortgang er en af Flensborgs kendte forretningsmand ikke mere.

De sidste årtier levede Bruno Uldall en velfortjent tilbagetrukket tilværelse; desværre ramte sygdom den muntre og livsglade Bruno Uldall.

Vi i Borgerforeningen har meget at takke ham for, og vi vil huske ham.

Æret være hans minde.

*Preben Vognsen,
Borgerforeningen*

* * *

Rolf Waldinger

10.11.1934 – 30.3.2010

Et par dage før sin død måtte Rolf Waldinger lade sig indlægge på sygehuset med en nødvendig operation ved hjertet for øje; alle vidste, at indgrebet ikke ville være uden risiko, men der var ingen vej udenom, og det skulle da også vise sig, at Rolf ikke var stærk nok til at stå operationen igennem - og dermed var et godt og aktivt liv levet til ende.

I familie- og vennekredsen vil han blive stærkt savnet, men også hele den danske befolkningsdel i Egernførde, hvortil jeg i denne sammenhæng vil tillade mig at henregne også de danske i Flækkeby, har ved Rolfs død mistet et markant og højt værdsat medlem.

Rolf Waldinger blev født i Slesvig i en søskendeflok på fem.

Selv om det i disse år ikke var uden omkostninger at bekende sig til andre farver end den fremherskende brune, bekendte familien sig til sit danske ståsted, og børnene blev sendt i dansk skole.

Desuden var Rolf så heldig år efter år som feriedreng at kunne vende tilbage til den samme familie på Als, og livet igennem forblev Sønderjylland derfor den del af Danmark, som Rolf havde tabt sit hjerte til.

Han blev håndværker som sin far, men brugte så al sin fritid og mange af sine kræfter i FDF i Slesvig, først som aktiv „menig“ og dernæst som kredsleder. Sammen med andre unge håndværkere cyklede han flere gange om ugen i adskillige år til Tarp for at arbejde på den nyerehvervede Trenehytte, så den kunne blive til det samlingspunkt,

den med tiden blev for FDF-arbejdet i Sydslesvig.

Med Gerda ved sin side flyttede han i begyndelsen af 1960'erne til Egernførde og få år efter videre derfra til Flækkeby, som derefter blev hans blivende sted. Og nu var det så det danske arbejde i Egernførde, der kom til at lægge beslag på hans fritid.

Han blev formand for Gefion, et af byens tre SSF-distrikter; han så imidlertid ret hurtigt de organisatoriske vanskeligheder ved for små distrikter og lagde sig i selen for en sammenlægning til et stort og arbejdsdygtigt bydistrikt, et forhold som det danske arbejde i byen siden har nydt godt af.

Han var også formand for SSW i adskillige år, og han blev som medlem af menighedsrådet stærkt optaget først af planlægningen og siden af bygningen af den nye danske kirke i byen. Den stod færdig i 1985.

Rolf var glad for den smukke bygning og stolt af at have været med til at rejse den, og han blev ved med at komme der til gudstjenester og andre arrangementer i menighedens regi.

Derfor var det også en dejlig og en rigtig dag i kirken den 7. september 2003, da vi ved en sammenkomst efter gudstjenesten kunne hædre Rolf Waldinger ved at overrække ham Jens Hvidbergs Fonds Æresgave som en anerkendelse af det store arbejde, han gennem så mange år havde ydet til glæde og gavn for alle danske i Egernførde.

Da Rolf Waldinger allerede i 1992 trak sig tilbage fra sit aktive arbejdsliv i forbundsværnet, var det bestemt ikke til et liv på sofaen.

Nu havde han endelig fået tid til at bruge al den tid, han ville, på sommerhuset ved Lillebælt og på samværet ikke mindst med børnebørnene. For Rolf var det det, der kom paradiset på jorden nærmest.

Selv om han de sidste år havde et svigtende helbred at slås med, så bevarede han sin evne til at se lyst og op-

timistisk på tilværelsen, og man gik altid opløftet fra timer tilbragt i selskab med Rolf.

I taknemlighed går vore tanker til Gerda og børnene Jette og Lars.

Æret være hans minde.

*Rigmor Juhl,
formand for menighedsrådet,
Leif Volck Madsen,
fhv. præst i Egernførde*

INDHOLDSFORTEGNELSE

AKTVITETSHUSET:.....	174
BIFFEN I FLENSBORG:.....	253
BORGERFORENINGEN:	234
MIKKELBERG:.....	283
CHRISTIAN LASSENS MINDEMUSEUM:.....	238
DANSK CENTRALBILOTEK FOR SYDSLESVIG:	218
DANSK ERHVERVSFORENING I SYDSLESVIG:	240
DANSK HUSFLIDSKREDS SYDSLESVIG:.....	261
DANSK KIRKE I SYDSLESVIG:	187
DANSK SANTALMISSION - INITIATIVGRUPPEN I SYDSLESVIG:	239
DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG:	157
DANSK SPEJDERKORPS SYDSLESVIG:.....	177
DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG:.....	205
DANSK VOKSENUNDERVISNING I SYDSLESVIG:	164
DEN SLESVIGSKE KVINDEFØRENING:	232
EUROPEAN BUREAU of LESSER USED LANGUAGES:.....	245
EUROPEAN CENTER FOR MINORITY ISSUES - ECMI:	244
FDF SYDSLESVIG DISTRIKT:	181
FLENSBORG AVIS A/S:	246
FLENSBORG DANSKE JOURNALISTFORENING:.....	252
FLENSBORG KIRKEHØJSKOLE:	204
FLENSBORG Y's MEN'S CLUB.....	202
FORENINGEN AF AKTIVE KVINDER I SYDSLESVIG – DSH:	230
FORENINGEN NORDEN I SYDSLESVIG:	229
FRIISK FORIINING:	254
FÆLLESLANDBOFORENINGEN FOR SYDSLESVIG:	257
GAARDEJER CHRISTIAN LASSENS MINDEFOND:.....	237
GRÆNSEFORENINGENS SOMMERHUS GENNERHUS:	258
HARRESLEV AMATØRSCENE:	259
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND - SYDSLESVIGS AMTSKREDS:	260
HUSUM CRICKET CLUB:	186
JARUPLUND HØJSKOLE:.....	166
J.C. MØLLER-FONDEN:	263
JUL I SYDSLESVIG 2010:	291
KOBBERMØLLE MUSEUM OG INDUSTRIMUSEET:.....	263
KVINDEGRUPPEN:	287
LANDSFORENING FOR SYDSLESVIGSKE BØRNS FERIEREJSER:	168
MENIGHEDERNES BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDE (MBU):	195
MINDREORD	350

NORDISK INFORMATIONSKONTOR:.....	225
SANKT KNUDSGILDET FLENSBORG:	274
SCT. GEORGS GILDET FLENSBORG:.....	280
SLESVIG FOLKEKOR:.....	281
SLESVIGSK KREDITFORENING:	269
SPROGFORENINGEN I SYDSLESVIG:	267
SSW-ARBEJDSGRUPPEN SLESVIG-HOLSTEN/HAMBORG:	156
STUDIEAFDELINGEN OG ARKIVET VED DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG:	221
SYDSLESVIG-DAGBOGEN	292
SYDSLESVIGS DANSKE KUNSTFORENING:.....	277
SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER:	170
SYDSLESVIGS FOLKEUNIVERSITET:.....	224
SYDSLESVIGS MUSEUMSFORENING:	276
SYDSLESVIGSK FORENING:.....	48
SYDSLESVIGSK FORENING FOR EJDERSTED AMT:	120
SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG AMT:.....	108
SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG BY:.....	103
SYDSLESVIGSK FORENING FOR GOTTORP AMT:.....	125
SYDSLESVIGSK FORENING FOR HUSUM AMT:.....	116
SYDSLESVIGSK FORENING FOR RENDSBORG-EGERNFØRDE AMT:	123
SYDSLESVIGSK FORENING FOR SYDTØNDER AMT:	112
SYDSLESVIGSK FORENINGs BILLED SAMLINGSUDVALG:.....	92
SYDSLESVIGSK FORENINGs DANEVIRKE MUSEUM:.....	95
SYDSLESVIGSK FORENINGs FORMAND HAR ORDET:	3
SYDSLESVIGSK FORENINGs HUMANITÆRE UDVALG:.....	86
SYDSLESVIGSK FORENINGs KULTURUDVALG:.....	75
SYDSLESVIGSK FORENINGs TEATER- og KONCERTUDVALG:.....	66
SYDSLESVIGSK FORENINGs ÅRSMØDEUDVALG:.....	77
SYDSLESVIGSK SELVHJÆLP:.....	284
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING - LANDDAGSGRUPPEN:	141
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING - LANDSFORBUNDET:.....	129
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING FOR FLENSBORG BY:	152
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING NORDFRISLAND:	154
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING SLESVIG-FLENSBORG:.....	155
SØNDERJYSK ARBEJDER-FORENING:	281
TEMAARTIKEL: Dieter Paul Küssner.....	10
TEMAARTIKEL: Finn Slumstrup.....	29
TEMAARTIKEL: Jens A. Christiansen	18
TEMAARTIKEL: Jørgen Kühl	35
TEMAARTIKEL: Kim Andersen.....	22
TEMAARTIKEL: Lars Løkke Rasmussen	6
TORS DAGSKORET:.....	285
UNION-BANK FLENSBORG:.....	288
VÆRESTEDET	91

UWE LUCASSEN

Bodenbeläge Wentzien's Nachf.

Parkettausstellung
über 100 verschiedene Ausführungen

Heideland Süd 8 · Handewitt-Weding · T. 04 61/5 10 01

